

सिंघी जैन ग्रन्थ माला

*****[ग्रन्थांक ५१]*****

अनेकविद्धदालेखित-नानाप्रकाररचनानिबद्ध

विज्ञप्तिलेख संग्रह

—[प्रथम भाग]—

SINGHI JAIN SERIES

*****[NUMBER 51]*****

VIJÑA.PTI-LEKHA-SAMGRAHA

(A COLLECTION OF WORKS WRITTEN BY MANY AUTHORS RELATING
TO PARYUSANAPARVA CEREMONY AND SIMILAR OCCASIONS)

क ल फ च्चा नि वा सी
साधुचरित-श्रेष्ठिवर्य श्रीमद् डालचन्दजी सिंघी पुण्यस्मृतिनिमित्त
प्रतिष्ठापित एवं प्रकाशित

सिंघी जैन ग्रन्थ माला

[जैन आगमिक, दार्शनिक, साहित्यिक, ऐतिहासिक, वैज्ञानिक, कथात्मक-इत्यादि विविधविषयगुणित
प्राकृत, संस्कृत, अपभ्रंश, प्राचीनगूँजर्, -राजस्थानी आदि भाषा भाषानिबद्ध सार्वजनीन पुरातन
वाक्य तथा नूतन संशोधनात्मक साहित्य प्रकाशनी सर्वश्रेष्ठ जैन ग्रन्थमाला]

प्रतिष्ठाता

श्रीमद्-डालचन्दजी-सिंघीसत्पुत्र

स्व० दानशील-साहित्यरसिक-संस्कृतिप्रिय

श्रीमद् बहादुर सिंहजी सिंघी

प्रधान सम्पादक तथा संचालक

आचार्य जिन विजय मुनि
अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षापीठ

निवृत्त ऑनररी डायरेक्टर

भारतीय विद्या भवन, बम्बई

*

संरक्षक

श्री राजेन्द्र सिंह सिंघी तथा श्री नरेन्द्र सिंह सिंघी

प्रकाराक

अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षा पीठ

भारतीय विद्या भवन, बम्बई

नयनकृष्ण ह दवे, ऑनररी डायरेक्टर, भारतीय विद्या भवन, चौपाटी रोड, बम्बई, न ७, द्वारा प्रकाशित
तथा - लक्ष्मीबाई नारायण चौधरी, निर्देशक, २९-२८ कोलमाट स्ट्रीट, बम्बई, न १, द्वारा मुद्रित

अनेक-विद्वदालेखित-नानाप्रकार-रचनानिवद्ध

विज्ञप्ति लेख संग्रह

मूल लेख संग्रहात्मक
प्रथम भाग

अनेकप्राचीनहस्तलिखित-आदर्शानुसारेण
संपादनकर्ता

आचार्य, जिन विजय मुनि

(विद्वत्-सम्मान्य नियामक (ऑनररी डायरेक्टर) - भारतीय विद्याभवन, पंढर)

संस्थापक एवं सम्मान्य संचालक - राजस्थान प्राच्यविद्या प्रतिष्ठान, जोधपुर

[ऑनररी मेंबर ऑफ जर्मन ओरिएण्टल सोसाइटी, जर्मनी]

सम्मान्य सदस्य-भाण्डारकर प्राच्यविद्या संशोधन मन्दिर, पूना; गुजरात साहित्य
सभा, बहमदाबाद; विधेधरानन्द वैदिकशोध संस्थान, होशियारपुर, पंजाब;
प्रधान संपादक - गुजरात पुरातत्त्व मन्दिर ग्रन्थावली; भारतीय विद्या ग्रन्थावली;
जैन साहित्यसंशोधक ग्रन्थावली; हिंदी जैन ग्रन्थमाला; राजस्थान पुरातन
ग्रन्थमाला - इत्यादि, इत्यादि

प्रकाशनकर्ता

अधिष्ठाता, सिंघी जैन शास्त्र शिक्षा पीठ
भारतीय विद्याभवन, चम्बई

विक्रमाब्द २०११]

अथमावृत्ति

[विक्रमाब्द १९९०

ग्रन्थांक ५१]

वर्षाधिकार सुरक्षित

[मूल्य रु० १०/५०

SINGHI JAIN SERIES

A COLLECTION OF CRITICAL EDITIONS OF IMPORTANT JAIN CANONICAL,
PHILOSOPHICAL, HISTORICAL, LITERARY, NARRATIVE AND OTHER WORKS
IN PRAKRIT, SANSKRIT, APABHRAMSHA AND OLD RAJASTHANI-
GUJARATI LANGUAGES, AND OF NEW STUDIES BY COMPETENT
RESEARCH SCHOLARS

ESTABLISHED

IN THE SACRED MEMORY OF THE SAINT LIKE LATE SETH

ŚRĪ DĀLCHANDJĪ SINGHĪ

OF CALCUTTA

BY

HIS LATE DEVOTED SON

DANASILA-SAHITYARASIKA-SANSKRITIPRIYA

ŚRĪ BAHADUR SINGH SINGHI

DIRECTOR AND GENERAL EDITOR

ĀCHĀRYA JINA VIJAYA MUNI

ADHIṢṬHĀTĀ, SINGHĪ JAIN ŚĀSTRA ŚIKSHĀ PĪṬHA

(Retired Honorary Director, Bharatiya Vidya Bhavana, Bombay.)

PUBLISHED

UNDER THE PATRONAGE OF

ŚRĪ RAJENDRA SINGH SINGHI

AND

ŚRĪ NARENDRA SINGH SINGHI

BY THE ADHIṢṬHĀTĀ

SINGHI JAIN ŚĀSTRA SHIKSHAPITH

BHARATIYA VIDYA BHAVAN, BOMBAY

VIJÑAPTI-LEKHA-SAMGRAHA

(A COLLECTION OF WORKS WRITTEN BY MANY AUTHORS
RELATING TO PARYUSANA PARVA CEREMONY AND
SIMILAR OCCASIONS)

COLLECTED AND EDITED FROM VARIOUS OLD MANUSCRIPTS

BY

Acharya JINA VIJAYA MUNI, Puratattvacharya
(Ex. Honorary Director, Bharatiya Vidya Bhavan, Bombay)

Honorary Founder-Director,

Rajasthan Oriental Research Institute, Jodhpur;
Honorary Member of the German Oriental Society (Germany);
Bhandarkar Oriental Research Institute, Poona; Gujarat Sahitya
Sabha, Ahmedabad; and Vishveshvaranand Vaidic Research
Institute, Hoshiarpur, Punjab.

FIRST PART

PUBLISHED BY

Adhishtāta, Singhi Jain Śāstra Śikṣāpīṭha

BHARATIYA VIDYA BHAVANA
BOMBAY

V. E. 2016]

First Edition

[A. D. 1960

Vol. No. 51]

***

[Price Rs. 10/50

॥ सिंघीजैनग्रन्थमालासंस्थापकप्रशस्तिः ॥

अस्ति यद्वाग्निधे देवो सुप्रसिद्धा मनोरमा । मुनिदायाद् इत्याख्या पुरी वैभवशालिनी ॥	१
बहवो निवसन्त्यत्र जेना ऊर्ध्वशयशाला । घनाद्या नृपसम्मान्या धर्मकर्मपरायणा ॥	२
धीढालचन्द्र इत्यासीत् तेष्वेको बहुभागवान् । साधुवत् सधर्मो यः सिंघीकुलप्रभाकर ॥	३
बाह्य एव गतो यश्च कर्तुं व्यापारविरुद्धिम् । फलिकानामहापुर्वा एतधर्मार्थनिश्चय ॥	४
कृताग्रीयया सत्पुञ्ज्या सत्पुण्या च सन्निहया । उपाज्य विदुर्लो लक्ष्मी क्रोड्यधिपोऽनघि ॥	५
तस्य मधुकुमारीति सधारीकुलमण्डना । जाला पतिवता पत्नी शीलसीमायभूषणा ॥	६
श्रीयहादुरसिंहाख्यो गुणवोत्तमयस्यो । सञ्जात सुकृती दानी धर्मप्रियश्च धीमिधि ॥	७
प्राज्ञा पुण्यवता तेन पत्नी तिलकुमुन्दरी । यस्या सौभाग्यचन्द्रेण भासित सत्कुलाम्बरम् ॥	८
धीमान् राजेन्द्रसिंहोऽस्य ज्येष्ठपुत्र सुविशिन । यः सर्वकार्यदक्षतात् दक्षिणबाहुवत् पितु ॥	९
नरेन्द्रसिंह इत्याख्यलोकेश्वरी मध्यम पुत्र । सत्तुर्वरिन्द्रमिहस्य कनिष्ठ सौम्यरदौन ॥	१०
स्मित प्रदोऽपि सत्पुत्रा ज्ञातमक्तिपरायणा । विनीता सरला भव्या पितुर्भागानुतामिन ॥	११
अन्दोऽपि महत्सत्तामवन् स्वछादिबान्धवा । धनैर्जैः समृद्धः सन् स राजेव व्यराजत ॥	१२

अन्यथा -

सरस्वत्या सदास्तो भूत्वा लक्ष्मीप्रियोऽप्ययम् । तत्राप्यासीत् सदाचारी तच्चित्र विदुषां खलु ॥	१३
माहकारो न दुर्मात्रो न विलासो न दुर्धर्यय । दष्ट कदापि यद्गोहे सता तद् विस्मयास्पदम् ॥	१४
भक्तो गुरुजनानां स विनीत सज्जनान् प्रति । बन्धुजनैः स्तुरकोऽभूत् प्रीत पोष्यगणेश्वरि ॥	१५
देश कालस्थितिकोऽसौ विद्या विज्ञानपूजक । इतिहासादि-साहित्य-संस्कृति-सम्पदाग्रि ॥	१६
समुज्ज्वले समाजस्य धर्मस्योत्कर्षहेतवे । प्रचाराय च शिक्षाया दत्तं तेन धनं धनम् ॥	१७
गाला सत्ता-समित्यादौ भूत्वाऽप्यक्षपदाम्बिन । दत्त्वा दानं यथायोग्य भोक्ताहिताश्च कर्मजा ॥	१८
एव धनेन देहेन शानेन शुभनिष्ठया । अकरोत् स यथाशक्ति सत्कर्मणि सदाशय ॥	१९
अध्याप्यदा प्रसङ्गेन स्वपितु स्मृतिहेतवे । कर्तुं किञ्चिद् विरिष्ट स कार्यं मनस्यचिन्तयत् ॥	२०
पुत्र्य पिता सदैवासीत् सम्यग्ज्ञानरुचि स्वयम् । तस्मात् तस्मान्वक्तव्यं यतनीयं मयाऽप्ययम् ॥	२१
विचार्यैव स्वयं चित्ते पुनः प्राप्य सुमग्गमिम् । श्रद्धेयानां स्वमित्राणां विदुषां चापि तादृशम् ॥	२२
जैनज्ञानप्रसारायै स्थाने क्षामि त्रिके सने । सिंघीपदाङ्कितं जैनज्ञानपीठं मतिष्ठिपदम् ॥	२३
धीजितविजयः प्राज्ञो मुनिनाम्ना च विश्रुत । स्वीकर्तुं प्रार्थितलेन तस्याधिष्ठायकं पदम् ॥	२४
तस्य सौजन्य-सौहार्द-स्वैर्य-दायार्थदिसदुपै । वशीभूय मुदा येन स्वीकृतं तत्पदं वरम् ॥	२५
कवीन्द्रेण रवीन्द्रेण स्वीयपावनपाणिना । रस-विमर्शकैश्चन्द्रान्दे तत्प्रतिष्ठा व्यपीयत ॥	२६
प्रारब्ध मुनिना चापि कार्यं तदुपयोगिकम् । पाठनं ज्ञानलिप्सुना ग्रन्थानां प्रयत्नं तथा ॥	२७
तस्मैव मेरणां प्राप्य धीर्निर्भीकुलकेतुना । स्वमिच्छेयसि चैवा प्रारब्धा ग्रन्थमालिका ॥	२८
वदार्थचेतसा तेन धर्मशीलेन दानिना । व्यथितं पुष्कलं द्रव्यं तत्तत्कार्यसुसिद्धये ॥	२९
छात्राणां वृत्तिदानेन नैकेषां विदुषां तथा । ज्ञानान्धासाय निष्कामसाहाय्यं स प्रदत्तवान् ॥	३०
जलवाय्वादिकानां तु भातिभूत्यादसौ मुनि । कार्यं त्रिवारिकं तत्र समाप्यान्पत्रावासित ॥	३१
तत्रापि सततं सर्वं साहाय्यं तेन यच्छता । ग्रन्थमालाप्रकाशार्थं महोत्साहं प्रदर्शित ॥	३२
नन्दे सिधैर्है-चन्द्रान्दे कृता पुनः सुयोगिना । प्रायवल्गा स्थिरचाय विस्तराय च नूतना ॥	३३
ततो जने परामर्शान् सिंघीवसनमस्वता । आ विचा भव ना येवं ग्रन्थमाला समर्पिता ॥	३४
भासीतस्य मनोवाञ्छाऽप्ययमग्रप्रकाशने । तदर्थं व्यथितं तेन लक्ष्मणसि हि रूप्यकम् ॥	३५
दुर्विलासाद् विधेर्हन्त । दीर्घाग्यात्ताम्यमप्ययम् । स्वल्पेनैवायं कालेन स्वर्गं स सुकृती यदौ ॥	३६
विदुर्हन्तै-जैनैश्चान्दे कृता भासा बापाइसम्पत्तये । कलिकातानागार्थां स प्राप्तवान् परमां गतिम् ॥	३७
पितुर्मतेषु तत्पुत्रं प्रेषितं पितुर्गमन । तथैव प्रपितुः स्मृत्यै प्रकाश्यतेऽनुना स्थियम् ॥	३८
तेषां ग्रन्थावलि मेढा मेढा प्रशस्तता प्रभा । भूपाद् भूयै सतां सिंघीकुलनीतिप्रकाशिका ॥	३९
विद्वज्जनकृताह्लादा सधिदानन्ददा सदा । चिरं नन्दस्त्रियं लोके धीर्निर्भी ग्रन्थमालिका ॥	४०

॥ सिंधीजैनग्रन्थमालासम्पादकप्रशस्तिः ॥

स्वस्ति श्रीमेदपातालयो देशो भारतविश्रुतः । रूपाहेलीति सत्राज्ञी पुरिका यत्र सुस्थिता ॥	१
सदाचार-विचारार्थो प्राचीननृपतेः समः । धीमच्चतुरसिंहोऽत्र राठोडान्वयभूमिपः ॥	२
तत्र श्रीवृद्धिसिंहोऽभूद् राजपुत्रः प्रसिद्धिभाक् । क्षात्रधर्मधनो यश्च परमारकुलाग्रणीः ॥	३
मुञ्ज-भोजमुखा भूपा जाता यस्मिन् महकुले । किं वर्ण्यते कुलीनत्वं तत्कुलजातजन्मनः ॥	४
पत्नी राजकुमारीति तस्याभूद् गुणसंहिता । चातुर्य-रूप-लावण्य-सुवाह-सौजन्यभूयिता ॥	५
क्षत्रियार्थी प्रभापूर्णो द्वौर्धोऽसिमुखाकृतिम् । यां हृष्टैव जनो मेने राजन्यकुलजा लियम् ॥	६
पुत्रः कितनसिंहाख्यो जातसयोरतिप्रियः । रणमहं इति चान्यद् यक्षमा जननीकृतम् ॥	७
श्रीदेवीहंसनामाऽत्र राजपूज्यो यतीश्वरः । ज्योतिर्भैषज्यविद्यानां पारगामी जनप्रियः ॥	८
आगतो मरुदेशाद् यो भ्रमन् जनपदान् बहून् । जातः श्रीवृद्धिसिंहस्य प्रीति-प्रदास्पदं परम् ॥	९
तेनापाप्रतिमप्रेम्णा स तत्सुतः स्वसखिषी । रक्षितः शिक्षितः सम्बन्ध, कृतो जैनमतानुगः ॥	१०
दीर्घागमात् तच्छिरोबोध्यं गुरुतापो दिवंगतो । विमूढः स्वगृहात् सोऽयं पटच्छया विनिर्गतः ॥	११

तथा च—

आन्त्वा नैकेषु देशेषु संसेव्य च बहून् नरान् । दीक्षितो मुण्डितो भूत्वा जातो जैनमुनिमतः ॥	१२
ज्ञातान्यनेकशस्त्राणि नानाधर्ममतानि च । मध्यस्थवृत्तिना तेन तत्रातत्त्वगवेषिणा ॥	१३
अधीता विविधा भाषा भारतीयो युरोपजाः । अनेका लिपयोऽप्येवं प्रत-मूलनकालिकाः ॥	१४
येन प्रकाशिता नैके ग्रन्था विद्वत्प्रसहिताः । लिखिता बह्वो लेखा ऐतिहासतथ्यगुम्फिताः ॥	१५
बहुभिः सुविद्वद्भिरात्मण्डलैश्च स सस्कृतः । जिनविजयनाम्नाऽयं विख्यातः सर्वत्रामवद् ॥	१६
तस्य तां विश्रुतिं ज्ञात्वा धीमद्गान्धीमहात्मना । आहूतः सादरं पुण्यपत्तनात् स्वयमन्यदा ॥	१७
पुरे चाहम्भदाबादे राष्ट्रीयः शिक्षणालयः । विद्यापीठ इति प्यात्वा प्रतिष्ठितो यदाऽभवत् ॥	१८
आचार्यत्वेन तत्रोद्यैर्निपुणः स महात्मना । रत्न-मुनि-निर्धीन्द्रदेव पुरातनैव रूपमन्दिरे ॥	१९
वर्षाणामष्टकं यावद् सम्मूल्य तत् पदं ततः । गत्वा जर्मनराष्ट्रे स तत्संस्कृतमपीतवान् ॥	२०
तत आगत्य सैलुगो राष्ट्रकार्ये च सक्रियम् । कारावालोऽपि सम्प्राप्तो येन स्वातन्त्र्यसङ्करे ॥	२१
कमारं ततो विनिर्मुक्तः स्थितः शान्ति निकेतने । विश्ववन्द्यकवीन्द्रश्रीरवीन्द्रनाथभूयिते ॥	२२
सिंधीपदपुत्रं जैनज्ञानपीठं तदाधितम् । स्थापितं तत्र सिंधीश्रीढालचन्द्रस्य सुनुना ॥	२३
धीबहादुरसिंहेन दानवीरेण भीमता । स्मृत्यथ निजतातस्य जैनज्ञानप्रसारकम् ॥	२४
प्रतिष्ठितश्च तस्यासौ पदोऽधिष्ठातृसञ्ज्ञके । अध्यापयन् वरान् सिष्यान् ग्रन्थयन् जैनवाङ्मयम् ॥	२५
तस्यैव प्रेरणं प्राप्य धीसिंधीकुलजेतुना । स्वपितृभेयस्ते क्षेपे प्राग्गन्ध ग्रन्थमालिका ॥	२६
अथैवं विगतं तस्य वर्षाणामष्टकं पुनः । ग्रन्थमालाविकासादिप्रवृत्तिषु प्रयसतः ॥	२७
बाणैर्नरैर्भवेन्द्रदेव सुबाहुनगरीस्थितः । सुंशीति विरुद्धयतः कन्हैयालाल-पीसलः ॥	२८
प्रवृत्तो भारतीयानां विद्यानां पीठनिर्मातो । कर्मनिष्ठस्य तस्याभूत् प्रयत्नः सफलोऽचिरात् ॥	२९
विदुषां श्रीमतं योगार्थं पीठो जातः प्रतिष्ठितः । भारतीय पदोपेत विद्याभवन सञ्ज्ञया ॥	३०
आहूतः सद्यकार्यं स मुनिखेन सुहृदा । ततःप्रभृति तत्रापि तत्कार्यं सुप्रवृत्तवान् ॥	३१
तद्वचनेऽन्यदा तस्य सेवाऽधिका ह्यपेक्षिता । स्वीकृता च सद्भावेन साऽप्याचार्यपदाधिता ॥	३२
नन्द-निषेध-चन्द्रानन्दे वैकमे विहिता पुनः । एतद्ग्रन्थावलीख्यैरुक्ते नूतनयोजना ॥	३३
परामशोर् तत्तत्स्य श्रीसिंधीकुलमास्रता । आ विद्या भव नायेयं ग्रन्थमाला समर्पिता ॥	३४
प्रदत्ता दशसाहस्री पुनस्तस्योपदेशतः । स्वपितृस्मृतिमन्दिप्रकरणाय सुकीर्तिना ॥	३५
देवादर्ये गते काले सिंधीवर्यो दिवंगतः । यत्तस्य ज्ञानसेवायां साहाय्यमकरोत् महत् ॥	३६
पितृकायप्रगल्भं यत्तशीलेस्तदाम्भोजः । राजेन्द्रसिंहमुख्यैश्च सङ्कतं तद्वचस्ततः ॥	३७
पुण्यश्लोकपितुर्नामा ग्रन्थमाराकृते पुनः । बन्धुज्येष्ठो गुणश्रेष्ठो हर्षदत्तं धनं ददौ ॥	३८
ग्रन्थमालाप्रसिद्धयै पितृवत् तस्य कांक्षितम् । श्रीसिंधीसुपुत्रैः सर्वं तदुगिराऽनुविधीयते ॥	३९
विद्वज्जनकृताह्लादा सखिदानन्ददा सदा । विरं नन्दत्यिव लोके जिनविजय भारती ॥	४०

SINGHI JAIN SERIES

ॐ अद्यावधि मुद्रितग्रन्थनामावलि ॐ

- १ मेवज्ञाचार्यरचित प्रबन्धचिन्तामणि
मू३ संस्कृत प्रथम
- २ पुरातनप्रबन्धमग्नं बहुविध ऐतिहासिकपरिपूण
अनेक निगम संग्रह
- ३ राजशेखरसूरिरचित प्रबन्धशेखर
- ४ जिनप्रभसूरिरचित विविधतीर्थंकरकथा
- ५ मेघविजयोपाध्यायकृत देवानन्दमहाकाव्य
- ६ यशोविजयोपाध्यायकृत जैनतर्कभाषा
- ७ हेमचन्द्राचार्यकृत प्रमाणमीमांसा
- ८ भट्टकल्लूदेवकृत अक्षरकुमन्यप्रयी
- ९ प्रबन्धचिन्तामणि - हिन्दी भाषांतर
- १० प्रभाचन्द्रसूरिरचित प्रभावकचरित
- ११ सिद्धिचन्द्रोपाध्यायरचित भासुचन्द्रगणितचरित
- १२ यशोविजयोपाध्यायरचित ज्ञानविभुसकरण
- १३ हरिवेण्णाचार्यकृत वृहत्कथाकोश
- १४ जैनपुस्तकप्रवासितग्रन्थ, प्रथम भाग
- १५ हरिमदसूरिविरचित पूर्वाख्यान (प्राकृत)
- १६ दुर्गदेवकृत रिपुसमुच्चय (प्राकृत)
- १७ मेघविजयोपाध्यायकृत विविधजयनहाकाव्य
- १८ कवि अक्षरक रत्नानकृत सदेवतासक्त (अप्रग्न)
- १९ भर्तृहरिकृत शतकत्रयादि सुभाषितसंग्रह
- २० शान्त्याचार्यकृत न्यायावतारचार्तिक-वृत्ति

- २१ कवि धादिरचित पञ्चममिरीचरित (अप०)
- २२ महेश्वरसूरिकृत नाणपंचमीकथा (प्रा०)
- २३ श्रीमद्रवाहुआचार्यकृत भद्रपाहुमहिता
- २४ जिनेश्वरसूरिकृत कथाकोपमकरण (प्रा०)
- २५ उदयप्रभसूरिकृत धर्माभ्युदयमहाकाव्य
- २६ जयगिहसूरिकृत धर्माभ्युदयमहाकाव्य
- २७ कोकहसूरिरचित टीलावह कथा (प्रा०)
- २८ निन्दसाध्यायकृत (प्रा०)
- २९ सत्यभूषितरचित पञ्चमचरित भाग १ (अप०)
- ३०
- ३१ सिद्धिचन्द्रकृत काव्यप्रकाशसंग्रह
- ३२ दामोदरपण्डित कृत लक्ष्म्यचित्रकरण
- ३३ मित्रमित्र विद्वत्कृत कुमारपाठ्यचरितसंग्रह
- ३४ जिनपालोपाध्यायरचित परवरगच्छ वृहत्वाचलि
- ३५ उद्योतनसूरिकृत कुचलयमाला कथा (प्रा०)
- ३६ गुणपाठ्यनिरचित पञ्चचरित (प्रा०)
- ३७ पूर्वाचार्यविरचित जयपायड-निमित्तनाथ (प्रा०)
- ३८ मोहनपण्डितरचित शङ्कराचार्यजी (संस्कृत कथा)
- ३९ धननारायणीकृत-भर्तृहरिशतकत्रयकीर्ति
- ४० कीर्तनकृत अर्थशास्त्र सटीक (कविप्रभञ्ज)
- ४१ विद्यासिलेखसमग्र विज्ञानसिद्धि-विज्ञानविशेषी
आदि अनेक विनोदिलेख समुच्चय
- ४२ महेन्द्रसूरिकृत नवैराष्ट्रनदीकथा (प्रा०)

Shri Bahadur Singh Singhi Memoirs Dr. G. H. Buhler's Life of Hemachandrāchārya Translated from German by Dr. Mamal Patel, Ph D

- 1 स्व. बाबू श्रीबहादुरसिंहजी सिंघी स्मृतिग्रन्थ [भारतीयविद्या भाग २] सन १९२५
- 2 Late Babu Shri Bahadur Singhji Singhi Memorial volume
BHARATIYA VIDYA [Volume V] A D 1945
- 3 Literary Circle of Mahamatya Vastupala and its Contribution
to Sanskrit Literature By Dr Bhogilal J Sandesara
M A, Ph D (SJS 33)
- 4-5 Studies in Indian Literary History Two Volumes
By Prof P K. Gode, M A (S J S No 37-38)

ॐ संप्रति मुद्र्यमाणग्रन्थनामावलि ॐ

- १ विविधग्रन्थीय पहावलिसंग्रह
- २ जैनपुस्तकप्रवासितसंग्रह, भाग २
- ३ कीर्तिकीर्तनी आदि वस्तुपाठ्यचरितसंग्रह
- ४ गुणचन्द्रविरचित सतीकर्मचन्द्रिकाप्रबन्ध
- ५ गुणप्रभाचार्यकृत विनयसूत्र (मौदशास्त्र)

- ६ रामचन्द्रविरचित सतिरामचन्द्रादिनाटकसंग्रह
- ७ लक्ष्मणप्रभाचार्यकृत पञ्चविंशत्यवतारविवेचन
- ८ प्रसूतसूरिकृत मूलशुद्धिप्रकरण-सटीक
- ९ हेमचन्द्राचार्यकृत छन्दोसुतासत्र
- १० स्वयमुक्तविरचित पञ्चमचरित भा० २

विज्ञप्ति लेखसंग्रह – किंचित् प्रास्ताविक

जिन अनेक विज्ञप्तिपत्रस्वरूप लेखोंका, प्रस्तुत 'विज्ञप्ति-लेख-संग्रह' में संकलन किया गया है उनमें से सर्व प्रथम 'विज्ञप्ति-त्रिवेणी' नामक लेख की प्राचीन हस्तलिखित प्रति, मुझे सन् १९१५ में, पाटण के वाडी पार्श्वनाथ मन्दिर स्थित प्राचीन ग्रन्थभंडार में उपलब्ध हुई। रचना को पढ़ने से मुझे उसका बहुत महत्त्व अनुभूत हुआ और फिर सन् १९१६ में बडौदा में निवास करते हुए मैंने, प्रकाशित करने की दृष्टि से, उसका संपादन किया एवं भावनगर की जैन आमानन्द सभा द्वारा उसका प्रकाशन हुआ। मैंने उस पुस्तक की भूमिका बहुत विस्तारके साथ लिखी और उसमें विज्ञप्ति लेख का क्या तात्पर्य है और वे क्यों और कब लिखे जाते थे एवं उनका कैसा स्वरूप और वर्ण्यविषय आदि होता था, इन बातों पर यथेष्ट प्रकाश डाला था। तत्कालीन विद्वानों ने उस पुस्तक की बहुत प्रशंसा की। हिन्दी भाषा जगत् के महारथी और महागुरु स्व. पंडित महावीर प्रसादजी द्विवेदीने उसकी आलोचना करते हुए उसे, समग्र भारतीय वाङ्मय में, एक अद्वितीय और अद्वितीय रचना कह कर उसका मूल्यांकन किया। मेरी वह सर्वादिम संपादित पुस्तक थी।

उसके बाद मैं वैसे विज्ञप्ति लेखों की खोज में बराबर लगा रहा और मुझे वैसे छोटे बड़े अनेक लेख मिलते गये।

विद्वान् आचार्य और यतिगण द्वारा संस्कृत में लिखे गये विज्ञप्ति लेखों के अतिरिक्त, जैन श्रावक समुदाय के द्वारा स्थान विशेषों से देश भाषा में लिखे गये लेखों की प्राप्ति भी मुझे हुई और ये लेख तो इतिहास, साहित्य एवं चित्रकला की दृष्टिसे और भी अधिक महत्त्व के ज्ञात हुए। इनमें से एक सब से प्राचीन लेख जो मुझे मिला उसको मैंने अपने द्वारा संपादित और प्रकाशित जैन साहित्य संशोधक नामक त्रैमासिक पत्र (सन् १९२०) में प्रकाशित किया। उस लेख का प्रकाशन देस कर उस के जैसे अन्यान्य विज्ञप्ति पत्रों की खोज की तरफ, कुछ अन्य विद्वान्मित्रोंका भी लक्ष्य आकृष्ट हुआ और बडौदा राज्य के पुरातत्त्व विभाग के डायरेक्टर स्व. पं. हीरानन्द शास्त्रीने गायकवाड राज्य की ओरसे वैसे कुछ विज्ञप्ति पत्रात्मक लेखों का एक सचित्र प्रकाशन प्रकट किया। इस प्रकारके संस्कृत एवं देशभाषा में लिखित विज्ञप्ति लेखों का संग्रह बहुत विशाल है और उनका सुन्दर रूप से प्रकाशन किया जाय तो जैन साहित्य, इतिहास और चित्रकला की दृष्टिसे एक महत्त्वका कार्य संपन्न होने जैसा है—यह विचार कर मैंने सिंधी जैन ग्रन्थमाला द्वारा ऐसे कुछ संग्रहों का प्रकाशन कार्य प्रारंभ किया जिसके परिणाम स्वरूप उसका यह प्रथम भाग आज विद्वानों के सम्मुख उपस्थित है।

प्रारंभ में मेरा विचार इस संग्रह में वैसे विज्ञप्ति लेख संकलित करने का था जो इस पुस्तक के पृ. ७० बाद, द्वितीय विभाग के रूपमें, 'आनन्द लेख प्रबन्ध' नामक आदि लेखों का मुद्रण हुआ है। मेरे पास ऐसे छोटे-बड़े पचासों ही लेखोंका संचय हुआ पड़ा है।

सन् १९४० में, वंबई में मुझे वीकानेरके एक श्री पूज्यजी के पास वह बड़ा विज्ञप्ति लेख देखने को मिला जो इस संग्रह में सर्व प्रथम मुद्रित हुआ है। यह विज्ञप्ति लेख, सर्व प्रथम मुझे प्राप्त 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' नामक लेख से भी कुछ प्राचीन और वैसा ही बहुत महत्त्वका लगा। मैंने इस की प्रतिलिपि करवा ली और प्रकाशित करने की कामना से संशोधनादि करना प्रारंभ किया। श्री पूज्यजी से प्राप्त यह लेख टीपणा के रूप में लंद्रे कागजों पर लिखा गया है। अक्षर तो इस के सुवाच्य थे पर भाषा की दृष्टि से अशुद्धियां बहुत दिखाई दीं। सद्भाग्य से इस की दूसरी प्रति मुनिवर श्री पुण्यविजयजी महाराज के पास पाटण में देखने को मिल गई। इस प्रतिका प्रथम पत्र नहीं है। बाकी संपूर्ण है। यह प्रति बहुत सुन्दर ढंगसे लिखी गई है और शुद्धिकी दृष्टि से भी उत्तम कोटि की है। इस प्रति के प्राप्त होते ही मैंने इस का मुद्रण प्रारंभ कर दिया। प्रथम मेरा विचार इस अकेले ही लेख को सुन्दर रूप से प्रकाशित कर देने का रहा और इस की प्रस्तावना भी 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' के समान विस्तृत रूपमें लिखने का था। पर पीछे से, ऐसे लेखों का एक समुच्चय संग्रह, इस दृष्टिसे प्रकाशित करने का हुआ, कि जिस से इस प्रकार के निश्चित और अभी तक अप्रकाशित

एव अज्ञात स्वरूप साहित्यिक निधिका, विद्वानों को ठीक ठीक परिचय प्राप्त हो। इस विचार के अनुसार मैंने इस लेखके साथ, अपनी पूर्ण प्रकाशित 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' का भी पुनर्मुद्रण कर देना उचित समझा। इस प्रकार प्रस्तुत संग्रह में, 'विज्ञप्ति महालेख' एव 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' नामक दो बड़ी रचनाओं के साथ, 'आनन्द प्रबन्ध लेख' आदि अन्य उप-रचनाओं का सकलन किया गया है।

मेरा मनोरथ तो इन सब रचनाओं से समग्र ऐतिहासिक एव सांस्कृतिक बातों का निरस्त निवेचन इनके साथ देने का था और जैसा मैंने 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' के साथ निरस्त उपोद्घातात्मक निगन्ध लिखा है वैसा ही निगन्ध, इसके साथ लिखने का रहा। पर सद्भाग्यसे या दुर्भाग्यसे मैंने ऐसे अनेकानेक ग्रन्थोंके संपादन का काम, एक साथ हाथ में ले रखा है, जिससे मनोरथानुकूल ऐतिहासिक तथ्यपूर्ण निरस्त भूमिकाएँ या प्रस्तावनाएँ लिखने का समय प्राप्त नहीं होता है।

इस संग्रह के छपाने का प्रारम्भ आज से कोई १७-१८ वर्ष पहले किया गया था और कोई १०-१२ वर्ष पूर्व ही यह सारा संग्रह, वर्तमान रूप में प्रकाशित होनेकी स्थिति में पहुँच गया था। पर मेरे हाथों में अन्यान्य संपादनों का भार, दिन प्रति दिन बढ़ता ही रहने से, मैं अभी तक निरस्त प्रस्तावना लिखने का सुयोग देख नहीं रहा हूँ। अतः फिलहाल इस संग्रह को मूल मूल रूप में ही प्रकट कर देना मैंने अधिक उपयुक्त समझा है।

मनमें आशा तो बन्धी हुई है ही कि निकट भविष्यमें, मैं इसका दूसरा भाग भी तैयार कर सकूँ और उसमें प्रस्तुत संग्रहसे संग्रह विस्तृत निवेचना आदि लिख सकूँ। इस निवेचना की बहुत सी सामग्री संगृहीत हुई पड़ी है। केवल दो-तीन महिनों का निराबाध और एकान्त समय मुझे मिल जाय, तो मैं उसे लिपि बद्ध कर सकूँ।

मेरा मनोरथ तो यह भी रहता है कि जैसे संस्कृत विज्ञप्तिलेख इस संग्रहमें प्रकाशित किये जा रहे हैं वैसे देशी भाषाओं में लिखे गये विज्ञप्तिपत्रों का भी प्रकाशन होना चाहिये। ये भाषानिबद्ध विज्ञप्तिपत्र तो और भी अत्यधिक ऐतिहासिक एव साहित्यिक सामग्री से परिपूर्ण हैं। गुजरात और राजस्थान की चित्रकला की दृष्टिसे तो इनका महत्त्व अत्यंत अधिक है। ये विज्ञप्तिपत्र ५-१० की संख्यामें नहीं, पर खोज करने पर, सैकड़ों की संख्यामें उपलब्ध होंगे। इनमें का एक-एक विज्ञप्तिपत्र, एक-एक महत्त्वके निबन्धकी समग्रीसे भरा पड़ा है। यदि कोई विश्वविद्यालयों के उच्चाध्ययन करने वाले विद्यार्थी गण, इन विज्ञप्तिपत्रोंके विषयको ले कर ही अपने डॉक्टरेट (पीएच. डी.) की डिग्री के लिये अध्ययन और अन्वेषण कार्य करना चाहें तो उनको बहुत महत्त्व की सांस्कृतिक एव ऐतिहासिक सामग्री इनमें से उपलब्ध हो सकती है।

ॐ

प्रस्तुत संग्रह में प्रकाशित सर्वप्रथम विज्ञप्तिलेख विक्रमसंवत् १५४१ में लिखा गया है। इस दृष्टिसे मुझे अभी तक प्राप्त ऐसे विज्ञप्तिलेखों में यह सबसे प्राचीन है। यह लेख खरतर गच्छ के आचार्य जिनोदय सूरि ने, गुजरातके पाटण नगर से, अपने पूज्य लोकहिताचार्यके प्रति, जो उस समय अयोध्या नगर में चातुर्मास निमित्त रहे हुए थे, भेजा था। यह पत्र बहुत ही सुन्दर एव श्रद्धा साहित्यिक भाषामें लिखा गया है। बाण, दंडी और धनपाल जैसे महाकवियों द्वारा प्रयुक्त गद्य शैली के अनुकरणरूप में यह एक आदर्श रचना है। आलंकारिक भाषा की शब्दच्छटा के साथ, इसमें ऐतिहासिक घटना के निदर्शक वर्णनोंका भी सुन्दर पुट सम्मिश्रित है।

जिनोदय सूरि और लोकहिताचार्य की परिचायक ऐतिहासिक साधन-सामग्री स्पष्ट उपलब्ध हो सकती है। खरतर गच्छ की पट्टाश्रीयों से तथा अन्यान्य ग्रन्थादि गत उल्लेखों से इनके समय आदि का सविस्तर इतिहास प्राप्त किया जा सकता है। हमारे संग्रहमें तथा बीकानेर आदिके ग्रन्थमंडारों में इस विषयकी सामग्री संचित है। इस सनका निर्देश करना या परिचय देना अभी मेरे लिये यहां पर शक्य नहीं है।

प्रस्तुत लेख में जिनोदय सूरि ने बहुत करके वि. स. १४२०-२१ में जिस प्रदेश में विचरण किया और जिन तीर्थभूत स्थानों की यात्रा एवं प्रतिष्ठा आदि कार्य किये, उसका सक्षिप्त वर्णन है। लोकहिताचार्य ने अयोध्या से एक

ऐसा ही विज्ञप्ति लेख जिनोदय सूरि को भेजा था जिस में उन्होंने ने, पिछले वर्ष किये गये अपने प्रवास के वर्णन में, तीर्थ यात्रादि कार्यों का परिचय दिया था; उसी के उत्तर स्वरूप जिनोदय सूरि ने भी अपना यह विस्तृत एवं आलंकारिक विज्ञप्ति लेख लिख कर उन के पास भेजा था। इस से ज्ञात होता है कि लोकहिताचार्य का भेजा हुआ विज्ञप्ति-लेख भी इसी प्रकार का एक उत्तम, सुन्दर साहित्यिक एवं वर्णनात्मक पत्र था। खोज करने पर, संभव है कि कहीं से वह पत्र भी किसी खोजी को मिल सके।

इस संग्रह में जो दूसरा बड़ा विज्ञप्ति स्वरूप लेख है वह 'विज्ञप्ति त्रिवेणी' नाम का है जो वि. सं. १४८४ की रचना है। यह विज्ञप्ति पत्रात्मक लेख खरतर गच्छ के जयसागर उपाध्याय नामक विद्वान् ने, सिंध प्रदेश के मलिकवाहण नामक स्थान से, अपने गच्छाचार्य जिनभद्र सूरि को लिखा था, जो उस समय गुजरात के पाटण नगर में रहे हुए थे। इस पत्र विषयक सब ज्ञातव्य बातें, मैंने उक्त विज्ञप्ति त्रिवेणी नामक पुस्तक की विस्तृत प्रस्तावना में आलेखित की हैं।

मेरा विचार, उस प्रस्तावना को एवं अन्यान्य लेखों संबंधी ज्ञातव्य बातों को भी, इस के साथ संकलित कर देने का रहा पर अभी समयाभाव से वैसा होना शक्य न जान कर, आज तो इस संग्रह को, वर्तमान रूप में ही, अपने हाथों में ले कर विद्वानों के सम्मुख उपस्थित हो रहा हूँ। आशा है कि यह संग्रह इस रूपमें भी अभ्यासीवर्ग को आदरणीय होगा।

फाल्गुन पूर्णिमा, सं० १०१६
भारतीय विद्याभवन, बंबई
- [ता० १३.१.१९६०] -

- मुनि जिनविजय

विज्ञप्तिलेखसंग्रह — विषयानुक्रम

—: प्रथम भाग :—

क्रमांक	पृष्ठ संख्या
१ खरतरगच्छीयश्रीलोकहिताचार्य प्रति श्रीजिनोदयस्वरिणा प्रेषितो विज्ञप्तिमहालेखः ।	१-३४
परिशिष्टे—लोकहिताचार्यस्तुतयः ।	३५
शत्रुञ्जयतीर्थस्तुतिः ।	३६
२ खरतरगच्छालंकार—श्रीजिनभद्रस्वरिं प्रति महोपाध्यायजयसागरपण्डितप्रवरैः लिखितो 'विज्ञप्तिनिवेदि' सञ्ज्ञको महालेखः ।	३७-६८
परिशिष्टे—नगरकोटतीर्थ चैत्यपरिपाटी ।	६९

द्वितीय विभाग

क्रमांक	पृष्ठ संख्या
१ महोपाध्याय—श्रीविजयविजयगणिप्रणीतं आनन्दलेखप्रबन्धनामकविज्ञप्तिपत्रम् ।	७३
२ महोपाध्याय—श्रीविजयविजयगणिप्रणीतं इन्दुदत्ताभिधानं विज्ञप्तिपत्रम् ।	८९
३ श्रीमेघविजयोपाध्याय—विरचितं मेघदूतसमस्यापूर्तिमयविज्ञप्तिपत्रम् ।	९८
४ खरतरगच्छाचार्य—श्रीजिनसुखस्वरिं प्रति पं. विजयवर्द्धनगणिप्रेषितं विज्ञप्तिपत्रम् ।	१०७
५ खर०—श्रीजिनचंद्रस्वरिं प्रति बाचरूनाजविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	११४
६ तपागच्छाचार्य—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. नयविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१२०
७ तपागच्छाचार्य—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति उदयविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१२६
८ तपागणाधीश—श्रीविजयदेवस्वरिं प्रति पं. मेघविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१२९
९ तपोगच्छापति—श्रीविजयदेवस्वरिं प्रति श्रीविजयसिंहस्वरिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१३७
१० श्रीमेरुविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१५१
११ तपोगच्छाधीश—श्रीविजयसेनस्वरिं प्रति महोपाध्यायकीर्तिविजयप्रेषिता विज्ञप्तिपत्रिका ।	१५५
१२ तपोगणपति—श्रीविजयसिंहस्वरिं प्रति पं. अमरचंद्रप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१५९
१३ तपोगणपति—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. उदयविजयप्रेषिता विज्ञप्तिपत्रिका ।	१६२
१४ तपोगणपति—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. लाभविजयप्रेषितो विज्ञप्तिलेखः ।	१६६
१५ तपोगच्छीयभट्टारक—श्रीविजयदेवस्वरिं प्रति उपाध्याय—श्रीभनविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१७२
१६ तपागच्छपतिभट्टारक—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. उदयविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१७७
१७ तपागच्छाधीश—श्रीविजयसिंहस्वरिं प्रति उपाध्याय—श्रीरुमलविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१७९
१८ तपागच्छाधीश—श्रीविजयसिंहस्वरिं प्रति पं. लाभविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१८५
१९ तपागच्छाधिनायकभट्टारक—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. आगमसुन्दरगणिलिखिता विज्ञप्तिः ।	१९०
२० तपागच्छपतिभट्टारक—श्रीविजयप्रभस्वरिं प्रति पं. लाभविजयगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१९५
२१ तपागच्छीयाचार्य—श्रीविजयदेवस्वरिं प्रति पं. रविवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	१९९
२२ तपागच्छाधिपति—श्रीविजयदेवस्वरिं प्रति पं. विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	२०२
२३ तपागच्छाचार्य—श्रीविजयसिंहस्वरिं प्रति विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	२०५
२४ तपागणाधीश—श्रीविजयसिंहस्वरिं प्रति पं. विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	२०९
२५ खरतरगच्छीयाचार्य—श्रीजिनसुखस्वरिं प्रति पं. दयासिंहप्रेषिता विज्ञप्तिः ।	२१४

श्रीलोकहिताचार्य प्रति श्रीजिनोदयसूरिणा प्रेषितं

विज्ञसिमहालेख

नामकं महद्विज्ञसिपत्रम् ।

[अथादौ महालार्थं जिनादीर्घादिः -]

§ १. श्रीश्रेयांसि सतां दिशन्तु सततं ते स्वामिनस्तीर्थपा, यञ्जानामृतपापानतस्तनुमतां प्रज्ञावतां पर्षदि ।
गङ्गा-सिन्धुसरि.....सरला आश्वर्यदाः संपनी-पद्यन्ते हृदयङ्गमाः सहृदयश्रोत्रप्रियाः सूक्तयः ॥ १ ॥
श्रीमत्काननमोदिताखिलजनः सदर्शन.....हृच्छायादृश्यतमः सुशालिवसुधः सारङ्गरङ्गावहः ।
दिग्.....प्रथलप्रकाशशुभगः सानन्दपुण्याध्वगः, श्रीशान्तिः.....स्स गमयेद् वः कर्मणं मूलतः ॥ २ ॥
कस्तूरिद्रवगर्भचं.....मिलत्काश्मीरयूपच्छटा-शुक्रातुल्यविशाललोचन.....क्षतम् ।
पक्ष्म.....पुरोमदौर्धदलकं दृष्टं शुभायास्तु वः, श्रीमाङ्गल्यसुवर्णभाजनमिदं श्रीशान्तिनेतुसुखम् ॥ ३ ॥
.....समुद्रसान्द्रलहरीराकण्ठमुत्कण्ठयन्, निःकम्पोञ्जलमव्यमानसृष्टानेकस्वरूपाकृति ।
श्रीशान्तेर्वदनेन्दुमण्डलमलंकुर्वद् †दिशोभामरै, रद्वैतामृतपायनेन सफलं निर्मातु वो दर्शनम् ॥ ४ ॥
कान्ते ! नाभिसमुद्भवं मज्ज विभो ! भक्तिर्विरञ्चौ न मे, सारङ्गाक्षि ! सुसार्वभङ्गलवरं कोऽप्येति चण्डीधवम् ।
श्रीमद्बाहुपलेः प्रसावकमये सुगधे ! न कार्यं हरौ, यद्दृष्टौ प्रिययोरियं चतुरताऽमूद् वः श्रिये सैर्पमः ॥ ५ ॥
अद्वैतानन्दहेतुस्त्रिभुवनभवनोलासिसत्कीर्तिकेतुः, †लक्ष्म्याजाद विजित्य क्रमतलनिहितस्फूर्तिमन्मीनकेतुः ।
दृष्टो भव्यैस्तदीयद्विपदशिष्यटासूचकोऽपूर्वकेतुः, संसाराम्भोधिसेतुः सुखयतु हृदयं नेमिराद् भक्तिनेतुः ॥ ६ ॥
आयाता क्रमतोऽपि येन मुमुचे सा युगिमधर्मस्थिति, यद्व्यानामृतपापानतोऽजनि जवादन्वासुलैश्वर्यभाग् ।
उत्तुङ्गे विमलाद्रिराजि विवितावासः प्रकाशः श्रियां, श्रीमार्त्ताभिमवः स वः प्रययतु श्रेयः शिवाणन्दनः ॥ ७ ॥
यः स्वामी भुवि विश्वंसेनजनताकल्याणकारोदयः, †लिङ्गश्रीकलधूतकायजर्चिः कारुण्यपुण्याशयः ।
रङ्गदुर्गहरीणाग्रितः प्रतिपदं भोगीन्द्रचूडामणिः, †वर्भियः प्रमुपातनोतु स सुखं "श्रीशान्तिनेता सताम् ॥ ८ ॥

† मूलादर्शमृतनेतः प्रथमपत्रस्य विनष्टत्वाद् एतत्पत्रद्विपर्यन्तात्मकोऽयं प्रारम्भिकभागोऽस्य 'विज्ञसिमहालेख'स्य धीकान्तेरीय-
धीपुत्रयसारकलेपटिप्पणाद् समुद्भूतः । १ कान्तिसमूहः । २ पक्षे मोक्षः । ३ सुबु सर्वेषु जिनेषु मङ्गलेन परम्-इत्यं ज्ञान-
समासाः । पक्षे-सु=अनितायेन सर्वमङ्गलायाः=गौर्यां भवम्, 'अण्', स चासौ वारश्च तम् । ४ बाहुपलेः प्रसावकं=जनकं; पक्षे-
धीमन्तौ बाहो(ह) यस्य, स चासौ बलिष्ठ, तस्य प्रसावकं=प्रेरकं नोदकमित्यर्थः । ५ "तद् से स्वरे पदार्थाः" सन्धिः ।
६ मीनाष्ट्याग्रतः । ७ अम्या=जननी मरुदेवा; नेमिपक्षे-अम्या=अग्रिका । ८ नेमिपक्षे-न विपत्तेऽभिमयो यस्य, न अभिमव-
मीतिकः । ९ प्रपमपक्षे-तिथेय आनन्दनः । १० समष्टाः । ११ सस्वामिः । १२ पार्थपक्षे-तिष्ठा धीकटा यस्य स तथा,
पूर्वविधा अत एव भूता=कम्पिता कायजर्चिः=कन्दर्पाभिलाषो येन यस्माद् यस्य वा । १३ हरिणेन आभियः; पार्थपक्षे-
हरिणा=सर्पेण इत्येवम् । १४ शान्तिपक्षे-अनेयः । १५ पार्थपक्षे-श्रीशान्तिप्रापकः ।

यः पूर्वं कहेदृक्कावनिमलङ्कृताय भाग्योदया-दायातः पुरकल्पपाटकधरां पूर्णः सुवर्णादिभिः ।

श्रीसौभाग्यशोभयशोभितकरो दारिद्र्यमुद्राहारः, श्रीसंधाय सुखाय सोऽस्तु निधिवत् श्रीपार्श्वतीर्थेश्वरः ॥ ९ ॥
देवश्रीकहेदृक्कावनिमलाराजः प्रजावत्सलो, विश्वव्यापियशः प्रतापनिलयप्रचक्षसाश्रयदयः ।

चेतश्चिन्तितपूणे सुतरुः संभेदितः साम्प्रतं, श्रीपार्श्वः प्रययेत् सुसेवकजने श्रीतिप्रसन्ने दशौ ॥ १० ॥

यदंक्षित्वाङ्गुशोणरश्मयो, दिशन्ति काश्मीरविलेपनप्रभम् ।

तन्मु नम्रामरमुन्दरीतैः, स वर्द्धमानः प्रभुरस्तु वो मुदे ॥ ११ ॥

पुष्पान्तु प्रभुनामिश्रभृतयोऽर्हन्तः सतां ते सुखं, च्छाल्यानावसरे क्षरहृदिमुचो रेख्यर्पदीया रदाः ।

आत्मौचल्यधरान् सुकुन्दसुखान् विस्मरपुष्पोत्कान्, दृष्ट्वाऽधमगतिताम् पुरः किमु मुदा प्रोद्धतहासा इव ॥ १२ ॥

*

[अथ अण्डिलपुरपञ्चनवर्णनम् -] --

॥ १२. भास्वद्भावनदानशीलतपसां यस्मिन् जन्म भाजनं, दृष्ट्वा संयममहारीमरुधूती सम्मौधवं सौधवम् ।

जैनैन्द्रं भवोचयं च सुभगं वैभैः कदम्बैरहो !, दुःखालेऽपि लभन्ति धार्मिकदशः पुण्यामृतैः पारणम् ॥ १३ ॥

यत्रैतान् व्यवहारिणो निदधतः सौवर्णशृङ्गारणां, सारङ्गाक्षिकाक्षचञ्चलपदैर्वाजिजैर्दिव्यतः ।

दानं देवतरुनिव प्रददतो जेगीप्यमानान् शुणैः, दृष्ट्वा मोक्षहृदोऽपि संरुतिमुखे सत्तां पृथानि क्षणम् ॥ १४ ॥

स्रैण यत्र सुवर्णकेतकनिषैरङ्गैर्मनोहार्यभिः, प्रेक्ष्यामी तरलेक्षणाः कविजना जानन्ननङ्गास्पदम् ।

॥ यत्र प्रेमरागतुविद्वानसोः स्त्रीपुंसयोः सहस्रं, कृत्वा चानु तयो रसं परिमृशन् प्रह्लादपि मोमुद्यते ॥ १५ ॥

यस्याऽऽवासिजने त्रिवर्गघटनाऽन्योन्याविरोधिकायां, विप्राणा वसति स्फुटं मेधुरिपोः काये त्रिलोकी यथा ।

चित्रं मे प्रथमा कदापि यदसौ मोक्षाय सम्पत्स्यते, काले भूतिरेऽपि किन्तु विवशा नेयं द्वितीया पुनः ॥ १६ ॥

*

तस्मात्—सकलशैलशेखरतुषारधरणीधरादिच सर्वैर्मङ्गलाचरणप्रचाररमणीयनिधासात्,
दक्षिणाशानिधासिबिन्ध्यवसुधाधरादिच सकलभवनराजिराजितप्रदेशात्, कस्तूरिकाकूट-

॥ घटितगङ्गानाङ्गणानुपङ्गिभृशुसुङ्गानावनीभृत इव साञ्जनसानुरागहर्हरिणैः क्षणाक्षितपहुविष-

विद्याधरनिकरात्, पूर्वदिशावतंसशृङ्गारप्रकारश्रीउदयाद्रेरिव उदयमानसहस्रकरमण्डलात्,

श्रीचैभारगिरेरिव श्रीगणधरस्तूपपरभागप्राप्तभूभागात्, श्रीविपुलश्रीविपुलाचलादिष समस्त-

जनतालोचनवितानश्रीढाविनोदमेदुरीकारस्थहृणीयशोभाविस्तारसमीपवर्तिश्रीराजगृहरम-

णीयात्, निस्सीमचतुर्दिगन्तमुद्रितसमुद्रसमुद्भूतविपुलकमलाविलासिनीविलासकुशलविला-

॥ सिलोकास्तोकप्रदेदीप्यमानासमानदानवितानसंप्रीणितानेकवनीयकनिकुरम्भजेगीप्यमानजा-

ह्वीतरङ्गिणीप्रोच्छलद्बहुलकल्लोलमालाप्रक्षालितधवलकीर्तिमण्डलविमलसरस्वतीप्रवाहतभा-

सुजासमस्तमतङ्गजकुम्भस्थलोत्पन्नप्रसन्नाविभिन्नप्रोज्ज्वलमुक्ताफलगुलिकागुम्फितहारहार-

भृङ्गारितधरणीरमणीविशङ्कतहृदयतटात्, अविकलकलाकलापसंलापलोलुपलंपनलब्धवर्णल-

॥ वसमाराधितश्रीमोधिपदपद्मयुगलपर्युपास्तिमर्जितवर्जितगर्जिततर्जितनिरर्गलकदमल-

१ इति मङ्गलार्थं श्रीजिनाजीर्वादाः । २ अथ पञ्चनपुरवर्णना । ३ वसन्त्यम् । ४ सप्तपत्नी समूहम् । ५ नारायणम् ।

६ सर्वैर्मङ्गला = गौरी तस्याभरणप्रचारः, इत्यादि । पुरपक्षे—सर्वैर्मङ्गलाऽऽधारः, इत्यादि । ७ समरगृहराजिः पक्षे—सकलभवनराजिः,

इत्यादि । ८ पक्षे—मारी । ९ कला = किरणाः, राजदेवभागाश्च । १० भगरविशेषः पक्षे—शृंगमन्दिर । ११ सादर । १२ मुख ।

वलप्रवलयपुण्यागण्यपुण्यवितन्तन्यमानाभङ्गभोगभङ्गीसुभगभावुकभूचरनिकरमधुरलावण्य-
भरभङ्गुरशरीरावयवरूपस्वरूपनिरूपणविस्मारितपुरन्दरपुरात् श्री अणहिल्लपुरवरात् ॥ ५ ॥

*

[पत्रपेपकसूरेस्तदीयशिष्यमण्डलस्य च नामाभिधानपूर्वकं पुर्युपास्तयः -]

§ ३. श्रीजिनोदयसूरयः-पं० तेजःकीर्त्तिगणि-पं० हर्षचन्द्रगणि-भद्रशीलमुनि-पण्डित-
ज्ञानकलशमुनि-धर्मचन्द्रमुनि-मेरुनन्दनमुनि-मुनितिलकमुनि-ज्ञाननन्दनमुनि-सागरचन्द्र-
मुनिप्रमुखैरदोपाकरैरपि दोपाकरमुखैः, प्रकाशग्रहपुपैरपि न प्रकाशग्रहपुपैः, अकलाकेलि-
मुखैरपि कलाकेलिसुखैः, सद्ग्रेपयुपैरपि अद्रेपयुपैः, सिग्धदुग्धोदधिधवलविलोललहरीप्रवा-
हचलाचलवलक्षपक्षयामलजामलखन्धातुच्छच्छायारञ्जोलिसमान्छादितसन्मानसैः श्री-
राजमरालैरिव, अनवरतपापव्यमानसुललितवर्णावलिग्रन्थसार्वभधुरध्वनिमुधावतारतारक्ष-
ङ्काररवमीणिताशेषभविकसारङ्गैर्दृष्टैरिव, अमन्दज्ञानमकरन्दसन्दोहविन्दुलोलपैर्मुनिवरनि-
करैर्वरिवस्यमानकोमलाङ्गुलिदलावलिपेशलमञ्जुलचलननलिनयुगलप्रयलकलिमलक्षालनज-
लोपमपर्युपास्तयः ॥ ५ ॥

*

[अथ पत्रपेपणीयस्यानभूत-अयोध्यापुरीवर्णनम् -]

§ ४. 'क्षेत्रार्द्धनामिमिसंस्थितिमादधाना, पुण्यात्मभिः प्रतिदिनं परिचिन्त्यमाना ।
उद्योतरूपरमयाऽप्रतिमासमाना, या वर्णयतेऽत्र भुवि कुण्डलिनीसमाना ॥ १७ ॥
खण्डेन्दुसुन्दरललाटतेन पुण्य, कृत्यावृत्तेन जगतः स्थितिकारकेण ।
कैलाशभूमिरिव पूर्वमुमान्वितेन, याऽलङ्कृता भगवता वृषभध्वजेन ॥ १८ ॥
उल्लासिकान्तिगुणशुम्भितवैद्युधाली, लोलम्बनःसुरमणीरमणीयमध्या ।
सन्तानंतामसुखमासृष्टणीयवासा, या शाङ्गला शुभति मन्दरकन्दरेव ॥ १९ ॥
उत्कर्षकप्रियतमाणि 'सचित्रकाणि, छैयाविभाजनकरञ्जकालकानि ।
उत्कम्पपद्मलततुर्वययोऽङ्कितानि, राजन्ति यत्र भवनानि वनोपमानि ॥ २० ॥
आलङ्कितानि लहरीम्य 'इवासकण्ठे, दृष्टिप्रमान्मकरकम्पितनीरपूरात् ।
हंसोच्चयान्मधुरभाषितसद्गताऽन्य, अन्यसन्ति यत्र सरयूसरितस्तदग्नयः ॥ २१ ॥
यत्रोपकण्ठसरयुतटपटकेषु, मुक्तालिर्वृणतनुवाल्कयाऽङ्कितेषु ।
मन्द्रं ध्वनन्त इव मुकमकैलिखन्तो, 'लेखाः पठन्ति सुगमं किल हंसवालाः ॥ २२ ॥

किं यद्गुणा-

विषाविनोदचतुरं चतुरम्युराशि, प्रोह्यासि कीर्त्तिमधुरं मधुराक्षि वाचम् ।

यस्यामुदारचरितं चैरितं गुणेषु, कृत्वा जनं विधिक्रोडधिक्रोचिराप ॥ २३ ॥

१ प्राकटो न सूर्यः । २ प्रवटकद्वयमहः । ३ कामकेलि । ४ प्रधानदेवैः । ५ अथ श्रीअयोध्यापुरीवर्णनम् । ६ पुण्य-
कृत्यावृत्त-पुण्या वासो कृत्यधर्म उदावृत्तेन । ७ पक्षे-कारकेण=विनासकेन 'क मू नृय हिंसापाय' । ८ उमा=गौरीकान्ति-
कीर्त्तिप्रसुराभा । ९ वृषभध्वजेन=कपमेण ईश्वरेण वा । १० तिलार । ११ उद्भवः केतकाः वयः पक्षे-उत्का=उत्सुका भव पृथ
कृतका=भागताः प्रियतमाः=प्रिया यत्र । १२ चित्रसद्विमानि; पक्षे विद्याः=आपदविदोपाः । १३ छाया=सोमा, विभा=काग्निः,
ताम्यो जनकानो=विष्णो रञ्जक बालका यत्र; पक्षे-छायाविभाजनानि, करञ्जका=वृक्षविशेषाः, बालकानि=हीमेरा यत्र ।
१४ मयसो=पद्माः, मृष्टाः पक्षिणश्च वयः । १५ ज्ञानार्थो वा । १६ पण्यपयं उतु सूत्रमा इत्यर्थः । १७ रेखाः । १८ मुमु
गमनम् । १९ गुणेषु चरितं=प्रसिद्धम्, अथ-'च' इति शृण्व गुणेषु रितं=प्राप्तम् 'रिं रिं गु मदी' ।

अपि च—

श्रीसूर्यवामकमलोदयकौरिपादा, दोषान्धकारहरणा विहितप्रसादाः ।

पुण्यार्थिर्मुनिजनैरभिनन्दमाना, यस्यां दिवीव पथमाशु पवित्रयन्ति ॥ २४ ॥

तस्याम्— अपारसंसारपाराचारतारणतरण्डावतारश्रीमदाहतागमपरम्परायामिव महार्थनैगमव्यवहारमनोहरायाम्, बौद्धदर्शनानुरक्तजनतायामिव सुगतचरणन्यासप्रलोभितमानवर्चपलेक्षणायाम्, अक्षपादप्रवादभक्तप्रज्ञायामिव शिवमार्गानुध्यानतत्परायाम्, कौपिलमतस्थापनायामिव सकलकर्मसाधनालङ्घनीप्रकृतिप्रधानायाम्, जैमिनीयसमयसावधानजनपरिपाठ्यामिव षड्वेदनया मुक्तमानवायाम्, सरोवरासन्नसरसरसायामिव सारसहितायाम्, समस्तमहीरुहसारसहकारलतायामिव पुंस्कोकिलसेवितायाम्, महीधरविपुलमेखलायामिव नानारामाभिरामायाम्, विन्ध्यादव्यामिव कान्तारसाकुलपुरुषायाम्, चिन्तातुरमनुजमानसधृत्तामिव बहुलोहकारप्रकारायाम्, अलकायामिव घनदविराजमानायाम्, त्रिपथगायामिव सूर्यशालिजनावगाह्यमानसैपदारसभङ्गायामपि धनवाहनाश्रितायामपि धनमालिपदशोभितायामपि शिवैविरोधिण्यामपि विद्विषकृतजलप्रवेशायामपि सच्छार्पेहिमालयजातायामपि तारणतीर्थसमन्वितायामपि सुवनप्रयविसारिकीर्त्तिनिर्मलप्रवाहायामपि न नीरसहितायाम्, रैवातरङ्गव्यामिव रानागजातिरुचिरपरिसरायामपि न कदापि दीनरसात्तगन्धायाम्, बहुलचनमालायामिव हंरिविनिर्मितायामपि न कन्दलाकुलायाम्, प्रसुमरघनपवनान्द्रोलितोपान्तवर्त्तिनतलतावितानसमुद्गीनबिलोलरोलम्बनिकुरम्ब्यदनकन्दरविस्मृत्वरकलोलाहलव्याजेन वनदेवताभिरपि जेगीर्यमानवसुन्धरावलयालङ्कारसमग्राभिर्मग्राभ्यामनिगमसुन्दरेन्द्रिराष्ट्रद्विषद्वैमानशोभासंभारसमर्जितरजनीजानिमण्डलोद्बलकीर्त्तिकलापायाम्, गगनाङ्गणाप्रलम्बविसारिशाखाविसरशिखरिशिखरोन्मिपत्कुसुमस्तवकमिपेण संमानश्रिया विमानश्रिया सहितां पुरन्दरपुरीमुन्नमस्य सुखं हसन्त्यामिव बहुविधकलाकुलसङ्कलनराकाविभावर्षा महेश्वरमानसाह्लादनगौर्णाम्, सौवचासप्रकाशविडम्बितकस्तूर्याम्, आसमुद्रन्नगर्भाधिष्ठातृसूर्यां श्री अ यो ध्या पुर्याम् ॥ ५ ॥

*

[जयोप्यापुरीस्थितसूरिवरणां तदन्तेवासिमुनिगणानां च वर्णनम्—]

॥ ५ ॥ "नित्यं वृत्तगुणप्रकाशनकृता नक्तदिवा श्रीभृता, मैत्रालोकनजातसंमदवता येषां सुखेन ध्रुवम् ।

एष श्वेतवर्चिर्विनिर्जित इति स्फारांशुजालच्छला, छात्वाऽऽस्येन तृणालिमेत्य कुस्ते शून्ये दिनातिक्रमम् ॥ ५ ॥

१ सूर्याणां पदादाः पक्षे—सूर्यपदाः । २ कर्कारः । ३ पक्षे—सुनयो वालिसेव्याः । ४ नैयसो=नयविशेषः; पक्षे—नैयसा=वसिष्ठलोपां ध्यवहारसेन । ५ सुगवो=देवविशेषः; पक्षे—सुगवं=शोभनगमनम् । ६ चपलेक्षणा नार्यः; पक्षे—चपलाणि ईक्षणानि । ७ मैत्रालिकलोक । ८ साहज्यमवलम्बयन्ता । ९ सारसार्वा हिवा, सारेण सहिवा वा । १० आराम, शमाः=स्थिरः । ११ शोभनो ये रताः श्रद्धारादयः; सकमलं रताः=पानीयम्, ह्रस्वादि । १२ सह पथया वर्त्तन्ते एवंविधा यै रताः सुखसेन धालितो जन इत्यादि । १३ पक्षे—सुराणां वसालि जन क्षीरमर्या लोक इत्यादि । १४ सह पथया वर्त्तन्ते एवंविधा यै रताः सुखसेन धालितो जन इत्यादि । १५ पक्षे—हृद्गः । १६ वनमाली=नारायणस्तस्य पदस्तत्र शोभिः । १७ गङ्गापक्षे—विश्वे=मातृगणैः कृतो जले=पानीये प्रवेशो यस्याम् । १८ हिवाः=क्षीरलः आलया=गुहाणि । १९ नागाऽगानां=वृक्षाणां आतपलानि; देवापक्षे—पञ्चैतद्विरचिरः परिसरो यस्याः । २० पक्षे—अपजलं । २१ हृत्पयो=चानराः, वयः=पक्षिणः; पक्षे—हरितम् । २२ अप भीमापायैर्मिषाणां मुनीनां च वर्णनम् ।

सचके विधुरेति जातकरुणं पक्षोदये श्रीचणं, पूर्वे दुःखिनि निर्दयेन कनता' पक्षावसानेऽधिकम् ।
 येषामाननमिन्दुना तुल्यतामेषां कवीनाममी, दोषज्ञा वितरन्ति हन्त ! निपतद्धीनोपमानोद्भवम् ॥ २६ ॥
 एणं केचन वर्णयन्ति विवृषाः शंसन्ति चैके शशं, केऽपि शोषितवल्गमावधमवं पङ्कं कवन्ते' विधौ ।
 मन्येऽहं तु न तानि किन्तु यदसौ' चक्रे यदास्थिरिया, संस्पृष्टौ च तथा जितस्तदयशो मूर्तं निदेधीयते ॥ २७ ॥
 जानि चिह्नमिषादेवक्ष्य विवरादस्माद् विधोर्मण्डलाद्, धाता यद्वदनं विधातुमखिलं जग्राह सारं खलु ।
 येनाद्यापि तथा रूपाऽस्य' सदनं छिन्नाति पादैः सदा, नित्यं चैष तदाश्रये' सुरगिरिं सारास्पदं सेपते ॥ २८ ॥
 एते केऽप्यवतेरुव भुवने नव्याः समुद्रा अहो !, येभ्यो हन्त' सरस्वतीयमतुला रङ्गद्रसोर्म्युज्ज्वला ।
 निःश्रुत्योचतरे क्षमाधरमेरु' चक्रिः समारोहणं, सद्यस्तं च मिदेलिमं प्रकुस्ते दुर्भेदमप्यन्तरा ॥ २९ ॥
 भास्वद्वाग्यरमाः प्रमाणरहिता' येषां पुनर्नो गिरेः, कीर्तियेषु निर्गला नहि पुनश्चित्स्थितिस्तादृशी ।
 यत्पादद्वितयी सदा' गुरुमहोदशाक्रमे विक्रमं, धत्ते नो रसना' तथा परमहो ! येषामपूर्वा स्थितिः ॥ ३० ॥
 तापं चन्दनयूप एष हरेते सोऽयं न माधुर्यभाग्, मिष्टश्रेष्ठुरसो भवेत् परमसौ वैरसमेति क्षणात् ।
 पीयूषस्य न दध्महे ध्रुतिपयल्यातस्य वाञ्छामपि, ध्रुधानेकगुणं यदीयवचनं केनोपमेयं ददे ॥ ३१ ॥
 वीरण्या दिश उरिथैर्धनपथं चङ्क्रम्यमाणैः क्रमात्, प्रौढोदयोतभरैरपि प्रणयिनां नेत्रैः सुखालोकिभिः ।
 कुर्वाणैः कुमुदालिकेलिकमलां संजातनित्योदयै, यैर्वा' उपर्वदिनेश्वरैः प्रयमिका पादैः ककुब् भूष्यते ॥ ३२ ॥

तान् - श्रीसूरिपदपदवीकादम्यकुटुम्बिनीकीडातडागावतारशरीरान्, जननयनमेदुरा-
 मन्दमहानन्दकन्दकन्दलनालङ्कर्मणाक्षीणागण्यपुण्यलवण्यरसराशिकैरीरान्, अजीर्णा-
 ज्ञानमदप्रवाहगह्वरितदुर्वारप्रचारवादिष्टुन्दोद्दामस्तम्बेरमनिरगलसकलजीवमानसोत्पिञ्जल-
 भायोद्भाविगम्भीरगर्जनसन्तर्जनप्रयलकैरीरान्, अविरतविततचित्तकुहरवितन्तन्यमानप्या-
 नध्यानसन्धानविधानाध्यामधामधार्मज्वलज्वालाकुलज्वलनज्वालितमनोऽरण्यवासिकपाय-
 वृक्षकोटरान्, अहर्निशपेपीप्यमानविविधजिनचचनरचनाविशुद्धसुधारसधारोद्गारनिरस्तवि-
 पमपरिणामगरलाकुलितजगत्रयजनचयदुर्जयमहारागोरगलहरीभरान्, आजन्मजातविष्टप-
 त्रयविद्यपातदुर्निरोधपरस्परविरोधवाधाविधाधितसहवासिकमलासनाक्रोशनिदेशादिव मु-
 क्तकलहं श्रीश्रीशारदानिवाससदनीकृतवदनमण्डलान्, विश्वविस्मयविधापिभाग्येन्द्रिरासु-
 न्दरीतैलमीकृतनेत्रैः सुधाकाराकारविपुलभालस्थलान्, सिद्धिमधुकरीकेलिकमलापितकरतलान्,
 अनवयविद्यामकरन्दाखादलिप्सावशीभूतविनेयजनमधुकरनिकरकोलाहलविलीनभ्रमीलल-
 क्ष्मीकचलननलिनदलान्, स्पृहणीयसौभाग्यकलान्, कमलदलसुदुलधवलपृथुलप्रच्छदपटा-
 निय सर्वगुणमयभूर्तान्, समस्तमुनिमौलिमालावलीवन्धमानपदद्वयमहोन्नतिन इव मथित-
 मन्मथमहास्फूर्तान्, सकलविटपिकोटीरसुरतरुनिव पदतलललितसुललितविनयकलितान्त-

१ दीपमानेन । २ 'उद बुद्ध सुद बुद्ध बुद्ध सन्ने' धातुः । ३ विधुः । ४ अस्य = धातुः, सदनं = गृहं कमलरूपम् ।
 ५ सारमाशये । ६ सन्तोषने । ७ पर्ववसमुद्दे, अथ च मुनिनिकरे । ८ इयत्तया रहिता । ९ गिरो न प्रमाणतः करहिताः ।
 १० गुण्य महादेशेषु साधर्मणं = विहारमन्त्र । ११ रसना = विहारा सत्ये गुणानां यो महादेशो - महीयसी आद्या वदाक्रमणे लहने
 इत्यादि । १२ शापमाणां चेष विधुतस्य; अथवा कर्णेष्वेव ध्रुयते न प्रत्यक्षं येनापि दृश्यते । १३ कथयत भो पवित्रताः !
 यूपम् । १४ प्रमियाया अन्यः, सुषो हि पूर्वदिन उल्लिखित अत एव चित्रम् । १५ वा - इवायं, वैरपूर्वदिनेष्वीरिव । १६ राजहंसी ।
 १७ कुम्भान् । १८ आकुलान् । १९ सिंहाङ्ग । २० निरन्तरम् । २१ अविष्यातदीप्तिगुह । २२ तलमं = सध्या । २३ अर्ध-
 चन्द्रावतार । २४ गुणा शौद्रायां दयः पक्षे - सन्तवः । २५ ईश्वरानिव ।

वासिविबुधधोरणीयांयाच्यमानपरमरसकलविशालफलपोष्यमाणपुर्त्तिन, सुसिंघाञ्जन-
घनद्युतिकलधूतकपपद्मानिव दर्शितवर्णनीयसुवर्णवर्णोत्कर्षान्, वार्षिकवल्गुहकानिव लोद-
पितविनीतचातकोत्करभूरितर्पान्, सदुपदेशराशिसितारससारणीपानप्रदानसम्पादितभ-
वद्वभवसन्तापविभुरजीबलोकहर्षान्, निजदर्शनेन्दुद्युतिनिर्मितसज्जननयनेन्दुकान्तामृतव-
र्षान्, सुजात्यसमद्विदरदविशदशारदजलदसितेन्द्वीवरकुमुदकुन्ददलकदलीस्तम्भच्छेद-
विमलविशालस्फटिकशिलायाससप्रकाशकैलाशवसन्तमासजातोद्भासकुसमहासकाशवि-
काशखटिकाखण्डडिण्डीरपिण्डपाण्डुरपुण्डरीकभण्डलवहलक्ष्मीरोदधिलहरिमालोज्ज्वालप्रत्य-
ग्रनीरहीरशरीरविस्तारभूतिवारसारघनसारतुपारधरतुपारकरकरनिकरतारतारमुक्ताहारगौर-
यशःपूरपरिपूरितनिरन्तरकुक्षीकृतजगज्जननब्रह्माण्डभाण्डोदरान्; किं बहूना-

अपि समधिगतधृताभिदेवीवरकविकुण्ठितशेमुपीविलास, -

त्रिभुवनजनताश्रवोऽवतंसिकृतगुणसुन्दरपल्लवावलीकान् ॥ ३३ ॥

अपि च-

रैविकिरणमितानि तुष्टवाचां, यदि वदनानि भवन्ति कोविदानाम् ।

तदपि न संहिताम्युराशिपायः, कण्ठगणनाधिकसहस्रप्रशंसान् ॥ ३४ ॥

आनन्दकन्दविलासनचैत्रमासान्, श्रीसुरिभक्तमलकलकेठिवासान् ।

श्रीहृल्लोकहितस्मरितभीविहारान्, श्रीपूर्वेलोकहितसुरिवरान् सुसारान् ॥ ३५ ॥

उदामकामरसरङ्गतत्त्वमही, भङ्गापिजैनवचनाचलचूलसङ्गी ।

शुद्धक्रियाप्रकरसाधनधातुरम्यः, पुण्यप्रधानगणिरपि भदैरगम्यः ॥ ३६ ॥

प्रातिभप्रवरदर्पणविम्बः, त्रेक्षितार्थनिचयप्रतिविम्बः ।

मेरुवन्मथितशास्त्रसमुद्रः, शोभतेऽत्र गणिरत्नसमुद्रः ॥ ३७ ॥

सौहृदप्यरसचङ्गतर्ङ्गैः, नैस्य मानसमपूरि सदैव ।

सैष नित्यसुभगाससरोजो, राजमेखुनिरत्र विधाति ॥ ३८ ॥

क्षीरनीरधवला अपि चित्तं, रक्षयन्ति घत यस्य गुणौषाः ।

अस्तिवाग्ययमुच्चारसकुम्भः, स्पर्शमेरुशुनिरपि विदम्भः ॥ ३९ ॥

इत्येवमादिभिः - विशिष्टशिष्टसमाचीर्णजीर्णचारुचारित्रपवित्रगात्रैः, साधुसाधुप्रगुण-
गुणमणिगणपात्रैः, महाजडिमजडराशिपरत्तारसमङ्गीकाराद्य समाश्रितगुरुवरणसधरपान-
पात्रैः, संसारचारकसञ्चारप्रकारकारकातिचारवारशङ्कसंभारतुनिसारदात्रैः, बांहीकान्तर-
शुद्धिविधानसाधीयः पुण्यनिमित्तरचिततीर्थयात्रैः, ऐहिकामुष्मिकप्रधीयोऽर्थसार्थविवेचन-
समर्थयन्धुरबुद्धिमात्रैः, श्रीभागवतप्रणीतशुभमयसमयसारसम्भारसङ्ग्रहनिर्विग्रहाध्ययन-
विधानप्रधानच्छात्रैः, शौवसुवर्णक्षमाप्रमोदितविबुधमण्डलांश्चासीकराचलानिव अतुच्छ-

१ मेघानिव । २ शङ्करारसकुम्भः । ३ रविकिरणमितानि = सहस्रसङ्ख्यानि । ४ तुष्टा बाहू = सरस्वती शेषाम् । ५ मिलिता ।

६ पूर्वलोकानां हितं सुते स वया, निवा = गत्वा भोग्यं स्यात्, एवंभकारो विहारो येषाम् । ७ 'तदपि न विश्वसिमो व्ययं विधातुः',
सिधिविलसितं रसावलीं यातु' < 'दिशुशब्दानीरस्य सारः' इति शाणदेशः । ८ नवतृणविशेषः । ९ बहिर्भवा बाह्यका
'बहिर्परीक्षण' च । १० मयवर्ता सयूहो वा ।

खच्छपिच्छलच्छायागुच्छमनोरमैर्गोर्वाणद्रुमैः, सद्गुमानिव दिग्ग्यापिभिः शिखि(ख?)रचयैः,
शिखरचयानिव निजगुणवासविकासखवशीकृतसदालिपुष्पप्रकरैः, पुष्पप्रकरानिव संजाता-
वदातपुण्यसमुदयैर्भोगपुरन्दरैः, पुरन्दरानिव सकलदिग्बलयविलासिविमलयशःप्रतापजा-
लैर्लोकपालैः, लोकपालानिव सदा समुदायकीर्त्तनीयकीर्त्तिघटैर्विक्रमाक्रान्तविश्वम्भरातटैः
प्रसिद्धसुभटैः, चन्द्रारुनरनिकरदारिद्र्यव्रणरोहणान् रोहणानिव विज्जलनिजतेजःपुञ्जोज्ज्वलि-
तरसारामै रम्परन्नग्रामैः, भास्वरभास्करानिव विहितविष्टप्रस्तोमैर्गमस्तिस्तोमैः, रोहिणीरम-
णानिव शुभराशिवासचणैर्ग्रहगणैः, दानशौण्डानिव सदर्थप्रार्थनानिपुणैर्विचक्षणमार्गणैः,
अश्रान्तकान्तनितान्तगतान्तशान्तरसोल्लोलोलितचित्तैः, संगृहीतनिर्णीतकुगतिपातवि-
घातप्रभविष्णुतपोवित्तैः, महागहनरूपारोपितविषादप्रमादोद्यानदलनकुञ्जैः, सुविहितय-
तिकुञ्जैः सेव्यमानान् ॥ ५ ॥

[पत्रप्रेषकसुरिद्धतवन्दनावर्णनम् -]

॥ ६. सादरं सयद्गुमानं सावधानं सैकतानं ससन्मानं सप्रीतिदानं साज्जसं सोल्लासं सलो-
चनविकासं सप्रेमप्रकाशं सशरीरायासं सहर्षं सतर्पं सानन्दानु(श्रु)वर्षं सहृदयकर्पं परि-
गलितामर्पं सप्रणयं सनयं प्राप्तसदयं मानितमानसदयं चिन्तितश्रीमद्गुणलयं प्रसारितशैयं
सोदीरिताह्वयं संजाताद्वैतमयं विस्मरेतिन्द्रियचयं अवगणितस्त्रयं अङ्गीकृतविस्त्रयं स्फुरिता-
ङ्गनिचयं नर्त्तितभावह्वयं आश्रितसर्वप्रकारतन्मयम्;—श्रीप्राचिकाचार्यनिर्णीतनीतिमार्गनि-
पुणैः, निःशेषसुरासुरकिन्नरनरनरवरमुनिवरविसरधराङ्गपरम्पराकविभरभासुरहीरकर्मारि-
तकोरकितकिरत्कार्त्तस्वरसरलकरजालविशालशिखरश्रेणिरमणीयकोटीरायमाणसप्रमाणश्री-
मदाज्ञागुणैः, श्रीजिनागमसारविचारविस्तारप्रगल्भितप्रज्ञाप्रगभारसमवधारितकरमणीय-
प्रकारैः, विशुद्धबुद्धिवोधितविविधविधेयरोचिष्णुविधिज्ञविज्ञजनहृदयस्थलविभूषणविपुलशु-
णहारैः, निजसन्तानसुखविधानवाञ्छाखच्छतया संस्थापिताविच्छेदिमर्यादायारैः, समस्त-
संसारसारस्वर्गापवर्गावसानसुखनिदानपुण्यपुण्यप्रकारप्रथमाधारपरोपकारराजमरालकेलि-
सरोवरैः, आच्छादितजगज्जङ्गलधवलकीर्त्तिजालरणक्षणायमानदोषपट्टचरणपद्मसर्वानर्थ-
मूलच्छन्नगुच्छतापिच्छोच्छेदनतीक्ष्णकुठारावतारवाणिविस्तारैः, नरकपुरप्रापणप्रवणवाह-
नायमानदुर्मदमदद्विरदविदारणसमदपञ्चवदनैः, प्रवर्द्धमानप्रोच्छलत्स्निग्धमुग्धदुग्धोदधि-
लहरिमालाविमलितपार्वणरोहिणीरमणमण्डलशोभालुण्ठाकवदनैः, अभङ्गुरभाग्यसौभाग्य-
भङ्गीपराभूतभूतलाटमदनैः, महीवल्लयमहनीयाहीनमहामहिमासदनैः, विष्टप्रतिष्ठिता-
ख्यानव्याख्यानावसरविसारिशारदीनसुधाकरकौमुदीकन्दलानुकारिसरसवागविलासगम्भी-
रधीरमहारवाधरितभद्राम्भोधरमधुरवन्धुरनादैः, प्रदलितप्रहृष्टप्राणिविपादैः, प्रणतभविकलो-
कविहितप्रभूतप्रसादैः, परमब्रह्मदिदृक्षुसमुल्लुक्षसमाश्रयणीयपादैः, सन्तापनिर्वापच्छाया-
तरुभिः, शुचिकुलकमायातश्रीपूर्वगुरुभिरूपदिष्टां सज्जनमनोऽतिमिष्टां समानन्दितसमग्र-
शिष्टां अगण्यगुणगणनापरम्परास्पृष्टां नीतिरीतिकुशलजनमानसाभिनविष्टां परमाह्लाद-
चन्दनरसोर्मिसंघृष्टां परमसौभाग्यभावनासृष्टां गुरुजनविषीयमानगुरुसहभावमरानुरूप-

क्रियोपक्रमोत्कृष्टां स्पृहणीयप्रणयनिर्यासामृष्टां तान्त्रिकपुण्यरागनवमङ्गिताम्, व्यङ्गित-
माननीयजनानुवृत्तिं सौजन्यभावमन्वयरूपकचित्रसमुचितभित्तिं अप्रतिपातिविच्छित्तिं
श्रीप्रतिपत्तिं पुरःसरीं, निर्ममीप्य, चावयन्तेतराम् ॥ ५ ॥

*

[अथ कार्यनिर्देशसूचनम् -]

॥ ७. ज्यापसां श्रेयसां श्रेणय इह श्रीदेवसुखरुचरणसुरभूरुहप्ररोहिमहाप्रासादात्, प्रभूत-
संभूतवासराशिमारभ्य हृदयान्तर्धायं धार्मिकशतैरप्यहार्यं सभासदां समक्षं विस्तार्य
कार्यं चेतत् समाशेषापीत् ॥ ५ ॥

*

[अथागतविष्णुसिखणनमकाराः -]

॥ ८. धवलजादराभ्यरसंभ्यानपटीव प्रणतजनसौरदायाः श्रीशारदायाः, प्रतिकलं विलास-
॥ शय्येव समस्तजगतीगतवस्तुगुणविमलायाः श्रीकमलायाः, विशुद्धसुधापङ्कधवलितविज्ञा-
लरङ्गशालाङ्गणभूमिरिव मेघस्तनुमनोज्ञावयवविन्यासप्रोद्धासितप्रेक्षकेक्षणश्रेणिकायाः सल्लि-
पिनर्त्तकाः, श्रीडापताकिकेव गुणिजनमनोमोहकर्याः सौभाग्यश्रीसुन्दर्याः, पृथुलविशद-
प्रासादवलभिरिव निखिलकलाकुशलकविकुलमनोरथपरैरथमालाखेलानाम्, कमलाकरवह्-
लजलावरणविस्तारमालिकमलिनीविपुलदलपालिरिव अखिलपौरनरनारीनयनचञ्चलचञ्चरीक-
॥ निकरपरिहासरसानाम्, निष्ठासस्फाटिकाचलनिर्मलशिलामयासनचतुष्पिकेव सकलावि-
कलसहृदयहृदयकुहरवासिन्याः श्रीविद्याविलासिन्याः, इयामलसुवर्णमृगमदपङ्कपत्रवृ-
रीविभूषिता पेशलकपोलपालीव लेखकमुमुक्षुप्रगल्भप्रतिभाभामिन्याः, श्रीतिलकमञ्जरीक-
येव रुचिराक्षरपरम्परान्यासविचित्रसभासनिरन्तरोद्दण्डाखण्डण्डकहृद्यानयनयनयन्यन्धा,
दमयन्तीचम्पूकधापद्धतिरिव विपभावताराष्टप्रकारनयनयोद्धेयव्यक्तश्लेषविशेषयन्दनीयम-
॥ धुरसमधुरगद्यपद्यादिरचनाचातुरीरुचिरा, कालिन्दीनदीव मलिनाम्बुकुहोलतरङ्गिता सुभ-
नुतनया च, प्रतापिष्टयिषीप्रभुप्रभूतपताकिनीव लब्धवर्णवर्णनीयवह्नुलरणप्रयोगा मेघल-
दविन्यासयार्थं च, कुमुदयान्धवकौमुदीव समानन्दितसचकोरा गलितकलङ्का च, निजाग-
ण्यपुण्यलावण्यलहरीसमाच्छोदितविदग्धलिङ्गमानससरोजरममाणमनोज्ञमनोरथविलो-
रोलम्बमाला यौवनमदमेदुराङ्गरुचिर्मृगलोचनेव, सकलकलादक्षणाविचक्षणलक्षेक्षणक्षीरी-
॥ दधिसमुद्रर्षणक्षणदक्षणादाहरिणलक्षणसलक्षणलक्षणशास्त्राक्षीणशोमुपीककोविदशिरःको-
टीरहीरेण, अनाहतप्रतिमद्वितिसुविहितसाहित्यसन्ततिलताविततिवेल्लक्षकित्वपल्लवगुम्फा-
भिरामदामशृङ्गारिताकुण्ठकण्ठकन्दलेन, प्रगल्भसभाप्रभावितप्रमाणाप्रमाणवितर्ककर्मदा-
ऽकृशप्रमाणग्रन्थग्रथितप्रज्ञाप्रगभारेण, विश्ववल्लभसौभाग्यसुभगभावुकप्रांक्षीलिङ्गेन
पण्डितवरत्नसमुद्रमुनिना विरञ्जिनेव सरीसृजिता मुललितवचनवृत्तमुखश्रीका सैलावण्ये-

१ अथाऽऽगतविष्णुसिखणनमकाराः । २ उचरीय । ३ शारं ददाति । ४ पङ्क्ति । ५ श्रीदामा । ६ मलिनाम्बु = मपी-
मसी । ७ सुकान्तिः, नुतनया = स्तुतनया । ८ रुक्म - रुक्मिणी । ९ बाहा = तुरङ्गाः । विष्णुसिखरे - मलिनारदविन्यासान्ना-
वाहो यसाम् । १० सरसती । ११ अथ मृगलोचनाया विज्ञेय श्लेषेन साम्यविशेषणम् । नायिकापक्षे - मुललितवचनवृत्तमुख-
श्रीरंसाः साः, मुललितवचनवृत्तमुखे श्रीरंसा विज्ञेयः । १२ सलावण्ये ईक्षणं = नेत्रे यस्याः, सलावण्यम् ईक्षणं यस्याः ।

क्षणा विपुलश्रवणा वर्णनीयकपोला द्रुथुकागलाभिरामा पैरमाधरा अमलकरा गम्भीरस्त-
नघटा मोहभावहृदया सरलकायनाभिरम्या सुगमक्रमा बहुलालङ्कारालङ्कृता प्रशुणगुणग-
णचणा दूरीभूतदूपाणा प्रियच्छन्दोऽनुवर्तिनी अर्हणीयरीतिः" अकल्पकीर्त्तनीया नित्यमुदारा
च । किं बहुना -

भवति गगनमेतत्तारामरोचिर्यदि गगनरुचः स्युस्तारकाः सर्व एते ।

हिमकरविशदायाः कृष्णवर्णाङ्गितायाः, फलति खलु तदाऽस्यास्तुत्यरूपोपमानम् ॥ ४० ॥

मकरपवनहेलोलनाऽभावहेतोः "स्तिमितजलतरङ्गं सर्वदा लक्ष्मिचङ्गम् ।

विकचकुवलयालीमण्डितं चेत् सरः स्यात्, फलति खलु तदाऽस्यास्तुत्यरूपोपमानम् ॥ ४१ ॥

विहितसुकृतराशेः कस्यचिद्भूमिर्भूतुर्भवति भवनभित्तिर्निर्मिता चन्द्रकान्तैः ।

यदि नवयुवतीनां लोचनैर्वीक्ष्यमाणा, फलति खलु तदाऽस्यास्तुत्यरूपोपमानम् ॥ ४२ ॥

क्वचिदपि यदि भूमी रोहणोर्ध्वीधरस्य, स्फटिकमणिमयी स्यात् तत्र कौली क्रमेण ।

प्रसरति यदि सदैवूर्यरत्नाङ्गुराली, फलति खलु तदाऽस्यास्तुत्यरूपोपमानम् ॥ ४३ ॥

एवंविधस्त्रिधवुद्धिधोरणीसमुत्पाद्योत्पाद्योपमाद्यनेकालङ्कारावलीप्रसाधितवचनरचना-
रमणीया, सुगन्धिगन्धवाहप्रवाहप्रेङ्गोलनदिगन्तराकृष्टचञ्चलचञ्चरीककुटुम्बिनीव नचकेतक-
कुसुमम्, समस्तजनतानेत्रकुवलयोल्लासनपटुप्रतिपन्निशारवलेखेव पूर्वदिक्कामिनीवदनम्-
पङ्कजम्, यलक्षकदाक्षविक्षेपक्षोभितगीर्वाणवाणिनीव कामुककविहृदयस्थलम्, प्रभातप्रस्तावे
महत्तमतमोमण्डलविदलनपेशलसहस्ररश्मिरश्मिराजिरिव विकसत्पङ्केरुहकुहरम्, वाङ्म-
यसन्ततिरिव सञ्ज्ञानधोरणीसमाराधितश्रीसरस्वतीवितीर्णप्रवरवरकवीश्वरवदनकन्दरम्,
स्वेच्छापरिभ्रान्तमहावनगहनारण्यतडागततरङ्गवतीजलस्थलबहलमार्गपरिश्रमखिन्नसिंहीव
पिच्छलच्छायाश्रयणीयतमहिमगिरिगह्वरम्, सायंसमयकुशोदयनियचयप्रस्थितलक्ष्मीरिव सु-
धाकरमध्यम्; श्रीखरतरंगच्छातुच्छच्छसुधाधवलप्रांशुप्रासादावष्टम्भमहास्तम्भायमानैः,
अनवरतवितेतीर्यमाणप्रमाणसप्रमाणविनमद्विनेयजनमहाविद्याधनदानैः, निरन्तरदेधीष्य-
मानापमानितसुधारसपानश्रीसुरिमन्त्रपवित्रप्यानध्यानैः, प्रत्यक्षोपलभ्यमानप्रधानगुणस-
हस्रैः श्रीमदाराध्यमिश्रैः प्रजेघीयिता, नभसि मासि लिखिता, सुवर्णघटिता, श्रीनामधेया-

१ विपुली श्रवणौ = कर्णौ यस्याः श्रवणं; पक्षे-विपुलं = प्रलयं श्रवणं = आकर्णनं यस्याः सा । २ वर्णनीयो कपोलः यस्या वशायाः,
अन्यपक्षे-वर्णनीयस्य कस्य = ज्ञानादेः पोलो = महात्वं यस्यां सा तथा, 'पुल महात्वे' धातुः । ३ विज्ञप्तिपक्षे-द्रुथुना कागलेनाभिरामा
वदधरसंस्काराः, क्षीपक्षे-द्रुथुका-विस्फीणां समचतुरासा, तथा गलेन=कण्ठेनाभिरामा च । ४ परमावभरावोदो यस्याः सा, तथा-
अन्यपक्षे-परां मां=भियं परतीति । ५ अमली=निर्मली कसौ यस्याः सा, अन्यत्र-अमलं कं=सुखं करोतीति । ६ गम्भीरा स्तनपटी
यस्याः, अन्यत्र-गम्भीराणां स्तनानां=घट्टानां घटा यस्यां सा । ७ क्षीपक्षे-मोहभावो हृदये यस्याः सा, अन्यत्र-मोहभावहृद्
भयो = ह्यभो यस्याः सा । ८ सारलेन कायेन=लेखबन्धनगुणविशेषेण अभिरम्या, पक्षे-सरलकायेन = देहेन नाभिना चाभिरम्या ।
९ सुगमः क्रमः=पारिपाटी यस्याः सा, क्षीपक्षे-सुगमो=लोभनगमनो यस्याः=पाटी यस्याः सा । १० नियस=मण्डितऽनुवर्तनं-
दीप्ता । ११ रीतयः=पाशालीप्रत्ययः । १२ आकृष्टं कीर्त्तनीया, क्षीपक्षे-आकृष्टेन येषेण कीर्त्तनीया । १३ नित्यमुदारातीति
नित्यमुदारा घीः । १४ फलति=निष्पद्यते, 'फल निष्पद्यते' । १५ मिश्रल । १६ कृष्णा । १७ पवन । १८ दोमनवर्गः=भक्षरं पटिता,
शुभ्रा य सुवर्णेन=चायनेन पटिता ।
मि० ग० छे० २

ङ्किता, मनोहरमुद्रावचिरकालात् प्रस्फुरितस्कन्धकन्धरम्, कण्ठकितप्रकोष्ठपरिसरम्, कुंरुविन्दशोणारविन्ददलवालकिङ्किल्लिविद्वुमप्रत्यग्रविद्वुमसुकुमारमरीचिमञ्जरीराजिभासुरम्, जिघृक्षाविकसरीभूतमेङ्गदङ्गलीमालाच्छलेनाभ्युत्थानमिव चैत्रीयमाणम्, प्रसृमरपद्मरागमणिगणारुणनखरकरप्रकरव्याजेन मूर्त्तिमन्तं प्रेमरसोद्धारमिव देध्रीयमाणम्, मृदुलप्रलम्बलक्षणलेखाविशेषलक्षणे प्रौढप्रमोदरसप्रवाहानिवोद्वहन्तम्, महान्तं विकखरं परमप्रीतिधरम्, आस्माकीनकरपञ्जरं मधुरम् ॥ ५ ॥

[विज्ञप्तिलाभेन प्राप्तहर्षोत्कर्षवर्णनम् ।]

॥ १९. तदीयलाभेन च वयं समामञ्जिता रणरणकेन, समामञ्जिताः प्रश्रयेण, सुखासिकां पृष्ठाः स्वःश्रेयसेन, आलिङ्गिताः प्रीतिश्रिया, वाचालिताः श्रीमत्कुशलवार्त्तया—‘भोः’ प्रभवः ! बहुतिथीभ्यस्तिथीभ्यः संस्मारिता वयम्’ इति भणित्वैव प्रमोदाद्भुतरसैः प्रनर्त्तिता हृदयेन; ‘पश्यत ! पश्यत ! स्वाभीष्टानां शिष्टसमिष्टसमयवेष्टितानि पुण्यप्रभावनादिशुभचेष्टितानि’ इति दर्शयन्त्येव विज्ञप्तिवाचितस्वरूपपरम्परया, विस्मेरिता नयनगुण्डेन; ‘यत ! यत ! प्राचीनभवाचीर्णाजीर्णमहातपस्यापरिपाकिमप्रादुर्भूतप्रभूतपूतामहुरभाग्यसुभगता पुण्यवताम्’ इति वर्णयतेव श्रीमतां महिमाप्रण्डलेन पुलकिताः शरीरेण; ‘अहो ! अहो ! असमयेऽपि श्रीजिनशासनप्रभावनाप्रागभारप्रकाशनसाधीयः शक्तिरुपचितसुकृतसन्ततीनाम्’ इति ज्ञापयितुं प्रेरयतेव धौष्माकीणारीणधर्मकार्यकरणस्मरणेन; धूनिता उत्तमाङ्गेन ।

किं पठुना—गर्जद्ग्राह्यपदोदकमेदुरमहान्भोधरसभागमेन कलापिकलापा इव, तरलतरलमरीचिमालाविमलितककुब्भामिनीलपनपङ्कजराजिविराजमानानर्घ्यमणिमाणिष्यतारज-
॥ तकलधूतादिबहुविधधनाफीर्णप्रधानमहानिधानाधिगमेन दानभोगलालसविलासिपुरुषनिकरा इव, राकारजनीनापकजागरूकप्रमहसमूहविलाससम्पर्केण दुग्धोदधिलिग्धकल्लोलनिघहा इव, अननुभूतपूर्वेण अनाकर्णितपूर्वेण अनवलोकितपूर्वेण अवाचितपूर्वेण अपठितपूर्वेण अनुपलक्षितपूर्वेण अनभ्यस्तपूर्वेण असंभावितपूर्वेण सचाङ्गीणसासपदीनसूचनालङ्कर्मणाक्षीणसंमदसमुदयेन प्रगल्भितहृदया अपोभूयिष्महि ।

॥ पुनरपि निःशेषविशेषरत्नराशिमञ्जपा, अस्मन्मनोमयूरावासपटिः, बहुविधमनोरथकिसलयविलासलतिका, मार्दवगुणमुनिमनोवृत्तिः, मन्त्रपथवीथीय प्रयोगराशीनाम्, राजधानीय नानार्थसार्थानाम्, श्रीडाखलीय प्रेक्षकभविकेक्षणहारिहरिणानाम्, सरसीय निर्मलरसलहरीनाम्, कपादमशिलेव सुवर्णपरीक्षायाः, प्रशस्तिपट्टिकेव साधुसाधुश्लोकमालायाः, पञ्चविधिरिय श्रीमन्मानसमध्यभूमिस्थितस्वरूपश्रेणिनिधानकुम्भिकायाः, संमोहनविधेय मन-
॥ सिमानसानाम्, सीमन्तिनीसीमन्तसरणिरिवानुरागसिन्दूरप्रसरस्य, कदलीस्ताम्भगर्भभूमिरिव स्वकीयगुणावर्जितसकलजनवारसदाचारघनसारस्य, विद्याघरीवक्षःस्थलीय स्निग्धवेद-
रूपपचारहारस्य, येनीय प्रीतिप्रवाहस्य, सा अस्माकं सकलश्रीसङ्घसमन्वितानां हर्षप्रकर्षवर्षिणी सदा प्रजेधीयि ॥ ५ ॥

[आगतविज्ञप्तिसमुल्लिखितकृत्यवर्णनविज्ञापनम् ।]

§ १०. तथा विजाज्ञायां चकिरेऽस्माभिः समस्तानि प्रशस्तानि अविहस्तानि - वैयुष्टवेलावसरे श्रीगुरुन्याहारशुश्रूषाश्रद्धालुश्रद्धालुसंसदासमक्षं तृष्णानिष्णमन्यजन्तुजातमधुव्रतव्रात-
लेलिह्यमानसरससदुपदेशमकरन्दविन्दुकदम्बकमुन्दरगाथानिकरविकसरकुसुमप्रकरविशा-
लमालां संवेगरङ्गावतारनाट्यक्रियारङ्गशालां श्रीमदुपदेशमालां व्याख्यानीकुर्वाणानां ।
श्रीमतां कुशलेन श्रीचतुर्मासीसमयातिवाहनम् ।

मध्यंदिनसमये कुशाग्रीयशेमुपीकाणामपि विषमशास्त्रास्वलितधीराजितानाम्, भूत-
लक्षणानामपि न-भूतलक्षणानाम्, सुचरणवृत्तसाहित्यप्रौढिभाजामपि न-सुचरणवृत्तप्रौढि-
भाजाम्, प्रमाणसंस्कृतवाग्विलासानामपि अप्रमाणसंस्कृतवाग्विलासानाम्, अलङ्कार-
कविरमणीयभणितानामपि नालङ्कारकविरमणीयभणितानाम्, सदस्यस्तच्छन्दःशास्त्राणा-
मपि मुक्तसुललितभ्रमरविलसितोचितमनोरमाशोकपुष्पमञ्जरीचम्पकमालाकामधानादिप-
रिचयाणाम्, सुदृढीकृतकर्मग्रन्थागमानामपि शिथिलीकृतकर्मग्रन्थागमानाम्, वैज्ञानि-
कमनोविषयविधायिविद्यानवयविनोदपञ्चालिकारङ्गमण्डपानां गुरुचरणविनयवसन्तकल-
कोकिलानां पण्डितरत्नसमुद्रगणि - पण्डितराजमेरुमुनि - पं० सुवर्णमेरुमुनिवराणां प्रमा-
णातीतदुस्तरप्रमाणग्रन्थापारपारावारपरतारं स्वकीयद्वदीयः प्रसादप्रवहणेन प्रापय्य विशद-
श्रीकर्मग्रन्थार्थसार्थाप्रत्नरत्नश्रेणिग्रहणनिर्माणम् ।

[आगतविज्ञप्तिप्रेषकसुरिकृततीर्थयात्रावर्णनम् ।]

§ ११. तथा वितथीकृतप्रचलकलिकालवेतालविलसितेन प्राग्भवाविर्भावितप्राणिरक्षण-जिन-
यात्राक्षणसुपात्रव्रातपवित्रद्रविणवितरण-शिक्षणदेवगुरुपदपद्मपरिचर्याकरण-निर्मलशीला-
लङ्कारधरण-दुस्तपतपश्चरण-साधर्मिकमनःकामितभरण-दुर्दमहृषीकसंवरण-श्रीजिनशास-
नप्रणीतभागानुसरण-नित्यसामायिकादिक्रियाकाण्डयतिजनाचारानुहरण-भागवतभाषित-
समयसुधारसपान-प्रतिसमयश्रीपञ्चपरमेष्ठिप्रणिधान-विगलितनिदाननानाविधप्रत्याख्यान-
गुणिलोकमशंसाविधान-परदोषोद्धारव्यतिकरतृष्णीकाञ्चितान-शुभप्रणिधान-प्रमुखसङ्ख्याती-
तशुद्धधर्मकर्मविधान-समुज्ज्वलितादम्भारम्भसंरम्भसंभूतप्रभूतलक्ष्मीविलासश्रीसर्वा-
यसमुपदिष्टविशिष्टोपाष्टोपनवक्षेत्रविन्यासप्रकाशीभूतमृगाङ्गमण्डलप्रसारिमरीचिवीचिवि-
शदयशोराशिधवलितयसुमतीवलयेन श्रीमन्निदलीयवंशविशालसरोचरविभूषणप्रफुल्लकुव-
लयेन ठकुरचन्द्राङ्गरुहेण, पुण्यकार्यसिद्धिविधिविवुधेन दारिद्र्योद्रेकविद्रावकेण ठकुरसङ्घपुरुष-
श्रीराजदेवसुश्रावकेण सोसूत्रितायाम्, पुरन्दरपुर्यामिव सुरचितविचित्रचित्रचित्रीयितच-
तुरगुरुचितपरमरामणीयकभूमिदिव्यदेवालयसमलञ्जरीयितायाम्, सरस्यामिव स्वःप्रवाह-
महिमविजिगीपयेव नभोमण्डलमभिप्रोच्छलङ्किः विदग्धसीमन्तिनीविसङ्कटकाक्षचञ्चलवि-
पुलविभ्रमानुकारिभ्रमणैर्बहुलहरिणैर्मनोहरायाम्, दुर्मदकलिप्रत्यर्थिप्रमथनसमर्थायां पता-
किन्यामिव श्रीधर्मभूषालस्य, राजधान्यामिव दानशीलतपोभावनाममहाप्रभावधामच-
तुराशाधिपग्रामविराजितस्य विशुद्धयशःशक्रस्य, सर्वप्रकारप्रभावनेन्दराप्रीणितपात्रायां
श्रीतीर्थपात्रायां प्रतेष्टीय, पुरि पुरि ग्रामे ग्रामे श्रीमन्निदलीयकुलालङ्करणावतंसैः श्रीदेव-

शुरुभक्तिपाथोजिनीकीडाराजहंसैः श्रीविधिमागसमारोपनयद्वरिरंसैः प्रभावकआवकजन-
वितानैर्वितन्तन्पमानां प्रवेशकमहामहोत्सवसविस्तरश्रीसङ्घपूजाविधानसाधर्मिकसन्मा-
नप्रभावनादानप्रदानादिकां महामहिमां श्रीसङ्घस्य निजलोचनानां पीयूषपारणीकृत्य, श्री-
मगधाभिधजनपदप्रसाधनहारे श्रीविहारे च श्रीसमुदायस्य मुदं समुत्पाद्य, श्रीराजगृहपुरे-
श्वरस्य श्रीमुनिसुव्रतजिनेश्वरस्य नमस्यां निर्माय, सं० ४० श्रीराजदेवादिश्रीसमुदायसूत्रितां
गविगरीषःकविजनवचनरचनावर्णनार्हणां श्रीअर्हणां च समभिनय, सप्रमदहृदयेन;—

तदनन्तरं श्रीचतुरसकलसङ्घसङ्घः परमानन्दभावभरितवपुषः श्रीजिनशासनसेवा-
धन्यतापुषः आन्तरारिसर्वस्वमुपः सन्तो वयं श्रीचरमजिनचरचरणरेणुनिर्मलितोपलका-
थिलकापरिसरे असङ्ख्यगुण्यागण्यगुणप्रसाधितशरीरबहुलमुनिवीरशुक्तीन्दिरासुन्दरीपणि-
॥ पीडनसङ्केतमन्दिरे अहर्निशश्रीवर्द्धमानादिपुरुषोत्तमपद्मधुरमधुरगुणगानमधुपानपरापण-
सहचरीसखसिद्धगान्धर्वकिन्नरनिकरसंसेव्यमानमनोहरकन्दरे, निःश्रेणिदण्ड इव श्रीस्वर्गा-
पवर्गनिगममार्गयोः, मणिचृणिराजिविराजितशिखरे प्रकटकोटीरे इव श्रीमगधमण्डलरत्न-
गर्भादेवतायाः सर्वपर्वतोत्तरे श्रीवैभारविश्वम्भराधरे, तदीय इवाविच्छेदिसदनुचरे, तदीय
इव परममेमरसपरे च सहचरे, तदीय इव सरूपगुणधरे कनिष्ठसहोदरे श्रीविपुलश्री-
॥ विपुलाचलाधरे च श्रीतीर्थाधिराजजिनसमाजं नमोकृष्महि ।

तत्र च ४० सं० श्रीराजदेवेन श्रीमन्निदलीयापरश्रीसमुदायेन च महता श्रीसमुदायेन
जन्ममानां विधिप्रधानां समयासमानां श्रीतीर्थपतित्पण्यां समनुमोय च, लनामहि मनु-
ष्यजन्मनः फलम् । निर्मल्यभावि चिराचीर्णचरित्रशरीरेण । फलेग्रहिणा समपनीपद्यत
अथ विदूरदेशान्तरविहारकारिपदश्रमेण । धन्यम्नन्यतामगामि परिजनेन । अधिकतरकृता-
॥ र्थतया प्रकर्षेण प्रानरीकृत्यत जीवातृकतया । पम्फुल्यते स्म पुरातनभवजनितपुण्यप्ररोहैः ।
वंच्यते स्माद्यभवभ्रमविधापिभिः कालकृदं प्रमादमदमदनमोहैः । समारोह्यते स्म
सम्प्रति हृदयाध्यवसितकार्यसिद्धिसौषदिरोगहं मनोज्ञमनोरथसमूहैः—इत्येवमादिभिर्वि-
शदनिश्चयमानसिकभावसायैः प्रकारैरात्मानं प्रकृष्टपुण्यभाजनमसृज्यामहि च ।

पुनस्तत्र पवित्रातिशयपरसानूपश्रीज्ञातिनन्दनजिनैकादशगणधरमहास्तूपप्राप्तुं भाविः ।
॥ श्रीमदुपदेशमहाभितिवेशयशब्दहृदयैः श्रीप्रभावकआवकनिचयैः कार्यमाणैः क्रियमाणम-
हामप्राणसुकृतसन्ततिप्रसूतगुणतरङ्गधौतमूर्त्तिमदकटयशःकूटानुवादार्नवीनश्रीजिनप्रासादैः
श्रीवैभारश्रीविपुलधरयोः श्रीब्राह्मण-क्षत्रियकुण्डग्रामपुरयोश्च विशेषविभूषाविधानम् ।

ततो व्यापुष्ट्य पुनर्विहारादिस्थानानि मध्येकृत्य कियन्तं पन्थानं गत्वा पुनर्न्यावृत्त्य,
श्रीवैभार-विपुलाचलधोरधिरुह जिनप्रतिकृतीरकृत्रिभोत्साहेन नमसित्वा सविस्तरमतिष्टां
॥ च जिनप्रतिमानां कृत्वा, भूयोऽपि यथागतानुसारिगतेन कुशलक्षेमेण श्रीपूर्वदेवगुरुस्तानि-
ध्येन च श्रीसङ्घसहिताः श्रीअयोध्यापुर्यां ४० सं० राजदेवसुआवककारितप्रवेशकोत्सव-
पूर्ण श्रीपञ्चतीर्थानमस्करणं निर्मितवन्तः । ततोऽपि श्रीपूज्यादेशगुणमवलम्ब्य मध्यदेश-
मनु विजिहीर्षयोऽपि आस्वरीदेवगुरुभूरिभक्तियुक्तस्य पुण्यचिकीर्षयाऽऽभ्यन्तरकालाप्य-

मुक्तस्य श्रीशासनानुरागसुभगंभावुकस्य ठ० साधारसुश्रावकस्य महाप्रहरसनिघ्ना ऐप-
मश्चतुर्मासीमिहैवावास्थिष्महि ।-

[जिनोदयसूरिप्रदत्तसमागतविज्ञप्तिपत्रप्रत्युत्तरम् ।]

-इत्यादीनि पैशूपपीयूषरसायनायमानानि स्वरूपाणि तानि कथं प्रत्युत वर्णयामः,
कथं श्रीमदाराध्यानां ठ० श्रीराजदेवसुश्रावकस्य च भाग्यभङ्गीं वाचि संभावयामः; तस्याः
एव दुर्लभत्वात् । यतः-

दृष्ट्वा श्रीमवतामनहतगतिं सौभाग्यभाग्यश्रियं, श्रुत्वा भद्रिदलीयवंशसुमणेः श्रीराजदेवस्य च ।

तां तां तीर्थसमुन्नतिं विरहितां स्फारीभवद्विस्मया, बुद्धिर्बालवशेन सङ्गमगता वाचं न नो यच्छति ॥ ४४ ॥

लिखामश्च किम्, यतः-

चेद् वैदूर्यमयी नमःस्थलता काप्याप्यते पट्टिका, गम्भीरः खटिकाभुभाजनमसौ क्षीराम्बुशशिर्भवेत् । ॥

शक्या वज्रमयं विधाय कलमं देवः स्वयम्भूर्यदि, प्रारब्धालिखितुं तदा व्यतिकरोऽसौ लिख्यते चेत् कियान् ॥ ४५ ॥

परं केवलं सपरिवारैरस्माभिः श्रीचतुर्विधप्रत्यक्षं व्याख्यापयद्भिः श्रुतिपुटैः श्रावं-
श्रावं, मधुरवचनैः स्तावं-स्तावं, चमत्कृतचित्तैः शिरो धावं-धावं, लिखितं लोचनैर्दर्श-दर्श,
हृदयाशयेन स्पर्श-स्पर्श, प्रणिधानेन स्मारं-स्मारं, हर्षिते हृदि धारं-धारं, विशिष्टचेष्टा-
भिर्भारं-भारं, किं बहुना सर्वेन्द्रियगोचरं कारं-कारं, वारं-वारं जन्मपावनपराः सुकृतभराः ॥
श्रेणिकृताः । विशेषतः "श्रीपूज्यानां सपरिच्छदानां कृते सर्वाणि श्रीतीर्थाणि नमस्तानि"
इत्यक्षरपरम्परावलोकनेन घनसुधारसासारेण संसिक्ताः । अहो ! उत्तमानां किमपि जगदु-
त्तरं वर्णनातीतं सामान्यवचसां साधुव्यवहारनैपुण्यम्, यन्नवीनपुण्यवस्तुव्यापारे ववीयो-
भिरपि नेदीयोभिरिव सम्बन्धिसमुचितस्थाने लहनकविस्सारणं न कृतम् ।

अस्माभिरपि बाह्यमनसाभ्यां पुलकितवयुषा च तीर्थनमस्यारं विरचयद्भिर्वहुं भानित- ॥
मिति । पठनीयं गुणनीयं गुप्तिसमितिभ्यां श्रीखरतरवरतररीत्या च प्रवर्त्तनीयम् ॥ ॥

*

[अथ जिनोदयसूरिलिखितं स्वकीयधर्मप्रवृत्त्यादिवर्णनम् ।]

§ १२. वषमत्र प्रातः पर्षदि पार्षत्यानां पुरतः प्रस्तावोचितं सदुपदेशं प्रदिशन्तो, मध्याह्ने
प० ज्ञानकलशमुनेः श्रीजैनागमवाचनां प्रयच्छन्तः, तं विद्वांसं निकषा च मेरुनन्दनमुनि-
ज्ञाननन्दनमुनि-सागरचन्द्रमुनित्रयं साहित्य-लक्षणादिशास्त्राणि भाषयन्तः, सपरिवाराः ॥
श्रीदेवशुरुप्रसादेन विजयारोग्यभाजो वर्त्तामहे ।

तथाऽस्माभिः श्रीनागपुरपुरस्थैः श्रीमदाराध्यानां पार्श्वे लघ्वीयो लिखितद्वितयं प्रजिघ्ये ।

तथा तदनन्तरं सविस्तरं चारत्रयं श्रीफलवार्द्धिकामहातीर्थमरूपथप्रसाधनदिनेश्वरं
महाप्रभावविभूतिमहेश्वरं श्रीपार्श्वनाथतीर्थेश्वरं सादरं नमिकर्माकृतवन्तः ।

पुनर्नागपुरे महामहोत्सवपूर्वमपूर्वं सा० मोहणसुश्रावककारितं मालारोपणं विहितवन्तः । ॥

[मेदपाटीयसापुराजरागदेवकृतान्वयवर्णनम् ।]

१२३. अथ च प्रयीयोविश्वभराभारधरणधारेयप्रचण्डभुजादण्डप्रान्तावलम्ब्यमानज्योतिर्जालजटिलमण्डलाग्रसमाक्रान्त्यग्रितोदग्रशात्रवत्रातप्रणिपातपुरःसरोपायनीक्रियमाण-सौवकमलाविलासिनीविलासव्यसनाविज्ञातविशुद्धकमनीयकीर्तिकासिनीनिर्मलगुणपरवश-
 ॥ सुखरीकृतजगत्रयनियासिजनविततिश्रीपे(खे)तजगतीपतिपरमप्रसादपात्रेण, भवानीप्राण-
 प्रियेणेव मधुरसुधाकरजाज्वल्यमानतृतीयेक्षणाभ्यां, मुनिवरेणेव प्रशमरसदीप्रतपोभ्यां,
 शौण्डीर्यभ्राजिष्णुवसुन्धराशक्रेणेवाभिषेकानन्तरप्रसाधितनिजशरीरमनोहरशोभासंभार-
 दिदक्षाकरगृहीतप्रसन्नदर्पणभास्वरकृपाणाभ्यां, महावनसरोवरेणेव रिरंसारसलालसराजहं-
 सपयःपिपासोपकण्ठीभूतकण्ठीरवाभ्यां, श्रीअर्हद्विशदगगनाग्रलभ्रप्रसादशिखरेणेव धवल-
 ॥ ध्वजददीप्यमानगलितकलधूतकलशाभ्यां, सकलसाधवैदुष्यमानुष्यकराजकराजन्यकशा-
 त्रवत्राभ्यणयवन्धुतायित्तचमत्कारोत्पादनपटिष्ठाभ्यां भास्वद्यशःप्रतापाभ्यां विराजितेन,
 श्रीश्रेणिकाग्रजाङ्गजेनेव निजबुद्धिप्रपञ्चप्रह्वीकृतमण्डलभूपालचक्रवालेन, निःसीमखरतरनी-
 तिमूर्तिमदधिदैवतेन, सामयिकप्रभावकपुरुषशीर्षशेखरेण, स्वयंकार्यमाणान्रंलिहशिखर-
 सारश्रीजैनविहारनिजाजगत्याक्षय्यप्रौढपराक्रमपरोपितश्रीकरहेट्काख्यश्रीपार्श्वनाथजिनचर-
 ॥ णपरिचर्याप्राप्तप्रसादवरेण सापुराजलद्वसुश्रावकोद्वहेन सापुराजरागदेवश्रावकवरेण, सु-
 धाकरेणेव सदैव गुरुसङ्गमस्पृहयालुना, पुराकृतसुकृतसञ्चयोदयवशावशीभूतराज्यप्रधानप्र-
 धानपदेन्दिरायाश्चापल्यमवधारयता सुगुरुवचनेन स्थिरस्थापनां तस्याधिकीर्षुणा, पूर्वं वर्ण-
 दूय-त्रयभारभ्य श्रीसिन्धुमण्डलविहारं वक्राणामस्माकं समाकारणाय प्रेषितद्वयान्तर्निर्ली-
 नमनोऽज्ञमनोरथमालाविभाविकलेखप्रकरेणापि बहुशः, साम्प्रतं समासन्नतया वारद्वय-त्रयं
 ॥ प्रहितविवेकिश्रावकश्रेणिना घाटं समामञ्जिता वयम् । तदनु च वारान् पञ्च पदं प्रस्थिता
 अपि शकुनदोर्षलपान्न विहितवन्तः प्रस्थितिम् ।

[जिनेदयतुरिकृतमेदपाटदेशाभिमुखप्रस्थानवर्णनम् ।]

- अनन्तरं पुनरपि तत्प्रहिताभ्यां समाकारणायास्माकं समागताभ्यां श्रीगुरुपरिचर्या-
 विधिविवेकनिपुणाभ्यां प्रभूतसार्थसहिताभ्यां मुनिजनवचननिरताभ्यां मं० भीमुड-नाह०
 ॥ गङ्गण-सुश्रावकाभ्यां सह प्रस्थाय, मार्गे समभिलपितप्रयोजनसंयोजनसाधीयोभिः भवि-
 ष्यति किं विषमविरुद्धस्यानकेषु तेष्वित्यादिचिन्तालतावितानच्छेदनापरशुप्रायैः शुभशकुन-
 सप्तवायैः संजनितप्रदक्षिणावर्त्तभ्रमणाभिप्रायैः प्रतिवासरं मनःस्थैर्यं विभ्राणाः, अन्तरा पथ-
 क्रमायाते कुशमानपुरल्याते श्रीमञ्जिनचन्द्रसूरिगणेश्वरचरणकमलयुगलमुद्राविन्यासपवित्र-
 तया अनुकृततुपारभूधरैकशिखरे तत्कालोद्भासमाणप्रमाणहरिणमदविशदधनसारकालाग-
 ॥ र्मुत्सर्पद् बहुलपहलधूमपटलपालीभिरकाण्डाडम्परितनभःस्थलज्यापिसजलजलधरे सदा
 जाग्रदतिशयमहाभूषे श्रीस्तूपे नमस्करणस्मरणादिविधिभिः शुभयुतां परां प्राप्य, प्रतिग्रामं
 आवलोक्यग्रामं प्रमोद्य, श्रीशुद्धदन्तीपुर्यां श्रीसमुद्रायमुदे दिनपञ्चकं स्थित्वा, शुचिमास-
 प्रथमद्वादश्याग्रिमदिने श्रीनदकुलवत्यां मनोनयनसमानन्दनधीरं समग्रोपसर्गवर्गग्रहविग्रह-

निग्रहहेतुशरीरं श्रीसमुदायकारितसुधाधारावलीधवलप्रांशुशिखररामणीयकविस्मारितगग-
नचरविसरतुपारधरशृङ्गनादश्रीप्रासादविभूषणभूरमणधीरं श्रीमन्महावीरं जिनवरं सानन्दं
नमश्चेक्रीयां चक्राणां, श्रीसमुदायमनःप्रीतिं च वज्राणां, प्रभाते च सकलश्रीसमुदायपुरा-
सरेण श्रीमालकुलनभःस्थलविमलीकारदिवसकरेण गुरुजनमानसनिवासरारामरालसोदरेण
अनुगुणाननुजिगुणमहामणिमहिमचशीकृतसमस्तनागरव्यवहारिसार्थवाहमहीनाथप्रमुख-
मानसेन राजप्रसादप्राप्तप्रधानमहत्त्वेन सा० आदासत्पुत्रेण सा० तोल्हासुश्रावकेण महता
विस्तरेण, श्रेणीभूतेषु नगरश्रेष्ठवर्णज्येष्ठश्रेष्ठिनैगममेलकेषु, मिलितेषु च मधुरगान्धर्वनव्य-
काव्यगायकभाणकेषु मार्गणवन्दिलोकेषु, वाद्यमानेषु मुखरिताम्बरेषु ढोलझलरीमृदङ्गताल-
कांस्यतालवेणुवीणादिनादवर्द्धितपूरेषु गम्भीरस्वरतूरेषु, उभयपार्श्वचाल्यमानेषु प्रतप्तप-
नीयमयप्रसृमरकपिशारदिमदण्डप्रलम्बदण्डमण्डितगोक्षीरबलक्षचारुचामरेषु सधवाङ्गना-
गीयमानेषु सरसधवलेषु, किं बहुना - प्रवर्त्तमानेषु तेषु तेषु कविजनवर्णनाहंषु महाशुभ्रतरसा-
चारेषु, स्वकीयसौधं समाकार्य श्रीसङ्घसमन्वितानस्मान् श्रीवर्षप्रन्थिपर्वसमुचितसर्वविधि-
प्रकटीकरणेन श्रीजिनशासनप्रभावसौभाग्यं विशेषेण परमां कोटिमनेनीय्यत ।

तत्र च दैवसिकं पञ्चदशकं स्थितिरास्माकीना योभूयाश्चक्रे । बहूनामासन्नसंनिवेशवा-
सिनां श्रावक-श्राविकालोकानां चिरकालीनशुरुसङ्गमसम्भवो महापुण्यलाभः प्रकटीवभूव । ॥

[अथ आमन्त्रणार्थसमागत-स्वयंसाधुराजराजदेवेन सह जिनोदयसूर्येन्दुपादप्रवेशवर्णनम् ।]

§ १४. अथ च माघ्यंदिनार्ककर्कशदीप्रकरप्रकरसम्पर्कप्रवर्द्धिष्णुप्रग्रहजालजटिलीभवत्प्रचण्ड-
दण्डशितकुन्तवेष्टल्लपल्लवितहस्तैः परःशतैः पुरःसरानुचरपदातिसमाजै राजमानः, स्वकी-
यागमनसमुत्पादितभूजानिसमागममन्त्रमः, उग्रैरपि मान्यसेवः साधुराजराजदेवः समाटाट्या-
श्चक्रेऽस्माकं निनंसया जिघृक्षया च । ततस्तेन महताऽऽग्रहेण महता विनयेन महतानुभावेन ॥
महताभियोगेन महता प्रयोगेण वयं प्रास्थापयिष्महि । प्रहरद्वयेन समग्रं मार्गं सुखेनातिक्रम्य,
सूचितमनःसंभावितपुण्यप्रयोगसंप्रयोगघटनासमुद्घटितहर्षसमुत्साहजाते दत्तयति शुभशु-
भशङ्कनजाते जाते श्रीविभाते श्रीविभाते, विवेकपथागमसङ्गमोन्मूलनलालसतमस्तन्यस्तम्बे-
रमघटाविघटनपटिष्ठतेजस्विकेशरिक्किशोराशौण्डीर्यभृति प्रतिमानसं निजविरहसङ्कुचितवद-
नस्त्वान्धयसरोरुहश्रेणिसप्रणयमृदुलसरागकरत्पर्शनसमुद्भासकृति सकलजगद्भोक्तृकल्याण-
कारिसमुदयवति पूर्वाचलचूलिकामलङ्कुर्वति भगवति भास्वति, समधिगृह्यास्माभिरपि गरी-
योगिरिशिखरं सम्मुखानीतनीतिप्रियप्रभूतप्रसिद्धक्षत्रियश्रोत्रियसूत्रकण्ठवणिगजनप्रभृति-
नानाजातिसङ्गमे मनोहारिसारस्फारशृङ्गारशृङ्गारिताङ्गावयवनवीनयुवतीजनोत्तमाङ्गरङ्गचङ्ग-
शङ्गसुधारसधवलितविचित्रचित्रपवित्रपत्राचलीशालमानकण्ठपीठलुठत्कठोरकनककलिका-
कारचम्पकमालोत्पणकल्याणकलशशोभमाने, परःसहस्रमानचन्दत्यञ्चतुरङ्गमचराचरचरण-
प्रचारचर्य्यमाणमूढरात्रभाविनानाविधधातुशकलोच्छलत्परमाणुपरागपुष्पप्रेङ्गोलनाछलेन
प्रसृत्तरादैतत्पाननिःस्वानशङ्खभेरीभरमधुरमृदङ्गझलरीप्रमुखबुधवरतरानयथातोयमद्योत-
मानोल्लङ्घनिरुपस्वकीयगुणैकमयप्राधान्यं जगति संभाव्येव मूर्त्तिधरारागप्रमोदमेदुरीमृत-
गगनाङ्गणे, मधुमधुरगीतिगानसावधानसलावण्यवर्णनीयवर्णिनीजनगणे, प्रतिसदनशिखरा-

वनद्रप्रदुरवंशाग्रनरीन्त्यमानपञ्चवर्णचरिचारुध्वजवजे संशोधितपुरमार्गे, विपणिपथाग्र-
ग्रथितमृदुलक्षलहलत्पट्टकूलमयतिलकिततोरणान्तरान्तरान्यस्तमास्वरमुकुरमण्डलावलीमि-
पेण दिदक्षारसयशमिलितनानाद्वीपसागरविहारिदिनकरकुले, प्रतिमन्दिरद्वारपूर्वमाण-
कादमीरद्रवाद्वर्गोमयगोमुखोपरि प्रस्तारितमुकाफलदलानुकारिवलक्षाक्षताक्षतचतुरस्रचतु-
ष्कपरे, प्रोद्वेभिद्यमानपौरजनमानसविषयाङ्कुरे; किं बहुना - विषयवचनविलासप्रयासदा-
सिनि, साधुराजराभदेवकारिते प्रवर्त्तमाने मनस्विमनोहरे प्रवेशकमहोत्सवे, श्रीकपिलपाटक-
पट्टनमध्यं प्रविश्य; प्रशस्यतमे श्रीआपाढचतुर्मासकदिने मूलार्कशोभने, श्रीमेदपाटक-
मण्डलकल्पहृदयस्यलालङ्कारणकौस्तुभरत्नप्रायश्रीकपिलपाटकद्वन्द्वचन्द्रवसुन्धरासुन्दरीशृङ्गार-
हारे श्रीविधिवोधिदविहारे; सकलैहलौकिकपारलौकिकलोकत्रयलोकमानसिकामितकामित-
वितरणसुरद्वमः, स्वदर्शनमात्रविश्रासितसंसारचक्रचारभ्रमः, अखिलनिकृष्टानिष्टदुष्टकष्टनि-
ष्टासृष्टिप्रपञ्चप्रतिष्ठकष्टानिनिविष्टारिष्टपिष्टप्रकृष्टसेवाक्रमः, तमालतालदलकुवलयकोकिलक-
ञ्जलालिकुलकीमलदयामलपिच्छलप्रतिदिशविलासिवुच्छविरञ्जोलीच्छलेन स्वीयनमस्यानि-
मित्तसमागतजनतामार्गयहनजन्ममहाभ्रमकान्त्युपशान्तिकृते शिशिरं स्वच्छच्छायाभर-
मिव विस्तारयन्, शारदीनहरिणलाञ्छनसञ्चारिचारुचन्द्रिमाविमलधवलविलोचने कटाक्षच्छ-
टाविस्तारणाव्याजेन दिदक्षोपसारिणं सरणिस्तनापधारिणं प्राणिगणं सरलामृतरसलहरि-
निरिवाह्लावयन्, उत्तमाङ्गातपत्रायमाणधरणाधिराजरचितस्फारफणावलीप्रान्तविश्रान्तनि-
तान्तकान्तपद्मप्रकारमणिसम्भारविस्तारिकर्तुरकिरणश्रेणिमिपेण नमश्चिकीर्षोपदौकितजन्तु-
जाताय पञ्चवर्णपट्टकूलसिचयनिचयं परिदिधापयिपुरिव विश्राणयन्; किं बहुना - मूर्त्तिरिव
कल्पाणपरम्परायाः, पयोधिरिव लावण्यरसस्य, निधिरिवाद्भुतप्रभावविभवस्य, मरकत-
मणिकुम्भ इव कारुण्यामृतस्य, मार्त्तण्डमण्डलमिव महोदयस्य, मन्दिरभिवामन्दमन्दस्य,
आस्पदमिवैकान्तशान्तरसस्य, धामेव विशुद्धधर्माणाम्, दामेव यिततशुभानाम्, प्रतिकृति-
रिव प्रसन्नतायाः, पदमिव प्रसादस्य, कन्द इव कामनीयकस्य, स्तम्भ इव प्रेयकस्य, चरण-
नलिनरोलम्बायितसमस्तनरासुरदेवः श्रीकरहेटकपार्श्वनाथदेवः, सादरं सानन्दं समभिधा-
वन्त्याश्रके । चक्रे च तदीयाविकलानुभावभासुरेस्तत्रातिसुखवृषक्षेमसमुदयेन श्रीचतुर्मासी ।

[कहेटकमहातीर्थं सञ्जातदीक्षामहोत्सववर्णा ।]

॥१५॥ अनन्तरं च मार्गशीर्षप्रथमपञ्चामेव समाहृतनानास्थाननिवासिआयकश्रेणिसमु-
त्सवः, साश्चर्यसमुचितकार्यविधानविस्मेरितपौरजनगणः, प्रतिदिनसंपद्यमानविधिशिष्यज-
नविनिर्मापितसौवामेयस्थापतेयसफलताकारणरुच्यार्थदिव्यवादित्रप्रसूत्वरपरितोष्यनिवि-
तानमुत्थरितगिरिगहरमूर्त्तिनोच्छृङ्खलाप्रतिमप्रतिशब्दाडम्परोद्रेकितयहुगुहाशायिसिद्धगन्ध-
र्धमिथुनप्रकर्षितनोचवीक्ष्यमाणमनोरमनेपथ्यमणिभौक्तिककनकादिमयकमनीयसारतरतार-
परिस्कारपरिस्कृतशरीरापधनधनकामिनीजनवदनेन्दुमण्डलक्षरत्पीयूषप्रवाहालुहारिहारिमङ्ग-
लाचारसुकुमारगीतस्वरप्रकारपुरःसरवेष्टितकुतुहलोत्फुल्लुप्ताङ्गमहोपवृंहितमहाजनमहनीय-
महिमः, गगनाङ्गनाप्राधिरोपितश्रीजिनधर्मः, पुराकृतशुभोदयसम्पूजितश्रुतिपुण्यक्षेत्रवपन-
चतुरेण साधुराजराभदेवेन कारितः, धनप्रकारसाकारालेख्यकर्मनिर्मितनानाविज्ञानविनो-

दारम्भसरलकदलीस्तम्भावयवविरचित-विचित्रच्छाकारशिखरनिकरावलम्बिप्रलम्बपञ्चव-
र्णपताकाविततिविततशोभाभर-सर्वतोलम्बमानप्रधानकुसुमदामपरमसौरभभोगभृङ्गीकृत-
जननयनालिरुचिरकार्तस्वररजतरसरसितपत्रावलीविपुलविच्छित्तिचित्रीयितजनकीयचित्त-
पवित्रहाटकपत्रघटितशृङ्गकलशविसारिकरमालाविमलितसकलकुम्भण्डल-चतुर्द्वाराग्रभा-
गसंकलितवन्दनमालाभिलषणीयतुङ्गतरतोरणरमणीय-सर्वमाङ्गल्यमूर्त्तिश्रीजिनराजमूर्त्तिम-
ण्डितगवाक्षान्तरप्रदेशदिव्यविमानानुकारिअनीन्दिमन्दिरविराजितश्रीप्रासादमण्डपभूमिः,
श्रीकरहेटकप्रमुपार्धजिनसौम्यदृग्विलासविन्यासविलीनसमस्तोपप्लवव्यूहः, अचिन्त्यप्रभा-
विभवः श्रीभागवतदीक्षामहोत्सवो बोध्यते स्म ।

§ १६. तत्र च महोत्सवेऽसिन्नेव मण्डले चतुरशीतिग्रामकारितामारिघोषणाप्रकर्षितनिर्मल-
यशःपुण्यसमुदयसुभगंभायुकस्य मञ्जीश्वरारसिंहसुश्रावकस्य सन्ताने वृत्तडागोत्रे श्रीजि- ॥
नधर्मकाचकपूर्वासितधातुसञ्चयस्य नैसर्गिकभद्रकताशुणशालिनो मञ्जिधीणाकस्य बालक-
लापापुत्रस्य, श्रीशुरुवचनाम्भोदरसस्यन्दलवमुक्ताफलीभावसम्पादनशुक्तासम्पुटसंवितमा-
नसस्य काणोडागोत्रीयसा० जेहंडस्य राणाभिधानोद्भवस्य, कुलक्रमायातत्वाभाविकाभङ्गरशु-
चरणकमलभक्तिकेतकीकुसुमपरिमलसुरभितहृदयकच्छस्य शुरुवाक्यपालनतत्परस्य मञ्जि-
श्रीछाजहृदवंश्यभीमभद्रश्रावकवरस्य पेंतासुतस्य च; पुरा प्राप्तादसीयदेशसावित्र्यैश्वर्यस्य ॥
सौवचारककृतानेकसाधर्मिकोपकारावष्टम्भस्य श्रीमालहृविशालशाखाविभूषामणीवकस्य म-
ञ्जीश्वरहृगरसिंहस्य दुहितुर्मांजुपालिकायाः, निरवधिश्रीखरतरविधियन्पुरानुरागभङ्गीतरङ्गि-
तान्तरङ्गभावस्य व्यवहरिकवंशीयसा० महिपतिनामास्तिकस्य सुताया हांसकुमारिकायाश्च ।
एवं निश्चितप्राग्भवाभ्याससंज्ञातसर्वविरतिमैत्रीपरिणामस्य, सहजसंपन्नयविनयविवेका-
दिगुणकदम्बकालकृततानवावयवग्रामस्य, आबालकालादपि तत्तादृशपुण्यक्रियाकलापलोल- ॥
पस्य, अकाण्डेऽपि वैराग्यरसकल्लोलप्रोज्ज्वलितमानसिकरङ्गस्य, कौमारेऽपि तथाविधश्रीजिन-
शासनानुरागानुपङ्गिसुललितवचनविलासविस्मापितविदग्धजनस्य, सामायिकरूपलक्षणव-
र्णकलामंज्ज्वालताशोभितस्य; किं बहुना - निःशेषजननयनकुवलयोल्लासनसुधाकरमण्डलम-
यस्य कुमारकत्रयस्य; साध्वीगुणानुगुणलक्षणचणस्य श्रीदीक्षाग्रहणपरिणामप्रणयितमान्तः-
करणस्य प्रादुर्भूतपुरातनपुण्यसमुदयस्य कुमारिकाद्वयस्य च; अस्माभिः सकलसांसारिकेहा- ॥
वेशविनाशदक्षा दुर्गतिरुदपूतनासमागमननिवारणाय मृत्युञ्जयारक्षा चिन्तातिगसमीहित-
सुखप्रदानप्रकारेणाधरीकृतैकभवसंभाविताभिमतवितानकल्पवृक्षा प्रीणितप्रतीक्षा श्रीआ-
र्हती दीक्षा प्रादेदीपि । जाजायते स्म ज्यायसी श्रीजिनशासनप्रभाचना । तेषां कुमारश्रम-
णानां च यथाक्रमं नामधेयानि तथया - कल्याणविलाससुनि - कीर्त्तिविलाससुनि - कुशल-
विलाससुनि - मतिसुन्दरीसाध्वी - हर्षसुन्दरीभुल्लिकेति ज्ञातव्यानि । ॥

§ १७. तदनु च साधुराजराजदेवेन दिनसप्ताष्टप्रकृष्टसाधर्मिकवात्सल्यदुर्गलआयकोपकार-
दियसपञ्चमारिघोषणान्यवहारव्यापार-याचकसञ्चयरुचिरसिचयनिचयचामीकरोर्मिकादि-

शृङ्गारप्रभृतसारप्रतरप्रदानादिविधिप्रकारेण श्रीजिनशासनमहिम्नः श्रीखरतरविधिविशेषस्य च यशःकलशाधिरोपणमचेक्रीपि ॥ ५ ॥

*

§ १८. अथ प्रवृत्ते च महोत्सवे स्वस्वस्थानं प्रस्थितेषु च सर्वलोकेषु, प्राप्तराजप्रसादेन दान-शौण्डताशौण्डीर्यादिगुणविख्यातपशोनादेन श्रीशासनप्रभावकेण सेल्लहस्तपेमुसुश्रावकेण समाकारिता वयं सादरं शतपत्रिकादिखकीयग्रामेषु, विजेहीपाञ्चकूमहे च तत्र परिसरे पक्षकल्पमेकम् ॥ ५ ॥

[साधुपञ्चमदेवकृतद्वितीयप्रतिष्ठामहोत्सववर्णनम् ।]

§ १९. अनन्तरं पुनरपि साधुराजरामदेवेन महीपांसं श्रीप्रतिष्ठामहोत्सवं विधिधापयिषुणा समामञ्जिता मध्ये राजधानि । वयं च तादृक्षप्रतिष्ठाविधिक्षमदिनप्रादिसंयोगाभावेनाऽ-
॥ निर्मित्सबोऽपि ताम्, श्रीगौर्जरचरामनु चिकीर्षितविहारआपि, परं तेन समयवैपम्यं राज-प्रसादवापत्यं कमलाचञ्चलत्वं प्रायेण भूयो भूयः श्रीसुगुह्यसंयोगस्य दुर्घटत्वं च चेतसि चिन्तयता धीमता राजराजन्पराजलोकनिधनधप्रवन्द्येन द्रवीयसा समवातेष्टीययिष्महि, प्रारारभि च महोत्सवः सामस्थेन ।

§ २०. पुनरपि प्राग्विधिना समामञ्जिताशेषविषयविषयान्तरान्तरावर्तिपुरग्रामनिवासि-
॥ संख्यानविमुल्लहर्षसुसुखास्तोकलोकसङ्गमे, प्राग्वि नानाभेदवाचयुन्दावच्छेदिशब्दाद्वैतम-पीभूतवसुन्धराधरकन्वरान्तरिक्षोदरे, संजायमाने धनगीतस्कीतमद्गलधवलकोलाहले, प्रत्य-प्रभाग्योदयवशादल्पीयोभिरपि वासरेः संपन्ने समस्तविलोक्यमानवस्तुविस्तारे, श्रीकरहे-टकाभिधश्रीपार्श्वनाथप्रसन्नदृष्टिसुधावेणिभिर्विरलीभूते निःशेषसन्तापकूटे, प्रवृत्ते च जलानयनादौ महीयसि महसि श्रीकाल्युनयलक्षाष्टम्यां सुधाकरवारे श्रीअमृतसिद्धियोगे
॥ वासहिष्णूनामपि मानसविस्मयविकाशी श्रीजिनविन्ध्यप्रतिष्ठामहोत्सवः समयोभूयिष्ठ सर्वो-त्कृष्टः । प्रत्यतेष्टीपिपत च तन्नासाभिः श्रीचतुर्विधधर्मप्रत्यक्षमूर्त्तयः, चतुर्गतिकुहरगत-जन्तुजातनिस्तारनिपुणसारस्फूर्त्तयः, आदिमद्वीपविहरमाणश्रीसीमन्धर-श्रीयुगन्धर-श्रीबाहु-श्रीसुधाहु-जिनचतुष्टयमूर्त्तयः, परा अपि श्रीजिनप्रतिकृतयः, सकलदुरितबुस्तीप्रस्फोटन-प्रमत्तद्विरदानां तत्तादृक्त्रिविष्टपोत्तरज्ञानदर्शनचारित्रप्रभृतिपवित्रगुणश्रेणिप्रकर्षेण पर-
॥ वादिर्षदि प्राप्तसद्ब्रह्मदानां भास्वरताभूरीणां श्रीमज्जिनरत्नसूरीणां मूर्त्तिश्च । पुनरपि प्रति-ष्ठामहं कारयता प्रभावकपुरुषेण सन्मानदानपुरःसरसाधुभिर्मकनागरापरपौरमानचनिचह-भोजनताम्बूलप्रदानादिविधिना प्रभूतयाचनकनिकरमनोरथपूरणप्रकारेण च श्रीजिनशास-नमहिमा जगति विशोपेण जाद्विकी कृता ।

§ २१. तदेवं संजातमद्वैतप्रभं श्रीदीक्षाप्रतिष्ठामहोत्सवद्वयम् । परमनयोः श्रीमहंसोः
॥ श्रीसहलोकमिलनकुतूहलप्रभावनादिस्वरूपं कियद्वचनपथगोचरं बोधवीति । यतः—

यामाप्रहानगेतरमण्डलेम्यस्तावन् ऐयरुहिद्वाङ्गिणाः सहर्षाः ।

यस्मापणैः पुरमिदं हि नमश्चराणां भूयोऽपि वादिमयनप्रभाततान ॥ ४६ ॥

सीमन्तिनीजनचया मिलितास्तथाऽत्र कौसुम्भचेलपटलीरचितोत्तरीयाः ।

जाता यथाऽवनिघरस्य सुमूर्धिरया सत्यन्नरागशिखरै रचिरा सचित्रा ॥ ४७ ॥

अपि च-

ते केऽपि गीतविधयो नवनाट्यमङ्गास्ते केऽपि चाद्भुतरसा ननु हर्षरङ्गाः ।

यैर्विश्वविस्मयकरैरनया पुरापि स्वर्गायितं कतिपयानि दिनानि नूनम् ॥ ४८ ॥

किञ्च - श्रीजैनशासनमहो महिमानिधानं पुण्योऽसकौ खरतरस्य पथो विधिश्च ।

वर्ण्यं च साधुसचिवेश्वररामदेवविस्फूर्जितं यत वतेति न कैरनावि ॥ ४९ ॥

किं बहुना-

किं चिन्तयाम च दधाम च चाम किं वा किं वर्णयाम च नवाम लिखाम किं वा ।

शुद्धिर्महाद्भुतरसाम्बुनिधौ निमग्ना संग्राहते न हि कथं विदपि स्वरूपम् ॥ ५० ॥

अतः स्वल्पमात्रमेवात्र लेखित्वाञ्चक्रे इत्यवसेयम् । तथा यदेवं म्लेच्छसंकुलसंनिवेशो-
भ्योऽपि दूरं विपमेऽपि अनेकपुण्यविधिपथप्रत्यर्थिखलकुलसङ्कीर्णोऽपि दुष्टव्यन्तरप्रचाराङ्कु-
लेऽपि अस्मिन् विपये निरातङ्गं निरापाद्यं निःशङ्कं निःप्रत्युहं निःकलङ्कम् अभूतपूर्वाणि
श्रीदीक्षा-प्रतिष्ठामहोत्सवादीनि पुण्यकर्मणि सिद्धिसौधशिखरमधिरूढानि तत्सर्वं जाग्र-
त्प्रभाचवसतेः प्रौढप्रतापतीव्रदीहितेः प्रसन्नाकृतेः श्रीकरहेटकश्रीमत्पार्श्वनाथदेवाधिदेवस्य ॥
विशदप्रसादस्य विजृम्भितमिति ।

श्रीमद्भिरपि सपरिवारैः सश्रीसमुदायैरिमानि मनःसंमदप्रदायीनि श्रीशासनप्रभा-
यनादिस्वरूपाणि समधिगम्यैतद्देशप्रवृत्तानि स्वीयमानसमरालः प्रमोदतरङ्गमङ्गया सह
क्रीडयितव्यः ॥ ५१ ॥

*

[पत्तननिवासिमन्त्रिवीरा-मन्त्रिसारङ्गकृतमन्त्रणपूर्वं जिनाद्यसूरेर्पूज्यधरां प्रति प्रत्यागम् ।]

॥ ३२. अथाग्रिमो वृत्तान्तः किञ्चिद्विहितपद्धतावधिरोप्यते । अनन्तरं च-

अस्ति खस्ति समस्तश्रीनगरसरःश्रेणिक्षीरसागरावतारश्रीमन्नरसागरपुरावरनिवासि-
विलासिव्यवहारिरजराशिसातिशयपुण्यप्रभाप्राग्भारभ्राजिष्णुमूर्तिः, परमपुरुषाभिलष-
णीयपुरुषार्थत्रयसंसाधनयथापूर्वप्रवद्धमानमत्यतिशयः, निजगतागतभ्रमविप्रतारितानेक-
मानुष्यकदुर्घरचपलकमलाकरेणुकासङ्कलनालानस्तम्भः, पुरातनजन्मसम्यक्परिचरितश्री-
जिनवरोपदर्शितश्रीधर्ममार्गप्रसादप्राप्तप्रभूतविभूतितया पुनरपि तमेव मार्गं प्रत्युत ससु-
घर्ति नेतुकामितया जगति विख्यातकृतज्ञतागुणः, स(श)चीवरयितेव विबुधसंसदपक्षोक्त्य-
मानगुणगणोऽपि गोत्रपालनसाह्लादहृदयः, वैश्रवण इव श्रीदोऽपि न कुचेरतया प्रसिद्धः,
प्रचेता इव समुद्रस्थितिरपि न पुण्यसंप्रयोगे पञ्चमाशानुपङ्क्तिहृदयः, किं बहुना-गणनी-
योऽग्रणीर्गुणिनाम्, वर्णनीयो चरीयाह्वयवर्णानाम्, स्पृहणीयः प्रथमः प्रगल्भानाम्, ॥
अभिनन्दनीय आदिम उदारारणाम्, मार्गणीयो धुरीणः सन्मार्गगामिनाम्, कीर्तनीयो धुरि-
धीराणाम्, प्रशंसनीय आदौ प्रसन्नानाम्, योद्धव्यो धौरेयोऽनुद्धतानाम्, ग्रामणीः शम-
शालिनाम्, सुधाकरमय इव यशसि, सुधामय इव वचसि, सौभाग्यमय इव महसि,

भूतविभवव्ययोदारतावर्णिकां दर्शयतेव कारितं सविस्तरं श्रीमहापूजाध्वजारोपनृत्यगानदानाटोपप्रमुखप्रभावनाविधिम् । संहयानुमोद्य च सम्मुखगतसंख्यातीतश्रावकलोकमयश्रीपत्तनीयश्रीसमुदायसमन्विताः, प्रातः समुदयश्रियं शोश्रीयमाणे मङ्गलकलशशालिनि श्रीमदंशुमालिनि मधुमासप्रथमद्विगुणपट्टीवासरे श्रीपत्तनपुरवरे भासुरसमुदयरमाभ्राजं श्रीशान्तिनाथतीर्थराजं नमश्चकूमः स्म । तत्रत्यं श्रीसमुदायं बहुदिवसदर्शनोत्सुकं प्रमोदयाश्चकूम च ॥ ५ ॥

[जय मन्त्रिवीरप्रारब्धतीर्थयात्रोपक्रमवर्णनम् ।]

§ २४. तदनु मन्त्रीश्वरवीरेण चक्राद्रिणेव मनसि धीरेण खमनोरथावलीं महतीं फलेग्रहीं कर्तुं-
मुपायनीकृतमितस्वापत्तैयराशिना भेटितः प्रकटविसङ्कटदुःसहाभिमानः श्रीखानः । तेनापि
पुरपरिवृष्टेन निरन्तरं समाराध्यमानस्त्रीयश्रीदेवगुरुचरणप्रसादातिरेकात्तदीयपुरातनपुण्य-
पुण्यभाग्यसौभाग्यसदाकृतिसौम्यतादिरमणीयगुणप्रसन्नीकृतमानसेन तस्य कृतः प्रसादः ।
समभिनन्दितो घाटं मधुराभापणादिना । व्यतारि च चतुःशिखरमिपचतुष्ककुब्जिलासि-
कमनीयकीर्तिकन्यिकापृथक्पृथक्क्रीडापर्वतकविराजितेन दीप्रतरसुवर्णसूक्ष्मतन्तुजालसर्व-
तोग्रथितेन शिरस्त्राणेन सहिता कलकनकमयकिङ्किणीश्रेणिमिपभूर्त्तिमन्नेतृप्रकटप्रतापलव-
कृतालङ्कृतिः पट्टकूलमया समस्तोत्तमजनमनोजनितधृतिः प्रशस्या कायाधृतिः । प्रसादीकृतं ॥
च कृतसुकृतकर्मान्तरायदुर्जननिकायमनोरथमालानिद्राणं सकलमहीचलयप्ररोपितप्रमाणं
श्रीकुरमाणम् । तदनन्तरं तदनुज्ञातस्तत्प्रदत्ताकल्पसमलङ्कृतवपुः, पुरुषोत्तम इव त्रिविष्टप-
जनतामनोमोहकारिण्या तया श्रिया समालिङ्गितः, सहस्रलोचन इव जयेनान्वितः सरल-
शालिहोत्रारूढः, पुरमुख्यव्यवहारिमानचलक्षानुगम्यमानः, गर्जज्जीमूतस्फीतध्वनिविड-
म्बिना तारस्वरितस्वरेण मङ्गलपाठकघटैरुपस्तूयमानः, सावधानगन्धर्वधृन्दैः प्रत्यग्रसर्वाग्नि-
मरम्यग्रामगान्धर्वोद्गारैर्गौरवातिरेकं प्राप्यमाणः, वाद्यमानानवद्यवाद्यधृन्दोदात्तस्वरैः स
त्रिजगति प्रख्याप्यमानः, कुतूहलरसनिभालनधावमाननगरलोकचनितावितानविस्मरनेत्र-
कबोलकैः पीयमानसौभाग्यलावण्यरसः, मध्ये पुरं प्रवेशकमहोत्सवपूर्वं प्रविश्य श्रीविधि-
मन्दिराधीश्वरं श्रीशान्तिजिनवरं नमश्चकार मन्त्रीश्वरवीरः । श्रीपुण्यशालायां श्रीगुरुंश्च
सादरं प्रणम्य समासादिततदुपदेशदेशः सौवावासमयासीत् ।

*

§ २५. ततश्च पूर्वमेव प्रगुणीकृतसमग्रसामग्रीकोऽसकौ सज्जीचकार चारुदारुमयं मनोहारि-
विविचित्रविचित्रनिचयम्, व्योमाग्नोल्लेखिशिखरप्रान्तवर्त्तिकान्तकनकलशविसारिरश्मियार-
भासुरितसप्तहयम्, अग्रसकललोकचञ्चलविलोचनरयम्, दिव्यभवनमिव विचित्रपुत्रिकाभ्रा-
जिष्णुमहारम्भस्तम्भम्, तुलितायामविष्कम्भम्, देवलोकभूचलयमिव कण्टकिङ्किणीकुतूहल-
कोलाहलापमानचतुरस्रखीश्रेणिपरिकरितया चतसृषु दिक्षु यहक्षमा खेलन्त्या दिविचरमनांसि ॥
भ्रमयन्त्या वैजयन्त्या शोभमानम्, प्रायो मिथ्यादृश्यामपि समदृशां मनोमृगकदम्बककेलि-
गिरिम्, गरीयोगिरिमिव क्वचित् कनीयःशिखरराज्या राजितम्, क्वचित्तभोभ्रमणभ्रमसिद्धैरिव
निक्षलोपविष्टैः कलविङ्ककुलैः कलितैः समीराभावाग्निःकम्पैरिव विनीलघनभेदसान्द्रदुग्ध-

संमूहैर्विहिताह्नादम्, कचिद् द्विरदविशदरदखण्डैर्मण्डितम्, कचिद् भूरिरसरमणीयकटक-
काम्पम्, कचिच्छ्रयस्तिमितैरिव समकलापटुभिर्विषाधरवनितावृन्दैर्विधीयमाननाट्यरङ्गम्,
कचित् केसरिकरिहरिप्रभृतिभिर्वनमृगपूगैर्विभ्रमकरम्, कचिच्च परितोरणप्रसक्तमत्तवारणम्,
किं बहुना - संसारार्णवनिमज्जन्तुजाततारणपोतायमानम्, मूर्तिमयपुण्यस्कन्धायमानम्,
आकल्पविकल्प्यमानवर्णनाभिरपि लेशतः स्तूयमानगुणवितानम्, विचक्षणवर्णनार्हविविध-
वस्तुविस्तारालयं श्रीदेवालयम् ।

*

§ २६. ततश्च तस्मिन् श्रीदेवालये नानावनराजिमण्डलीलताग्रभागविकसितसितासितहरित-
पीतकुसुमस्तम्भकप्रसरदस्तोकविरोकपञ्चवर्णाभूतभासि श्रीमधुमासि, कुमुदिनीप्राणमिषप्रस-
मरपीयूषभरवर्षिकौमुदीसमुदयप्रमोदितजन्तुलक्षे प्रथिमपक्षानुगामिगुणबहुलक्षे द्वितीयपक्षे,
" सकलदुरितप्रवासरे पट्टीवासरे, विस्तारितविततकल्याणसुधाधारे श्रीसोमवारे, समाह्वान-
मिलितासु अविकलपुरप्रधानज्ञातिषु कुतुकाकृष्टचित्तवृत्तिप्रेरितासु पिण्डीभूतासु तासु तासु
जातिषु, समुच्छलिते पञ्चविधातोयप्रपञ्चितोदये महति ध्वनिलये, निभृतस्वरसञ्चारितचतु-
र्वर्णकर्णामृतधारे प्रवर्त्तमाने च श्रीदेवगुरुसम्बन्धिनि कुशलकारिणि मङ्गलगीतोद्गारे, निर्मि-
ताशेषपुरासुरनरनिकराक्षेपः श्रीवासक्षेपश्चेन्नीरप्यते स्मास्माभिः । ततश्च तत्र सविशेष-
" श्रीवासक्षेपपूर्वं पूर्वप्ररोपितधर्मपथः विहितमहाविघ्नौयमाथः कलिकदमलक्षालनाद्वितीय-
पाथः श्रीप्रथमतीर्थोधिनाथः सविस्तरं निवेशयामहे ।

तदनु च मञ्जीश्वरधीरा-मञ्जिसारङ्गसुश्रावकयोः श्रीजिनधर्मप्रभावकयोः श्रीसङ्गाधी-
श्वर्याविर्भावको वासक्षेपः समस्तन्यत ।

[मन्त्रिधीरा-मन्जिसारङ्गसंचालितशत्रुजयतीर्थयात्रासंघप्रस्थानवर्णना ।]

" § २७. अनन्तरं ताभ्यां सहस्ररुपाभ्यां निजौदार्यगुणसमुत्पादितसुपर्वपादपरुपाभ्यां परा-
सहस्रैर्महार्थयोग्यैरीश्वरलोकोपभोग्यैर्विशिष्टवसनैः, समतिक्रान्तगणनाप्रकारैः प्ररोप्यमा-
णयशःप्रासादानुरूपवृत्तस्वरूपकलसा(शा)कारैर्मञ्जुलसरसनालिकेरवारैः, अकीर्त्तिवर्त्तिका-
विश्रासनगुलिकोपसनैः समुद्भूतप्रसूतिमानैः प्रत्यग्रेः क्रसुकवितानैः, कीर्त्तिस्तरुजन-
र्त्तकीहरितांशुकपरिधानैः समस्तपञ्चजातिप्रधानैः सारमरकतमणिपत्रविमलैरखण्डितैर्नाग-
" बह्नीदलेष्ट सत्कुल सकलं महाजनलोकम्; सविशेषपूजाप्रकारैरुचिताधिकोपचारैः श्रीचतु-
र्विधश्रीविधिषट्कं च समाराध्य बहुविधप्रचुररुचिरचामीकरालङ्कारप्रभृतसारसारैः अनु-
शृणु च यावकनिकरम् श्रीनरसमुद्रं विमुद्रोन्निद्रैर्यशोराशितरङ्गैर्विलङ्घितमर्यादं व्ययीयत ।

ततश्च तस्मिन्नेवाहनि यामत्रयानन्तरं प्रसन्नतामुपेयुषि वासरातपे प्रशस्यवेलावसरे,
नगरत्रिकचतुष्पथचत्वरशृङ्गाटकविसङ्कटीभूतेषु, हर्षायुष्मकाकुलकलकलकारबोन्मुखी-
" कृतगगनचरेषु, पृथुलामिख्यनेपथ्याभरणरमणीयेषु, मण्डलापितेषु परोलक्षेषु प्रजाव्रजेषु;
पौण्ड्रकिण भालस्थलेन, काज्जलिकेन नयनगुणालिकेन, पाञ्चलतिकेन कपोलमण्डलेन,
कौण्डलिकेन कर्णयुगेन, दैसिजालिकेन नासावंशेन, वार्त्तगुणिकेन चदनेन्दुना, मौक्ताहारि-
केण हृदयस्थलेन, काङ्कणिकेन करकमलप्रकोष्ठद्वितयेन, आङ्गुलीयकिकेन प्रदेशीनीसमूहेन,
माङ्गीरिकेण चरणयामलेन, पारिकर्म्मिकेण कामनीयाकल्पिकेन, औदारकारिकेण लावण्य-

रसिकेन च शरीरेण समीक्षिषु पौरपञ्चजनराजिविलोललोचनेषु; देवभूयं देशतः कुर्वाणासु
 राशीभूतासु सीमन्तिनीमालासु वामकरकमलदलतलपिहितलपनेषु, दक्षिणकरैरुर्ध्वप्रलम्बि-
 तैरन्तरिक्षपथायाममिव प्रमातुं प्रवृत्तेषु, दानशौण्ड्यरूपमुखाभिमुखेषु; पुनः प्रेष्यमाणे-
 क्षणेषु, गाथार्यागीतिसुरीतिवृत्तकवित्वपट्पदादिबन्धुरबन्धमुक्तकप्रबन्धविचक्षणेषु विततो-
 दात्तस्वरेण पापव्यमानेषु मङ्गलपाठकेषु, बहुतरकाम्बविक-तौरिक-दौन्दभिक-झार्झरिक-
 पाणविक-मार्दङ्गिक-वैणविक-वैपञ्चिक-सौरनारिक-दौल्लिक-प्रमुखशिल्पिसङ्घाताहन्धमाननिज-
 निजानवद्यवाद्यवृन्दपरिस्फुटदस्फुटसाटोपध्वनिडम्बरप्रमुखरितपौरसुधाकुट्टिमहमयैष्वपि-
 —‘साध्विदं साध्विदं; कियत् इदं कियत् इदं; समुचितमिदं समुचितमिदं; पुण्यमिदं पुण्यमिदम्’—इत्येवमनुमति-
 दातृत्वमाश्रितेषु, प्रतिपदं मेदुरानन्ददायिषु लास्यताण्डवादिनृत्यं नरीनृत्यमानेषु कलाशा-
 लिषु खेलकेषु; अन्तरेण सहस्ररूपमन्दिरं पुरगोपुरं च सम्मर्दविगलितोष्णीपादिवसनशिरः-
 करोरःप्रभृतिनानाभरणेषु भूमितलभागमनुपेयित्सु, मिलितामितजनतातोयकोलाहला-
 रवप्राचुर्याद् विफलीभूते वचनव्यापारे, केवलं प्रवृत्ते भूविक्षेपकरशिरःकम्पादिप्रकारेण प्रयो-
 जनसञ्ज्ञाव्यवहारे, अहमहमिकया त्वरमाणभूचरतुरगरयनिकरचरणचालितपुरःसञ्चारि-
 धूसरबहलरेणूत्करव्याजेन कौतुकधावमानस्खलितमानिनीजनवृटितहारविकीर्णमुक्ताफल-
 प्रवालकलधूतरजतादिमणिकजालव्याजरचितविभूषायां सहप्रस्थितायां तीर्थयात्रानुरागेण-
 नगरवसुन्धरायाम्, क्रमेणान्तःपुरमेव विगलितेषु दिनकालकलालवकलापेषु, चिरं कुतूहल-
 मवलोक्य साञ्जुतं वृत्तान्तं चिकथयिष्यामि द्वीपान्तरं जिगमिषिते गभस्तिमालिनि, पुष्क-
 राजिरावलोक्यमानपरिमण्डराकालससच्छददलश्यामलबहुलमायूरतपत्रमिषेण विहितवैष-
 परावर्त्तेषु समायातेषु श्रुतमहोत्सवनिदिध्यासासमुत्सुक्येषु द्वीपान्तरविहारिहरिणलाञ्छनेषु,
 प्रसूराशोकपल्लवारुणसायंतनरागदम्भेन निभालनाध्यवसितासु धृताङ्गरागासु विचित्रा-
 म्बरधारिणीषु दिग्बधूषु, क्षणेनास्ताचलचूलान्तरिततरणिपश्चिमारुणकिरणकिञ्चिदवकाश-
 कुवलयमालामलिनाङ्कुरिततिमिरवर्त्तिव्यासस्तोकोल्लसितसितकरोदपिशुनपूर्वककुम्भास-
 विलासिविचित्रयोपदेशेनान्तरितदर्शनेः श्रीजिनशासनप्रभावनप्रहृष्टैः साधर्मिकानुरागि-
 भिरभक्षरैः, श्रीसङ्घमहोत्सवसमवेतमानवश्रेणिपरस्परसम्पाधादिवातपवर्त्मभ्रमसमुद्भूतो-
 ष्मस्वेदादिसन्तापनिर्वापेप्सया मोमुच्यमानासु गालितकुङ्कुममृगमदचन्दनद्रवसर्षतोषा-
 रासु, तदनु क्रमेण पूर्वदिग्दर्शिनीललाटपट्टरजततिलकायमाने प्रस्थितलोकसंमुखीनाजिग-
 मिषु, शुभापतिसूचिसुधारसधारावलीधवलितकल्याणकलशायमाने श्रीदेवालयप्रथमार्चि-
 चिपया प्राग्दिग्वनितया सहेलं गृहीतसचन्दनरसशुद्धीयमाने, सुमुदिते श्रीताराधिपतौ
 विमलोदयं समासेदुपि प्रस्फुरितवति च प्रतिदिशं प्रकाशयमाने, मूर्त्तिमति प्रतापानलकणो-
 त्करे इव जागरूकदीपिकाविताने; किं बहुना —

लोकास्लोकतया प्रवृत्तवति चासंपर्षावेत्युरपेयं वीक्ष्य विसंस्थलाः प्रियतमाः सौवीः पराछेपतः ।

कुन्दा यत्र निवारिताः सहचरास्त्राभिः प्रियाः साम्प्रतं, युक्तायुक्तविचारणा यदि भवेत् स्नेहाय दत्तं जलम् ॥५१॥

मावाः केऽपि यभूतुरत्र ननु ते जाते यदीयस्त्ववे, तावन्तो घटिता नु वाद्यविषयो येपासुदरैः स्वरैः ।

ते केऽप्युत्सवराशयोऽजनिपत प्रेक्ष्यान् यान् किमिदाम्को जल्पति संशृणोति वधिरः गृह्णन्तीत्यते ॥ ५२ ॥

तावलोकयया निशम्य चलिता यस्मिंस्तडागस्थिता मार्गे शोषणदुःखिताः प्रतिदिनं सन्नोन्मूलामोत्सुकाः ।
 क्षुद्रैः शीव्ययशस्विभिर्विघटिताः सेष्यं ततो दुर्घटं मत्स्यी रोदिति मयिका च हसति ध्यायन्ति वामघ्रुवः ॥५३॥

तत्र क्षणे संमुखमागतायाः कस्या मुखं दर्पणचोरुदृष्टम् ।

दृक्खलनौ हासदधीनि सिद्धिं भूते ध्रुवते ध्रुवते मृगाक्ष्याः ॥ ५४ ॥

अपि च—क्रमत्—

रेणुकरे प्रौर्ण्वितार्थजाते नावीक्ष्य तं दीपकिङ्कमजेन ।

चोत्पादितेऽहर्मुखविघ्नमेऽपि चन्द्रोदये नृत्यति चक्रवाकी ॥ ५५ ॥

आलोकितशेषकुतूहलेशवस्वंगते वीक्षकदेहमाजाम् ।

प्रदर्शितालोत्सवकस्तदानीमयं शशी वद्विकणान् प्रसूते ॥ ५६ ॥

लोके विचित्रे मिलितेऽपि यत्रासमञ्जसत्वं न यशः प्रपेदे ।

किं वा मृगाक्षीगतमेलकेऽपि रामामुखं नुम्यति कार्तिकेयः ॥ ५७ ॥

किं भूयसा—

तं देशं न मृशामि सौवननसि प्रायो यदीया जनाः, अस्मिन् संमिलिता नहि व्यतिकरे सत्कौतुकान्वेषिणः ।

नूनं तानि न कौतुकानि भवने जातानि यानीह नो, किं भूमः किमु कुर्महे किमपरं लेखे लिखामोऽयम् ॥ ५८ ॥

*

इत्येवं प्रवर्तमानयद्बुविधप्रशस्यसमस्यापदपोषणार्थोल्लेखिस्वरूपनिकुरम्प्रवर्द्धितसुधी-
 जनधिषणोन्मेषप्रसरे प्रकर्षं गतवति समस्ताश्चर्यप्रकरे—“अहो अहो ! भाग्यम्, अहो अहो ! सौभाग्यम्,
 अहो अहो ! पुण्यमर्कपः, अहो अहो ! साहसोत्कर्ष, अहो अहो ! शीतीर्ययागारसतर्पः, अहो अहो ! सुगुरवचनतर्पणं ।
 वत वत ! यशस्विता, वत वत ! मनस्विता, वत वत ! महस्विता, वत वत ! प्रवीणता, वत वत ! उदारता, वत वत !
 चारता, वत वत ! जगर्वता, वत वत ! आर्जवास्वता । कटारि कटारि ! राजप्रवादः, कटारि कटारि ! साधुवादः, कटारि कटारि !
 २१ आगल्भ्यम्, कटारि कटारि ! श्रीशासनमभावनावात्तभ्यम्, कटारि कटारि ! वचनमाधुर्यम्, कटारि कटारि ! विवेकिता, कटारि
 कटारि ! विदग्धता, कटारि कटारि ! स्वैर्यम्, कटारि कटारि ! धैर्यम्, कटारि कटारि ! गाम्भीर्यम्, कटारि कटारि ! उद्भटता,
 कटारि कटारि ! पूर्वहतमुकुतमकटता” —इत्येवं प्रतिजनं प्रतिवदनं प्रसर्पति श्रीसहपुरुषस्य स्थायोद्धोषे,
 सीमानां जगमुपिरं सर्वरसपोषे श्रीशशुक्लप-श्रीउज्जयन्तमहातीर्थद्वयारोहणार्थप्रस्थितश्रीसह-
 पतिप्रकटितरूपप्रयनिर्मल्यशःपुञ्जालुकारिदधिदग्धवार्द्धिद्विण्डीरपिण्डपाण्डुरभद्रकरिकलभा-
 २२ नुहारिदुर्द्धरभारधरणधौरेयधथलसयलकलकार्त्तस्वरच्छुरितसुस्वरधर्वावलीबलवितगलकन्द-
 लकोसुम्भांशुकशृङ्गारितशृङ्गाग्रभागमहाभागसुभगदर्शनार्हस्पर्शनार्हवर्णनार्हवृहद्देहश्रीगेह-
 स्थूलवृषणपुगलाकृष्यमाणस्य निजजातिलब्धसर्वगुणप्रमाणस्य स्वरूपसारङ्गलोचनाशरीर-
 स्येव दक्षिणावर्त्तप्रमरमणीयनाभिचक्रस्पृहणीयस्य महारथस्य मध्यमारोपितस्य सुप्रसाधित-
 मनोहरनेपथ्यसुघटितसुवर्णरत्नालङ्कारभासुरीकृतप्रतीकप्रतानप्रधानसुरकुमारावतारमहे-
 २३ भ्यन्यवहारिकुमरचतुष्टयस्यूलामलकतुलितप्रमाणसरसमुक्ताफलकणाकलितकनककङ्कण-
 काणवांचालसुकुमारकरकमलप्रतिदिशचाल्यमानजाह्नवीसमुच्छलदयोगलज्जलकल्लोललीला-
 यलम्बिनिकुरम्बीकृतसूक्ष्मतन्तुमृणालजालाभघवलकुन्तलविशेषसंयुम्फितरोमयुञ्जलविक्षेप-
 प्ररपापितसकलमहीवलयवर्त्तिसुविज्ञानविच्छित्तिविचित्रदेवालयकुलैकातपत्रैश्वर्यस्य असं-
 भाव्यशोभालयस्य श्रीदेवालयस्य निष्क्रमणमहोत्सवो योभूयाम्यभूव ।

*

[पत्तनगरादारम्य शत्रुञ्जयगिरिं यावत् मार्गगतप्रयाणस्थानवर्णनम् ।]

§ २८. निष्क्रम्य च श्रीनरसमुद्रपुरगोपुरात् क्रमक्रमेण पुरतः पुरःसरैस्तन्त्रियोगनियुक्तैः साव-
हितैः पुरुपनिकरैः, ततोऽप्यग्रतो बृहद्भानुदेदीप्यमानदीपिकाप्रकरैः, ततोऽपि रोहिणीरमण-
मधुरसान्द्रचन्द्रिकाप्रसरैश्च प्रदर्श्यमानमार्गः, कुमरगिरिशामपरिसरे प्रथमप्रयाणमकार्षात् ।

अनन्तरं सङ्घपुरुषप्रहितमूर्तिमयात्मीयहृदयङ्कमसाधर्मिकमानुरागतरङ्गोच्छलच्छीकरा-
कराकारकाश्मीरजरसच्छटाच्छोटनलगितशोणविन्दुमण्डलीकर्तुरितनयनाह्लादकारिकज्जलज-
मलिनाम्बुधाराविरचितवर्णावलीपवित्रसप्रणयलिखितकुङ्कुमपत्रिकापङ्क्तिः समाहृत-गौर्जर-
मरुमेदपाट-सपादलक्ष-माड-सिन्धु-चागड-श्रीकौशलादिमहामण्डलनिवासिलोकसमायात-
कतिपयविषयजनपरिवृतेन, कणेहृत्यभोजितसमस्तनागरजनजातिविततवास्तोवितरणप्री-
णिताशेषदर्शनप्रदेदीप्यमानप्रशस्याशीर्वचनपीयूषप्रवाहलप्यमानभाग्यसौभाग्यपुण्ययशो-
मण्डलेन सङ्घपुरुषमञ्चीश्वरवीरासुआवकेण सह वयमपि सपरिवारा माधवमासप्रथमतृती-
यादिने तत्रैव प्रथमप्रयाणे प्रबभूवांसः ।

§ २९. ततस्ततः प्रस्थितः श्रीसङ्घः श्रीसलक्षणपुरे मन्त्रि-सं० गेहाङ्गज-मन्त्रिङ्गरकारितसवि-
स्तरतरीप्रवेशकोच्छ्रित्स्वपूर्वं प्रविश्य समुच्चशृङ्गस्वलितनिर्वधानगगनचरस्वैरिताविहारे
बहुसमाकारितसर्वजन्तुजातामारिद्योपणापोषिताकल्पानल्पकीर्त्तिकीर्त्तनीयसं० सा० कोचर-
विरचितोद्दारे श्रीविधिविहारे तत्पुण्यपुरुषविशदयशोमुक्ताहारशृङ्गारणोदारेन्द्रनीलमय-
नायकमणिसोदरं प्रभावभरितब्रह्मस्तम्बोदरं सैन्धवाभिधानं श्रीपार्श्वजिनवरं नमस्कृत्य,
स्नानविलेपनमहापूजामहाध्वजावारितशत्रुमार्गणद्रविणपोषणादिप्रकारैः श्रीजिनशासनं स-
मुन्नतिं प्राप्य, दिनद्वयानन्तरं श्रीशङ्खपुरवरे वरेण्यलावण्यपुञ्जविराजितनिरन्तरजागरूक-
प्रौढराडाकेलिसदनसौवधदनविडम्बितपार्वणसुधाकरमण्डलम्, लोचनपथविषयीभावमा-
त्रेण विद्रावितोपद्रवमण्डलम्, अहर्निशदासायमानमानवदानवदेवम्, सुरभूरुहमिवाधन्व-
सेवम्, श्रीपार्श्वनाथदेवं सादरं नमस्यित्वा, तद्भवने महाध्वज-महार्चा-नीतनृत्यावारितशत्रु-
सकलार्थिसन्तोषणादिविधिभिरगण्यपुण्यरोचिष्णुयशोराशीन् समतिक्रान्तसीमासमुद्रान्
समचेचापीत्, अनेनापीच धन्यतां दिनचतुष्टयीं तत्र ।

§ ३०. ततश्च श्रीपार्श्वजिनसौम्यदृष्टिप्रसादविहिताङ्गरक्षः श्रीसङ्घः श्रीपाटल-श्रीपञ्चासर-
ग्रामयोः श्रीनेमिजिन-श्रीवर्द्धमानजिनौ साहमहमिकं प्रणम्य, प्रातर्मण्डलग्रामे साटोपमा-
वेशनिकां व्यरीरयत् । तत्र च महाविस्तरेण यलाधिकसा० कट्टयासुआवकस्य पाश्चात्यपद-
वीप्ररोपः, तथा वाग्भटमेरवीयपरीक्षिविक्रमसैन्धवसा० राजा-पत्तनीयसा० कान्हड-सम्भ-
तीर्थायश्रे० गोवहसुआवकाणां च महाधरपदसंस्थापकः श्रीवासक्षेपोऽस्माभिश्चेक्रीयाम्य-
भूवे । तदनु सं० वीराकेण पट्टकलकायावृत्तिप्रभृतिशृङ्गारप्रदानेन सम्मानितास्ते विशेषश्री-
देवगुरुभक्तिसाधर्मिकाराधनतर्पकतोपणादिमहिमाभिः श्रीशासनयशः साधिकं सप्रका-
शमकार्षुः । तथा सखकीयवर्गानुयायिलोकसङ्कुलसधरलक्ष्मणापरपक्षीयमुख्यआवकत्रयस्य
सङ्घपत्तिपदसंस्तुयकं श्रीतिलकं विधाय मन्त्रिसङ्घपुरुषवीरासुआवकेण सङ्घपत्तिपदस्थापना-

चार्यविरुदोपाजना सहचरीचक्रे । तथा सकलजनमनोरञ्जकस्य निर्मेरश्रीदेवगुरुश्रीगच्छभक्तिकान्तानितान्तैकान्तवशीकृतमनोभावस्य श्रीखरतरसङ्घसुवर्णसुवर्णप्रभावप्रकटीभावपरिज्ञानकपपटस्य ऐयमस्त्याधुनिकश्रीसङ्घविशेषपशःसौभाग्यस्योत्तेजकस्य श्रीशशुल्लयाचलचूलाचूडायमानश्रीमानतुङ्गविहारभूहारायमाणश्रीयुगादिजिनसंस्थापनसञ्चितसुकृतसम्भारस्थिरीभूतयशःशरीरसाधुतेजःपालसुश्रावकाङ्गजमनः प्रतिप्रभातप्रभूतसन्मानदानपूर्वभोजनादिप्रकारप्रीणितवनीपककलापकलापिमण्डलाभिनन्यमानसुवर्णवादाभ्युदस्य सा० कटुकसुश्रावकमधुरस्य सर्वश्रीसङ्घस्य मध्ये सर्वकार्येषु प्राधान्यमजनिष्ट । एवमभूत् सकलोऽपि रङ्गः प्रकृष्टः, यत् श्रीखरतरश्रीसङ्घः सर्वत्रोत्कृष्टः । ततः प्रत्यूपे सामस्येन प्रस्थितो म्यानद्वापदेशस्योपकारं बहुदिनानि निर्मायात्र मिलितोऽनुपदीनोऽस्माकमुच्यतविहारी

॥ प० हर्षचन्द्रगणिः ।

- ॥ ३१. अधानन्तरं च प्रचलदुर्बैस्तरशिखरचारुदेवालयचतुष्टयोपरिवर्तिनीभिर्वैजयन्तीभिः शब्दापमानकिङ्किणीकोलाहलच्छलेन खसखीप्रायतारकदिव्यविमानशृङ्गसङ्गतवैजयन्तीनां वर्त्तमानस्वरूपाणां वाचिकानीव पुनः पुनः कथयन्तीभिर्नभश्चरैः सातिशयशोभः, चलचक्रचीत्कारमिषेण—‘धन्योऽसौ यत्प्रसादेनास्माकमचेतनानामपि श्रीतीर्थयात्रा जघदे’—इत्येवं परस्परस्पर्द्धयेव तद्वर्णनचर्चां कुर्वणैः शकटसञ्चयैः संकुलः, विस्मारितसञ्छायामन्दिरद्वैर्यहुलशय्यापालेर्विपुलः, अनवस्थितजनाशाभिरिव दूरं प्रावमानाभिर्बाहिनीभिरभिलषणीयः, चिरकालचित्तसञ्चितश्रीतीर्थयात्रामनोरथैरिव सवपुर्लनैर्वैद्यवतुरतुरङ्गमैः प्रथमं गन्तुं पुरः प्रसर्पद्भिः प्रोत्साह्यमानः, शशिरत्नाणैर्वैर्ममतवपुर्भिः क्षत्रियसुभेदेर्विघटितपरयलशङ्कः, प्रतिमुहूर्त्तैवायमानभेरीढोहोलचणखरसुरनारिकादिवाद्यनिनादोत्पादितपर्यन्तग्रामाकस्मिकात-
 ॥ कितायातपताकिन्यातङ्कः, प्रभूतसर्वाभिसारसञ्चरिष्णुविकरालकरवालशेखतरवारिप्रमुख-
 हेतिविततिविस्तरत्तेजःपुञ्जतरलिततनुलतिकपादातिक्रमजैः पुरोऽनुगम्यमानः, प्रतिग्रामकुतु-
 कावलोकनागतजनताप्रथमनेत्रविप्रतारणचतुरविकटप्रकटोन्नतावयवसमवयवैः श्रीसङ्घसौ भा-
 ग्यासहिष्णुदुर्मनापितागतदुर्जनमनोरथस्खलनमूर्त्तिमदपायैः निजदर्शनस्पर्शनपरिमलघर्ष-
 रखरादिभिः श्रीसङ्घस्य निर्धारितपरकृतचक्षुर्दोषादिकोपह्वोपायैः प्रतिदिनसमग्रश्रीसङ्घसा-
 ॥ मग्रीभारवहनाध्यवसायैः क्रमेलकनिकायैर्विस्मयं विदधानः, प्रतापाकृष्टैरिव सौभाग्यवञ्चितै-
 रिव प्रतिप्रयाणं नगरग्रामग्रामणीभिरुपनीयमानप्रधानतुरगादिकौशलिकेन स्वोत्तमनायकेन प्रकर्षप्राप्तप्रतिष्ठां वहमानः, कविवाणीभिरिव मधुररसवर्षिणीभिः सुरभिसैरिभीभिरभिसा-
 र्यमाणः, प्रद्योहां समूहैर्विस्तार्यमाणायाः, प्रतिसंनिवेशं प्रतिवासरं श्रीदेवालये सविस्तरत-
 राष्ट्राहिकापूजाभियेकगीतनाट्याहर्निशहल्लीसकादिमहामहिमाविलासैर्विशेषाभिरम्यभावं
 ॥ वैश्रीयमाणः, सत्कीर्त्तिमण्डलैरिव गुणविधौयमानविस्तारैः विशालचवंशाधारैः बहुप्रकारैः
 शारदाप्रभुभेदेहयुतिवारैः केवलं परिमितमेदिनीप्राप्ताच्छादनप्रचरैः प्रधानपटकुटीपटमण्ड-
 पपटभित्तिप्रतिसीराप्रमुखमार्गोपयोगिहर्म्यनिकरैर्द्विधापि सञ्छायः, विशेषतोऽभिमुखाम-
 तेन सौराष्ट्रमण्डलतः अन्तरा भडियाउद्रस्यानमिलितेन सुराष्ट्रमण्डलाधीशमनःप्रसादपु-
 षडरीकसरोवरणेन परोपकारादिबहुप्रकारगुणव्रजावर्जितनिखिलप्रजेन स्वकीयस्वापतेयव्यय-
 करणसमुद्धारितश्रीअजाग्रहपुरश्रीपार्श्वजिनप्रासादसत्कमण्डपदेवकुलिकादियहुविषयानेन

सरलताधिष्ठितगात्रेण उदारतापूरितमनःपात्रेण सन्तापोच्छेदनिमित्तसंसेव्यमाननिरन्तरसरससामोदशिशिरश्रीदेवगुरुभक्तिचारुचन्दनेन मन्त्रीश्वरसृजालदेवनन्दनेन सं० वीराग्रजेन तत्कालशुभंयुतयाऽक्षततृतीयादिने मुख्यसङ्घपतिप्राग्भाराविर्भावकास्तकृतश्रीवासक्षेपप्ररोपिताधिकप्राभवेण सङ्घपुरुषमन्त्रिपूर्णसुश्रावकेण सम्पूर्णा सनायकतां दधमानः श्रीसङ्घः सुखंसुखेन प्रयत्नेन पथि वहन् श्रेणीभूतप्रवररथसमाजव्याजविरचितजङ्गमसेतुयन्धवलेन समुत्तीर्य दुर्गमदुस्तरमहारणार्णवम्, श्वस्तनेऽहनि योधाबैलाकूलस्थाने महत्तरप्रवेशकमहोच्छ्र(त्स)वपुरस्सरं श्रीनवखण्डपार्श्वजिनाधिराजं प्राणनम्यत ।

[श्रीशृङ्खलपारिपरिसरकृतसङ्घशिविरनिवेशवर्णनम् ।]

॥ ३२. एवंविधेषु हर्षकल्लोलेषु जायमानेषु, विशेषतस्तत्र गोक्षीरपानान्तःशर्कराशिलाकागमोपमः, रसारूढव्याख्यानान्तःप्रस्तुतार्थोपमधुरसुभाषितोल्लापसमानः, आह्लादभन्द-जनकः, श्रीगच्छकार्यप्राग्भारनिर्वाहणविहितास्तत्साहायकानां समग्रविद्यानदीनदीवल्लभ-प्रायाणां श्रीविनयप्रभमहोपाध्यायानां सङ्गमो धनतरदिनेष्वभवेत् ।

॥ ३३. तदनु च प्रस्थाय ततश्चारुदारुकरिदन्तरचनाविशेषशंसनीयसुखासनचामीकरच्छुरित-दण्डचामरावलीविशालमायूरातपत्रादिनानाचिह्नैः सम्भावितमहाराजसैन्यविभ्रमः श्रीसङ्घ उपश्रीविमलाचलपरिसरं शिविरमकरोत् । जातश्च प्रभातसमये चारिमास्पदं तत्कालमही-चलयान्तराविर्भूत आनन्दकन्द इव, संसारसागरपरिभ्रमणखिन्नप्राणिगणविश्रामान्तरीपावतार इव, चातुर्गतिकदुःखपारावारपरपारप्रापणसेतुयन्ध इव, दुर्गमभीष्मभवारण्यविहारि-रागद्वेषकपायद्वयीकमहादस्युपेदकवित्रासितानां जन्तुजातानां शरण्यदुर्ग इव, शिखरावसानसमासीनपीनसुधापङ्कशुक्लिततुङ्गविहारवारनिभेन निःसीमात्मीयमहिमाधरीकृताखिलवसुन्धराधरजयार्जिते धवलपशःपुञ्जमिव नित्यं मूर्त्तिमन्तं निदेधीयमानः, दूरादवेक्ष्य-माणश्चेत्प्रान्तवर्तिसार्वमन्दिरनिकुरुम्बेण समुदयमानतुपारमयूखमण्डलेनोदयभूधर इव दृश्यमानः, उज्ज्वलकेवलमहालयच्छलेन भोगीन्द्र इव विकासिकुसुमशोखरं शिरसि संयमितं वहमानः, किं वा योगीन्द्र इव बहुसमयाभ्यस्तं प्रकटीभूतं मूर्त्तिधारिणं शुक्लध्यान-विण्डमिव ग्रसमानः, किं वा सङ्घातीतस्वकीयवित्तव्ययीकरणेन विक्रीपूर्णां महीयोव्यवहारिपुरुषाणां मुक्तिक्रयाणकं तद्वर्णिकामिव प्रांश्वकृतशृङ्गकरणे प्रदर्शयन्, किं वा श्रीसङ्घ-समागमसमुत्थं हर्षप्रकर्षं वहिः किरन्, किं वा खं प्रति लोकत्रयीलोकविहितेन सादरपूजा-सन्मानेनात्मानं बहुमन्यमान इवापरपर्वतानामवहीलनाय स्फुटाट्टहासमिवोद्धमन्, ईपदु-न्मिपददभ्रदर्भाङ्कुरप्रकरदम्भेन खसमीपवर्तिनं श्रीसुविधिसङ्घमवलोक्य प्रीणितान्तर इव रोमाञ्चसञ्चयं विष्वकटु(?)द्वहन्; किं बहुना-देवदानवमानचमनोऽसम्भाव्यप्रभाववि-भवः; यतः-

अस्य प्रभावजलधेरपरं पराप्यते, पारं कथं कथमहो ! नु नृदेवमात्रकैः ।

ख्यातिं गतस्त्रिभुवनंऽत्र द्यन्मयोऽपि यः, सर्वान्द्रिष्टोचनसुखाय सुधारसाप्यते ॥ ५८ ॥

मन्येऽहमस्य मदिषा परमाणुदशनामप्यास्पदं नहि करोति धियं द्रष्टिन्यसूः ।

सन्तारणाय जगतामचलाश्मकोऽपि यः, पोताप्यते निपततां भवमीभ्यसागरे ॥ ५९ ॥

सर्वत्र सन्ति बहुधा जिनराजमूर्त्यो, लोकाः परं यदिह सर्वदिगन्तवासिनः ।
 हर्षात् समेस्य रचयन्ति तथा प्रभावनां, शङ्के तदस्य सकलं महिमाविजृम्भितम् ॥ ६० ॥

एवंविधः समग्राध्यजाग्रदन्तुतातिशयवसतिः श्रीशत्रुघ्नयोर्वीधरः सकललोकलोचना-
 म्भोजगोचरः स्फारीयभूव चास्य मनसि तत्तादृशाह्लादोत्करः । विदोषेण स्निग्धलपनेप्सि-
 तासरसनालिकेरक्रसुकादिभिः पूजाविधानेन प्रथमोत्साहविधीयमानामितवित्तदानेन च
 परमहृदयङ्गमभावोद्भासनेन च अकृतसुकृतराशीनां दुर्लभं श्रीसिद्धाचलदर्शनं फलितं
 चकार श्रीसङ्घः ।

॥ ६१. तदनु च क्रमेण श्रीपादलिसे पुरे त्रिकरणविशुद्धिकारिणं त्रिशुचनसाम्राज्यवितारिणं
 श्रीमूलविहारस्य श्रीपार्श्वजिन-ललतासरः कण्ठस्याधिप्रासादप्रसाधि श्रीवर्द्धमानप्रभुपर्वतपथा-
 ॥ सुखविभूषित्रीनेमीश्वरार्हत्रयसङ्गमं वन्दननमस्करणरूपनपूजनमहाध्वजारोपनिरन्तरजन-
 भोजनादिविधानैः फलदायिनं यशोदायिनं निरमासीत् ।

[सङ्घकृतशत्रुघ्नयपर्वताधिरोहणवर्णनम् ।]

॥ ६२. ततश्च श्रीसङ्घः प्रमथ्य प्रधीयः कलिकालबलं मृदित्वा दुर्दमवाहीकान्तरासह्नानां च
 बलम्, प्रबलप्रमदाकुलितहृदयः प्रगुणीकृतमहोद्यमहयः सज्जितप्रायोगिसदुपकरणनिचयः
 ॥ श्रेणीकृतपालवृद्धतरुणजनचयः करगृहीतसधरभारक्षमसरलसुकुमालयष्टिकावलीविरली-
 भूतविपममार्गस्खलनभयः प्रतिपदप्रवर्द्धमानजिनदर्शनस्थहालयः क्षणक्षणनिरावरणीभव-
 ज्जिनदर्शनान्तरायक्षयविधायिपुण्यसमुदयः प्रेङ्खत्पदन्पासैरचिरेणैव प्रभुगुणैराकृष्यमाण
 इव श्रीभूधरमूर्द्धानमध्यारुहत् ।

॥ ६३. तदनु समतिक्रान्तपुरःस्थशृङ्गोऽकस्मादुन्नमितग्रीवसमुदाक्रान्तपहुलशैबलपटलः सार-
 ॥ समस्तस्य इव शारदपूर्णमासीनिशीथशोभिनं तारतारकनिकरपरिवारितं सुधामयूखमण्डलम्,
 दूरीकृतावरणपरिच्छदनयोत्पन्नगीर्वाण इव नानाप्रकारसारविहारशालागवाक्षादिचक्षुष्यस्या-
 नादिहृदयङ्गमं दिव्यविमानम्, विघटितघातिकर्मचतुष्टयमुनीन्द्र इव सानन्तालोकं चतुर्वेश-
 रज्ज्वात्मकलोकम्, अनेकदेवगृहिकामठमन्दिरगवाक्षचतुष्टिकादिव्यदेवकुलावलीचारुप्रकार-
 तोरणादिसुन्दरम्, दर्शिताद्वैतवादं श्रीमूलप्रासादं समीक्ष्य; किमेतत् किमेतदिति हर्षाश्चर्य-
 ॥ कुतूहलकलितमनाः प्रथमं प्रथमकारणं सकलतीर्थाणां सकलजगज्जननीं भगवतीं मरुदेवीं धुरी-
 णकेवलज्ञानसिद्धिस्थाननिमित्तास्थानावस्थितां समुपास्य; ततश्चाग्रतोऽञ्जलिहविहारोदरविरा-
 जिनम्, समस्तवियामञ्चौपधरसरसायनसाधनविधिसाधीयः प्रतापिसौम्यलोचनविलासम्,
 महाप्रभावितया प्रतिप्रभातं प्रभाभर्त्रापि प्रथमं करजालाक्षेपमिषेण प्रत्यग्रप्रसूनमालाभिरि-
 वाभ्यर्च्यमानम्, प्रतिशुक्लपक्षं राकाबलक्षत्विपापि सौवचन्द्रिकाचयादिमपरिचयव्याजेन सु-
 ॥ धारसधाराभिरिवाभिपिच्यमानम्, कलौ कल्याणाकरम्, अद्भुताकृतिधरं श्रीशान्तिजिनवरं
 सादरं समाराध्य च; क्रमेण नानाविधमनोहरप्रासादसौन्दर्यामृतारसं नेत्रपुटकैरास्वादयन्
 कुकर्म्मभिः सह नृत्यमानचञ्चलचरणैः पथापथकर्करोत्करं परिचूर्णयन् क्षणात्परमपदपुरप्रतो-
 लीमिव प्राकारद्वारमविक्षत् । ततोऽपि वामदक्षिणपृष्ठपुरोभागविभ्राजिष्णुश्रीवरतरविहार-
 श्रीनन्दीश्वरेन्द्रमण्डपोजयन्तावतारादिश्रीस्वर्गारोहण-त्रिलक्षतोरणादिस्थानरामणीयक-

निरीक्षणेन निजनयनानि वचनागोचराद्भुतरसामृतदीर्घिकासु चेक्रीडयमानः पुलकाङ्कुर-
पक्ष्मलवपुर्महानन्दमन्दिरारोहणारोहणपद्धतिष्विव सोपानपङ्क्तिषु स्पर्द्धया चटन् विहार-
मण्डपाङ्गणभूमिषु जगाम ।

[शत्रुञ्जयतीर्थधिष्ठितश्रीयुगादिजिनदर्शनजाताह्लादादिवर्णनम् ।]

§ ३७. दृष्टश्च सकलेन्द्रियाप्यायकः सकलत्रिलोकीमूलनायकः सकलश्रेयःश्रेणिप्रायकः सक-
लशर्ममालाप्रदायकः सकलापायनिकायत्रायकः सकलकलाधायकः वर्णनीयरूपः अवर्णनीय-
स्वरूपः सुखेन प्रणेष्टुर्मां प्राणिनां रागद्वेषद्विषन्तौ निग्रहीतुम्, इहलोकपरलोककामितायौ
समर्थयितुम्, लोकद्वयभये निराकर्तुम्, बहिरन्तः पवित्रयितुम्, स्वर्गापवर्गमागौ प्रदर्शयितुम्,
द्रव्यभावपूजे अङ्गीकर्तुम्, गृहीतरुचिरोद्धरद्विरूपो जगदादिमभूषो मारुदेवः श्रीयुगादि-
देवः । ततश्च-

वरप्रणामैः पञ्चाङ्गैरष्टाङ्गैरि कैश्चन । दण्डप्रणतिभिः कैश्चित् स्पृशद्भिर्मैदिनीतलम् ॥ ६१ ॥

जैनदर्शनपायोधिहृषोल्लोलैर्विलोलितैः । सर्वतो लुठनैः कैश्चिद् बालकैरिव मृते ॥ ६२ ॥

कोशभूताम्बुजारैः करैः शिरसि रोषितैः । नमो नमो जिनायेति जल्पद्भिर्मासुरैः स्वैरैः ॥ ६३ ॥

नामं नामं निजं शीर्षं भूयो भूयः प्रहर्षुतैः । कैश्चिदेवं प्रणम्योच्चैर्मावमङ्गीतरङ्गितैः ॥ ६४ ॥

सौरभामोगसंयोगभरिताशेषदिब्युल्लैः । चारुवह्नीद्रुमोद्भूतैः कौसुमैर्मालिकाचयैः ॥ ६५ ॥

प्रत्यग्रनागवल्लीनां दलैः पूगीफलैः कलैः । सारगन्धरसाकारैर्नालिकरैर्मोहैरैः ॥ ६६ ॥

सज्जातपुलकाद्भूमैर्किपूर्मृतान्तरैः । चीजपूरैर्गुणादरैः परैश्च विपुलैः फलैः ॥ ६७ ॥

नवाङ्गयुक्तैर्येकैर्द्वैतोदारतान्वितैः । नवाङ्गयुक्तैः सुव्यक्तैरन्यैः सौवर्णदङ्ककैः ॥ ६८ ॥

प्रसूनैः कामनैः कायैर्लोकलोचनपटुपदैः । मुक्तातौरमहाहारैर्वृक्षाकारैर्विशेषकैः ॥ ६९ ॥

अहो ! नयनसौम्यत्वमहो ! आस्यप्रसन्नता । अहो ! मालविशालत्वमहो ! नीरागता तनोः ॥ ७० ॥

अहो ! प्रभाषप्रकाशं विश्वैश्वर्यमहो ! अहो ! अहो ! जगति पूज्यत्वमहो ! जगति गौरवम् ॥ ७१ ॥

अहो ! दयालुता काञ्चि काञ्च्यनिद्रालुता रुचि । शरण्यजनरक्षार्थं काञ्च्यहो ! स्पृहयालुता ॥ ७२ ॥

इत्थं यथास्थितस्युल्लगुणाविर्भावनापरैः । अर्थच्छन्दोऽक्षरन्प्रासविद्वज्जनमनोहरैः ॥ ७३ ॥

शुश्रूषुजनताश्रोत्रपीयूषरसवर्षिभिः । मेघगम्भीरनादेन कविभिश्च स्वैर्वेदैः ॥ ७४ ॥

संसारवासनाग्रहत्प्रापहृतात्मनाम् । सशर्करपयःप्रायदग्ग्विलासमुखप्रमः ॥ ७५ ॥

ऐहिकामुष्मिकानेककामितार्थसुरदुमः । श्रीसदेनैवमाहादाद् भेटितो भुवैनाधिपः ॥ ७६ ॥

[सङ्क्षेपतिमन्त्रिपूर्णमन्त्रिवीराकृततीर्थमहिमा - मालापेयमहोत्सवादिवर्णनम् ।]

§ ३८. अनन्तरं च सद्गुणरूपमधिपूर्ण-वीराभ्यां सकलश्रीसद्गुणसहिताभ्यां निरन्तरं सुगन्धि-
जलरूपनचारुकाचघनसारसृग्मदमिश्रितचन्दनद्रवविलेपनचहुलपरिमलाकृष्टासंनिकृष्टदिग-
न्तरसञ्चारिचञ्चरीकणगीयमानगुणगणविकचचम्पककेतकविचकिलयकुलमालतीकुन्दमच-
कुन्दकलहारहीरेककशतपत्रिकासहस्रपत्रिकाविकस्यरेन्द्रीवरप्रमुखपुष्पप्रकरकृतमहापूजन-
निजकीर्तिर्नक्तकीर्दिचारोहणार्थप्रलम्बितगुणायमानमहामूल्यमहाध्वजप्रदानप्रासादद्वार-
शृङ्गारतोरणापमानजगतीजनयितानमनोनयनविनोदनविच्छित्तिविज्ञानमनोज्ञद्वयहारि-

पापोपतापनिराकारिपुण्यचद्रुणश्रेणिप्रशंसाविस्तारिभरितश्रीचतुर्विंशतिजिनमूर्तिधारिमधान-
नपट्टसूत्रमयसुरचितप्रधानपरिधापनिकावितरणश्रीजिनमज्जननावसरपरोपकरणरूपसुरूपर-
सितकलशभृद्धारयारविश्राणननिःशेषसुपमास्पदालेख्यश्रीविशेषितरङ्गमण्डपसौभाग्योदय-
पट्टांशुकमयचरित्रचन्द्रोदयप्रदेशनादिघनतरप्रकारैर्विशेषतः श्रीमहातीर्थमहिमा स्फारीचके ।

- १ § ३९. तदनु विदधरे मनोहल्यभोजितामितमानवज्ञातिप्रकारा यथेच्छदीयमानाहारा अवा-
रितशय्यायाः । प्रददिरे चतुर्दिग्बलयमेराविलासिधवल्यशःप्रसरप्राप्तिप्रथमनिदानानि, त्रि-
ल्लोकीतलनिलीनलोकमनोवशीकरणसातिशयरक्षाविधानानि, समूर्द्धकम्पं चमत्कारितस्यूल-
लक्षलक्षहृदयानि, कम्पितमितम्पचानि, द्विविधरजतशृङ्गारसुकुमारचारुवीयरसंभारप्रभृति-
प्रभृतधानानि मार्गणगणेष्वपि । प्रवृत्ते श्रीमूलप्रासादादाप्राकारप्रतीर्णं समन्तादेहिरेयाहिता-
२ प्रभृतैर्विष्णुभृद्धारिभिः समुल्लोकैस्त्रिदिव्यापिताधिकभूधराधिलिखैः श्रीहन्द्रमहोत्सवः ।
तथा पुनरपि श्रीमूलविहारे श्रीमूलनायकामृतमयप्रसन्नलोचनविलासविस्तारे सकलध्वपक्ष-
परपक्षहृदयपक्षेपकारी द्विजिह्वजिह्वास्तम्भकारी समस्ताधिष्ठायकमनःप्रीतिविस्तारी शब्दाप-
मानमहावाद्यविताननानन्दोत्पादितप्रतिनाददम्भेन जयवादप्रदानमुखरीभृतप्रासादमण्डपस्त-
म्भशिखरबिम्बरदेवगृहिकादिस्थाननिकरः, विचर्णयिपुलन्धवर्णरसनश्रमविधायी श्रीप्रतिष्ठा-
३ महोत्सवो ज्येष्ठवदितृतीयायां कारयांभूषे ताभ्यां सहपतिपुरुषाभ्याम् । प्रतेष्टीयाञ्चकिरे
तत्रास्मान्भिरष्टपट्टिभिर्मयानि, प्रभाते च प्रशंसापदं महासविस्तरः श्रीमालारोपणमहोत्सवश्च
व्यधीयत । तथा —

श्रुयोभिः किमु भूरियोजनमिताः पद्माप्यमी मेरवो, यत्र स्तम्भतुलं धरन्ति स कथं भो मानतुङ्गो दुषाः ।

आ ज्ञातं समतीर्थधारकतया सौभाग्यलक्ष्म्या तथा, तुङ्गोऽसौ शुवि पूजया तनुभृतां तेनास्तु सत्यमिधः ॥ ७७ ॥

- ४ प्रासादाः प्रतिपर्वतं प्रतिपुरं सन्ति प्रभृताः परं, सौभाग्यं शुवि मानतुङ्गसुवनसैवाद्भुतं मनोदे ।

यस्मात्स्थानकरामणीयकदिदृक्षां विष्टं मनो-नेत्राभ्यां सदितं मुदा प्रथमो दाधान्यते तं प्रति ॥ ७८ ॥

- ५ § ४०. एवंविधे निखिलतीर्थायतारे सर्वत्र प्रभविष्णुप्रभावभास्वरश्रीमत्स्वरतरंगच्छमहामहि-
मसमुल्लासिचरमहर्षपुरुषारधारे दुर्गप्रभानश्रीजिनकुशस्तुरिसुसुहृदुष्णपद्मशेराजकुमारकीडा-
राजधानीप्रकारे श्रीमानतुङ्गाभिधानश्रीखरतरविहारे श्रीमूलप्रासादावतंसविशेषाः पूजादि-
६ महिमविधयो विनिर्मिमिरे सहपुरुषाभ्याम् । प्रसादिताः सपर्याप्रकारैः समाराधकभविका-
धन्ध्यप्रसादाः श्रीमज्जिनरत्नसुरिपादाः । अनन्तरं सर्वश्रीविमलाचलालङ्कारजिनविहारेषु
महाध्वजारोपादिपूजा चके । तथाऽस्माभिरपि पुलकाङ्कुरकोरकिताङ्गवारैः सपरिवारैः प्रति-
प्रसादं प्रतिविम्बं प्रतिदिनं पञ्चशक्रस्तवदेववन्दनममस्कारस्तुतिस्तवनप्रणिधानविधानैस्तत्ता-
दृशविशदपुण्योदयनिबन्धनश्रीसहसहितसहपतिविहितमहामहिमानुमोदनैश्च पवित्रपानी-
७ यस्तानैरिव निजात्मा विमलयांभूवे ।

इत्थं दिनाष्टकं यावत् प्रमदोत्सुकैः सहर्षकोलाहलैः सुशृङ्गारोत्त्वणैर्यात्रागतलोकगणैः
श्रीविमलाचलः श्रीतीर्थङ्करस्वपनावसरमिलितैः सुरासुरसमूहैः सुराचल इव शुशुभे ।

[सञ्जयतीर्थयात्रानन्तरं गिरिनारतीर्थं प्रति प्रतिष्ठासोः संपत्त्य प्रयाणवर्णनम् ।]

§ ४१. तदनन्तरं श्रीसङ्घः समुत्तीर्य श्रीशत्रुञ्जयात् तत्प्रेमविरहकातरः श्रीउज्जयन्ताचलं प्रति प्रतिष्ठासुः पितृगृहात् सुदुस्त्यजात् श्वशुरगृहं प्रति प्रस्थितस्य वधूजनस्य भावं मानसे दधानः प्रचंचाल । श्रीविनयप्रभमहोपाध्यायाश्च प्रत्यासन्नकाले श्रीतीर्थनमस्करणात् तदा शरीरस्यापि तादृक्सवलताया अभावाच्च पुनरपि प्रति श्रीस्तम्भतीर्थं प्राचाल्यन्त ।

§ ४२. प्रस्थितश्च श्रीसङ्घः प्रतिप्रयाणं नानास्थानमिलल्लोकवाजैरन्तरा पुरग्रामस्वाम्युपनीयमानतुरगादिवाहनसमाजैश्च प्रतिदिनं बलक्षपक्ष इव नवनवकल्लोलैरिव समुद्र इव वर्द्धमानः, प्रतिपदं श्रीखरतरगच्छमहिमानं प्रकर्षपदवीं प्रापयन्, वेगेन सरलसरससारसहकारादिकारस्करप्रमदचनविनीलितपरिसरे श्रीअजागृहपुरे प्रभूय प्रोत्तुङ्गतोरणमण्डपवातायनादिपदरमणीये जनमोहनशोभासुन्दरे श्रीशिखरवद्धजिनमन्दिरे जीर्णमूर्त्तिं तरुणीयमानमहिमस्फूर्त्तिं सेवकजनसाहाय्यकरं श्रीपार्श्वजिनवरं दिनत्रयं सादरं समुपास्य; तदनु संसुखायात-
ऊर्णापुराधिपानुमतः सविस्तरप्रवेशकोत्सवपूर्वं तन्नगरमतिक्रम्य; तदनु कोटीनारपुरे श्रीगिरिनारमहातीर्थाधिष्ठापिन्यास्तत्पथाध्वनीनश्रीसङ्घरक्षाविधापिन्याः श्रीनेमिनाथभक्तभ-
व्याम्यिकायाः श्रीअम्यिकाया आराधनं विधाय; श्रीगौरवद्वारेण तत्साहायकं च समधि-
गम्य; ततोऽपि च निरन्तरं सागरोत्तरोत्तरतरङ्गवृन्दविनोद्यमानप्राकारे श्रीदेवपत्तनपुरे ॥
पुरसारे जाञ्जल्यमानमणिगणमण्डितमस्तकानामपि परमैश्वर्यराजिनामपि गर्भपर्वतप्रान्तवि-
श्रान्तमनसकेशरिणामपि तृणापितेतनराणामपि सङ्घस्याभूतपूर्वं श्रीसोमनाथविहारद्वारा-
ग्रतो गणनमार्गातिश्रान्तक्षत्रियभूदेवजटाधरधोरणीवर्ण्यमानयशःप्रभावम्, तथा रीत्या,
तथा स्त्रीत्या, तथा विच्छिन्त्या, तथा विभूत्या, तथा स्फूर्त्या, तथा कीर्त्या, मध्येपुरम्
अन्तरा राजपथं श्रीप्रवेशकमहामहं समनुयोभूय, श्रीप्रासादेषु भीष्मभवव्यालमहादुःख-
गरलमूर्च्छनाकुलभविकुलसमाश्वासनाय श्रीचन्द्रकान्तप्रक्षालजलसहस्रहृष्टिविलासान् श्रीच-
न्द्रप्रभन्नामिप्रमुखजिनवरान् प्रणम्य सहर्षम्; तदनु श्रीमाङ्गल्यपुरे संसुखागततदधिपानु-
ज्ञातप्रवेशकमहःपूर्वं विप्रतिपित्सुमित्र्याहृष्टिजनश्रीजिनशासनाचिन्त्यशक्तिव्यक्तनाय प्रक-
टितमूर्त्तिमत्प्रभावपल्लवं श्रीनवपल्लवपार्श्वनाथं नमस्कृत्य; वयं च श्रीविधिसमुदायं श्रीसमु-
दायसहितसंभमिपूर्णं कारितायां चारुदारुसुधारसादिप्रसाधितायां श्रीविधिमार्गपौपथ- ॥
शालायां दिनत्रयावस्थानेन समनुगृह्य च; ततः प्रस्थाय प्रत्युपे-

आ ! किं सारमसारव्रणितः किं वा सदाब्दावृतः, किं वा क्रन्दितसालिभोजतया नेत्राञ्जनैः पङ्कितः ।

किं दाह्यगुरुमोगजन्ममिरहो ! श्यामायितोऽग्निध्वजैः, रित्यं संशयमावहन्तमचलं र्वन्तमालोकत ॥ ७९ ॥

[गिरिनारपर्वताधिरोहण-तदधिष्ठितश्रीनेमिजिनपूजा-महोत्सवादिवर्णना ।]

§ ४३. तदनु श्रीजीर्णदुर्गस्थानके सुधारसमिञ्चितचनसर-पूर्णनिर्मितं नयनानन्ददायिनं श्रीपार्श्वप्रभुं सविस्तरमभ्यर्च्य, प्रायो देवानामपि दुर्लभसङ्गमस्य सुकृतप्राप्यदर्शनश्रीदि-
व्यतीर्थविभूषितस्य विनीलचनराजिविराजितभूवल्लस्य परोलक्षामिध्वक्षुर्भिरिव विरुखर-
कारस्करप्रसूनप्रकरैः श्रीसङ्घमार्गं सरलमूर्त्तः पश्यतः, वृक्षाग्रशाखासक्तसरससुरभिपुष्प-

मकरन्दपिपासामिलितरोलम्यकोलाहलच्छलेन गम्भीरस्यरेण श्रीसङ्घं समाकारयतः, मन्दा-
निलान्दोलितलताप्रतानचलत्पद्मवन्पाजेन यात्रिकजनानामागमनसङ्घां प्रददतः, जाज्व-
ल्यमानमणिधातुजातोद्गच्छन्मयूखजालमिषेण समागततीर्थपथपथिकसन्माननायाम्भुत्थान-
मिव विरचयतः श्रीदेवताचलस्य शृङ्गं रङ्गेण समारोह । अद्राक्षीच तत्र तत्रभवतामा-
दिमं श्रीपादवकुलजलनिधिसुधाकरं करकमललापण्यजितविद्रुमं द्रुममिव च्छापाभूषित-
भूचलयं सदा पूर्वाशाभिमुखमपि पश्चिमाशाभिमुखम्, किं बहुना--दृष्टमात्रमपि सकल-
कल्याणोदयप्रदायिनम् । यतः-

अहर्षतिथ्वान्तपटागिरस्तं, नीतोऽप्यसौ यच्चटिति प्रभावे ।

महोदयं संलभते तदन्ते, मन्ये प्रमोरासद्यत्र हेतुः ॥ ८० ॥

तथा-

दोषाकरोऽसौ क्षतकोऽपि लब्ध्वा, महोदयं यत्प्रतिपक्षसंघः ।

परां सद्यर्द्धिं भजतेऽनिशं स, पूर्वैक्षितस्वामिमुखप्रभावः ॥ ८१ ॥

एवंविधसचःकलेग्रहिमहिमाकरं श्रीनेमिजिनवरम् । तदनु तत्रापि महत्या भायनया महत्या-
द्रव्यपरम्परया समाराधितः श्रीसङ्घलोकेन प्रभुः । विहितास्तत्रापि सायदोषाः सर्वेऽपि
विधयोऽहमहमिकया श्रीशुभ्रजयवत् सङ्घपुरुषमग्निपूर्ण-मग्निधीरासुआवकाभ्याम् । प्रव-
र्त्तिताः श्रीशुभ्रजयावतारश्रीयुगादिजिनश्रीकल्याणत्रयाभ्यकाशुयनावलोकनाशृङ्ग-शम्भु-
प्रभुश्चशृङ्गसहस्राव्रवणादिस्थानेषु महापूजाध्वजादिमहिमाः । तथाऽस्माभिरपि सपरिच्छदेः
समुच्छलद्वायनालहरीसमुद्गोलितहृदयैरवन्दि प्रणयधीयत संतुष्टुवे च श्रीनेमीश्वरः । 'समा-
राध्यते स्मापरोऽपि सर्वप्रासादेषु तीर्थकरनिकरः । एवं प्रारोपि श्रीसङ्घपुरुषाभ्यां द्वयोरपि
महातीर्थयोर्महारङ्गः । समजनिष्ट दुष्टासहनमनोरथभङ्गः । लेभे सकलेऽपि भूमिवलये
यशोनादः । प्राकाशि लोकत्रयान्तः श्रीखरतरश्रीविधिसङ्घजयवादः । प्रोत्सर्पिताः प्रतिपदं
काम्यकीर्तिध्वजाः । प्रीणिताः सर्वेऽपि मग्निमूला-मग्निमण्डलिकप्रभृतिपूर्वजव्रजाः । किं भूय-
सा पञ्चदिनानि महतीं प्रभावनां विधाय श्रीमन्नेमीश्वरदयामलघयलतनुकटाक्षप्रभापूरकलि-
न्दतनया-जाह्नवीसङ्गमस्नानेन याद्यं शरीरम्, निर्मलश्रीस्वामिभक्तिसुधाप्रवाहपानेन चान्तरं
धनुः पवित्रपित्वा, श्रीसङ्घलोकः श्रीउज्जयन्ततीर्थात् समुदतारीत् ।

[गिरिवारतीर्थात् स्वस्थानं प्रति प्रयियासोः-सङ्घस्य प्रस्थानवर्णनम् ।]

§ ४४. ततः श्रीतीर्थाद् वियोगाक्षमः श्रीसङ्घो गृहं प्रति प्रविचलपिपुः स्वर्गलोकाद् भूलोकं
प्रति प्रयियासोर्गोर्वाणस्याभिप्रायं गुप्यन्नपि नियतियलात् प्रास्थात् । प्रभूतः श्रीमाङ्गल्यपुरे ।
स्थापयाम्यभूविरे तत्र तत्रत्यश्रीसमुद्रायाग्रहेणास्माभिः श्रीललितकीर्त्युपाध्यायाः पं०
देवकीर्त्तिगणि-साधुतिलकमुनियुताः ।

§ ४५. ततः प्रस्थाप्य श्रीदेवपत्तनपरिसरेऽवस्थानमचकल्पत् । तत्र च बभूव भूपसा विस्तरेण
श्रीदीक्षामहोत्सवः । तस्मिन् अविनश्वरश्रीदेवगुरुभक्तिभाण्डागारस्य, प्राय आधुनिकआवक-

श्रेण्यां स्थिरश्रीगच्छगुरुपुण्यभावसारस्य, समाष्टकं समारभ्य श्रीगुरुपार्श्वप्राप्तमहातीव्रब्रह्म-
व्रतकौक्षेयकविक्षिप्तमन्मथभटविकारस्य, पूर्वमेव श्रीगच्छेन सह विहितसखिकारस्य, वर्षचतु-
ष्टयमभिव्याप्याभ्युपजिगमिपितदीक्षाप्राग्भारस्य, तदर्थग्रथितवर्षद्वयश्रीगुरुचरणपरिचर्या-
व्यापारस्य, अस्माभिरपि सकलकुटुम्बानुज्ञामुत्तरयद्विर्वाहं विहितनिर्वासरस्य, पुनरपि क्रिय-
न्यपि दिनानि दुर्भनापितेन निजकर्मसुस्पृष्टकर्मदृष्टान्तेन कृतगृहप्रचारस्य, साम्प्रतं भूयो-
ऽपि श्रुत्वा श्रीतीर्थयात्रायां सर्वसङ्गमं संबोध्य स्वं कुटुम्बं लात्वा चानुज्ञां कृतश्रीसङ्घपथानु-
सारस्य, श्रीसङ्घेन सह विशेषेणान्तरा लाभायितश्रीतीर्थयात्रासमर्जितपुण्यपुण्यसंभारस्य,
निरुद्धकलत्रपुत्रवित्तवान्धवादिमूर्च्छाद्वारस्य, दर्शितभावसूरपुरुषाचारस्य, समर्थितसर्वपरी-
क्षाप्रकारस्य, सं० सीहाकुलालङ्कारस्य अभङ्गुरसंवेगाधारस्य तित्तीर्पितसंसारार्णवपारस्य मञ्जी-
श्वरदान्दपुत्रमन्त्रिष्वेतिसिंहसुश्रावकस्य, श्रीमाल्लूशाख्यचाम्पासुश्रावकसुतस्य पद्मासिंह-
यालकस्य चास्माभिः श्रीआर्हती सर्वविरतिर्व्यतारि । तयोर्नाञ्जी 'क्षेमचूर्त्तिसुनि-पुण्यमूर्त्ति-
मुनि' इति । तथा-

शङ्के श्रीविमलचले गिरिवरे श्रीउज्जयन्ते तथा, जातो निष्कमणोत्सवो न यदिहाभूत् तत्र हेतुर्दोषौ ।

सौराष्ट्रे पिपये सदुत्तमतमा तीर्थत्रया गीयते, तस्याः श्रीऋषभेश्वरनेमिशशिनामवैव यस्तङ्गमः ॥ ८२ ॥

§ ४५. तदनु पदे पदे श्रीसङ्घपूजनसाधर्मिकवात्सल्यपरात्रिजागरादिमहोत्सवरङ्गैः संविशेष-
मूल्यगीतवाद्यविनोदैश्च दक्षिणपूर्वायै मुग्धायायिव कियत्यै प्रजायै स्थितौ, नूनं तथा संरम्भा-
दोपौ यथा श्रीतीर्थमन्त्रप्रचलत्येव इति भ्रममावहन् केपाश्रित् परस्परोभयभ्रान्तिवलनप्रचल-
नपाक्षिकीं च समुत्पादयन्, नवलक्ष्मीपेनावासजलखातिकां समुत्तीर्थ श्रीअद्भुतादिजिनादि-
जिनान् नमस्कृत्य, क्रमेणातिक्रम्य श्रीजिनरत्नसूरि-श्रीजिनकुशलसूरि-श्रीतरुणप्रभसूरिसुगुरु-
पादप्रसादसाहाय्येन जनमनश्चमत्कारिणा जङ्गलभूवलपमिव दुस्तरमपि खोचितविरचनाया-
भ्यर्णाभूतप्रभूतभीष्मकाष्टिककटमपि, अनभिज्ञाध्यवसितासहनहसनावकाशमपि गृहा-
ङ्गणवत् सुखेन दुर्गमं रणं श्रीशेरीपकपत्तने जगदेकजाग्रन्महिमानं श्रीलोडणपार्श्वजिनमन-
सीत् । तत्र च सं० धीरेण महातीर्थवन्महामहिमां वर्णनीयतमविस्तारां कृत्वा पूर्वतीर्थविहित-
प्रभावनाविधीनामुपरि शातकौम्भश्रीकलशाधिरोपणं चैकीयाञ्चक्रे ।

[पुनरागततपस्य पत्तननगरप्रवेशार्णवम् ।]

§ ४६. तदनु श्रावणमरसाद्यैकादश्यां श्रीसङ्घः सङ्घपतिवीरकारितनिष्क्रमणमहोत्सवाधिक-
तरमहिमश्रीप्रवेशकमहोत्सवपूर्वं श्रीनरसमुद्रपत्तनमध्यं प्रविवेश । तदस्य श्रीप्रवेशकोत्सव-
महिमा निस्सीमा कियती लिख्यते ? । यतः-

ते केऽप्युत्सवमेलिकोविहिता आनन्दकोलाहला, स्ते केऽपि द्रविणव्यायाः प्रतिपदं सुस्थानके स्थानके ।

ते केऽप्युत्तमावभावकतमा रीतिप्रकारा अहो !, ते केऽप्यन्यसदपत्तिमुगुरुश्रीसदभाष्यस्वापाः ॥ ८३ ॥

प्रावर्तन्त नु यान् निमेषहितैर्वाप्यकुलेर्षेचनै, र्धृतेष्वपि मुहुर्मुहुः स्वरुणत्राणैः किमु ध्यायिनः ।

एते साधुजनास्तथा खलजनामिहे विभिन्नाः परं, स्मारां स्मारमिहान्तरायमगितं प्रावर्द्धयन्त द्विधा ॥ ८४ ॥

किं भूयसा-

तावन्ति संधटितवन्ति नु पौरुषाणि, वृद्धिं भजन्ति लहरीकुलवक्षणेन ।

यैलोकितैरेरसमुद्रपुरं तदानीं, सत्याहतां गतमवैक्षि विलोचनैः खैः ॥ ८५ ॥

इत्थं सङ्गुरूपमस्त्रिपूर्ण-मस्त्रिवीर-मस्त्रिसारङ्गैर्महान् प्रारोपि श्रीजिनशासनरङ्गः ।
कस्य [न] गोचरोऽस्य श्रीविधिसङ्घस्य महिमा ? किं लिख्यते औदारिकशरीरैः ? परम्-
ऐन्द्रं स्याम विपुस्फुरीति करणे चेद् वाक्पतेः प्रातिभं, चेचेतोऽप्यधितिष्ठतीदमपि चेदायुर्द्रदीयो भवेत् ।
एतत् श्रीविधिसङ्घसम्भवतः किञ्चित् तदा वर्ण्यते, जिह्वाये च सरस्वती भगवती खैरं नरीनृतते ॥ ८६ ॥

इति रहस्यम् ।

[अथ विज्ञप्तिलेखप्रेषकश्रीजिनोदयसूरिकृतोपसंहारवर्णनम् ।]

" § ४७. तथा-पुरालिखितास्मद्वेतुतीर्थप्रणामलहनकप्रहितिं प्रति श्रीमतां सपरिवाराणां ससमु-
दायानां कृते श्रीमेदपाटदेशस्थनानाविधापूर्वश्रीतीर्थनमस्याकरणं ध्वलाक्षताः, श्रीशत्रुञ्जय-
महातीर्थं श्रीयुगादिजिनादिजिननमस्कृतिर्नागचल्लीदलानि, श्रीउज्जयन्तादिमहातीर्थेषु श्री-
नेमीश्वरप्रमुखजिनपदवन्दनं पूगीफलानि च प्रहितानि सन्ति साक्षादमङ्गीकार्याणि । तदेवं-
विधानि श्रीप्रभावनास्वरूपाण्यधिगम्य श्रीमदाचार्यैः सपरिवारैः स्वमानसे महाहर्षप्रकाशं
धारणीयः । एषा चतुर्मासी श्रीपत्तने क्षेमेण कृता । तत्रत्यानां सर्वसाधुभ्रातृभ्रातृकाणां
नामग्राहमस्मदीयानुचन्दना-धर्मलाभो वाच्यौ । अत्रत्यः श्रीचतुर्विधोऽपि श्रीसङ्घः सादरं
श्रीमदाराध्यानां पादौ द्वादशावर्त्तयन्दनया वन्दते । अस्मदुचितं ज्ञाप्यम् । विशेषाधिष्ठि-
कातो ज्ञेयाः । श्रीपञ्चकल्याणिकैकादशीदिने ॥ ५ ॥

श्रीमल्लोकहिताचार्यपादपद्मे गुणोत्पणे । शृङ्गायते सदा साधुमेरुनन्दननामकः ॥ १ ॥

" श्रीजिनोदयसुसूरिभिरेप प्रैपि सूरिहृदयङ्गमलेखः ।

श्रीशलोकहितसूरिवराणां विश्वविश्रतयशःप्रसराणाम् ॥ २ ॥

॥ श्रीलेखलेखराजशीर्षोपरि परिष्कारशेखरश्रीधरं काव्यम् ॥

सँवत् १४३१ वर्षे जिनपञ्चकपञ्चकल्याणकपवित्रैकादशीदिवसे श्रीपत्तनपुरवरस्थितेन
श्रीवरतरगञ्जाधिपतिगुगप्रधानश्रीजिनोदयसूरिसुगुरुसार्धभौमराजादेशेन तच्छिष्यलेशेन
मेरुनन्दनगणिना श्रीअयोध्यापुरीसंस्थितानां श्रीलोकहिताचार्यवर्षाणां निमित्तमयं महा-
लेखाधीश्वरः समर्थितः ॥ ५ ॥

॥ श्रीचतुर्विधश्रीविधिसङ्घस्य लेखकवाचकानां च शुभमस्तु ॥

॥ अस्मिन् लेखे ग्रन्थायमुद्देशेन श्लोक ११०० ॥ श्रीः ॥

सँवत् १४३७ वर्षे आश्विनपूर्णिमास्यां श्रीकपिलपाटकपुरे
पुस्तिकायां लिखितः श्रीलेखः ।

परिशिष्टम् ।

॥ श्रीलोकहिताचार्यस्तुतयः ॥

सच्छायागमविश्रुताः सुमनसां श्रेयोगुणानां मताः, सर्वत्रास्खलितैर्विहारविधिभिः पुंस्कोकिलानां हिताः ।
 विद्यामोदलसद्दिनेयमधुषा दृष्टा वसन्तश्रियः, श्रीवाचार्यवरा न कस्य सुदृशः स्युः सम्मदालीकराः ॥ १ ॥
 यैः श्रीसूर्यसहोदैर्देहैर्नानातमःसंहतेः, श्रीसहस्र विकाशिभिः प्रतिपदं जाड्यापहैः प्राणिनाम् ।
 अन्यैः श्रोतुमपि क्षमा न जगती पादैर्मिजैः पाविता, ते नन्दन्तु दिगन्तवित्तमहसः श्र्याचार्यवर्याश्चिरम् ॥ २ ॥
 ध्यानज्ञानचरित्रदर्शनमहासौभाग्यभाग्यशिष्यां, प्रासादा बहुलक्ष्मा मुनिवरा नन्दत्वमी केलये ।
 सोपानन्ति गुणाः सुधाभयशसा शुभ्रेषु येषूज्वल-स्तप्तस्वर्णघटेत् प्रतापनिवहः कीर्तिः पताकायते ॥ ३ ॥
 प्राच्यालोकतेहिताचरणतो दुष्प्रापयुण्यागतैः, यैर्दग्धे भुवि नाम सान्वयतया चन्द्रेन्द्रमेवादिवत् ।
 प्रागुद्वस्य न शङ्कशुक्लनतया रूढ्येव केपां न ते, श्रीमल्लोकहिताभिधानमधुराः श्र्याचार्यवर्या मुदे ॥ ४ ॥

॥ शुभं भवतु, मङ्गलं भवतु ॥

*

॥ गुर्वावली ॥

उद्योतनः सूरिरभूत् रुमेण, श्रीवर्द्धमानो रहितश्रमेण ।
 जिनेश्वरो रोषितसाधुधामा, संवेगिकः श्रीजिनचन्द्रनामा ॥ १ ॥
 जज्ञेऽभयः सूरिरयाङ्गदक्षशैत्यप्ररोपी जिनवह्नुभात्यः ।
 योगीन्द्रचक्री जिनदत्तसूरिर्नरोत्तमः श्रीजिनचन्द्रसूरिः ॥ २ ॥
 वादीन्द्रजेता जिनपत्न्यधीशः सौभाग्यभूः सूरिजिनेश्वरः ॥ ३ ॥
 जिनप्रबोधः श्रुतहेमसातुर्भव्याभ्युजेऽभूज्जिनचन्द्रभातुः ॥ ४ ॥

गुरुजिनकुशलेशः स्थापितश्र्यादिमेशः, प्रभुरयं जिनपद्म शारदाकेलिसम ।
 समजलि जिनलब्धिः सूरिराद् संविदग्धिः, स्तदनु च जिनचन्द्रः श्रेयसे मेऽस्ततन्द्रः ॥ ५ ॥
 समस्तसूरीन्द्रविराजिनो दयारसालया मोहमटाजिनोदयाः ।
 द्विजावलीप्रीतिकृते जिनोदयाः शुभाय मे श्रीगुर्वो जिनोदयाः ॥ ६ ॥
 मनिकपङ्कजघोषदिवाकरः, शुभकलावलिर्केलिसुधाकरः ।
 जयति सम्प्रति रूपरतीश्वरः, प्रभुरयं जिनराजयतीश्वरः ॥ ७ ॥

॥ इति व्याख्यानश्रीगुर्वावली ॥

वर्षे नाम शते पँतुर्दशमिते शुके त्रयस्त्रिंशत्तौ, श्रीमत्पत्तनपत्तने शुभदिने पठ्या सिते फाल्गुने ।
 यैः श्रीलोकहिताभिधानगुरुभिः पठे स्थिरं स्थापिता, स्तेऽमी श्रीजिनराजसूरियतिषा नन्दन्तु सद्गान्विताः ॥ १ ॥

*

॥ शत्रुञ्जयतीर्थस्तुतिः ॥

सिद्धिक्षेत्रेऽत्र यस्मिन् सकृदपि निजहस्तेर्जितं पितृवीजं सहस्रवारोपितं सत् प्रथमजिनद्वयोह्लासपीयूषसिक्ते ।
उद्गच्छेन्मन्दिरेषु प्रतिभवमपि तद् वर्द्धमानद्विसौख्यैश्चित्राती तत्र तीर्थं भवति सुकृतिनः कस्यचिद् साहस्यम् ॥ १ ॥
ये दक्षाः क्षितिपालदस्युद्धनादिभ्यो धनं रक्षितुं, कुर्वन्ति व्ययनच्छेदेन जगतां व्याप्तं प्रभोः साक्षिकम् ।
अत्र श्रीविमलाचले भवशतेष्वप्याप्यते तत्सुखा, -चित्रं प्रत्युत वर्द्धमानमपि तैस्त्रीर्यप्रभावो यत ! ॥ २ ॥
स्पृष्टा यस्य रजःकणा अपि भुवः शुद्धिं श्रितां तादृशीं, सूज्यन्ते किल नान्यतीर्थपयसाऽनुपपद्ये यादृशी ।
तत्र श्रीविमलाचले शुभवतां लभ्ये युगादीश्वरं, धन्याः केऽपि समेल्य सहस्रसहिताः कुर्वन्ति नेत्रोत्सवम् ॥ ३ ॥
यद्भानं हरतेऽङ्गिपातकततिं यद् यात्रयाऽभ्यागमः, शक्तिं यच्छति मोक्षमार्गवद्ने यस्येक्षणं च क्षणम् ।
शुद्धानन्दरसस्य यत्र चटनं निश्वाधिपत्ये किला, रोहस्तं विमलाचलं मजत भो त्यक्त्वाऽन्यकृत्य जनाः ! ॥ ४ ॥

॥ इति शत्रुञ्जयवर्णनाकाव्यं समाप्तम् ॥

*

भो भव्याः ! सुजनप्रिया वयममी पुण्याध्वपान्याः कियत्, -कालं सुम्पदुपाश्रये सुखमये विभ्रम्य हृष्टा गुणैः ।
यामः सम्प्रति कार्यसिद्धिविषये स्थासौ पुनः सङ्गमः, कर्तव्या गुणचिन्तनेन शुभगैर्नान्योन्यविस्मरणा ॥ १ ॥
श्रीरामोऽयमवैति सर्वमनघं सीता सतीत्यं पुरा, सन्तश्चापि तथा हुताशनजटीमावाजगुस्तद्व्रतम् ।
यतस्याः कथमप्यभूत् परमहो ! तै राक्षसैः संस्तव, -स्तेनान्या विचिकित्सतीह जनता कष्टं तदार्यात्मनाम् ॥ २ ॥
भावी मे स कदा पवित्रदिवसः कल्याणकेलीरसः, श्रीमद्धर्मगुरोर्भते सुरतरोर्वनासचन्द्रं मुदा ।
वीक्ष्ये स्मितलोचनैः कुलधैः पाता च तद्ग्रीः सुधां, तत्पादैः पविता शिरश्च हृदये चिन्ता सतामीदृशी ॥ ३ ॥
यैरत्यन्तपरोपकारिनिपुणैर्निःस्वामिकाद्भवन्तीत्वाऽहं निजकाश्रयं किल तथा वात्सल्यकुल्यारसैः ।
सिक्तः संजघटे यथा ननु जनेच्छायाः फलावैर्गुणैः, किञ्चित्सेव्य इवाभिर्नोमि किमहो ! तेषां प्रभूणामिह ॥ ४ ॥
या नित्यं कमलाश्रयैकसुतमुक्त्या महातेजसा, स्वाधीनप्रमदोल्लसन्मुखगुणा गोलीनचित्तस्थितिः ।
कामोत्पत्तिविवर्द्धनातिनिपुणा बन्धा क्षमाभृद्भजैः, सा भूयात् तव पश्योनिगिरिशोपेन्द्रत्रयी प्रीतये ॥ ५ ॥
सीमप्रतापभारकुलह्लासनाशी, सम्मार्गोधिचतुरः कमलावकाशी ।
लोकैस्त्रिसन्ध्यमहितो भुवि सर्वदर्शी, हन्यात् तमांसि भवतां सविनायकोऽयम् ॥ ६ ॥

॥ इति विज्ञप्तिमहालेखपरिशिष्टरूपाणि काव्यानि ॥

* * *

स्वरतरगच्छालंकारहारमद्वारकश्रीमञ्जिनमद्रसूरिं प्रति
महोपाध्यायश्रीमज्जयसागरपण्डितप्रवरैः लिखितो

विज्ञप्तित्रिवेणि

नामको विज्ञप्तिपत्रस्वरूपो महालेखः ।

१. प्रस्तुतार्थप्रस्ताविका प्रथमा वेणिः ।

[आदौ मङ्गलवाचका जिनादिवमत्काराः ।]

॥ नमः सर्वविदे ॥

जयति लसदन्तज्ञाननिर्भाससाग्रे निरुपममहिमत्वादार्हतः कोऽपि भावः ।
त्रिभुवनजनभाग्यागोचरो यत्र नित्यं विलसति कृतवासा निर्भरं सा शिवश्रीः ॥ १ ॥
जगन्नित्यं किञ्चित् तदितरदनित्यं च सदित्यं यदज्ञानाद् भ्रान्तिः स्फुरति मृगतृष्णैव भुवने ।
क्षणेन क्षीयन्ते दुरितनिबहा यत्परिचयात् तदेवाङ्गीकुम्भो निरभिविधि जैनैश्चरमहः ॥ २ ॥
दौर्गत्यदोषमुच्छेत्तुं विबुधा यासुपासते । कल्पवल्लीव सा जैनी चतुर्विंशतिरिष्टदा ॥ ३ ॥

विश्वाद्याः परिपूर्णतामुपगता यान्छार्थलाभांशुभिः, नैष्ठ तामसमण्डलीव विलसद्वैरादिवात्ताऽपि हि ।
मार्गोमार्गविचारचारिमधरा जाता समस्ता मही, यस्यैवाम्बुदये स शान्तिसखिता सुप्रातराविक्रियात् ॥ ४ ॥

योऽद्विष्टचित्तोऽपि रिपून् जघान, विरक्तचित्तोऽपि भुनक्ति मुक्तिम् ।
सदाऽभिजातोऽपि हि नाभिजातः, स कामितं कामितमातनोतु ॥ ५ ॥

महामृगाहः सततं प्रजानां सन्तापनिर्वापकपादसेवः ।

विस्मरयन् कौमुदमादरेण जिनेन्द्रचन्द्रोऽजित एष पायात् ॥ ६ ॥

यैः शिसानि जगन्त्यपायकुहरे प्रासावकायैः पुरा, स्थानं नश्य हतं प्रणेशुरधुना पापः क दोषा इति ।
तानन्वेष्टुमिव भ्रमन्ति भुवने प्रातोदया यद्वृणाः, स श्रीमाञ्जु जिनसम्भवो भवतरुच्छेदे कुठारायताम् ॥ ७ ॥

नन्दत्वसौ श्रीजिनपोऽभिनन्दनो यद्दानशौण्डीर्यगुणैकलिप्सया ।

प्रविश्य हेमाद्रिदरीं सुरद्वया भृङ्गखरेण प्रसभं जपन्ति किम् ? ॥ ८ ॥

भूभङ्गं न घमार मालशिखरे नो शोणिमानं द्योः, प्रागत्यं हृदये नवा शममये नाह्ने तयोत्सेकताम् ।
हत्वा मोहमटं तथापि सुधि यो निर्दोष्यमासिवान्, नव्यस्वान्तपुराजिनः स सुसुप्तिर्दम्भे मतिं वर्द्धयेत् ॥ ९ ॥

शशधरकरैः सायं द्यौः दिवा तु विहङ्गमैः, विदलितमहं स्थानं हेयं तदेतदशर्मदम् ।

इति सरसिजं तोयं हिला किलाहृतयाऽमज्ज, जगदमयपदं पादं पद्मप्रभस्य स शर्मणे ॥ १० ॥

भक्तिरागनिभृतेषु मुनीनां मानसेषु चिरवासवशात् किम् ? ।

रक्तकोकनदरद्गमी(मां?)शुः स्पष्टयत्वमिदं जिनपथः ॥ ११ ॥

अन्तर्द्विप्रसुचोपदीपकलिकोद्भूताञ्जनौपा इव, श्रीसंवेगसमुद्रवीचिविलसहीलाप्रकारा इव ।
रेखुर्यस्य शिरस्युदंशुमणयः पद्म स्फुरन्तः स्फुट्य, भद्राली दृढयेदं विषटयेद् देवः सुपार्श्वः स वः ॥ १२ ॥

विलसदतुलशुक्लप्यानसदुपसिन्धोरनिरलहरीभिः श्रोत्रताभिः प्रकर्षत् ।
हिमहिमकरगौरा यत्तनुः श्वावितेवाऽनुभदशुभभिदे स्याद् देवचन्द्रप्रभोजसौ ॥ १३ ॥

कृपाभृतान्धिः सुविधिः समार्धि सन्पातुमुत्साहयतां मनो वः ।
यस्माद् बुधाधिन्तितवस्त्ववाप्य तृणाय चिन्तामणिमप्यर्षसत ॥ १४ ॥

अप्रान्तवृत्तिमधुरो हरिणाश्रितोऽयं भव्याङ्ग जनानवतु शीतलशीतलांशुः ।
यद्विम्बमुज्ज्वलकलं भृशमीक्षमाणा लोकत्रयी प्रमदतः कुमुदांभव ॥ १५ ॥

श्रेयांसः श्रितवत्सलः सृजतु वो नित्यं श्रियं श्रायसी, पद्माङ्गप्रणिपातनिर्मितिवशाद् यत्सादपीडाग्रतः ।
रेखुर्भङ्गुरजोऽवगुण्ठननिभाद् भालेषु भव्यात्मना, भेदे योग्यतमा इतीव तिलकाः पुण्यश्रिया निर्मिताः ॥ १६ ॥

स्वर्गसुखः स्याद्युक्लोकपूज्यः श्रीवासुपूज्यो जयताजगत्याम् ।
सत्सङ्गैरेव श्रमणत्वलक्ष्म्या यस्मिन्नुत्तुश्रीरपि भाति रक्ता ॥ १७ ॥

कलिसुगतया शीघ्रश्रीमे प्रसर्पति भूतलेऽजनिपत कृशा आशानधो मदीयमनोमुषि ।
विमल ! तदलं वर्षत्वेना प्रसादपयोमरं तव पदपरीष्टित्पूरं सुवृष्टिरिवोचकैः ॥ १८ ॥

समाजतग्रीणनकृत्सभाजनो महोदयस्यो विलसन्महोदयः ।
यकः सदाऽनन्तगुणालिनिर्भरो मनःकर्षि पातु नताननन्तजित् ॥ १९ ॥ (-गूढैकक्रियम् ।)

त्रैलोक्यलोकतिलकोऽस्ति जिनो गुणधर्मा तस्याऽनुपपर्यहमिति प्रमदादिबोधिः ।
नृत्यलशोकविटपी चट्टलैर्दलैः किं ? यद्धर्मसन्ननि स धर्मजिनः शिवाय ॥ २० ॥

भवाम्यन्तरे कर्मधर्माकुलत्वाद् गुणश्रेणिनिश्रेणिमालम्य योऽलम् ।
मुखं मुक्तिवातायनं प्राप्य शेते सदा निर्वृतः शान्तये स्तात् स शान्तिः ॥ २१ ॥

कुन्धुं कान्त ! नमस्कुरु, प्रियतमे ! कः क्षुद्रजन्तुं नभेत् ?
भर्तः ! श्रितनयं वदामि, मदनः किं ? नैप सुरात्मजः ।
किं मन्दोऽयमपि प्रभो ! नहि जगत्प्रोतकस्तीर्थकृत्,
दम्पत्योरिति वरुवाक्यविषयः सुप्यात् सुखान्येष वः ॥ २२ ॥

पुण्योपाजितपापकर्मपटलान्येषन्ति यत्राहिनां, खद्योतन्ति मृगाङ्गचण्डकिरणाया यत्र तेजस्विनः ।
विश्वव्यापकमप्यनक्षविषयं यद्भासते सर्वतः, तज्योतिः श्रिदिग्धहं भवमिदे देवचारतो नापरम् ॥ २३ ॥
देवो वाच्यनसातिगोचरगुणोऽर्वाचीनदृढेहिनां, भल्लिः पल्लवयेन्मतिव्रततिर्का सोऽयं वसन्तोपमः ।
यस्माद् विश्वजनप्रभोदजननीमासाय रम्यां रमां, भव्यारामगणा इह प्रतिदिनं सेव्या न कस्याभवत् ॥ २४ ॥

यो ध्यायमानोऽपि हि कृष्णवर्णस्तनोति सद्धर्मधियं बुधानाम् ।
सुखामलश्रीजलदायमानो जयलधीशो मुनिसुखतालयः ॥ २५ ॥

तापं तापमपारदुःखपतपःसङ्ख्यानशतादिना, छिन्दानं तरसात्यकर्मगहनं हृष्टेनमादीक्षणात् ।
आत्मोच्छेदभियेवं नो धृष्टिरे केशा नखा यस्य वै, श्रामण्ये विरहघमिजिनपतिः सम्पत्तये जायताम् ॥ २६ ॥
मोहाख्यो नृपतिर्विकीर्णहृदधिश्रानाद् विनिर्द्धादितो, देवेनेति ततो विमग्नसकलशोषापान्तोऽयं किल ।
स्थानप्राप्तिकृते दिवानिशमधौ रागच्छलात् पिच्छलं, यत्सादाञ्जुगं भजलमिमत्तं दत्तां स नेमोश्वरः ॥ २७ ॥

किं भाद्राम्बुधरां अमी संसृदिता आश्वासयन्तो जगत् ? किं वैताः फलभारमुग्रतनवः प्राप्ता भुवं स्वर्लताः ।
श्रीवामेयशिरस्यवज्रजितां छत्रश्रियं विप्रत, इत्थं आन्तिकराः स्फटाः सुमनसां कुर्वन्तु वो मङ्गलम् ॥ २८ ॥

कीदृक्षे हि विधौ भवन्ति विफलाः पुंसां प्रयासाः कृताः ?

भानोरुत्तरदक्षिणोभयगतौ के कारणं वर्णिते ? ।

का विश्वं निजसङ्गमात् प्रकुस्ते सौभाग्यभाग्योऽञ्जलं ?

को वा सेवकसत्फलः कलियुगे वामेयनेता जयी ॥ २९ ॥ (-प्रश्नोत्तरम् ।)

श्रीवीरः पुरोत्तमः क्षपयतात् पापं नृपश्रेणिका, सेव्यांहिदितयः क्षमाभरणः कल्याणकार्यं दधत् ।

यः सत्यागदयान्वितः प्रविलसत्सदृशेनोत्सर्षणात्, तं क्षिप्वा नरकं समाप्तिमुदितं स्वस्य जगत् संव्यधात् ॥ ३० ॥

अर्हन् सिद्धः प्रबुद्धः प्रकटगुणगणः पारगोऽनङ्गभेदी, वीरो विश्वाधिनायः किशलयुतः स वोऽतुल्यमाङ्गल्यमालाम् ।

व्योमेवाद्यापि यस्य प्रविदितमहिमोऽसन्नं शासनं तत्, चित्रं सूर्याख्यमप्युज्ज्वलसुशशिकुलं भाति निस्तारकं यत् ॥ ३१ ॥

वर्द्धमानजिनेशस्य वचनाय नमोनमः । अज्ञानध्वान्तविध्वंसाद् तदेव दिवसायते ॥ ३२ ॥

*

दिश्रादितापसहितोऽपि हि तापहारी रुद्धप्रमादविसरोऽप्यमितप्रमादः ।

यो निर्द्वन्द्वोऽपि धनधान्यसमृद्धिहेतुनामस्यतिर्नमत तं गुरुमिन्द्रभूतिम् ॥ ३३ ॥

नमः क्षमाधरोद्घाय श्रीसुधर्महिमाद्रये । जज्ञे गौरीदृष्टी यस्मान् महाव्रतिमनःप्रिया ॥ ३४ ॥

श्रीमद्वीरजिनेशवंशविशदप्रासादशृङ्गाङ्गणे, रङ्गचारुसिताम्यरप्रविलसत्कीर्तिध्वजावधुरे ।

सद्बुद्धः कलधौतकुम्भतुलनामुर्ध्वैर्धे यश्चिरं, प्रज्ञां पल्लवयत्वसौ गणधरः श्रीमान् सुधर्मो मम ॥ ३५ ॥

जयति जगन्ति पुनाना धात्र्यालाभिः सरस्वती देवी ।

करकृतमणिमिव कवयो विश्वं पश्यन्ति यदनुभवात् ॥ ३६ ॥

सद्बुक्तिमुक्ताफलताम्रपण्यं नमोनमः श्रीगुरुराजवाण्यै ।

जडस्वभावोऽपि हि यत्प्रसङ्गात् सिन्धुः स रत्नाकरतामवाप ॥ ३७ ॥

29

यदीयवागज्जनस्य मनोदृशि निवेशनात् । विन्दन्ति गूढमप्यर्थं जनास्तं गुरुमर्थये ॥ ३८ ॥

तदेवं सम्यगाराध्याऽऽराध्यपादान्महादरात् । लेखोऽयं लिख्यते किञ्चिदुगचपचमयो मया ॥ ३९ ॥

क मे तुच्छता शुद्धिर्महान् कायमुपक्रमः ? । तदहं मातुमिच्छामि कुम्भैरमोऽस्युषेरपि ॥ ४० ॥

गुरुप्रसादतो यद्वा ममाप्यत्रास्ति योग्यता । भेकोऽपि हि भुजङ्गास्यं सुमेन्मात्रिकयोरातः ॥ ४१ ॥

विश्वाम्ब ! मे हृदि सरस्वति ! सन्निपेहि सा[द येन] सम्प्रति फलेग्रहिरुधमोऽयम्* ।

यद्वा चकास्ति गुरुभक्तिरचिन्त्यशक्तिः सैव प्रमाणमखिलार्थविधौ ममास्तु ॥ ४२ ॥

*

[श्रीजिनमद्रसूरिसमधिष्ठित - गुर्जरदेश - तदीयराजधानीभूत - अणहिलपुरवर्णनम् ।]

§ १. अस्ति समस्तशक्तवस्तुयास्तुभूतभारतविश्वम्भराविस्तारस्फुरत्तिलकायमानः स्फाय-
भानः सकलसम्पत्त्या समानः स्पृहणीयतया स्वर्गलोकस्य, सत्पुरुष इव बहुलक्षणभासुरः,
नाकलोक इव सुधर्मस्यानसुन्दरः, शब्द इव प्राग्ग्रहः सर्वविषयानाम्, नदीपतिरिवेन्द्र-
रासद्गोह्रसद्वह्नमहाशेपनागाधिरुद्रमौदपुरुषोत्तममहनीयाभ्यन्तरः, सगरभूपालभूतिमय-

शोविलासायमानलसद्वीचिवितानेनोदन्वता परिचितपेरिसरः, सारः सेकलसंसारविस्तारस्य, आकरः सदाचारव्यवहाराणाम्, आश्रयः श्रेयसाम्, सङ्केतास्पदं समस्तशस्यदिश्यसम्प-
दाम्, आपणो नयनैपुण्यादिक्रयाणाम्, रोहणो विनयविवेकविचारदिगुणमणिगणानाम्,
मध्यप्रदेशस्कारहारायमानार्हद्विहारोदारो गर्जरो नामा जनपदः । यस्मिन्नश्रान्तसुकृतकर्म-
क्षणनिर्म्माणात्युत्सहिष्णुवर्दिष्णुधर्मपुरुषार्थप्रदत्ताशाः प्रशान्तदुरितोपहृवाः श्रीआर्हत-
धर्मराजराजधान्यः पुरुषायुपजीविन्यः प्रजाः । अपि च वर्णविनाशो व्याकरणेषु, क्षण-
क्षयिभावस्तापागतसिद्धान्तेषु, भूतविकृतिवादः सांख्येषु, जडत्वभावात्मजल्पस्तथा छल-
कौशलोद्भावनं निग्रहस्यानानि चाक्षपादमतीयसिद्धान्तेषु, वक्रचारिता ग्रहगोचरे, ग्रहावेशो
राशिषु दृश्यते श्रूयते वा, न च वास्तव्येषु लोकेषु । यत्र तुरङ्गशोभिताः प्रासादा इव
" मन्दुराः । यत्र च लहरिसङ्कुला नय उद्यानभूमयश्च । यत्र च कौटुम्बिकगृहा इव बहुधाना
विपणिभागाः, व्याकरणप्रबन्धा इव विलसद्बहुव्रीहयः, कचिद् दृश्यमानद्विगयश्च, अच्यपी-
भावानुभावोत्सर्पितक्षेत्रप्रमोदाः समन्द्वाश्च वप्रप्रदेशाः । किं यद्वना ?—

व्योमोपमा व्योम एव सुधायाश्च यथा सुधा । तथा गर्जरदेशसोपमानं यदि गर्जरः ॥ ४३ ॥

यत्र ग्रामा इवारासाः सदाशुकविराजिताः । निवासा इव कासारा लक्ष्मणश्रेणिसङ्कुलाः ॥ ४४ ॥

" तत्र लसद्भक्ष्मीदेवीनिवासकमलोपमानं अणहिल्लपाटकं नाम पत्तनम् ।

अश्रान्तोद्भवदुस्सवोत्तमुदुल्लोलवलीसङ्कुलं, रङ्गद्वारसितच्छदं शुभति यत्तथाकामो भुवि ।

यत्रोच्चैः स्फुटपुण्डरीकपटलप्राप्ता भ्रमबेतना, रम्ये हर्म्यगणे सुधाधवलिते नूनं निजीमा रमा ॥ ४५ ॥

सुक्तामणीविद्वद्भक्तिसङ्घात् राशीकृतान् वीक्ष्य यदापणेषु । लोकैर्वितर्क्यते जलवशेषध्वित्रीयमाणैर्हृदये पयोधिः ॥ ४६ ॥

अनेकसूर्यावलिशालिमयं नानाधुपाव्यं बहुमङ्गलं च । श्रीदेवैर्हरीरमितेः परितं यत् पत्तनं खं प्रति जाह्नवीति ॥ ४७ ॥

" सन्नरागमना यत्र मुनिर्पथं भूभूताम् । राजहंसा इव जनाः सर्वदा मानसङ्गताः ॥ ४८ ॥

यत्र च—

कलाक्रीलालक्रीला लोकाः केलिकुलकुलाः ।

कलिकालेऽकलङ्गाला लीलां ललुः कलां किल ॥ ४९ ॥ (द्विव्यञ्जनविश्रम् ।)

सुधा इव जैना यत्र चित्सङ्क्षोभशोभिताः । मनुष्येश इवावासा भक्तवाणराजिताः ॥ ५० ॥

४९

किं च—

॥ १. चिरन्तनपुरुषातिशायिभविष्यत्सम्प्रभभावकश्रावकहृदयशयाग्वर्गवर्गसर्वस्वापहारि-
हारिचरितत्रिभुवनप्रशंसनीयत्रिभुवनपालदेवकुलकाननोल्लासभासनसुरभिसमयानुकारि-
काश्मीरदेवीमहासतीसदुदरस्फारवैभूत्यवयवसुन्दरास्त्रनिसम्भवदतुल्यामूल्यमहाधर्मप्राति-
हार्पायापार्थजनस्तुताप्रलरलायमानश्रीकलिकालकेवलिविरुद्विशदावतारप्राप्तचातुर्विधमा-

" यदनिन्यपारावारपारश्रीजिनशासनाभ्यराम्बरमणिसुगृहीतनामधेयसिद्धश्रीहेमसूरिसुलो-
च्छलदतुच्छाच्छपिच्छलोन्मूर्च्छच्छुचिरुचिरुचिरामृतच्छटायमाननिसमाननिरुपमाननिर्वि-
गानप्यानज्ञानवर्द्धमानपरमतत्त्वमयसमयवितानव्याख्यानविशेषनिःशेषनिर्वासिताऽऽना-
दिकालालीनानवीनसादीनवपीनाहीनदुर्वासनाविपापस्मारसारसकलजगज्जन्तुजीवातुकल्प-
निर्विकल्पामारिषोपणामिषोदूषोपिताऽऽकल्पान्तकालकालावस्थाव्यनित्यतीत्यकीर्त्तनीयकी-

र्तिकमलाकटाक्षसाक्षात्कृतश्रीकुमारपालभूपालसम्भावितनव्यनव्यभव्यभव्यजनस्पृहणी-
यतत्तदुत्तमकरणीयजातिप्रतिभूभूतप्रभूततत्तादृक्षविशदप्रासादस्याननिध्यानवशोद्भिद्यमा-
नरोमाञ्चनिकायाऽऽधुनिकपार्थमिकनिकायविधीयमाननानाविधधर्म्मोत्सवारम्भसुभगं यज्ज-
यति जगत्पुराणि पराणि । किञ्च-

यत्र हर्म्येषु धर्म्येषु पञ्जरस्थाः शुकादयः । नमस्कारं पठन्तः स्युः शुभेभ्योऽपि सतां प्रियाः ॥ ५१ ॥
सहस्रलिङ्गाख्यसरःसलिलेन शुचित्तिपा । यत्रापूर्णं सदाप्यामाद् धनेनेव पुरं च तत् ॥ ५२ ॥
न्यायमार्गान्वितो यत्र राजा राजेव तत्त्वतः । तद्वत्पामाणिको लोकोऽप्येवमेव व्यवस्थितः ॥ ५३ ॥
साधवो यत्र मान्यन्ते दानश्रद्धालुभिर्जनैः । साधुमिश्रं यथाकालं तेऽपि धर्म्मातुशिष्टिताः ॥ ५४ ॥
विमानानीव यत्रोच्चैर्धर्म्मस्थानानि निश्चितम् । नित्योत्सवानि राजन्ते विबुधप्रीतिदानि च ॥ ५५ ॥
माणिक्यगौक्तिकस्वर्णराक्षीन् विपरिणामज् जनः । वीक्ष्य चक्रे रोह्याञ्चिवेरुयायागयमन्नम् ॥ ५६ ॥
सधना यत्र च जनाः सदाचाराः ससम्भवाः । स्वर्गमुक्तावशिष्टस्य धर्म्मस्यांशा इवाङ्गिनः ॥ ५७ ॥
सलजाः सदयाः सौम्याः सरूपाः समहोदयाः । लोका यत्र निरीक्ष्यन्ते सुपमाकालजा इव ॥ ५८ ॥

[अणहिलपुरसमवस्थितश्रीजिनमद्रसूरिगुणवर्णना -]

तत्र पवित्रस्तुत्रामपुरापाारस्यचयव्यधकरे पुरे-

जडपरिचयोद्भिन्ना नूनं विहाय कुशेशयं, कमलनिलया देवी येपामवाप पदद्वयम् ।

स्फुरति नितरां तस्मादेवेन्द्रिरोलसदाशया, तदतिवरीवस्यासक्तानां ग्रहेषु तनुभृताम् ॥ ५९ ॥

सत्यं सन्ति सितोपलाशशिकलसद्धारहृदादयो, मिष्टाः किन्तु यदीयवागमधुरिमा कोऽप्यद्भुतो वर्तते ।

संकुशामृतभोजना इव जना यां कृणिताक्षाः सकृत्, पीत्वा सार्वदिकं लभन्ति सततं सन्तोषोपपन्नम् ॥ ६० ॥

शापोत्तीर्णमणीव कान्तिकलिता दातेव चौदार्यभाक्, रम्भावन्मुदुला शरद्विमलितोऽऽश्वेव प्रसन्नाऽधिकम् ।

सन्माधुर्यगुणा सितेव सुधया सिक्तां नु सुक्तावली, येपामाननसम्भवा श्रुतिगता कौस्तुभ संमोदयेत् ॥ ६१ ॥

जगद्गानन्दरसैकसन्नं येपां मुखं निश्चितमिन्दुविम्बम् ।

निपीय तद्वागमृतं किमन्यथा सचन्द्रकान्ता वधुराद्रितान्तराः ॥ ६२ ॥

अग्रे सलमरुरूपं सपदि ये स्याद्वादवादभृष्टं, यस्याध्यक्षपरोक्षमानसुगलं मूलं प्रकाशं कृपा ।

शाखाः सप्तनया जिनप्रवचनं पत्रप्रकारं विदुः, तत्त्वज्ञानसुश्रुतिं पुष्पपटलं मोक्षं नु सम्यक्फलम् ॥ ६३ ॥

यैः क्रुद्धेन्दुदुतुपारहारधरैर्ब्रह्माण्डमाभूष्यते, यैर्वक्तुं हृदि कल्पितैरिह जनो मूकोऽपि बाष्परोपते ।

यैः कर्णोत्तिथिभिः प्रमोदजलधिश्रन्दैरिवोल्लासते, तेषामद्भुतसम्पदां गुणगणानामास्वदं ये परम् ॥ ६४ ॥

लोकालोकमहीधरप्रतिहतो मानोः प्रकाशोऽपि हि, विस्फूर्जद्भुतवज्रिणोऽपि कुलिशं पायोधिना स्वल्प्यते ।

सर्वयास्त्रलितप्रचारमनुलं विप्राजते यद्यशो, दुग्धाम्बोध्यवगाहनादिव चिरं गौरं जगल्लङ्घनम् ॥ ६५ ॥

ज्योत्स्नोऽप्यविनाकृतेव मलिनच्छायेव मुक्तावली, साशब्देव हि दुग्धसिन्धुलहरी स्वर्गापगा निम्नगा ।

शुक्ता सक्तशुदेव तुच्छगरिमैवोच्चैस्तुपारावली, नैर्मत्यातिशयात् परादिह जिता यत्कीर्तिकान्त्या किल ॥ ६६ ॥

धारो वारिनिधियुधैर्निगदितो दोषाकरश्चन्द्रमा, विष्णुश्चापलतान्वितोऽपि चपलासद्वाधिकश्रीर्धनः ।

देवेन्द्रस्तु सुराधिपोऽपि यदुरुग्भास्वान् विपादी हरः, स्वतः केनात्र समं विशुद्धगुणिनो यत्कोपमा कल्प्यते ॥ ६७ ॥

गिरो येपां सुखोद्भूताः कतकशोदसोदराः । कालुष्यक्षपणाक्षेपाच्छोधयन्ति जडाशयान् ॥ ६८ ॥

व्याख्याक्षणे मुखे येपां स्फोटदन्तधुतिच्छलात् । माधुर्यं शिशितुं वाचः प्रत्यासीदति किं मुधा ? ॥ ६९ ॥

सुस्त्रिणां मधुरास्वादां येषां दौर्गत्यहारिणीम् । पीत्वा वाचं सुधां चापि युक्तं स्मृत्युविधा जनाः ॥ ७० ॥
 द्राक्षाः सङ्कचिताः काष्ठं जगदास्ये सितोपमा । यदीयवाक्यमाधुर्यजिता नष्टा सुधाऽपि हि ॥ ७१ ॥
 अन्तःस्वज्ञानकल्पद्रुमुत्तुमानवी यन्मुखे । सुस्त्रिणां मधुराकारा राजन्ते रदनयुतः ॥ ७२ ॥
 व्याख्याक्षणे मुखे येषां नूनं नर्नेति मारती । तन्नूपुरघ्वनिरिव लक्ष्यते देशनारुगः ॥ ७३ ॥
 दोलीकृत्य यदीयं तु जिह्वाश्रयं चलाचलम् । तथाविधवचोव्याजाद् वारदेवी यत्तु खेलेति ॥ ७४ ॥
 सुधा बुधा सुधा नूनमनूनाऽपि सुणैः परम् । यद्वचःपानसंतृप्तश्रोतुरेप वचःक्रमः ॥ ७५ ॥
 मन्ये सरस्वती तावद् येषां जिह्वाधिदेवता । तत्रानुकूलवृत्तीनां यस्मात् सर्वार्थसिद्धयः ॥ ७६ ॥
 येषां सिद्धरसौषम्यं दधाति वचनक्रमः । सुबुद्धिस्वर्णतां याति यत्प्रसङ्गात् कुतुहलयः ॥ ७७ ॥
 सुखं शुक्तिपटुं येषां वचनानि तु मौक्तिकाः । तच्छाभे प्रयतन्ते तु पुण्याढ्या एव केचन ॥ ७८ ॥

यद्वग्वल्ली सप्तमङ्गी रङ्गनमण्डपगोच्यता ।

सुभाषितफलैः कस्य करोत्युत्कण्ठलं न हृत् ॥ ७९ ॥ (—वाणीवर्णनम् ।)

महानुभावा निहताङ्गितापस्तीमा निरुद्धाधिनिधा निकामम् ।

पुण्यप्रकाशा नियतेन्द्रियाणां जगन्मुदे गीक्ष यशसि येषाम् ॥ ८० ॥ (—महाहृतम् ।)

दौर्गल्यभेदिनी रङ्गदिभाषभासिनी रयात् ।

येषां वाणी च पादाब्जे शिवदिं तनुतां सताम् ॥ ८१ ॥ (—जडुतम् ।)

ऋते येन नो भूतिर्निर्गिर रङ्गः, सजीवोऽप्यजीवोऽस्त्यहो ! जीवलोकः ।

तदेवातुमुक्तं यदीयं जनानां, मुदे कारणं तत्र ही सत्यसङ्गः ॥ ८२ ॥ (—प्रहेलिका ।)

तपोभिर्दुस्पर्षैर्यु दुरापं योगिनामपि । तत्सिद्धालमयं श्रव येषां वाक्यादपीक्ष्यते ॥ ८३ ॥

तार्किकाणां मते ख्याताः ख्यातयः सदसन्मुखाः । सत्ख्यातिरेव येषां तु सिद्धा प्रमाणानामपि ॥ ८४ ॥

चन्द्राणीचारिदोऽपूङ्गो राजते विश्ववल्लभः । हस्तेषु जगत्तापं शंवरं तु न मुञ्चति ॥ ८५ ॥

सत्यातपत्रमिव पादयुगं यदीयं सच्छायमेव गततापमरा महीयः ।

सातत्यतोषमवगल्य भवन्ति सन्तः सातान्विता शुचि रूपा इव संशुभन्तु ॥ ८६ ॥ (—छत्रवन्धः ।)

स्फीतसातं वितन्वन्तं शान्तस्नान्तं मतश्चुतम् । गीतव्रातततं कान्तं सन्तनं तं नृत्तं हृतं ॥ ८७ ॥

(—गीर्म्मिकाचित्त्रं पोडशदलपत्रं च ।)

वरावरारसासार ! नवराजजरायन ! । रसानुत तनु सारं दयया ततपायद ! ॥ ८८ ॥ (—अर्द्धन्नमः ।)

मदनीया मतिभवां महामहिमसंगताः ।

मते नतानां ददतां महात्मानः समाहिताः ॥ ८९ ॥ (—वीजपूरवन्धः ।)

मरालीवातिविमला मनोवृत्तिर्यदीयका ।

मनुते बहुनालीकं कस्मान्न मानसं गता ॥ ९० ॥ (—आसनवन्धः ।)

स्वयं स्वयं नयन्तो ये कुप्रावचनिकाङ्गिनाम् ।

सम्पदगुणैर्गोपदेसेन पुनन्लेनं जनं पुनः ॥ ९१ ॥ (—चामरवन्धः ।)

धामन्वारं ह्रन्ते ये सूर्या इव वचोऽशुभिः ।

जगदुर्वीसनप्वान्तव्रातं ततं हृतन्वतः ॥ ९२ ॥ (—चामरवन्धः ।)

॥ इति चित्राणि ॥

१३. अपि चाविकलसकलसकलमञ्जुलकविकुलविमलमुखपद्मपद्मनदोद्गच्छदतुच्छपिच्छल-
बहुलरसपेशलसरस्वतीसुरसरस्वतीविलसत्सरलतरलसमुज्ज्वलाविरलगद्यपचायमयलक्षणा-
न्वेपिकीप्रकटनाटकालङ्काराद्यानवयह्वयविद्याविलाससुस्थूलकल्लोलमालारङ्गतुङ्गतरङ्गतति-
तरत्कान्तकीर्तितरुणकलहंसिकाश्लाघ्यतमा ये^१ शोभन्ते ।^२ यश्च निर्मलगुणपरीतान् सदा-
मलकोपमानमुक्तान् समुज्ज्वलान् सदृक्तान् हारानिव हृदयावनिभागाद्वापसारयन्ति क्षण-
मपि गुणगृह्णा महान्तः ।^३ यैश्च विचित्रकूचरित्रैर्जगज्जैत्रातिमात्रतरः सम्पदन्धम्भावुकसर्व-
जनीनस्वास्थ्यभरलुण्टाको विवेकोत्सेककुट्टाकदुर्विधः कुसुमायुधः शान्तदान्तैरपि पराजि-
त्यानङ्गीकृतः ।^४ येभ्यः सदभ्यस्तप्रशस्तवास्तवस्तुत्यपवित्रचरित्रविचित्रशतपत्रपद्मपद्महृदेभ्यः
प्रभृतां परितस्तुतस्वर्भृशुवोऽन्तरालां विशालामुत्कल्लोलमालां स्फुरत्कीर्तिर्त्रिदशशैवलिनीं
स्थाने स्थाने श्रुतिपुटाञ्जलिभिः पायं पायं प्रायः के के विबुधविसरास्तुष्टिपुष्टिद्वया न समा-
पनीयन्ते ।^५ .....^६ .....^७ ?^८ येपु च वर्धचातुर्यगाम्भीर्यौदार्यस्यैर्यार्जवमार्दवमहिम-
गरिमादिमां रमणीयास्तत्तद्गुणगणाः कलियुगभयत्रस्ता इव युगपद्वासं विदधति । अपि च-

लब्धप्रतिष्ठा नवसु ग्रहेषु ये सूरभृता अपि भूतलेऽस्मिन् ।

चित्रं न सार्द्धं विषुषैर्विरोधं वहन्ति विषं न च तापयन्ति ॥ १३ ॥

१४. ते नवीनपीनशारदेन्दुसुन्दरकुन्दकुसुमकेतकोदरसोदरदरद्विकलकुलकुवलपदल-
धवलसकलजगज्जङ्गलानिस्तुलस्थूलयशःपटलधवलीक्रियमाणत्रिभुवनभवनभित्तिभागा
गगनप्रदेशा इव सन्मङ्गला अपि बुधसेविता अपि चन्द्रोदयभासि वसतौ शोभमाना अपि
नभोगसम्पन्ना अपि घनाश्रया अपि न च ये ग्रहान्विताः, पुरुहूता इव नाकविख्याताः,
चैतनेया इव नागमाधिक्षेपकराः, पद्माकरा इव नालसहिताः, शब्दशास्त्रप्रदेशा इव नाम-
सम्पन्नाः, सुकविकृतकाव्यप्रकारा इव नानायतिश्रितपादाः, आर्यानुगताश्च; सत्तमाः शान्त-
चेतसाम्, विदिष्टाः प्रतिष्ठावताम्, अग्रेगण्या गणवताम्, आश्रयाः स्नेयःसंयमश्रियाम्,
आद्या विद्यावताम्, वर्षा आर्याणाम्, सारसूरीन्द्रपट्टकमलकमलिनीकमलिनीवल्लभा जग-
बुद्धिभृशभ्रमभावप्रकटश्रीसूरिमन्त्रप्यानध्यानसन्धानविधुतसयाह्वाभ्यन्तराधिष्याधिप्रसराः
सर्वाङ्गसुन्दराः सुगृहीतनामधेयाः परमधेयाः श्रीजिनभद्रसूरिसुगुरुसार्वभौमाः, पं० पुण्य-
मूर्तिगणि-पं० मतिविशालगणि-चा० लब्धिविशालगणि-चा० रत्नमूर्तिगणि-पं० मतिराज-
गणि-चा० मुनिराजगणि-पं० सिद्धान्तरुचिगणि-पं० सहजशीलमुनि-पं० पद्ममेरुमुनि-पं०
सुमतिसेनगणि-विवेकतिलकमुनि-क्रियातिलकमुनि-भानुप्रभमुनि-प्रमुखसुमुखकल्मष-
पराश्रुखसुखसन्तोषविशेषप्रेम्हृत्प्रेक्षोल्लेखकृतपातकनिष्पेयदूरापसारितद्विपविशुद्धवेषविधुत-
विगाननिस्समानन्यत्कृतमानसम्पद्गज्ञानविनीतदोषवितानदूरञ्जनीयजनरञ्जनसार्पजन्यस-
र्पाङ्गीणगुणोद्गमरक्रियाकाण्डशौण्डीरधीरमोहामप्रकामसंयमाराभविहारदक्षमुमुक्षुसित-
पक्षशिरोविसरशेखरीक्रियमाणक्रमणराजीवरजोविस्तारा वर्णनातीतगुणप्राग्भारा विज-
यन्तेतमाम् ॥ ५ ॥

[विज्ञप्तिप्रप्रेषक - उपाध्यायधीजयसागरसमुद्दिष्टितत्त्वकीयत्थानादिवर्गनम् -]

१५. अन्यथ, अस्ति विविधवस्तुधावलम्बालभूपणललामोपमानो नानाधामाकरपुरपत्तन-
सन्निवेशशस्त्रोदरघनविपिनायास्थानरामणीयकस्त्रहणीयतमोद्देशः प्रसृमरामेयश्रीनिवे-

शसम्पन्नशर्मदेशः, विमलतरतुरद्गरद्गत्तरद्गत्तरत्तरुणलक्षणचटुलचक्रवाकचलद्वयकोटका-
रण्डवमण्डलीमण्डितोपान्तया पुण्यागण्यपानीयया पश्चिमपयोधिमभिसरन्त्या स्थूलोद्भोल-
मालाविलासच्छलाद्ग्रात्सद्रमोत्कण्ठया क्षीमलमुजलताः स्वपतिं प्रति विस्तारयन्त्येव नदीमा-
तृकजनोज्जीवनजीवनेया लालसहस्रया विषाद्याया, चन्द्रभागया, पेंरावत्या, सिन्धुमहानया
५ च सर्वतोऽधिभूमि प्राप्तप्रसरयोपेक्षितजलदप्रवेशः सिन्धुनामा देशः ।

अपि च—

नानाकेलिकलकुतूहललसत्कलोललाकरो, देशः कस्य स सम्पन्न रतये श्रोत्रिद्रमद्रावनिः ।
श्रीहाकीडविदारिणो रचितनिष्योकानशोकानलं, लोकान् यत्र निरीक्ष्य वेत्ति जनता स्वर्गोऽयमेवास्ति किं ॥ १४॥

किञ्च—

॥ यो धनैः सङ्गोऽयुचैः सदाऽऽयोधनवर्जितः । वनानि यत्र पाण्यानामवनानि भवन्त्यहो ॥ १५ ॥
सदन्मा यत्र तदिनी सङ्गरङ्गा वनावनिः । सक्षया च पुरी त्प्राप्ता जनता न तु यत्र हि ॥ १६ ॥
वनानि यत्र लोकानां त्रिपुत्रानि मनांसिपि । परार्थकरणेष्वेव रमन्ते सर्वदाऽपि हि ॥ १७ ॥
तस्य महामण्डलस्य सुखमण्डनं श्रीमन्मलिकयाहनाभिधानं श्रीनिधानं पुटभेदनं
वरीवर्ति ।

तथा च—

रत्नद्वौरीगणक्षायं श्रीदपुण्यजनाश्रयम् । महेश्वरकृतास्थानं यत् कैलासापते पुरम् ॥ १८ ॥
वनानि नन्दनायन्ते विमानन्ति महागृहाः । दातारः स्वर्द्धमायन्ते यत्रामरावतीसमे ॥ १९ ॥

जना वनैर्वनं परं जयन्ति दानेन सर्वानपि रक्षयन्ति ।
कलिप्रभावं परिगच्छयन्ति देवान् गुरुंश्चापि समाजयन्ति ॥ २० ॥

॥ कूलद्वपाशालितसन्निकर्षेऽत्राग्रं कवावासलसद्वजेषु ।
विजय्य चापत्यगुणं स्वकीयं श्रियः शिरा बाढ्यगृहेष्वसृज् ॥ २०१ ॥

यस्मिन्नन्यान्यदेशीया नैगमा लभकाद्विणः । निवसन्ति सुखं पश्चात्ते भुक्ता इव ॥ २०२ ॥

तत्र श्रीजिनमतप्रभावकश्रावकसङ्गुले श्रीजयसागरोपाध्यायाः, मेधराजगणि—सत्य-
कचिगणि—पं० मतिशीलगणि—हेमकुञ्जरमुनि—पं० समु(प्रध)कुञ्जरमुनि—कुलकेशरमुनि—
॥ अजितकेशरिमुनि—स्थिरसंयममुनि—रत्नचन्द्रधुल्लकपुरोगप्रोत्सर्पत्परमार्थसाधनाभियोगसु-
स्थितमनोवाक्काययोगसारानगारपरिवारप्रसाधिताध्याया वर्तन्ते ।

तान् श्रीजिनभद्रसुरीश्वरांस्तथाभूतोक्ते श्रीजयसागराभिषेकाः सावरमप्यपास्तदरं तथ-
हुमानमयमतमानं साजसमप्यनसमञ्जसं समश्रयं सविनयं सहर्षं सरोमोद्धर्षं सानन्दं
सविस्रयं स्वतस्त्रयं सोल्लासं सम्प्रकाशं दिवसकरसम्मितावर्त्तवन्दनेन सुखसम्पत्सिंसाधनेन
॥ शिवाध्वस्यन्दनेन दुष्कर्ममर्ममिशलोद्यच्छेदनसङ्कन्दनेन धनाधनेनेव विनपाङ्कुरविपिनमु-
ल्लास्य आलस्यं च परास्य सुस्फीतिपुण्यप्रीतिस्यूतसद्युक्तिभक्तिभावं प्रकाशसञ्ज्ञवो गलि-
तमन्ययो विज्ञपयन्ति । पुनरेतदर्थसङ्ग्रहव्येत्थम्—

नम्यान् प्रणम्य सम्यक् श्रीअणहिल्लपत्तनाभिधानपुरे ।
संस्यायुकान् सतन्त्रान् श्रीमज्जिमभद्रसुरिवरान् ॥ १०३ ॥
श्रीसिन्धुदेशमध्यगमल्लिकवाहणपुराजगत्ख्यातात् ।
जयसागराभिषेका बन्दिता ज्ञापयन्तीत्यम् ॥ १०४ ॥

*

[श्रीजयसागरोपाध्यायज्ञापितस्वकीयकार्यप्रवृत्तिवर्णना -]

१६. तथा च - इह हि मिहिरकरसृष्टानि पुण्डरीकाणीव सदुपकारतुष्टानि सज्जनजनमनांसीव धाराधराधाराहतकदम्बवृन्दानीव च विलसदुल्लासपेशलानि सुखविजयारोग्यसुभगम्भावुकानि भविकानि श्रीमत्पादप्रसादसम्पदोत्सर्पमाणानि प्रोज्ज्वलन्तेतमाम् । दूरापसारितामितशोचनं तमस्तोमविरोचनं सुखसम्पत्तिसंयोजनं प्रीणितसज्जनजनं अकाण्डामृतकुण्डमज्जनं प्रयोजनं चादः - यथा, समायासीदसीममहिमप्राज्यश्रीपुण्यराजप्रहिता सर्वजनमहिता हिता - "बहस्वरूपपक्षभरं विस्तारयन्ती सन्मानसप्रिया नालीकवदना मधुरवाक्यपेशला कोमलपद-पङ्क्तिर्लिखितिकलहंसिका चिरकालादसत्करकुहमलकमलाऽलङ्कारिष्णुभावमिति । सा च तत्रत्यतत्तदशेषविशेषप्रख्यापनकूजेनेनास्नन्मनःपरितोषमपुपत् । सा कथमिव वर्णनातिगुणा वर्णयते ? - "या कुसुद्वतीवातीव विमलसितपत्रप्रतिष्ठिता नालसहिता च लसन्नीलमणिवर्णनीयसुवर्णसवर्णाक्षरदक्षरभ्रमरमालालङ्कृतमध्यभागा निरुपमतमनवनवलसद्रसमकरन्द-विन्दूद्भावेन भव्यार्लि तर्पयामास । "यां चालङ्कृतप्रचितसुरचनवचनचातुरीचारुक्तियुक्तसूक्तवर्णवर्णक्रमन्यासमञ्जुलां निभालयन्तो विस्मयविस्मृतनिमेषतया निवातनिश्चलनीलोत्पलपलासायमानलोचनास्तत्तदर्थकौतुकाकृततरलितमनसो विद्वांसो योभूयांचक्रिरे । "यथा च पर्जन्यवृष्ट्येव विविधधनधुरमधुरसद्युक्तिप्रकारसमाचारामृतासारं वर्णयन्ता तुष्टिपुष्टीश्चतुर-चेतश्चातका निरातङ्गाश्च चैक्रीयांचक्रिरे । "यस्यै च शरद इव नाना सहृदयजनहृदयजला-शयपङ्ककोपिण्यै सर्वजगत्तोपिण्यै कुवलयोल्लासपोपिण्यै समस्तशस्ताशाप्रसन्नीकुर्वन्त्यै सृष्ट्यपन्ति साधुराजहंसाः । "यस्याश्च चञ्चल्लव्या इवोद्वृत्तैः सरससदुक्तिसूक्तफलपदलैर्मनो-बालकं रमयन्ति सन्तः । "यस्याश्च बहुलरत्नापूर्णायाः परमोदकानुभावाया विलसद्गाम्भीर्य-शुणवर्पाया उल्लसदविरलोज्ज्वलानवयगयमालामायत्कल्लोलायाः स्फुरद्वेतुयुक्तिजातसम्पा-तवक्रनक्रचक्रदुरधिगमायाः पयोधिवेलाया इव मध्यं कथमप्यवगाह्य विबुधबुद्धिवेडाकष्टेन कथञ्चित् पारीणभावमनुयोभूयते । "यस्यां च सरस्यामिव मधुरधनरसप्रशस्यायां जगज्जन्तु-तापव्यापनिर्वापपरायां चातुरीलहरीभिरुल्लसन्त्यां भारती भगवती हंसीव हसन्तीबोद्धसन्तीव वसन्तीव स्नान्तीव मज्जन्तीवोन्मज्जन्तीव किलन्तीव क्रीडन्तीव साक्षादिव नित्यं लक्ष्यते । किं धनुना ? -

विनाञ्जनं लोचनयोर्विकाशनं ह्यनप्रवृष्टिश्च वपुष्यतर्किता ।

विनापि राज्यं सुखसम्पदासीत् किमप्यपूर्णा गतिरितदीया ॥ १०५ ॥

अपि च -

नयनसुखादां पापं पापं मुहुर्नयनाग्रलैः, सुचिरमपि यां आहं आहं शुद्धा ककुडमलैः ।

हृदयनिहितां कारं कारं स्फुरत्पुटकाङ्गका, वचननिपयातीतं तोषं परं स्व लभामहि ॥ १०६ ॥

१७. सा तादृक्षा क्षपितजगत्तापा खसुखावस्थानभ्यजनतत्तदगण्यपुण्योपकारविधाननव-
नयस्थानविहरणमजैनमतप्रोत्सर्पणतत्तदन्निपदध्यापननामाधर्मोत्सवविधापनवरव्या-
ख्यानविधानादिरूपशुभरूपस्वरूपनिरूपणदीपिका यथावसरं तदनागमहिमागममुकुलिता-
स्मान्मानसानन्दमाकन्दपून्दोह्यासिनी वसन्तर्तुरिव सदाऽह्वाय प्रसह्य प्रसाद्या । तथा वयमत्र
विघटमानकमलकोशमध्वनिर्गच्छदतुच्छोत्साहवशमाद्यन्मधुकरसङ्कारकृतप्राभातिकमङ्गल-
ध्वनौ सङ्घटमानचटलचक्रमिथुनपृथुप्रमोदौजस्विमङ्गलजनकोलाहलनि सञ्जायमाने विभात-
समये, अपराशालसंसर्गरङ्गद्रागात्मपल्यवलोकनोत्पन्नमन्युवैमुख्यां प्राचिदिग्विलासिनीं
कोमलतरैः स्फुरत्कदमीरजरजोराजिमक्षिमजित्वररङ्गवत्कौकुमाभःशुभत्कौसुमकुसुमकिं-
शुकशुकचञ्चुचञ्चुरचलत्किङ्किह्लिपह्लवह्लिह्लप्रवाललीलामनुभवद्भिः प्रहृत्वरैः करप्रसरैः
॥ प्रसादयितुमिह प्रसाधयति स्पृशति जगत्प्रयाधिप्रबोधप्रथमप्रारम्भमङ्गलकलायमान-
मण्डले मार्सण्डे कलहंसशावकेषु प्रथमोन्निद्रेपून्मुद्रितलोचनेषु तत्कालोद्भूतभमाणकमला-
करकेशरैः कल्पवर्तं कुर्वन्तु सङ्कतिभावोह्लासभाजनजनितजिनसंभाजनसंभाजनस्नान-
पीतकान् मधुमधुरसेधुरसपापसमाधुर्यजेत्रथीयामेयपरित्रगतोपदेशपेशलपृथुलप्रातराश-
प्रदानेन पुष्पपुष्टिभाजः सम्भावयन्तः, मध्यदिने मतिशीलगणि-सम[य]कुक्षरमुनि-स्विर-
॥ संयममुनीन् अधीतज्येष्ठक्षेत्रसमासादिधर्मप्रकरणान् कर्मग्रन्थं कर्मविपाकारूपमध्यापयन्तः,
तद्वयं चामिनयकाव्यशिक्षायां योजयन्तः, रत्नबन्धुसुहृदं चाधीयमानत्वाध्यायं शब्दब्रह्म-
व्याकरणमधिजिगापयिष्यन्तः, परान् निर्ग्रन्थानपि तत्तच्छृण्वान्वेपिकीनिघण्टुस्वाध्यायादिग्र-
न्थपाठनेन यथासमयं सग्रन्थानादधानाः, वनीपाला इव नवनवागमान् कदाचित् सारयन्तः
प्रसादविशुनोपह्लावाद्य निवारयन्तः, कदाचिदुच्चावचाभिग्रहोपचितपवित्रन्नजालविटपिनो
॥ भव्यजनस्नान्तुदुलतमक्षितितलप्ररूढान् सदुपदेशशंखरयोगेन भौर्दिं प्रापयन्तः, कदाचि-
दन्तिपन्मतिव्रततिकाः शास्त्रतात्पर्यपर्यालोचनप्रकारमण्डपोन्मुखीः समारचयन्तः, कदा-
चिदवनीपाला इव विविधविषयनयस्वरूपसात्त्वं परिभावयन्तः, कर्हिचिचापणिका इव
प्रमाणप्रमेयव्यवहारचातुरीं परीक्ष्यमाणाः, कदापि महासुरसेनाश्रितं नव्यं काव्यं देवा इव
निषन्नन्तः, कदाचिद् बुधवद्देवशुक्रसन्निध्यात् तुष्टिपुष्टिभाजः सांपमानाचारणीयान् योगान्
॥ समग्रानपि यथाकालं यथाहं प्रयुज्जानाः, आवश्यकेषु तेषु तेषु धर्म्येषु कर्मसु कृतावधानाः,
कदाचित् संयममयात्मारामे मनोमयूरं रंरमयन्तोऽनूपदेशा इव सर्वतः कुशलताप्रधानाः
श्रीपरमेष्ठिवर्द्धमानमहामन्त्रविद्यावीजाक्षरस्मरणत्रिपचणेन सर्वाङ्गीणं पापतापं न्यक्कुर्वाणाः,
श्रीमच्छ्रीपूज्यराजवर्षपादप्रसादसौधमध्यासीनाः प्यानशुभमध्यानं दधानाः, सपरिच्छदा वि-
श्रद्धसमाधिनितुपसुखविजयारोग्यसमाधिशुद्धा वैविचामहेतमाम् । तथा शुभचक्षुस्तत्र
॥ भवद्भिर्भवंतमहत्तरैर्यद्विहिलिखानमासीद् -

“यद्युत्तामिः केयु केयु त्थानेयु पुरेयु प्रागेयु या विहवम् ? क वा तीर्थं यात्राविशेषधर्मकर्म शर्मकार्यवर्जितम् ?
.आगन्तुकलोकचार्ताया तु मवन्तो नगरकोट्याय प्रतिष्ठितसवः शोध्यांचत्रश्रावस्वन्तु तं सम्यक्त्वाप न जानीमः, तेन स्वकीय-
विहारयात्राकारादिविशिष्टज्येष्ठपुण्यात्मकः समाचारोऽजपचुदितशकुलीवलयगायत्री विधेयः” - इति ।

तत्रार्थे क्षणमेकं दत्तावधाना अवधारयन्तु गच्छेताः, ययोत्तरार्हा भवामः ।

[श्रीजयसागरोपाध्यायकृतमरुकोटतीर्थयात्रासूचनम् -]

५८. तथा च-इतः पूर्वमपूर्वसुपर्वश्रेणिरमणीये श्रीदत्तपुरुषोत्तमाश्रमे स्वःसमे श्रीमम्मण-
वाहणपुरोत्तमे पुरातनीं चतुर्मासीमसीमसुखसम्पत्त्या सूत्रयांचक्रिम । तदनु च सं० सोमाक-
स्तत्पुत्र-सं० अभयचन्द्रमेलितेन सहैव समं श्रीमरुकोटमहातीर्थं भवान्मोधितीर्थं पृथ्वी-
भक्तयो वयमवन्दिष्महि । ततश्च क्षेमेण मम्मणपुरे परमं प्रवेशोत्सवमनुभवन्तः ससङ्गा ।
वयं प्राप्ताः ।

इतश्च -

फरीदपुरमित्यस्ति पुरं परमवैभवम् । बहुधान्यधनसम्पन्नं सम्पन्नोज्जति यत् क्षणम् ॥ १०७ ॥

यदेव देवगुर्वाज्ञासजसज्जनसङ्कुलम् । पदं मुदासुदाराणां ताराणामिव पुष्करम् ॥ १०८ ॥

दीनदर्शं दयन्ते ये दयन्तेऽर्थिजने धनम् । दीयते दुरितं तेषां धर्मध्यानानुभावतः ॥ १०९ ॥

श्रीमज्जिनेन्द्रशासनप्रभावकाः श्रावकाः शुचिमनस्काः ।

निवसन्ति तत्र बहुला बहुलामा लसितलक्ष्मीकाः ॥ ११० ॥ (-युगम् ।)

तदा च लब्धवासराः स्फुरत्सद्भावमासुराः । तेऽस्मान्मयर्थयांचक्रुर्विहर्तुं स्वपुरं प्रति ॥ १११ ॥

प्राप्सिष्महि ततस्तस्मात् तदाग्रद्ववशाद् वयम् । साधु-भानु-समीराणां स्थितिनैकत्र युज्यते ॥ ११२ ॥

क्रमेण द्रोहडोद्वादीन् ग्रामानुद्गमयैवमान् । मध्ये कृतोत्सवे प्राप्ताः श्रीफरीदपुरं पुरम् ॥ ११३ ॥

तत्र च विविधधर्म्मोपदेशाश्चतुर्सेकेन भव्यलोकाविवेकाङ्कुरानुज्जीवयतां जिनमतं प्रभाव-
यतां कांश्चिद् ब्रह्मक्षत्रियव्राह्मणादीन् जिनमतानुभक्तीन् कांश्चिद् भद्रप्रकृतीन् तैस्तैर्दमोप-
देशैः कृतार्थयतां सतां संपरिच्छदानां समाधिसमृद्धौ यंहीयानननेहा व्यतीयाय ।

[नगरकोटमहातीर्थपरिचयप्राप्तिनिवेदनम् -]

५९. अन्यदा च प्राचीमुखमण्डने भानुमति जायमाने जगद्व्यवहारहेतौ प्रत्युपसमये ॥
आसीनायां राजन्यवाणिज्यव्राह्मणादिपरःशतोत्तमजात्यजनपर्षदि धर्म्मोपदेशक्षणं क्षणा-
दास्तुभ्य निवृत्तेष्वस्तसु गायनेषु च कलखरताललयमानयन्धुरां गीतिसुहृत्प्राप्तसु अकस्माद-
तर्कितः कुतोऽपि -

धूलिधूसरितकूर्चकुन्तलो वामहस्तविलसत्कमण्डलुः ।

क्षामकुक्षिरतिवीथ्यतिक्रमात् कोऽपि जीर्णवसनोऽब्जगोऽभ्यधात् ॥ ११४ ॥

आगत्य चोचितं विनयं व्यञ्जयन् समुदितमना मनागुन्नमितोत्तमाङ्गः पुरस्तादासांचक्रे ।
वयमपि सदाकृतिरिति तमाभापयांचक्रुम - "मोत्तीर्थयात्रिक ! पथिक ! कुतः प्रदज्योऽस्ति ? केयु केयु
तीर्थेषु दृष्टपूर्वीभवान् ? "नानादेशविहारिणः खल्वपूर्वपूर्वस्थानद्वयानो भवन्ति" - तत्कथय काञ्चिदपूर्वमृतायमानां
किंवदन्तीम् । परिरोपय क्षणं पर्षदम् ।" असावपि - "श्रूयतां महाभागाः" - इत्यभिधाय सुधाकिरा गिरा
भणितुमारभत । तथा च -

"अस्त्युत्तरस्यां दिशि सञ्चितः श्रिया स्त्रीपुंसरलोत्तररोहणाचलः ।

देशस्त्रिगतोऽर्चिहरोऽधिवासिनां तीर्थैर्गरीयानचलैरिवान्न यः ॥ ११५ ॥

तत्रापि धावनं तीर्थं श्रीसुशर्मपुरे परम् । दशोरध्वन्यतां याति पुण्यैरेव हि देहिनाम् ॥ ११६ ॥

देवाधिदेवनाभेयादिकान् नत्वाऽऽलयस्थितान् । देवापि परमानन्दप्राप्तं स्वं मन्यते युषाः ॥ ११७ ॥

तीर्थमनादियुगीनं चार्द्धमानसाणोचरप्रभावाद्यम् । यैर्येष्टं दृष्टिर्मां तैर्द्रष्टव्यं जगति दृष्टम् ॥ ११८ ॥

ते धन्यास्ते सुजन्मानस्तेषां वर्णां च वैदुषी । गत्वा जालन्धराधीशानानुर्युं जिनेश्वरान् ॥ ११९ ॥

म्लेच्छज्यासेषु देशेषु निखिलेषु कलौ युगे । निरत्ययं हि तत्तीर्थं मयापि सरोवरम् ॥ १२० ॥

तस्य तीर्थस्य माहात्म्यं कियद् वचस्पटिषीः । तदुपास्य ततः पञ्चाद्रन्यमन्योऽत्र पागमम् ॥ १२१ ॥

१ तदेतदत्यद्भुतं स्वदृष्टमुक्तं वार्यं न्यक्षेण सहिदाकुर्वन्नु । गन्तव्यो नोऽपि महानस्ति पन्थाः ।"-इत्यभिधाय स प्राचालीत् । तदनु च तथा चार्त्तया हृतमनस्का इव चित्रलिखिता इव सञ्जातरणरणका इव आग्रहग्रहिला इव वयं ससभ्या बभूविम । मनसीत्यं विचारितवन्तश्च-यदुत म्लेच्छा-कुलेऽस्मिन्नापि नीवृत्यभ्येत्य तत्तादृग्भिध्यादृग्दृष्टजनानननिभालनोत्पन्नमालिन्यमलस्पृशो-ईशोर्विमलतानिदानतत्तायाविधतीर्थदर्शनमुधासरःसम्पर्केण विशदता नापादयिष्यते तर्हि
२ "भूते सरसि तृपा, सिद्धे परिवेपितेऽप्यग्रे बुभुक्षा, सति बिभवेऽपि दारिद्र्यं, समुदिते भानौ तमः"-इति न्याय आयातः । ततो येन केनापि प्रकारेण यथाकथञ्चिदेवा यात्रा समा-सूत्र्यते तदा साधु, अन्यथा पुनः क्व वयं क्व च श्रीनगरकोट्याख्यं महातीर्थमिति मनोरथो-ऽसन्मनःपूर्वाद्रौ हिमांशुरिवोदैपीत् । एवं च ते ते श्रावका अपि यात्रायां जातोत्कण्ठा वयसिच भृशं बभूधुः । विशिष्य च तदा-

३ साधुराणांमुतश्रेष्ठाः शिष्टाचारानुसारिणः । निवसन्ति प्रयत्नत्र त्रयो वर्गा इवाङ्गिनः ॥ १२२ ॥

तेषु प्रथमकः सोमो धर्मकार्यधुरन्धरः । द्वितीयः पार्श्वदक्षोऽस्ति हेमस्तु गरिमासदम् ॥ १२३ ॥

तत्र तयोप्यतां मत्वा तत्कार्यं तेभ्य एव हि । उपदिष्टं तदाऽस्माभिरुत्तमं धुत्तमोऽर्हति ॥ १२४ ॥

ते चैवं चिन्तयांचक्रुस्ततः शुद्धाशया रहः । यामावैर्धनभारैः स्थावरं पुण्यमन्यते ॥ १२५ ॥

शुक्लपद्मेशवेद्यात्रां कुर्मोऽप्रावसे वयम् । निर्मलं सुकृतं कोणे विधे कीर्तिश्च तादृशी ॥ १२६ ॥

४ इति ध्यात्वा स सोमेन्द्रः सवन्धुः साहसप्रणीः । क्षमाश्रमणदानेन यात्रोपक्रममादधे ॥ १२७ ॥

[सा० सोमास्वीकृतनगरकोटतीर्थयात्रोपक्रमवर्णनम्-]

११०. ततश्च सुमहर्दिकः सपरिच्छदो यावता तत्तत्सन्निवेशेषु सङ्गमहाजननिमङ्गणमहा-मन्त्रप्रणिधानपुरस्सरं तत्तत्सङ्गसम्महन्कार्यां प्रवृत्तः, तावता वयमपि तन्मत्सङ्गाग्रहेण श्रीमायावरपुरं श्रद्धालुगृहशतसङ्कुलं समुपेयुम । तत्कीदृशम्-

१२ धार्मिकोऽपि ज्ञो यत्र चित्रं जीवार्हको न हि । न चापविद्याकुशलो मार्गभातपि नास्ति ॥ १२८ ॥

तत्र च वर्त्तमानाः कांश्चन परतीर्थ्यानिपि जिनशासनानुकूलमनस्कान्, कांश्चन नवनवा-भिन्नहविशेषप्रदानैश्च आद्वानिच बाढव-क्षत्रिय-चैद्यान् कृतार्थान् कुर्वन्तः, तथाविधधर्मो-पदेशोल्लसद्देशानाप्रदीपकलिकोऽभून्मणेन कापथसञ्चरिष्णून् जनान् सत्पथपान्थतां कांश्चन प्रापयन्तः, पुण्यकलाः कियतीरपि कालकलास्तत्रैवातिवाह्यांचभूविम । अन्यदा च, तथा-

१२ विषसर्वविकृतित्यागमयाभिग्रहान्धि समाप्तिसत्यकारानुरूपवस्तुक्रयविक्रयव्यवहारिणा पितृहरिश्चन्द्रसहचरेण सा० शिवराजसुश्रावकेण परमनेष्टिकेन समाचर्यमाणे सङ्गवात्स-ल्येऽनुतेष्टीयमाने च सङ्गसत्कारे तोष्यमाणे यथौचित्येन याचकस्तोमे गायत्तु सर्वलोक-

प्रकटं गायनेषु परिसर्पत्याकाशं स्वर्गिणामिदं वृत्तं निवेदयितुमिव वादित्रनिनादे शुभ-
वेलायां ग्रामठहुरादिलोकसमक्षं श्रीआदिजिनप्रतिमां प्रत्यतिष्ठिषामतमाम्; एवं तोष्टु-
यांचकूम च-

तंतंतुतातो तीतेति; तांतांतंतततंतुत । वृणांनिगुन्ननानैना अन्नो न इनो ननु ॥ १२९ ॥

सम्पन्नमोक्षावसथो विकल्मपः समापर्यंस्तामसमर्थमोपमः ।

सनातनोद्दामसमृद्धिसस्यः स वः प्रदत्तामसमं शमुद्धरम् ॥ १३० ॥

वन्दितो वृषभेश ! त्वं महामहिममन्दिर ! । महाशयस्य भक्तस्य समाधिभरमिथर ! ॥ १३१ ॥

(-अष्टारचक्रम्, परिविष्टोकः, क्रियागूढम् ॥)

तदित्थं सङ्गकार्यमाचर्य तत्कालागत - सा०रामा-सा०सोमा-हेमा-सा०देवा दस्त-पुरस्सर-
फरीदपुरीयसङ्ग्रामत्रणेन ततो विहृत्य पञ्चत्यन्तरालापातेषु तेषु तेषु यदहलभक्तिमाचमञ्जुलवि-
पुलभ्रद्वालकुलमण्डलाभिरामेषु ग्रामेषु तत्रत्यजनकारितानुत्साहोत्थितपताकापल्लवान् पदे
पदे प्रवेशोद्धवान् साक्षात्कुर्वन्तः, क्रमेण प्रस्तुतास्पदमलमकार्ष्म । ततश्च सङ्घो गणकमुप-
वेद्य सङ्घयात्राप्रस्थानमुहूर्त्तं निश्चिकाय । तदा चावसरे गुर्वास्थाय्येभभाजः सुयह्वो बहु-
मन्यन्ते स्म । यदुत्तेदशे विषमदेशकालादिभावेऽप्यचिन्त्यादृष्टसामर्थ्यादमृदृशं नाम कार्यं
सरेदपीति । केचन पुनः कथञ्चित्थाविध्यवहारेण यात्राकारिष्वगारिषु साम्भ्यस्तूयास्त-
दुन्नतिं भाविनीमसहिष्णवोऽन्यथाऽन्यथा व्यप्लवन् । केऽपि च मध्यस्थाः कालादिभाव-
वैषम्यं ज्ञापितवन्तः- 'यदेतादृशेन सङ्घेन दूरदेशान्तरप्रस्थानं न युज्यते' इति । महाकार्या-
रम्भे सुलभे एवंविधे लोकवादे क्षणं दोलारूढमिव नक्षेतः समभूत् । ततः पारिणामिक्या
बुद्धेति मीमांसामहे स्म-यदुत, लोकः खलु परविप्रसन्नोपी; यद्वा लोकवाक्यानां नैकः
प्रकारः, यदि तादृग्लोकवाङ्मात्रेण स्वीयते तदा द्वयोरपि न शोभा; न स्वयशो नापि
परपशो रक्षितं स्यादित्येतत् कर्म निर्मितं वरम्, अनिर्मिते तु कृत्ये मनोमनोरथासिद्धेर-
समाधिः सार्वदिकः, परेषां च प्रस्थायुकानां कलौ कालमुख्यमाविर्भविष्यति । ततश्च मनो
यावन्मनाक् सत्त्वे प्रतिष्ठाप्य श्रीदेवराजपुरमण्डनकुशलशब्दाङ्कितगुरोर्वाञ्छितकल्पद्रोः
प्रणिधानंजं स्फुटरूपमुपदेशयलमासीसदाम । तदेतत् पिपासितस्य सुधापाननिमन्त्रणं नृले-
च्छोर्धरस्रग्वन्धनं भृशमुन्मनीभावमुदपीपदत् । ततश्च तदादेशेन सन्नाहेनेव स्वचेतःश-
रीरं सन्नह्य साध्यसिद्धौ नितरां यद्वाच्यवसाया जातवन्तः । धर्मो जयति । त एव पूर्वगु-
र्वादयः शरणमिति कृत्वा । इत्यलं विस्तरेण । प्रकृतं प्रस्तुतः ।

अथ च शोभने दिने प्रशस्ते मुहूर्त्तं शुभकर्मप्रायोग्ये च योगे प्रियंकरणे, उच्चैर्गृहस्थेषु
ग्रहेषु, सौम्यस्वामिदृक्सम्पन्ने लग्ने, यात्रार्हे च नक्षत्रे वर्तमाने, सा० सोमाकेन श्रीतीर्थमणि-
नंसया च प्रेरितपरमप्रमोदोल्लासेन चोत्साहितः श्रीसङ्घः प्रस्थानमङ्गलमाधयत् ।

मङ्गलं भगवान् धर्मो मङ्गलं जिनशासनम् । मङ्गलं तन्मतः सङ्घो यात्रारम्भोऽस्मिन्मङ्गलम् ॥ १३२ ॥

*

॥ इत्येषा विज्ञप्तित्रिवेण्यां प्रस्तुतार्थप्रस्ताविका सरस्वती-

कल्लोलाख्या प्रथमा वेणिः ॥ १ ॥

*

२. अथ तीर्थयात्रार्थसमर्थिका द्वितीया वेणिरारभ्यते ।

*

[तीर्थदर्शनार्थकृतप्रयाणावसरे संजातशुभशकुनवर्णनम् -]

१. तथा च, श्रीसङ्घस्य प्रयाणावसरे शुभोदकसम्पर्कशांतिभिः शङ्कुनैश्चेत्थं विजृम्भितम् - यथा सङ्घस्य प्रस्तुतपुण्याशासाफल्यं सम्भावयन्त्य इव सावशेषा आशाः पुण्यप्रकाशा आसन् । परमाराध्यसान्निध्यकृतभार्गविविभ्रभञ्जनस्य यात्रिकजनस्य भाविसुखव्यञ्जना इव प्रभञ्जना अनुकूलं बभूवुः । नास्ति किञ्चिद् शुष्माकमवामदेवानां दुर्गममिति कथयन्तीव दुर्गा वामा शब्दे चकार । शङ्कुकर्णोऽपि स्वात्मनि प्रस्तावदक्षतामिवारोपयन् वामदिग्भागमाश्रित्य कौक्यामास । मौक्तिकाख्यः श्वा सञ्चयाह्वां श्रयन् साधूनां प्रस्थानमङ्गले सान्निध्यमिव व्यधात् ।

अपि च -

कुम्भोऽमोनियुतोऽम्यगादभिमुखं शहो जृधोप क्षणं, क्षोणीशामिगमः सवत्ससुरमेरीक्षा च दोल्यध्वनिः । फेरुर्मावदशुकूज मधुरं जातवस्तिस्तिरेवं सञ्चकुनावलीद्विगुणितोत्साहा वयं प्रस्थिताः ॥ १ ॥

[विपासातटिनीतीरकृतप्रथमप्रयाणवर्णनम् -]

२. ततश्च नाऽतिदूर एव जम्बूकदम्बनिम्बसर्जार्जुनखर्जूरीप्रभृतिवनस्पतिश्रेणिसञ्छये बहुलकमलकिञ्जल्ककल्ककलितसौरभमाखरेण सरित्तुङ्गाग्रंलिहलहरीलीलान्दोलनोद्धृतपत-शीतलेनानिलेन सेवनीयतया मनोहारिणि मुक्ताकणशङ्खचलक्षसिकतोद्भूतसङ्गासि विपाद-तटिनीरोधसि सङ्घः प्रथमप्रयाणविराममकरोत् ।

ततश्च -

विकचकुन्त्यासा सम्प्रमद् भृङ्गमालेज्ज्वलमहलकटाक्षी पीनचक्रतनाढ्या ।

जलवणिमरम्या दग्धिताऽऽवर्तनाभिश्चलहरिशुजाभ्यामाह्वयन्तीव दूरात् ॥ २ ॥

क्षसहस्रपरिहासलीला तं रिरिंभजनश्लोकयन्ती ।

नव्यशयवसना व्यलोकि सा सिन्धुदम्भवशतो वराहना ॥ ३ ॥

सन्मार्गोविनीं सर्वपथीनां तां च निम्नगात् । शुद्धामिव मन्यमाना अतिचक्रमिम रुमात् ॥ ४ ॥

[तदनन्तरयागंगान्यान्यस्थानप्रयाणसूचनम् -]

३. तामुत्तीर्य च क्रमेण श्रीसङ्घो नानाग्रामानिवाऽऽरामानुल्लङ्घयन् श्रीजालन्धराननु प्रच-
यात् । चलिते च तस्मिन् विस्मितान्यलोके सकलमहीचलपलङ्घनजङ्गलाः करकृतकरवाला म-
हासुजा सुजावलम्रपलसम्पत्तयः पत्तयः केचिद् यात्रीकाः केचिद् बलाधिकाः पारश्वधिकाश्च,
केऽपि हृदयपुष्पा धानुष्काश्च, केचन वीरकोटीराः काण्डीरा नैर्ऋतिकाश्च, मोल्ललन्तः कूर्हन्तः
पुरःस्फुरन्तो गर्जन्तो नानारूपप्राप्ता सुर्ता वीररसांशा इव स्वामिकार्यदक्षा चद्रकक्षाः पुर-
स्तादुबेलेः । तदृष्टे च स्यौरीप्रष्टा विशिष्टा भूविधास्त्वरया तुरगानपि, मन्दगतिकानिव
सम्भावयन्तः प्राचालिपुः । इत्थं च ते ते सङ्घजनाः केचिद् वाहनारूढाः, केऽपि गुरुदेवभक्त्यति-
शयात् पादचारिणः, केऽपि मुक्तोपानहश्च वयमिव प्रस्थितवन्तः । तदा च प्रचलत्सङ्घजनान-

नोह्यसद्वहलकोलाहलनिनदैरासन्नवननिकुञ्जेष्वकाण्डकल्पान्तापातातङ्कशङ्काशङ्कुशल्यित-
मनसः सम्भावितापदः स्वापदाः कान्दिशीकाः कथञ्चित् कापि निलीयावतस्थिर । अन्यच्च
तीर्थयात्रामनोरथप्रथितपृथुप्रभावास्तावस्थानघस्य श्रीसङ्घस्य क्रमस्पर्शवशोह्यसत्सुकृतेन
निराकृताहोव्रजं तु रजोऽप्युच्चैर्विचचार । तथा च—

नियतं सद्बलोकाद्भिलोदूतो रजोव्रजः । वन्यमन्यतया मन्ये नृत्यति स्म नमोऽङ्गणे ॥ ५ ॥

एवं चाविच्छिन्नैरेव प्रयागेर्निर्घृतिस्थानानि पुराणीव वनानि मुञ्चन्, वल्लभारागोचितानि
नरुणचित्तानीव वप्रान्तराणि साक्षात्कुर्वन्, पच्यमानगोधूमसङ्कुलानन्त्यजपाटकानिव क्षेत्र-
सीमन्तः सुदूरं त्यजन्, क्रमेण निधिन्दीपुरीपरिसरसरोवरान्तर्वर्त्तमानो हामविपिनोद्गण्डपद्म-
खण्डान्तरे कलहंसकलामनुभवन्निवासांचकार श्रीसङ्घः ।

अपि च—

कृताश्रितपरित्राणः सुरत्राणोऽस्ति मूषवः । परन्तपः पुरे तस्मिन्नाके नाकपतिर्यथा ॥ ६ ॥

सोऽयाऽऽकर्ण्य सकर्णानामग्रणीः सहमागतम् । चित्रीयमाणहृदयो द्रष्टुं सोऽप्यौत्सुक्यायत ॥ ७ ॥

तुङ्गाङ्गतुरगारूढः प्रौढामात्यादिसङ्गतः । अदृष्टपूर्वोनिर्ग्रन्थानुपेक्षोचितमाचरत् ॥ ८ ॥

अपूर्वदर्शनान् साधून् दर्शं दर्शं नरेश्वरः । विसिम्भिये समं पौरै राजहंसान् मरुण्या ॥ ९ ॥

तैस्तैस्त्रयाविधैर्धर्म्यैरुपदेशैः सुरजिताः । प्रमोदमेवं मनुजास्तदा पुरीश्वरादयः ॥ १० ॥ (—गुप्तक्रियः ।)

“वनमप्यमवद्वन् नगरी तु गरीयसी । प्रदेशोऽयं प्रशस्योऽमृद् येन यूयमुपागताः ॥ ११ ॥

पुरा श्रुताः स्य गोष्ठीषु श्रुतिभ्यामभ्युपायतः । पुण्योदयेन नः प्राप्ताः साम्प्रतं दृष्टिगोचरम्” ॥ १२ ॥

एवं स्तुत्वा च नत्वा च भूमानानन्दतुन्दिलः । सम्मान्य सद्गुणं वेगात् ततो धाम जगाम सः ॥ १३ ॥

विपाशापयसा छिन्नपिपासाः सहपूरुषाः । स्वगेहनिर्विशेषेण मुखेन प्रसितास्ततः ॥ १४ ॥

सर्वतो विसारिणीं सरिल्लधर्मी वामतः साक्षात् कुर्वतामधोऽधो विविधपादपान् सञ्चरतां
तेषाम्, व्यतीते कियत्यपि पथि साधुरिव परमोदकः सचित्तप्रकाश इवालम्ब्यमध्यः स्त्रीचरित्र-
प्रकार इचासुगहनः क्षत्रिय इव महासत्त्वाढ्यः क्रीडत्कुरुकेकियकचक्राङ्गचक्रवालशालित-
परिसरः विसोरारविन्दवृन्दो महानेको नदः पुरो दृग्गोचरमवततार । दृष्ट्वा चेत्यूहांचकूवांसः—

नूनं यानतया निपेय्य सुचिरं धातरामाऽऽतुतुपद, हंसः स्त्रीयकपक्षिजातिनियतस्यानाय चाम्यर्थयत् ।

तुष्टोऽसौ तदिदं पदं हि विदधे व्याघाद्यगम्यं कचित्, तस्मादत्र पतत्रिणः प्रमुदिताः क्रीडन्त्यहो निर्भरम् ॥ १५ ॥

परितोऽपि विसारिणा परितं पयसाऽऽल्यच्छगमीरगावभाजा ।

वनमेतदुदग्रराजधानीमिव सेवन्ति सुखं विहङ्गराजाः ॥ १६ ॥

अपि च—

स्मितकोकनदं नदममि रमसा सम्भूय सारसा एते ।

निशमकरन्दास्त्रादनमत्ताः क्रीडन्ति निर्भीडम् ॥ १७ ॥

अमिकजमकरन्दमापतन्तीं स्थूलोत्रीलसशब्दयुद्धमालम् ।

अवलोक्य शिखी घनप्रमेणोत्तेको नृत्यति भासयत्कलापम् ॥ १८ ॥

एवं च समन्ताद्गदश्रियं केनचिद्वनेचरेण वर्ण्यमानां श्रुत्वा द्रष्टुमिव रविरक्षैः पुष्कर-
देशमारुरोह ।

तदा च—

सारक्षास्तस्कोट्याणि शरणीकुर्वन्ति तापार्दिताः, हित्वा रक्षममी विहङ्गमगणाः कुञ्जं मज्जन्तेऽञ्जसा ।

धीयः पान्थनखंपचोचरजसा जाता अमर्दुर्गमाः, तेजोराशिभिरुत्प्रेते दिनपती जाते लघाटंते ॥ १९ ॥

अयं नदपरिसरः, एते च सान्द्रद्रुमच्छायाः प्रदेशाः, एते च तुङ्गतरद्गोहृहीतश्रुत-
शीतला अनिलाश्च, यथासमयोपपन्ननिरुपाधिसुखसाधनं तदस्य वचनं तथ्यं सम्भावयं-
स्तत्रैव सङ्गजनः समग्रोऽपि स्थितिं न्यरचयत् ।

अथ च—

प्रदेशे सज्जते केऽपि तस्युः केऽपि तरोस्तले । आर्द्रदूर्वावणे केचित् पान्यानामीदृशी दृशा ॥ २० ॥

हंसवत्सुचिरं कृत्वा जलकेलिं नदाम्यसि । केऽपि निर्वापयामासुर्मनांसीव वपुष्यपि ॥ २१ ॥

समाधिमानसौ जातः प्रयाणमकरोत् ततः । अथ क्रमात् समापातस्तलपाटकसन्निधिम् ॥ २२ ॥

तत्पुरोपवनेषु चतुष्पथेष्विवोद्गन्धिसौगन्धिकेषु मन्दमृदुमरुदन्दोलिताभिलताभिर्लताभि-
र्वाञ्ज्यमान इवातुच्छगच्छच्छायाच्छलेन च्छन्नेणाऽऽभूष्यमाण इव पिककोकचापादिपक्षि-
कैकारैः स्वागतं तद्वनाधिष्ठाया पृच्छ्यमान इव कापि महाशोणाभ्यर्णे कीर्णकमलमकरन्द-
विन्दुधृन्दसौगन्ध्यस्पृहणीये भूभागे प्रयाणविच्छेदमकरोत् सः । तत्र च पवित्रविकसित-
पद्मयनरामणीयकमनालोकितपूर्वं निर्घर्णयन्तो जना एवमूहांचक्रुः—

किममी सल्लिखिदेवतानां प्रलक्षः प्रसरन्त्यहो ! कदाक्षाः ? !

किमु वा शुचि तन्निवासयोग्या तासां सौपरंपरा जलान्तः ? ॥ २३ ॥

किमन्यत् ? एके पद्मवनं दृष्ट्वा निषियन्तोऽह्नुलिभिः पार्श्वगान् सौत्सुक्यमाहुः—“पश्यत
पश्यत भोः ! कथमनीषु कमलेषु सुगन्धलमलोत्पन्ना मनुष्याः पतन्ति ? । कथं चाङ्गतपरीडाः सात्वापीडा इव रसमा-
हुरन्ति ? । अस्मानिरहो ! कृपमण्डुकप्रायैरियमावप्रधानुशीलितं तदपि गृहाक्षिर्गतेर्देहम्” —इति । अन्ये तु दाडि-
मीकलेषु तेष्विव धीजपूरेषु कलितपुष्पितेषु तद्वद्वान्नेषु द्राक्षावर्जरीषु च बभ्रुः क्षिपन्ति स्म,
तदभिलापपरासुखं ननु सुखम् ; इत्येवं यावत्तदभिनवदर्शनोत्पल्लवितचक्षुरानन्दः सङ्गस्तत्र
प्रदेशे यावदास्ते, तावता—

“अभिगमनवन्दनमंसणेण पडिपुच्छेण साहणं । चिरसंचियं पि कम्मं खणेण निरलत्तणमुवेह ॥ २४ ॥”

—इत्याद्यर्थजातं कृतार्थयधिव श्रीदेवपालपूरीयः सहो गुरुबन्धको हुदौके तथाविधातर्हि-
तगुरुसमागमोत्कण्ठकितः । तदा चास्मानिरपि तथाविधोपदेशरसापनेन सम्भावितः
परमास्यास्त्यैर्यं तथाजिज्ञत् स्वशासने यथा सिध्यात्यकन्दकुदालेषु पुरुषेषु प्रथमां रेखां
खत्वात्मनः समपुपुत् । ततश्च—“भवन्तोऽप्यदास्यदं पवियन्तु स्वपादविधारणेन” —इत्यवितथकृताग्रहं
तं कपक्षित् सम्बोध्य पुरः प्रचेलिवांसः ।

[मध्यदेशप्रयाणवर्णनम्—]

§ ४. ततश्च विषाशाकलंकपायाः कूलमनुव्रजन्तः क-
नडकीयाननुपदेशान् शाद्वलान् स-

यद गोसङ्कुल ग्रामाः बहुक्षीराश्च

कापि कुसुम्रतः, कुत्रापि
प्राप्ताः ।

अपि च—

कोमलचनकाहारः कनकमयाभरणजातपरिहारः । मुग्धगतिर्व्यवहारो ग्राम्यजनेष्वेव आचारः ॥ २६ ॥
अदेयराजमागते निरङ्कुशैकवृत्तयः । ग्रामीणा नागरांस्तस्मात् कथंकरां हसन्ति नः ॥ २७ ॥
चिरायुषः सुसंस्थानाः सुवद्वद्वदसन्धयः । ते हि कृतयुगोत्पन्नोन्मेष उद्धता इव ॥ २८ ॥

अपि च—

कृतनापितकर्मणो हलकर्पादिकर्मभिः । पाणिपादेषु नैघन्ते नखास्तेषां शिखा इव ॥ २९ ॥
महाकूपसमुद्रेभ्यो जलाकर्षणशेषुपी । दृष्टा ग्रामेयकेष्वेव यदि वा धूमयोनिषु ॥ ३० ॥
कृष्णोर्णामयवस्त्राणि वसना ग्रामवासिनः । भस्त्रिष्ठेष्वपि वस्त्रेषु दृष्टा नित्यमनादराः ॥ ३१ ॥
शास्त्रशिक्षां विनाऽप्येषां मतिः स्फुरति निस्तुपा । आजन्मक्षीरपुष्टानामिदं लक्षणमादिमम् ॥ ३२ ॥

यत्र च—

यासां वराशयश्चोला वराशयश्च सुन्दरः । अतोऽल्पधनयोगेऽपि पौरीम्योऽप्यधिकाः सुखैः ॥ ३३ ॥
चण्डातकैस्तु पामर्यं आपादतलम्बिभिः । यान्ति सन्मार्जनीकार्यं कुर्वन्त्योऽध्वन्ययत्नतः ॥ ३४ ॥
ग्रामस्त्रीणां न शुद्धारो न संस्कारश्च तादृशः । तथापि तासां सौन्दर्यं गुणाः प्रकृतिजाः खलु ॥ ३५ ॥
उचाश्चूडाः शिरस्युच्चैर्दधाना ग्रामयोपितः । या विनापि तदाधारं घटानुत्पाटयन्त्यलम् ॥ ३६ ॥
पशूनां परमा पुष्टिः क्षेत्रेपूष्यतिरुतमा । नव्यं रसायाः साहृण्यमहो ! देशस्य सौष्ठवम् ॥ ३७ ॥
पीयूषपानपर्याप्तिर्ग्राम्याणां ह्युसदां तथा । तद्वासस्यानं यो ग्रामः स किं मन्येऽमरावती ॥ ३८ ॥
स्नानपानमवात्येऽपि यथेच्छं दधिभोजनम् । घृतं च सलिलन्यायाद् ग्राम्याणामप्यहो ! सुखम् ॥ ३९ ॥

तदित्थं देशचर्यानुभयपारदृश्वरीं शेषुपीं सङ्घटयन्तस्तज्ज्ञानपदमध्यगा एव यावत्कति-
चिद्दिनानि स्थाने स्थाने विलम्बितवन्तः, तावदकस्मादेकतः पोपरेशायशोरधानीकस्य,
अन्यतस्तु तुरुष्काधीशशकन्दरानीकस्य च सर्वतः—“इदमागतं कटकम्, इदमागतं कटकम्, नश्यते पला-
व्यते”—इत्यादितुमुलारवो विश्वभयंकरो वीत्सायहुलः सर्वत्र प्रसारमापेदानः । ततश्च क्षणं
किंकर्त्तव्यताविमूढाः, पुनः प्रणिधेयप्रणिधानप्रधानीकृतमानसोत्साहयलाः, कथञ्चिदुपलब्ध-
तादृशोपायनिरपायास्तमस्काण्डमिव तादृशद्वयभयं विद्वरडम्बरं सूर्योदयेनेव सङ्घपुण्यो-
दयेन दूरमुज्जास्य सहसा पुनर्विपाशस्तदमुपससृपिम । नाव्यां तां च क्षणात् सममापदा
पारपित्वा कुङ्कुदाख्यं घटं सङ्घटयन्तो मध्यदेश-जाङ्गलदेश-जालन्धरदेश-काश्मीरदेश-
सीमासन्धिभूतं स्वाचारनिष्ठमहाजनपूतं हिरियाणारव्यमहास्थानमध्यासामासिम ।

[हिरियाणारव्यस्थाने कृतानां संघाधिपत्यादिपदानां वर्णना —]

१५. तत्र च शुचिभूप्रदेशे प्रधानधान्यक्षेत्रे महाजलाशयं समया कानुकयक्षायतनस्य
नातिदूरे शाद्वलसच्छापशात्मलमहासालमूले माधवमासि धवलैकादशीवासरे सर्वोत्तम-
वेलायां प्रस्तुतशाखापुरवास्तव्येषु मिलितेषु महाजनमेलापकेषु, परःशतैर्महद्वह्वादिभिरुद्-
घाट्यमानेषु पुण्यपुरुषावदातेषु, मञ्जुलधवलमङ्गलप्रवृत्तासु तासु तासु नितम्बिनीषु, खेलन-
लीलामाकलयत्सु निखिलखलोच्छृङ्खलग्रामखेलकेषु, गन्धर्वविद्यां विशदयत्सु गन्धर्वजनेषु,
दानधर्मायोद्गुप्तितरोमसु जायमानेषु दातृजनवपुषु, पुण्यमाणेषु तैस्तैः फालोचितेषु तेषु

तेषु रसेषु; सुश्राद्धाचारधुरीणस्य तथाविधोदारकार्यप्रवीणस्य साधुश्रेष्ठसोमाकस्यानिच्छ-
तोऽपि सद्वाग्रहात् तथाविधां योग्यतामवधारयन्निविधिवत्सद्वाधिपतिपदं व्यदायि । तेनापि
पात्रापात्रसापेक्षं दानमदायि । विशिष्य सङ्क्षेपेण मुत्कलकरकुङ्कुलनिर्गतेन ताम्बूलादिना
देयवस्तुप्रकारेण तथा रञ्जितो यथा प्राचीनानपि सङ्क्षुपुरुषान् विस्मारितवान् यदि भविष्य-
तीति । किं बहूच्यते, ह्युत्सवोऽयं सर्वाङ्गसुन्दरः संवृत्तः ।

तदा च महत्किवाहननिवासिना साधुद्वारेण पाश्चात्यवाहनपदं श्रुता कुलमप्युद्धृतम् ।
अपि च सं० मागद्वीपाः साधुदेवाङ्गो महाधरपदमुद्धरः सम्मदात् समुपादात् । अन्येऽपि
साधुनीवा-साधुरूपा-साधुभोजारूपास्त्रयो महाधरतामेवाधार्युः । सैलहस्तं तु पुत्रासभो-
त्रीयसाधुजिनदत्तसुधावके निदधे । एतैश्च सङ्क्षुपलादिभिर्यदवदानमाधायि तद्वर्षं वक्तुं न
" शक्ताः, परन्तु तत्करणीयचिन्तनप्रभावजः पुलकस्त्वद्यापि नोदास्ते ।

किन्तु -

साधर्मिकवास्तव्यप्रमुखो यो विधिस्तदा । चके वक्तेरारकृतैः स तैरेव भवेद् यदि ॥ ४० ॥

अथ कृतकृत्येषु तेषु तेषु सङ्क्षुपुंस्तु द्वितीयदिने तदयदातं हृष्टा गर्जनव्याजेन [न] हृष्टा-
नुद्गृणन् तद्दानस्पन्देयवानिचारितप्रसराभिः साराभिः सलिलधाराभिः श्रीष्मतादितार्
॥ पृथिवीमाश्वसयन्नहस्तपूर्वमहाधरपौपलचपेण पान्थान् यथा कथञ्चित् कातरयन्नतिप्रचण्डपव-
ननिपातेन पटकुटीकुटीरकादि विसंस्तुल्यन् माधवोऽवर्षादिति हेतोस्तात्र महाव्रतसिता
वासरा अवस्थानमवैक्ष्य लग्नाः ।

[सपादलक्षपर्वतमालागतप्रयापकनिम्न -]

१६. अथ सपादलक्षपर्वतसुखं सह सङ्क्षेनोल्लङ्घयितुं यथावत् प्रवृत्ताः ।

२१

यत्र च -

यदखण्डान्यतमं खण्डं यद्वा द्वीपान्तरं किमु । परदेस्या विकल्पन्ते दृष्ट्वा शिलोच्चयानिति ॥ ४१ ॥

उषगां तारकश्रेणिं परिचेतुमिवोन्मृताः । शैलाश्चाग्रकपैः शृङ्गैर्निर्जरोद्गारनिर्मलैः ॥ ४२ ॥

वीर्यां वितस्त्रिमाश्रयां सञ्चरन्त्यतिप्रव्रतः । जनोऽधःपातमीत्यापि साधुचर्यां श्रयत्यहो ॥ ४३ ॥

दिवापि सिद्धाङ्गनयनेक्ष्यन्ते भूमिगैर्नरैः । वीक्ष्यन्तेऽधिलकासंस्था वनरा इव वा नराः ॥ ४४ ॥

२२ इलमाग्रफलवात्यै कङ्कैः कोषयन् कपीन् । फलं तैरुखां नीत्वा जनधके समाहितः ॥ ४५ ॥

भूमिदेशोद्वता वृक्षाः ये चाग्निशृङ्गप्रव्रताः । शीपैर्द्वयेऽपि ते साम्याद् वद्धस्पर्द्धां इवावुधन् ॥ ४६ ॥

उच्चैः शाखाशिखालम्बा इव तारा निशागमे । वृक्षावस्तात् सञ्चरतां कुर्वन्ति कुसुमप्रमम् ॥ ४७ ॥

विचित्रवर्णैः कुसुमैः सम्पन्ना वनराजयः । प्रादुर्भूतैस्त्यकालेऽपि सन्ध्याप्रारगसम्प्रमम् ॥ ४८ ॥

अन्यच्च -

२३ तादृक्षतीर्थमाहात्म्यवृष्टिप्रतिहता इव । दवामयो वनलोपा नोत्तिष्ठन्ते कदाचन ॥ ४९ ॥

मालतीयुष्मिकाजातिप्रमुखास्तरुजातयः । पुष्पगुच्छैरसुनेम्रास्तूरुण्यः खस्तनैर्यथा ॥ ५० ॥

प्रफुल्लैः कुसुमैर्वह्यः समीपवेगवेहिताः । अवाकिरन्ति श्रीसङ्घं शुद्धं लज्जैस्त्रिभिः ॥ ५१ ॥

मलिकाकुलकन्दारकेतकास्याश्च शाखिनः । शाखामङ्गेऽपि मधुरा ददुः शुष्पाणि सार्थिनाम् ॥ ५२ ॥

अपि च—

क्वापि—जम्बीरदाडिमात्राणि नारङ्गचदराणि च । पाकिमानि विलोक्य स्याल्लेला कस्य न लोलुपा ? ॥ ५३ ॥
फलानां कुसुमानां च कालाकालानपेक्षया । प्रसूतिः परमा दृष्टा तत्तीर्थातिशयादिव ॥ ५४ ॥
खर्जुरीदाडिमीद्राक्षारम्भाम्भायिकादयः । छायां कुर्वन्ति सद्यस्य खाद्यं च ददते तथा ॥ ५५ ॥
विनापि जालदीं वृष्टिं निर्झरोद्याः पदे पदे । मन्ये तैर्गिरयः सद्वातिथ्यं कर्तुमुपस्थिताः ॥ ५६ ॥

अपि च—

बह्वज्जरे चूतमहीरुहस्तले विश्रामयन् पान्यजनः पदे पदे ।
फलानि मिष्टानि यथेच्छमाहरन् स्वगेहसाध्यं सुखमश्रुते क्षणम् ॥ ५७ ॥

एकतश्च—

उदुम्बरवटपक्षाः परोलक्षाः पुरः स्थिताः । विश्रामस्थानमार्त्तानां सज्जना इव मानिताः ॥ ५८ ॥
श्रीफलाश्च फलैः स्त्रीयैर्निजपादतलस्थितम् । टाच्चक्यभग्नशिरसं त्रासयन्ति खला इव ॥ ५९ ॥
अस्पृष्टमध्याः सूरस करैः क्वापि प्रसारिभिः । विभ्रते कुलनारीणामाचारं किल कन्दराः ॥ ६० ॥

अपि च—

धमयामलकीमुख्यवृक्षावाप्तफलैः कचित् । गान्धिकापणनामापि शङ्के विस्सारितं जनैः ॥ ६१ ॥

अपरं च—

पाथाः कर्करिकाः क्वापि पत्सुखा बालुकाः कचित् । दपत्खण्डाश्च तीक्ष्णाग्राः स्त्रोचितं चलतां व्यधुः ॥ ६२ ॥
क्वापि समा विपमा वा क्वापि नीचैस्तथोन्नताः । नैकरूपा भुवः शैले दशा इव भवेऽङ्गिनाम् ॥ ६३ ॥
क्वापीशुशाकटस्त्रोमः तिल्यं मागीणभेकशः । कौद्रवीणं च मौद्रीनं शालेयं क्वापि शाल्यते ॥ ६४ ॥

तदित्थं स्थाने स्थाने नवीना नवीना वनराजीः परिचिन्वन्तस्तदीयाभिः पिच्छलाभि-
श्छायाभिस्तपनातपमसरागोचरीभयन्तः पर्वतीयान् जनानिव तदाचारान् शुचीन् साक्षात् ॥
कुर्वन्तः, अतिभीष्मग्रीष्मर्तुमपि तथाविधदेशस्वाभान्याच्छिदिरर्तुमिव मन्वानाः, सुखेन
विपाशाततिर्नीं भूयोऽप्युत्तीर्य, पदे पदे समृद्धान् महाग्राभान् सम्भावयन्तो दर्शनेन तदधी-
शांश्चाभिसुखमायातानुचितालापैश्च रक्षयन्तः क्रमेण पातालगङ्गातटमन्वसाप्ते ।

अपि च—

यस्यां हि जलयध्रेषु दृष्ट्वा सक्त्वादपेपणम् । के नाम न प्रशंसन्ति दाक्ष्यं पर्वतवासिनाम् ॥ ६५ ॥
पानीयमित्युक्ताश्च जानुदग्गाऽम्बुवाहिताः । सान्द्रो ध्वनिः प्रवाहस्रोत्रद्वयेद् दूरगानपि ॥ ६६ ॥
तां च तथाभूतामनिहितेष्वपि स्वयोगसन्निहितेषु सुस्निग्धशृङ्गणतलेषु निश्चलेषु गण्ट-
शैलेषु परमपतनया क्वापि पादन्यासमुपकल्पयन्तो निरायासमुत्तीर्णाः ।

[नगरकोटपुराप्ति - तदन्तःकृतप्रवेशवर्णनादि -]

६७. ततश्च पुनरकुण्ठानि गिरिशिरांसि त्वरितपादचारेण कुण्ठयन्त इव क्वापि तुङ्गतरगिरि- ॥
शृङ्गमधिरुढा हेमकुम्भमालोपशोभितप्रभूतप्रासादपङ्क्तिदर्शनीयं विविधस्थानमनोरमं नेत्रा-
नन्दामृतप्रपोपमानं श्रीमन्नगरकोट्यापरपर्यायं श्रीसुशाम्भपुरमहातीर्थं दृग्गोचरीकृतवन्तः ।

तथा च—

आः किं व्योमभ्युत्तमिदमहो ! स्वर्गखण्डं प्रचण्डं ? किं वायुद्विध ह्यः क्षितितलमसकौ निर्गतो नागलोकः ? ।
रजद्राज्ञेयकुम्भावलिकलितमहोदामहर्म्यतिरम्यं, दर्शं दर्शं पुरमिति वितर्कासादं सम्प्रवामः ॥ ६७ ॥

तदनु सङ्गेन प्रथमतीर्थदर्शनप्रभवन्महानन्दानुसारेण दानधर्माद्युचितमनुलङ्घयता-
तीर्थभक्तिर्व्यक्तीचक्रे । शनैः शनैरयत्नोपस्थितां कृत्रिमां सजलां नगरस्य परिखामिव
पातालगङ्गाजातिजामिव वाणगङ्गां—“एगं पायं जले किचा, एगं पायं थंले किचा”—इत्यादिपदानि
यतनाङ्गान्यनुस्मरन्त उल्लाघा उल्लङ्घितवन्तः । तदा च सङ्गागमनमाकर्ण्य चम्पकस्रक्लाप-
कलितमौलयो मष्टणपुष्टणरसाक्तोज्ज्वलाच्छपीनवसनाः, नागवल्लीदलचर्वणेनेव विमल-
वचनेन रञ्जितवदनाः, काञ्चनमयशस्त्रिकया वर्ण्यखर्णालङ्कारेणैव भासुरितकटितटाः, खर्ण-
शृङ्गारा निजरूपशृङ्गारितखर्णा वा, निरुपाधिप्रीतिगौराः पौरास्ते तेऽभ्यागतवात्सल्यवि-
धित्सया सङ्गस्याभिमुखीना बभूवुः—इति ।

ततश्च तान् गुरुरेभ्योऽप्यधिकितविवेकाल्लोकान् साधुचितभापया सम्भावयन्तस्तैरेव
सह महत्युत्सवे जायमाने पुरं प्रवेष्टुमुपक्रान्ताः । चित्रमिव बहुवर्णोपशोभितं, धर्मा-
गारमिव यद्गुणिकं नगरान्तरं मध्ये कुर्वाणाः, सङ्गसामाचारीविद्विः पौरैः सङ्गार्थं क्रियमाणं
प्रवेशमङ्गलं तत्साहचर्याद् वयमप्यनुभवन्तः, शनैः शनैरपूर्वापूर्वस्यानावलोकनाद् विस्मित-
विस्मिताः, पताकापीतगगनं हृद्यश्रणिसङ्कुलं राजमार्गमतिक्रम्य शनैर्हृषितहृषिता इव
किञ्चिच्चरितत्वरिताः, प्रेरिता इव परमोत्साहेन, आकृष्टा इव संकुतलक्ष्म्या, कटाक्षिता इव
भाग्यमृगाक्ष्या, आहता इव सन्मत्या, विधृता इव धृत्या, आहृता इव सन्नत्या, रमिता
इव रत्या, विस्मारिता इवारत्या, उपेक्षिता इव बुभुक्षया, अनवलोकिता इवातङ्गेन, अवि-
न्तिता इव चिन्तान्तरेण, विस्मारिता इव मार्गश्रमेण, अस्पृष्टा इव तृपया, अभिगमिता
इव परमानन्देन, किमप्यतितरमानन्दतुन्दिला उद्भियमानरोमकन्दला महामदनमैर्यादि-
चादकेषु शब्दप्रख्याद्वैतमिव वितन्वत्सु सर्वार्थसिद्धिद्वारमिव श्रीशान्तिनाथजिनप्रासाद-
सिंहद्वारमनुप्राप्ताः—“नित्सीही नित्सीही नमो विष्णवे”—इत्यादित्रिस्तारखरेणोच्चभूर्वभाणा रोमा-
ञ्चकश्रुतिगात्राः, तृपिता इव सुधासरः, क्षुधिता इव परमाजं, निर्द्वेना इव रत्नस-
म्भृतनिधिलामं, द्रमका इवैश्वर्यम्, काञ्चनकलशोपशोभितं साधुक्षीमसिंहकारितप्रासादे
परमखरतरश्रीजिनेश्वरसुरप्रतिष्ठितं श्रीशान्तिजिनपतिं भेटितवन्तः परया भक्त्या ।
ततश्च धिःप्रदक्षिणीकृत्य कृत्यविदा सह सङ्गेन पुराणाभिनवैः स्तवैर्यहस्योचितैः पुष्पैरिव
संवत् १४८४ वर्षे ज्येष्ठमासे ज्ञानपञ्चमीदिवसे सम्भावितवन्तः ।

ततश्च सफलमिव जन्म मन्वाना मार्गप्रयासमपि प्रेरिताशमिव गणयन्तस्तत्तन्निर्विकृत्या-
स्मारयन्तो द्वितीयसिन्धु विहारे नरेन्द्ररूपचन्द्रकारितं शाश्वतप्रतिमानुकारि जाल्यजाम्बूनद-
मयप्रतिममलङ्कृतं श्रीवर्द्धमानस्वामिनं तमस्युद्योतमिव, तथाविधकान्त्यतिशयात्तेज्रास्त-
प्रवाहमिव, परमकर्पूराणुनिर्मितमिव, परमानन्दमयमिव, दर्शं दर्शं चिरं चेतसि कारं कारं

प्राग्वन्नमस्कृतवन्तो भगवन्तम् । ततोऽपि देवलादिदर्शिताध्वानश्चमत्कृतचेतसो विगलितरे-
फसः कवलितालस्याः प्रमादातिरेकादुज्जृम्भमाणास्या वाह्याभ्यन्तररजः शिशमयिपयेव नय-
नेभ्यो हर्पाश्रुधारा वर्पन्तस्तृतीयभवनगान् युगादिजिनपादानन्ववन्दिप्सहि पूर्वन्यायेनेति ।

[कङ्कदकमहादुर्गस्थयुगादिजिनदर्शन - वन्दनस्तवनादिवर्णना -]

§ ८. ततश्च द्वितीयेऽहि कङ्कदकमहादुर्गमध्ये माधववक्षोलङ्कारकौस्तुभायमानानादियुगीन-
श्रीयुगादिजिननिर्नस्योत्पिञ्जलितहृदयान्तरालाः, प्रभवद्वर्षाश्रुप्रणालाः, क्रमेण नमोऽङ्गण-
लम्बिकपिशीर्षमालाविलसत्सप्तशालालीनसप्तप्रतोलीद्वाराणि सप्तसुखानीवाक्रामन्तः, स्वर्ण-
कम्पाकरेण प्राक्खंचिदावर्जितेन महर्द्धिना मौलभूपालप्रतिशरीरभूतेन हेरम्बाख्यप्रतिहारेण
सोपानसहस्रसङ्कुलं राजपथं परिचाप्यमानाः, पदे पदे जायमाने दानोत्सवे वृषकारित-
मानोत्सवे च प्रकाशमाने राजाङ्गरङ्गद्वारायनिनादे उच्छलद्रवलमङ्गलध्वनिभिः प्रतिशब्द-
शुखरीक्रियमाणेषु सप्तप्राकारेष्विव, वृषतिसौधमध्येपु वीक्षणापन्नकुतूहलिराजलोकैः पाणि-
न्धमतां नीयमानेषु, पृथुष्वपि पथिपु निरङ्कुशैरपि दौवारिकैश्चानवारिताः, अनवरतप्रणय-
परिचितमिव राजसमाजजनसमूहमूहमानाः श्रीनाभेयं प्रीत्या प्रणिपेतिवांसः ।

तदा च - तत्र वृद्धास्तत्तीर्थैतिह्यमित्यमाहुः -

यथाहि - "इदं किल कमनीयकनककुम्भोपशोभितोत्तुङ्गशृङ्गरङ्गत्प्रासादमयं महातीर्थं"
विजयिनि भगवति श्रीनेमिजिनपतौ श्रीसुशर्म्मभूमीभुजा संस्थापितम्, तदिदं चाघटित-
मदङ्कितं स्वयंभूतमिवानादियुगीनं श्रीमद्युगादिदेवचिन्ममचिन्त्यचिन्तामणिमधुतकल्पपाद-
पमभितमाहात्म्यमनन्तातिशयं जानन्तु । इयं च भगवत्तरणारविन्दमकरन्दचञ्चरीक-
कुटुम्बिनी श्रीमदम्बिका, यस्याः किनप्यसामान्यमतिशयं व्यावर्णयन्ति सन्तः । अस्या
हि प्रक्षालम्भः कुम्भसहस्रप्रमाणमपि जगद्गुरोस्तावत्प्रमाणेन स्नात्रान्भस्ता सह तदाशा-
तनभीलेव तुल्यस्थानस्थितमपि नैकीभवति । प्रत्यक्षं बाधुनापीदम् । अथवाऽसम्भावित-
कीटिकाप्रवेशनिर्गमे लघुन्यप्यमुष्मिन् गर्भागारे कृतकपाटसम्पुटे भूयोऽपि स्नात्रतोयं
सङ्गदुरन्तदुरितमिव क्षणादकस्मादूर्द्ध्वशोषं शुष्यति । इह हि कृतं स्तोत्रादिपूजायं सत्कृत्यं
सत्क्षेत्रे निहितं बीजमिवैकान्तेनाविसंवादि फलं स्यादित्यागमः ।" तदिदमुत्कण्ठितस्या-
ऽऽह्वानं घटितसुवर्णं वर्णिकाधानमित्याभाव्य स्वयान्वल्लेः प्रकामफलभूतामिमां स्तुतिमित्य-
माविरवीभयाम ।

तथा -

जगजीवनं पावनं यस्य वाक्यं महोक्षध्वजं चङ्गगाङ्गेयकायम् ।

तिरस्कृत्य कर्मस्थितं जन्तुतातं श्रये तं मतिश्रीकृते तीर्थराजम् ॥ ६८ ॥

गलन्याशु पापान्यनन्तानि तानि प्रसर्पन्त्यगण्या मुदस्वावदाताः ।

महासिद्धिरायाति कीर्तिश्चक्षति प्रभो ! त्वां नमस्कृत्यां शान्तमूर्तिम् ॥ ६९ ॥

ऐकः कष्टेच्छेदने दीप्तिमानुर्भूतस्यानुच्छेदो मीतिपेदी ।

युक्त्वा युक्तः स्वागमागाधवाक्यः सिद्धौ रोद्धा युग्मिधर्मं क्षतागाः ॥ ७० ॥

दिक्षा द्ये तेऽम्युजोऽग्निष्पुवके दूरं नद्यऽऽदिप्रभो ! केशराजिः ।
 नन्यारुहे भास्करे पर्वतं तं ध्वान्तं किं न क्षीयते निष्कलापम् ? ॥ ७१ ॥
 रयापारसंसानिहारसरं रजोभारसंहारणासारनीरम् ।
 कृपालुं रसालं महाधीवरं सत् प्रभावं महामोऽज्ञसाऽधीश्वरं तम् ॥ ७२ ॥ (-नायकमणिः)
 तरन्ति सन्तो विपदर्षणं ते पोतायितं येऽनुसरन्ति तेऽदः ।
 नतं पदान्जं, भुवि सावधाना यस्मान् मनुष्येष्वथ क्षमं भावि ॥ ७३ ॥
 जगत्प्रभुः सत्यनयः स्वयम्भूः स्याद्वाद्यजन्मा निहृतान्तरायः ।
 तेजोमयस्तात्त्विकयोगगम्यो जीया गतेह । त्वमघाद्विवायो ॥ ७४ ॥
 गीर्वाणपश्याप्यतिशायिनी सा तावच्च गीयेत मरुद्वीशा ।
 बुधैर्न यावद् बहुधाहिमक्तेः शक्तिः प्रबुद्धा जिन ! तेऽस्तथापा ॥ ७५ ॥
 जन्ममूषितनिजायतवंशं देशनाजनिमभ्युशिवायम् ।
 साधितेष्टमुखसङ्क्रमरङ्गं मद्रसान्द्रमभिनीमि सदङ्गम् ॥ ७६ ॥
 राकाशशङ्काननमादिदेवं बन्दे युगादौ जगदुद्धरन्तम् ।
 तं रङ्गदुच्छयशःसुरहं हरत्तमं लोकमवोरुकारम् ॥ ७७ ॥
 नय प्रभो ! सेवकमात्मसङ्गं जय प्रभावोद्वलितान्वपङ्क ! ।
 नमन्महाराजकृतोरुभागधेय । प्रयच्छाऽविकलं चरित्रम् ॥ ७८ ॥
 वरं गृहं हाववती च नारी वर्ण्या च लक्ष्मीर्भवतोऽनुभावात् ।
 वरेण्यलावण्यवचास्ततोऽहं बहे तवाङ्गां भव मे शिवाय ॥ ७९ ॥
 दर्शनं दुरितरोधि तावकं नाभिनन्दन ! भवेद् भवावधि ।
 मज्जतान्मम मनोहिमरश्मिस्त्वद्गुणामलमहाम्युनिधौ हि ॥ ८० ॥
 महामोहमाद्यत्तमस्तोमथानोरखण्डोत्तमज्ञानसङ्केतवास्तो ! ।
 प्रस-स्यावरप्राणिमोहान्तकस्य त्वावस्थाप्राप्तं ते जनः स्यादन्तर्हाः ॥ ८१ ॥
 रवीन्दुप्रदीपप्रभूतप्रभाम्योऽधिकं विस्फुरद्दर्शनं तेऽयं जातम् ।
 दयाद्रीं स्वर्गं त्वमातिष्ठिष्येत् सुधाग्मो मदङ्गे न चित्ते विभाति ॥ ८२ ॥
 पदं ह्रिक्खलेलु पादपङ्कजे तवाऽरुपं मे हृदयं समन्द ! ।
 कृताश्रयायै हि कृतिप्रकाण्डा यत्रासकृत् स्वर्ग्यतां वदन्ति ॥ ८३ ॥
 दलन्तं दरं मन्दमाकन्दरायं दयाकन्दलीकन्दमानन्दसारम् ।
 नतस्त्वां शुभं कुकर्मोप्यधस्तात् प्रकर्त्ताऽस्मि कर्हिधि नम्रामर ! आक् ॥ ८४ ॥
 धरापीशधीरं महोदय्यगाधं निरस्तकुपं प्रावृषेण्याब्दनादम् ।
 लसन्मुक्तिलक्ष्मीवरं शुकमोहं महामोऽमलज्ञानमानन्दतोऽसुम् ॥ ८५ ॥
 रोचीर्वीचीप्रोलसत्सहदेशे सौम्याकारोत्प्रेक्षितान्तःप्रभोदे ।
 शेषस्फूर्ज्ययोगलम्पप्रविष्टे द्येऽपीशे जायतामिष्टलाभः ॥ ८६ ॥
 न्योमो मानं वेति यौजः प्रकर्षैर्दृष्टा काव्योऽप्येषु ते तीर्थराज ! ।
 नो सोऽपीशो यद्वृणान् जल्पितुं ही ! तत्को मानो भेऽन मूर्खत्वयाजः ॥ ८७ ॥

यदाहुश्चिदानन्दसन्तानरूपं श्रितानां मयधं परब्रह्मयाताम् ।

दयालो ! तदेव त्वदीयं प्रपद्ये शरण्यं पदद्वन्द्वमाविष्कृतायम् ॥ ८८ ॥

जयति जयतामर्तिच्छेदी युगादिजिनः परं, तदनु विजयन्ते योगीशा बुधा जयसागराः ।

तदधिमहिमस्तोत्रं हारं तदन्तिपदः कृतिं, दधदलसुरोदेशे भव्यो जनो जयतादयम् ॥ ८९ ॥

जन्मजीवितगिरां सफलत्वं मङ्गलं च वृषभेश ! ममाद्य ।

यत्नतोऽसमसमांसनितान्तं यन्महावृषगतेऽधिगतोऽसि ॥ ९० ॥

इति हि नगरकोटालङ्कृतेरादिनेतुः, स्तवनमञ्जनि पूर्णं हारबन्धाभिधानम् ।

अहह ! सुकृतयोगः कोऽपि मे स्फातिमागा-दिति वदति यथावत् प्राञ्जलिर्मघराजः ॥ ९१ ॥

तदित्थं चावता प्रस्तुतस्तवनादिविधानेन कृतकृत्या इव जाताः ।

*

[नगरकोट्याधिपनृपतिवृत्तस्वागतादिवर्णना -]

१९. इतश्च - श्रीचन्द्रोज्ज्वलसोमवंशविशदमुक्ताफलापमानावतारेण पद्मत्रिंशद्राजकुली-
शङ्कारसारेण चपलोच्छृङ्खलभूपाललक्ष्मीकरेणुकाचापलसंयमननिस्तमानालानस्तम्भभूतो-
द्घण्डदोर्घण्डेन विपमविविधविकटसपादलक्षपर्वतमालायलगावर्षाक्षोदिष्ठविपक्षक्षोणीनाथ-
शिरोनिवेशितनिजाज्ञास्कारप्राग्भारेण प्रबलालुलशक्तिनृपतिभतल्लिकाविनयबल्लच्छिरः-
कमलपुष्पजयिपितचारुचरणेन्दीवरेण धनसमृद्ध्यपहसितधनदेन सौराज्यजनितजनानन्देन
सर्वपद्मदर्शनविभ्रामच्छायापादपेन विशिष्य श्वेताम्बरभिभ्रुवलक्षपक्षपातोपलक्षितचिब-
धुपा पितृपर्यायांगतस्वसौधमध्यस्थितश्रीयुगादिजिनभक्तिपुपा निजमुखकोमललावण्याप-
हसितचन्द्रेण भृगुगणरेन्द्रचन्द्रेण, आत्मीयप्रधानपुरुषैः सयहुमानमाहूताः सङ्घसङ्गताः,
ततश्चातुर्वर्ण्यजनमहत्तरैः परितोऽलङ्कृतं विचित्रमपि सचित्रमतुलमपि सतुलं विशालमपि
सुविस्तीर्णशालं निजशोभापराभूतपुरहृतास्थानं तदीयसभास्थानं प्राप्ताः । ततश्च वीज्य-
मानवरचामरं स्वरूपान्तरावस्थितं चामरमिव वरेण्यहिरण्यमणिमयसर्वाङ्गीणभरणशृङ्गार-
सौन्दर्यापहसितमारं सकलकलाकुशलं ग्रहगणमध्यवर्तिनं निशाचल्लभमिव राजसभाव-
स्थितं पुरुषोत्तममिव तमद्राक्षमोऽक्षाममुदः ।

अथेपन्नग्निरसं तमधिकृत्य निर्ग्रन्थभाण्डागारसर्वस्वभूताशीर्वादसन्दर्भगर्भमुद्रादहः
पथमिदं स्तोदाहरामः -

तद्यथा -

श्लाघ्ये जन्म कुले तनौ सुमगता हृद्या कला सद्गुरुः, सन्तानर्दिसमृद्धिसौख्यमतुलं भोज्यं च राज्यं परम् ।

चकित्वं त्रिदशाधिपत्यमपि ह्री ! प्राप्नोति जन्तुर्यतः, सोऽमीष्टार्थविशुद्धसिद्धिजनकः श्रीधर्मलामोऽस्तु वः ॥ ९२ ॥

अपि च -

कङ्कदफकोट्टकन्दमध्यासीनो रिपुद्विपान् हत्वा । श्रीमान्नरेन्द्रचन्द्रक्षितिपतिहरिणाधिपो जयति ॥ ९३ ॥

अथ च जलार्थं कस्मिन्नपि जने कृतभ्रूसञ्ज्ञमाभान्य नृपतिं प्रस्तुतमिदं स्माचक्ष्महे -

वपत्राम्भोजे सरस्वलाधिवसतितरां शोण एवाधरस्त्रे, पादुः काकुत्स्थवीर्यस्थितिकरणपटुर्दक्षिणले समुद्रः ।

वाहिन्यः पार्श्वमेताः कथमपि भवतो नैव मुयन्त्यमीक्ष्णं, स्वच्छेऽन्तर्मानसेऽस्मिन् किमिव नरपते तेऽभ्युपानामिलापः ॥ ९४ ॥

अपरं च—

नद्यो नीचरता दुरापपयसः कृषाः पयोराशयः, क्षाराः शुद्रवकोटसङ्कटतोद्देशास्तटाका अपि ।

ग्रान्त्वा भूतलमाकलय्य सकलानभोनिवेशानिह, त्वां भो मानस ! संसारत्रुपगतो हंसोऽयमानन्दताम् ॥ ९५ ॥

पुनर्विवेकमुज्जीवयितुमियमन्योक्तिः—

रे चूत ! नूतन मदं मलिनानुकूल ! त्वां वर्षयन्तु कनयो न वयं वयस्य ।

शुक्लच्छदो यदिह शैवलमुग् भालो रोलम्बकोक्तिरुलं कुसुमैर्दिनोपि ॥ ९६ ॥

तथा—

अये वापीहंसा निजवसतिसङ्कोचपिशुनं, कुरुष्वं मा चेतो वियति वलितान् वीक्ष्य विहगान् ।

अमी सारङ्गास्ते सुवनमहनीयव्रतभृतो, निरीहाणां येषां नृणमिव भवन्त्यम्युनिधयः ॥ ९७ ॥

" इत्यादिभिर्नैव-पुराणैः सूक्तैर्नृपमनोऽनुजीवितं यावत्तावता तत्तल्लक्षणसाहित्यादिरसपरि-
मलितमतिर्नृपतिरभोगङ्गाभिवाहानुकारिण्या तत्तद्वृहप्रत्युद्गाम्युसारिण्या प्रधीणोचितवाण्या
पश्यत्सु पार्षद्येषु साक्षाद्भूमिव तिष्ठत्सु राजकीयेषु विद्वत्सु सहासाभिः स्वयमेव क्षणं
गोष्ठीसुखमन्वभूत् ।

तदानीं च—

" स कोऽपि न सदो मध्ये मूर्खो वा यदि पण्डितः । बालो बृद्धः पुमान् स्त्री वा यो नाश्वर्यरसं पयौ ॥ ९८ ॥
§ १०. अथ विद्याविनोदप्रियेण राज्ञा सञ्ज्ञापिताः सभासदो विद्वांसो ब्राह्मणा केऽपि केऽपि
राजन्याश्च सम्भूय पचत् फल्गुवल्गितप्रायं सम्यग्रूपं वा प्रष्टुं सहसोपस्थिताः । ततश्च तान्
प्रश्नानुरूपोत्तराधानेन व्युत्तमदनिभानिव निरभिमानान् मनागापाथाऽन्तराले वेदमवदाम—
के दारसोपणरताः ? कं घलयन्तं न आधते शीतम् ? । कं संजघान विष्णुः ? का शीतलवाहिनी गङ्गा ? ॥ ९९ ॥

" जीवन्ति जन्तवः केन ? धातूनां सम्भवः कुतः ? । सुधानां वर्ण्यते काचित् ययोक्तमपि नोद्यते ॥ १०० ॥

विकल्पापेक्षकः कोऽर्थो विनाशः शङ्कते कुतः ।

पयोत्पत्तिः कुतः कीदृग् दुस्यः सर्वत्र वारितः ॥ १०१ ॥ (—इति प्रश्नोत्तराणि ।)

कृपणोऽपि नृपार्थ्यः स्यादुदारस्यापि लील्यता ।

भावामात्रेण यस्यास्यादाख्यातोऽपि न मुच्यते ॥ १०२ ॥ (—प्रहेलिका ।)

" काचिद्वहान्तःप्रियविप्रयोगमसासहिः श्राप्य तर्गं प्रफुल्लम् ।

ज्वलदियोगाधिरियं व्यहासीच्छायां तदीयामपि किं निदाये ? ॥ १०३ ॥ (—भावालङ्कारः ।)

इत्यादिपद्यानां प्रत्युत्तरदानमुक्तान् विदग्धमन्यास्तांस्तान् यावदुदनैष्म, तावदेकः
कादमीरदेशीयः कुशाग्रीपमत्यवगाहितविततप्रमाणग्रन्थस्तार्किकचक्रचूडामणिमन्यद्वल-

" निश्चितवाग्विचदितुं लभो महताऽऽदोषेन । सोऽपि, अचिन्त्यश्रीपूर्वगुरुसाध्विसन्नद्धसस-
म्यद्ववाद्यात्रेण प्रतिहतवाग् वीक्षापन्न इव क्षणं क्षोणीशाध्यक्षमेव सितभिक्षूननुनिनीपु-
पादलप्रपाणिरिदमुच्चैरुचचार । यतः—'भो ! जैनानां पुरः कोऽहं वराकः, क्षमध्वमागः' ।
अथेत्यादिसरसेष्टगोष्ठीप्रकारेण परमप्रीतितन्वन्नुत्तमना मनुजेश्वरोऽसात्सनाथस्य सङ्घस्य

सर्वस्यापि बहुमानसारं सत्कारं चकार । 'अहो ! आर्हतो घम्भो विजयते !, धन्यमिदं मत्ता-
न्तराज्यं श्रीजिनशासनम्, यत्रैवं विद्वत्तादिगुणा निरूपमाना विभान्तीति ।' अनन्तरं
च चञ्चच्चन्द्रकान्तादिविविधचर्णदैवतालङ्कृतं देवागारं स्वकीयं दर्शितवान् । अचकथञ्च स्व-
र्गाणान्—'यदस्य सङ्घस्य प्रवेश-निर्गमयोर्न स्वलना कार्या ।' अथ 'प्रत्यासीदति नः
सान्ध्यो विधिः'—इत्यादिना प्रतिगमनाय प्रत्याप्यमानोऽस्माभिः कथञ्चिदेवं महाप्रणयावि-
र्भावकमिदमवादीत्—

मा गा इत्यपमङ्गलं, यत्र इति खेहेन हीनं ऋचः, तिष्ठेति प्रसुता, ययारुचि कुरुष्वैपाऽप्युदासीनता ।

किं ते साम्प्रतमाचारमिदं हितमेतत् सोपचारं वचः, सार्त्तव्या वयमादरेण भवता भूयात् पुनर्दर्शनम् ॥ १०४ ॥

ततस्तमापृच्छथ श्रीजिनशासनप्रोक्ततिदर्शनोत्सर्पत्प्रभोदप्लुतहृदयाः स्वमठभागताः ।

[नगरकोटस्थितजिनमन्दिरविधीयमानोत्सवादिवर्णना —]

10

१११. अथाऽपरेद्युश्चातुर्वर्णधन्यमानार्हद्विस्वभूपितेषु तेषु चतुर्वर्षिणः प्रासादेषु महत्युत्सवे
श्रीदेवमहापूजावसरे क्रमेण श्रीसङ्घश्रावका गन्धोदकसम्भृतैः स्वर्णकलशैः श्रीजिनचन्द्र-
पादान् दर्शनदत्तमनःप्रसादान् यथाविध्यसिस्त्रपन् । तदनु सुलभैः शुभगन्धवन्धुरचम्पक-
पवित्रशतपत्रप्रकुल्लमालतीजाल्यादिजाल्यपुष्पैर्बहुभङ्गीभिरपुष्पजन् । पेशलफलपक्षाक्षतादि-
घल्लिं पुरो जगद्गुरुणामुपाहरंश्च । ततश्च चतुर्विधश्रीधर्मास्थान्ये मोत्पादकेषु चतुर्वर्षिणः काञ्चन-
कुम्भोपलम्भसम्भावितद्रष्टृमनःप्रसादेषु प्रासादेषु गर्भागारादाराभ्यादण्डकलशावलम्बिनो
ध्वजान् व्यदीधपन् । तदा च रेणुर्वायानि, जगुः कुलनार्यः, नृत्यन्ति स्म विस्मेरास्या
नागर्यः, ददुर्दल्लीसकानि थालाः, ताव्यन्ते तालाः, खेलन्ति खेलास्ते चात्यन्तं सहेलाः,
दीयते यथेच्छं दानं, यथा दूरेत्यतामश्नति दुरितविगानं, प्रगुणीभूता सुगतिः, प्रणष्टा
कुगतिः, वर्द्धते धृतिः, विशीर्यते कुसृतिः, उच्छ्वसन्ति दानिनः, लभन्ते मानं मानिनः,
खिद्यन्ते कृपणाः, विकसन्ति वितरणनिपुणाः, जाग्रति योगिनः, विहसन्ति चैत्यनियोगिनः,
निजचित्ते चमत्कुर्वन्ति ज्ञानिनः, समाधिमधिभ्रयन्ति ध्यानिनः, प्रमीलत्यविद्या, उन्मीलति
विद्या, विलसति पुण्यम्, वर्द्धते श्रेयः ।

किं च—

तन्मन्ये येन द्योऽयं श्रुतः स्नात्रोत्सवोऽथवा । यदि तस्य मुदे न सादत्र प्रतिभुवो वयम् ॥ १०५ ॥ 21

तदनु च भट्टचट्टनटपट्टकवाड्यादिदुःस्थित-सुस्थितजनसाधारणानि शालिसर्पिस्साराणि
सङ्घकारितानि अवारितानि भोजनानि सर्वत्र प्रावृत्तन्; यानि रहःस्थितमप्यवदान्यं प्रकाश-
यन्ति । अथाष्टमीदिने श्रीशान्तिजिनविधिचैत्ये जयजयशब्दमुखरेषु घन्दिदृन्देषु महोदण्डे
भवत्युत्सवे मेघराजगणि—सत्यरुचिगणि—मतिशीलगणि—हेमकुञ्जरमुनि—कुलकैसरिसुनीनां
पञ्चमङ्गलमहाश्रुतस्कन्धायनुज्ञाहेतुकां नन्दीं मिलितेषु नागरेष्विव सङ्घजनेषु व्यधासिष्म । 22
तत्र पाश्चान्तं स्थाने स्थाने देवचन्दनावहिताः कार्यान्तरपराधुखा भ्रामं भ्रामं भावपूजया
जगदीशान् त्वरया श्रद्धया सम्भावयन्तः, सङ्घश्राद्विधीयमानां द्रव्यपूजां चानुमोदयन्तः,
सह जन्मना निजजीवितमपि कृतार्थं गणयन्तः, यावद्द्वारानष्टोत्तरं शतमपि चैत्यपरिपार्टीं
पञ्चशक्रस्तवाविर्भावसारां सपरिवारा वितेनिवांसः । इत्थं श्रेयःकृत्येन पुण्यलभ्येन स्वात्मा-

नमिव तदनुमोदकं परमपि संसारमवाप्नोधिपारवर्त्तिनमिवानुमिनुमः । सपरिवारश्री-
मदाराध्यध्येयपादप्रत्ययमपि विशिष्य श्रीजिनचन्दनं तत्रान्यत्रापि नामग्रहणपुरस्सरं
विहितमस्तीति ज्ञपरिज्ञयाऽनुमोद्य तन्मस्यकैरिव स्थानस्थैरपि प्राज्यं पुण्यं विष्टपनीयमिति ।

अन्यच्च यथा योगं गोचरचर्यादिस्वार्थसिद्धये पुरान्तराले चङ्क्रम्यमाणाः कचिदुपधारायन्त्रं
॥ मठस्यस्य महापुरुषप्रमाणानुकारिणः कान्तजालजातरूपनिष्पन्नस्य रेखाप्रासरूपस्य राज्ञो
रूपचन्द्रस्य रूपेक्षणं चक्षुर्विश्रामसुखमुलभमानाः, कचिच्च प्रत्यासन्नहिमाचलशैलराजकूटा-
हृतानि भीष्मग्रीष्मर्त्तावपि हिमानीखण्डानि पुण्यपुरुषप्रज्ञांसीवात्यन्तं विमलान्युन्नयमानाः,
अधिविपणिमार्गं च व्यापार्यमाणचारुचम्पकशतपत्रादिगन्धद्रव्यपरिमलवाहुल्येऽपि नादा-
विषयं रसमनाददानाः, सततप्रवृत्तोत्सयानां गीतवृत्तनादरसलालसानां दिवश्च्युतानां देवी-
॥ नामिवातुपमतमतनुसौन्दर्याणां पौरपुरन्ध्रीणां श्रोत्रमधिगतैर्मधुरध्वनिभी रागमवग-
च्छन्तः, गृहोद्यानवस्तीमानाव्रतरूपरिपाकिमफलेषु सुगन्धलोकोपनीतेष्वपि जिह्वालीप्यलेश-
मप्यस्पृशन्तः, विचित्रभूर्जपत्रवन्मुद्गलरुपर्शान् कम्बलान् करस्पर्शमाश्रितायामुपटौकयन्तः,
पावकशदिनीं तत्रावतस्थानाः । ततश्च—‘तिष्ठथ चतुर्मासीम्, ययमपि शुद्धश्रावकीभवामः,
महांश्च लाभो यः, कुरुष्वमनुग्रहमस्मात्’—इत्यत्यन्ताग्रहपरान् नामश्रावकान् तत्रत्यान्
॥ जीदो-वीरो-हर्षो-चंभो-संभो-गंभो-प्रमुखान् कथमपि सम्पूजयामासियांसः । ततः
सर्वेष्वपि विहारेषु जिनेन्द्रपादानधिकृत्य सपरिवाराः ससङ्घाः सगङ्गदखरा पाप्मलुतेक्षणाः
प्रास्थानिकीं चैलषन्दनां सुचिरमारचय्य ललाटप्रदिताञ्जलयः खल्वेकान्तशान्तरसवशीकृत-
स्वान्तास्तदानीम्—

तव दर्शनमेवास्तु किमन्यैः प्रार्थनायतैः । सरागचेतसोऽनुचैरुत्तमने निर्वृतिं यतः ॥ १०६ ॥

॥ वारं वारमियं चिन्ता वारं वारमियं कया । यदहं त्वां प्रपश्यामि स्यूो दर्शनमस्तु ते ॥ १०७ ॥

तदित्थमग्रजगन्नाथमभ्यर्थनानामिमां प्रथयित्वा, असकृच्च शिरःप्रणामं कारं कारं कथ-
ञ्चित् तीर्थमहामोहप्रतिबन्धवशात् स्खलितपादप्रचारं क्षणं शून्या इव हतहृदया इव ततः
प्रस्थातुमुदयच्छाम ।

अथ च—

॥ उबालासुखा जयन्त्या च श्रीमदम्बिकया तथा । वीरेण लङ्काहात्येन यदसेवि सदैव हि ॥ १०८ ॥
, संसारसागरोत्तारीर्थात् तीर्थोत्थासतः । श्रीमन्नगरकोटाख्यात् प्रस्थिताः सह सार्धैकैः ॥ १०९ ॥ (शुम्भम् ।)

[नगरकोटतीर्थात् कृतप्रस्थानस्य संपत्त्य मार्गागत्वान्यस्थानवर्णना—]

§ १२. अथ गिरिसरिद्रुपशैलेलातले बहन्तः, एकतः किल ‘पञ्चउ खोडउ’ इति मृदुलघुदिशः
निव किञ्चिद्व्यक्तवाचा संशब्दनेन गिरिसुवि पथिकेभ्यो ह्यविश्वासशिक्षामाख्यान्त इव
॥ कांश्चन पक्षिणः पदे पदे प्रदक्षिणीयभूवांसः । अन्यतः पुनस्तत्प्रतिपेक्षयिष्येव कांश्चन विप-
श्चित इव ‘होकोकिमह, होकोकिमह’ इति स्फुटप्रतिरावेण जगद्भैविष्यं प्रचिकटयिषुन् विह-
गान् स्वात्मनि माध्यस्थ्यद्वैतमुत्तेजयन्तः शृगुवांसः । विस्मयसोरिताऽऽनन्दादोपा गोपा-
चलपुरतीर्थं जग्मियांसः । सं० धिरिराजकारितोत्तुङ्गप्रासादस्य श्रीशान्तिनाथं सगौरवं च
प्रणमिवांसः । अत्र च देवसेवापराः सङ्गकृत्यानुमोदनासमाहितहृदः सदसद्विवेकं प्रतिवा-

स्तव्यास्तिकांश्च कांश्चन प्रवीणयन्तः, पञ्चाहोरात्राणि तस्थिवांसः । अथ पारेविपाशस्थितं
 श्रीवीरस्वामिपादमहाप्रासादकलितं श्रीनन्दवनपुरं प्रापिवांसः । तत्र च पूज्यपूजां विधिव-
 द्विधाय सह तत्रत्यसङ्घेनाऽऽगन्तुकसङ्घोऽपि खल्वात्मानं धन्यममन्यत । तत्र च सुविहित-
 शुणपक्षपातरसिकमनोभिरात्मकरणीयातिनन्दिभिः शुद्धमार्गाभिनन्दिभिः सौजन्य-
 सम्भिन्नसर्वभावैः पार्वतिकभूपाललोकपालितवचोभिः सह खयूच्यैरनुमितसंविग्रपाक्षिक-
 पदस्यैर्भृशमजर्ज्यमासोऽन्यामहि रूपम् । ततोऽपि प्रस्थायातिनिविडतमसि निश्यपि पुरोवह-
 मानाभिर्द्योतमानखद्योतरिङ्गोलीभिरन्तरान्तरा द्रुतदडिङ्गिरिव समुज्जृम्भितचक्षुरायुष्याः
 कोटिल्लग्रामे क्रमेणाभिनवोत्तुङ्गशृङ्गारङ्गप्रासादे श्रीवामेयजिनेन्द्रदर्शनेन सफलप्रयासा
 बभूवांसः । सङ्घो यावता पूजादिककर्मणि प्रवृत्तोऽथ तावता ययं तमिति स्तोतुं प्रवृत्ताः—
 तथा च—

अभिमतफललाभकरं चिन्तामणिपार्श्वनाथतीर्थकरम् । यरलवशपसहवर्णैः किञ्चिदहं वर्णयिष्यामि ॥ ११० ॥

श्रीवल्लिाशिसुरसारसालवाल !, श्वःश्रेयसाय सविहासरसोऽसहायः ।

अंहो विहाय सहस्रैव विशालपाहुः, श्रेयःश्रियं सह वृपैरिह शिश्रिये यः ॥ १११ ॥

यो विश्वसंशयविलेशयैरक्षरीः, यः संवारिसयलहववारवीरः ।

यो हर्षवासररविर्विषयारिंस्तु, यो वेह संवरसरोवरशालिहंसः ॥ ११२ ॥

शेषाहिवावदिशरा बहुहावहेल-लीलाविलासविवशासु वशास्ववश्यः ।

सेव्योऽसि वासवविशं सविशेषवीर्यं-शौर्याश्रयोऽस्वविरलं सरलाशयोऽसि ॥ ११३ ॥

अर्हन् यशःसलिलाशिशयी रसायाः, सार्वः शिवालयविलासरसाय सोऽयम् ।

सर्वं सुरासुरसुरेश्वरसूरिसिंहाः, संसारवासविरहाय सिपेविरे यम् ॥ ११४ ॥

यः स्रैरिवैरविलायाय सहः सहस्री, स्त्रीयस्ववंशबहुलाम्बरशर्बरीशः ।

शश्वल्लौ वशविहारसीह शीलं, श्रेयोरेहससरसीरुहसूर एषः ॥ ११५ ॥ (—चतुर्थमिदम् ।)

ये पञ्चवर्गपरिहारसमेतमेतत्, पञ्चाक्षनिग्रहपराः स्तवनं पठन्ति ।

ते ही ! चतुर्थपुरुषार्थसुखं लभन्ते, तद्वोषिलासमुपगास्तु ममापि बुद्धिः ॥ ११६ ॥

इति भगवन्तमभिष्टुत्य कृतकृत्येन सहैव सङ्घेनानधीभवन्तः, अथ गिरिगह्वरकूटसङ्घदानं
 मार्गान् दुर्गमानुलङ्घयन्तः, कापि पर्वतप्रदेशोद्भूताभिः सप्रत्ययाभिस्तमः कवलयन्तीभिः
 पर्वलन्तीभिरौपधिभिरतिभास्वरप्रदीपकलिकासाध्यं कर्म प्रत्यक्षयन्तः, पर्वतघटानतिक्रम्य
 पर्वतदेशमध्यगं नानाविधश्राद्धसङ्कुलं श्रीकोठीपुराभिधमहानगरं प्रापिम । तत्र च देवार्थ-
 देवपादा विधिवदभिवन्दिताः । तत्र च सं० सोमाकोऽवारितवाहनासारं सरसशर्कराचूर्ण-
 पूर्णं भोक्तृमनोमोदकं महामोदकं प्रचुरघृतपूरपकाजसम्पन्नशाकप्रीणितरसिकलोकमिन्द्र-
 रसास्वादमाद्यद्रसज्ञरसनाविषयं स्तुपीभवदपूर्णं मुनिष्पन्नरूपं सुगुह्यस्तिग्धदध्योदनजनित-
 जनसमाधानं सुगन्धिशालिपरिमलोद्धारमात्राप्यापमानजनं प्रसर्पत्सर्पिर्द्वारामबाह्रप्रवा-
 हिताहितदौर्मनस्यं नानास्वाद्यपेयलेखाद्यह्वयं प्रकाश्यमानबहुविनयप्रकारं श्रीसाधर्मिक-
 वात्सल्योपचारं सारं कारं कारं तथा समस्तवास्तव्यवस्तुवित्तसार्वधिकसङ्घपुरुषेण सम्पन्न-
 चित्तरङ्गः सुरङ्गशङ्खवसनदानेन मनागस्वलितचित्तस्ताम्बूलादिना च सचमत्कारं सत्कारं
 चकार तथा, यथा सार्वत्रिकीं प्रशंसांमाससाद । इत्यलं बहूक्त्वा । तदेवं देवचन्दनसाव-

धानास्तत्रापि दिनदशकं स्थितिमजीवयाम । अथ ततः प्रचल्पातिदुरन्तमहामार्गसागर-
मतिक्रमयन्तः, क्रमेण सप्तकृदाख्यमहाप्रवाहमयं जलनिवेशमङ्गेशेनैव क्रोशयत्वारिशत्प्रमाणं
तरीभिरतिबाह्यन्तो यथाक्रमेण चङ्क्रम्यमाणाः श्रीदेवपालपुरपत्तनं प्राविशाम । तत्रत्य-मुदु-
पक्षीय-सं० घटसिंहादि-खरतरपक्षीय-सा० सारङ्गादि-विविधशुद्धभद्रश्राद्धसङ्केतं धुम-
धुमायमानघनतूर्यम्, शुभशुभायमानगन्धर्वम्, ऋतत्रटायमानकाहलम्, दमदमायमान-
मर्दलम्, दमदमायमानढोलम्, प्रौढीभवज्जयजयरवं प्रवेशोत्सवमन्वयोभूयामहि च ।
तत्रापि कोटीपुरवत् तानि तानि सार्वभौमिकवात्सल्यसङ्घपूजादीनि सङ्घपट्टयुचितानि निखिला-
न्यपि करणीयानि सङ्घपतिमहाधरादिभिस्तथा चक्राणानि यथा श्रीजिनशासनस्य सङ्घस्य
साधूनां आचक्राणां च प्रशंसोद्घापः खरपरपक्षीयेषु प्रोह्यलास । तदेवं श्रीजिनशासनं भासयन्
सङ्घस्य दशदिनीं स्थितिमकरोत् । ततश्च तत्रत्यसङ्घलोकाग्रहेण तथाविधां तत्र योग्यतां
मत्वा मेघराजगणिः सत्यरुचिगणिः-कूलकेसरिमुनि-रत्नचन्द्रकुलकैः सहितश्चतुर्मासीं
स्थापितः । स च यावत्साम्प्रतं तत्रत्यसङ्घेन सम्प्रहेतितोऽसङ्गुपकण्ठं विजयी समाया-
सीदिति ।

[तीर्थयात्राप्रत्यावर्तन-स्वस्थानप्रवेशवर्णना -]

- ॥ १११. अथातो वयं सह सहागतेन तेनैव सङ्घेन सहसा प्रचेलिचांसः । क्रमेण श्रीमद्देवशु-
क्रासादसाक्षिध्वयोहित्येनातिदुरन्तरमहत्तरसरणिसागरं सुखसुखेनाकुतोभयाः समुल्लङ्घ-
यन्तः, पदे पदे गमनावसरपरिचितानि निवासस्थानानि निश्चिन्वन्तः, अविच्छिन्नैः प्रयागे-
र्विपाशाकूलङ्कपां पञ्चान्मुञ्चन्तः, प्राक्प्रस्थानमङ्गलवैलापरिचितं पुरोपवनं प्राप्ताः । इतश्च
श्रीसङ्घागमनकिंवदन्तीपानोल्लसदाह्लादमेदुरः समस्तालस्यच्छिदुरः प्रस्तापोचितक्रियाविदुरः
॥ श्रीफरीदपुरीयः सङ्घस्तत्कालमिलितान्यग्रामसङ्घश्च किं बहुना?—सर्वोऽपि ग्रामश्च तीर्थ-
यात्रापुण्यपवित्रिताहसङ्घदिदृक्षयाऽतितृपितलोचनः सम्मुखीनोऽलौत्सुक्यभाषादगात् ।
ततश्च तमुचिताशीर्वादेन सह प्रमोदेन योजयन्तः सङ्घपतिसोदराभ्यां सा० पासदत्त-सा०
हेमाभ्यामितिप्रीतिपराभ्यां पूगीफलनालिकेरादिवहुलताम्बूलादिदानेन सत्क्रियमाणसर्वजने,
यान्छितदानेनापाचकीक्रियमाणे याचकलोके, जायमाने प्रवेशोत्सवे फरीदपुरमवापाम ।
॥ यावत्सर्वोऽपि सङ्घोऽनिर्वाच्यपरमाह्लादसुधाभोषी मग्न इवाभूत् । तदृशं च वयमपि
सिद्धिसमीहितयाश्रिरूपमसमाधिभाजोऽजनिष्महि ।

अपि च—

मनसि कृत्य जिनेश्वरवन्दनं प्रचलिता यत् एव वयं मुदा ।

अभिनन्दिततीर्थेनमस्यया सुफलितामिमतास्तत् आगताः ॥ ११७ ॥

॥ सिद्धन्तीदंश कार्याणि प्रायेणोद्यमयोगतः । स चाप्यपेक्षते पुण्यं तच्च सङ्गे प्रतिष्ठितम् ॥ ११८ ॥

॥ इति श्रीविज्ञप्तित्रिवेण्यां तीर्थयात्रार्थसमर्थिका

गङ्गातरङ्गाख्या द्वितीया वेणिः ॥

३. अथ ज्येष्ठकल्पविधानाद्यर्थप्रस्ताविका तृतीया वेणिः प्रारभ्यते ।

*

[साधुपार्श्वदत्त-हेमाभिषङ्कतसुकृतप्रशंसा -]

§ १. अथ सङ्गागमनानन्तरं नितान्तमुदितचित्तौ सङ्घपतिभ्रातरौ साधुपार्श्वदत्त-हेमाभिषङ्क-
सुभ्रादौ ज्येष्ठे भ्रातरि सौभ्रात्रवल्लरीं पल्लवयन्तौ खं धन्यं मन्यमानौ निस्समानमानसोत्साहौ
तत्तत्प्रभृतसाधर्मिकादिसत्क्षेत्रेषु विविधाशनादिप्रकारेण न्यायार्जितवित्तवीजवापं तथा-
ऽकाष्टां यथा कल्पान्तकालकीर्त्तनीयकीर्त्तिमतां मतिमतां सत्त्ववतां सत्पुरुषाणां द्वितीयतां
धुरीणतां वा किलाञ्चतुः । तत् किं बहूच्यते ? यतः—य एव केचन यात्रारम्भे मनागवज्ञानमा-
दयन्, त एवाथ सर्वाध्यक्षं स्वात्मानं निन्दन्तः सुनिष्पन्नसङ्घकर्मणि आवं आवं प्रमोदा-
श्रूणि चातिविस्मयात् स्त्रावं स्त्रावं भट्टा इवैकान्तसङ्घकार्यभट्टिममुखरितमुखाः साक्षादीक्षिताः ।
तदहो ! खलु लोको जितद्वितीयः कामितकामुको वाञ्छसीति विदांकुर्वन्तु श्रीपूज्या लौकिका-
चारम् । किं च—सामान्येनाऽप्यनेन सङ्घेन सङ्घद्वयमीलनादतिस्फारीभूतेन तेषु तेषु स्थानेषु
सङ्घान्तरेभ्योऽसामान्यैः करणीयैः सर्वथाप्यत्यरिच्यत । तच्च सर्वमागन्तुका एव न्यक्षेण
पक्ष्यन्तीत्यलम् । अथ यावद्दिनानि कानिचित् तत्रावस्थानमभूत् तावता श्रीमल्लिकवाहणीयः
श्रीमम्मणवाहणीयश्च समुदायस्तत्र वन्दक आकारकश्च तुल्यकालं समुपागात् । ततश्च स्वस्वा-
स्पदमस्मान् विहारयितुं भृशमाग्रहीष्टाम् । वास्तव्योऽपि तथैवावस्थापयितुं निर्धन्धपरायणः
आसीत् । ततोऽस्माभिर्वास्तव्यो यावद् रहस्याक्षरमन्त्रेण सम्बोधितोऽस्याग्रहाद् विरराम,
'आम' इत्याह च । तद् द्वयं तु तथैवान्योऽन्यं विवदमानं शकुनान्वेषणव्यपदेशेन समाधाय
तत् प्रथमं मम्मणवाहनं प्रति प्रस्थिताः । सायं च दक्षिणेन गोमापयोऽरदन् । ततो
मम्मणवाहनगमनमुपेक्ष्य सह तत्सङ्घेन तदैव श्रीमल्लिकवाहनं प्राप्ताः । तदा च साधु दे०
मालाकेन प्रवेशोत्सवरङ्गः परिमितप्रसारोऽपि निखिलजनशोभासम्भारसम्पादको व्यधायि ॥
येन सर्वजनो मनसि चमदकरोत्, इति ।

[तीर्थयात्राकरणानन्तरसमागतपर्युपणापर्ववर्णना -]

§ २. अथ श्रीतीर्थयात्रामहापुण्यपीयूषकुण्डारचितसवना इव सुतरां सुस्थिरस्वास्थ्यभाजः
सपरिच्छदाः ससङ्गाः सुपरिणामाः पुरा यावद् वर्त्तामहे; इतः प्रतिवर्षप्रतिभियतागमा
श्रीपर्युपणाऽपि प्रत्यासीदिति ।

ततश्च—

दान-शील-तपो-भावरूपो धर्मश्चतुर्विधः । भृशं प्राप्ताः ऋणोऽमृदेत्यति ज्येष्ठपर्वणि ॥ १ ॥
अर्धमुक्तोऽपि दाढ्यां करो गुप्तरौ भवेत् । तत्पूर्णेऽपि पुनर्लतुर्लघुरेवेति मे मतिः ॥ २ ॥
दानं दीर्घलनाशाय दानं दुरितदारकम् । आशाकृत्यदृष्टो दानं प्रियं त्रिजगतोऽपि तत् ॥ ३ ॥
दानेन शासनौत्तमं यादृशं तादृशेन वा । तस्माद् दीक्षाक्षणारम्भे तद्व्यापारि निर्नरपि ॥ ४ ॥
पश्य दानस सौभाग्यं चस्तुपालादयो यतः । जीवन्त इव मन्यन्ते यदुत्थयश्चसच्छात् ॥ ५ ॥
अहो ! दानसमं नास्ति जगत्प्रियोहनम् । यस्माद् दुष्टोऽपि तुष्टः सात् तथा शत्रुः सुप्रिये ॥ ६ ॥

दानं इत्यक्षरद्वन्द्वं विमज्य जगृहे जनैः । उदारैरादिमो वर्णः सन्देयेवापरैः परः ॥ ७ ॥
राजानो दुर्जना मातापितरो शुश्र्वान्धवाः । खिद्यन्ते के न दानेन विरं विमुखिता अपि ? ॥ ८ ॥

तथा—

कष्टानुष्ठानकर्तारो भूयांसः सन्ति पूरुषाः । केऽपि ते विरला एव शीलशुभ्राः सदैव ये ॥ ९ ॥
कलितुर्वीतपतेन कथञ्चिद् विधुरा अपि । शीलबोहित्यमास्याय मन्यास्तीर्णा भवार्णवम् ॥ १० ॥
न भ्रातारो न दातारो योमिनो न न भोगिनः । शीलपालकलोकानामर्घन्येकां कलामपि ॥ ११ ॥
अन्तरङ्गद्विपद्व्यूहं गलहस्तकदापकम् । तपः सुसाधुभिस्तप्तं निर्वैराङ्गमक्रान्तिम् ॥ १२ ॥
विपमाण्यपि कर्मणि दुःशीर्षीनि कथंचन । तपस्तपनयोगेन क्षयं यान्त्यन्धकारवत् ॥ १३ ॥
अत्यह्व्यहृतो नाम लोको यद्येव शङ्कते । नादधीत कथंकारं तपस्तदध्वंसमांसलम् ॥ १४ ॥
यदगम्यं यद् दुरापं दुःश्रदेयं च यद् भुवि । तदायासं विना भूता लभन्ते तपसा प्रियम् ॥ १५ ॥
दुष्कर्ममलसंस्पृष्टावदात्मा न शुद्ध्यति । तपोऽग्निना स्पर्णमिव न यावज्जातु तप्यते ॥ १६ ॥
यक्षरक्षःफणिण्यात्रा न तानाक्रामितुं क्षमाः । सिद्धमग्नौपमे येषां तपस्यास्या सनातनी ॥ १७ ॥

तथा—

नरके नारकाः सन्ति सहन्ते दुःखमेव च । न तेषां भावना शुद्धा तस्माद्यमो न किंचन ॥ १८ ॥
पुण्डरीकादिभिस्तैस्त्रैः श्रेष्ठैकादयतादपि । कर्मग्रन्थिस्तोडितो यद् भावना तत्र कारणम् ॥ १९ ॥
सुचिरादविषेकोऽपि कृताज्ञानतया अपि । भावनातो नरः शुद्ध्यति तामलीवामलाशयः ॥ २० ॥
दानं शीलं तपस्तुष्टमुण्डनादि सुहृदि । अफलं खुदिशाखीव यथेका नहि भावना ॥ २१ ॥
अहो ! भावस्य भव्यत्वं विरलां विगताग्रहः । आर्जितं तीर्थकुलक्ष्मीं श्रेणिकः पृथिवीमिव ॥ २२ ॥
दानं दुरितनाशाय शीलं सौभाग्यवर्द्धकम् । तपः पद्मविशेषाय भावना भवनाग्निनी ॥ २३ ॥

तदमृतमृदुशो दान-शील-तपो-भावनाभेदान् परिपोषितस्वस्वसामर्थ्याशासीरतया परि-
स्फुरता चतुरङ्गचमूभावेन व्यवस्थाप्य तैरेवाष्ट्यप्यविपक्षपक्षक्षोभमुद्गावयन्ननिवारितनिजै-
श्वर्यकलया सपक्षानावर्जयन्नगणितस्वपरपक्षः सर्वत्र समदष्टिकदारचरितः सम्पत्त्वसाधो-
यिकश्वेतगजारूढः प्रौढश्रीः पर्यराजः श्रीजिनराजशासनराजधानीमध्युवास । तदा च-
आसिद्धिः स्मरतेन चाऽऽसरति । श्रीकल्पप्रज्ञाचलाव्यारपात्रमिष्ट श्रीकरलिकाभार्यसमृद्धवरेषुदे-
व्यपदेशेन तत्तत् तदुत्पत्त्यादिव्यावर्णनं निर्णयक्रियं द्वारभट्टपटिमा स्वात्मनि घटयांचके ६ ।
सुआहमहाजनेन तु साङ्गतिककमुकनालिकेरीविविधवर्णवर्णनीयवासःप्रदानसाराभिरेक-
दशकृत्वः प्रभावनेपदामिकपस्थितश्चायं पर्वराजः । किं चात्र साधुमेहाक-सं-जसुआवकौ
मासक्षपकौ, आदौका तु द्वादशपक्षक्षपका, अष्टाहिकाकारिण्यस्त्वगारिण्यो गणनातीताः
सम्पत्सन्त । एतच्च पर्वस्वरूपं पुरापि श्रीपूजेभ्यः प्राभृतीकृतमभूत्, तथाऽप्यधुना स्थानाश-
न्यायं पुनरपि व्यज्ञपीति न पौनरुक्तमाशङ्क्यम् ।

[चतुर्गताचनरसञ्जावनन्दिमहोत्सववर्णना -]

१३. अप सम्प्रति मिलितसर्वमहाजनो महाविस्तारस्फारो वायदातोयस्तोमः पीपसित-
पञ्चम्यां श्रीनन्दिमहः सम्पन्नः । तत्र च आचकाश्चत्वारः, आविकास्तु चतुर्विंशतिः, संयताश्च
अयः, सर्वविरतिवर्जं तत्तत्तपश्चरणप्रमुखानभिग्रहविशेषान् परमयाऽहमहमिकया यथाहं
सर्वेऽप्यादद्विरे । तदा च ताभूलादिदानप्रधाना विश्वाश्चर्यकरी सा काचित् प्रभावना आद-

कैश्चक्राणां, यथाऽपि सर्वः आद्वैतसङ्घो नाम सुतरां साधुवादाद्वैतवादी समवृत्तत् । अन्यो मुग्धलोकेस्तु ताम्बूलादिप्राचुर्यं दृष्ट्वा ह्यसमयेऽपि पर्युपपापवर्षभ्रमं दधार । तदयं सर्वजनीनो महान् पुण्यलाभः । तथौपैयीच्छीमत्प्रसादितं लेखद्वयं, परिजग्मे च ततोऽवस्थानादिनै-
यलम् । पुनरपि यथावसरं खमुखावस्थानादिसमाचारमुधांशुव्यापारणेन प्रह्लादनीयो नश्चित्तसागरः सुगुरुभिः ।

तथा वयमितः प्रस्थातुकामा अपि कल्याणी-भक्तिश्रीसमुदायोपरोधात् तपोधना-
चन्दापनोत्सुका अपि स्थिताः । अथायश्वीनश्रीमम्मणवाहनीय-श्रीकरीदपुरीयसङ्घांगमः
संभाव्यमानोऽस्ति । तदागतौ यद्योग्यताङ्गं भविष्यति तद् विधास्यतेऽवश्यम् । तथाऽत्रयो
मेघराजगणि-सत्यरुचिगणि-प्रभृतियति सा० नगराज-सा० हांसा-सा० हापा-श्रे० भोजा-
सा० पाह्ला-सा० मण्डलिकगोला-सा० रेला-द० भीमा-सा० आह्ला-सा० देपाल-सा०
विधा-सा० जिणिया-सा० देवा-सं० रतन-सं० शुम्भण-सा० सहजा-सा० कान्हड-सा०
मूला-सा० वस्तुपालसद्वालकवा-सं० लद्धाप्रमुखो निखिलोऽपि त्रिवर्णः श्रीसङ्घः श्रीमत्पाद-
पयोजन्मसु चिराच्चश्रीकेलिं कलयतितमाम् ।

[अथ ग्रान्ते पुनः सूरिगुणप्रशंसात्मकाः स्तुतिश्लोकाः-]

तथा-

गाम्भीर्यालम्बमध्यो ध्रुतसगुणमणिर्धर्तासातुमद्भिः, सन्नद्धो मध्यमेधोऽवलतरसलिलोल्लोलमालोत्सहिष्णुः ।
माधद्विद्यानदीनां घनरसरसितः श्रीधरोपासनीयः, बोभूयेत श्रियाढ्यः सुगुरुजलनिधिः सुस्तीराशयेषु ॥ २४ ॥
संसारसरसीसूर उरूराः सरसोरिसः । रसासारो रिरसोऽर्जं सूरिः सूरिसु साररः ॥ २५ ॥ (- द्विव्यञ्जनः ।)
सत्कल्याणधरः सुरागमधुरस्तारोदयानुत्तरः, सद्रूपलसद्विभूतिरुचिरो गौरश्रिया मास्तरः ।
शश्वद्भीतरतः स्फुरद्भुभरः सत्सौमनस्योद्भूतो, जीयाच्छीजिनभद्रसूरिसुगुरुः सर्वसहायां चिरम् ॥ २६ ॥
सद्भिः सुवंशजातैः संश्रितपादो वरेण्यशास्त्रीव । सद्भिः सुवंशजातैः संश्रितपादो गुरुर्जीयात् ॥ २७ ॥

विहाय पद्भ्योऽयमुत्सतानां सद्वासनाश्रीसमधिष्ठितानाम् ।

प्रबोधनायार्यमनोऽभ्युजानां प्रकल्पते यद्वचनं रविश्च ॥ २८ ॥

यन्मूर्तिवलीतिकरी सरस्वती सरस्वतीवन्मधुरा गुणावली ।

गुणावलीवद्विपुला मनीषा नन्दन्तु ते पूज्यतमा जगत्याम् ॥ २९ ॥ (- रसनोपमा ।)

रोगोऽसोऽरुगारिरौगौराङ्गशुरुङ्गगुरुः । आगोऽगागारिरागारंगिरांगोऽगोरिगो गुरुः ॥ ३० ॥ (- द्विव्यञ्जनश्लोकः ।)

प्यानध्यानधुतापदो प्रनतमः सम्भेदने साधवो, विश्वेनाश्रितसत्पादो भवमिदो रङ्गन्महाभानवः ।

चेतोहृद्गुणसम्पदो जनमतोत्पद्यै सुरोर्वीरुहः, कल्याणं ददतां सतां गुस्तसावन्येऽपि चानातरम् ॥ ३१ ॥

(- महाद्रुतम् । प्रथमैकवचन-बहुवचनाभ्यां व्याख्येये विद्वद्भिः ।)

जीयासुर्गुणोऽयन्यां वन्यामिवावनीरूहाः । यमाश्रित्य चयं याति विवाव्रततिसन्ततिः ॥ ३२ ॥ (- गुरुवर्णनम् ।)

विशां हि सेध्याः सरसावावरा विश्वा विहायोहरयः सुसंवराः ।

साहससाराः सलयाः सुसरयः सारश्रियो वैरविशारसरयः ॥ ३३ ॥ (- पञ्चगम्यपरिहारेण छत्रवन्धः ।)

वर्णनीययशोराशिवरो विततलोचनः । वरदो मम सम्भूयाद् वर्णस्तारवो गुरुः ॥ ३४ ॥

(- सन्निधायकधेन काव्यम् ।)

आलवालतुलं येपामभिषाजं सिरीकृतौ । लल्लुहमीमहाकांस्करसारं निरन्तरम् ॥ ३५ ॥ (- चामरवन्धः ।)

प्रीतिस्फूर्तिरिति येषां प्रशस्यास्यशशी नयेत् । सुसाधुजनताचेतःश्रोतःकान्तं ततं स्मितम् ॥ ३६ ॥ (— चामरः ।)
एवं पूज्यगुणोद्धानविधानमुखरत्ननः । श्रीजिनभद्रसूरीन्द्रान् वन्दते सोमकुञ्जरः ॥ ३७ ॥

दोषजहस्तीन्द्रसुरेशकुञ्जराः सन्मानसाम्मोनिधिसर्वरीवराः ।

भूयो गुणश्रेणिहिरण्यमन्दिरं जयन्ति ते श्रीगुरवो निरन्तरम् ॥ ३८ ॥

विधावलीवलिवरेण्यमण्डपं कृपापयोधारणविस्फुरन्निपम् ।

वचश्चयै रक्षितसर्वविष्टं गुह्यं स्तुवे पादनतोरुभूमिपम् ॥ ३९ ॥

गुणालिताराधरणान्तरिक्षं विष्वस्तसम्मोहमहात्रिपक्षम् ।

नीरन्ध्रदोषोत्करभेददक्षं गुह्यं स्तुवेऽहं सुयशोवलक्षम् ॥ ४० ॥

यच्छति स्फीतिसन्तोषं यद्भारती सभासदम् । यथाम्भोदपयोधारा राजत्सारङ्गसन्तते ॥ ४१ ॥ (आसनवन्धेन वृत्तम् ।)

नरकसंहारेण कर्मलघवः सदवनीनलिनीनलिनीधवः ।

कविजनग्रहराशितभीधवः शुचिधियेऽस्तु गुरुर्मधुरावः ॥ ४२ ॥

भुवनमन्दरवैलसुरागमं जिनपशासनभासनसोद्यमम् ।

विमलचेतनयावगतागमं गुरुवरं प्रभुमः सुगुणोत्तमम् ॥ ४३ ॥

कल्याणधाराङ्कुरवृद्धिनीरदाः कल्पयन्मूलहरीलसन्नदाः ।

सुसेवकानां सुतरामभीष्टदा जयन्तु पूज्याः परिणामिसम्भदाः ॥ ४४ ॥

इत्थं नत्वा गुरुंक्षिते सुस्थिरः स्थिरसंयमः । श्रीजिनभद्रसूरीशान् नम्रन्ति विनयाव्वितः ॥ ४५ ॥

[सूरिसार्धे संस्थितानां मुनिगणादीनां नामस्मरणपूर्वकं वन्दनादिविधानम्—]

॥ ४. तद्यस्य पं० पुण्यमूर्त्तिगणि-पं० लक्ष्मीसुन्दरगणि-पं० मतिविशालगणि-चा० लब्धि-

विशालगणि-पं० मतिराजगणि-प्रमुखसाधवः, प्र० तपःप्रभागिनी प्रवर्हयतिन्यः, सा०

गैला०-सा० करणा-सा० घणपति-सा० वज्राङ्ग-श्रे० रूपा-भं० गुणराज-सा० आसा-सा०

पद्मसिंह-सा० गुणराज-श्रे० हरिराजमुख्या महागारिणः, सौ० गङ्गादे-सौ० सोपू-सौ०

जासलदेवी-सौ० पद्मलदेवीप्राग्ग्रहराः अमणसेवकपद्मश्च तत्तदनुवन्दनाधर्मलाभमयो-

चिताशीर्वादकदलीफलप्रदानेन सम्पगानन्दमेदुराः सम्भावनीयाः । तथा श्रीमद्भिः सर्वदापि

समुचितशिक्षामेपणे क्षणमप्युपेक्षणीयं न । तथाऽविनयविलसितादि तितिक्षणीयं क्षमा-

अमणप्रवीणैः । तथाऽधुनाऽथ किमप्यसमञ्जसासमाधिसहसां नास्ति, तेनात्यन्तं श्रीमतां

प्रसादाद् वयं सपरिच्छदा अपि समाहितास्तेष्टीयामहे ।

अपरं च—

धातुर्विश्वविधाननैपुणमयात् पाणेर्जगद्भिश्चुवाद, विज्ञानातिशयो यदीत्यवचने कोऽप्यद्भुतो वर्तते ।

माले तेन लिपीकृतां तनुभृतां यन्मौढ्यवर्णवर्ली, तत्तत्तत्त्वमहोपदेशसलिलखवैः प्रगर्षिं क्षणात् ॥ ४६ ॥

तान् विस्मरविद्यान्नुजिनीप्रसर्प्यधशः परागैर्मुदितज्ञभुक्तान् ।

परप्रतीक्ष्यान् जिनभद्रसूरिपादान् प्रणमन्ति स मेघराजः ॥ ४७ ॥

इति लिखितलेखरत्नासारादोपरि चिरं परिस्थितम् । गम वन्दनापताका श्रीमज्जिनभद्रसूरिभ्यः ॥ ४८ ॥

॥ इति विज्ञानिनिवेष्ट्यां ज्येष्ठकल्पविधानाध्वर्थप्रस्ताविका
यमुनाकल्लोलाख्या वृत्तीया वेणिः ॥

— ॥ परिशिष्टस्वरूपाः पंक्तयः ॥ —

[उपसंहारात्मिका विज्ञप्तिः —]

विज्ञप्तित्रिवेण्यां सूक्तलसल्लहरिवारहारिण्याम् ।
गुणगृहानिपुणमानसवृन्दानि खान्तु चिरकालम् ॥ १ ॥
जलधि-वर्षु-भुर्वेन-सङ्क्षेपे वर्षे माषे सिताष्टमीदिवसे ।
रविसुतवारे रुचिरे समर्थितोऽयं महालेखः ॥ २ ॥
यद्वयूनं यच्चाधिकमसङ्गतं वा यदत्र लिखितं स्यात् ।
तच्छोध्यं धीमद्विर्यतः सतां रीतिरियमेव ॥ ३ ॥

किं च—

श्रेष्ठिनो नरसिंहस्य तनयो विनयावनिः । भोजारुच्यः साक्षरः क्षिप्रं प्राज्ञलिः प्रणमत्यसौ ॥ ४ ॥

*

विशेषस्वरूपावलीज्ञाप्या निष्पन्नेयं विज्ञप्तित्रिवेणीनामग्रन्थपद्धतिः ।
संवत् १४८४ वर्षे माघमासि दशम्याम् ।

*

किं च—

द्विचन्द्रनीकगच्छीयाः श्रीदेवगुप्तसूरयः श्रीसाधुरत्नोपाध्याया वा यदीह स्युस्तदा तेषां विज्ञि-
प्यासदीया प्रतिपत्तिरौचित्येन प्रकाशयेति ।

*

शिवमस्तु सर्वजगतः परहितनिरता भवन्तु भूतगणाः ।
दोषाः प्रयान्तु नाशं सर्वत्र सुखी भवतु लोकः ॥ १ ॥

*

॥ भद्रमस्तु जिनशासनाय । स्वस्ति श्रीसङ्घाय । आयुष्यमस्तु गुणगृह्येभ्यः ।
समाधिरस्तु स्वयूध्यानामिति ॥
(ग्रंथाग्रं १०१२)

॥ समाप्तं विज्ञप्तित्रिवेणीनामकं बृहद् विज्ञप्तिपत्रम् ॥

महोपाध्यायजयसागरकृता नगरकोटचैत्यपरिपाटी ।

*

मुञ्च मनि ठामिय खंति जालंधर देसह मणिय । तीरथ वंदण रेसि नगरकोटि तउ आवियउ ॥ १ ॥
 धाणगंगा पातालगंग व्याह नइ जसु तडिहिं । घणराई घण घाट वाट ति वाटिहिं आगलिय ॥ २ ॥
 तहिं महिमामंदार पहिलउं पहिलइ जिणभवणिं । दीठउ संतिजिणिंद नयण अमियरस पातणउं ॥ ३ ॥
 जिणहरि धीजइ रीजु मनि अधिकेरउं ऊपजए । जहि सोवनमय विष रूपचंद रायह तणउं ॥ ४ ॥
 जिणि दीठइ संतोसु मण आणदिहिं जससए । अंधारइ उद्योत जयउ सु जगगुरु वीरवर ॥ ५ ॥
 जइ धीजइ प्रासादि सरवर राजमराल जिम । संभावितु रिसहेसु चंपकि चंदनि युति जलिहिं ॥ ६ ॥
 हिव चडियउ चमकंत अति ऊंचइ गहि कांगडए । इहु जाणि मई किहु सिद्धिसिला आरोहणउ ॥ ७ ॥
 " अलजउ भंगि न भाइ भाइ ताथ घर वीसरिय । सरिय सयल मह कज तहिं रिसहेसर दंसणिहिं ॥ ८ ॥
 जो हीमालय हुंत राय सुसम्मिहिं जाणियउ । नेमिसरि जयवंति कंगड कोटिहिं आणियउ ॥ ९ ॥
 चंद्रवंसि जे राय राणा जसु पयतलि तुलइ । अंबिकदेवि पसाइ तहिं मनबंछित फल मिलइ ॥ १० ॥

भास -

कंचनमय कलसिहिं सहिय ए च्यारइ प्रासाद, च्यारइ चिहुं वरणिहिं नमिय ध्यारइ हरइ विपाद ।
 " गोपाचलपुर सिरिमउउ संतिनाह जगसामि, कामियफल कारणि रसिय लीणउ छउ तसु नामि ॥ ११ ॥
 नंदवणिहिं नंदउ सुखि चरमजिणेसर चंद, जगचकोर जसु दंसणिहिं पामइ परमाणंद ।
 पास पसंसउ कोटिलए गामिहिं महि अभिरामि, मह मन कोइलि जिम रमउ तस गुण अंचारामि ॥ १२ ॥
 हेमकुम सिरि जिणभवणि ए सवि शुणिया देव, देवालइ कोटिनगरि करउं धीरजिण सेव ।
 दुक्खह दिहु जलजलिय सुसह लहु पसार, तीरथ पंचइ जइ नमिय पामिय मोख दुयार ॥ १३ ॥
 " मंगल तीरथ पंथियह मंगल तीरथ पंथ, ज सुखेहिं किर मई कलिय मुक्तिवारिसीमंथ ।
 नारि अच्छइ वरि वरि पणिय जणणी सा पर धन, जासु कुक्खि उपज नरु संचइ तीरथपुत्तु ॥ १४ ॥

इय जयसायर समरिय ताथ, सचालखपघय जिणराय ।

ता अम्हारिय पूगी आस, हउं धोलउं जिणसारण दास ॥ १५ ॥

इणि समरणि नासइ नरगजोग, इणि समरणि लायइ सरग भोग ।

" इणि कारणि तुम्ह सो गविय आज, इहु पमणहु, निमुणहु, सरइ काज ॥ १६ ॥

इय नगरकोट पसुकर ठाणिहिं जे य जिण मई वेदिया,

ते धीर लउंकड देवि जालासुखिय मगइ वेदिया ।

अदेवि जे केवि सगि महियलि नागलोइहिं संडिया,

करजोडि ते सवि अज वंदउं पुतउ रिद्धि अचिंतिया ॥ १७ ॥

॥ इति श्रीनगरकोटमहातीर्थचैत्यपरिपाटी ॥

— ॥ कृतिरियं श्रीजयसागरोपाध्यायानाम् ॥ —

*

विज्ञसिलेखसंग्रह

द्वितीय विभाग

*

प्रकीर्णविज्ञसिलेखाः ।

*

महोपाध्यायश्रीविनयविजयगणिप्रणीतं

[१] आनन्दलेखप्रबन्धनामकविज्ञप्तिपत्रम् ।

—॥ चित्रचमत्कारनामा प्रथमोऽधिकारः ॥—

*

॥ सकलभट्टारकप्रभु श्री ५ श्रीविजयाणन्दसूरिगुरुभ्यो नमः ॥

स्वस्ति श्रियां मन्दिरमन्दिरालीमिन्दिरालीमिव यः विपत्तिं ।

रज्यं प्रवालायितपादपद्मं पद्मं यमाहुः प्रवितीर्णपद्मम् ॥ १ ॥

स्वस्ति श्रियः सद्यनि यत्पदान्त्रे रेजे नखानां ततिरच्छकान्तिः ।

दिशां दशानामपि सुन्दरीणामादर्शमालेव मणिच्छटेव ॥ २ ॥

कर्णोपकण्ठे किल कुन्तलाली कलिन्दकन्येव विभाति यस्य ।

स्वतातसन्तापमपाचिकीर्णविज्ञप्तिमेषा चरिर्कति नूनम् ॥ ३ ॥

जटाच्छटा राजतिः राजतीनशिरस्तटे बालकलिन्दजेव ।

वृषाङ्गमौलिस्थलमन्दिरायाः स्पर्द्धातिरेकानु सरद्विरायाः ॥ ४ ॥

यत्कर्णयोर्नूनमनूनकेशच्छटाच्छलाच्छंसति सूर्यजेति ।

यन्धोर्मदीयस्य नृगंसमावं, शुभोपदेशेन निवर्तयेत् ॥ ५ ॥

यमीतमीश्यामशिरोजमालामिपादिदं वक्ति नु यस्य कर्णे ।

सन्तापिता पापिमिरीश ! तापी, जामिर्मदीया वत किं करोमि ! ॥ ६ ॥

यमीयमीशं श्रुतिमूललम्बा वक्तीति केशावलिच्छन्नतः किम् ।

समादिशेदं द्रुतिरेन केन, प्रमोऽन्वहं खे भ्रमणं पितुर्मे ॥ ७ ॥

गङ्गातिगौरी हरचित्तचौरी, हसत्यसौ तात ! तरङ्गमद्भैः ।

भामण्डलस्पृष्टशिरोजराजीमिपात् स्वतातं यमजामिराह ॥ ८ ॥

प्रतिष्ठिता भावलये यदीये, विभाति भातिप्रगुणेऽलकाली ।

इदं निरीक्ष्य हृतजाततातभ्रान्त्या किमालिङ्गति तारणेयी ॥ ९ ॥

खलेन मित्रा हलिना हलेन, घलेन नंद्या शरणं प्रपन्ना ।

विभाति शृष्टे यमुनैव यस्य, शङ्खेऽलकानां विततेरच्छलेन ॥ १० ॥

यदीयभामण्डलमध्यलम्बा न साऽलकाली शमनस्वसेयम् ।

गोरत्ववाञ्छवशतस्तटाकपाकग्रमान्मज्जति लज्जितेव ॥ ११ ॥

॥ अथ चित्रप्रक्रमः ॥

जमिन् नयिन् जय श्रीमन् ! भाविनां भाषुकप्रदः । दयादोषददसौपदवकल्पो वरान्वयः ॥ १२ ॥ (— पूर्णकलशः ।)

जयाय^१ यतते तेऽहो यावता शशभृन्ध्रियः । यता हि सततं ज्योत्स्ना यशः सज्जिन ! विस्मयाः ॥ १३ ॥ (— अर्द्धभनः ।)

१ प्रत्यन्तरे “कामिच्छया” । २ महो भनो ! यशः यावता शशभृन्ध्रियः जयाय सतते दयस्सम्बन्धाय, यावता उजोऽष्टा

यता = उपरता इत्यर्थः । ‘यम् उपरमे’ (सिद्ध०) इति वचनान् ।

- जहि तापरयव्यापां जन्मोपनतं विष्टपाम् । पापनन्दि जिनेतापपारतैत्वनिषेडनम् ॥ १४ ॥ (-छत्रम् ।)
- जैराघरीन् मनःशुद्धा जयन् नतनराडनिषे । घनचञ्चुनिर्जीयात् सुतीव्रतवाञ् जिनः ॥ १५ ॥ (-शरः ।)
- जलभी नौरिव ज्ञान् यस्तायत्यवलम्बनम् । नतेन्द्रः स प्रभुः सिद्धिं दद्याद् विश्राणिताब्धिजः ॥ १६ ॥ (-धनुः ।)
- जनयन्ति मुदं ते श्रीजिनोद्भविरुच्छिजः । जस्तदुर्घ्यानसन्दर्भं सर्वधाममताङ्गजः ॥ १७ ॥ (-वज्रम् ।)
- जम्भजिदं यं स्तुते नाफी कीरो द्रुमिव तं भज । जराभीतोऽवतंसेन सेव्यं देवैस्तु राजमम् ॥ १८ ॥ (-शक्तिः ।)
- जडा मनुजराज्यचिंयोगे वीक्षेत रागिमम् । मज्जन्ते न जिनं देवं वरेण्याङ्गं गताश्रयम् ॥ १९ ॥ (-मण्डः ।)
- जलउवलनचौराविर्भूतं सर्वोरिसम्भवम् । घम्भज्यते भयं यस्य नाम्ना सिद्धौ स वोऽस्तवजः ॥ २० ॥
- जनाय सेविनेऽम्भोजवासां देहि वृषध्वज । जवेन सारहारश्रीर्वराक्षिरुचिरक्षितः ॥ २१ ॥ (-हृत्पद्मं खड्गः ।)
- जघान योऽघमहाय तममानं नमाम तस्मै । तथा यस्य मतिः कान्ता शावरागगरावशा ॥ २२ ॥ (-रूपदम् ।)
- जलज्यते यस्माद्भयशसा शं महीसृष्टाश्च । शान्तं जिनेन्द्रं सुश्रवं गम्भीरं नम विश्वपाम् ॥ २३ ॥ (-सुशलम् ।)
- जयन्त्यादिविभोः पाणेः करजा विजितोद्भुपाः । पालकाः कालपाः पाककम्पापाकरं कपाः ॥ २४ ॥ (-निशलम् ।)
- जपामदजयं येऽगुर्दरागुर्दजगल्लपाः । पान्तु नभेयपादा मां पुण्येष्वाहृतसौहृदम् ॥ २५ ॥ (-हलम् ।)
- जरागतरासोस्त्वदधद् भिन्धि कामद । दम्भं दवदरं दस्तुं दयोदयदयं दमम् ॥ २६ ॥ (-चानरः ।)
- जन ! सृष्टयसि खेम्यो तदसुं सदयाग्रिमम् । मनसाननशीतांशुं शुभं जैनं नमोत्तमम् ॥ २७ ॥ (-श्रीकरी ।)
- जज्जपको नतो येन तोयेर्षी क्षिप सत्तम । मत्तसम्पन्निधे ! देव वन्दे मयि महोऽग्रिमम् ॥ २८ ॥ (-शङ्खः ।)
- जङ्गमं तं तदं दूनभिश्रिं कृततमःशमम् । मन्दाराततदारुत्वं जिनं सत्ततधम्पदम् ॥ २९ ॥ (-श्रीकृत्सः ।)

[एभिः सप्तदशभिधित्रैः स्वगुरुनामगर्भितं अष्टादशारं चक्रं सम्पद्यते ।]

॥ अथ चक्रातिरिक्तानि चित्रानि यथा— ॥

जगतो हतमी राजञ्जराभीरं निहंसज ! । जस्य हन्त यियो धीजं जवीयो विदितोऽङ्गजः ॥ ३० ॥

(—चक्रातिरिक्तं कमलम् ।)

जन्तूनामभयं योऽदात् तं नौमीनमनंहसम् । सुन्ततं ततसंवापापातासंदमसंदमम् ॥ ३१ ॥

(—चक्रातिरिक्तं विशूलम् ।)

१. १. हे जिन ! पापनन्दि जहि । किम्भुताम् ? तापरयव व्यापी यस्याम् । पुनः किंवितिष्टाम् ? जन्मनि उपनतं विष्टं यथा ।

‘ह्यापपार !’ इत्यः=मातुः अपपारो वेद सः ।

२. पारं धनोतीति पारवज्रं, पारवतो भावः पारवत्वं । तस्य भिन्धिः, पारवत्त्वभिन्धिः, तस्यावधनम् ।

३. निगरं हन्तीति निघः, न निघः=नमिघः “मिघोदं सखो घनापघनोर्भे मिमिसरयसस्यणात्साधानात्ससम्” (सिद्धं ५।३।३६)

इति सूत्रेण सिद्धिः ।

४. हे जिन ! हे मनःशुद्धा जराघरीन् जयन्, हे ‘अक्षय !’ ‘निघा’ छदिका, निघं ‘वज्रं’ इति छददुतिगतं निघोदसहोयं (सिद्धं ५।३।३६) इति सूत्रवचनात् न निघते निघा निघं वा वल्लेति एतः सम्बोधनम् ।

५. प्रभो !—जरागतरागः, एव=अथवा तेषां=अथवा । तया हे कामद ! दम्भं दवदरं दस्तुं भिन्धि । तं किं कुर्वन् ? दयाया उदयं दयते=ददातीति धर्मविधं दर्शनं दयत् ।

६. हे तोयेर्ष !—तां=उदमीं उयते इति तोयः, स पासी ईशव तस्यामघ्नं हे तोयेर्ष ! ‘उय यन्मुसम्नाजे’ इति वचनात् । येन कारणेन अहं जज्जपूडोऽग्रि, राक्षं जपतीति जज्जपूकः ‘शूलप सदाधारे’ इति वचनात्, अयि नवस्तेन मयि अयिर्न महः=अयोनि-हं दमी क्षिप=स्थापय । हे आद्यसम्पन्निधे ।

नत्वा सत्त्वावबोधाय सोधमं जिन्ममादिमम् । देवदेवं तमेवाहं सेवे देवेश्वराचितम् ॥ ३२ ॥
 असवाभिन्त ! तन्तनोमि ते स्तोत्रमत्रमवतः श्रियां पदम् । दम्भदोषरहितेन चेतसा मास्तेव । वरवीरकुञ्जर ! ॥ ३३ ॥

तस्य हस्ते पदं श्रीविभो ! शाश्वतं, तच्चिदुद्रेकसश्रीकनिलोत्सवम् ।
 तत्त्वतः पण्डितः सोऽञ्जसा यः स्तुते, ते पदाञ्जं विवेकी जिनाधीश्वर ! ॥ ३४ ॥

न लभेत स पामरलोकदरं रसिकं तमियति च कामगवी ।
 मिपजं भवभाविगदे भयदं दमवान् य इमं विनमत्यजरम् ॥ ३५ ॥ (— तोटकृत्तम् ।)

वामकामद्विपा जय्यमीष्टे वसु सुप्रमास्योद्धपो जन्तुकल्याणकुः ।
 सङ्गसञ्ज्ञं जहौ यश्च तं वीवधं धर्मदः पातु मां यत्नतो नाभिजः ॥ ३६ ॥

भजे भवन्तं गुणरत्नसिन्धुं धृतकुण्डं सुन्दर ! ते तदन्तम् । तं तीर्थराजं जवनापपङ्ककम्प्रपञ्चाजजवं हरन्तम् ॥ ३८ ॥
 वारान्निधिं धिक्कृतकर्मपङ्क ! करोपि धेनुकर्ममध्यवन्धुम् ।

धुर्याहसं संसृतिनामधेयं यतीन्द्र ! विश्राणिततत्त्ववार ! ॥ ३८ ॥

भवन्नवनवर्ण्या स्याद् विना भाग्यं मितालक ! । कवेः कस्य कला कम्पा कर्मकंपकरा कल ! ॥ ३९ ॥

भदन्तं दन्तिदन्ताभकीर्तिं नम्रोऽस्यशावभम् । भग्नं भवभयं भद्रं भज भव्याऽभयो भव ! ॥ ४० ॥

[इदं चक्रातिरिक्तं गुरुद्वयनामगर्भितं सप्तशत्याकाधटितं चामरद्वयविराजितं छत्रम् ।]

इत्थं चामरयुगमबन्धमधुरच्छत्रस्तवोरुस्तजा श्रीमन्नामिनराधिराजतनयं भक्त्युत्सुकोऽपूपुजत् ।
 विश्वव्यापककीर्तिं 'कीर्तिविजय' श्रीवाचकाधीशितुः, शिष्योऽयं 'विनयो' नयोऽवलमतिः श्रेयःश्रियां सिद्धये ४१

[एतस्य सप्तदशचित्रगर्भितस्य चक्रस्य तदन्वयेषां च त्रयाणां चित्राणां स्थापनाश्चित्रपटादवसेयाः ।]

इत्थं स्तुतो यः प्रथमो जिनेन्द्रः सुरासुरैः खेचरभूचरेन्द्रैः ।

सुगादिकाले व्यवहारचर्या-महालताकन्दलनैककन्दः ॥ ४२ ॥

॥ इति श्रीश्रद्धाभक्तदेववर्णनम् ॥

*

स्वास्ति श्रियां सन्तातिभिन्दुकान्तिर्निस्ततान्तिः । तनोतु शान्तिः ।

यद्विपक्षे प्रणताऽमराली धत्ते मरालीपटलीविमूषाम् ॥ ४३ ॥

सुवर्णशालत्रयशालितस्य चतुर्भुजो संसदि यस्य भाति । चतुर्दिगुत्पन्नजनावनाय चतुष्टयी चन्द्रमसः किमेया ॥ ४४ ॥

क्षणक्षणे भावविभावनाय यस्योच्छलन् रज्जिति पाणिपद्मः । नृत्यद्विजित्योद्धुरमारवीरं तूणीरमेतन्ननु विश्वमनुः ॥ ४५ ॥

येनातिशौर्यान्निजमांसवसैः क्रीता तदानीं ननु कीर्तिकन्या ।

साऽद्यापि भालैव परिभ्रमन्ती चित्रं न केपां हृदि चर्करीति ॥ ४६ ॥

कपोतपोतावनहेतुयोगादुपाजितो यः शुभकर्मपण्डितः । स चक्रितीर्थद्वारकद्विद्विधौ वभूव यस्य प्रतियुः प्रचण्डः ॥ ४७ ॥

गर्मस्थितेनाऽपि हि येन ज्ञेये विघ्नाः समस्ता भुवनेषु निघ्नाः ।

प्राभातिकाम्रान्तरितोऽपि किं वा नार्कस्तमःस्तोममपाकरोति ॥ ४८ ॥

अपोहति स्फोदरमन्दरोऽपि प्रत्यूहमग्नी हितकल्पवृक्षः । हन्तुं गर्जं गर्भगतोऽपि सिंहः किं नोत्सहेतोर्जितगर्जितोऽग्रः ? ॥ ४९ ॥

यन्नाममग्नश्चरणेन नैव गदापदाः स्युः समदाः कदापि ।

आस्तिक्ववाक्वयश्चरणक्षणे वा द्येव शान्तिर्विपभृद् विषाणाम् ॥ ५० ॥

तौ च - वृषभ-मृगवरादौ ध्वस्तसंसारपद्मौ कनककमलकान्ती शान्तकर्मारितान्ती ।

विभुवनजनगेयौ मास्देवाचिरेयौ नुतिविरचनयुक्त्वा भूरिभक्त्या प्रणम्य ॥ ५१ ॥

*

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणेशिष्योपाध्याय - श्रीविजयविजयगणिना श्रीपरमगुरुणां प्राश्रुतीकृते आनन्दलेखनाक्षि लेखप्रनवे 'स्वस्तिश्री वसुकजिनं प्रणम्ये'ति प्रथमा-
वयवव्यावर्णनरूपश्चित्रचमत्कारनामा प्रथमोऽधिकारः ।

॥ अलङ्कारचमत्कारनामा द्वितीयोऽधिकारः ॥

*

अथ श्रीपरमशुक्तपागच्छाधिराजचरणतामरसपवित्रतरश्रीस्तम्भतीर्थनगरवर्णनम् -

नन्दीश्वरस्त्रीकृतवापिकानां यदीयवाप्यः कलयन्ति लीलाम् ।

उत्तुङ्गशङ्खप्रतिविम्बदम्भादङ्गीकृतां केययशैलशीला ॥ ५२ ॥

आत्मपयन्तीव समेतयाला चाप्यो यदीयाश्चलवीचिमालाः ।

स्मिताननाः फेनततिच्छलेन खगारवैः स्वागतवाक्पवलाः ॥ ५३ ॥

शशाङ्कभिन्नाममलां स्वमिति विभाव्य तं जेतुमना महौजाः ।

यियासतीवोर्ध्वमदप्रक्रान्तिमरुतपथे वप्रमये यदीयः ॥ ५४ ॥

वृत्ताकृतौ सारसुधातिरेके जयोदुरे वीक्ष्य यदीयदुर्गे ।

स्वतोऽतिरिक्तां परिखां विभाव्य शङ्के शशाङ्कः परिधिं दधाति ॥ ५५ ॥

अथ वा - यदीयदुर्गप्रसुरप्रतापाऽऽविर्भूततापतिशयादिदानीम् ।

शङ्के शशाङ्कः परिधिच्छलेन येते अदीयाश्च जलकुण्डमध्ये ॥ ५६ ॥

अनेकशीर्षं विविधायुधाढ्यं यदुर्गमायान्तमवेक्ष्य चन्द्रः ।

स्त्रीत्याह यत् स्वं तदहो प्रसिद्धिरघावि सा ज्योतिषशास्त्रसिद्धा ॥ ५७ ॥

अथ वा - कलङ्कपङ्काविलम्बितारङ्गं मिथ्याभिमानादुदयन्तमिन्दुम् ।

वीक्ष्य क्रुधा वप्रविभुर्विचके वपुर्महद् भीममनेकशीर्षम् ॥ ५८ ॥

॥ इति वप्रवर्णनम् ॥

विमान्ति यनोपवनानि बलीघनानि वेहत्पवनानि नूनम् ।

नृत्यन्ति नित्यं विशदासदासिप्रीत्या कृतार्थीकृतसम्पदानि ॥ ५९ ॥

उत्तुङ्गतालदितरूजवलेन पुरं यदुद्भीविकया वनेन ।

विलोक्य हर्षादिव धीर्षमूढे विधूयते बासुधुतिच्छलेन ॥ ६० ॥

वनी यदीया नवनीतगौरैः सुभैः समन्तादवनतीतलस्य ।

पूर्वां सृजन्ती निजमातृमकला व्यक्तीकरोति स्वकृतवभावम् ॥ ६१ ॥

यत्रावटाष्टाकृतिकारिणोऽच्छारषट्मालाजपमालिकाद्याः ।
तुलां दधत्युद्धटमात्रिकाणां निदाघमर्माग्रपिशाचजैत्राः ॥ ६४ ॥

॥ इति वनवर्णनम् ॥

पुरं यदष्टादशवर्णशोभावभासितं सङ्गतसार्द्धवर्णम् ।
दिवं जयत्यत्र किमद्भुतं स्यान्न कृच्छ्रज्यो वलिना वलोनः ॥ ६५ ॥
वर्णागमोऽर्यातिशयेन योगो यत्रास्ति नो वर्णविपर्ययश्च^१ ।
न वर्णलोपो न च तद्विकारस्तथापि यत्रेष्टपदार्थसिद्धिः ॥ ६६ ॥
विनोपसर्गं बहुधा तु यत्र घातोर्विशुद्धा द्विविधार्थसिद्धिः ।
ततः कथं व्याकरणस्य जैत्रं पुरं नयन्निवृत्तमनव्ययार्थम् ॥ ६७ ॥
लसद्बहुग्रीहि सकर्मधारयं भृतं च तत्तत्पुरुषैर्बहुद्विगु ।
सदाव्ययीभावमविप्रयोगवद् द्वन्द्वं तथाप्यङ्ग न यत् समासवत् ॥ ६८ ॥
अविप्रयुक्तानपि विप्रयुक्तान् घनान् जनान् यन्नितरां चिमर्ति ।
अद्वन्द्वनामापि लसद्विलसिद्वन्द्वं विशालं च सुशालमेव ॥ ६९ ॥
यसातिचातुर्यवतः पुरस्य पुरः स नाकोऽपि पशूपमानः ।
युक्तं ततस्तस्य कृतं कवीन्द्रैर्गुणागतं गौरिति गोत्रमत्र ॥ ७० ॥

अथ वा— निरीक्ष्य यस्याः पुरतो भयेन लङ्कां सशङ्कां जलघौ निमग्नम् ।
अवध्यतायै तविषोऽपि नूनं सुधीर्दधौ गौरिति नामधेयम् ॥ ७१ ॥
कदाप्यरङ्गं न ततोऽन्विताख्यं यत्रास्ति 'नारङ्गसरो'ऽभिरामम् ।
गर्जन्निमज्जयकुञ्जरोरुसिन्दूरपूरुणितोर्मिमालम् ॥ ७२ ॥
शङ्के सपङ्केरुहमच्छनीरं निरीक्ष्य सुखादु सरो यदीयम् ।
क्षीरोदधिः क्लृप्तलघुस्वरूपः क्षारोदधेः प्राशुणतामियाय ॥ ७३ ॥
पयोनिधिर्यामधिगम्य लीलानिकेतनं सुन्दरमिन्दिरायाः ।
स्थाने नरीनृत्यत इत्यपत्यप्रेमप्रकर्षो हि जने गरीयान् ॥ ७४ ॥
मदङ्गजायाश्चपलस्वभावमपाकरोदित्यधिकादजयात् ।
संलग्नवेलावलयच्छलेन यमालिलिङ्गेव मुदा पयोधिः ॥ ७५ ॥^१
पुरा मुतरिप्रमुखाणि पुत्रि ! स्थानानि तान्यस्मिरयोज्जितानि ।
अयेदृशं प्राप्स्यसि नेति गर्जन् पयोनिधिः शिष्ययतीव लक्ष्मीम् ॥ ७६ ॥
वार्षिर्जगादेन्दुमिदं प्रमोदादग्रद्वपोदस्ततद्गहस्तैः ।
शिरस्वभावास्ति तवाऽत्र जामिर्मुधा किमु प्राप्स्यसि तां दिदृक्षुः ? ॥ ७७ ॥
द्वीपान्तरोत्तीर्णविचित्रवस्तुभूतानि यस्मिन् वह्नानि भान्ति ।
इह स्थिताया निजनन्दनायाः कृतेऽभ्युधिप्रेषितदौकनानि ॥ ७८ ॥

॥ इति समुद्रवर्णनम् ॥

१ प्रत्यये पदमिदमेवास्ति इत्यन्ते— 'यत्रावटाष्टाकृतिकारिकाष्टारषट्माला जपमालिका आद्याः । भाववैयर्थ्यः सट्कारमं
अपि यमोऽष्टोपज्ञम् ॥' १ प्र० 'यस्य' । २ प्र० 'विषय' । ३ प्र० 'नृत्यति येदम्' । ४ प्र० 'ननु मन्द' ।

यत्रानिधं मूरिविलासिलोकैरुत्कीर्णकृष्णायुरुधूपधूपैः ।
विघोरघो ध्यामलितं तलं यद्वक्ष्येति लोकैः परिचिन्त्यते^१ तत् ॥ ७९ ॥
यत्रापणश्रेणिषु सञ्चितानि मुक्तप्रवातानि निजानि वीक्ष्य ।
वेलाभिपाद् वारिनिधिः खदेहमास्फाटयन् गिचिषु प्लवरोति ॥ ८० ॥

यत्र च— यदा यदा तुङ्गविदारशृङ्गे निषेदतुः श्रान्तिभिदेऽप्येन्दू ।
तदा तदाविःकुस्तः स्वकीयं खगस्वभावं प्रथितप्रभावौ ॥ ८१ ॥
प्रसङ्ग चेतोहरतामुपेतां यदा यदा यां परिहृत्य याति ।
तदा तदा सत्वरनुन्नय्यो दिनानि मानुल्ययस्यवस्यम् ॥ ८२ ॥
यदा यदा यां समया समेति तदा तदा तैः कुतुकप्रकारैः ।
व्यग्राख्यानुन्नतुरङ्गराजिर्दिनाधिनायो मह्यत्यहानि ॥ ८३ ॥
†यत्रेभ्यमेहामलकेतुचेलाः सूर्येन्दुतापाङ्गगदापनुलैः ।
ध्रुवं व्यवस्यन्ति सदोपकारिलोकानुपद्वात्ततथास्वभावाः ॥ ८४ ॥
यत्रार्हतां वेदमसु तुङ्गशृङ्गसुवर्णकुम्भावल्लिषु प्रविष्टः ।
क्रमाद् अमन् राजति आनुमालीदमीयभिक्षाक इव प्रभावै ॥ ८५ ॥
यत्रातिमुङ्गार्हतमन्दिरेषु शिरःस्फुरत्केतुमकतजैः ।
ख्यादयः खेऽपि पथि श्रमघ्नौ ग्रहा महारामरतिं लभन्ते ॥ ८६ ॥
यत्रान्वहं श्रीजिनमन्दिरेषु प्लासु नृत्यन्मनुजानुवृत्त्या ।
नृत्यन्ति शृङ्गसितकेतवोऽपि समीरसम्पातैर्भुतिच्छलेन ॥ ८७ ॥
इत्यालयान् यत्र घट्टन् विलोक्य सकेतुयष्टीन् गगनाग्रलभान् ।
नेशुर्विमानानि भवेन नूनं नावापि दम्गोचरभापतन्ति ॥ ८८ ॥
॥ इति जिनमन्दिरेभ्यमन्दिरवर्णनम् ॥

उपाश्रया यत्र वसन्मुनीशस्वाध्यायनिर्घोषनिर्कृतदोषाः ।
नयन्ति बोधं निपुणाङ्गितोषं धर्मक्षमानायकराजधान्यः ॥ ८९ ॥
उपाश्रयेपूर्वमथित्यकानां लसन्ति सोपानपथं श्रवन्तः ।
मुमुक्षवः किं ग्रहचक्रचारमिच्छन्ति संवादयितुं विनोक्तम् ॥ ९० ॥

अथ वा— यत्रासकृन्तिलमथित्यकामारोहावरोहौ मुनयः सृजन्तः ।
सुखां गुणस्यानकपङ्क्तिमध्यामारोहमभ्यासमिवाश्रयन्ति ॥ ९१ ॥
व्याख्यागवाक्षे यदुपाश्रयस्य विभान्ति वेऽत्यन्ततता वितानाः ।
नित्यं गुरुपासनपुण्ययुक्ता मुक्तामयाः स्युः किमिवात्र चित्रम् ॥ ९२ ॥
विराजते यत्र सदोपदेशवातायनः काश्चनकोशशाली ।
सिंहासनं शारुमिवाशु जेतुं सुदे कुपेवोर्वितसज्जवर्मा ॥ ९३ ॥

॥ इत्युपाश्रयवर्णनम् ॥

१ प्र० 'सिन्धितं' । † मलन्तरे यद्यसिद्धमेतत्तत्तमुपलभ्यते— 'यत्रेभ्यमेहामलकेतुमकतजैः रवीन्द्रोत्पल्लुकाभ्याः । वाप-
जत्राहौ सदोपकारिजनाश्रयापापकृतिस्वभावाः' । २ प्र० 'क्षयं ग्रहा' । ३ प्र० 'समीरवह्या विद्युति' । ४ प्र० 'शरराजि' ।

क्षणक्षणे यत्र समा विभाति विभातिसम्पन्नमहेम्यसम्या ।
 कल्पद्रुमाणां पटलीव पुष्पफलोच्चलाऽऽमोदमयी वदान्या^१ ॥ ९४ ॥
 गुरुकमाञ्जोपनमन्महेम्यकुमारकोटीरमणिप्रभाभिः ।
 अकृत्रिमा चित्रिततोरणस्रक् चित्रीयते कस्य मनो न यत्र^२ ॥ ९५ ॥
 यत्रार्थलोकान् विलसद्विवेकान् सुरासुराकम्पितवर्गबुद्धीन् ।
 निरीक्ष्य मन्ये बहुमन्यमाना न नाकिनः क्ष्मां चरणैः स्पृशन्ति ॥ ९६ ॥
 उपासिका यत्र पवित्रगात्रा लसच्चरित्रा विशदामभङ्गाः ।
 सुरूपशीलोन्नतिभङ्गकस्थाः शेषां त्रिभङ्गीमपहस्तयन्ति ॥ ९७ ॥
 नानाविभूपाकुसुमावदाताः कौसुम्यवासः किञ्चलालिरम्याः ।
 दानप्रधानाः करचाराशाखाः स्वर्वलितुल्याः किल यत्र नार्यः ॥ ९८ ॥
 अस्मन्बुधैर्निर्जित एष चन्द्रो लज्जाजडो यासति कुत्र रङ्गः ।
 इतीव चेलान्तरितास्यपद्माः पद्मोपमा यत्र वसन्ति वज्रः ॥ ९९ ॥
 यत्राङ्गनाः काञ्चनमङ्गयौर्यः स्नेहोद्धता मन्दिरदीपिदक्षाः ।
 पतत्पतङ्गायितकामिनेत्राः कलामधुर्दपकदीपिकानाम् ॥ १०० ॥
 अधर्म एको नगरे गरीयानस्मिन् सदा धर्मधुरन्धरेऽपि ।
 पतन्ति यदक्षमृगेषुक्षणाणां कटाक्षकुन्तैर्निहता^३ सुवानः ॥ १०१ ॥
 यत्रेभ्यगेहेषु चलापि लक्ष्मीः श्रेयोमहाशृङ्खलजालयद्वा ।
 गन्तुं न शक्ता सितमर्कटीवाल्लिन्देऽप्यन्ती प्रकृतिं पिपत्ति ॥ १०२ ॥

॥ इति स्त्रीपुंसवर्णनम् ॥

प्रथीयसी यत्र महाद्वीधी निशीथिनीमप्यतिथीभवन्ती ।
 तमोमयी दीपकपङ्क्तिदीप्रज्योतिर्मिपात्^४ कान्तिमयी करोति ॥ १०३ ॥
 यत्रापणाली^५ विषवां निशां यद् व्यभूषयद् दीप्रर्षणिप्रभाभिः ।
 परोपकारप्रवणाङ्गिसङ्गादहो सुसंसर्गशुणो गरीयान् ॥ १०४ ॥

अथ वा—यत्रापणश्रेणिषु दीपतेजः शशाङ्गकान्ताऽतितमाशुपात्ते ।

चिरन्तनं तज्जडकान्तसङ्गाज्जातं जडत्वं किमपाचिकीर्णं ॥ १०५ ॥

॥ इति चतुष्पथवर्णनम् ॥

यत्रोरुधर्मोत्सवर्त्यनादकोलाहलै रस्यतुरङ्गमाणाम् ।
 सन्नासविद् गच्छति दक्षिणेन रविः पुरी यामयवोत्तरेण ॥ १०६ ॥
 तत्रेदंशि श्रीमति सर्वशशुवित्रासिमूमीश्वरशासितायाम् ।
 विष्वङ् नमोमण्डलचुम्बिलुम्बिलताम्रवत्यां पुरि ताम्रवत्याम् ॥ १०७ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय-श्रीविनयविजयगणिना मटारक-
 श्रीविजयाणन्दसूरीश्वराख्यश्रीपरमगुरुणां प्राभृतीकृते आनन्दलेखनासि लेखप्रबन्धे
 'श्रीमति तत्रैत्यवयवव्यावर्णनरूपोऽलङ्कारचमत्कारनामा द्वितीयोऽधिकारः ।

१ प्र० 'मधुद्रुमाणां' । २ प्र० 'यत्र' । ३ प्र० 'पुष्पफलोच्चलाऽपि' । ४ प्र० 'इतिपात्' । ५ प्र० 'दीपकपङ्क्ति-
 ज्योतिर्मयी' । ६ प्र० 'दीपमणि' । ७ प्र० 'तत्रेय' । ८ प्र० 'सङ्गाज' ।

—॥ उदन्तव्यावर्णननामा वृत्तीयोऽधिकारः ॥—

॥ अथोदन्तप्रक्रमः ॥

सरोवरं यत्र मरुत्तरङ्गोच्छलतरङ्गोत्तरलं समन्तात् ।
अमुद्रमानेन समुद्रमानं समुद्रमानन्दि जिगीषु नूनम् ॥ १०८ ॥
महातटाकः कुतुकं दिङ्मुख्येत्सा पुरान्तः प्रविशन् निषिद्धः ।
अद्यापि जाने स्थितयोस्तथैव तथोर्विवादस्तदवस्थ एव ॥ १०९ ॥
तटाक-वृत्त्योर्भवतीह शुद्धं तथ्यं तदेतत् कथमन्यथेत्यम् ।
वणिक् स नष्टो निकटाट्टवासी युक्ता स्थितिनो कलहे ममेति ॥ ११० ॥
एकः सरस्तीरजलानुपह्वी नमश्चिदं तालतरुः किमाह ।
मा ह्यावयासाँस्तव सेवकाः स्म सर्वैः सगोत्रैरहमाहितोऽस्मि ॥ १११ ॥

अथ वा - दृष्ट्वा सरोवारिभिराहृतस मध्यस्थपञ्चलतरोः स्वरूपम् ।
तीरस्थतत्काष्ठमिषान्ममार प्रातुं सगोत्रानिव ताल एकः ॥ ११२ ॥
सरोजले सर्पति यत्र दर्पातिरेकतो नापससार वापी ।
उल्लोलकलोलभृतोदरी सा भग्ना धम्वैव कथावशेषा ॥ ११३ ॥

अथ वा - मध्ये दृष्टन्ती सरसोऽप्यु वापी वनेण सो ! मामवतेति वक्ति ।
पार्श्वस्थिताकण्ठनिभममूलपञ्चलचूलचलनच्छलेन ॥ ११४ ॥
वृत्तिर्यदीयाभ्रगतुङ्गशृङ्गा शृङ्गारितानेकलताप्रसूतैः ।
हरिन्मणिप्रातविनिर्मितवाऽन्तरान्तरैरचनाविचित्रा ॥ ११५ ॥
शिरस्तिरः कम्पयतीव मानाद् यदा वृत्तिर्वायुधुतिच्छलेन ।
वभ्रस्य सौन्दर्यमहो मदग्रे सत्या जनोक्तिः कपिशिर्षशाळि ॥ ११६ ॥
यदा वृत्ती द्राग् नियतासु कालकलासु पुष्पाणि विकासभाजि ।
धनाभ्रकालेऽपि दिनावशेषं शंसति यदाहितयन्त्रयुक्त्या ॥ ११७ ॥
वृत्त्याऽऽवृत्तं संस्कृतिचातुरीतं गौरुपयुक्तं दधिशन्दशाळि ।
सुवाचितं वर्षविभक्तिहारि यकत् पुरं व्याकरणानुकारि ॥ ११८ ॥
चतुष्टयी यत्र जिनालयानां हिमालयानामिव भालयानाम् ।
विमज्ज्य दत्ता, निलया जिनेन वादे तु धर्मस्य चतुर्विधस्य ॥ ११९ ॥
राज्ञो गृहे स्वान्महिषी किलैक गृहे गृहे ता इह सन्ति बहुवः ।
जनैः समस्तैरभयैरुपेतं द्विषा ततो राजशृङ्गाधिकं यत् ॥ १२० ॥
प्रतिप्रभातं पृथुगोरसानां विलोलनोद्भूतनिनादवादैः ।
निद्राविमोक्षो भवतीश्वरणां तथा गवां मादृक्कृतिगीतनादैः ॥ १२१ ॥
गृहे गृहे यत्र च कामगन्यो गृहे गृहे यत्र पयःसुधाश्च ।
हरीश्वरणां गणना न यत्र कथं न नाकादतिरिच्यते तत् ॥ १२२ ॥
उत्सालहिन्तालतमालतालप्रसालसालावलिवालितान्तम् ।

नितान्तमन्तःकरणं जनानां प्रसाधयत्यध्वनिं खेदितानाम् ॥ १२३ ॥
 श्रीहीरसूरीशवचोऽतिरक्ताः सुश्रावका यत्र वसन्ति मक्ताः ।
 दानप्रधानाः श्रुतिसावधानाः सम्यक्त्वरत्नं विशदं दधानाः ॥ १२४ ॥
 यत्रास्तिकानां हृदयालवाले धर्मद्रुमः पुष्पति पुष्पमाली ।
 समृद्धयः सन्नि तत्फलानि पुष्पाणि नानामरणानि देहे ॥ १२५ ॥
 किं वर्णयामश्च गुणान् यदीयान् श्रीपूज्यपादैरनुमृतपूर्वान् ।
 वस्तुष्वदृष्टे हि वर्णनं स्यात् प्रायश्चमत्कारकरं कवीनाम् ॥ १२६ ॥
 तथापि दिग्भात्रमुदाहरामः फलं कवित्वस्य मुदा हरामः ।
 श्रुते कवित्वादफलं बहेमः प्राज्ञत्वमेतत् तु यदाह हेमः ॥ १२७ ॥
 तथा च श्रीहेमसूरिपूज्यपादाः—

‘वक्तृत्वं च कवित्वं च विद्वत्तायाः फलं विदुः । शब्दज्ञानाद्वे तन्न द्वयमप्युपपद्यते ॥’

॥ इति चारेजापुरवर्णनम् ॥

ततः पुराद् द्वारपुराभिधानाद् द्वारोपमाद् द्रंगपरीसरस्य ।
 सानन्दमुल्लासपयोदवृष्टिप्रोद्भूतरोमाञ्चमनोरमाङ्गः ॥ १२८ ॥
 उत्कण्ठया प्रस्फुटया पटीयान् हर्षाश्रुनीरस्रुतनेत्रपत्रः ।
 पवित्रगात्रः धृष्टुमक्तिभिश्च विनम्रमौलिर्विनयोदयेन ॥ १२९ ॥
 ललाटपीठीषट्पिताङ्गलीकक्षिपा विशुद्धिक्षमितव्यलीकः ।
 औत्सुक्यतो विस्मृतशेषकृत्यः सदाश्रवः श्रीगुरुनित्यमक्तः ॥ १३० ॥
 अनादृतावाससुदर्शनाख्यासंख्यामिताऽऽवर्तकवन्दनेन ।
 प्रणम्य सम्यग् विनयो विनेयो विज्ञप्तिपत्रं वितनोति भक्त्या ॥ १३१ ॥—चतुर्भिः फलापनम् ॥

यथा कृतं चात्र—‘भार्तण्डभूपागमनोत्सवेऽप्रपथं तदग्रेसरवैनेतयः ।

चक्रेतसः पङ्कसपास्तताराप्रापाणखण्डं शुचिकुङ्कुमाक्तम् ॥ १३२ ॥
 आच्छाद्य गम्भीरतमोऽम्यरेण निर्जं प्रसुप्तेषु जगत्सु नेता ।
 अर्कः करैः कर्कशकर्करामैः प्रायोधयत् स्वस्वनियोगहेतोः ॥ १३३ ॥
 जगत् तमः श्यामलयत्यगौरं रक्तश्च रक्तं कुस्ते पतङ्गः ।
 यो यादृशः स्यादपरं स्वसङ्गात् स तादृशं वै न चिरात् करोति ॥ १३४ ॥
 सदृत्ततामङ्गमनीयुषां यः कष्टप्रसङ्गो न चिरं हि तिष्ठेत् ।
 इतीव वक्तुं पुनरास्तोहं पूर्वोद्दिष्टिहासनमंशुमाली ॥ १३५ ॥

अथ वा—जगन्त्युपद्रस्य कुतः प्रणष्टं तमः क ताराः शशिनः सहासाः ।

इतीव पूर्वोद्दिष्टिरोऽधिरुद्ध प्रयोतनः पश्यति कोपताम्रः ॥ १३६ ॥
 ध्वस्ताः समस्ता रिपवस्तमांसि क्षुण्णानि सुरेण किलैककेन ।
 गुणातुरागादिति दिग्मृगादयः क्षिपन्ति घालातपकुङ्कुमानि ॥ १३७ ॥
 तन प्रतिप्रातरुदीतमानौ मानौ सुराधीशदिगदिसानी ॥

१ प्र० ‘स्वप्नचितप्रमणाम्’ । २ प्र० ‘शुनीनमप्य’ । ३ प्र० ‘नित्यम्य’ । ४ प्र० ‘कृतं यथाशौगमनोत्सवेऽप्र’ ।
 ५ प्र० ‘पापागमनप्रदानि कुङ्कुमाक्तम्’ । ६ ‘प्रसङ्गोऽपि चिरं न’ । ७ ‘दिनोऽपि सानी’ ।
 वि० म० डे० ११

सा नौरिवोदेति सभा समार्यसमार्यसम्या सुकृतैरुलभ्या ॥ १३८ ॥ - पद्मिः कुलकम् ।
 ततः च - स्वाध्यायतः स्वायतिसुन्दरस्य व्यनज्मि 'जीवाभिगम'स्य सुतम् ।
 अर्थोपयामि प्रयितोत्तरादेर्नूलां प्रशस्ताध्ययनस्य वृत्तिम् ॥ १३९ ॥
 श्रीशासनौन्नत्यनिभावनानां प्रभावनानां भवनं कदाचित् ।
 सानन्दमानन्दसमास्तिकानां गन्धा वनिन्दाश्च महामहौघाः ॥ १४० ॥
 शुद्धोपधानोद्बह्वं प्रधानशिवोपधानप्रतिमं जनानाम् ।
 अव्यापनं चान्तिपदां सुयोगक्रियाकृतिः शोधनवोधने च ॥ १४१ ॥
 एवं च सर्वेष्वपि धर्मजेषु कार्येषु निष्पत्तिवधूतेषु ।
 क्रमागतं पर्व सुपर्वसंख्यं श्रीचार्षिकं पर्वशिरःकिरीटम् ॥ १४२ ॥
 तत्रापि - दिनानि भातुप्रमितानि जन्तुजीवातुजीवाभयडिण्डिमश्च ।
 तिष्ठन्तुदानामय मैत्रिकानां क्रियानिवृत्तिः सुकृतप्रवृत्तिः ॥ १४३ ॥
 स्नात्राप्यभानाणि जिनालयेषु पूजाः पुनः सप्तदशप्रकाराः ।
 निहायितं गायनयाचकानां सद्भावनाभावननर्त्तनानि ॥ १४४ ॥
 ध्वजैः क्षणाद्यैश्च निधानसङ्घैरर्थोपनं कल्पसुखोधिकार्याः ।
 विचित्रांशदिनपविनचृत्योत्सवेन तत्पुस्तकपूजनं च ॥ १४५ ॥
 चतुर्थपञ्चाष्टमपञ्चकप्रादिकादिकानां तपसां विधानम् ।
 क्रमेण चैत्यप्रणतिः सगीताविणीतसङ्गीतकसुगमहौषैः ॥ १४६ ॥
 अखण्डखण्डापुटनालिकिरप्रभावना स्मेरतराऽऽन्दिकीह ।
 कृता प्रतिकान्तिरनेकलोकैः साधर्मिकाणां क्षमणं मियश्च ॥ १४७ ॥
 धनैरुपकात्रसुपाकशाकघृतामृतसन्दिदलैः सफैः । पयःप्लुताभिः पृथुकप्रयामिर्विशालशालिस्फुटदालिमिश्र ॥ १४८ ॥
 ततः परं गौरससारकूरेस्त्वाम्बूलदानैर्वहुमानपूर्वम् । सधर्मेणां वेदमसु भोजनानि क्षेणस्य पौलस्य च नैकवारम् ॥ १४९ ॥
 महामहैरेवमनेकधर्मकर्मप्रशालिभिरास्येह । संसिद्धिशास्त्राशिसरं सुखेन तद्द्वन्द्वमप्यहृतमेतदन ॥ १५० ॥
 सम्प्रत्यपि प्रीतिकराणि धर्मकर्मोपविधानान्युपयन्ति सिद्धिम् । सर्वेन ततोत्तमपूज्यपूज्यपादप्रसादोदय एव हेतुः ॥ १५१ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय - श्रीविनयविजयगणिना सद्भारकश्री ५
 श्रीविजयागणदसूरीश्वराख्यश्रीपरमगुरुणां प्राभूतीकृते आनन्दलेखनाति लेखप्रबन्धे
 उदन्तव्यावर्णनसंस्मृतोऽनुप्रासचमत्कारनामा तृतीयोऽधिकारः ।

॥ शेषचित्रचमत्कारनामा चतुर्थोऽधिकारः ॥

अथ श्रीपरमगुरुगच्छाधिराजवर्णनम् -

रूपं यदीयं मदनोऽनुकर्तुं हराक्षिवह्नौ स्वतनुं सुहाव ।
 अनङ्गतां प्रत्युत सोऽथ लेभे नामान्यमाजः फलिनोऽमियोगः ॥ १५२ ॥
 श्रातं कुजातं घत पुण्डरीकमिन्द्रुः कलङ्गेन मलीमसश्च ।
 स चात्मदर्शोमसितानुपहरी न लभतां यदाह ॥ १५३ ॥

तैस्तैस्तपोभिर्ध्रुवमात्मदर्शो जातोऽपि लोके जनदर्शनीयः ।
 पृष्ठे मुखे चेत् सद्योऽभविष्यत् तदा यदास्योपमतामयास्यत् ॥ १५४ ॥
 सुखं सुखं तर्जितवद् यदीयं ततः परिच्छिन्नमृदुस्वभावम् ।
 व्यग्रं समग्रं ग्रसते शशाङ्कं स सिंहाकाया वितनुस्वनूजः ॥ १५५ ॥
 यदा शरत्पार्वणशर्वरीशं विधिर्विधत्ते धुसृणावल्लिप्तम् ।
 तदा लभेतापि न वा लभेत सद्बन्धवस्तुप्रथनप्रतिष्ठाम् ॥ १५६ ॥
 सरः स शूरो बहुशो यदेय स्नेहेन सेहे ननु शाणपीडाम् ।
 इन्दुर्जडोऽयं यदि तां सहेत तदा लभेतेव यदास्यदास्यम् ॥ १५७ ॥
 निरूप्य रूपं रुचिचारु यस्य कामं निकामं कृतमः स्तवीति ।
 ततः स विश्वोपरि दूनचेताः सर्वं शरैस्ताडयतीति मन्ये ॥ १५८ ॥
 यशःप्रतापप्रसराभिभूतौ यस्य प्रशान्तोग्ररुचोऽर्थमेन्दू ।
 एकर्क्षगौ मन्त्रयतः समानापमानदुःखौ ननु मासि मासि ॥ १५९ ॥
 यद्यत्तापविजितोऽनलोऽविशद् युक्तमममणिकाष्ठपङ्क्तिषु ।
 वाडवामिचपले किमकार्षां जग्मतुर्जलधिचारिददस्यू ॥ १६० ॥
 श्रेयोनिधानं च युगप्रधानोपमानमानन्दितमव्यलोकम् ।
 न कः स्तुते यं जगदर्चनीयाभिधानमुद्दामगुणासमानम् ॥ १६१ ॥
 चित्रं यदीये हृदये समस्तो माति स्म सिद्धान्तसरिद् विबोधा ।
 अचिन्तनीया ऋपयोऽथवा किं नापीप्यदन्धि स्वमदादगस्त्यः ॥ १६२ ॥
 यदीयगाम्भीर्यजितः स तोयनिधिर्न्यधात् तीरतरत्तृणौघः ।
 तृणं मुखे युक्तमिलाविलोठी पराजितानामियमेव रीतिः ॥ १६३ ॥
 सुधां नगारिः कमलां मुरारिर्जह्नुः सुराश्चोत्तमधेनुमुख्यम् ।
 शोषं गभीरत्वमपाहरद् यो मन्येऽम्बुधिस्तल्लवणावशेषः ॥ १६४ ॥
 भवेद् गभीरत्वमथाम्बुधौ चेत् कथं सुधा गर्जति सारशून्यः ।
 विचारसारं तत एतदेव येनैव जहेऽस्य गभीरभावः ॥ १६५ ॥
 यदीयवाणी विजिताऽभिभूता स्पृद्धां भवला न ममेति वक्तुम् ।
 पातालमुत्तालगतिर्विवेश सुधा हि दिव्यं ननु कर्तुकामा ॥ १६६ ॥
 सुवर्णरूपाऽपि यदीयवाणी लौही कृपाणीव विपादवृक्षम् ।
 समूलमुन्मूलयतीति चित्रं न कर्कशो वा कृतमः खड्गले ॥ १६७ ॥
 दधाति दिव्याय त्रिषोः सुधाऽपि यद्वाक्यभीतायसमुष्णगोलम् ।
 न मन्यसे चेदवलोकयोर्ध्वं नादर्शकार्यं करकङ्कणे स्यात् ॥ १६८ ॥
 यद्ग्रीजितोऽपीक्षुरदक्षचेता दधौ शिखां मूर्ध्नि वृथामिमानात् ।
 यन्नेषु निष्पीड्य ततोऽस्य सारमादीपते क्रुद्धतमेन धाना ॥ १६९ ॥
 स्पृद्धावती यद्भवसा सितां तां स्त्रीत्वादवध्यां स विधिर्विधिज्ञः ।
 नित्यं शलाकाग्रविभिन्नरूपां पुरे पुरे चारु करोत्यट्पन्तीम् ॥ १७० ॥
 धियश्चतस्रो हृदये यदीये कीर्तिः श्रुता दिक्षु च तावतीषु ।

धर्मं चतुर्धोपदिशञ् जनानामहो 'सु'चातुर्यमदो यदीयम् ॥ १७१ ॥
 सिद्धान्ततत्त्वानि तत्तानि तानि स्थितानि हानिं लभतो लभन्ते ।
 यस्मिन्नतः स्मेरतरा प्रसिद्धिर्युक्तं जगत्सां धुरि कोष्ठबुद्धेः ॥ १७२ ॥
 जातेन येन प्रथिता वसूध श्रीरोहनाम्नी नगरी वरेण्या ।
 वैदूर्यरेने विदूरभूमिर्हरिश्चुरेणैव^१ च रोहणाद्रिः ॥ १७३ ॥
 श्रीवन्तवंशोऽधिगतप्रशंसः प्रदीपिकादण्डसुहृत् कथं नो ।
 यन्मृगसङ्घी भुवनप्रकाशमङ्गीकरोति प्रतिपाद प्रदीपः ॥ १७४ ॥
 शृङ्गारदे यं तनयं प्रसूय रत्नप्रसूकीर्तिमपाद् वधुपु ।
 यथेह रिक्तास्वपि चारु युक्ताशुकिर्यशः शुक्तिषु मौक्तिकानाम् ॥ १७५ ॥
 प्राग्गवाटवंशे हि पुत्रानि सप्त स्थाने यदीदृग् नररत्नपात्रम् ।
 यक्षेन्द्रियेष्वक्षिण पिधानगुप्तिः सर्वो हि रत्नस्य करोति यत्नम् ॥ १७६ ॥
 औन्नत्यैर्पादिसमप्रसारमादाय मेखर्वजितः स येन ।
 शृङ्गप्ररुढाङ्कुरभारदम्मात् तृणानि मूर्ध्ना वहते दरिद्रः ॥ १७७ ॥
 'य'स्योपदेशस्य रसाक्षिपीय माध्वीकमाधुर्यमदस्य जैत्रान् ।
 जनाः स्वकर्णोन्नतिभिः स तृण्यां छिन्दन्ति संसारतर्जुयुतिम् ॥ १७८ ॥
 सरोऽपि द्रोञ्जितपापतापः सोमोऽपि नो स्वीकृतदोष एव^२ ।
 समङ्गलोऽप्यङ्ग गतौ न वक्रो बुधोऽपि सौम्योऽपि न मित्रदस्युः^३ ॥ १७९ ॥
 गुरुः सुराणामपि नास्ति को नो न केकाक्षः कविरप्यनस्रः ।
 शनैश्चरो नाप्यसितो न मन्दो यश्चातमाः सधृतिर्हिहेयः ॥ १८० ॥
 केतुं न के तुङ्गशुणं वदन्ति प्रमोदहेतूदयमप्यमन्दम् ।
 एवं विरोधोपचितोऽपि नित्यं यश्चाविरोधी विदितो द्विधाऽपि ॥ १८१ ॥
 यदतिशयिगुणास्त्रिजविन्दुमिर्गणयितुं भुवमेति नवाम्बुदः ।
 शरदि याति पुनर्गतसङ्गरस्त्रिजगतीहसितो भसितोऽञ्जलः ॥ १८२ ॥
 लसति यस्य रजोहरणं करो रजनिजानिकरोत्करमुन्दरम् ।
 दयितया दयया प्रणयार्पितं विततकेलिसरोजमिबोऽञ्जलम् ॥ १८३ ॥
 सकलजीवकृपालय ! पालय बहुलपक्षयादमयाय माम् ।
 मुखपटीभिपतः शशिनः कला इति वदन्ति तु यं श्रुतिसङ्गताः ॥ १८४ ॥

अथ शेषचित्रप्रक्रमः—

नाकपाडकुटकाकरतीरे सामला कडकला जडपाडी ।
 लोकपाटति मुखाटनसुतिर्वयस्य कीर्तिरिह हंसवल्लभा ॥ १८५ ॥ (— भाषाचित्रम्)
 सुषुभालतुहिनसुतिभिर्च यस्य लुण्ठति विचक्षणचित्रम् ।
 यस्य कीर्तिसुररौवलिनी च मां पवित्रयितुमुक्तमिहान्यत् ॥ १८६ ॥ (— युतक्रियाकम्)
 यस्य नामपरमोत्तममन्त्रादश्रुते गुरु सुखं जनराजी ।
 यस्य लोचनचमलकृतिनुत्ता सप्रयासवनवासमुपास्ते ॥ १८७ ॥ (— गुप्तकार्यकम्)

१ प्र० 'चातुर्यमाश्रयमदो' । २ 'देवता च' । ३ प्रलन्तरे पश्चिमदिशीर्ष्यं कथ्यते—'यस्योपदेशस्य रसावसायमाध्वीक-
 मु'राय विवेकिलोकाः । मीपीय कर्णोन्नतिभिः सधृण्यां' । ३ प्र० 'सोमोऽपि नो वः इत्युदं विपत्तिः' । ४ 'वाकद्वयसुः' ।

आस्यमस्य कमलादमलाक्षं चन्द्रपङ्कजरुचाममिमूल्या ।

यस्य शस्यगुणमत्र च कर्म सक्रियापदमुदीरितमेव ॥ १८८ ॥

(— गुप्तक्रियाकर्मकम्)

यस्तुमाशुगशैरपीडितस्तर्जितासिलसुरासुरशकैः ।

पण्डितैर्नरैरधुनोक्तं शेषवाच्यमवधेहि सुबुद्धे ! ॥ १८९ ॥

(— गुताव्ययक्रियाकम्)

प्रातेरेव परमं पुरुषेषु यं नमस्यति नमस्यपदाब्जम् ।

स क्षणेन कुशलाकलय त्वं युज्यते यदिह तत्तु मयोक्तम् ॥ १९० ॥

(— गुताव्ययम्)

यस्यास्यकान्तेः किमसि प्रतिष्ठां लिप्सुर्वराकाऽनिशमुज्ज्वलायाः ।

त्यजेतेच्छां सुखमद्धि भिक्षां बुधात्र सम्बोधनमस्ति गूढम् ॥ १९१ ॥

(— गुतामघ्नम्)

किमर्प्यते दक्ष ! श्रुषोद्यमेन सा या न स्थिरेति प्रथिता भुवि श्रीः ।

प्रणम्य यं संचतिवारिधिं तर च्याप्तं बुधास्मिन् करणं सुगुप्तम् ॥ १९२ ॥

(— गुतकरणम्) "

महायशोभासुररम्यमूर्तेर्यनानतौ यस्य पदौ जनेन ।

सत्याकृतित्वेन शिवोद्भवाय दत्तात्र गुप्तं बुध ! सम्प्रदानम् ॥ १९३ ॥

(— गुतसम्प्रदानम्)

मा गा विपादं भज सुप्रसादमानन्दनं पश्य तदानेन्दुम् ।

मिथ्यात्वरूपाद् विरमाऽतिनिन्दाद्रास्त्रपादानपदं पदान्तः ॥ १९४ ॥

(— गुतापादानम्)

कस्य भाग्यमरितस्य तनूजा यस्य चित्तमहरत् खरसेन ।

शीलसारधनसारसुगन्धेरुत्तरं कथितमेव वयस्य ! ॥ १९५ ॥

(— गुतसम्बन्धम्)

रे पुष्पायुध ! माऽऽयुधं चपलय श्रान्तिं वृथा मा कृथाः, पापव्यापमपाकुर्वन् कुमते ! किं वा छलेनाऽयुना ।

रे दूरीभव मोह ! सन्ततशृपावादिस्रभावं त्यज, ध्वस्ताज्ञानतमोभरेऽत्र विबुधाधारं सुगुप्तं वद ॥ १९६ ॥ (— गुताधाम्)

ततां तान्तातति तात ! ततोऽतीततुतेऽतति । तुतात्तातात्तेऽतान्तः तेति तनुतुती तत ॥ १९७ ॥ (— एकव्यञ्जनचित्रम्)

नमामीनममं भानाममानं मुनिमाननम् । नामुं नाम नमेन्नोना नुन्नामो नूनमन्नतु ॥ १९८ ॥ (— द्विव्यञ्जनचित्रम्) "

सदाकारानुहारा च महाभुजगभूषणा । स्तौति निन्दति वा यं यः सुन्दरी तस्य मन्दिरे ॥ १९९ ॥ (— विन्दुच्युतम्)

कमलकलकरवदन ! सततहतमदमदन ! नमदभर ! गतसमर ! जय सजय ! गणधर ! ॥ २०० ॥ (— एकस्वरचित्रम्)

सदा सदानन्दनिधानदानं तनोतु नेता सततं नतानाम् ।

तदासनासीनसनानुनीत नीतिनिताधीतिधनाधुनेन ॥ २०१ ॥

(— दन्त्यस्थानचित्रम्)

सिद्धान्तवारां निधिमृदुशुद्धिं लब्ध्या समानं गुरुगौतमेन ।

महेम हेमाम्बुजगर्भगीदेहं सुदे हन्त मुनीनमेनम् ॥ २०२ ॥

(— अतालव्यव्यञ्जनचित्रम्)

विसारि सारसे सारं संसारोत्सुराश्रये । सुरेश्वरहरिं सेवे हीरस्त्रविशिषोः शयम् ॥ २०३ ॥ (— अन्तर्यचित्रम्)

मदनमानधनापनुदं दमानुपमचित्तमनेकपगामिनम् ।

भजत भो जनताः ! कठिनापदाभिदमखण्डगुणं गणभूषतिम् ॥ २०४ ॥

(— अनन्तर्यचित्रम्)

श्रीवन्तनन्दनं वन्दे शान्तरां रुचिसुन्दरम् । दयाविधिपनं मेनामीवमंशुदिवं विश्राम् ॥ २०५ ॥

श्रीवंशाधितनारावं रविवन्दितमं नमेः । विदेदः सुपनं गीर यादःश्रावशुचिनदम् ॥ २०६ ॥ (— द्वाभ्यां श्रावपदम्)

इत्यमनेकविवेकिजनैर्यैश्चित्रचमर्कृतकोविदचित्तैः ।

वाग्भनसावित्तापगमाय पूजितपादसुगाः मुक्तिविलैः ॥ २०७ ॥

तथा च—सुदर्शनाः सारसुषागितो ये ऋद्धाञ्जिनीर्नर्मगरालकल्पाः ।

शरत्समानाः कुशलेन्दुदीप्तौ जगत्त्रयीशान्तिकृतावधानाः ॥ २०८ ॥

सुमेरुधीराः सशिवामरोधैर्नृता नयाब्जा विमलशेयाश्च ।

ज्येष्ठश्रियः सद्गतिहस्तिमल्लाः कुमारसौर्षाः सुकुमारदेहाः ॥ २०९ ॥

[भाणिक्यदीप्ताः कृतयुक्तिवान्छाः, धर्मोत्तमाम्भोजशिलीमुखार्थाः]

क्षेमद्वन्द्वौ कुशला विवेकचन्द्रोज्ज्वलाः प्रीतियुता दयायाम् ।

चारित्र्यले कृतयसयोगाः कल्याणलक्ष्मीकुसुदेन्दुकान्ताः ॥ २१० ॥

तैस्सातपादैर्गुणशीतपादैर्गतप्रमादैर्घनधीरनादैः । स्वाह्वान्तिपत्कौशलशालिपञ्चसद्वनैरेप शिशुः प्रमोद्यः ॥ २११ ॥

त्रिधा त्रिसयं प्रणतिर्मदीत्याज्वधारणीया महनीयपादैः ।

सा चाऽनुपूर्वां प्रतिनां प्रसाद्या श्रीपूज्यसेवाविधिपावितानाम् ॥ २१२ ॥

तत्रापि—सुदर्शनेत्याद्यकवित्वमध्ये विशेषणैः सूचितनामकानाम् ।

बुधप्रणीनां परयोर्दयोश्च संसृचितानां गणिनां मुनीनाम् ॥ २१३ ॥

किञ्च—समानकनकच्छटाप्रकटकान्तिदेवेन्दुभिर्नृताञ्जिनवचोऽन्वितान् विनतवादिनेमीश्वरान् ।

इमैर्गुणविशेषणैरभिहितान्वयाः साधवो, नमन्ति गणस्पतीन् नमति चाऽत्र सद्बोऽखिलः ॥ २१४ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणेशिज्योपाध्याय—श्रीविनयविजयगणिना भट्टारकश्रीविजयानन्दसूरी-
श्वरस्य श्रीपरमगुरुणां प्राप्नुतीकृते आनन्दलेखनाम्नि लेखप्रत्यये 'तैस्सातपादैः' इत्याद्यवसरप्रसशीगुरु-
वर्णनरूपः स्वर-व्यखन-स्थान-गति-निमग्नण-च्युतगुप्तादिशेषचित्रचमत्कारनामा चतुर्थोऽधिकारः ॥

॥ दृष्टान्तचमत्कारनामा पञ्चमोऽधिकारः ॥

अथ लेखप्रशंसा—

दुरेऽप्यदूरे इव यो जनानां ददाति मिश्रप्रियसङ्गसौख्यम् ।

मनोविनोदी विरहापनोदी लेखस्तु साक्षाद् वरलेख एव ॥ २१५ ॥

सः सप्तमर्षो, सप्तमूर्खः, सुदुष्पन्नः केचित्प्रमोदः ।

चिन्तातपह्वान्तिनिराकरिण्युः कथं न लेखो जलदोषमानः ? ॥ २१६ ॥

स्वगोविलासेः प्रियचित्तपद्मान् विकासयंश्च भ्रमणस्वभावः ।

असंशयं संशयतामसमो लेखः कथं सूर्यसहोदरो नो ? ॥ २१७ ॥

अनेकवर्णात्तमालप्रक्षिपिराजितो मूरिसदृशगाली ।

मुद्राश्रितः खादरक्षणीयो लेखोऽभ्युते कोशगृहस्य लक्ष्मीम् ॥ २१८ ॥

भूपालवद् यो व्यवहारचर्यां प्रवर्तयेत् सद्गुरुवच शसि ।

विश्रम्भपात्रं प्रियमित्रवच लेखः कथं सर्वगुणास्पदं नो ? ॥ २१९ ॥

लेखस्य सप्त प्रमेदाः—

स सप्तधा लेख उदीरितो ज्ञैः पृथक्-पृथक्कार्यप्रलोपदर्शी ।

ध्यापारलेखः^(१) कुसुमेपुलेखः^(२) खेदस्य लेखः^(३) स्फुटोपलेखः^(४) ॥ २२० ॥

† एवम् पद्याई प्रसन्तरे वासि । † प्रसन्तरे पद्याइः उत्तरार्द्धः—'बुधप्रणीनामपरेषु लेखे त्रिपादिवानां गणिनां मुनीनाम्' ॥

शोक^{१०}-प्रमोद^{११} प्रभवौ च लेखौ यो धर्मलेखः^{१२} स च सप्तमः स्यात् ।
तत्रादिमो यो व्यवहारिलोकैः संलिख्यते कामिजनैर्द्वितीयः ॥ २२१ ॥

भवेत् तृतीयः स्वजनैर्मियो यस्तु यो विपक्षक्षितिनायकाम्याम् ।

स पञ्चमो यः स्वजनार्तिशंसी पष्ठो विवाहादिषु लिख्यते यः ॥ २२२ ॥

अयं पुनः सप्तम एव लेखो लेखेषु सर्वेष्वपि सार्वभौमः । पदे पुण्यफलोदयेन यतः पत्रेह च शर्मसिद्धिः ॥ २२३ ॥
स्वस्तीति वीजं जिनवर्णनं च मूलं पुरीवर्णनमेव शाखाः । पुण्याण्युदन्ता गुरुवर्णनं च फलं लसत्सुखसुदुमेऽस्मिन् ॥ २२४ ॥

लेखो हि प्रायः पिशुनेभ्यो रक्षणीयः सज्जनेभ्यश्च दर्शनीय इति तयोः स्वरूपलेशो लिख्यते -

सतां स्वभावोऽयमिह प्रमोदवन्तो निरीक्ष्यान्यकत्रैः कवित्वम् ।

इन्दुः किमक्ष्णां भवति स्वकीयो हर्षोऽतिहृद्येभ्यति तन्निसर्गः ॥ २२५ ॥

ते वल्लभाः स्फुर्बुनेषु सन्तः कुर्वन्ति येऽन्यस्य गुणप्रकाशम् ।

केपामभीष्टः स समीरणो नो यः सौरभं सौमनसं व्यनक्ति ॥ २२६ ॥

प्रवीति दोषानय योऽन्यदीयान् दुष्टः स शिष्टोऽपि भवेदनष्टः ।

दुर्गन्धलेशं ग्रथयन् समीरो द्विष्टो न जीवातुरपीह विश्वे ॥ २२७ ॥

खलः कवित्वस्य विभाव्य दोषान् यथा असन्नो न तथा गुणौघान् ।

लभेत नो सुन्दरमन्दिरेण मुदं यथाहिर्विलवीक्षणेन ॥ २२८ ॥

किं दुर्जनानामिह याति येऽन्यश्चोकानुपश्रुत्य विपादिनः स्तुः ।

गृह्णाति वार्कः किमु कौशिकानामान्यं यदस्योदय एव तेषाम् ॥ २२९ ॥

प्रागेव विद्वेषतमोनिरुद्धबुद्धीक्षणाः किं परिभावयन्ति ।

गुणान् कवित्वस्य यथा दिवान्धो वेवेक्ति भानो नैनु कौशिकः किम् ॥ २३० ॥

कवित्वरत्नस्य विशुद्धिभाजो गुणप्रकर्षः खलसङ्गतः स्यात् ।

दृष्टात्मदर्शे भसितानुलेपात् शुद्धिस्तथाक्षणेः किमु कज्जलेन ॥ २३१ ॥

निर्दूषणे शालिनि काव्यरत्ने कुर्यादनायोंऽपि न दुर्जनः किम् ।

सुवर्णपर्यङ्कतलेऽतिसान्द्रे क मल्लुण्णौपो लभते प्रवेशम् ॥ २३२ ॥

कदाप्यनाभोगकृतः कवित्वे दोषो भवेत् सोऽपि गुणो गरीयान् ।

विनाऽमुना स्यात् कतमः प्रकारो मुदे गुणाग्राधियां खलानाम् ॥ २३३ ॥

स्वचिच्छगवोर्दुरतोच्छ्रितेन निस्सारमेकेन पदेन मत्ताः ।

दिधीर्षवो ये क्वविताग्रभारं तेभ्यो नमस्तद्विभसोदरेभ्यः ॥ २३४ ॥

केचिच्चिदंशधिगमेन मत्ताः खलस्तदन्ये प्रभुतामदात्ताः ।

शेषास्तत्त्वज्ञा यतः कः कवीनां श्रमकर्म द्रक्ष्यति लब्धलक्ष्यः ? ॥ २३५ ॥

किमेतया प्रस्तुतचिन्तया वा सन्त्येव केचित् सरलाः पुमांसः ।

ज्ञानप्रश्रुत्योत्तमतान्निषेणीसङ्गोपमा भूषितभूमिमागाः ॥ २३६ ॥

इति स्वरूपं खलसज्जनानां मया निषद्धं न कुनोऽपि हेतोः ।

फादम्परी-चम्पुकथादिकारैः प्राच्यैर्बुधैर्भट्टमनो न्यदर्शि ॥ २३७ ॥

अथ खौद्रत्यं परिहारः—

श्रीहेमचन्द्रादिकवीश्वराणां पुरः स्फुरद् यः कवितामदो नः ।
ताक्ष्यस्य पक्षो समुदीक्ष्य साक्षात् स भक्षिकाणामिव पक्षगर्वः ॥ २३८ ॥
तैस्तेः सुधीर्मिर्बहुभिः स्तुतान् वः खोतुं गुणान् कोऽहमस्तीव मृग्यः ।
अस्याष्टमप्यर्गकवाक्यजालं प्रियं गुरुणामिति तु प्रयत्नः ॥ २३९ ॥
खोतुं प्रवृत्ता भवतः कवीन्द्रास्ततोऽहमप्यत्र विषो समुत्कः ।
निरीक्ष्य पोतौस्तरतः पयोधौ तत्रोत्सुकं नो किमु शुष्कर्णम् ? ॥ २४० ॥
भवद्गुणोपाधुनिधौ निमग्नाः कवीश्वराश्चित्रमहं तु तीर्णः ।
सम्बन्धगन्धादिति सुक्तमेव यथासुधेर्वारिणि काष्ठखण्डः ॥ २४१ ॥
मुनीन्द्र ! यत्नो रचितो मयाऽयं प्रमोदपूर्णं गुणिनो निरीक्ष्य ।
शालैः स्वपुङ्खा रचितसु रेणुमयीषु लीलालयचातुरीषु ॥ २४२ ॥
ब्रह्मानमवेन यदत्र चर्च्य 'आनन्दलेखे' लिखितं मया यत् ।
शोच्यं च बोध्यं च तदात्मपुङ्खा युष्मा ! मयाऽयं रचितोऽल्लर्खिः ॥ २४३ ॥
पर्याप्तमर्थ्यनयाऽयवाऽऽर्या यदा किल प्रोज्ज्वलनस्वभावाः ।
अन्यर्थितौ केन च पुण्यदन्तौ तौ शारदौ चोक्षयितुं सरांसि ? ॥ २४४ ॥

गुरुः प्रसन्नो यदि सौम्यदृष्टिः क्रूरग्रहैर्षकतमैः किमन्यैः । जलन्यतेऽसौ किल दीपलक्षं ज्योतिर्विदामप्ययमेव पन्थाः ॥ ४५ ॥
ततः प्रसन्नैर्गुरुमिर्बिधाप शिशौ कृणोत्तमनीदृष्टेऽपि । स्मर्यः कदाचित् समये जनोऽयं विशेषतः श्रीजिनदर्शनादौ ॥ ४६ ॥
मनो मदीयं तु यथा सरोजैः सौम्यमौन्नत्यमिवाऽमरादौ । दुग्धे जलं शैलमिवाप्सु बह्वावुष्णत्वमिन्दाविव कौमुदी च ॥ ४७ ॥
मायुर्यमिह विव वः क्रमान्ने तथा यत् तन्मयतां ततः किम् ।

लिखामि यच्छ्रीगुरुनामधेयग्राहं नमाम्याहृतपादपद्मान् ॥ २४८ ॥ — युगम् ।

संवत्सरे धार्दिनिधानचन्द्रकलामिते (१६९४) बाहुलमासि दिव्ये ।

मनोरथो मे फलिनस्तु धन्यप्रयोदशीसञ्ज्ञितियौ वयम् ॥ २४९ ॥

भावद् धरित्रीफलके सुमेरुः शङ्कुर्निखातो दिनमानकारी । प्रतिष्ठितस्तावदयं प्रयन्धो बीयात् प्रमुद्गश्रवणाञ्जनीनः ॥ ५० ॥

* कस्याणमारोग्यममीष्टसिद्धिः समृद्धिलब्धिष्व गुणप्रसिद्धिः ।

महोन्नतिः कीर्तिततिः प्रसीतिः सङ्केजने स्ताद् विततेति मद्रश्च ॥ २५१ ॥

* पूज्याहं द्रक्तमष्टारकततितरुणीचन्द्रकान् भव्यलेखा-

राध्यश्रीशिशुश्रीनतपद 'विजयानन्द' स्रीशृङ्गान् ।

ध्येयप्रापान्यधन्यास्त्रापगणनृपतीन् व्यक्तविज्ञप्तिपत्रं

नामस्थलेकतानः शिशुरिति नगरे स्तम्भमन्तीर्षेऽडुदौकत् ॥ २५२ ॥

इति महोपाध्यायश्रीकीर्तिविजयगणिशिष्योपाध्याय—श्रीविनयविजयगणिना भट्टारकश्रीविजया-
णन्दसुरीश्वराख्यश्रीपरमगुरुणां ग्राह्यतीकृते आनन्दलेखप्रबन्धे लेखप्रशंसा-सुजनदुर्जनस्वरूप-
व्यावर्णनरूपो दृष्टान्त्यासचमत्कारनामा पञ्चमोऽधिकारः सम्पूर्णः ॥ ६ ॥

॥ सम्पूर्णश्चायमानन्दलेखप्रबन्धः ॥

महोपाध्यायश्रीविनयविजयगणिप्रणीतं [२] इन्दुदूताभिधानं विज्ञप्तिपत्रम् ।

स्वस्ति श्रीणां भवनभवनीकान्तपङ्क्तिप्रणम्यं,
श्रीद्वितीया परमपुरुषं पार्श्वनाथं प्रणम्य ।

श्रीपूज्यानां गुरुगुणवतामिन्दुदूतं प्रभूतो-

दन्तं लेखं लिखति विनयो लेखलेखानतानाम् ॥ १ ॥

[लेखप्रेषकमहोपाध्यायस्य वपावासस्थानभूतस्य योषपुरनगरस्य वर्णना -]

यत्र व्योमव्यतिगशिखेष्वर्हतां मन्दिरेषु, मूर्तीजैर्नीरनयनसुमगाश्चन्द्रशालानिविष्टाः ।
दर्शं दर्शं विनयविनतोऽधोविमानावतारह्वयं नासादयति निकरो हृद्यविद्याधराणाम् ॥ २ ॥
यत्रोत्सर्पच्छिन्नकरकिरणैः शोभयन्नप्रदेशं, साक्षादक्षीवसतिरनिशं राजते राजलोकः ।
मेवांरूढप्रदिशनगरस्यर्धेवाधिरूढं, शैलाग्रण्यं कनकनिकपस्त्रिगधं पञ्चकूटम् ॥ ३ ॥
यत्रेभ्यानां भवनततयः काश्चिद्वेस्तटाग्रं, प्राप्ताः काश्चित् पुनरनुपदं सन्ति तासामथस्तात् ।
काश्चिद् भूमावपि भूशवलक्केतवः कान्तिदत्ता, निर्जेतुं धामिव रुचिमदात् प्रसिक्ता निर्व्यवस्थम् ॥ ४ ॥
यत्र श्रीडोपवनपदवीक्रीडतां नागराणां, विष्वक्तूर्यत्रिकपरिचयश्रीतिमाविष्करोति ।
नृत्यत्केलिक्रकरसुमगा मञ्जुगुञ्जद्विरेफा, वातोद्भूतद्रुमदलततिध्वानवादित्रहर्षा ॥ ५ ॥
वर्षां यस्मिन्नुपलरचितं दन्तिनं भूतरूपं, पुंरूपाभ्यामुपरि कलितं वीक्ष्य शङ्केऽद्रिश्चङ्गे ।
उत्तीर्यतत् पुरमनुपमं स्वर्गलोकादिहेन्द्रोऽद्राक्षीलोकैरिति विरचितं चिह्नमेतच्चकास्ति ॥ ६ ॥
स्यालुः शुण्डासुध इव मदात् कुण्डलीकृत्य दन्तौ, कृत्योत्तानावुपलरचितो यत्र हस्त्यद्रिश्चङ्गे ।
स्वर्गं जेतुं नमसि रमसादारुणशोरसुष्य, द्रुक्ष्येव स्फुटयति महाधीरनासीरमावम् ॥ ७ ॥
तस्मिन् योधाभिधपुरे श्रीमदाचार्यपाददेशान् मासांश्चतुर उपितो यो विनीतो विनयः ।
साधुः स्रैप प्रहरविगमे भाद्राकारजन्यां, प्राचीशैलेपरि परितं क्षीतरश्मि ददर्श ॥ ८ ॥

[इन्दोर्लेखवाहकदूतत्वेन प्रकल्पनम् -]

दृष्ट्वा चैनं स परमगुरुध्यानसंधानलीनस्वान्तः कान्तं तमिति रजनेः स्वागतं व्याजहार ।
सद्यः साक्षाद् गुरुपदसुगं जन्तुमुत्कण्ठितोऽपि, द्रागेतेन स्थितिपरवशो वन्दनं प्रापयिष्यन् ॥ ९ ॥
दिष्ट्वा दृष्टः सुहृदुद्वपतेऽस्माभिरयातिथिस्त्वं, पीयूषीपैर्धृशमुपचरन् प्राणिनामीक्षणानि ।
पुण्यैः प्राच्यैः फलितमतुलैरस्मदीयैरुषेयाज्ञापुण्यानां नयनविषयं यद्विषयः स्मर्यमाणः ॥ १० ॥
देहे गेहे कुशलमतुलं वृत्तिं कश्चिदिन्द्रो !, नीरोगाद्गी सुमग ! शृङ्गी रोहिणी तेजस्तमीष्टा ।
अन्याः सर्वा अपि सकुशला दक्षजाः सन्ति पत्न्यः, पश्चाच्चिः शं कलपति हृदानन्दनो नन्दनस्ते ॥ ११ ॥
यद्वाऽयं ते स्फुटमनुचितो वात्तवातानुयोगस्तप्यायत्तां जगति सकले जानतो मे सुरासिम् ।
मन्तव्योऽयं तदपि सरसः स्नेहसागमितत्वात्, स्वादीयः स्यात् कदश्नमपि येहपातोपसिक्तम् ॥ १२ ॥
कादो शीतोपगतमतनु प्राक्तनार्थं विदेहक्षेत्रे कायं चरमभरतक्षेत्रायाम्मार्थभागः ।
मागोऽतीतः कममयमिषान् कोमलैः खञ्जपादैः, श्रौदश्रौदैः शिखरिगिरिर्दन्तुमीभूतदेशः ॥ १३ ॥

मार्गश्रान्तः क्षणमिह सुखं तिष्ठ विश्रामहेतोरुत्तुङ्गेऽस्मिन्निश्वसिषिषारे दत्तपादावलम्बः ।
 हृद्यः पद्माभिधवरसरः संभवस्त्वां समीरः, सर्पशुचैः सुखयतु सखे ! केतकीगन्धवन्धुः ॥ १४ ॥
 नत्वा सीमंधरजिनपतिं प्राप्तपुण्यप्रकर्षो, भूयो नन्तु त्रिभुवनगुहं बाहुदेवं सहर्षः ।
 मार्गे तीर्थप्रणतिविगलत्पापपङ्कः स्वमौलावर्हचैत्याम्रित इति जगद्वन्द्य ! वन्दामहे त्वाम् ॥ १५ ॥
 खिन्नां तीम्रातपपरिचयात् तोयदस्तोयवृष्ट्या, सिञ्चन् यद्वत्सुखयति कृषिं शोषकालोपपन्नः ।
 श्रीतिं तद्वत् प्रियसख ! मम प्रापिता चित्तवृत्तिभ्रिन्तोत्ततौ रहसि भवता यच्छता बन्धुना द्राक् ॥ १६ ॥
 शान्तिं नीति श्रम इति ततश्चेतसि स्वास्थ्यमाप्ते, दत्त्वा कर्णाववहितमनाः श्रोत्र्यसि प्रार्थनां मे ।
 न श्रान्तानां सुखयति कथा खिगधवर्गोदिताऽपि, स्वस्ये चित्ते प्रणयमधुरा बुद्धयो ह्युद्भवन्ति ॥ १७ ॥
 श्रुत्वा याच्यां मम हिमरुचे ! न प्रमादो विधेयो, नो वाऽवज्ञाऽन्यधिकविमनोन्मत्तचित्तेन कार्या ।
 भ्रमालपैश्वतुरवनितानिर्मितैर्विस्तृतिं न, आप्या प्रायः प्रथितयशसः प्रार्थनामद्भ्युक्ताः ॥ १८ ॥
 आतस्तातस्तव गुणनिधिः पश्य रत्नाकरोऽसौ, वर्षे वर्षे नवजलधरापतिरैरम्बुधरैः ।
 विश्वं विश्वं तस्यतपनोदामतापान्नितम्, सेकं सेकं सुखयति सदाभीष्टविश्वोपकारः ॥ १९ ॥
 किं नु श्रमस्तव जनयितुस्तस्य दानप्रियत्वं, यो देवानां सततममृतैः कल्पयामास वृत्तिम् ।
 अश्वं चोच्चैः श्रवसमसमं नागमैरावतं च, दत्त्वेन्द्रस्य त्रिभुवनपतेः पूजयामास बान्धवम् ॥ २० ॥
 कन्यां दत्त्वा जगति विदितां यौतेके कौतुकी च, योऽदान्मोदाद् युगपदमलं कौस्तुभं पाञ्चजन्यम् ।
 एवं विश्वंभरमतिताम्रीं प्रीणयामास लोभाद् यन्नायापि श्वशुरवसतिं संत्यज्युत्तनोऽपि ॥ २१ ॥
 जीयासुस्ते जगति विदिता आतरः पञ्च चञ्चन्माहात्म्यास्ते वितरणभटाः पारिजातद्रुमाद्याः ।
 द्राक्संकल्पोपगतसकलामीप्सिता अप्यमीष्टे, याचन्ते यान् विनयविनता नाकिनो वासवाद्याः ॥ २२ ॥
 मूर्खं प्राप्तीयति च कुतर्तुं कामरूपीयति द्राग्, दीनं शरीयति च कुटिलं प्राज्जलीयत्यवश्यम् ।
 धूर्तं शान्तीयति गतकलं सत्कलीयत्यजघ्नं, लोकं सोऽयं जयति निखिलस्त्वद्गुणिन्याः प्रभावः ॥ २३ ॥
 याते श्यामा सुमग ! दयिता वर्षयत्युग्रलक्ष्मीं, पक्वं पर्णं तुलयति यया विप्रसुक्तस्त्वमिन्दो ! ।
 सापि श्रान्तं भुवनमखिलं स्वस्वकर्मश्रमेण, निद्रादानात् सुखयति सदाभीष्टविश्वोपकारा ॥ २४ ॥
 पीयूषार्द्रस्त्वमपि किरणैर्जह्मस्यावराख्यं, भूतग्रामं सुखयसि सुतं संस्पृशन् द्राक्ष्यतेव ।
 धूरैः शूरप्रकटितकौरैर्निर्भरं छिष्टलोकं, विष्वग् निर्वापयसि वसुधां सत्यमेवासि राजा ॥ २५ ॥
 एवं विश्वोपकृतिकुशलः कः कुटुम्बे न तेऽस्ति, प्रायः सद्भिः प्रथितचरितैस्त्वादसौर्वीर्यनीये ।
 यद्वा रत्नाकर इति यशः प्राप युष्मागिरेवाम्मोर्ध्विर्भुवति नहिमोदारस्तत्त्वैस्तन्मूजैः ॥ २६ ॥
 तस्माद् धन्यो ! जलधितनय ! प्रार्थनां मे समर्थ !, व्यर्थकिन्तु न खलु कथमप्यर्हसि श्रीद्वन्द्व ! ।
 येनोत्कृष्टं जगति विदितं याचमानस्य जन्तोर्वाच्यामङ्गे भवति लघुता नैव सात्त्विकं त्वमुच्य ॥ २७ ॥
 नाशक्यं ते भुवनवलये मित्र ! पदयामि किञ्चित् तेजःशुद्धैरनतिजठरैरकमाक्रान्तविश्व ! ।
 पादान् मूर्ध्नि त्रिपुरजयिनः कौतुकेनोपधायाह्वाय स्मेरीकृततज्जगद्वापिशौर्यप्रतापः ॥ २८ ॥
 कामं क्षामाकृतिमपि जगद् यज्यन्तं न कोऽपि, हेतुं शक्तस्तदिह भवतो मातुलस्यानुमावात् ।
 गोपालोऽपि त्रिभुवनमिदं ह्रान्तवान् यन्निषादा, तत्राप्येतत् प्रभवति तव श्यालकस्यैव तेजः ॥ २९ ॥
 या चाब्रव्याद् भुवि विजयते विद्युतो नीचसद्भात्, सिन्धुर्गन्धर्वगणगुणतो ध्यामलं भूभलेस्त्वाम् ।
 सापि भ्रातृभवति भवतो माननीयाउमावाद्, विश्वे दोषान् गणयति जनो को हि राज्ञो भगिन्याः ॥ ३० ॥

[दूताग्रे गन्तव्यस्थान - तदीयमार्गस्य सूचनम् -]

गन्तव्यस्ते तपनतनयातीरकोटीरमिन्दो !, सूर्यद्रङ्गो गुप्सदयुगस्पर्शसंप्राप्तदङ्गः ।
गत्वा तत्र त्रिभुवनजनध्वेयपादारविन्दो, द्रष्टव्यः श्रीतपगणपतिर्भोग्यसंभारलभ्यः ॥ ३१ ॥
मार्गं तस्य प्रचुरकदलीकाननैः कान्तदेशं, स्थाने स्थाने जलधिदयितासंततिव्यस्तखेदम् ।
आकर्ष्यान्तःकरणविषये स्थापयोक्तं मयेन्दोऽभीष्टं स्थानं व्रजति हि जनः प्राञ्जलेनाध्वना द्राक् ॥ ३२ ॥
शैलादस्मादुपसर पथा दाक्षिणालेन धन्वो !, गन्धोद्रेकोलसितकुसुमस्मितेन्द्विन्दिरिषु ।
स्थाने स्थाने सरसरसरः काननेष्वंशुपैर्मोदं संपादय कुमुदिनीफुल्लपुष्पेक्षणां नम् ॥ ३३ ॥

[दूतमागणितप्रथमप्रयाणस्थानमूतस्य सुवर्णाचलस्य वर्णनम् -]

तुङ्गे तिष्ठ क्षणमुद्भुते ! त्वं सुवर्णाचलस्य, श्रीडावापीसवनसरसैर्मास्तः शान्ततापः ।
तत्रत्यानां सकलदिवसक्षुद्रव्ययापीडितानां, सौहित्यं त्वत्किरणकवलैः स्नाच्चकोराङ्गनानाम् ॥ ३४ ॥
तस्मिन्चैलेऽन्तिमजिनवरावामवामेयदेवप्रासादौ यौ तरुणकिरणैः संगरं निर्मिमाते ।
मध्यस्थः सन् सुघटितरुची तौ कुरु प्रायसो यत्, प्रोत्तुङ्गानां भवति महतैवापनेयो विरोधः ॥ ३५ ॥
तत्र श्रीडोपवनसरसीस्वच्छनीरान्तरेषु, सात्वा स्वैरं प्रतिकृतिमिषान्नन्यधौतांशुकः सन् ।
ज्योत्स्नाजालैः स्लप्य मधुरैर्वीरवामेयदेवौ, कर्पूराञ्चैस्तदनु च कौरैर्जयाम्यर्च्यं पुण्यम् ॥ ३६ ॥
तस्याधस्ताद्वागरमपरः स्वर्ग एवास्ति यस्य, प्रौढेभ्यानां भवननिकौर्ष्वस्तमाना विमानाः ।
कायेकान्ते कृतवसतयः सज्जलजाभिभूता, भूमीपीठावतरणविधौ पङ्क्तुतामाश्रयन्ति ॥ ३७ ॥
यद्यप्याशु रूपातनयना हस्तविन्यस्तवक्त्रा, द्युन्ते त्वत्किरणनिकौर्ष्वनिर्मरं विप्रसुक्ताः ।
विद्यो यद्यप्यभिसृतिकृतां योषितां च त्वदीयैर्ज्योत्स्नाजालैस्तमिरनिकौर्ष्वनिर्वांसिते स्थात् ॥ ३८ ॥
न प्रत्येयं तदपि भवता वीक्ष्य दक्षेक्षणीयं, द्रङ्गं शृङ्गारितकुवलयं चित्रसंपूर्णमेनम् ।
विष्वग्दत्त्वा नयनयुगलं सम्यगालोकनीयं, पश्चात्तापस्तुदति हृदयं दर्शनीये द्योदये ॥ ३९ ॥

[श्रीरोहिणी - तिरोही - इत्याख्यस्य पुरस्य वर्णनम् -]

तस्माज्जालंधरपुरवरादुत्पतन्शीघ्रगामी, श्रीरोहिण्याः परिसरमय प्राप्ससि त्वं निमेषात् ।
स्थित्वा तत्र क्षणमियमपि प्रेक्षणीया समन्तान्तःशून्यं स भवति सतां सार्थको यो विलम्बः ॥ ४० ॥
तस्यां चैकं सुखमुद्भुते ! धार्मिकाणां महीयो, यच्चैत्यानां शुचिरुचिमतामस्ति पङ्क्तिव्यवस्था ।
तन्मध्यस्थे न भवति पथि प्रस्थितानां प्रयासो, दूरादेव प्रणतशिरसां देवदेवप्रणामे ॥ ४१ ॥
तैर्नैवाथ त्वमपि विरचिष्यत्यवश्यं पथेन्दो !, श्रद्धाशाली स्फुटमुभयतश्चैत्यमालाञ्जितेन ।
नामं नामं जिनभगवतामाकृतीर्भैत्यसंस्थाः, पश्यन्नेकान्तरमवहितः सुष्ठु सव्यापसव्यम् ॥ ४२ ॥
एकं चैतद् वचनममलं मामकीनं न चित्तादुत्तार्यं स्वीकृतनिजसुहृत्प्राप्तिसिद्धेर्निदानम् ।
पण्यस्त्रीणामिह हि नगरे संनिवेशो गरीयानास्ते तस्माद् धृतिमतिहराद् दूमेवामिगच्छेः ॥ ४३ ॥
काचिन्नाग्याः श्रयति समतां भोगिलोकोपगूढा, हथी काचित् कलयति कलां तत्र किंपाकवह्याः ।
काचिद्भर्ता तुलयति सुवग्रशहेतुः पण्यस्त्री, काचिचान्यप्रपन्ननिपुणा याति बाला सखीत्वम् ॥ ४४ ॥
काचितीक्ष्णैर्नयनविशिखैर्ममं नृणां भिनति, नर्माटपैर्हरति हृदयं काचिदाकृन्तद्वयैः ।
काचित् साचिस्मितविलसितैर्मोहयत्यत्युद्दीन्, पथं काचित् पटुकुचतटोद्गर्जनेर्दण्डति द्राक् ॥ ४५ ॥
तस्मादासां सुवजनस्पृहायुराणामवश्यं, दृगत्त्यागो भवति हि नृणां श्रेयसेऽमुत्र चान् ।
तत्राप्यङ्गीकृतनिजसुहृद्वाहतेस्तदाप्यस्य, प्यासदो नोचित इति हितं द्विरितेत्तद् वदामि ॥ ४६ ॥

[अथ लाटदेहा - तद्वर्णनम् -]

तस्माद् द्रष्टाच्छमनकृभिः प्रक्षितस्यान्तरा ते, स्वर्गाकारं नगरमपरं लाटदेहास्य पुण्ड्रम् ।
 दर्शं दर्शं मनसि परमप्रीतिरापस्त्यते यन्नानालक्ष्मीरुचिरवपुषां तत्र वासो जनानाम् ॥ ७९ ॥
 लङ्का शङ्कां मनसि दधती तोयराशौ ममज्ञातीति दृग्यो वसति च पदे हन्त वक्षोकसारा ।
 पातालं प्राविशदपमदा सापि भोगाचरतीमां, दृष्ट्वा रम्यामनुपमतां चाटपट्टीमभित्याम् ॥ ८० ॥
 मध्येऽस्त्यत्र प्रसुरसुर(प)मौ मण्डपोऽस्त्यन्ततुङ्गस्तत्र स्थित्वा चतसृषु दिशास्तीक्ष्णीयं त्वयेन्दो ! ।
 द्रष्टासि द्राक् श्रियमनुपमामस्य विष्णुपुरास्य, रम्यं क्षेत्रच्छुचिरुचिचतुर्द्वाचैसानुकारम् ॥ ८१ ॥
 अत्यासन्नं श्रुपुरमितो याससि प्रौढदुर्गा, दुर्गन्धांशोज्जितमतिसुरैर्मुरि वीरैः परीतम् ।
 मूर्ध्नि मसदशमपरं वर्तते वा न वेति, द्रष्टुं रक्षान्तरमिव समारूढमुचप्रदेशम् ॥ ८२ ॥
 तस्योपान्ते सुखयति नदी नर्मदा नर्मदोर्मिस्तोमै रोमोद्गममतिहिमैः कुर्वती नौस्थितानाम् ।
 क्रीडद्गन्धद्विपमदरसोद्यामगन्धिप्रवाहा, चक्षुस्तीक्ष्णवनघनतटा नाव्यनीरा गभीरा ॥ ८३ ॥
 आलोच्य द्राक् भुवनममृतैस्तपयन्तं भवन्तं, तातं प्रातर्मवतु मुदिता नर्मदा ते तनूजा ।
 प्राप्नोहासौ भवतु च भवानप्यपल्लेक्षणेन, संसारे यज्जनितजनकप्रेमयन्धो ! गरीयान् ॥ ८४ ॥
 तत्र स्थित्वा श्रुपुरमहावप्रवातायनाग्रे, दृष्ट्वा हृष्टो निजतनुभुवो धावनोद्वलानानि ।
 गच्छेः खच्छे तरणिनगरोपान्तमभिप्रदेशे, श्रीश्रीपूज्यक्रमविहरण्यवस्तपापप्रवेशे ॥ ८५ ॥

[तरणिनगरपराभिधान - सूर्यपुर - तदन्तर्गतोपापुरस्थानवर्णनम् -]

खर्जूरीणां विपिनप्रदलीतुङ्गतालहुमाणां, तत्र श्रेणीस्तपन्तनयतीरभूमिप्ररूढा ।
 मन्दं मन्दं प्रसमरमलकम्पितां मौलिकम्पैः, स्थापामन्तः एजति नगरस्यास्य लोकान्तरस्य ॥ ८६ ॥
 पोतश्रेणीपरिचयमिपात् तीरवेरुद्धिमाना, मज्जद्भ्रारकवरवधूर्नागैर्नार्गरीभिः ।
 स्वादुस्खच्छरफटिकरुचिराम्भोगैरुत्तरङ्गा, तापी तत्र श्रयति तटिनी स्वर्गगङ्गातुकारम् ॥ ८७ ॥
 एनां संगच्छति जलनिधिः प्रत्यहं द्विस्त्रिरस्याः, सौभाग्येनातिशयगुरुणा कर्मणेनेव वश्यः ।
 अन्नच्छन्नस्त्वमपि भविताऽस्येतयोयोगकाळे, पित्रोः पश्यन् क इह सुरतं लज्जते नेजडोऽपि ॥ ८८ ॥
 तत्र श्रीमत्तपगणपतेः सद्विहारानिलोर्मिष्ठुतङ्कां फलदलसुसम्पत्तिसंपन्नवृक्षाम् ।
 इष्टानेहःपरिगतपनोद्भासि भूमिष्ठससां, द्रक्ष्यस्यहैत्समवसरणापास्तदोषामिव क्षाम् ॥ ८९ ॥
 नग्रीभूताः प्रतिपदमहो लुम्बिवृन्दैः फलानां, स्वर्णयौषा इव धनवतां सन्ति कज्राः फल्गवः ।
 त्रिगवच्छायैर्मधुरफलदैर्मण्डपैर्गोस्तनीनां, गेहैर्ग्रीवा इव सुमनसां तत्र कान्ता वनान्ताः ॥ ९० ॥
 दीप्ताः पुष्पैरतिरलङ्का मण्डली चम्पकानां, तत्रोचाने तुलयति निशां सुष्ठु दीपात्तिकायाः ।
 माकन्दानां तस्मिन् फलैर्लक्षिता पल्लवैश्च, नाराश्रेणीममसृणसृणि हेमपण्डवलीढाम् ॥ ९१ ॥
 उद्यानानां नगरममितः संततिर्भाति नानावृक्षैर्लक्षैर्विविधसुधनःसंवितानां लतानाम् ।
 क्रीडद्गन्धव्युचितकदलीमन्दैर्वाल्कानां, गेहैः क्रीडाभवनसरसी दीर्घिका वापिकाभिः ॥ ९२ ॥
 पोतान् पोतानिव जलनिधेः कुक्षिनिक्षिप्तनागावस्तुस्त्रोमांश्चतुर भविता पश्यतस्ते विलम्बः ।
 जाग्रजैरव्यजपरिगताजङ्गमद्रङ्गतुल्भान् पश्यन्नेताञ्च भवति जनः कोऽत्र विक्षिप्तचेताः ॥ ९३ ॥
 दुर्गो मर्गोज्ज्वलवद्विहोलकन्धरश्चन्द्रशालादम्भात् चौघच्छदिरुपचितो मौक्तिकच्छत्रशाली ।
 नानायात्रप्रहरणयो मुदसज्जोप्रशस्तः क्ष्वत्सपे श्रयति सुख(प)मां धैर्यगवोर्दुरस्य ॥ ९४ ॥

गोपीनाम्नः किमिह सरसो वर्णयामो महत्त्वं, यत्क्षीराब्धेः कलयति कलां मय्यमानस नो चेत् ।
 आसौ कुक्षौ किमिह निहितो मेखद्यपि किं वा, वीचिक्षोभो मयनजनितत्रासतोऽजागतस्य ॥ ९५ ॥
 नीलच्छायां कचिदविरलैर्नागवल्लीदलौघैः, शुभ्रच्छायं कचन कुसुमैर्विस्मृतैर्विक्रमाय ।
 पिङ्गं चक्षुरतिपरितैः कुञ्चिचेक्षुदण्डैर्नानावर्णं पुरमिदमिति द्योतते सर्वदापि ॥ ९६ ॥
 पोतोत्तीर्णांशुधिपरतटोद्भाविनो वस्तुवृन्दान्, द्राक् संख्यातुं क इह गणनाकोविदोऽपि क्षमेत ।
 ईदृं मातुं क इव रजतस्वर्णमाणिक्यपुष्पान्, गुञ्जानेमारुणतरुर्वीश्वाङ्कुरान् विदुषाणाम् ॥ ९७ ॥
 रूप्यस्वर्णप्रकरघटनप्रौढितैष्टशालागर्भोद्भूतप्रतिरक्वसतैस्वारतारैश्चकारैः ।
 नात्र कापि प्रमवितुमलं दुष्टदौर्गत्यभूतः, पूतः क्षौद्रैर्ह्युपशमविधौ मन्त्रसारप्रकारः ॥ ९८ ॥
 यत्र श्राद्धास्ततःसुभनसो विश्वमान्या वदान्याः, संख्यातीता अप्रतिविभवाः प्रौढशाखाप्रशाखाः ।
 कुत्राप्याघाघारकजनिताः संस्थिताः कल्पवृक्षाः, प्रादुर्भूतास्तपगणपतिप्रौढपुण्यानुभावात् ॥ ९९ ॥
 शिल्पिप्रभै रचितविविधानेकविज्ञानहृद्यं, हिङ्गुलद्यैः कनकखचितैर्वर्णैर्कर्णनीयम् ।
 दत्त्वानन्दं स[ह]दयहृदां वृन्दमर्हद्दृष्ट्वा, चित्रैश्चित्रं क इह न जनो वीक्ष्य चित्रीयतेऽन्तः ॥ १०० ॥

[गोपीपुरमध्येस्थित जैनोपाश्रयवर्णना -]

मध्ये गोपीपुरमिह महाश्रावकोपाश्रयोऽस्ति, कैलासाद्रिप्रतिभट इव प्रौढलक्ष्मीनिधानम् ।
 भन्तर्वर्त्साहृतमतगुरुप्रौढतेजोभिरुद्योतिर्मध्यस्थितमधवता तावियेणोपमेयः ॥ १०१ ॥
 मितौ मितौ स्फटिकसंरचौ कुट्टिमे कुट्टिमे च, संक्रामस्त्वं सुभग ! भविताऽऽत्तलक्षस्वरूपः ।
 युक्तं चैतत्तरणिनगरोपाश्रयसान्यायाश्रीर्द्रुं शक्या न खलु वपुर्पुकेन गुम्भाद्याऽपि ॥ १०२ ॥
 तस्य द्वाराङ्गणभुवि भवान् स्वैर्यमालम्ब्य पश्यन्, साक्षाद्देवानिव नृजनुषो द्रक्ष्यति आद्वलोकान् ।
 हस्त्यारूढानथ रथगतान् सादिनश्चार्थपौरुष्ययोऽश्रोतुं रसिकहृदयाञ्छीघ्रमाटीकमानान् ॥ १०३ ॥
 माघद्वरद्विपमदरसाश्चीयलालनिपातक्लिष्टां खिन्नामिव धनजनत्रातसमर्दखेदात् ।
 द्वारं स्वसाङ्गणभुवमतिप्रेक्षितैस्त्रोरणानां, खेहादाश्चासयति मरुतां प्रेरणेनेव शशत् ॥ १०४ ॥
 मध्ये तस्याः श्रमणवसतेर्मण्डपो यः क्षणस्य, सोऽयं कान्त्याऽनुहरति सतां तां सुधर्म्यां मघोनः ।
 मुक्ताचन्द्रोदयपरिचितस्वर्णमाणिक्यभूषाश्रेणीदीप्तो विविधरचनाराजितस्त्वमशोभो ॥ १०५ ॥
 मध्ये सिंहासनमनुपमं तस्य शक्रासनमं, चेतश्चैतत् सुलस्यति सतां हृद्यपयानुकारम् ।
 सालंकारं सुघटितमहासंविधन्वं सुवर्णं, स्वच्छच्छायां सुललितचतुःपादसंपन्नशोभम् ॥ १०६ ॥
 दीप्रोपान्तः स्वसदृशरुचा पादपीठेन नम्रक्षमाभृच्छ्रेणीमुकुटघटनाकोमलीभूतपासा ।
 पद्मोद्भूनामिव गुणयुजा मौक्तिकस्वस्त्रिकेन, व्योमो लक्ष्मी किल निदधतेपेन्द्रपादाश्रितेन ॥ १०७ ॥

[तदुपाधयावस्थित - तपगणच्छादीशसूरिवर्णनम् -]

तत्रासीनं परिणतपस्तेजसा पीनमन्तः, शुक्लध्यानोद्भवनवमहोत्थोत्तितात्मस्वरूपम् ।
 साक्षात्तीर्थकामिव जगन्ननुजीवातुर्गर्भं, ग्ल्योऽन्ताहृतमधुरया दत्तमव्यग्रमोदम् ॥ १०८ ॥
 अन्यस्तानां गुस्तुप्तकजादागमानां निधानं, साक्षादायं गणधरमिवानेकलब्धिप्रधानम् ।
 ज्ञानालोकप्रकटितजगत्तत्त्वज्ञानवानं, ध्यानं धर्म्यं हृदि निदधतं सिद्धिश्रेयोपपानम् ॥ १०९ ॥
 आकर्षन्तं कठिनतपसां लीलया सिद्धिराज्यं, स्वर्गादीनां सुपमजुषमं मन्यमानं तृणाय ।
 आचामास्तापतिशुभ्रतःकार्यतः श्वेतकान्तिं, सम्पत्तिं किल धवलय लक्षयान्तर्पद्विध ॥ ११० ॥

पुण्ड्राभोजश्चसितमसितिमशुक्लौहुरौघमाविप्राणं सितमुखपटीं चाननाभोजहंसीम् ।
 हस्ताभोजे दधतममलां वैदृमीमक्षमालां, रामं प्राप्तामिव गुरुगुणैर्धूर्णमानां च चित्रैः ॥ १११ ॥
 अङ्गे धर्मध्वजसुम्हहः शोभमानं दधानं, श्रेयोदक्ष्या प्रद्वितमिव सखेदया पुण्डरीकम् ।
 प्रायः पञ्चासत्परिचितं राजहंसेपसेव्यं, स्वाध्यायेनानुगतवदनं ब्रह्मसमक्षरूपम् ॥ ११२ ॥
 कर्णेपान्ते पलितकषाटात् सुषु विज्ञप्यमानं, स्थानप्रशङ्खयितजरसैकान्तमेकान्तकान्तम् ।
 स्वामिहोक्तानजरमगरं स्थानकं प्राप्नुमहीन्, कुर्वन् मयौ विहरसि मया स्थायतां काधुनेति ॥ ११३ ॥
 स्फूर्जद्भ्राम्यात् कतिचन दद्या स्त्रिधयाऽऽलोकयन्तं, कांश्चिपत्पस्मितकलनया स्वायतीन् ग्रीणयन्तम् ।
 पूर्वोपासास्खलितसुकृतश्रेणिसौभाग्यमाजः कांश्चिन्मौलौ करपटनया लम्पसिद्धीन् सृजन्तम् ॥ ११४ ॥
 आशीर्दम्माद्यमदसुमतां हस्ताविस्तारणेन हस्तन्यस्ताविव निजवशौ धर्मलाभौ ददानम् ।
 कल्याणाणां निधिमिव महापातवारं महिम्नाभाचाराणां भवनमवनावाकरं सत्क्रियाणाम् ॥ ११५ ॥
 अर्हद्वर्मं तनुभृतमियास्तोक्तलोकोपकृत्यै, कैवस्यं वा विदितमुचनं पुंस्वरूपोपपन्नम् ।
 प्रत्यक्षं वा सुकृतनिचयं शासनस्यादृतस, मूलं निःश्रेयसपदतरोर्वैद्वज्रं कल्पवृक्षम् ॥ ११६ ॥
 कष्टघातं नतसुमनसां जापमौनप्रयुक्तैर्नन्तं मन्त्रैरिव पटुतौहार्हिहृद्धारनादिः ।
 सम्यग्नामस्मरणशमितशेषपापोपतापं, लक्ष्मोष्णांशुप्रतिमटजगद्व्यापितेजःप्रतापम् ॥ ११७ ॥
 धैर्येणातिप्रथितयशसा स्वर्णशैलं जयन्तं, गाम्भीर्येणातिशयगुरुगाम्भीर्यनिधिं लज्जयन्तम् ।
 सौन्दर्येणाप्रतिममहदा मन्मथं तर्जयन्तं, चारित्र्याद्यैः सुविहितगुणैर्विश्वमावर्जयन्तम् ॥ ११८ ॥
 मौनव्यानाधमलविभिरातिथिताचार्यमघं, श्रेयं देवैरुपपदगतैर्ब्रह्मचर्यानुकैः ।
 नम्रप्रणिप्रकरविधिविप्रार्थनाकायकुम्भं, दान्तं शान्तं मृदुमपमदं निःस्पृहं शीतदम्भम् ॥ ११९ ॥
 विधावद्धिः सुमगतसुमिश्राकृचारिवर्यैः, श्रीगुर्वीशविनयनिपुणैः सेवितं साधुवर्यैः ।
 श्रद्धालुनां प्रयुपरिपदि प्रौढधाम्ना निपण्णं, त्रायस्त्रिशैरिव परिगतं संसदीन्द्रं सुराणाम् ॥ १२० ॥
 वन्देयाः श्रीतपगणपतिं सार्वभौदयुगिन्, पीतं पुण्यप्रभवमुदधेर्नन्दनत्वं लभेशाः ।
 प्राप्यैः पुण्यैः फलितमनुलैस्तावकीनैः सुलम्बजन्मैतत् ते नभसि च गतिर्भाविनी ते कृतार्था ॥ १२१ ॥
 (चतुर्दशमिः कुलकम् ।)

अध्वानर्धगोलितमकलैः पापपद्मैर्विलीनं, क्षीयं दोषैर्विगलितमखिवैर्दुष्टकष्टैः प्रणष्टम् ।
 रुग्णं रोगैर्दृष्टमनुशयैर्विप्रयोगैर्विन्दं, सर्वातद्कोपशमनिपुणं द्रक्ष्यसि श्रीगुरुं यत् ॥ १२२ ॥
 पुण्यपादस्माद् मृशमुपचितात् किञ्चदन्तीकल्लक्ष्यैषा यास्तस्यसुदृढा ! मो निष्कलङ्कं भवन्तम् ।
 मन्योऽजयं शतगुणघृणिं सत्वरं वीक्षिताढे, सर्वाभीष्टं फलति न चिराद् दर्शनं ह्रीदृशानाम् ॥ १२३ ॥
 हृद्यातोयैर्मुखासुरजैर्गोयनानां च भीतैर्गोयन्तीनां गुरुगुणगुणांशारवैः श्राविकाणाम् ।
 स्वाध्यायैश्च श्रमणकृतिनां तर्कचर्चाविचारैः, शब्दादिते भवति भवता श्रेयमानम्य तव ॥ १२४ ॥
 [तपगच्छापीदग्रे विज्ञपनीयवक्तव्यसूचनम् -]

विज्ञप्तिर्भो ! यदपि भवता दुष्करा नाशुंसा, पार्श्वे किं चामरहिमकराः पल्लवास्ते सगोत्राः ।
 संनीक्ष्यैवावसरमुचितं तत्र वाच्यं तथापि, नेतारो हि ध्रुवमवसरप्रेक्षिणि प्रीतिचित्ताः ॥ १२५ ॥
 सित्वा तस्माद् विजनसमये श्रीगुरोः पादपद्मं, स्पृष्ट्वा स्वजैर्हिमकरकैर्विज्ञ ! विज्ञप्यमेवम् ।
 त्रिषोऽपीमान् विनयविजयो द्वादशवर्तभाजा, विज्ञप्तिं व्याहरति महता वन्दनेनाभिवन्द्य ॥ १२६ ॥

यच्छ्रीपूज्यक्रमशुगमिलादुर्गमये नतोऽहं, प्रागासं नोपकृतिमिव तद् विस्मरामि क्षणार्धम् ।

श्रीतातानां तदुरुहपया भाषणं स्मर्यमाणं, सर्वाङ्गीणं सपदि पुलकोद्भेदमाविष्करोति ॥ १२७ ॥

तुष्यत्युल्लासयति करणान्मुलसन्त्येव भूयो, भूयो गच्छत्युपगुह्यं गदमुल्लङ्घते च ।

वाष्पक्षिणे सृजति नयने गद्वदान् कण्ठनादानेतचेतः प्रणयरसतश्चेष्टे नैकधा ते ॥ १२८ ॥

निद्रादोषो जगति विदितो जागरश्चाप्रमादः, संप्रत्येतन् मम तु हृदये वैपरीत्येन गाति ।

निद्रां जाने गुणमनुगुणं दर्शने वो ददानां, जागर्यां च प्रगुणमगुणं तत्र विघ्नं सृजन्तीम् ॥ १२९ ॥

जागर्यायां जपति रसना युष्मदाख्यां यथा मे, निद्रायामप्युपहितमनस्त्वेन शश्वत् तथैव ।

तस्मात् संप्रत्यहनि निशि वा जागरानिद्रयोर्मे, भेदं लोका अपि पटुधियो जानते नापरीक्ष्य ॥ १३० ॥

शङ्कातङ्कैर्मलिनमगुणैस्तुल्यजन् पूर्वपक्षं, सिद्धान्तं सद्भिम्ब । भवदाराधनं संश्रितोऽस्मि ।

संभाव्यस्तत्परमगुरुभिः स्निग्धया प्रेमदृष्ट्या, येनात्यर्थं फलितसकलप्राथितायो भवेद्यम् ॥ १३१ ॥

॥ इति श्रीमेघदूतच्छायाकाव्यमिन्दुदूताभिधं काव्यं समाप्तम् ॥

अथात्र प्रतिप्रत्युपं मय्युप(ख)मालिनि भगवत्पुण्यगिरिशिरसि माणिक्यकोटीरकलामाकलयति समंततः प्रसृत-
थालातपहसृणपङ्कपुञ्जपिञ्जरीमूले मूले महेभ्यसम्यायां महासभायां श्रीपष्ठाङ्गसूत्रवृत्तिन्याख्यान-साधुसाध्वी-
प्राग्वाध्ययनादिधर्मकर्मकदम्बके ससुखं सिद्धिसौधमध्यमध्यासमाने परिपाठ्युपनतमखर्वसर्वपर्वगर्वसर्वस्वापहरणप्रवर्णं
श्रीवार्णिकं पूर्वापि सप्तदशभेदश्रीजिनाचार्यचारचनद्वादशदिनजीवाभयदानपटुपटुप्रवर्त्तन-रक्षाजीवितिलंतुदमैनिक-
कुलालादिकुर्मनिवर्त्तन-सप्रभावप्रभावनाभवन-सनवनवक्षणनवक्षणश्रीकल्पसूत्रवृत्तिवाचन-मासक्षणपक्षक्षण-
ष्टाहिकाष्टमादिदुस्तपतस्तपनार्थिसार्थार्थार्थसमर्थन-तुङ्गच्छद्गारितरुङ्गगूढीनिस्साणाघनेकवर्त्यर्पुर्ननादादिप्रच-
ण्डाडम्बरचारुचैत्यपरिपाटीविरचन-साधर्मिकजनक्षामणसांवत्सरप्रतिक्रमणसाधर्मिकवात्सल्यकरणधनुच्छोत्सवच्छटा-
सच्छायं निरपायं निरमायि । वर्तते च कुशलमविकलं कामकुम्भकल्पद्रुमचिन्तारत्नाधिकचिन्तातीतार्थनार्थनासमर्थन-
चरणश्रीपरमगुरुचरणस्मरणासाधारणकारणतोऽपरं निर्जितदुर्जयदुर्दुरूढोन्मादानां समूलकापंकपितप्रमादानां विहि-
तासन्नसिद्धिकास्तोकोलोकाह्लादानां सदा सुप्रसादानां श्रीपरमगुरुपादानां प्रसादपत्रप्रसादमथैवासादविष्यति पाक-
परमाणुरयमिति स्ववपुःपरिबर्होर्ग्याद्युदन्तकान्तकर्पूरपरपरितकृपापत्रसमुद्रकप्रसादनेन प्रमोदनीयोऽहम् । किं च
विशोऽस्मिन् प्रणतिरवधार्या, प्रसादा च महोपाध्यायश्रीअमरचन्द्रगणीनामन्येषां च यथाई नत्यनुनती प्रसादे ।
तथाऽत्रत्य पं० तेजविजयग०-ग० कनकविजय-ग० नैमिविजय-ग० जयविजय-ग०
जिनविजय-ग० गुणविजय-ग० सत्यविजय-ग० रत्नविजय-साध्वीराजश्री-साध्वीकर्पूरश्रीप्रभृति चतुः ॥
विंशत्यापि श्रीसंघसोपवैर्णवं प्रणतिरवधार्या । शिष्टपरि कृपाप्रणयः स्फातिमानवधार्यः । शिष्टचितं कृत्यादि
प्रसादमिति श्रेयः ॥ ५ ॥

† इदं मेघदूतच्छायाकाव्यस्वरूपम् इन्दुदूताभिधानं विज्ञप्तिपत्रम् काव्यं निर्णयसागरमुद्रणालयमद्रिप्रकाशनालयान्तर्गत-
चतुर्गुण्युक्तं मुद्रितमिति, परं तत्रायं गद्यभागे नोपलब्धते । काव्यमपि यत्र तत्र यद्गुण्युक्तं दृश्यते । अस्माभिरयं अस्मद्व्य-
ञ्जयप्रत्यन्तराधारेण यथाभावं धृष्टीकृतम् ।
वि. म. ट. ११

श्रीमेघविजयोपाध्यायविरचितो

[३] मेघदूतसमस्यापूर्तिमयविज्ञप्तिलेखः ।

[सन्देशमेघकवेर्यस्तथावादिनिर्देशः -]

स्वस्तिश्रीमद्भुवनदिनकृद्दीर्घाग्निनेतुः, प्राप्यादेशं तपगणपतेर्मघनामा विनेयः ।
 ज्येष्ठस्त्रितयां पुरमतुसरन् नवपरङ्गं ससर्ज, क्षिग्धच्छायातरुषु वसतिं रामगिर्याश्रमे ॥ १ ॥
 तस्यां पुर्यां शुनिगणगुरोर्विप्रयोगी स योगी, नीत्वा मासान् कतिचिदचिराद् धाविकं नेतुकामः ।
 भाद्रे पञ्चम्युदयदिवसे मेघमास्तिष्ठसौधं, वप्रनीडापरिणतगजप्रेक्षणीय ददर्श ॥ २ ॥
 मत्वा तस्याभ्युदयनदशां वायुनोन्नीयमानां, चेतो बाधं श्रुतिं गमनापेक्षमूचेऽस्य साधोः ।
 प्रत्यासन्नेऽप्ययि । तव गुरौ कार्यकार्यस्ति योगः, कण्ठाश्लेषप्रणयिनि जने किं पुनर्दूतसंख्ये ॥ ३ ॥
 तद्विज्ञप्त्यै त्वरय रयतः स्वं पुनानाऽऽशु नानामावैरेवं किमिव मनसोदीर्घवाक्यः स बालः ।
 हस्ताम्बोजद्वयरचनया निर्मिताचार्या तस्मै, प्रीतः प्रीतिप्रमुखरचनं स्वागतं व्याजहार ॥ ४ ॥
 कायं प्राप्यः पवनसलिलज्योतिषां संनिकायः, कार्यध्यायं प्रवणकरणैर्यौ विधेयः समर्थः ।
 हर्षोत्कर्षादिति स सहसाऽचिन्तयन्नुचिवाँस्तं, कामार्चां हि प्रवृत्तिवृषणाश्वेतनाचेतनेषु ॥ ५ ॥
 जज्ञे भूमावतिविपमताऽन्योन्यसाम्राज्यदौःस्प्यात्, कश्चिन्मां नो नयति यतिनामीशितुर्धार्तराक्ष्सीम् ।
 तत् त्वां याचे स्ववशमवशाद्यष्टविश्वोपकारं, याचना मोघा वरमविगुणे नाधमे लब्धकृताम् ॥ ६ ॥
 आतक्षातस्त्वमसि भुवने जीवनं जीवनन्दी, तापव्यापापहृतिनिपुणस्तत्प्रयोवाह ! रम्या ।
 गम्या चारै रुचिरनगरी देवकात्पस्तनाख्या, बाह्योद्यानस्थितहृत्तरिश्मन्निवकाञ्चैतहर्म्मा ॥ ७ ॥
 नित्यं चेतः स्फुरति चरणाम्बोजयोः सुरिराजं, कायः सर्वैः समयविपयैः संनिवृद्धान्तरायः ।
 नो चेद्दीर्घगुरुसुरतरं प्राप्य कः स्यादवीर्यान्, न स्यादप्योऽप्यहमिव जनो यः पराधीनवृत्तिः ॥ ८ ॥
 श्रेयस्यार्थं प्रभवति बलादन्तरायस्तदस्य, प्रध्वंसायाम्बुचितमचिरादाचिरं भजस्व ।
 छात्रोऽप्यत्र त्रिदशल्लनानेनसवीक्षणैस्त्वां, सेविष्यन्ते नयनसुभग खेभेभ्यस्त वैयाकाः ॥ ९ ॥

अथ भ्रातानुपरां श्रीशान्तिजिनवर्णनम् -]

देवः शान्तिर्भवति भविनां दुर्भवाभ्योपिसेतुर्हेतुर्भूयोऽनुभवमर्थं...भोगसंयोगलक्ष्म्या ।
 दुष्टैः कष्टैर्व्ययमयमयैः संनियोगेऽङ्गभाजः, सप.नाति प्रणयिहृदयं विप्रयोगे रुणद्धि ॥ १० ॥
 अस्याह्वानस्तरणकरणोद्भूतभूयःप्रभावाः, श्रद्धामात्रो विततमुखसेव गर्ज निशम्य ।
 मृलारम्भे जिनपतिपुरः सज्जिगीषोः स्वरुण्या, सफल्यन्ते नमसि भवतो राजहत्याः सहत्याः ॥ ११ ॥
 अर्हत्वास्मिन् सृजति भुवनोद्भासनं दीपरूपे, चेतोवृत्तीर्वहलतमसच्छेदनाय प्रपद्य ।
 स्यात् तनामिप्रणतमनुजसर्गिणवर्गस्य चित्रं, ज्ञेहज्यकिश्चिरविरहज्य सुखतो वायुमुष्णम् ॥ १२ ॥
 हर्षाद् यथाविहितहितकृत्स्नानकृत्यः प्रसूतैर्वीतानीतैः प्रणयतु विमोक्षाश्चर्यां सपर्याम् ।
 कुर्वन्नुर्वी स्वतनुमतनुं तीर्थमावाश्रितानां, क्षीणः क्षीणः परिलुप्य पयः श्रोतसा चोपसृज्य ॥ १३ ॥

१ इरावतार्थम् । २ सुरिराजसंख्येयः । ३ नो चेत् अर्थात् कायस्य विषयकृतविश्रमस्यत्वे । ४ अतिदूरवर्ती परं
 प्रागविशेष उपलक्षणात् कालः । ५ खेम आकाशराज परावतसद्वान् । ६ वराणि अत्रानि शृणुषामि यातो वाः । ७ अत्रैको
 निरुद्धितः ।

देवस्यास्य प्रसवसमये दिक्कुमारीभिस्त्वैर्गन्धाम्मोदः प्रसमरसुमाऽऽमोदशाली विचक्रे ।
 पित्रा तत्रार्जितसुकृततो विश्वशीर्षे त्वमेपि, दिग्नागाना पथि परेहरन् त्वूलहस्तालेयान् ॥ १४ ॥
 उद्यद्वालासुगघृणिगणोन्मिश्रशुद्धाश्मभर्ष-च्छत्रेणैतां तनुमनुदिनं भासितामस्य पश्य ।
 मन्दारदुप्रभवनिचयैः पथ्येनपथ्यमाजो, वह्नेन स्फुरितरुचिना गोपेवेषस्य विष्णोः ॥ १५ ॥
 श्यामीभावं शमयितुमना वामभागे वितत्या, प्रादक्षिण्यं नय गुरुमुख्येयसा देवमेनम् ।
 नृत्यासक्तमरवरवधुवेपथ्वस्त्रायमाणः, किञ्चित् पश्चाद् व्रज लघुगतिर्भूय एवोत्तरेण ॥ १६ ॥
 शङ्के राकातुहिनकिरणो वैश्वसेनिस्वरूपाचक्रे पूजास्पदमिह स्रग्ं स्वस्य संवाहकं खे ।
 न क्षुद्रेऽपि प्रथमसुकृतोद्भावजन्मोपकारः, प्राप्ते मित्रे भवति विमुखः किं पुनर्यस्तयोच्चे ॥ १७ ॥
 रङ्गश्चन्द्रं जिनमुखविभामोपसञ्जातदोषं, पादाम्भोजे नखरमिपतोऽभ्यानयत् सप्रसादम् ।
 स्त्रीयोस्तङ्गे तदिव हरिणो धीयेत शीतमासा, सद्भावार्द्रः फलति न विरेणोपकारो महत्सु ॥ १८ ॥
 गायन्तीनां जिनवरपुरश्चरलीलावतीनां, रूपोत्प्रेक्षाविवशमनसि त्वय्यथाग्रं प्रपन्ने ।
 प्रासः स्वाहाशनजनमनःकाम्यतां मण्डपोऽपि, मय्ये श्यामः स्तन इव भुवः शेषविस्तारपाण्डुः ॥ १९ ॥
 नानारत्नाभरणकिरणैर्भूषितां भूषितां चर्यां, जैनीमैर्चां तव विनमतः काऽपि कान्तिर्भवित्री ।
 यामालोक्याभिनवनैर्वनैर्वर्णयिष्यन्ति सिद्धाः, भक्तिच्छेदैरिव विरचितां भूतिमङ्गे गजस्य ॥ २० ॥
 तस्यां स्नात्रे दनुजमनुजैर्गात्रपाविष्येहतौ, घृष्टे दिव्या प्लुतमविरलं क्षीरमादेयमेव ।
 तन्माहात्म्यात् पवनयैवमस्तोऽभिमुख्यै प्रभुनं, रिक्तः सर्वो भजति हि लघुः पूर्णता गौरवात् ॥ २१ ॥
 लोकाः कुष्ठाद् गलितवपुषो निर्विरोकाः सरोकाः, अर्हत्तन्नामृतभरसरःस्नानमात्राः क्षणेन ।
 भूत्वा भास्वललिततनवो दिव्यभोगैर्भजन्ति, सोलकण्ठाणि प्रियसहचरीसंभ्रमालिङ्गितानि ॥ २२ ॥

॥ इति जिनवर्णनम् ॥

नासिन्मार्गेऽस्यहमपि ! गतस्तच्च यात्रानुवेक्ष्म, गत्वा श्राद्धाः सदयहृदयाः संपदां संप्रदायाः ।
 प्रष्टव्यास्ते गुरुमुखधनाभिर्गोलद्वाम्जलानां, सारङ्गास्ते जललवमुचः सूचयिष्यन्ति मार्गम् ॥ २३ ॥
 रत्नप्रेणीरचितनिचितस्वर्णसङ्कीर्णसौधेष्वसां जालान्तरपरिलसलोलनेत्राकलायैः ।
 शुक्लापाङ्क्तिर्मधुरवचनैर्वन्दनां वक्तुकामैः, प्रत्युपातः कथमपि भगन् गन्तुमाशु व्यवसेत् ॥ २४ ॥
 घृष्टे ह्यत्र त्वयि प्रतिगृहं केतकोत्सेधहेतौ, धारायन्नावलय उदितोतुङ्गरत्नचक्राः ।
 अन्तर्भजत्सरसिजदशां वक्रपद्मैः सपद्माः, संपत्यन्ते कतिपयदिनस्याविहंसा दशार्णाः ॥ २५ ॥
 प्रस्थानार्थं तव सवयसं प्रार्थयस्वार्थवन्तं, कासारं तं जलजरजसा पीतवातो वसानम् ।
 सिन्ध्वा बध्वा अधरमधुरं यः पिवत्युन्नमय्य, सभूषणं मुखमित्र पयो वेनेत्याध्वलोर्मि ॥ २६ ॥
 सित्वा तीरे ध्रुवमुपसरश्चञ्चलाचमलाक्षीः, धाराहस्तैः कुसुममधुरां दर्शयेस्तां वनालीम् ।
 या प्रायोग्यैः सुखललितप्रक्रियाणां प्रियाणाम्, उदामाणि प्रपयति शिलवेन्स्त्रिभूयानानि ॥ २७ ॥
 संस्थानेन प्रहितमतुलं वीक्ष्य पकात्रवृन्दमुधानेऽपि खतस्यु चलच्छास्त्रिकानां मिषेण ।
 पुण्यश्रेणीं प्रहितुमनसि (?) प्रोक्ततानां समेधि, ष्टापादानात् क्षणपरिचिनः पुण्यलावीमुगगानाम् ॥ २८ ॥

१ दिवि स्वर्गे उपलिताः पृथिवी देवास्तैरर्थां पूरयाम् । २ प्रतिमाम् । ३ नयीनजपेः । ४ अर्थायाः (प्रतिमायाः) । ५ पवनस्य यपनो वेगः । ६ दशार्णा इति चतस्रोपमाऽष्टवारः, इत्येकानि जलदुर्गाण्यस्यां दशार्णा नदी । ७ येप्रयत्ना येयवृक्षगात्रिभ्याः मिष्या इति व्याख्येयम् । ८ उपमयः सहासकमीये यम्यगमि विपुर्गच्छयच्छानि असीति शान्तां ताः स्त्रीः इति अन्वयः ।
 कर्तुः कर्म शेषम् ।

अस्यां पुण्यां नरपतिनमन्यौलिमालाचितांदिः, साहेः पुत्रः सुनयनयनः पाति लोकान् पितेव ।
गीर्वाणक्षीसद्यश्चतुष्टयां तस्य सौधोद्भगाभी, छोलापाङ्क्तैर्यदि न स्मते लेचनैर्विद्योऽसि ॥ २९ ॥

नार्थः पुण्यां प्रतिग्रहमिह श्रेणिमापूर्य तूर्यैरुद्दिश्येयं प्रणयरचितं गानमुत्तानयन्ति ।

श्रुत्वा तास्त्वां रसितमसितैर्मोहविष्यन्त्यपाङ्क्तैः, क्षीणामाद्यं प्रणययजनं विभ्रमो हि म्रियेत् ॥ ३० ॥

रोदस्योस्त्वां परिचितमिति स्त्रीयचित्तेऽवधृत्य, क्षीमन्यस्याः कृपिभ्रजना वीजराजी वितेत्तुः ।

संप्रत्येपाऽङ्कुरमुकुलनैः प्राञ्जलीभूय नम्रा, कास्यं येन त्यजति विधिना स त्वय्योपपावः ॥ ३१ ॥

धन्योऽसि त्वं जलदपटले ! दक्षिणस्यां प्रविश्य, दष्टं येन प्रवरनगरं सारमेतज्जगत्याः ।

भुक्ते भाग्ये भुवि तु मरुतां देवशैलाद् विधाऽपि, शैपेः पुण्यैर्हन्मिन् दिवः कान्तिमत् खण्टमेकम् ॥ ३२ ॥

अत्राश्लिष्टं कमलवदना वीचिहस्तैः सरस्यः, प्रोक्ता इव सुवपसां त्वां विजानन्ति शब्दैः ।

मुक्त्वा नस्त्वं विरहविधुराः कुत्र गन्तासि भोग्योऽसि प्रावृतः प्रियतम इव प्रार्थनाचाटुनारः ॥ ३३ ॥

अस्यां मुक्तामरकतपविश्रीप्रसूनेन्दुरत्नपराङ्मुखा दृष्ट्वा तरणिशशिनाः श्रान्तकान्तिस्वरूपान् ।

पुण्यश्रेणीविपणिगणितान् विदुमच्छेदराशीन्, संलक्ष्यन्ते सुललिधयस्तोयमानावशेषाः ॥ ३४ ॥

॥ इत्यचरंगावाद्यघर्षणम् ॥

[तन्देसावाहकस्य प्रथमप्रयाणमृतदेवगिरेर्वर्णनम् —]

अस्याः प्राच्या सुमगमगिनी देवगिर्याह्वयास्ति, पूर्वं प्रत्याश्रयमिह चिरं तस्यिवान् रामचन्द्रः ।

सत्तौ खेदादिह जनकजा लक्ष्मणः केलिभावाद् इत्यागन्तु रमयति जनो यत्र वन्द्यनिभः ॥ ३५ ॥

तस्यां छत्रायितसुरगिरी वप्रमौलिं दधत्वां, राजस्त्रूर्यैर्द्विगुणितचरैर्नत्तयेया मयूरान् ।

गोहृष्यैः प्रसवनिचयार्काणामध्येषु नूनं, नीत्या खेद ललितवनितापादरगाङ्कितेषु ॥ ३६ ॥

एतत्पूर्याः पुरपरिसरादाम्रकम्रातपत्रात्, तत्रासीनो नगरसुभमां मार्गयाद्रौ विनिद्रात् ।

कासाराणां विकचकमलमोदिभिः सेव्यमान-स्तोयनीडा निरतयुवतिस्नानतिर्कैर्मरुद्भिः ॥ ३७ ॥

स्त्रात्रे श्राद्धैस्सुवनगुरोस्तत्र निर्मायमाणे, नानारत्नांशुकरचनया भूषिते भूमिभागे ।

सद्यो वायानुचरचरितैः शब्दयन्त्रन्दैरलम्, आमन्दाणां फलमविकलं लप्स्यसे गर्जितानाम् ॥ ३८ ॥

पीनोत्तुन्नस्नभरनता गात्रसौन्दर्यभाजो, वामाः पुण्यैर्वृषभमगवत्पूजनं कर्तुंक्रमाः ।

सूतैः स्नानादिव समुचितान् प्राप्य वर्षाग्रविन्दून् आमोक्ष्यन्ते त्वयि मधुकरश्रेणिदीर्घान् कटाक्षान् ॥ ३९ ॥

आश्लेषार्थं सुहृदिव गिरिः शाखिवाहून् वितत्य, तत्रार्चास्तास्तत्र विरचयिष्यन्त्यलमर्घ्यप्रसूनैः ।

गृह्णन् जन्माप्यविरलफलं मानयिष्यत्यमर्त्यैः, शान्तोद्देशस्तमितनयनं दृष्टमक्तिर्भवान् यैः ॥ ४० ॥

तैस्तप्येन स्मरपरवशां शिक्षितानां प्रभृतिं, राजौ क्षीणानुपपतितगतौ श्रेणिभारालसानाम् ।

देहालम्प्यं विमलतडिता दर्शयन्तत्र मार्गं, तोयोर्सर्गस्नानितमुखरो मा स मूर्ध्निऽवस्थाः ॥ ४१ ॥

[ततोऽप्ये स्थितस्य इलोराभिषेकवर्षवत्स्य सूचनम् —]

इत्येतस्मान्नगरयुगलाद् वीक्ष्य केलिस्थलं त्वम्, इलोराद्रौ सपदि विनमन् पार्श्वमीशं त्रिलोक्याः ।

प्रातः ! प्रातर्ब्रज जनपदक्षीजनैः पीयमानो, मन्दायन्ते न खलु सुहृदाम्भुष्येतार्थरुत्याः ॥ ४२ ॥

त्वामुद्यान्तं नमसि सहसाऽप्येव कान्ता विसृक्तास्त्रासव्यासं दधति सरसां पार्श्वमस्माज्जहीहि ।

राजौ ग्लाना इह कमलिनीमौलितुं भानुमाली, प्रत्यावृत्तस्त्वयि वररुषि स्वादनन्त्याम्यत्स्यः ॥ ४३ ॥

१ अति, प्राप्नो, अतः इति छेदः । एव भोग्योऽसि, अतः प्राप्य रक्षेत्यर्थः । २ अपो ददातीति अर्घ्यो मेघः । ३ याः अर्घ्याः पूजाः (कर्मा) भवान् अमलैः देवैः (करणैः) मानयिष्यति । ४ "धर्मस्थानाहृदयकमवावश्यकान्वीथितानाम्" इति वा पाठः । ५ विद्यासयिष्ठम्, भानुमाली = सूर्यः ।

मार्गे यान्तं बहुलसलिलैर्दाववह्निप्रशान्तेर्गोत्रैः कुसोपकृतिसुकृतं रक्षितुं त्वां नियुक्ताः ।
 नद्यस्तासां प्रचितवयसामर्हसि त्वं न धैर्यान्, मोक्षीकर्तुं चटुलशफरोद्वर्त्तनप्रेक्षितानि ॥ ४४ ॥
 काचित् कान्ता सरिदिह तव प्रेक्ष्य सौभाग्यभङ्गीमङ्गीकुर्याच्चपलसलिलवर्चनाभिप्रकाशम् ।
 चक्रोरोजावस्त्रकिरणच्छादनात् पीडयास्याः, ज्ञातासादो विपुलजघनां को विहातुं समर्थः ॥ ४५ ॥
 वर्त्मन्यस्मिन् विविधगिरयस्वत्परिख्यन्दमन्दीभूतोत्तापाः क्षितिस्फुटलैस्तेऽप्येन्यन्ति खेदम् ।
 पुष्पामोदी करिकुलशतैः भीयमानस्तवातः, शीतो वायुः परिणमयिता काननोदुम्बराणाम् ॥ ४६ ॥

[अनन्तरागत-अणकि-टणकि-तुंगिआदिशैलवर्णनम् -]

गत्यौत्सुक्येऽप्यणकि-टणकीदुर्गयोः श्रेयमेव, पार्श्वः स्वामी स इह विहृतः पूर्वसुर्वीशसैन्य-
 जाग्रद्रेषे विपदि शरणं स्वर्गिलोकेऽभिवन्द्यम्, अस्यादित्यं द्रुतबहमुखे संभृतं तद्धि तेजः ॥ ४७ ॥
 उत्पत्त्यास्मात् प्रणम विपुले तुङ्गिआशैलशृङ्गे, रामं कामं श्रवणवृषभं बोधितारं पशुनाम् ।
 तत्संबुद्धान्वयजशिखिना मूर्त्तिमस्याभिपिच्य, पश्चादद्विग्रहणगुरुभिर्गजैर्जितैर्त्तयेयाः ॥ ४८ ॥
 वर्षाभिस्ते शिखरिशिखराद् गैरिकाणां प्रवाहैः, सिन्धुः पूर्णा ब्रह्मनिवनिताचङ्कनीरङ्गिकेव ।
 ज्येष्ठ्येष्वावजलभरासङ्गमोत्फेनराशिः, श्रोतोमूर्त्या मुनि परिणता रन्तिदेवस्य कीर्त्तिम् ॥ ४९ ॥
 उत्तीर्या त्वयि शिखरिणां धोरणेनिम्नभावाङ्गीने भूमाविव जललवच्छैवलिन्योः प्रसङ्गैः ।
 द्रक्ष्यन्त्योषं त्रिदशवनिताः सिन्धुतापात्रनेत्रैरेकं मुक्तागुणमिव भुवः स्थूलमच्येन्द्रनीलम् ॥ ५० ॥

[सूर्यपुर-तापिका-भृगुपुर-रेवा-मही-हरिगृहपुर-साभ्रमत्यादीनां लाटदेशान्तर्गतनगर-नद्यादीनां वर्णनम् -]

एष्यलप्रेऽभ्युदयकमलामन्दिरं पन्दिरं श्रीसूर्यारूपं ते नयनविषयं स्वर्णपूर्णं क्रमेण ।
 संगन्तास्मिन् सुहृदपि घनो मालवात् ते खगात्रं, पात्रीकुर्वन् दशपुरवधूनेनकौतुहलानाम् ॥ ५१ ॥
 सम्येभ्यानामहमहमिकावृद्धसौधाम्रतैरातिथ्यं ते बहु विरचयन् मानयेस्तत् पुरापि ।
 हैमैः श्राद्धव्रज इह गुरोरागमे मार्गणानां, धारापातैस्त्वमिव कमलान्यम्यवर्पन् मुखानि ॥ ५२ ॥
 श्रीमान् पार्श्वप्रभुरिह जयत्यजग्राग्रप्रभावस्तस्य स्नात्राभूतसमुदयैः पूयते तापिकाऽपि ।
 संसृज्येनां रुचिररमणीयानकर्ष्यपूर्णम्, अन्तःसुहृदस्त्वमपि भविता वर्णमात्रेण कृष्णः ॥ ५३ ॥
 तस्माद् गच्छन्तु भृगुपुरं सिन्धुयन्धुप्रसक्तमद्रेर्वाहामिव शशिसुतां पूर्वगङ्गेति नाम ।
 रक्षन्ती या प्रसमरजटाघट्टदम्भाद् वटस्य, शम्भोः केशप्रहणमकरोदिन्दुलक्ष्मोर्मिहस्ता ॥ ५४ ॥
 रेवातीरे भृगुपुरवरस्फाटिकावासराजी, तस्या विष्यं विमलसलिले सुधुर्नीवाऽपराऽस्ति ।
 तत्र च्छाया परतटमथालम्बते ते तदेषा, स्यादस्थानोपगतयमुनासङ्गमेनाभिरामा ॥ ५५ ॥
 अग्रे दृष्ट्वा जलमयमहीवन्महीनामसिन्धुं, सिन्धोरुर्मार्गश्चुतरसुजैर्गोदमालिङ्ग्यमानाम् ।
 लैन्वा स्तन्वान्धिकफनिचयाग्यासैवर्त्तौ हिमाद्रौ, शोभां शुभत्रिनयनवृषोत्पातपङ्कोपमेयाम् ॥ ५६ ॥
 स्थाने स्थाने सरणिधरणीभृद्भिराशुह्यमाणा, तन्वी खेदादुपपत्तिं सरेत् तर्हि नीरैस्तथाऽस्याः ।
 कुर्याः पौषं स्खलति न यथा भूषिता चक्रैरैवपनार्त्तिप्रशमनफलाः संपदोऽस्तुतमानाम् ॥ ५७ ॥
 उत्तीर्णस्तां हरिगृहपुरं प्राप्य तत्कौतुकार्थी, व्यालभ्येया मणिमयशिलाप्रौढसम्यालयालीम् ।
 यत्ते द्विष्टः पवनयवनास्त्रत्र मङ्गं लभन्ते, के वा न स्युः परिभवपदं निष्फलारम्भयताः ॥ ५८ ॥

१ 'तुङ्गिआ' इति नाम । २ अवनिरेव वनिता स्त्रीः वस्याः चङ्गा भनोहरा नीरदिका मुखजगुण्डनमिव । ३ लब्धा
 माप्सतीत्यर्थः । ४ अद्विषकः केनः । अग्यासः सामीप्यम्, दन्त्योपान्तोऽप्यर्थः दानुः । ५ वायुः स्वमनःकविशतस इत्येतत्
 समीपं उपपत्ति, सरेत् = अभिसरेत् । ६ चक्रस्थाने 'चारु' इति श्लाघेद् वरम् ।

तत्र व्यक्तं दृढदि चरणन्यासमासव्य पूज्यं, राज्याधीनैर्विजयपदतः सेनसूरेर्भजस्य ।
 तीर्णान्यन्यान्पि सुमनसो यानि द्रष्टुं भव्याः, सङ्कल्पन्ते स्मिरगणपदप्राप्तये श्रद्धावान् ॥ ५९ ॥
 स्त्रीवक्राब्जे भ्रमरललितं सुमुखोः प्रेक्ष्य तत्र, कान्तारोऽन्धैस्तटमनुरोस्साभ्रमत्याः प्रसङ्गि ।
 धीचिन्तुलैस्त्व घनरवैर्गुणदैर्जनस्य, सङ्गीतार्णो ननु पशुपतेस्तत्र भावी समग्रः ॥ ६० ॥
 सिन्धोर्वैलाशिखरिषु तवाग्यागमात् पुष्पितेषु, स्थित्वा रात्रावविरततरथान्तविबुद्धपङ्कः ।
 किञ्चित्साध्वीकृतनिजतनुः पश्चिमामाश्रयेथाः, श्यामः पादो बलिनियमनाम्बुघटस्थेव विष्णोः ॥ ६१ ॥
 [सौराष्ट्रदेशादिपतसिद्धशैलपारस्य-रघुञ्जयपर्वतवर्णनम् -]

सौराष्ट्रीणां हृदि विरचयन् विन्दुमिमौक्तिकालीं, पावित्र्याय ननु निजतनोः सिद्धेशैलं भजेथाः ।

यः गृह्णत्योन्नतजिनगृहञ्चलग्नोरांशुमासी, राशीमूलः प्रतिदिशमिव त्र्यम्बकस्याह्वासः ॥ ६२ ॥

मन्ये नन्तु वृषभभगवत्पादयुगाम्बुजन्म, तत्रारूढे त्वयि शिखरिणः स्निग्धवेणीसवर्णो ।

भृङ्गव्यासादिव हि कुसुमसल्लैः शोभा भवित्रीम्, अंसन्यले सति हृद्युतो मेचके वाससीव ॥ ६३ ॥

गन्धादीर्घैः कुसुमसल्लैः पूजनायां जितेन्द्रोर्ध्वन्देऽलीनां स्फुरति परितो भाविनी काऽपि शोभा ।

भावाहन्त्ये चिकुरनिचये बाह्यनाभे सलीलम्, अंसन्यले सति हृद्युतो मेचके वाससीव ॥ ६४ ॥ (— पाठान्तरम्)

संपूज्याऽऽरात्रिकरचनया विद्युतो मौरुदेयं, स्तोत्रैर्मन्दस्वनितजर्जितैश्चापिन्यन्वात्मशुद्धयै ।

अत्रैः क्षीणां विपमसरणौ श्रोणिभारालसानां, सोपानत्वं कुरु मणितटारोहणायाप्रधानी ॥ ६५ ॥

आस्याय व्रीह्युपमविभुना सौड्यमष्टापदाम्, पृतस्तैनात्मनि जलभूते मानसत्वं विद्ध्याः ।

यास्तवाह्नमहर्नदिवये स्वर्गेशः स्नान्ति नैव, क्रीडाज्वेलाः श्रणपरस्पर्शजितैर्भाषयेस्ताः ॥ ६६ ॥

वर्षात्कपर्दिनसमुदये विदुर्भाभां वितन्वन्, मत्वा सिद्धस्थलमनुषदं नर्तयन् शोरसार्यान् ।

नित्यं दातुञ्जयमैनुनयन् वातल्लैः प्रसन्नैर्नानाचेष्टैर्जलदः । ललितैर्विनिवेशैः नरोद्भूतः ॥ ६७ ॥

[अप गच्छापीडावासस्थानभूतमीर्देवकभक्तनवर्णनम् -]

उपातोऽस्माद् गुरुगुणपदन्यासमानम्य सम्पद्य, वार्षावन्तःपुलिननिवसद् द्वीपपुर्णामवेथाः ।

प्रावृट्काले वहति निलयैर्यां जलान्युदिरद् यो, मुक्ताजाउमयिनमलकं कालिनीवाभ्रवृन्दम् ॥ ६८ ॥

श्रेणीमूलापणविस्तृतव्यक्तमुक्ताम्बुधाराः, कान्ताकान्तिस्फुरिततडितस्त्रोरणेन्द्रासुधाब्जाः ।

नित्यं नृत्यप्रहृतमुरजस्निग्धगम्भीरनादाः, प्रासादास्तर्णां तुल्यमितुमलं यत्र तैलैर्विशेषैः ॥ ६९ ॥

मुक्त्वा सौख्यं चतुरवनितागात्रधाराग्रहस्त-स्त्रैः पुष्पोपवनपवनीछिद्रमग्नाः प्रपश्यन् ।

रोधः सिन्धोरनुभव मुदा यत्र योधा रमन्ते, प्रत्यादिष्टमणिरुचयश्चन्द्रास्तनगाङ्गैः ॥ ७० ॥

गर्जैर्लङ्कितजलनिधेः क्षोभभावं प्रणोष्यन्, क्षेमाभाषं त्रिदशनगरं त्वं विरोक्षतप्ततम् ।

घावान्मूयोः प्रशुदचरितं वक्ति साक्षाद् दृष्टेषु, स्त्रीमते च त्वदुपममजं यत्र नीचं वपुताम् ॥ ७१ ॥

शास्त्रीलेवं गुरुपरिचितं यत्पुं दक्षमान-भूषण्यवला चिकुरवलयेर्नृत्यकूलेतुहसीः ।

लक्ष्मीवासाम्बुजगहममीं पदपदास्ते न यद्वा, विवेचानां न यत्तु च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७२ ॥

दण्डधैर्ये कुसुमनिचये वन्दनं विप्रयोगो, दातुर्द्वारे चलकुटिलता सुप्रयोनान्यलोकैः ।

केशासवला (?) दातुर्द्वारेनोद्गतप्रमस मन्ये, विवेचानां न यत्तु च वयो यौवनादन्यदस्ति ॥ ७३ ॥

(— पाठान्तरम्)

१ त्रिवैकुण्ठसरासीः । २ सिद्धार्थलं सपुत्रधारापर्यायं जैनमहावीर्यम् । ३ गुरुगुणो भ्रमरहृते भावमन्ये सति कुर्वन्
 गुरुदत्तये वल्य सिद्धाध्वजस्थलस्थैर्बन्धनः । ४ मरुदशाया अपलं कृपममिहयः । ५ पूजयेत् । ६ देवाग्रनाः । ७ प्रसादयत् ।
 ८ विवेचो माद्ययोगोऽयम् ।

रात्रौ यस्यां कथमपि समानीय सञ्चारिकाभिर्वासावासं प्रणयिसविधे स्थापिता या नवोढा ।
 तासां भोगादरिणि रमणे दीपमुद्दिश्य मुक्तो, हीमूढानां भवति विफलप्रेरणशून्यमुष्टिः ॥ ७४ ॥
 लक्ष्म्याः स्थानं तदिति मतिमान् वर्षयत्यग्निहस्तैर्मुक्तायुक्तैः पुरपरिसरे स्वाङ्गमासार्य सिन्धुः ।
 तत्सुभायैः कनकसिकताराशिगुप्तैः सखीभिः, संकीडन्ते मणिभिरमप्राथिता यत्र कन्या ॥ ७५ ॥
 कामादिशाद् गमनसमयेऽलक्तकव्यक्तपादन्यासैर्वासैर्मृगणधुमणालेपनैर्वत्र भित्तौ ।
 मुक्तास्त्रग्न्यो विलुलितकणैः कङ्कणैः शीर्णवन्धैर्वेशो मार्गः सवितुरुदये सूच्यते कामिनीनाम् ॥ ७६ ॥
 मुक्ताहारा इव वरभुवः सन्ति यस्यां विहाराः, शायी पुर्याः कुवलयैश्च श्रेयसी पुष्पवाटी ।
 शालास्त्यागप्रकृतिवृत्तिभिर्निर्मिताः श्रीविशालाः, निलज्योत्स्नाप्रतिहततमोवृत्तिरम्याः प्रदोपाः ॥ ७७ ॥
 बैरासङ्गादिव जलनिधेः प्रापि रत्नाकरत्वं, सार्धं नित्यं मुनिगुरुगुणोद्गातृभिस्तेऽर्थितीर्थम् ।
 श्रान्तं तारान्वितमिव दिवः खण्डमुद्दण्डपुष्पं, बद्धापानं बहिरुपवनं कामिनो निर्विशन्ति ॥ ७८ ॥
 राज्ञः सौधावलपु तपनोत्सर्पणात् सूर्यकान्तैस्तैरुष्मा य इह जनितो दुष्कलेस्तापरूपः ।
 तं चैत्यस्थाः सपदि शरदश्चन्द्रपादानुवादाद्, व्यालुम्पन्ति स्फुटजललवत्यन्दिनश्चन्द्रकान्ताः ॥ ७९ ॥
 धन्यास्तेऽस्यां प्रतिदिनमहो श्रीगुरोर्वक्त्रपद्मात्, प्रासखन्दं प्रवचनसं ये निपीयैव भव्याः ।
 शृण्वत्युच्चैः पदरचनया गायनोद्गीतकीर्तिं, त्वद्गम्भीरध्वनिषु शनकैः पुष्करेष्वाहतेषु ॥ ८० ॥
 पीनोच्चस्नानपरिचयी कँष्ठुकः पुष्पजालैः, पत्रैश्चित्रैर्भवति रसना पल्लवैः शेखरश्रीः ।
 आम्रो भृङ्गावलिवलयितोऽस्मिन् युगे सातिरेकम्, एकः सृते सकलमवलामण्टनं कल्पवृक्षः ॥ ८१ ॥
 वातोद्भ्रान्तैः सलिलध्रुपतैः क्षोभयन्तो मृगाक्षीगातुं घृता गुरुगुणपदं पुण्यलावण्यभाजः ।
 साध्वीस्पर्शादिव कलुषितास्तोयदा यत्र जालैर्धूमोद्गारातुक्कतिनिपुणा जर्जरा निष्पतन्ति ॥ ८२ ॥
 कामोऽपि स्वं प्रगुणयति नो कार्मुकं पुष्परूपं, मौर्वीभिङ्गादिव नववधूश्चासलोभादलीनाम् ।
 यूनां चेतो व्ययननिपुणैः काक्षयाणैः सनायैस्तस्यारम्भश्चतुस्त्वनिताविभ्रमैरेव सिद्धः ॥ ८३ ॥
 तस्यां वप्रः सुरगिरिगुरुः काञ्चनः काञ्चनाभां, तुङ्गैः शृङ्गैर्वहति तरणेरप्यतुलङ्घनीयः ।
 यन्मूर्धस्थै रसिकपुरुषैः स्पृश्यते स्वर्गतोऽपि, हस्तप्राप्यस्तबकनमितो बालमन्दारवृक्षः ॥ ८४ ॥
 सिन्धोस्त्रात्राज इव लसद्दीचिवासास्तडगा, उद्यानान्तस्तरुणवैयसो दीर्घिकास्तस्य कान्ताः ।
 तासां चञ्चन्नयननलिनैर्मोहिता मानसाम्भो, न ध्यायन्ति व्यपगतशुचस्त्वामपि प्रेक्ष्य हंताः ॥ ८५ ॥
 पद्मोत्साहा गमनगहने वातवद् वाजिराजी, राज्ञः स्वर्गाभरणसुभगः सामर्जानां समूहः ।
 यस्यां दानस्रवणनियतोदस्तहस्तः प्रशस्तः, प्रेक्ष्योपान्तस्फुरिततडितं त्वां तमेव स्मरामि ॥ ८६ ॥
 नव्यो भव्यैर्मरकतशिलानिर्मितोऽस्त्याश्रमोऽस्यां, गर्जद्गानातुगतमुरजः साधुनायैः सनाथः ।
 नित्यं व्याख्यापरिपदि घृतं तोरणैः काञ्चनीयैः, प्रेक्ष्योपान्तस्फुरिततडितं त्वां तमेव स्मरामि ॥ ८७ ॥
 (— पाठान्तरम्)

[जय श्रीगच्छाधीशगुरुवर्णनम् —]

तत्रास्माकं विशुरभिनवैः पात्रवृन्दैः परीतः, स्फीतच्छायो वकुलमकुलां संनिधत्ते प्रतीकैः ।
 किन्त्विक्षुब्धो मनसि भगवांश्चास्मार्थी विलासैः, काङ्क्षत्यन्यो वदनमदिरां दोहदच्छन्ननास्याः ॥ ८८ ॥

१ स्वीकृतकन्याया हत्यर्थः । २ जिनमन्दिराणि । ३ कुवलयदशः स्त्रीरूपायाः पुर्याः पुष्पवाटी एव शायीति संयन्धः ।
 ४ पाठान्तरे “मञ्जरीहमहाः” । ५ तरुणाणि वयांसि पश्यान्ति यत्र ताः, अन्यत्र यौवनावस्थायास्तानि । ६ हस्तिनाम् । ७ जर्जः ।

नग्राणेकक्षितपतिशिरोमौलिर्नरैर्नेस्तानां, संयोगेन प्रभुचरणयोर्जापते सा विभूषा ।

व्यतेर्चाविं नटनरुचित्रश्चन्द्रकाणां प्रचारैर्यामयान्ते दिवसविगमे नीलरत्नः सुहृदः ॥ ८९ ॥

नित्याह्लादः श्रमणमणिमिश्रत्र सेव्यांहिषप्रलेजोरशिः प्रसरयशा राजते सुरिसूर्यः ।

यदूरस्यो विदुरमयवाऽऽयुभुते तां न शोभां, सूर्यापये न छल कमलं पुष्पति साममिष्ट्याम् ॥ ९० ॥

गत्वा सूर्योदयनपुरतस्तत्र शोणानुमृत्यां, भक्ति चन्द्रेदयस्चनया व्यञ्जयन्नस्य सूरः ।

दर्श दर्श वदनमलसां मोदपूर्णा पुनीथाः, उद्योताद्यो विजसितनिमां विचुद्वन्मेघदृष्टिम् ॥ ९१ ॥

यस्य ब्रह्मप्रतमविरते विप्रतश्चित्तवृत्तिं, शय्यास्तस्या अपि मधुरता नेतुमीशा न मोहम् ।

पीनोरोजा सरसिजमुखी क्षाममध्याऽऽयताक्षी, या तत्र स्वाद् शुक्लीविपये सृष्टिरप्येन धातुः ॥ ९२ ॥

प्रातक्षोभा विजयिनि सुरौ देवनाञ्जीह पूर्व, मोहादीनामसमपरिपच्छद्वया शङ्कुकल्पा ।

साम्राज्येऽस्य प्रशमपवर्तैर्वैपमानां मयात् तां, जातां मन्ये तुहिनैर्मयितां पथिनी वान्यरूपाम् ॥ ९३ ॥

स्वामिन्यस्मिन्नधिगतयति प्राज्यसाम्राज्यलक्ष्मी, कीर्तिक्षीरैर्जगति बहुलैः प्लावितं पङ्कजालम् ।

तस्या लेपादिव स्तलमुखं दयामिका व्यासिदम्मादिर्देदंन्यं तन्दनु सण्णित्तानोर्त्तिमर्त्ति ॥ ९४ ॥

[अत्रान्तरे गच्छपतिचरितं किंचिदुच्यते -]

जम्बूद्वीपे भरतवधुपामण्डनं कच्छदेशो, यन्माम्भोधिर्भुवमनुकलं पूजयत्येव रत्नैः ।

शृष्टैव पूता जनतल्लनैः सुरिणा यैर्मूनि, कच्छिद्रतुः स्मरति रसिके । त्वं हि तस्य प्रियेति ॥ ९५ ॥

चिन्तामणपादयजिनयशो गातुकामेक्षुवाटे, शालये या जनयति भृशं गोपिका सिद्धमोहम् ।

वीणपाणिर्दम्पुपगता तद्गुरैर्यत्र रगाद्, भूपो भूषः स्वपथि हतां शृष्टेनां विस्तरन्ती ॥ ९६ ॥

आस्ते तस्मिन्नगसुदितं श्रीमनोरम्यनाम, योगे दरादुपगतवतां यत्र सांयाविकाणाम् ।

लोको रात्रिं नयति छववत् तद्भूस्तत्र देशे, तामेकोर्णैर्गहजनिर्तैरुभिर्भाषयन्ती ॥ ९७ ॥

तत्र श्रेष्ठी शिबिष्यति इति प्रेयसी तस्य भाङ्गी, तदेस्मोत्थैर्मणिभरकैरुल्लिखिते व्योमभागे ।

प्रातर्भ्रांत्या गमयति तैर्मी कोकक्रान्ताशुभोगैस्तामेगेष्ठीर्विरहजनिर्तैरुभिर्भाषयन्ती ॥ ९८ ॥

सुसान्येषुः कुसुमतल्लिने श्रेष्ठिनः कामिनी सा, स्वमे सिंहं त्रिदशमहसापन्नसत्त्वा ददर्श ।

हृषोक्तासाद् विकचनयने किञ्चिदाकुक्ष्य निद्राम्, आकाङ्क्षन्ती नयनसलिलोष्पीडरहायनाशाम् ॥ ९९ ॥

प्रांसौत् सनुं जयमिव शची चौरिविन्दुं सभरं, भर्तुस्वस्मादतिशयिरसाद् बलभवं गता सा ।

गायल्लुचैर्हसति रमते मोदते स्मालिचर्यैः, प्रायेणैतद्वरमणिद्वेष्यहृन्नानां विनोदाः ॥ १०० ॥

स्फीतो बालः सुरतस्वरिवानुकृमाद् वैरिसिंहेत्याख्यां विप्रदं विजयपदं दत्तो देवसूत्रैः कदाचित् ।

बाक्यैर्बुध्वा प्रणयविवशं मार्तरं ग्राह दान्तस्तासुभिद्रामनिशयनासन्नगतापनसः ॥ १०१ ॥

मातयर्चये विषयविरतस्त्वन्निदेशं क्रताय, माय्याजालं विकृतविरसं कस्य नेद्रेयदेहुः ।

स्त्री विक्षेपुं विरहविकृतां न प्रगल्भाऽपि शक्ता, गैह्यामोगाव् कटिनविषभागेस्वर्णं करोण ॥ १०२ ॥

शुल्काऽऽस्मादिति सुतवचो विद्युदापातकल्पं, मूर्च्छाऽनुच्छव्ययनकयनैः सङ्गुचदिसिताक्षी ।

जाता माताऽवचनविषयाऽसखदुःखामिषातात्, साजेऽह्नीन स्वच्छमल्लिनी न प्रबुद्धा न युता ॥ १०३ ॥

१ पण्डितेन्द्रः मद्रूप इति सावः । २ 'आयुते' एवस्थाने 'अयुते' इति भवेत् । आयोतिर्हि आत्मनेपदी न वजते ।
३ सोन्दर्यम् । ४ 'क्षिरमयिकां' इत्यपि पाठः । ५ हे रसिके ! यः । सुरिणा यैः जननल्लनैः एवं पूता, भर्तुः अयमि तां
जननल्लनानितीयैः, एवं कश्चित्स्वरसि । हि यताः एवं लल्ल मिया इति शृण्वन् अम्भोधिः यत्र भुवं पूजयतीत्यर्थेयोजना । ६ राधियम्
७ पुष्पसत्त्वायाम् । ८ गमिणी । ९ शरीरं अमृतं, 'यु प्रसवैर्बर्धयोः' इत्यस्य कश्चि रूपम् । १० विजयदेवसूरिस्तिलपः
११ गहो नाम कण्डप्रदेशः । 'गच्छागोमार्त' इति पाठान्तरम् ।

मातुर्दुःखोदयमंपदयं भावयित्वा कुमारो, वीरेत्याख्यामिव नियमयन् भाविनीं वर्षमानः ।
 पित्रोः सत्त्वे व्रतपरिचयो नेत्ययं निश्चिन्नाय, प्रीयः सर्वो भवति करुणावृत्तिराद्भ्यन्तरात्मा ॥ १०४ ॥
 मातापित्रोर्दिवि परिगमे स स्वयं प्राचदीक्षश्चक्रे वक्त्रेतरमतिवृत्तिः सूरिराजा स्वशिष्यः ।
 तस्य ज्ञानं चरणमरुणप्रौढतेजः स्तुमः किं, प्रत्यक्षं ते निखिलमचिराद् आतरुहं मया यत् ॥ १०५ ॥
 पृष्टे न्यस्तः स इह गुरुणा वन्दिरे गन्धपुर्यां, खैकाद्रील (१७१०) शरदि समहं राधसैम्यगदशम्याम् ।
 लोकेस्तत्रानिमिपसमता..... नेत्रे यदेतन् मीनक्षोमाचलकुचल्यश्रीतुलमेष्यतीति ॥ १०६ ॥
 मत्वा गच्छे वरसरसि नः सोऽयमुद्भूतपद्मेऽमीनक्षोमाचलकुचल्यश्रीतुलमेष्यतीति ॥ (— पाठान्तरम्)
 सोऽयं स्वामी विजयपदतः श्रीप्रभेलाहयैव, लक्ष्म्या वाण्या जयति निलयो दर्शनादस्य पूर्वम् ।
 वात्तां वक्तुं कृतनरतनोर्दक्षिणस्ते शुभाय, यास्यत्यूरः सरसरुदलीस्तम्भगौरश्चलवम् ॥ १०७ ॥
 एतद्वत् सुरशिखरिणस्तुङ्गशृङ्गेषु सिद्धिर्गतिं पीत्वा परमरसिका स्वर्जनानां वधूष्यः ।
 रम्भाःस्तम्भाऽऽल्यमुपगता भर्तृयोगे भजन्ति, सद्यः कण्ठच्युतमुजजलाप्रन्धि गाढोपगृह्यम् ॥ १०८ ॥
 तेजःपुञ्जैर्दिनकरकरस्पद्भिर्मिर्दुर्निरीक्ष्यं, शान्तस्वान्तं तपनरपतिं प्राप्य नम्रीकृताङ्गः ।
 अत्रोद्भूतां सुकृतसरसां किंवदन्तीं विदग्धो, वक्तुं धीरस्तनितवचनैर्मनिनीं प्रक्रमेयाः ॥ १०९ ॥
 [गच्छाधीशाग्रे विज्ञापनीयोदन्तवर्णनम् —]

प्रादुर्भूते दिनमुखमुखे सौरतेजस्विधाऽपि, विश्वं व्याप्तं कथयति महीनाय ! नान्दीविशेषः ।
 कामनीडानिरतमिथुनान्युत्सृजंस्त्यक्तनिद्रं, मन्द्रजिघैर्ध्वनिभिरबलावेणिमोक्षोत्सुकानि ॥ ११० ॥
 सन्यास्यायामिह भगवन्तीपाठपूर्वोत्तराद्याध्यायव्याख्या भवति तदनु श्रीगुरोर्गीतवृत्तैः ।
 गन्धर्वीली सुखयति जनं सोत्सवं श्रोत्रपेयैः, कान्तोदन्तः सुहृदुपहतः सङ्गमात् किञ्चिदूनः ॥ १११ ॥
 शिष्याध्यायोऽब्रतविरमणं तत्र चापूदिदेश, कीर्त्यङ्कुरानिव रजतजद्वादशोद्यद्वाङ्गाङ्गम् ।
 वात्सल्यानि प्रवरवसनैर्नामजापोऽर्हदादेः, पूर्वाभाष्यं सुरभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११२ ॥
 अर्हत्पूजाकुसुमरचनैर्नन्धमन्दोत्सवश्रीदानं प्राप्तेष्वभयसहितं भावना भावनाल्यम् ।
 पर्वण्येवं नवनवभैर्वाधिकं कल्पपाठः, पूर्वाभाष्यं सुरभविपदां प्राणिनामेतदेव ॥ ११३ ॥ (— पाठान्तरम्)
 कर्तुं कश्चित् स्पृहयति पुनस्तीर्थयात्रां ससङ्गं, कश्चिद्भोर्द्वं प्रतविधिभरं वोपधानानि काचित् ।
 इत्थं सङ्को गुरुगुरुलसद्भक्तिरध्यापि धर्मे, सङ्कल्पैस्तैर्विशति विधिनाऽवैरिणाऽलुब्धैर्मोगैः ॥ ११४ ॥
 एवं नित्योत्सवपरिचयैराश्रितोऽपि प्रकामं, मेघः शिष्यो गुरुपदयुगासेवया विप्रमुक्तः ।
 सर्वं बाह्यं मनसि रसिको मन्यमानः सुनेतस्त्वामुल्लङ्घ्यविरचितपदं मन्मुखेनेदमाह ॥ ११५ ॥
 पूर्णाचन्द्रस्तव मुखविभां भावयत्येव पूर्णा, तेजस्वित्वं स्पृशति तरणिपरितो मेस्तद्विः ।
 अम्भोवाहः प्रवहति तथाऽन्योपकारप्रकारं, हन्तैरुत्सं कचिदपि न तेऽमीरूपादृश्यमस्ति ॥ ११६ ॥
 तस्मादस्मादृशजनमनस्त्वन्निरिक्षाप्यतेन, दिष्ट्या पुष्टं कचिदपि रतिं नाभुते वस्तुगत्या ।
 नामालम्भात् सहमहमहो वासराणि ब्रजन्ति, दिक्संसक्तप्रविरलधनव्यस्तसूर्योत्तपानि ॥ ११७ ॥
 राकाचन्द्रेऽयुदयिनि भवद्भक्तमारोप्य युद्धा, ध्यानाधीनः क्षणमपि सुखं चेतसि स्थापयामि ।
 अश्रेस्तावन्मुहुःसचित्तैर्दृष्टिरालुप्यते मे, नूरस्तस्मिन्पि न सहते सङ्गमं नौ कृतान्तः ॥ ११८ ॥

१ निर्देयम् । २ वैशाखशुक्ल- । ३ भद्राक्षरद्वयं वृत्तितम् तद्य 'प्रापि' यद्वा 'त्रैपि' इत्येतद्विमार्यतं पञ्चमेन संघटते
 † 'भक्तं निर्देय' इति पाठान्तरम् । ४ यथा लक्ष्मीः, पद्मं कमलम् । ५ अनुकूलेन दैवेन प्रदत्तायमर इत्यर्थः । ६ स्वरम्
 वि० म० डे० १५

वक्रार्थं ते समधितं विधिः शारदेन्दोर्विगूपां, शारदाक्षणेनयनविधये तद्वयोर्योग आसीत् ।
 ज्योभारण्ये तुहिनकपटादिन्दुकान्ताऽरुदत्तन् मुक्तास्थूलास्तारुमिसल्येष्यश्रुतेः पतन्ति ॥ ११९ ॥
 दासीभूतं प्रसूनवयशो ज्योतिषां पुण्डरीक-खण्डं मन्ये सरसि हवितं निर्गमिती समीरान् ।
 आमोदाब्जान् वरुणककुभः पूर्वभागेऽभ्युपेतान्, पूर्वं दृष्टं यदि निज भवेदङ्गमेभित्तवेति ॥ १२० ॥
 जाने दिग्भिः पवनचर्मैर्वीज्यसे त्वं तदेताश्चन्द्रो ज्योत्स्नामलयजरसैरर्चयन् पश्चिमायाम् ।
 नस्तेवैवं वदति भगवद्वन्द्वेने वृत्तिमाजो, नीचैर्गच्छन्नुपरि च दशा चरन्नेभिर्मण्डेण ॥ १२१ ॥
 पृथ्वीपायःपवनतरयश्चन्द्रसूरीदिदेवास्त्वां सेवन्ते घटुरचनया दूरतोऽपि प्रशस्ताः ।
 मत्सत्त्वं वा गगनशकलं द्यूते केवलं यद्, गादोष्माभिः कृतमशरणं त्वद्वियोग्यपाभिः ॥ १२२ ॥
 चेतोवाक्ये मम निगदतोऽन्योन्यभाषासनाय, ध्यानाधीनेः स्रवनकथनैर्नीयतां दिष्टमेवम् ।
 पश्चात् साक्षात् सुभग । भगवत्सङ्गमे सर्ववृत्तं, निर्मेत्वावः परिणतशरच्चन्द्रिकासु क्षपासु ॥ १२३ ॥
 धन्यमन्यस्तदुपसि विभो ! स्वामहं विश्वविश्वे, यस्यां रात्रौ लयनिलयगः संलये त्वां निषेवे ।
 तां निद्रामप्यतिशयमुदा संस्तुये ध्यानमुद्रां, दृष्टः स्वप्नेऽप्यितर । त्वयन् कथमपि त्वं मयेति ॥ १२४ ॥
 बालस्याऽनुक्षणकृतनतेर्मे स्वचिञ्जिरिषा, भाव्या स्वामिन् । हृदयपिपये संनिधेयो विधेयः ।
 अर्याश्वर्यानुगतमनसो वर्त्तमाने यदर्याद् श्रेष्ठे वस्तुन्युपचितरसाः प्रेमराशीमवन्ति ॥ १२५ ॥
 विज्ञप्यैवं प्रवचननूपं श्रीविनीतामिचानोषाध्यायेन्द्रैर्विपुलमतिभिः सेवितं तन्निवृत्तः ।
 तत्प्रत्युक्तानुनमेनमुखोदन्तवृन्दैर्ममापि, प्रातः पुन्द्रप्रसवशिविलं जीवितं धारयेयाः ॥ १२६ ॥
 एवं देव ! त्वयि विनिहितं कार्यमार्यं विचार्य, व्यक्तां शक्तिं सद्दयसुदृढत् । तारकीमथ चार्थे ।
 अङ्गीकारं द्रढयति तवाध्वानपाराप्रसारः, प्रत्युक्तं हि प्रणयिषु सतामीक्षितार्यक्रियैव ॥ १२७ ॥
 पूर्वं मोदात् तपनपतिना मे स्वसेवाकुमारी, सौभाग्याब्जा प्रणयसरसोद्गाहिता तद्विमुक्तेः ।
 तापं हत्वा विचर जलदामीष्टदेशान् यथेच्छं, सा भूदेवं क्षणमपि च ते विभुता विप्रयोगः ॥ १२८ ॥
 शिवास्त्रायां मुनिपतिपुरोऽसौ निरुधार्थरूपी, दिव्यध्यानैर्जलधरवरो वाचिकं व्याचक्षते ।
 जातस्तस्मान्मुनिनरपतिः सप्रसादो विनेये, केषां न स्यादभिमतफल्य प्रार्थना सुत्तनेऽ ॥ १२९ ॥
 प्रत्यागत्य प्रणयिहृदयाम्मोघरेणादरेणादिष्टां वार्त्तां गुरुगुहतरानुग्रहप्यजिनीं सः ।
 श्रुत्वा ज्ञानाचरणचरणोद्भूतभाग्यप्रतिष्ठान्, भोगनिष्ठानविरतकुलं भोजयामास शब्द ॥ १३० ॥

माघकाव्यं देवगुरोर्मैघदत्तं प्रभमभोः ।

समस्यार्थं समस्यार्थं निर्ममे मेघपण्डितः ॥ १३१ ॥

॥ इति श्रीमेघदूतसमस्यालेखः संपूर्णः ॥

*

खरतरगच्छाचार्यश्रीजिनसुखसूरि अति पं० विजयवर्द्धनगणिप्रेषितं

[४] विज्ञप्तिपत्रम् ।

॥ श्रीजिनवाण्यै नमः ॥

*

[आदौ वर्हतादीनां नमस्काराः -]

† स्वस्ति श्रियालंकृत ईश्वरोऽग्र्यः, सर्वज्ञ आनन्दमयः स्वयंभूः ।

श्रीमारुदेवो नतदेवदेव, ईहास्ये स्यादनिशं जनानाम् ॥ १ ॥

श्वेनांजिघांसोः प्रपलायमानं, पारापतं चाऽऽपततः पतंगम् ।

रक्ष्यं ररक्ष क्षमिता कृपात्मा, यः शान्तिरस्तु त्वरया स शान्त्यै ॥ २ ॥

यातृहासपरिहासभाषितैरस्मरः स्म परिणेतुमिच्छति ।

उग्रसेननृपपुत्रिकां सको, नेमिराशु कुरुतात् स नः श्रियम् ॥ ३ ॥

काष्ठे प्रदग्धे स्थितनागयुग्मं, यस्य प्रसतोर्हि सुरः सुरी च ।

ऐन्द्रं पदं प्राप्य सपद्यभूतां, पार्श्वः प्रभुर्वः स सुखं प्रदेयात् ॥ ४ ॥

यो जातमात्रोऽपि कनिष्ठयाहैर्धृत्वा सुराद्रिं व्यपनीतवांश्च ।

इन्द्रस्य सिन्धापयिपोः सुशंकां, श्रीवीरधीरो भवताच्छिवाय ॥ ५ ॥

पृथ्वीर्धौ सुप्रपञ्चा तीर्थभूतेव भाति या । संसारतरणे सारा सा भृशं दिशतु श्रियम् ॥ ६ ॥

समास्थितानां विचिकित्सतां नृणां, जिनस्य पृच्छां स्वमुखादकुर्वताम् ।

प्राबुधुयत् संशयमत्युदस्य, तान् गौतमः सोऽस्तु सनातिलब्ध्यै ॥ ७ ॥

श्रीवीरपट्टस्थितिजातधर्म्मा, सर्वज्ञसेवाभृशपुण्यकर्मा ।

कर्माष्टपातासविशुद्धशर्म्मा, श्रेयस्तर्ति वः कुरुतात् सुधर्मा ॥ ८ ॥

मोक्ता हेज्ञो नन्दनन्दप्रमाणकोटीनां यः श्रेष्ठिकोटीर इभ्यः ।

ज्ञानादीनां योऽवधिः श्रेयसां च, जञ्चूनामा स प्रदत्तां स्वसत्ताम् ॥ ९ ॥

प्राग्दुष्कर्मवशात् तुरुष्कतनयं चारुष्करं संस्थितम्, ज्ञात्वा स्वीयमहे जनाकुलतते वादित्रनादाचिते ।

यः सन्मान्यजिजीवदाशु परया दुर्मेघया विद्यया, सोऽनेकान् विरुदान् दधत् स्मरणतो धत्तां नृणां संपदम् ॥ १० ॥

वरिहरिकरिमुख्यान् विद्युदुल्काधिपातान्, अमरपुरुषजन्यान् विद्वद्वीरान् निवार्य ।

कुशलमिह करोति प्रेयसां भूस्पृशां च, स जिनकुशलसूरिः सरिसुख्योऽस्तु सिद्ध्यै ॥ ११ ॥

पञ्चाप्येते साधवो मेखो वा, स्वर्णभासा वर्णतः स्यात्सवध ।

सेव्या भव्यैर्निर्झरैः पूर्यैश्च, जाग्रत्कीर्त्या स्फूर्तिमन्तो जयन्ति ॥ १२ ॥

† स्वस्तिश्रियालंकृतमीश्वरोऽग्र्यः सर्वज्ञमानन्दमयं जिनेश्वरम् ।

श्रीमारुदेवं नवदेवदेवं श्रीहास्ये प्राप्तमुखं च नीमि ॥ इति पाठान्तरम् ।

१-चातुष्यर्थे = चौक । २-श्रीजिनादिमदत्तसूरिरनयो येषां नृणां संपदम् । इति पाठान्तरम् ।

दिक्संख्यांस्तान् वैमवाद् दिक्पतींश्च, कर्ममानां सदने सिंहसिंहान् ।
हित्वा हित्वा वैमतं मानसे च, लेखं चेमं वार्षिकं प्रोल्लिखामि ॥ १३ ॥

[अथ देशवर्णनम्—]

आधारेऽय्यो ग्राहजीवादिकानां, नानारत्नोद्घोषितरत्नाकरोऽस्ति ।
माण्डाक्षण्डाडम्बरैर्मण्डितोऽन्विष्यैस्मिन् देशे चारुदेशे सुवेशे ॥ १४ ॥
चलत्तरङ्गायतवल्गुपाणिमिर्दिशन् महीजाय च यत्र वारिधिः ।
वरेण्यपण्यैर्भृतपोतपेटकं, विभाति मन्ये कारदो निरन्तरम् ॥ १५ ॥
जगत्सुखास्या बहुस्रस्यसंपदः, अकालसंपत्तित्रमदधिर्मर्दयः ।
अकृष्यभ्याः खलु यत्र नीवृत्ति, सदैव रोहन्तितरां रुहा इव ॥ १६ ॥
विमलविमलभूषः पापतापपहारी, गिरिरिह गिरिनारः सिद्धिसौख्यौपकारी ।
अजितभगवदोषिततारंगकं च, जनपद इह यस्मिन् पावनी च त्रयीयम् ॥ १७ ॥
पुरं सेन्दिरं बिंदरं सूरतारुणं, श्रियाः खंमतीर्यं तथा स्तंभतीर्थम् ।
लसत् संमदाऽहम्मदावाचसंज्ञं, पुरस्य प्रयीव प्रयी यत्र विता ॥ १८ ॥

[अथ यत्र पूज्याः स्थितास्तत्सुरवर्णनम्—]

भुरोपि त्रये नायको नायको यः, शुभं यत्र वामाति मुक्ताकलापे ।
सदास्त्रालुभावाद् भवेन्नायको ना, समृद्ध्या सुवृद्ध्या च कीर्त्या सुकान्त्या ॥ १९ ॥
प्रासादानां शितिमणिप्रयाः सद्रवाक्षाश्च यत्र, चन्द्रास्यामी रुचिररुचिभिः सेव्यमाना नरीभिः ।
धौमयन्ते हिरण्यसुखाध्वन्द्रघन्तो दिवाभि, तद्गुण्यानां भवति नियतं तद्गुणः संगमाद्धि ॥ २० ॥
सन्धेय्यानां मृशतरलसंछर्म्महृम्योणि यत्र, चन्द्रज्योतिर्निचयधवलं व्याप्य खं संस्थितानि ।
प्राजिष्णुनि प्रयलुविलुल्लब्धशास्त्रपुतानि, प्रांशुत्वेन सिद्धिद विवदन्ते मिषस्तानि तेन ॥ २१ ॥
श्रियः कन्दरा सुन्दरा सुन्दरी च, सुदत्यच्छरूपा पिकालापरूपा ।
स्फुरद्भारतीकाऽकटोपतीका, वरीवृत्त्यते निर्जरीवान्वगारम् ॥ २२ ॥
सकमलं कमलं मलहानिभृत्, सकमला कमलायतलोचना ।
निजगृहे जगृहे शुचितां जनस्यभिदं पुरि यत्र च बतैते ॥ २३ ॥
अविरलः सरलो विरलः पुनः, कलिकुण्ड श्रियको वरुणो जनः ।
शुचिरशोक सतासि पुरे वने, सुरतस्यतिमो जन इष्टे ॥ २४ ॥
लसद्दयौवनं यौवनं भाति यत्र, सदानं सदानन्दितस्तान्तवृत्ति ।
क्षणदहंसकं हंसकण्ठेश्वरं, रसाभाससाभासकं यस्य नित्यम् ॥ २५ ॥

[अथ यत्र वर्तमानानां पूज्यानां वर्णनम्—]

अधिवसति तमुच्चैर्द्रुगुचत्तरङ्गमविरलमिष्टदामा निर्वितसर्गलेकम् ।
गणपतिरिव कुर्वन् गौतमर्षिर्विहारं, खपरप्रहृलशास्त्रोदन्वतः पारट्या ॥ २६ ॥
अनश्रुतिर्यो भवदीप्सिता पुरा, श्रुता श्रुतिः सेवपदं यथा स्थिता ।
तुणं त्वधि प्राप्नुषि हि प्रभूणां, लोकोक्तिरेषा नं शृषा कदाचित् ॥ २७ ॥
गुणाः समे सात्त्विकराजसादयो, धर्मवृत्तीतलेके वरा गुरौ ।
भवन्ति गुण्ये त्वधि ते गुणास्तथा, निदानयोग्ये शुचि कर्मयमसि हि ॥ २८ ॥

गुणगुरुगुस्ताजप्रत्नपट्टोदयाद्रौ, शिशुतरणिवोद्यत् पूर्वपुण्याधिकेन ।
भविककमलखण्डं बोधयन् दृष्टिदीप्त्या, सुवि जिनसुखसूरिः शोभते भाग्यशाली ॥ २९ ॥
विपुलतरयशोवर्द्धिष्णुभूणुप्रतापः, कुमतिमिरभेदी सूक्ष्मतत्त्वार्थवेदी ।
शुचितरवरपादैः पावितेलातलाश्च, मुनिजनततिमान्यः स्विष्टदाने वदान्यः ॥ ३० ॥ (- युग्मम् ।)

अध्यपुपस्तव पदं विपदन्तकारि, राजन् सुखैव सुगुरोः प्रससार शिष्टिः ।
सद्बुद्धबोधनकरी ह्रुदयाद्रिमेव, दीप्तियथा प्रसरति ध्रुपतेः श्रितस्य ॥ ३१ ॥

मुनिता गुरुता विराजिता, वदने वाक्पटुता-सुमिष्टे ।
हृदयोक्तिशरीरशुद्धयो, व्यतिभाते मवतां परस्परम् ॥ ३२ ॥

इवैकशेषः सद्यः विशेषकैर्गुणैरनूतैर्वृहत्तत्त्व पूर्वज्ञान ।
घटातिशेषे स्वमहो विशेषपवित्, सुदक्षिणानाहतलक्षणान् घनान् ॥ ३३ ॥

पठिता सद्बिद्यानां सन्निधिरिव सन्निधौ सुनीशानाम् । श्रीधर्मवर्द्धनगणिः सत्कविरिव भासते स्वभासा च ॥ ३४ ॥
मयीदाया अविता सन्नेमिरिव प्रवर्तते नित्यम् । श्रीनेमिसुन्दर इति ख्यातोऽमिख्यासमुल्लासात् ॥ ३५ ॥

सत्पाठाकादिमुनयो नयशालिनश्च, पूज्यस्य पार्श्वपरिशीलनलब्धसौख्याः ।
सामीपिका इव शठेतरमाठराधाः, सूर्यस्य सन्ति सुगुणप्रगुणा नितान्तम् ॥ ३६ ॥

तान् पूज्यान् सुरपूज्यमञ्जुलधियो धीरान् धराराजितान्, जाग्रद्भाग्यसहस्रभाजुभृशभाशुकारिपङ्क्तोरान् ।
सद्बुद्ध्यध्यवसायबोधितलसद्बुद्ध्यास्तिकायादिकान्, नत्वाऽर्जं वरपाठाकादिकमुनीन् नम्यानुनम्यास्तथा ॥ ३७ ॥

*

[अथ साहिष्यं वसति तद्-अर्गलापुर्वर्णनम् -]

द्विपार्गलेवार्गलापः सुदुर्गा, प्रवेशार्थमैन्द्रसा दिशो द्वारिवोचैः ।
सुगुर्व्याः शुभोर्व्या उरस्सुत्रिकेव, सवार्त्तं वरीवत् भर्तुप्रतापात् ॥ ३८ ॥

पुराऽकचरोऽवासयत् पादसाहिस्ततः स्वामिनाम्ना प्रसर्चितं रूढम् ।
धरायां धरासारशृङ्गारभूतं, वराकचरायादसंज्ञं बहुज्ञम् ॥ ३९ ॥

यत्सुरं धरणिमण्डनायितं, पुण्यपद्मशुभसम्पत्सुन्दरम् ।
सद्रसोदकशरीरधौवतं, धामपि प्रहसतीन्द्रभर्तुकाम् ॥ ४० ॥

यस्य दुर्गमरिदुर्ग्रहग्रहं, खातिकावलयितं समन्ततः ।
संकटाष्टपटनाविचेष्टितं, संहिताभ्रदृढसन्धिभूषितम् ॥ ४१ ॥

शुक्लकोशघनधान्यसंचयं, हैमधामवहुधामदन्तुरम् ।
दुर्गपंक्तिमुकुटायितं परं, संचकास्ति यवनोच्चयैर्भूतम् ॥ ४२ ॥ - युग्मम् ।

यद्वर्द्धलिहाः सद्बुद्धाः सपदेहा, विशालामलाश्चन्द्रशालयुताश्च ।
शुचो मोचनाः कायनाश्वसदाशाः, सदा पादसाहेनैन्द्रस्य-सन्ति ॥ ४३ ॥

यत्पार्श्वे यमुनासनातिविमला देदीप्यतेऽहर्दिवं, सर्वेषां सुखकारि निर्मलतरं यजीवनं जीवनम् ।
या वेणीव भुवो नवायततता विश्वंभराया वरा, या सुक्तालतिक्वे कृष्णगुणभासंमिश्रिता चोज्ज्वला ॥ ४४ ॥

पुञ्जागाथाः सफूर्लफलाः शाखिनोऽखण्डभासः, पम्फुत्यन्ते सुरमितदिशः पुण्यदाश्चातुलेलम् ।
यच्चित्त्वा वै सुरतसमाः श्रीफलोदारसाराः, दीव्यच्छायाः सुरलब्धुलाः कानने पत्तने वा ॥ ४५ ॥

कचिच्चापणे ण्यते गुण्यपण्यं, कचिच्चास्तिकैः ण्यते साधु ण्यम् ।
 कचित् पूज्यतेऽर्हन् समारं स्वयकत्या, कचिद् मण्यते जैनमार्गः सदुक्ता ॥ ४६ ॥
 कचिद् वैष्णवैः सेव्यते विश्वनाथः, कचिद् गीयते सज्जनैर्गतिगायः ।
 कचिच्चालयो मन्यते चारुमार्गः, कचित् संकटो मानवै राजमार्गः ॥ ४७ ॥
 कचिद् बालिमिस्ताव्यते विट्सु लता, कचिदन्तिनो धंघ्रमन्युचमताः ।
 कचित् सादिमिर्विध्यते पक्षपक्षा, कचिद्वस्तिकपञ्चकुशलिश्च दत्ता ॥ ४८ ॥
 हरेः पादसाहेः सवासे प्रवासे, समं वाहिनीभिः ककुब्वाहिनीभिः ।
 नरेः श्रीचरेः शश्वदप्राप्तमध्यः, समुद्रः समुद्रो यथा यः समाप्ते ॥ ४९ ॥

[विवृतिपत्रप्रेषकगणिकृतं स्वकीयशिष्यादिनामनिदर्शनम् —]

तस्माद् द्रंवाद वाचकविजयादिमवर्द्धनो गणित्युमणिः । शुभद्रकृत्यासक्तः शुभपिपणाधोराणीसुसुः ॥ ५० ॥
 विज्ञ-ज्ञानासिलको विनेयलाभादिमुन्दरगणिकश्च । महिमासुन्दरगणिको रंगान्मुर्च्छित्यथुर्थश्च ॥ ५१ ॥
 ज्ञानादिमविजयश्च द्वेतत्संख्याकपरिकरान्वितः । सद्यो वेदयति वचो मार्तण्डप्रमितवन्दनकैः ॥ ५२ ॥

[पत्रप्रेषकगणेशसिन्ध्यावर्णनम् —]

अर्हद्वक्तव्यक्तवामाकट्याक्षक्षीरक्षेपात् श्लेमवृक्षः समक्षम् ।
 वर्वर्द्धवि स्पर्द्धयाऽप्रर्द्धिमांश्च, वर्वर्द्ध्वं तत्र सत्रा समृद्धा ॥ ५३ ॥
 शिष्टानां सन्धिष्टयुष्टम्भतोऽर्हं, दुर्गे मार्गे गच्छदागाः समागमा ।
 सांगानैरान्नयतः पश्यतां च, नृणां भीतिं याचनीं चापनीय ॥ ५४ ॥
 अत्रागतः कतियसंचचयं समृद्धा, शालास्थितांश्च पुर एव जनानपाश ।
 पौपाद्यपंचमद्विने सुदिने परुक्ते, वर्णेऽप्यवात्स्यमतिहर्षमरं च शालाम् ॥ ५५ ॥
 श्रद्धालवोऽत्र नगरे बहुशो वसन्ति, श्रद्धा लवा विपमकालजसंनियोगात् ।
 आप्यात्मिकाः कतिपया हरिगाथ केचित्, केचिच्च हुंदमतयाः शठमूढचिन्ताः ॥ ५६ ॥
 भङ्गातरङ्गविकलाः कतिथा रतीहा, एतादृशा अपि मया सह वासयोगात् ।
 ईषन्हुमाश्रयवशाः कयमप्यभुवन्, यबोन्धितं दकमपि ह्यथ एव याति ॥ ५७ ॥
 एकाब्द ईदृशदिना प्रसमाप्यते स्म, निर्देशतोऽत्र वसतो मम गृहकस्य ।
 आज्ञास्थितः समयवित् प्रथितप्रतिज्ञ, आसेतरामहमिहैव च ऐषमेऽन्दे ॥ ५८ ॥
 व्याख्यात्युपासकदशाः पुर आस्तिकानां, पर्वोगतेषु तिथिषु प्रग आगतानाम् ।
 शिष्यांश्च शिष्ययति पाठयति क्रियासु, व्यापारयत्यपि धुरं गलिधार्मिकेषु ॥ ५९ ॥
 वरेषु कृतेषु च हेतुकर्तृतां, तथाऽपरेष्वर्थेषु सद्दचः ।
 उपेयति अष्टजनांश्च मृशिशो, निवारयत्युन्नतबुद्धिशुद्धिना ॥ ६० ॥

[समागतपर्वधिरजपमुष्णवर्णनाम् —]

इत्यंकारं तिष्ठति प्रीतितला, ह्यत्रोद्गच्छत्युपादप्रसक्तेः ।
 अस्मिन् दिष्टे धर्मपर्वधिराजो, रागादापाद् मूर्खेधाममश्च ॥ ६१ ॥
 तस्मिन्निते परहिते द्वितयेऽपि नूतमत्युत्सुकाः पुनरसंकुसास्तद्विष्टेः ।
 संप्रियसुः प्रियतमेक्षणदृष्टचिन्ता, मय्याशया भविजनाश्च कृपीचलाश्च ॥ ६२ ॥

तस्मिन् द्वयेऽभ्युपगतेऽधिकदानशौण्डा, उपुस्तरां विपुलवित्तमनेकमेके ।
 अन्ये च धान्यनिचयं सुखसप्तसंख्ये, क्षेत्रे पवित्रविपुलोत्तिशुभे द्विहृत्ये ॥ ६३ ॥
 ग्रानर्त्तिपुर्निन्युपि हंत तस्मिन्, श्राद्धा भयूरा उरुमाकलापः ।
 गीतैः स्वनैः श्रोत्रसुखाभिरामैः, धर्मध्वनदुन्दुभिवादनोन्मुखाः ॥ ६४ ॥
 एतद् द्वयं जैनमतं नमश्च, जीवातुरूपं जगतः समस्य ।
 समस्करोद् दानदकस्य धारया, भुवस्तलं वर्षदवर्षवर्जितम् ॥ ६५ ॥
 प्रचण्डहुण्डाद्यवसर्पणी च, करालसर्पवि विसर्पति स्वयम् ।
 तद्वर्त्तनामूर्च्छितपूरुषावली, रसप्रमाणारफणा विराजति ॥ ६६ ॥
 तत्संपर्कादकीर्तोरुष्कयोगात्, कार्पण्यबन्धेरन्यनैपुण्यपण्यात् ।
 दानादीनां छित्तिरत्रास्ति लोके, तत्राप्यत्राधिक्यतो दानहानिः ॥ ६७ ॥

जातेऽप्येवं गणरतिरसात् **संघसिंहः** स्वधाक्षि, ह्यस्मत्पार्श्वीजितयतपतिं पुस्तरत्नं प्रशस्तम् ।
 जाग्रादि स्म प्रवरललना रात्रितो जागरां च, कुर्वन्ति स्मागुरुमलयजोद्भूतधूमं सुरूपम् ॥ ६८ ॥
 उदीते पतङ्गे स्फुरद्दीप्तिचङ्गे, पुरे चाद्यमानेषु बाधेषु सत्सु ।
 तथा गीयमानेषु गीतेषु गाढं, श्रुतं चार्थिषु प्रार्थ्यमानेषु वित्तम् ॥ ६९ ॥
 महादम्भरं चाम्बरापातिशब्दं, सुसंघेन संघेन भासां व्यसर्जि ।
 लसत्पुस्तकं न्यस्तशोभं प्रशस्तं, तथाऽऽनीय चास्मत् करे सेरवक्त्रम् ॥ ७० ॥ — युग्मम् ।
 सदानन्दसख्याभिरस्माभिराशु, मुदा वाचनाभिर्वाचाचि स्फुटं तत् ।
 जनानां समर्क्षं स्फुरच्छुद्धकर्षं, सुमेवादिसाम्यस्य संघस्य शिष्टेः ॥ ७१ ॥
 क्षरद्दानिनो मानिनो मत्तनागाः, पुरे सत्करा वारणाः संगराणाम् ।
 इतीवात्र हेतोर्निषिद्धार्थदाना, जना आस्तिका व्यस्तचित्ता वसन्ति ॥ ७२ ॥
 आकस्मिकोल्लासजभावभासात्, ह्यागाख्यवंशे रिपुभाख्यनामा ।
 साधर्मिकौकसु सुमोदकौ द्वौ, प्रादात्तमां सारमुपोषितभ्यः ॥ ७३ ॥
 प्राशीलि शीलं बहुभिः सुशीलैः, प्रातापि शुद्धं तप एव कैश्चित् ।
 अमावि कैश्चित् सुगमा च भावना, धनं विनेदं प्रयमर्थकारि हि ॥ ७४ ॥
 सर्वपर्वसु परार्द्धपर्वणः, सेवनं सुखदवस्तु साधनम् ।
 ज्ञेयमित्यमपि नो व आशु तत्, ज्ञापनीयमखिलं ह्यानाविलम् ॥ ७५ ॥
 उदाहमापाढकमा च भाद्रादस्मिन् वर्षे प्रववर्ष मेघः ।
 ऊनं च पूर्णं सममेव तूर्णं, प्राप्स्यन् पूरसुतुदिलोपे(१) ॥ ७६ ॥
 वृष्टे च तस्मिन् प्रत्यादिवाते, अंशश्चरन्निर्धरवारिधोरे ।
 परःसहस्राश्च गृहा अजस्रं, नरस्वराकीर्णमहो अपसन् ॥ ७७ ॥
 द्विमसमुख्येषु गृहेषु तेषु, पतत्सिवापत्यतितेषु बाढम् ।
 उच्चेषु नीचाऽपि विशालशाला, ध्वस्ता समस्ता च विहस्तसाधु ॥ ७८ ॥
 धर्माभवादिब मन्दभावं, किञ्चिद्दोषे त्वनदग्रहर्षम् ।

† इतोऽमेवमानि पद्यानि प्रथमाद्वर्षे नोपलब्धानि । पश्चादेवानि विरचितानि संभाव्यन्ते । अतिठिपिकुर्तुर्हिदोपादयाना भवेत्तत्तपद्येयु यद्वयः पाठदोषा इवन्ते । त्रि च मूलादशांभावात् साध्या पद्याय मुद्राङ्गं प्रापितः सन्ति ।

तस्मिन् स्वधाम्येवं पुनर्व्यधाम, पर्वधिराजं समजत् समाजम् ॥ ७९ ॥

गलीनिव स्पष्टवलीन् प्रणुद्य, समाजसमान् आद्वजानान् समांश्च ।

विधाप्यते टिप्पनिका स्म शीघ्रं, मया स्वरार्थं शतरूपकाणाम् ॥ ८० ॥

मुञ्जेषीकटूलमिव तल्लुब्धमशूत् पुरा । एतर्ह्यव्य(१)तदेवोरुषकेष्टकचितं वचः ॥ ८१ ॥

संप्रधार्य मम आद्वैरुत्पलमालमारिभिः । कार्यते ह्रीं सदायैषु, फलदा च प्रवर्त्तना ॥ ८२ ॥ - शुभम् ।

माधवे माधवे पर्णयुग्मं पुरा हं सदा वः सदावर्जितेभ्यो गुदा ।

प्रादिपि प्रावृषि प्रोत्सुको मोरको, ज्ञायते तद्भवद्भस्वसाच स्थितम् ॥ ८३ ॥

सुम्पदीयं छदं छधना वर्जितम्, प्राजगामाद्भुतं मृपसा नेहसा ।

पट्णोदन्तकजापितं नोन्तिके, तीर्थयात्राप्रमृत्सुत्ततप्रीतिकम् ॥ ८४ ॥

तत्पुंरं संप्रति प्रक्रमामावतो, दूरदेशाध्वतः साध्वसोद्भानतः ।

मानसाभासनाश्चात् एतुं धयमयमाविष्टितामक्षमास्तां दिशम् ॥ ८५ ॥

अभिपिपेणयिपुर्दृष्टिप्रयी, चञ्चननाथमभिप्रतिजग्मुषी ।

तुरागि(ग?)लक्ष्ययुता पृथुनर्भदानिकटरोपसि योदुममीच्छति ॥ ८६ ॥

अवितया वितया धय काश्चन, ननु जनधृतयः श्रुतिसौरुपदाः ।

नियतिनिम्नगता घत वर्त्तना, जिनपवोषवशा यत आयतौ ॥ ८७ ॥

उपपुरं सरसोऽत्र बृहद्वनात्, प्रतिदिनं खलु याति च पुरुषान् ।

प्रतिनिर्गन्धं सुतर्ज्वसर्जनं, विट्प्रभटपदा भ्रष्टि च्छत्वा ॥ ८८ ॥

प्रजयिराजकतर्जनसंजनाद्, भयमदोऽध्वनिं नृंस्तु निपयति ।

अमदिवेत इतो घत तद्भवाच्चिलिपा न च वीकपुरं प्रति ॥ ८९ ॥

स्वकीयवस्तुव्यरक्षणाय, पुरस्त्वं चास्वैव निदेशवेशः ।

कार्यः सुतर्करिततर्कुकाणां, याञ्चा ह्यमोषा प्रभुषु प्रथिन्ना ॥ ९० ॥

सुम्पदीयमपि पर्णसुग्मकमागतं परुदखेदमन्दके ।

लिङ्गिनी भवदुदन्तलंघिनीं, लेखितं प्रतिवचो भुवैव तत् ॥ ९१ ॥

नाथकस वचनं प्रमादिषु, चञ्चलेषु च विलुप्यते दृष्टात् ।

तत्तु विचसुमुखान् शिलीमुखान्, अष्टलक्ष्यत इवाश्ववाङ्मुखान् ॥ ९२ ॥

सर्वस द्वे सुमति-कुमती वः सती शुद्धिरिव, वृद्धो यूनापुस्त्याणघृतासन् गणो भूपितोऽल्म ।

एको गोपे यतिषु सदयो गच्छामारं विमर्षि, कीर्णवच प्रसरतिगणे लिङ्गिनी तद्विचित्रम् ॥ ९३ ॥

या साधूतं वितरणचये क्षणैलेवाग्रैव, याऽऽटीति प्रतिकुट्टमट्ट पट्टनाय शुनीव ।

या सच्छब्दं बहु च रमते मोहनावेशयोगा, जैनामासा वसति नगरे पण्यरापेव कामा ॥ ९४ ॥

पूज्येन्द्राय प्रथितमतये संप्रसंपाय साक्षात्, सुर्वी वाचा लघुनि वदने याऽज्जवोच द्विजिह्वा ।

क्राऽप्यस्त्राकं भक्तिं च कथा यत्र ही वायुनेमा, उड्डीयन्ते भवति गणना तत्र का दंशकेषु ॥ ९५ ॥

कला प्रतिन्या अपि नैव देया, शिष्टिर्हि शिष्टेरिति लिख्यते स्म ।

संधेन शुम्भद्वचनस्थितेन पूज्यैर्विधेयं वचनं तदेव ॥ ९६ ॥

विज्ञेयु विज्ञसिरियं मदीया श्रोतातिथीमूय करोतु वासम् ।

आर्या यतः सेवकलक्षणेहा अचित्तकलैव(१) मदीचितीयं ॥ ९७ ॥

[अथ च पर्जन्यवर्द्धिस्तस्य प्रवृत्तिरित्याश्रित्योच्यते -]

ऊनं च पूर्णं सममेव तूर्णं पर्जन्यवदवर्षसि चेत् पदादि ।
 तदा च पर्जन्यवदित्यतुच्छन्यायस्य वेत्ता खलु शब्दशास्त्रे ॥ ९८ ॥
 सति गुणे गुणतागणना नहि गुणवतः स्फुटहानिरिहेक्ष्यते ।
 गुणपरीक्षणमप्यथ नो सतां क्षतिरिति द्वितयस्य वितन्यते ॥ ९९ ॥
 गणेशा गणेशा इव प्रस्फुरन्तु प्रविघ्नच्छिदो निघ्नयोगादविघ्नम् ।
 मनोऽमीष्टदा मन्मनोमोदकानां भवन्तु प्रभावाधिकाः पूरकाश्च ॥ १०० ॥
 अलालाटिका धाटिका यण्डितानां निराकारवश्चारवोऽमीरवश्च ।
 धियो गर्द्धना धर्मतो वर्द्धनाद्या विभान्तूपकण्ठे सतां पाठका हि ॥ १०१ ॥
 भवत्पूर्वजैर्गन्धहस्तित्वमुक्तं तदेव क्रमादागतं पूर्वजेषु ।
 सदा भावयन्तोऽधुनाविःसमावं भवत्संनिधिप्राप्तशोभाविशेषात् ॥ १०२ ॥ शुग्मम् ॥
 पाठकाः सकलशास्त्रपाठकाः शब्दशास्त्रमुखमुध्यजीगपन् ।
 ज्ञानतस्तिलकनामकं यकं पाणिनीयमतदर्पणार्पणम् ॥ १०३ ॥
 ननमीति सहितो विनेयकैः शेषुपीमुखरितः सको यतिः ।
 वैभवेन जितभूरिनायकांस्तान् गुरुन् गरिमभारभासुरान् ॥ १०४ ॥
 साधवः सविधवर्तिनः परे श्रीजितां सुभगभान्यशालिनाम् ।
 तान् समानति...रोजनाङ्गकान् वन्दते शुभहृदा दिने दिने ॥ १०५ ॥
 समस्तास्तिकाः श्रीमतां दर्शनोत्का, ददत्तपुण्यवाहं भवत्पादजाहम् ।
 मनो-चाक्-शरीरशुद्ध्या सुबुद्ध्या घनानन्तम्(?)हायभावानुरागाः ॥ १०६ ॥

पवित्रलेखपत्रकं मदीयमाप्तमाशु तत् । हितेन लेख्यपा(मा?)वहो अगाधबोधधीधनैः ॥ १०७ ॥
 यदत्र लेखदूषणं त वेक्ष्यतां तदादितः । विद्धे भामा अस्मदयतो प्रयाहि करकरः खरम् (?) ॥ १०८ ॥

॥ इति श्रेयः ॥

स्वर० श्रीजिनचन्द्रसूरिं प्रति वाचक-राजविजयगणिप्रेषिता

[५] विज्ञसिका ।

॥ श्रीः ॥

अल्प..... ।

.....परमेष्ठिनस्तूयते ॥ १ ॥

कोइ भत्ताण सया जणाणं, ...नियर सुहार्ण ।

एकिइमाहप्पविलासजुत्तं, नमामि.....रिंदुत्तं ॥ २ ॥

दयानिवासा सुगुणप्पयासा, सुनिम्मला.....संतिनाहा ।

दिसंतु सिग्घं य समीहिअत्थं, सुदिद्धि संपस्सुवरि प्पसत्थं ॥ ३ ॥

मणुत्तरुत्तं सययाणुत्तलं, सुलेयणं राइमइं विहाय ।

गहीअपवज्जवओ सुहाई, करेउ सो नेमितिलेयनाहो ॥ ४ ॥

समत्थलेयाण नियप्पभावं, महंतमिडं विसंभे वि काळे ।

सुहत्सं दंसेइ गुरूणमित्थं, णुवेउ ओ सो सिरिप्पसत्तामी ॥ ५ ॥

विसिद्धसोई नियमोहजोई, पणइकोई सुविसुद्धोई ।

सुवामि वीरं अइमित्थीरं, जिणंदवीरं भवपत्ततीरं ॥ ६ ॥

कल्पहुभूताय सदैव कल्पते, यस्माभिधानं प्रतिकल्पमुत्पद्यते ।

गच्छे स रत्नं जिनचन्द्रसद्वरोः, श्रीगौतमः स्यात् स जयप्रवृद्धये ॥ ७ ॥

नो दुर्दशायाः स्वप्नेऽपि दर्शनं, यस्य स्मृतेः स्यात् स्मरणं प्रकुर्वताम् ।

चूर्णां सकः श्रीजिनदत्तसंज्ञिताः, श्रीजैनचन्द्रस्य तनोतु संपदः ॥ ८ ॥

श्रीगुरुः सुजिनकुशलः सेवकागिविहितमुखः ।

भस्तु वः सपदि वरदः प्रस्फुरद्भवनमहिमः ॥ ९ ॥ —हृत्सुखीवृत्तम् ।

*

[अथ तत्समाजभीमत्सरतरणच्छापिराज्याहिसरोजपवित्रितस्य नगरस्य वर्णनप्रक्रमो यथा —]

यत्रोत्तुङ्गधनाढ्यमन्दिरसुधाचक्राङ्गणत्रोच्छलत्तेजोभिः सहसा तमिस्रनिवहे दूरीकृते सर्वतः ।

आक्रीडे कुमुदारविन्दकुसुमव्याकोशसंघीलनैर्वाग्निन्या दिवसस्य मानवकुलैर्भेकीयते निर्गमः ॥ १० ॥

आद्भस्तोमविधीयमानविलसद्धूपोत्पद्ममवज्जव्याजेनाम्बुधराः प्रभातसमयगव्याख्याक्षणेऽप्यादरात् ।

तद्धानस्य शिक्षणेष्वेव सुगुणं संसेवते प्रत्यहं, यस्मिंस्त्रीर्षेकराभिरामसदनेष्वासानरोचिष्णुषु ॥ ११ ॥

मर्त्ताज्यं तु वृषाकपिर्मम भित्तु रत्नाकरस्याग्रयं, लोमाचोऽज्जति तातसचनि सदा पुत्र्या परं प्रौढ्या ।

स्येयं नेति च नीतितोऽत्र वसनं निर्गल्य युक्तं ततो, लक्ष्मीर्यत्र विधाय चौरुमतुषीरूपाणि वावस्यते ॥ १२ ॥

श्रीमच्छ्रीजिनचन्द्रसूरिसुपुरोः संविप्रचूडामणेर्यत्राहोदितयाम्बुजमुज्जिनमनात् प्रोद्भूतपुण्याम्बुधरेः ।

अव्यावर्तिं समृद्धिद्विदुसुमन्यौरस्य ते तारका, राजन्तेऽनुपमि त्रिविष्टसदां डिण्डीरतिण्डा इव ॥ १३ ॥

प्रेहद्वीचिकशासदातिकदनैरातन्यमानां व्यायां, वारीयेन त्रियः परिग्रहविषे रत्नानि बुद्धा स्फुटम् ।
 आयातानि सुखाय जीवननिधिदौच्छ्रापणाशंकया, स्रात् सागरकच्छलेन समुदै यत्रानुनेत्रं सुखे ॥ १४ ॥
 कुण्डे हृदयसुधारासु जडता कासारकेषु स्फुटा, सन्तापः कनकादिधातुषु महान् नाडिन्धमानां गृहे ।
 चक्रेषु भ्रमसन्ततिः करुहे च्छेदक्रिया पीडितं, कान्तानां कुचयोस्तु यत्र न कदा लोकेषु संभाव्यते ॥ १५ ॥
 अन्येषुसुखसा ज्वरा बहुविधाः प्राचीनवैद्यागमे, विधन्ते च पुराणशास्त्रविषये संसेतयो निष्ठुराः ।
 संज्ञामात्रत एव कोशसमये रोगाश्च यस्मादिका, एते यत्र परं न सन्ति मनुजे श्रीमद्दुरोगमात् ॥ १६ ॥
 भक्त्या युक्तविविक्तकृत्स्नजनताशयत्कृतार्थार्चनात्, संतुष्टः कमलामलैकरमणौ यत्सर्वपौराधिपम् ।
 चञ्चत्का वसुधाञ्चितक्षितिभुजो को वर्णयुग्म दुर्गको यन्मुद्राखचितग्रथासनदलव्याजद्वयधत् क्षणात् ॥ १७ ॥
 एतादृक् पुरमेव भूमिचलये ग्रामोऽपि नास्तीह च, लोका यस्य वसन्ति यत्र न सदा नानाकलापारगाः ।
 देशास्तेऽपि न सन्ति यच्च बहुलं येष्टुं वस्तु नो, यत्रास्ते क इतस्ततो वसति यन्मूर्खैर्जनचन्द्रः स्वयम् ॥ १८ ॥
 स्वर्गिणीवररूपमानपिशुनप्रौढाव्यवामभुवां, गात्रस्याद्भुतचन्दनद्रव्यमरामोदादराकर्षणात् ।
 यत्रोत्तुङ्गवाक्षदीर्घवसनैर्वातोऽपि संताड्यते, चौर्यं मानुषकर्तृकं कुत इतो नूनं भवेत् कर्हिचित् ॥ १९ ॥
 श्रीमन्नामिनेन्द्रसत्सुचिरप्रासादशृङ्गस्थिताबाधुष्याद् विमलाद् विशालकलशादाय जाग्रच्छ्रवैः ।
 आकण्ठं तु तदा तदा कलकलयुक्तो भवेच्छीतरुक्, पीयूषानि यदा यदा हि पिबति स्वादनि यत्रोच्चकैः ॥ २० ॥
 यस्मिन्नुपमनाः सुपर्वनिकरो हर्षात् स्वकीयां स्थितिं, सप्रादशीअचरंगसाहकृततत्स्थानभ्युत्तिच्छमना ।
 अन्तर्बन्धविसुन्धरास्थितवरप्रासादवासी ध्रुवं, पुण्यान्यर्जयितुं मनीषितकरे हेमाद्रितीर्थे गतः ॥ २१ ॥
 तारामण्डलसर्वगर्हरणस्यासूस्कीर्तिक्रमहर्ष्यालीशिखराग्रकोटिमहसा भिन्ना विपन्नभिन्ना ।
 यत्रानेककर्षणचित्रितलसद्दामध्वजानां छलादुद्गडैः शतशः प्रवाहनिवहै रुदेव संशोभते ॥ २२ ॥
 स्वस्वाचारविचारसारविहितोयोगप्रपञ्चाः सदा, चत्वारः खलु यत्र सुन्दरगुणा वर्णा द्विजन्मादिकाः ।
 श्रीमच्छ्रीजिनचन्द्रसुरिसुरोर्वैक्त्रस्य पतपन्नयोर्वीक्षामिर्नैमनेश्च जन्म सफलीकुर्वन्ति मातुष्यकम् ॥ २३ ॥
 यत्र श्रीजिनचन्द्रसुरिगुणभृत्तार्वागमेन क्षणाद्धान्येलातलपूतिकृतं सलिलमुक् कृत्वा गरिष्ठां घटाम् ।
 श्रवणं सततात्युदारमनसः श्राद्धाः विस्तृष्टान्वया, वृष्टिं वार्षिकपुष्कलां हतविषेस्तात्सर्दयेव व्यधुः ॥ २४ ॥
 कापि श्रीजिनचन्द्रसुरिसुरोः श्लाघां नरः कुर्वते, केचिद् यत्र चतुष्पथे च सुपरीक्षन्ते वसन्ति क्वचित् ।
 सज्जन्ते प्रतिवन्दनाय भगवद्विम्बं क्वचिद्वाधिका, विद्वांसोऽभिवितन्वतेऽतिकठिना युक्तीः क्वचित्कार्किनीः ॥ २५ ॥
 यत्र श्रीमदन्नूपसिंहवसुधानायस्य नष्टद्विपो, वालावेगसमीकृतस्वकजवास्तुङ्गा अनेके हयाः ।
 नीचैः पातयितुं द्रुतं च नमसो बाहान् ग्रहाणां पतेरम्यासं सुखलुरिकासु सततं कुर्वन्ति तीक्ष्णैः खुरैः ॥ २६ ॥
 यत्र श्रीमदन्नूपसिंहमनुजेशास्यासमीपगङ्गे, हेलोत्पाटितशत्रुवर्गनगरद्वारासराणां पटः ।
 तिष्ठन्ती करिणां घटाऽतिशयतो विप्राजते बन्धुरे, पीताम्भाः सरितां पतेः प्रियतटे जीमूतमालेव सा ॥ २७ ॥
 यत्र श्रीमदन्नूपसिंहवृषतेः स्फूर्जलतापोमिभित्तसः साधुजनावनैरपि बहु स्वर्द्धानुवन्धोद्रमात् ।
 उष्माणं च विनेतुमुद्धतमिं तज्जं निजं प्रत्यहं, संधत्ते प्रतिध्विमुष्णकिरणः कासारवार्ध्वात्मनः ॥ २८ ॥
 दृष्टाऽन्तःकरणप्रमोदकरणी शोभामनान्यत्रिकी, प्रारम्यावसनक्षणादपि सुरा आत्यन्तिकी सर्वदा ।
 पश्यन्तस्तन्निपेपलोचनतिकां ये यस्य याताः समे, नो अद्यापि परित्यजन्ति किन्तु ते ह्यं स्वमावं स्वकम् ॥ २९ ॥
 द्वेष्योजोहृदन्नूपसिंहजगतीसुनामदोःपालिते, दौःस्थ्यच्छिन्नमरुभूमिमण्डलसराद् सुप्रायमाणे सुखे ।
 दासीमृतसुधासुजीवनगरे श्रेयोनिवासां लये, धीकानेरपुरे सुमङ्गलधरे तस्मिन् महाश्रीमति ॥ ३० ॥

[—एकविंशत्या विशेषकम् । इति श्रीविकानेवर्णनम् ।]

अथ श्रीमज्जिमसंनभूपणायमानममानमहिमान श्रीजिनचन्द्रस्वामिनुपतिष्ठामहे तत्र तावद् द्वाभ्यां चित्ररचनाभ्याम्—

स्तवीमि वीतामयमीक्षितारं, हिरण्यम्याङ्गरुपं प्रगल्भम् ।
जिनादिचन्द्रं सदयं जयसाश्रयं महन्तं सुप्रसारचारम् ॥ ३१ ॥
स्सेस(शै)मान्यं रुचिरस्वभावं, गुणश्रुत्यं विधृतार्यपक्षम् ।
स्तीशरूपं गुरुमागधेयं, नितान्तसम्प्रापितलोवलक्षम् ॥ ३२ ॥
कलाकलापैर्युत उन्नतश्रीकरीन्द्रदेश्यो यत रागभीमः ।
कषापमुक्तः सुभगो गताजिः, कषाटवक्षाः स्तितधीप्रधानः ॥ ३३ ॥
कभीन्द्रवर्ण्यां प्रदधच्च वानं, कलिप्रभावक्षयकृद् दितन्द्रः ।
कदाग्रहस्तदहुसुमियासः, कलंकहीनो जयताञ्जितारिः ॥ ३४ ॥
सकललोकनतरुमणाम्युजं, सचलसूचकजर्णमतङ्गजम् ।
विकचवारिजपल्लवलोचनं, विनचणं भृशसकृतसजनम् ॥ ३५ ॥

॥ इति सिंहासनचित्रीयाणि वृत्तानीमानि ॥

गीर्वाणचलनिस्तुलामलस्रच्छृङ्गान्तरालस्थित-अफुल्लोत्पलसंगताविरलोलम्बावलीवानिशम् ।
केशाङ्कुरततिर्वराङ्गश्रमिता विभ्राजते निर्भर, स्निग्धकर्कशतादिसद्गुणमयी येषां स्फुटउद्योतिषाम् ॥ ३६ ॥
आयामारुणतातिमार्द्वराणैर्दग्ध्यां जितानि क्षणात्, सौम्यासौम्यतया यद्योचितविधानाकुर्वतीभ्यां सदा ।
पद्मान्ध्र महीतलीयसलिलस्थानेषु तत्संपदां, प्राप्तुं तपसपेटकानिव पदं येषां तपसन्ति तु ॥ ३७ ॥
आगत्य द्विजराजमण्डलतटात् श्रारभ्य यद्वासरात्, लावण्यप्रकरः प्रियंकरतराश्चन्द्रोऽस्त्रिधन्वाश्रयात् ।
श्रेष्ठे भास्वले विशिष्टविदुषां येषां निवासं मुदा, चक्रे तद्विवसात् कठंकिततुर्जातस्तुपापशुतिः ॥ ३८ ॥
येषां सद्गुहस्तिनां श्रुतिपुटी संराजतस्संततं, धामा स्थापयितुं सुनिर्भलविमौ कृपाविबोत्सादितौ ।
लावण्याग्रसौ समस्तजगतीलोकान्तिशोभाकरी, पालीजातकचोक्तुरौ धृतचूची संक्षिप्तनेत्राम्बुजौ ॥ ३९ ॥
श्रीमत्स्वारतराभ्रगच्छजगतीलार्णोचलश्रीरूपां, येषां आणपुटेन कान्तिपटैस्तेक्ष्ण्यादिभिर्वा गुणैः ।
दीपोऽथापि पराजितस्तलिनरूम् मूर्ध्नि स्वकीये सदा, न्याजात् कजलसंदहेः स्फुटतरं धत्ते निजं दुर्धराः ॥ ४० ॥
राजीभ्यां सुदतीं विनोदविजिता येषां समानां सतां, स्निग्धानां वरकुन्दकोरकरचामल्यं वृत्तात्मनाम् ।
गुह्यीभूय गभीरभूरिलिले तिष्ठन्ति श्रुक्तेः पुटे, मुक्ताश्चापि वराटकाः क्षितितले गत्वा पुनर्दसराः ॥ ४१ ॥
संकीर्त्याऽप्रमितप्रमेयमहसः सद्भाभ्यालंकृतीः, दुःखापाशुमदिष्टमावरहितैर्विन्यस्तमत्यादरात् ।
लोकेशः कृतवान् स्वकीयदुहितुर्विस्तीर्ण्य एषो गिरे, येषां श्रौढमनीषिणां किमु महान् वक्षःस्थलात् संपुटः ॥ ४२ ॥
येषां कान्तिमति स्थाभाषमपुरे कार्ये सकायेऽखिते, रोमाणि प्रकटयन् पण्डितगणकलाभ्यानि सर्वोण्यपि ।
दैवेन प्रभुणा जयन्ति सतत मन्त्राधुराणामिव, श्रेण्याः संलिखिताः कोणे विभुतासंपादकानामिमाः ॥ ४३ ॥
आजन्मक्षणसर्वनिर्गतरूपे येषां प्रतीकस्तनोर्गोम्याद्या निखिला बद्धिततराः सल्लक्षणैरक्षिताः ।
अन्येषामुपमानतामुपगताः पुंसां स्मरस्पर्शनामङ्गानामशुतोऽपिकोऽपि भुवने कश्चित् स्तनो विद्यते ॥ ४४ ॥
त्यक्त्वाऽनादिनिरोधभावमखिलं सर्वोपवेगेन यान्, प्राज्यानन्यरेण्यपुण्यकलिकासन्तानभूताहसः ।
सद्विद्याकमले मनीषिजनताश्रोताहसंवर्द्धिके, चित्तैकाग्रतया सनामिमजतो भाग्योदयारक्षिते ॥ ४५ ॥
तिग्मातीशुतरङ्गभंजिमदप्रध्वंसदद्यात्मनां, बाहानामुपविश्य लक्षणशुतस्त्वचसले भृशृताम् ।
एतानां विविधैर्मृता वसुमती पूर्यो यकान् वन्दितुं, बहीभ्यो भवितो हतेति मम किं सर्वसहाय्यास्थितेः ॥ ४६ ॥

क्षीराम्भोनिधिफेनपिण्डधवलैः स्फूर्जद्यशोराशिभिर्नालोकजिनोक्तधर्मपदवीसंप्रापणप्रोद्भवैः ।
भूमीविष्टपमण्डलं सुविपुलं व्यासीकृतं सर्वतो, येषां नीतिमतां पदार्थपटलं सत्त्वादिधर्मैरिव ॥ ४७ ॥
लोकालोकनभस्तलं यदि भवेत्स्थं नृणांमहिमिः, प्रालेयाचलशृङ्गगर्भशिशिः सूर्याश्रवः सूर्यदि ।
कल्याणाद्रिरिव स्थिरोऽतिपवनः सर्वत्र च स्याद्यदि, सूर्ये श्रीजिनचन्द्रसूरिविभवस्पर्शस्तदा दूषणैः ॥ ४८ ॥
येषां पुण्यवतां विशालसुजयोः स्यात्संश्रयः शक्त्यङ्कुरान्, पुष्टस्पष्टविषयक्षकलशोद्भेदोरुयष्टार्चयोः ।
दर्शं दर्शमिमानशेषविषयांस्त्यक्त्वाऽतिगूढालना, प्रत्यन्तेषु गतोऽपि पातक[क]ट्यस्यंस्तु संतिष्ठते ॥ ४९ ॥
चन्द्रे शीतगुणो यथा दिनमणेरुष्णात्मको मण्डले, निलोऽयं तु गुणो यथा धवलमा हंसे गुणो विश्रुतः ।
पानीये मधुरो यथा क्षितिपटे सर्वसहत्वं यथा, येष्वास्ते प्रसुप्तु स्फुटं किल तथा धैर्याभिधानो गुणः ॥ ५० ॥
यावज्जैनमतं मतं मतिमतां यावदिशश्चार्णवाः, यावल्लोककला च मानुशशिनौ यावद्विद्यन्मण्डलम् ।
यावद्देवकया गतिश्च मरुतो द्रव्याणि यावत् क्षितिर्जीयासुर्जिनचन्द्रसूरिगुरवस्तावच्चिरं ते नयाः ॥ ५१ ॥
(— षोडशभिर्द्वैतैः संबन्धः ।)

दाशार्हाम्रज इन्द्र उष्णकिरणः सप्ताश्वकथन्द्रमा, अत्रेनैत्रमलोद्भवः किल मरुद्वक्षः सुराधिष्ठितः ।
वारीशो मकराकरो जलधरो धूमादिजो गीयत, इत्येवं सकलोऽपि वस्तुनिचयो दोषाश्रये(यो) विष्टे ॥ ५२ ॥
तत्केनोपमिमीय भारति ! वद श्रीजैनचन्द्रप्रभुं, श्रेयति प्रवरा सती भगवती कृत्वा प्रसादं धनम् ।
प्रत्यभूत मयि प्रसन्नमनसा मां वाक्यमित्येव साऽनन्यौपम्यमिमं विमुक्त हि (?) चिरं सार्वप्रतिच्छायतः ॥ ५३ ॥
— युगम् ।

अप्राज्ञा अपि ते भवेयुरचिरात् प्राज्ञप्रभाभ्यन्विता, आजन्मावधि दुर्गता अपि जनाः संस्थास्तु लक्ष्मीलुपः ।
दुर्भागा अपि ते सदाऽपि सुभगा ये वीक्षिता स्वामिभिर्यैस्ते सौम्यदशा नृपाञ्चितपदास्त्वं तु नस्सम्मदम् ॥ ५४ ॥
ते धन्या सुवने त एव गुणिनो वन्द्याः सतां ते सदा, तेऽभिज्ञास्त एव चोत्तमनृपां दृष्टान्तरूपा दृढम् ।
ते श्रोतृर्णविपत्तिवारिनिधयस्ते पुण्यभाजो जना, ये पश्यन्ति जगद्गुरोरनुदिनं वक्त्रं गृहं तेजसा ॥ ५५ ॥
धात्रीभृत्सु महान् सुमेरुचलः शस्त्रेषु वज्रं यथा, तार्क्ष्यः पक्षिषु गोषु कामसुरभी रक्षेयु चिन्तामणिः ।
कल्पद्रुहेषु नन्दनं वनगणेष्वैरावतो हस्तिषु, जम्बासिद्धिदशेषु सूरिषु तथा श्रीजैनचन्द्रो महान् ॥ ५६ ॥

*

अथ भूयोऽपि स्वामिपरिवारस्तवनद्वारेण तानेव स्तुमः—

वरपाठका हि वसुधाधिशुवां, हृदयानुरक्ततरैः स्वरुणैः ।
प्रसरयशःसमुदयाः सविधे सुगुरोर्विमान्तु स्तुमतेर्विजयाः ॥ ५७ ॥
अध्यापकाः श्रीस्तुमतीति सिन्धुरा, अद्वैतवैदुष्यनिसर्गवन्धुराः ।
राजन्तु नम्रीकृतवादिकन्धरा, गुर्वहिमूले प्रतिपक्षकन्धराः ॥ ५८ ॥
वाग्मिग्रजो यैर्दृढयुक्तयुक्तिभिर्नीचैः कृतः सद्य उदीतयुद्धयः ।
श्रीपुण्यहर्षा गणयः सुपाठकाः, श्रीमद्गुरोस्ते सुरजन्तु मानसम् ॥ ५९ ॥
स्वारातराख्यस्य गणस्य भूयसः, संप्राप्य राज्यं गुरुतामुपेयितव ।
यं मन्त्रिणं श्रीपुजमीशवत्सलं भावप्रमोदो जयतात् स कोविदः ॥ ६० ॥

सुभाजनम् ॥ ६१ ॥

आत्मीयगीरक्षितपूज्यमानसः, तीर्थान्तरीयोत्कटमानमानसः ।

। अस्तु क्षमालाभगणिः प्रमोदमाकू, श्रीजैनचन्द्रस्य गरिष्ठपरीदि ॥ ६२ ॥

इत्यादिकानां प्रयतीकृतात्मनां, मध्ये मुनीनां शृगराजविष्टे ।

ये संस्थिता गान्ति सुधाकरा इव, पूर्वाचलेऽदो लिखति प्रणम्य तान् ॥ ६३ ॥

विश्वसिपत्रप्रेषकगणैः स्वकीयवासस्थानादिवर्णनम् ।

अनुलंपितमर्यादा वसुराशिसमंविताः । तिष्ठन्ति श्रावका यत्र ससुखं सागरा इव ॥ ६४ ॥

महाराजमताख्याताः संप्राप्तास्त्रिलसंपदः । शोभन्ते श्रेष्ठिनो यत्र धनदानोचितक्रियाः ॥ ६५ ॥

समागमनमिच्छन्ति वर्षास्त्रिव पयोमुचाम् । श्रीशुभां भवतां यत्र दर्शनं निखिला जनाः ॥ ६६ ॥

स्तुवन्ति च तन्नगरं यद्गुरुभिरधिष्ठितम् । समासु मिलिताः सर्वे श्रावका यत्र सादराः ॥ ६७ ॥

अनेकागमविद्यासु विद्यते वर्णसंकरः । कदाप्यस्ति नरव्यक्ती यत्र नो वर्णसंकरः ॥ ६८ ॥

नवाधाश्चद्वानस्य विपक्षिस्त्रलितौजसः । परदेशं यतो गीतिं प्रतापो गमयन् स्वयम् ॥ ६९ ॥

श्रीमद्भारकप्रौढशासनाश्रयणकारणात् । संप्राप्तविजयो धीमान् श्रीराजविजयो गणिः ॥ ७० ॥

श्रीमन्मालावरुणं मादमन्दानन्दकारकात् । कृतानेकजनावासात् तस्मान्नीतिमतः सुखात् ॥ ७१ ॥

वाचकरङ्गपद्मेण विनयैश्च परिवृतः । आचारस्यापितप्रज्ञैर्गुणैर्दशानुगामिभिः ॥ ७२ ॥

तथा चात्र चतुर्मासां तत्सुषुं भवदाज्ञया । वाचयतां पठार्हं प्रभाते श्राद्धसंसदि ॥ ७३ ॥

चारयतां स्वकर्मण्यः समस्तवस्त्रंजकान् । मासद्वयं स्थितिं यावत् पुष्पघृष्टप्रसादनात् ॥ ७४ ॥

सप्तदशविधाः पूजा जिनसमस्त पश्यताम् । इत्यादिविधिना सन्ति धर्मकर्मणि कुर्वताम् ॥ ७५ ॥

आम्यतः सर्वदेशेषु स्वाज्ञा दृढयितुं प्रभोः । जिनधर्ममहीमर्तुः सदग्राहिकर्मप्रियः ॥ ७६ ॥

अमुत्रागमनात् पूर्वमस्माकमपि दर्शनम् । श्रावकाणां च प्रत्यक्षममृत पातकमर्त्तनम् ॥ ७७ ॥

तदोभौ जीवराजोरुदीपचन्द्रौ सहोदरौ(रौ) । तेषु संधामकुर्वतां तदीयागमनोत्सवे ॥ ७८ ॥

तावत्तत्र चतुर्दश्या दीपोत्सवक्षणे गृहे । जनयतां घनैर्मुक्ते कल्पसूत्रं महामहेः ॥ ७९ ॥

ततः सिंहासने वृद्ध उचैरास्थाय साधु तत् । सधवल्लीमुखाम्भोजसंभैर्गतितिनस्त्रैः ॥ ८० ॥

सर्वनागरलोकोत्थहृदयोत्साहवर्द्धकम् । अनुष्ठाप्य च सद्भावादुदारं रात्रिजागरम् ॥ ८१ ॥ — शुभम् ।

एतत्क्षेत्रातिविभूते सहस्रविमण्डले । मिलिताधालयोपालं गीततानपुरःसरम् ॥ ८२ ॥

कुङ्कुमाम्रछायाप्यक्षणीयकायमण्डनम् । नदन्नशेषवादित्रं लीलासितकेतनम् ॥ ८३ ॥

श्रीमत्सदस्राहोभेदप्रमानुरङ्गमम् । अनेन विधिनोत्साहं रचयतोः प्रयत्नतः (?) ॥ ८४ ॥

श्रीमदनुपराजस्य स्कंध आरुह्य हस्तिनः । सुवप्राभृतसंसुक्तसालान्वितकद्वयः ॥ ८५ ॥

अमूढोऽनूढसद्बालस्तपोऽस्तस्याश्विनोचरम् । अस्मदस्सार्पणद्वारा कृतवान् सप्तप्राभृतम् ॥ ८६ ॥

(—पंचमिः संवन्धः ।)

श्रावकप्रे ततोऽस्माभिः संपर्यैक्षि तदद्भुतम् । वाचनाभिः सदानाभिर्नवमिर्वाचनोपधे ॥ ८७ ॥

उपप्रदा विधिः कश्चिदयो तदनुयायिनाम् । अनलोऽपि विशेषेण प्रभूणां विनिवेद्यते ॥ ८८ ॥

आपादस्य चतुर्दश्यां शुक्रायां व्रतधारिणाम् । धारादेश्राद्धमानस्यैः शुभक्तिर्नैदिकैः कृता ॥ ८९ ॥

भाद्राद्रिमचतुर्दश्यौपवासकविधायिनाम् । सदकरोजान् सर्वान् श्रीफलैः श्राद्धस्त्रीमन्सी ॥ ९० ॥

धीकपुरनिवासेन नयनात् सिंहरूपिणा । सन्मानितास्तथा तैश्च सांवत्सरोपवासिनः ॥ ९१ ॥

उपवासविधायिभ्यो वार्षिकोत्तमपर्वणः । श्रीफलान्यददातां च पुस्तकोत्सवकारिणौ ॥ ९२ ॥
 सांवत्सरोपवासिन्यो मानिताः सर्वश्राविकाः । ताम्रनाणकयुग्मैश्च मारवणीति श्राद्धया ॥ ९३ ॥
 तद्वद्वाऽपि च तैरेव समस्तास्तास्तथा कृताः । श्राविकाम्यामदीयातां ताभ्यो द्वौ द्वौ सु मोदकौ ॥ ९४ ॥
 ऊर्जोज्ज्वलचतुर्दश्याः पोषधन्नतधारिणाम् । धारादेश्राद्धया दत्तं खंडं सेरप्रमाणकम् ॥ ९५ ॥
 शीलितं बहुभिः शीलं तपस्तप्तं च मूरिभिः । तत्रापि च विशेषोऽयमुदारस्तस्य दृश्यताम् ॥ ९६ ॥
 मात्रा ऋषभदासस्यानुष्ठिताऽष्टाहिका तथा । व्यषादज्जुनदेश्राद्धी उपवासांश्च षोडशान् ॥ ९७ ॥
 भाविता बहुभिलोकैर्भावनाशुद्धिरुत्तरा । इत्थं श्रेयोऽध्वसेनाभिस्तदमात्यः प्रसादितः ॥ ९८ ॥
 अत्रत्यान् पर्वराजस्य सुदन्तान् सकलानिमान् । ज्ञात्वा ज्ञापयितव्याश्च तत्रत्या गणनायकैः ॥ ९९ ॥
 श्रीमन्नरणपशोपसेविनो गुणशालिनः । अनुबन्ध्या मदीयेन नाम्ना सकलसाधवः ॥ १०० ॥
 अस्मदीयाः समे शिष्याः प्रमोदेन चिराकपः । सुस्वाक्यानुगा निलं वन्दन्ते चरणौ प्रमोः ॥ १०१ ॥
 सप्तै-पक्षै-नगै-क्षोणीप्रमाणितेऽनुवत्सरे । सहोमासेऽलिखत् पत्रं बलक्षपंचमीदिने ॥ १०२ ॥

॥ इति श्रेयः ॥

तपागच्छाचार्यश्रीविजयप्रभसूरि प्रति पं० नयविजयगणप्रेषिता

[६] — विज्ञसिका —

[तमादौ देववर्णनम् —]

स्वस्तिश्रियेऽस्तु विमलद्वितनन्ततीर्थयामातिशायिसुकृतातिशयप्रदाता ।
 धर्मेण भीमभवकृपपतजनानामालम्बितः किमु समुद्रारणाय हस्तः ॥ १ ॥
 स्वस्तिश्रियं दिशतु तीर्थयुगं जनानां, श्रीनाभिनन्दनजिनेन कृतप्रतिष्ठम् ।
 चक्रे शुचि प्रतिभयादबतारणेन यचेन लोकयुगपावनहेतुरूपम् ॥ २ ॥
 स्वस्तिश्रिये विमलगोत्रपवित्रनामतीर्थत्रयं भवतु मङ्गलकेलिधाम ।
 स्फीतं यदस्ति नवखण्डसुजातरूपश्रीमद्दृघनौघपुरकान्तिमृता जिनेन ॥ ३ ॥
 स्वस्तिश्रियं सृजतु तीर्थचतुष्टय वः, सौराष्ट्रनीवृति जिनेन विपश्चित्ति ।
 अजह्मरहरेण मुचनौघविडासिमाससिद्धाचले गजपदोल्लसिते स्थितेन ॥ ४ ॥
 स्वस्तिश्रियं प्रददती भव पञ्चतीर्थमैकाल्मिकामिव चकार शिवोद्भवो याम् ।
 अजह्मरहरेः सुवृषभो नवभागधेयविस्फूर्तिमूर्तिशुचिकीर्तिसुधाप्रवाही ॥ ५ ॥
 स्वस्तिश्रियां दिनपतिर्नवपद्मिनीनां, पार्श्वप्रभुर्विजयतां नवखण्डनामा ।
 यद्भरिर्कीर्तिपरिपूरितलम्बमानः, ब्रह्माण्डमण्डलकमण्डलुविन्दुरिन्दुः ॥ ६ ॥
 हंसीहराद्रिसितयत्तुयशो मरालसद्वादसुत विधुमण्डमिवाग्रगङ्गा ।
 एवं नमामि नवखण्डमखण्डवीर्यमाखण्डलप्रणतमुद्रितविश्वलोकम् ॥ ७ ॥
 पार्श्वप्रभोस्तनुरुचो नतशकुमौलीरत्नप्रमाणलपादलिता जयन्ति ।
 उद्यद्भस्तिकिरणप्रकरप्रवेशशोद्धिन्ननीलनलिनच्छविबद्धसंस्थाः ॥ ८ ॥
 निरुचसलसुन्दरदिगारिक्लृप्तस्तत्तत्तत्तत्सहितम्परदम्पराभ्याः ।
 स्फोटा जगद्भयमिदो महतान्धकराः, पार्श्वप्रभोः शिरसि सप्तफणा जयन्ति ॥ ९ ॥
 यस्य प्रतापतपने स्फुरति प्रयान्ति, तेजोसि तारकदर्शा परदेवतानाम् ।
 देवं कलावपि बलातिशयानपेतशोभाभिरामगुणधाम तमाश्रयामः ॥ १० ॥
 आचम्य यं प्रकलयन्ति यदीयवाचः, स्वादं विदन्ति न सुधासु सुधासुजस्तम् ।
 पार्श्वः श्रिये स वसुधाधिपमौलिमाल्यसंसर्गभृद्भुसुखरीकृतपादपद्मः ॥ ११ ॥
 भाषद्भरद्भुसुरकिन्नरभृद्गपीतस्फीतप्रतीतगुणगौरवसौरपादया ।
 छायां तनोति भुवनत्रितयेऽपि जीरापल्लीयपार्श्वजिननायककीर्तिवह्नी ॥ १२ ॥
 पार्श्वकिश्रं जयतु यत्सुयशःपयोधौ फेनापतेऽसिद्धमपि ग्रहचक्रमुचैः ।
 नैवालज्जालति नभस्वतमाठनीलं, रत्नानि निर्जरगहाणिव विह्वमन्ति ॥ १३ ॥
 धर्मोन्मत्तानि परिपिण्ड्य निनिर्मितैव, कल्पद्रुमाद्यधिकसारसमुचितैव ।
 चान्द्रप्रभौ सृजतु भूर्तिरगण्यपुण्यश्रेणीव भूर्तिकलिताकलितपिमेदम् ॥ १४ ॥

पुण्याच्चिद्वृद्धिकरणोद्यतगौविलासः, स्फूर्जन्महाव्रतशिरःस्थकलाप्रकाशः ।
 दोषोदितप्रधलमोहतमोपहो वञ्चन्द्रप्रभो दिशतु शर्म जिनाधिराजः ॥ १५ ॥
 श्रीमद्घनौघपुरसुन्दरबन्दिरेण, विश्वत्रयं प्रविजितं सुख(प)माभेदेन ।
 तत्सुचनाय रचिता किमु तत्र कीर्तिस्त्वम्भययी जयति देवशृङ्गययीम् ॥ १६ ॥
 रत्नत्रयी जयति मूर्तिमती घनौघचैत्यत्रयी ध्रुवमघौघविषातेहतुः ।
 नित्यं दिशोऽम्बुधिरपि स्वकरत्नशोभायेषाविशेषमतये ननु यासुपास्ते ॥ १७ ॥
 सिद्धान्तपद्मनदसंभवधर्मशुद्धित्रिस्रोतसंख्य इव प्रथिताः प्रवाहाः ।
 श्रीमद्घनौघपुरतीर्थकृतावतारास्ताराक्षयः प्रवितरन्तु सुखं विहाराः ॥ १८ ॥
 सौराष्ट्रदेशसुख(प)माशुचिकण्ठदेशे, मन्ये घनौघपुरमन्दिरमेव रम्यम् ।
 चैत्यत्रयी लसति यत्र मिथोविशेषा, रेपात्रयी त्रिमुक्ताधिकमाग्यचिह्नम् ॥ १९ ॥
 श्रीमद्घनौघनगरे कलयत्यश्रयं, राज्यं सदा सुकृतमूर्त्यवहारमूपः ।
 शक्तित्रयं प्रकटमस्य चकास्ति चारु चैत्यत्रयं प्रगुणितस्वविषयलामम् ॥ २० ॥
 लेख्याः शुभा इह जनेषु लसन्ति तिस्रो, धर्तुं कदापि न पदं त्वशुभा लभन्ते ।
 चैत्यत्रयी प्रगुणिता विधिना घनौघसद्वन्दिरे शुचिरुचिः किमिति प्रवक्तुम् ॥ २१ ॥
 पुण्यार्जितोजितसुकीर्तिमहाविशेषं, संसारभोगसुख(प)मादमनावरं वः ।
 सिद्धाकृतिप्रकृतिरूपविभागभाजौ, पाशौ सुखं प्रददतां महसेनभूष ॥ २२ ॥ - ह्रताद्भुतम् ।
 एताननन्तसुखसन्ततिदानदक्षानक्षामधामनिलयान् परिणामरम्यान् ।
 आनन्दितामरवधूनयनालिलेखलावण्यपुण्यसुख(प)माभूतपानगामान् ॥ २३ ॥
 विश्वत्रयीभविक्तारहेतुतीर्थस्तोमप्रवृत्तिविलसज्जयकेतुलीलान् ।
 ब्रह्मप्रकाशपरिशीलितचित्तरोधप्रौढप्रयोधपरिवृंहितशुद्धशीलान् ॥ २४ ॥
 तीर्थेश्वरान्निखिलनाकिनिकायनाथकोटीरहीरपरिचुम्बितपादपद्मान् ।
 आनम्रमानसमनोरथपूरणाय, धृन्दारकद्रुमसमानभिनम्य सम्पक् ॥ २५ ॥

॥ इति श्रीदेववर्णनम् ॥

[अथ नगरवर्णनम् -]

प्रददते सकलर्तुवनश्रियः, कुसुमहारविराजितवक्षसः ।
 किमिह नीलनिचोलरुचिं दलेर्धनतमानतमालमहीरुहः ॥ २६ ॥
 इह महाव्रतिनोऽपि मनःक्षणं, रतिमुपैति निरीक्ष्य वनश्रियम् ।
 मधुसूदजयदीपसमोलमनसुकुलसंकुलसंभृतचम्पके ॥ २७ ॥
 इह मदालसकोकिलकृजितानुचरपञ्चमनादघनादरा ।
 स्वदपितेन तनोति रसोद्भवं, न सहका सहकास्वने वधूः ॥ २८ ॥
 सह सुरीभिरमर्त्यगणाः सर-कमलगन्धहरानिललाडिताः ।
 कुसुमतत्पगता इह येरते, चिरतरं रतरङ्गकृतश्रमाः ॥ २९ ॥
 न खलु चादुकृतोऽप्यनुवृत्तमान्, प्रगुणतां ययुरात्ममदेन याः ।
 विदधते रतिनर्ममनोयुवा, निष्ठुरिता धुरिता इह वल्लभाः ॥ ३० ॥

भगनपुम्यितलम्बितगोस्तनी, विविधमण्डपमण्डनकैतवात् ।

इह भवत्यवियुक्तस्फुरन्मदननन्दनन्दिमहोत्सवः ॥ ३१ ॥

मम धुरः कतमा सुखाचारिकेत्यनुदर्पसमर्पितमानसा ।

इह मही शुद्धरुलसति स्फुरन्नपक्वदम्प्य[कदम्प्य?]कैतवात् ॥ ३२ ॥

इह ध्रुवज्वलदक्षधरः स्मरः, खलिनियोजितनर्मकृतो जनान् ।

भ्रमविद्यापराणिष धीश्रितुं, नवकुले वकुले कुक्षे स्थितिम् ॥ ३३ ॥

अद्विष्टताऽऽकुलितेव वृषसया, विवसनाऽनितधूतदलच्छलत् ।

इह विमलित रसेन वितन्वती, श्रुककामुककामितवेष्टनम् ॥ ३४ ॥

अलिकुलध्वनिनूपुरनादया, सुमिचन्दननिर्जितनन्दनः ।

गिरिसालुपस्य निपेक्ष्यते, कमलया मलयार्द्रनिवासया ॥ ३५ ॥

गिरिमयं सुकृताय निपेक्षते, जलरैर्द्वैतहूरूपतया विधुः ।

तदिह संगतिमृच्छतु तारकामृतककेतककेलिघोलता ॥ ३६ ॥

प्रियसलीय स्तेरिह रागिणी, विरहिणां विपिने वरदादिमी ।

हृतमनोरपिण्डसमुद्भवलङ्कारालकरा प्रतिभास्ते ॥ ३७ ॥

हरशिरःस्थितिशर्म सुमोज्यते, किमिह लोभपरंपरया विधुः ।

न रातयाम्बरमध्यमधित्यकोलसितया सितपाऽधिगताधिकम् ॥ ३८ ॥

इह मही कतमा तटवर्जिता, क इव चास्त्रि तरुर्गहनोज्झितः ।

गहनमय च किन्नरसुभ्रुवाम्, न किं किं किलकिञ्चित्प्रजितम् ॥ ३९ ॥

इह लसन्ति महौपधयः प्रभाविजितदीपकद्रीपनवाङ्मुराः ।

दिनमिषोऽमयंति निहृत्य यास्तमसि तामसितामपि यामिनीम् ॥ ४० ॥

विततकेतकोणुविगुण्डितस्तपितप्रप्रविनिर्गतशीकौः ।

गिरिरयं भवते बहुनिर्धैर्मदकले दकलोलगजोपमाम् ॥ ४१ ॥

लसदलक्षकरकसतीपदं, प्रणतशम्भुशिरःस्थकलोपमः ।

इह विधुर्भवति स्फुटधातुमृच्छिखरशेखरसो(पि)तदीधितिः ॥ ४२ ॥

दुर्बगाहतरास्सरितो महाकविमुखादिव चारुवचःसुधा ।

दुतमितो निपतन्त्यनियञ्चितप्रसरया सरया रसलीलया ॥ ४३ ॥

अधरागहतिस्तनपीडनालकविलोलनशीलकृतिकौतुकैः ।

इह सुखं लभते जलकेलिभिः, सरसिका रसिका न रतोद्भवम् ॥ ४४ ॥

इह लतागहनस्यसृगोक्षणा, मृगयुतोपगतस्य मनोभुवः ।

भवति काकुत्थातप्रमदो मदोद्धतकशेतकपीलजहुंकृतः ॥ ४५ ॥

अविरतं प्रतिनादिनि गह्वरे, विफलितानुकृतध्वनितश्रमाः ।

अवितथेऽपि गजे परिगर्जति, प्रतिनदन्ति न दन्तिगणा इह ॥ ४६ ॥

निजरसेन लसन्ननिर्वा प्रियामुखसमर्पितमुत्तलताङ्कुरः ।

इह सुतीर्थगा(?)दभिमूयते, न हरिणा हरिणादिगणो गिरी ॥ ४७ ॥

अपि तपस्विकदम्पकमास्थितव्रतविशेषमशेषसुखाशया ।

इह जगज्जनभावनपापभिद्, गजपदेऽजपदेति जिनाभिधाम् ॥ ४८ ॥

इह निहत्स मनोभुवनिर्मितां, परमनिर्वृत्तिसौख्यमलम्भयत् ।

• • व्रतमुधास्त्रपनेन जिनो घनच्छविरहो विरहोग्ररुजं प्रियाम् ॥ ४९ ॥

• • यदुकुलाम्बरपौर्णिमचन्द्रमाः, कनकपद्मनिवेशितपल्लवः ।

इह चिरं विजहार चिनेश्वरश्चरितदारितदारुणपातकः ॥ ५० ॥

अधिगतातिशयद्विभवात्मदादिव दिवस्यतिगीतयशोभरः ।

भगवताञ्चलके तु शनैर्हिनाशुमवनैर्भवनैर्निरित्ययम् ॥ ५१ ॥

इति यदेकविमूषणमृमिभृत्तिलकरैचतकस्तुतिलम्पटाः ।

सितपटाः सुधियो घटयन्त्यहो, स्वरसना रसनादकृतार्थताम् ॥ ५२ ॥

तस्मिन्नन्दनचन्दनद्रुमचमत्कारातुकारोलसन्, मल्लीवह्निविनोदमत्तमधुपस्तोमाभिरामैर्वनैः ।

वापीकूपविहारहारिहरिणीनेत्राभिरस्युद्यत - श्रीमत्सम्यमहेम्यराजिमिरिपि प्रख्यातशोभाभरे ॥ ५३ ॥

लङ्काश्रीमुखि देवनाथनगरी श्रीमर्गसर्वकपे, भोगानत्यभिमानहर्तरी जिताऽयोध्यायशस्संचये ।

राजद्वाराजगृहातिहारिविभवे वाराणसीसन्निभे, श्रीमत्पूज्यपदान्जपाविततमे श्रीजीर्णदुर्गोत्तमे ॥ ५४ ॥

॥ इति श्रीजीर्णदुर्गनगरवर्णनम् ॥

[अथ घोषावन्दिरवर्णनम् -]

उपाश्रयस्यायिसुनीन्द्रदृष्टिपीयूषसेकादनुभूयमानम् ।

वेलाविलासच्छलनृत्यभाजो, हृच्छर्मपोताः स्फुटयन्ति यत्र ॥ ५५ ॥

यद्यानपात्राणि महद्भिदपादूर्ध्वकृतस्तम्भकराणि मन्ये ।

स्पर्धानुबन्धोद्घुषिता नियोद्धुं, दिवो विमानानि समाह्वयन्ति ॥ ५६ ॥

यद्यानपात्राण्युदधिस्तुतीयज्ञेऽधिवेलं परिशलयन् स्वे ।

उद्दीपयत्येव मिथः सुहृत्तं, रत्नाकरत्वेन सदृग्गुणेन ॥ ५७ ॥

यदापणस्यामुनिधेश्च वादस्पर्धारसाद् घर्घरघोषभाजोः ।

द्वयोर्मिथः संधिमिव प्रकृतुं, मध्ये स्थिताः पोतगणा विभ्रान्ति ॥ ५८ ॥

तस्माद् घनौघनगरान् नगराजिरम्यविस्तारद्वारसमचैत्यविराजमानात् ।

सद्यानभाग्रजिनदेवमहाविमानात्, लक्ष्मीविलासदलितेन्द्रपुराभिमानात् ॥ ५९ ॥

[विश्वसिपत्रप्रेषकस्य स्वकीयवृत्तादिनिवेदनम् -]

भोदमेदस्वलत्त्वान्तो भक्तिप्राग्भाभासुरः । उद्यत्प्रेमार्ककान्त्यामचञ्चद्रोमाञ्चभृत्तनुः ॥ ६० ॥

अकुण्ठोत्कुण्ठया पूर्णस्पर्णमम्यर्णमासया । मनोरथरथारूढ इव क्ष्मां संस्पृशन् रसात् ॥ ६१ ॥

आवर्तैर्वन्दनं कुर्वन् विधिना मानुसंमिदैः । संयोजितकरद्वन्द्वो विनयानप्रकन्धरः ॥ ६२ ॥

कल्याणीभक्तिरत्यक्तव्यक्तप्राक्तनपद्धतिः । विज्ञप्तिं कुस्ते रम्यां नयादिविजयः शिशुः ॥ ६३ ॥

यथाकृत्यमिहाप्रौढपूर्वाचलविभूषणे । निराकृतनिशाच्चान्तस्तोमकोमलदीपितौ ॥ ६४ ॥

विकाशिताम्भोजवने प्रकाशितजगत्यये । समुद्यति नमोरखे हिङ्गुलघुतिपाटले ॥ ६५ ॥

सभायां परिपूर्णायां महैश्वर्यैः सुरसन्निभैः । प्रज्ञासौ वाच्यमानायां स्रुतथार्थतस्तथा ॥ ६६ ॥

प्रस्तुताध्यापन-ग्रन्थकरणदिपरिश्रमैः । प्रगल्भमाने प्रतिभाचमत्कारितगीष्पतौ ॥ ६७ ॥

यथावदुपदेशेनोह्लासमाने मनस्विनाम् । हृदये घनवृक्षेव कदम्भानां कदम्बिका ॥ ६८ ॥

क्रमागते सर्वपर्वगर्वसर्वकपोत्सवे । महापर्वणि निरुयाते श्रीमत्सर्वपणाभिधे ॥ ६९ ॥

कल्पितानल्पसंकल्पपत्तौ कल्पमहीरुहः । व्याख्या श्रीकल्पसूत्रस्य निहिता नवभिः क्षणैः ॥ ७० ॥
 पूजाप्रभावनादानतपःप्रभृति चाखिलम् । सत्कर्म तत्तदुचितं रचितं गृहमेधिभिः ॥ ७१ ॥
 यद्दानविधिसुद्रीक्ष्य हृदयेऽतिचमत्कृताः । अद्यापि नन्दनवने घूर्णन्ते सुरपादपाः ॥ ७२ ॥
 इत्यादिसौकृतं कृतं प्रवृत्तं च प्रवर्तते । श्रीमतां पूज्यपादानां प्रसादोदयतः परम् ॥ ७३ ॥

[अथ श्रीगुरुविजयप्रमसूरिवर्णनम् -]

सौभाग्यमङ्गी च गभीरिमा च, रूपप्रकर्षश्च विवेकिता च ।
 अनेकशास्त्रार्थपरिश्रमश्च, येषां ययौ वाक्पथपारमेव ॥ ७४ ॥
 येषां पुरः एवमचास्वाचा, पुरकोकिलः कूजति रूसमेव ।
 अतो निवासं कुस्ते वनेऽसौ, स्वस्पर्धित्याजुपजातलजः ॥ ७५ ॥
 येषां मुखौपम्यमिवोपलब्धं, निम्ने तपस्सत्युदके पयोजम् ।
 यज्ञेऽसौभाग्यजिताः कुक्काः, कान्तारदेशेषु परिप्रमन्ति ॥ ७६ ॥
 यदङ्गसिन्धवावनुभावभावह्लावण्यपुः परितः पतन्त्यः ।
 कलिन्दकन्योपमिति कटाक्षच्छटा भजन्ते भृगलोचनानाम् ॥ ७७ ॥
 सूर्यशरश्रीविजयादिदेवैर्येषां प्रदत्तो निजगच्छमारः ।
 चतुर्भुजेनेव तनोर्निजायाः, शेषस्य निशेषविशेषमाजः ॥ ७८ ॥
 यद्वच्छुक्तौ सुगुरुप्रसादस्यात्यन्दवृष्टिप्रगुणिकृतानाम् ।
 मुक्ताफलानां सुधियां शुनीनां, पदं भवेन्मूर्धर्यपि मूषवानाम् ॥ ७९ ॥
 येषां गणे चाकवने जयन्ति, गीतार्थसार्थाः सहकारतुल्याः ।
 यद्ज्ञानलीलाकलिकारसाय, पिक्वा इव ज्ञाः स्पृहयन्ति केऽपि ॥ ८० ॥
 यद्वच्छगीतार्थगुणान् पट्टिष्ठान्, न भत्सरी कोऽपि पटुः पिघातुम् ।
 न धूकधूत्कारपरंपराभिः, प्रच्छाद्यतेऽर्कः स्फुरदंशुजालः ॥ ८१ ॥
 गच्छस्थितस्वच्छगुणज्ञकीर्तिर्येषां विश्वेषौपयिकी विवेके ।
 लताप्रताने प्रथितप्रसूनलीला मधोरेव हि वक्ति भाग्यम् ॥ ८२ ॥
 शुणे यदीये गुरुसाधुराग्ये, महत्त्वमन्योऽन्यकृतव्यपेक्षम् ।
 महासरस्सङ्गि लसत्पराग्राजीवराजीपरमागशालि ॥ ८३ ॥
 यद्वच्छनिष्ठा जगतो गरिष्ठाऽपिष्ठानभूमिः सुकृतस्य साक्षरत् ।
 इति स्थितज्ञानकलाविशिष्टां, शिष्टा न तां जातु परित्यजन्ति ॥ ८४ ॥
 एकतपत्रं कलयन्ति धर्मम्, विमौ गुणज्ञे सुधियो यदीयाः ।
 न ते स्वबोधाभृतममचिन्ता, संसारलीलापरमाद्रियन्ते ॥ ८५ ॥
 गङ्गातरङ्गा इव वाक्परस्त्राः, शृङ्गारसद्वाद विलसन्ति येषाम् ।
 भजन्ति येषु हृतमुक्तलजं, विद्याधराऽमर्त्यवधूसमूहाः ॥ ८६ ॥
 उक्तेर्विशेषेषु महाकवीनां, येषां मनोवृत्तिरतीव पट्वी ।
 इति स्फुटीगाविविलास्युदकं, तन्वन्ति तर्कं किल तर्कविज्ञाः ॥ ८७ ॥
 ये सुक्तीयूपरसेन सिक्ता, इवन्ति चन्द्रोपलम्बनेषु ।
 खान्तास्य तेषामनुकूलवृत्ति, स्तुमः प्रतीतां किमती विभूताम् ॥ ८८ ॥

स्वच्छः स देशः खलु कच्छ एव, या जन्मभूमिः प्रथिताऽत्र येपाम् ।

मनोहरं नाम मनोहरं तत्पुरं परं यैः परिशीलितं यत् ॥ ८९ ॥

तैरत्यद्भुतभाग्यनूतकलिकासच्चतुरीसंचरचेतोवृत्तिगरिष्ठकोकिलकलाकलोलकिमोरितैः ।

स्फूर्जत्युण्यवसन्तसन्ततयशोवह्नीविलासैर्धनैर्वैश्याश्चर्यदवर्षचित्रचरितैरानन्दमेदस्वलैः ॥ ९० ॥

तैलापूरसमप्रवर्तकमतिव्यापारविस्तारितस्फूर्जद्दाममहीपदीयकदशातुल्यक्रियाकेलिभिः ।

स्वच्छश्रीतपगाच्छकच्छकुहरप्रत्युच्छलत्प्रीडता, गङ्गातुङ्गतरङ्गवाहितहितप्रसार्थिमानद्रमैः ॥ ९१ ॥

चन्द्रस्येव कलेश्वरप्रणयिनी गङ्गावदुच्चोद्भवा, स्वैरं हृत्समुयानपात्रतरणा वेलेव पाथोनिधेः ।

आवर्तैः प्रथिता नदीव जलमुग्धारेव तापापहा, श्रीपूज्यैः कृतमङ्गलावनिरिव ज्ञेया शिशोर्वन्दना ॥ ९२ ॥

तथा तत्र—

श्रीमद्विनीताद् विजयाभिधानां, प्रसादनीया वरवाचकानाम् ।

यैः शम्भमेतद्रणनीतिसुत्रं, गम्भीरभावं विवरीतुमुच्चैः ॥ ९३ ॥

रविचर्धनाख्यविबुधा, विदितावसराः सयगचेतस्काः ।

आनन्दसागराख्या, विबुधा धनविजयविज्ञाश्च ॥ ९४ ॥

जसविजयाख्या विबुधा, नियुक्तमुख्याश्च रामविजयबुधाः ।

तत्त्वविजयाख्यगणयः, सत्यविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९५ ॥

इन्द्रविजयगणिमुख्याश्चतुरविजयसंज्ञकास्तथा गणयः ।

इत्याद्या ये श्रीमत्पूज्यचरणसेवकाः सन्ति ॥ ९६ ॥

नलनुनती सहृदयैः प्रसादनीये यथाक्रमं तेषाम् । अन्तिपदां च शिशोरप्यनुकूलितसकलपरिवारैः ॥ ९७ ॥

अत्र वः—

जसविजयाख्या विबुधाः, सत्यविजयसंज्ञकास्तथा गणयः ।

हर्षविजयाख्यगणयो, हेमविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९८ ॥

तत्त्वविजयाख्यगणयो, लक्ष्मीविजयाभिधास्तथा गणयः ।

वृद्धिविजयाख्यगणयश्चन्द्रविजयसंज्ञका गणयः ॥ ९९ ॥

शुभविजयाख्या मुनयो, मुनयः कर्पूरविजयसंज्ञाश्च ।

कीर्तिविजयाभिधयतिः, स्थानाधिष्ठानमात्ररतिः ॥ १०० ॥

इत्येव साधुवर्गः संघोऽत्रत्यश्च मक्तिरसिकमनाः । श्रीपूज्यचरणकमलं, प्रणमति कामितसुरद्वसमम् ॥ १०१ ॥

सरसनवरीतिगन्धैः पद्मैस्तात्कालिकैरयं लेखः । दीपोत्सवे प्रगुणितः, प्रबोधदीपोत्सवं तनुताम् ॥ १०२ ॥

॥ इति मङ्गलम् । शुभं भवतु ॥

पूज्या } सकलसकलसुविहिततपागच्छमष्टारकशिरोरत्नमष्टारकश्री १०८ श्री } जीर्ण-
राध्य } श्रीविजयप्रमसूरीश्वरचरणारविन्दानामियं विज्ञप्तिः । } दुर्गे

॥ ५ ॥ सं० १७१७ वर्षे दिशुनयविजयस्य विज्ञप्तिः ॥ ५ ॥

तपागच्छाचार्यश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति उदयविजयगणप्रेषिता

[७] — विज्ञसिका —

ॐ ॥ ऐ नमः ॥ श्रीर्जयति प्रत्यहम् ॥ ॐ

[आदौ श्रीशान्तिजिनादितीर्थङ्करनमस्काराः —]

स्वस्तिश्रियः सन्ततमाश्रयन्ते, यत्सुप्रसादैर्विषयीकृतं जम् ।

स शान्तिनायः शिवतातिरस्तु, प्रशस्तकाक्ष्यरसोर्मिमात्मी ॥ १ ॥

गर्भावतीर्णेन कृता परिचर्या, शान्तिर्जनानां सुखवृद्धिदेहुः ।

नामानुरूपं फलमर्पयन् स, श्रोत्रासयत्त्वद्भुतसम्पदं नः ॥ २ ॥

यस्य प्रसादाः परितः स्फुरन्तः, सर्वासु दिक्षु प्रवलीभवन्ति ।

एकैकशो वैविहितान्यभीष्टान्युचैः स्फुरेमिः सकलैः कियन् न ॥ ३ ॥

तीर्थेशलक्ष्मीरणि चकिलहमीदं अप्युदीति प्रबलप्रभावात् ।

पूजा तदीया सुवस्त्रिराविश्वर्कलंभीष्टानि किमत्र चित्रम् ॥ ४ ॥

पाराशतो यच्छरणं प्रपन्नश्चिरायुरासीदपयातमीतिः ।

सर्वाणि सौख्यानि ददत् सकामं, दीर्घायुदायिः कुत्तात् सदा नः ॥ ५ ॥

सुतेर्विधातार इतीदृभावा, भवन्ति भूयो गुणरत्नकोशाः ।

यस्य प्रभोः शान्तिरसौ ससौख्याः, श्रियश्चिरं दातुमयौघमी स्वात् ॥ ६ ॥

श्रीशान्तिनायं सुप्रमासनायं, पाथःपतिस्त्वारराभीरिमाणम् ।

प्रमाणभूतं कविताकिंकानां, वाणीसुधावारिधरं प्रणोमि ॥ ७ ॥

एनं तथा श्रीवृषभध्वजं च, श्रीनेमिनाथं जिनवर्षमाणम् ।

श्रीपार्श्वनाथं धरणाधिराजसंसेव्यमानस्फुटतीर्थमीडे ॥ ८ ॥

पञ्चतीर्थीमिमां पञ्चकल्पवृक्षगुणाद्भुताम् । पञ्चपाण्डववनमुक्तिपावालीसरसां स्तुमः ॥ ९ ॥

एतान् जितेश्वरान् पञ्चपरमेष्ठिपुरन्दरान् । प्रणम्य सम्यग् भावेन रम्यमाहात्म्यशालिनः ॥ १० ॥

[गच्छापीशापिष्ठितद्दीपनन्दिरवर्णनम् —]

महेष्म्यानां ततिर्यत्र मनोज्ञमीष्टप्रदायिनी । अनयाऽध्यापिता मन्ये कल्पवृक्षाः समर्पणम् ॥ ११ ॥

एकैन्द्रियाणां दानादिचातुरी कोपलम्यते । सुग्मिनां किन्तु संगत्या क्रमेष्टमिषु लभ्यते ॥ १२ ॥

सुग्मिनां प्रतिरूपास्तु यन्मन्त्राद्वा गुणशालिनः । दानभोगादयोऽभीषां वर्णयोः के के न सांप्रतम् ॥ १३ ॥

दानभोगमयं क्षेत्रं यदि तद् द्वीपचन्द्रिरम् । सुग्मिक्षेत्रमिव श्रीमतपूज्यास्तत्र सुरदुमाः ॥ १४ ॥

दत्ते सुरदुमो शुक्तिं न तु शुक्तिं कदाचन । शुक्ति-शुक्तिद्वयं पूज्या इति तेभ्यो विशिष्टा ॥ १५ ॥

सुग्मिक्षेत्रमिव श्रीमद्द्वीपचन्द्रिरमाहितम् । सद्भोगशालिनो यत्र लोकाः स्युः क्षेत्रशक्तिः ॥ १६ ॥

लावण्यपुष्पसौभाग्यमाग्योत्कर्षस्समीक्षते । यैस्तेषां द्वीपक्षेत्रप्रसङ्गो न्युज्यतेऽनियम् ॥ १७ ॥

समुद्रे सन्ति रत्नानि स च यद्द्वीपसंगतः । रत्नार्थी कामनां खां तत् पूज्येत् तत्र नाद्भुतम् ॥ १८ ॥

दामिन्य इव कामिन्यः खेलन्ति चटुलाशयाः । ज्ञात्कारमादिमाः कुर्युश्चमत्कारं तदुत्तराः ॥ १९ ॥
 मूषणे सर्वदोह्योतः कामिनीनां प्रमाज्जुषाम् । सौदामिनीनामप्येष समये ज्ञापयेऽद्भुतः ॥ २० ॥
 यत्सुन्दरीणां सारूप्यमप्सरोभिः समन्ततः । गेहोच्चलं प्रवृत्त्यर्थं तामिस्तत्तत्र सूचकम् ॥ २१ ॥
 अप्सरोभी रंगरसं देवा अनुभवन्ति यम् । तं लोका यत्र नारीभिस्समं रंगसान्वयः ॥ २२ ॥

एवं च—

नार्यः सुरवधूतुल्या नरा गीर्वाणसन्निभाः । अत्युत्तमत्वं गेहानामिति वैमानिकं सुखम् ॥ २३ ॥
 'दीव'लोकस्ततो देवलोकः कविमिरुच्यते । गुणोऽमवधतः पूज्यस्फुरद्वाकरणादिह ॥ २४ ॥
 गुरुदेवो गुरुः स्वर्गेऽत्रापि देवगुरोः पदी । स्वर्गस्य द्वीपद्वन्द्वस्य वैरूप्यं तेन कीदृशम् ॥ २५ ॥
 विरतिसत्र नास्त्येव सा पुना रमयेऽत्र तु । किंचिद्वैरूप्यमिलेतद् द्वीप-त्रिदिवयोरपि ॥ २६ ॥
 विजयप्रभसूरीन्द्रानधिगत्यैव यजनाः । स्वं मन्यन्तेऽधिकं स्वर्गिलोकतः पुण्यपोषतः ॥ २७ ॥
 एकं भोगसुखं स्वर्गे न तु योगसुखं मनाक् । भोग-योगसुखद्वैतमद्वैतमिह वर्ण्यते ॥ २८ ॥
 तुर्यारकचरच्छाया समानीताऽत्र सुरभिः । महाविदेह इत्येष श्रीगुरुस्तीर्थनायकः ॥ २९ ॥
 सीमन्धरान्तरालेऽपि भूयांसः स्युर्जलादयः । अत्रापि ते दुर्निवाराः श्रीगुरोरन्तरे स्थिताः ॥ ३० ॥
 महाविदेह तीर्थेशाः केवलं ध्यानगोचराः । श्रीपूज्या अपि सद्धानगोचरा दूरतः स्थिताः ॥ ३१ ॥
 पापक्षयाय जायन्ते ध्याता सङ्कतिशालिभिः । उभयोऽपीति वर्ण्यन्ते सद्यः पर्वैः कवीश्वरैः ॥ ३२ ॥
 नचलक्षप्रभुः पार्श्वे योगीन्द्रोऽपि जगत्पतिः । लक्षाधिकधनास्त्रज लोकाः स्युः किमिहाद्भुतम् ॥ ३३ ॥
 नवलक्षप्रभुर्नित्यं सेव्यते यन्निवासिभिः । सहस्रशो भवन्त्येषां स्वर्णमुद्रास्तदहति ॥ ३४ ॥
 सुविधिलिखीकृद्यत्र जागरूकः कृपानिधिः । तत्र नो विधिदौर्बल्यं स्वतः सिद्धमिदं ननु ॥ ३५ ॥
 देवः सुविधिरप्यत्र गुरुः सुविधिरक्षकः । अविधिसत्र को नाम घलीयस्त्वं समीहते ॥ ३६ ॥
 भोगराजी परित्यक्ता राजीमत्या समं सुखम् । येनायं नेमिनायोऽस्ति यत्र मूर्तः सुरद्वयः ॥ ३७ ॥
 त्रयीयं तीर्थनाथानां जगन्नित्यपूजिता । पूर्यत्वीप्सितं पुण्यं करणत्रयशालिनाम् ॥ ३८ ॥
 धन्यास्त एव यत्र श्रीपूज्याः सन्ति कृपालवः । अनुमोदनया तेषां दवीयांसोऽपि सत्फलाः ॥ ३९ ॥
 श्रीपूज्यगुणरागेण धर्मिणो यत्र मानवाः । सप्तक्षेत्र्यां निर्जं विचै बपन्ति गुणरागिणः ॥ ४० ॥
 तस्मिन्नानन्दसन्दोहकन्दकन्दलताम्बुदे । श्रीपूज्यपाविते श्रीमद्द्वीपपयन्दिनसुन्दरे ॥ ४१ ॥

॥ इति द्वीपयन्दिनवर्णनम् ॥

[विज्ञप्तिप्रेषकस्य शिष्यस्य स्वकीयावासास्थानवर्णनम्—]

गौरसः प्रचुरो यत्र गोकुलानि बहुन्यपि । क्रियन्तो भद्रका यत्र केचित् स्वीकृततत्पराः ॥ ४२ ॥
 प्रा(?)यसो वादिनो लोका हतं मुच्यन्ति नो कति । केऽपि सवेगिनमानो मनःपावित्र्यसंशयाः ॥ ४३ ॥
 धर्मप्रीतिरता धन्या धनधान्यादिपूरिताः । रागवन्तो जनाः प्रायः पटिष्टाः परमात्मसु ॥ ४४ ॥
 स्मरन्ति नित्यं श्रीपूज्यान् गच्छरागेषु सादराः । व्याख्यानश्रवणादीनि कुर्वाणाः प्रतिपादयन् ॥ ४५ ॥
 आवश्यकेषु सोधोगाः द्विसन्ध्यामपि नित्यशः । ईदृशाः सन्ति यलोकाः सर्वदानन्ददायिनः ॥ ४६ ॥
 राजधन्यपुरात् तस्मात् सविस्मयजनप्रजात् । राजसः प्रकृतिप्रायपुरुषप्रेणिशोभितात् ॥ ४७ ॥
 विनयावनमन्यौर्लभिकिमानितमानसः । विनयपिषिसोत्साहसर्वतः प्रीतिपेशलः ॥ ४८ ॥
 तरणिप्रमितावर्तवन्दनैः कृतनन्दनः । व्यातन्यते विज्ञप्तिं उदयात् विजयाश्रयः ॥ ४९ ॥
 यथाकृत्वमिह प्रातर्यथोचितसुषर्पदि । वाच्यते भगवत्यङ्गं प्रस्फुरद्वृत्तिपूर्वकम् ॥ ५० ॥

आवश्यकस्य सूत्रं तु स्वाध्याये वाच्यतेऽनिश्चयम् । इत्यादिधर्मकृत्येषु जायमानेषु सादरम् ॥ ५१ ॥

पदे पशुपणानाम् समायातमभीप्सितम् । तत्रापि धर्मकृत्यानि संजातानि यथोचितम् ॥ ५२ ॥

अथापि नित्यकृत्यानि धर्माण्युदयमीर्यति । कारणं तत्र सद्ध्येयः श्रीमत्पूज्यादिसंस्थितिः ॥ ५३ ॥

अपरम्—

प्रतिगच्छ विराजन्ते शतशोऽपि गणाधिपाः । श्रीपूज्यानां समखेपां स्वप्नेऽपि महिमा कुतः ॥ ५४ ॥

भूयांसः सन्ति सद्दिवा मृशंसो रूपशालिनः । पुण्यप्रकर्षवन्तस्तु श्रीपूज्या एव केवलम् ॥ ५५ ॥

मुखे सरस्वती येषां हस्ते येषां पयोधिजा । वशीकरणलक्ष्मीस्तु पार्श्वे येषां सदा स्थिता ॥ ५६ ॥

यत्र तिष्ठन्ति तत्रत्या वन्यतां यान्ति मानवाः । दवीयांसोऽपि तच्चित्रं तदस्या सर्वदैव हि ॥ ५७ ॥

सोऽयं पुण्यप्रकर्षो हि येषामेवोपरुष्यते । न प्राचां तादृशो जातो नित्यमुद्यमशालिनाम् ॥ ५८ ॥

बुद्धिं नीतो गणः सर्वे मुनयः पण्डितैकृताः । सर्वेषां भक्तिरागोऽपि रोषितश्चित्तकानने ॥ ५९ ॥

सर्वेषामीप्सितं दत्तं दीयतेऽद्यापि तादृशम् । लघवोऽपि महीयांसः कृताः केचिर्निर्गलम् ॥ ६० ॥

राग-द्वेषौ परित्यक्तौ सर्वे समद्वेष्टिताः । स्वपार्श्ववर्तिनः सर्वेऽप्याकर्ण्डं परिपोषिताः ॥ ६१ ॥

इतोऽप्यधिकता हन्त, कल्पवृक्षेषु का भवेत् । कल्पद्रु-कामकुम्भाद्या हरिता यत्पुरुस्ततः ॥ ६२ ॥

मिष्येदं चेद् भवेत् तर्हि, दृश्यन्ते ते कर्म न हि । लज्जया किन्तु ते नृन्दा गताः कुत्राप्यगोचरम् ॥ ६३ ॥

॥ तथा—प्राग्भूः सुरविराः केचिद् गीतार्थोवर्जनादिना । सातमुत्पादयामासुर्नोसातं कस्यचित् परम् ॥ ६४ ॥

ये पुनः साम्प्रतं पुण्यफलमाहुर्व्यशालिनः । गणयन्ति न गीतार्थान् यादृक् तादृक् पदप्रदाः ॥ ६५ ॥

तथापि गीतार्थगणो भक्तिप्रतिमानसः । द्वेऽपि ध्यानसंलीनः श्रीपूज्यानामहर्निशम् ॥ ६६ ॥

तैः श्रीपूज्यैर्जगत्पूज्यैः कृपादृष्टिः पटीयसी । रक्षणीयाऽधुना वृद्धभावाभिमि विशेषतः ॥ ६७ ॥

प्रसाधः पत्तनादेशो जातान्यब्दानि मृशिनः । प्रत्यन्दं प्राग्भूत् तच्च सर्वेषामपि गोचरः ॥ ६८ ॥

पण्डिता वीरविजया वृद्धावस्थतैरपमः । धीणोजर्वशादि करं लम्भीयाः पुंश्चुवम् ॥ ६९ ॥

समीक्षेत्रादेशो ज्ञानादिविजयात्मनाम् । विज्ञानां सुप्रसाधः श्रीपूज्यसेवाकृतां पुरा ॥ ७० ॥

बलमानि पुनर्लेप(खे) प्रसाधं सप्रसविकम् । वन्दना मम धर्तव्या राजहंसीव मानसे ॥ ७१ ॥

प्रसाधाऽनुनतिः श्रीमत्पूज्यपादनपिषिणाम् । महिमासुन्दरज्ञानं परीक्षादक्षधीनुपाम् ॥ ७२ ॥

हेमादिविजयाह्वानां प्रधानपदवीभृताम् । विमलाद्विजयपज्ञानां, श्रीपूज्यपदसेविनाम् ॥ ७३ ॥

अद्वैतविजयविज्ञानो, लब्धेर्विजयधीमताम् । नयादिविजयज्ञानो, रूपद्विजयवातिगमनाम् ॥ ७४ ॥

अन्येषामपि साधूनां ज्ञाताज्ञातानिषाभृताम् । सुख-श्रेमादि-नाद्वादि-विजयाह्वानां तपस्विनाम् ॥ ७५ ॥

अनलानां च कुसलाद् विजयादिमनीषिणाम् । ज्ञानादिविजयानां पाण्डित्यगुणपोषिणाम् ॥ ७६ ॥

नपाजिनादुत्तमाव विजयानां सुसंस्थाम् । मनजीकस्य च ऋषेर्नतिधोयो स्वचेतसि ॥ ७७ ॥

सर्वे सहः प्रणमति ध्यायन्ति मुनयः प्रभूः । अवोचितं पुनः कृत्यं प्रसाधं सुप्रसवितः ॥ ७८ ॥

मार्गशीर्षे सिते पक्षे त्रयोदश्यां पुनस्तथै । विज्ञानिलेखोऽलेखीति नित्यं महत्तमालिङ्गा ॥ ७९ ॥

एतल्लेखसहलेखकान्यादिकरणदादरः । विशेषतः प्रणमति ज्ञानादिविजयः शिशुः ॥ ८० ॥

एते च ज्ञानविजया अधीता विनयाश्रिताः । श्रीपूज्यानां कृपायोग्या मनोरखनततराः ॥ ८१ ॥

॥ पत्तनं सर्वथैव प्रसाधमिति तात्पर्यम् ॥

॥ श्रेयः श्रीरस्तु ॥

[८] — विज्ञसिका —

स्वस्ति श्रीमदमन्दमोदविनमदेवेन्द्रमौलिस्फुरन्, माङ्गल्याङ्गयवाङ्कुराकरपरिगतासाध्यासाशया ।

यस्य श्रीजगदीश्वरस्य चरणाम्भोजन्यचिह्नच्छटात्, तस्यो पीनतनूरूनमुखभाग् गोकर्णजस्तर्णकः ॥ १ ॥

सर्वानन्दनन्दने भगवतः श्रीनन्दनेऽनन्दने, पादाम्भोरुहिरोहितोऽप्युपहितः सौभाग्यसघाऽभवत् ।

नम्रानेकनृत्तकिनापिकवधूवृन्दस्य वीक्षाविधे-र्लवण्याम्यनुशासनाजिह्वशोः पुण्यदृष्ट्यां श्रियम् ॥ २ ॥

सेवाऽसौ महतां सतां भगवती जीयाजयश्रीपदम्, सर्वोऽखर्वयशःप्रशस्तिसद्वत् सम्पादनं संविदाश्च ।

कन्दः शर्ममहोदयक्षितिरुहः सौहार्दपात्रं श्रियः, सिद्धेः संवननौपधिर्निरवधिर्भाग्यस्य वारानिधिः ॥ ३ ॥

सेवाया वशतः शतक्रतुपदं प्राप्ता नरोऽनेकशः, श्रीशान्तैर्जगदेकवीरपदवीं प्राप्तस्य मोहाहतेः ।

॥ ताराणामधिपस्य पश्यत जनाः क्रीडे पृथगाः सुतः, क्रीडत्येष विशेषतः प्रियसुहृत् प्रायः प्रमोः सेवकः ॥ ४ ॥ ॥

जात्रमानविमानवासिमस्तां मौलौ कृतालङ्कितैर्छात्रक्ष्मण एष किं शृगशिशुर्दिक्षाऽकरिष्यत् स्थितिम् ।

नासेविष्यत् चेज्जगन्नयपतिं श्रीविश्वसेनात्मजम्, न स्यात् कस्य महन्निषेवणमहो नूनं महत्वाक्ये ॥ ५ ॥

क्यातं सर्वजनेऽस्ति यन्मृगपतेः सर्वो मृगादिः प्रजा-वर्गः श्वापदपुङ्गवः स तु मतः सर्वस्य सेवोचितः ।

जज्ञेऽप्येष विपर्ययप्रसुरमूढ देवामिसेवी मृगो, नित्यं मण्डपमूर्ध्वगो हरिरयं तं सेवते मृत्यवत् ॥ ६ ॥

मूर्तेरासनसंस्थितं द्वयमिदं सिंहीतनूजन्मनोः, प्रत्यासन्नमपि प्रमोः परिचयाद् रङ्कुं न चाक्रामति ।

तद्दृष्ट्वोमनि चन्द्रमण्डलगतो नायं परामृयते, सिंहीदेहमुवा स्वयं विजयते सोऽयं प्रमावः प्रमोः ॥ ७ ॥

श्रीमच्छान्तिजिनेन्दुसेवनविधेः प्राप्तं न किं किञ्चलम्, चालेनायमुना मृगेण सहसा भीतिर्निस्ता हरेः ।

श्रीतिश्वन्द्रमसा धम्बु सुवनच्छायात्मनश्चर्मणः, पावित्र्यं तदहो न किं वितनुते रङ्गत्सतां सङ्गमः ॥ ८ ॥

॥ इति श्रीप्रभुसेवाप्रयत्नरत्नवर्णनाष्टकम् ॥

॥ अन्तरे भाग्यवादी भावादीत् —

किं सत्सेवनवर्णनैर्ननु धनैर्निष्प्राकृतैः प्राकृतैर्दिष्टं शिष्टमनिष्टमेव यदि वादिष्टं धुवैरुत्तमैः ।

विश्वस्यापि सुखासुखाधिगमने विचित्रं निमित्तं सदा, यक्षस्यास्य विपक्षबाधकतया जैनागमो जागरी ॥ ९ ॥

दासो दशरथः कथं न हनुमान् पायोनिधिं तीर्णवान्, नोत्खातं दशकन्धरस्य विपिनं किं तेन मूलदपि ।

सीताशुद्धिचोमूर्तैर्न श्रमिताः सर्वोः सुपर्वाग्रहात्, राज्ञो दुस्सहविप्रयोगदहनज्वालाः कराला अपि ॥ १० ॥

नोऽलङ्कारमणी धम्बु स पुनर्देशाधिपत्यं जगद्, प्यातं नासमनेन मृणमपि क्षोणीश्वरसोचितम् ।

कौपीनं न नवीनमालमत तन्नागस्य विस्फूर्जितम्, शुश्रूषा कियदेति का पत कियचक्रे धराकी पठम् ॥ ११ ॥

अघानाश्रयवान् विप्रदश्वरे पादोऽपि चैकस्तया, वादाः सप्तनियधणस्य विषयः सन्दाभिनीपन्नगः ।

इत्येवं विप्रेऽपि सेवनविधौ यद्वादारः कायपि, केनानुरक्तमूढ रवेः प्रियतमः प्रेष्यः सहस्रत्विपः ॥ १२ ॥

भालोक्तदृशो मृशोदितवृद्धस्त्रोनेरदीनार्षिणः, पार्श्वे पन्नगराजसंयतजटाजटाप्रकृष्टाश्रयी ।

गङ्गाभक्ततरङ्गसङ्गमभवक्षोर्मं दधानोऽनिशं, शीतोऽंशुः प्रभुमात्रमृणमयं संसेवते शङ्करम् ॥ १३ ॥

किं तस्य क्षयिता क्षयस्समभवत् किंवा कलङ्कव्ययः, किंवा राहुपराजयः किमथवा नास्ताचलसाश्रयः ।
 किंवा दैन्यदशा दिने दिनपतेत्तेजोभिजन्मागता, तस्मात् किं महदाश्रयेण जयतात् कर्मैव शर्मावहम् ॥ १४ ॥
 मिथ्या किं कथनैर्धनैर्मतिवैरैः प्रागेवमावेदितम्, यत्कर्मैव शुभाशुभं समुदितं सम्पदविपत्कारणम् ।
 पारावारपरिश्रये हि सद्योऽप्याजन्मतो मृगुजाम्, प्रेयांसो गणयो भवन्ति न पुनस्तत्संगताः क्षुलकाः ॥ १५ ॥
 एके केऽपि लघुं श्रिता अपि जने निष्कम्पसम्पत्तदम्, विश्रुताप्यतमा भवन्ति श्रुतः श्रुक्तिप्रसक्ता यया ।
 मुग्धीजातफलाश्रयेऽपि सरितः पारं व्रजेयुः प्रजाः, तद्भाग्यस्य निवृत्तिं विजयते ह्येकातपत्रं सुवि ॥ १६ ॥
 किं चानेन युगार्मकेण भगवत्सेवा विधेया कथम्, कार्याकार्यविवेकिरुहदयतिर्यक्षु मिश्रुः स्फुटम् ।
 तत्राप्येव बनेचरस्तृणचरः क्षुद्रः प्रकृत्वा पुनर्भाग्यादेव जिनेन्द्रसेवक इति ख्यातिं परां लेभिवान् ॥ १७ ॥

॥ इति भाग्यसौभाग्यवर्णनाष्टकम् ॥

अधोच्यते —

एतत्सर्वमपि प्रमादललितं दुस्कर्कसंपर्कजम्, यस्यायानुगबुद्धयः प्रतिपदं सर्वे वदन्त्यादिमाः ।
 शम्भोः सेवनया दुरन्तदुरितं दूरे भवत्यङ्गिनो, भाग्यं भूरिभूमिमाजनश्रलं जगति कीर्त्ता समम् ॥ १८ ॥
 वातायोरपि बालको बलमुनेः सेवारसैर्वासित-स्नान्तःकान्तसुधाशनश्रियमतिप्राज्यां समाशिश्रियत् ।
 पार्श्वश्रीजिनमास्वदास्यकमलसावेक्षणात् तक्षणात्, सर्पः श्रीघणोरेग्रेन्द्रपदवीं चक्रे दविष्टेतराम् ॥ १९ ॥
 आभात्यादपि पापपङ्कजमुपधारिष्वलतीसुतः, संसर्गात् सुगुरोर्विवेककलितः स्वर्गालयं भेजिवान् ।
 दग्ध्वा मोहमहादर्वीं पदुमतिर्निर्व्व नृहत्यादिहृत्, सस्तेवामिगयाद् द्वाभिमिहन्नो निःश्वेयसं जग्मिवान् ॥ २० ॥
 भाग्यस्योदयतस्तद्वेददखिलं जातं मतिश्रेयियम्, देवस्याय गुरोः सतः सुमनसः शुश्रूषयाऽस्योदयः ।
 योगक्षेमसमानमानय मनस्करं कृतं विहारैः, साध्यं सिध्यति सामभिर्ननु तदा किं वित्ततैः प्रहारैः ॥ २१ ॥
 सर्वोत्पत्तिनिमित्तमुक्तमित्यता ग्रन्थेन कर्मैव यत्, तत्सर्वं व्यभिचारभृन्मणिहृताऽगम्यागमादौ कृतम् ।
 यो वाऽईत्समथः स चापि विशदः कालादिपयाश्रयः, प्रामाण्यं भजते नयेन न पुनः कर्मप्रपञ्चात्मना ॥ २२ ॥
 यच्चाप्युक्तचरं मरुत्पुच्छानूरुक्षपास्त्रागिनाम्, व्यक्ता भक्तिरपि क्षणादविकलं नास्ति पूतं फलम् ।
 ततोपां मनसामद्युद्धिरिति मे जाग्रन्मुखी श्रेयसी, यदा तत्कलसंभवोऽपि समभूद् भूयान् स हि श्रूयताम् ॥ २३ ॥
 पूज्यत्वं जगतां सदाभ्युदयिता देवेषु श्रुत्यं यथा, शक्तिर्व्योमसमुद्रलङ्घनविधौ विश्वोपकारी भवः ।
 दुष्टव्यन्तकृत्त्रात्रागिपुञ्जा सङ्केऽप्यस्यष्टाङ्गता, शुश्रूषा महतां शुभा सुरगवी किं किं न दिश्यात् फलम् ॥ २४ ॥
 तुल्येऽम्भोभिनिपेवणेऽपि मणिषु क्षुद्रेषु शङ्खेषु वाऽऽमीष्टानिष्टयतिस्त्रेदुदितं स्वार्थस्य लीलपितम् ।
 यद्वात्यत्वयद्बुल्ययोर्विलसितं ज्ञेयं पुनर्वीरिषेः, संसर्गाज्जन्तासुपावनमतिः स्यादैव शङ्खेन किम् ॥ २५ ॥
 क्षुद्रो बाल्यवया विवेकविकलः सेवाविधौ निर्बलो, नैतच्चैतसि संनिधेयमलप्रज्ञाधनैः सज्जनैः ।
 भक्तिर्मावविशेष एव स गुरो क्षुद्रेऽपि साधारणो, भावप्राहमहाअह हि विभवस्तुप्यन्त्यणीयसपि ॥ २६ ॥
 अपैवं व्यक्त्यापने लेखपद्धतिः —

एवं समर्थयति सहस्रपुरुषास्तेजोप्रत्ययावविषयं हरिणोऽङ्गशायी ।

यस्य प्रभोःसामचिरादचिरातनूर्त्नं, भवत्सागिनस्य कस्याचरणस्यरण्यम् ॥ २७ ॥

तत्र श्रीमत्सरसिरसिकेरात्तिकैः श्रेतपक्षैः, पूर्णं पूज्यक्रमजलरुहैर्नीतपद्माकरले ।

सेवाप्रौढैर्मेनसि हसितः कर्मणा नर्मावदम्, कृत्वा तत्त्वाश्रयणविषये प्रेयपलेप मेघः ॥ २८ ॥ शुभम् ॥

अथ श्रीमच्चित्रराजवर्णनान्तरं क्रमासत्तीमूतश्रीगुल्मादपावनीकरणतीर्थरूपनगरवर्णनप्रस्तावदानाय भाग्यवाधाह —

सत्यमेतदुदितं तु तथापि, काऽपि भाग्यवचनावचनानाम् ।
नास्ति गोचरचरिष्युरतोऽशुः सूर्यो लघुपुरेऽपि गुणाढ्ये ॥ २९ ॥
मक्षरीभिरजिरेऽजनि मक्षुर्वक्षुलच्छविरिव त्रिदिवेन्दुः ।
श्रीभाग्यसुलभास्थितसुखः, श्रीपुरीति नगरे भगवान् यत् ॥ ३० ॥
भाग्यवैभवमवात् प्रभुयोगात्, श्रीरपीत्युपनता जनतायाः ।
उत्तमा हि वितमा वसुधाऽऽसीत्, सद्गमा सपदि विद्रुमसारा ॥ ३१ ॥

तद्यथा —

यन्निवासशिखरेष्वखरांशुर्घृष्टवानपि न कश्मलशून्यः ।
पौरयुग्मपरिशुक्तविमुक्ताद्, गन्धधूलिभरमर्दनलेपात् ॥ ३२ ॥
द्वीपतो जलशयादिव मर्तुरागता गुल्फदाम्बुजरागात् ।
श्रीरुपासकरणैः सममन्त्रात्यादता किमु सधर्मविमर्शात् ॥ ३३ ॥
स्वर्णशैलमभितो भ्रमकर्त्रे, दुःस्थितद्विजवराय चिराय ।
उच्छलजलधिबीचिकराग्रैः, सा पुरी वितरतीव सुमुक्ताः ॥ ३४ ॥
एकतो जलधिमध्यजरत्नैरन्यतो विविधशालिवनैः सा ।
नीलवस्त्रयुवतीव विरेजे, स्फारहारमणिमौक्तिकसक्ता ॥ ३५ ॥
उत्थिता जलनिधेरतिलोला, उर्मयोऽत्र गुरुदर्शननग्राः ।
अग्रपल्लवकैस्तदवृक्षैर्धर्मलभकधनैः प्रतिबोध्याः ॥ ३६ ॥
श्रीगुरोः पदपयोरुहयोगाद्, दैवतोऽत्र कमलाश्रयताऽऽसीत् ।
तेन तद्गृहजनस्य न चित्रं, यद्वभूत् पुरुषोत्तमभावः ॥ ३७ ॥

अत्रोन्यते —

या प्राकृता द्वीपपुरे स्थितानां, सूर्यश्वराणां सुरपत्तने वा ।
स्वल्पाऽपि सेवा ह्यभिवन्दनाधैर्वह्नीव सा पल्लविता नराणाम् ॥ ३८ ॥
तदैपमोऽमृतं सुपमा द्विधापि, पुर्यां परदुःपमया न सक्तः ।
कर्पूरसंग्राहिणि भाण्डमध्ये, नाविर्भवेत् किं स सुगन्धवन्धः ॥ ३९ ॥
लघुर्गुरुः स्याद् गुप्तेवनेन, महान् लघुः स्याद् गुल्फापवेच्छुः ।
इतीव मन्ये बहुगौरवश्रीर्जज्ञे पुरोऽस्या वरपत्तनेभ्यः ॥ ४० ॥
आदाय चैत्योपरि दण्डकुम्भौ, पताकयाऽग्नं परिमार्ज्य मन्ये ।
सा पूर्वहोत्साहदशां स्वकीयां, सम्यग् लिपीकर्तुमिव प्रवृत्ता ॥ ४१ ॥
श्रीमद्गुरोरागमनेऽङ्गनामिर्विकीर्णलाजैर्धवलैस्तरङ्गिः ।
जहास सोल्लासमसौ पुरीव, प्रवृत्त्य नृत्ये चलकेतुहस्तैः ॥ ४२ ॥
अस्यां नगर्यां भगवन्निवासे, दानं समम्पस्य वदान्यलोकात् ।
अन्दे गते विस्तृतमम्बुदोऽस्मिन्, वर्षे भृशं वर्षति सर्वदेशे ॥ ४३ ॥
कुर्वन्ति गुर्वन्तिकषट्तरागाः, अदालवोऽहर्निशमेव सेवाम् ।
तस्याः प्रभावो भुवनेऽपि तेषां, रेखां यशः प्रापितवान् विशेषात् ॥ ४४ ॥

सत्तां क्षणादीक्षणमप्यणूतां, सौमान्यलामाय भवत्ववश्यम् ।
चान्त्रे सुधाविर्मवर्णं सुधांशोर्द्वयैव तत् किं गुरुत्वेनानयाः ॥ ४५ ॥

अथैवं व्यवस्थापने सत्येतत्सुखनामज्ञापनाय अत्रावयन् माग्यवायाह -

सेवा स्वसेवातिशयाद् गुरुणां, निःसंशयं यासयते सुखानि ।
प्रसाधितं युक्तिपदैस्तदेवं, तथापि वांसाविगमे तु दैवम् ॥ ४६ ॥
किं वृण्यते तन्नगरं गरिष्मो, यस्यामिवैवाभिदधाति रूपम् ।
श्रीगूर्जरचावदनसदेख्यां^(१), तत्पृष्ठिभागो ह्युचितः प्रतीव्याम् ॥ ४७ ॥
पृष्ठे पृथ्गेऽप्यथलो पंखी स्यात्, पृष्ठे विनष्टे सुमयेऽपि विन्येत् ।
वासानिवासादिति गूर्जरचा, स्वस्थानतोऽप्यक्षतयैव लक्ष्या ॥ ४८ ॥
वासेति ग्राम प्रकृतिर्नितान्तं, सहोपैसगैव युधैर्निपदा ।
स्फुरत्प्रकारा यदि वा विनीता, कोरेव कौलीनेनिरुद्धसस्या ॥ ४९ ॥
मर्तुर्विविक्ताशयनेऽङ्गने वायुत्कण्टका भूरविपदकान्तिः ।
पराक्रमेणैव धवस्य योग्या, योग्या भुजङ्गैर्धनुमोगरङ्गेः ॥ ५० ॥
पुरस्य सत्यापयितुं किमाख्यां, पृष्ठोपजीवी सकलोऽपि लोकः ।
क्षमश्च भारं परिवोद्धुमैर्देहेऽहिवत्सहितकृत्विवासाः ॥ ५१ ॥
सीतानुरागी गहने वियोगी, त्रिकण्टकस्यापि च चूर्णकारी ।
सर्वोऽनो दाशरथी रणार्थी, चित्रं पुनः पुण्यजनैः स्वरूपात् ॥ ५२ ॥
अन्यान्यचन्धादिव जातशास्त्रालेपाविशेषात् तरवोऽपि यज्ञ ।
चौरे च पौरे कचनाविभेदः, वेदातिरेके किमिहान्वृतं तत् ॥ ५३ ॥
शनीभण्णो यस्य वने जनानां, दुर्मिषदुःखेषु धृतोपकारः ।
ववर्ष शम्भामिपतो रसातीस्ता एव संजीवनमेष्वमृवन् ॥ ५४ ॥
महो करीरेऽपि परोपकारीभावः प्रसङ्गान्मनुजस्य यस्य ।
युधैः फलैर्यज्ञवृत्तिहेतुभिर्वत्सरे दुर्धरवत्सलः स्यात् ॥ ५५ ॥
छेदैर्विहीने मनुजे करीरुमे च यदोत्कटकण्टकास्ते ।
॥ रक्षाकरेऽक्षेपकरे विपक्षे, पश्यन्तु सन्तः खलु वत्सलैर्वत्स ॥ ५६ ॥
विराजिता यत्परितः स्फुरन्ती, नीलाटवी कण्टकिनां द्रुमाणाम् ।
अनात्मनाश्रमयादियाय, क्षमापतेः किं शरणं पुरोऽस्याः ॥ ५७ ॥
काठः स केलीकलिकाठवालः, क्षितेः प्रदेशो बहुविचरोऽयः ।
॥ आमोयुंसङ्ग्रामरुचिः स्वरामस्तदैव सिद्धिं ननु दुर्निवासात् ॥ ५८ ॥

अत्रोच्यते -

॥ ५९ ॥

१ वांसाक्षणां दैवं शिरोर्ध्वं कृत्स्नं पृष्ठं^(१) । २ पक्षे गूर्जरचासु अस्यानया । ३ वर्धनपक्षे वपस्यो वपकारः । ४ नीति उपसर्ग इति चेत्, निवास इति चेत्, कार इव । ५ कौलीनाश्रमस्वरविशेषस्तत्पर्यायित्वात् । ६ पृष्ठवाह । ७ पक्षे ईश्वरावयवा इत्यर्थः । ८ धनैः शस्त्रैः । ९ वपस्य पक्षः । १० पक्षे वत्समहत्त्ववत् । ११ पश्यतेत्यर्थः^(२) तदभावे प्रत्यहं कष्टः ।

जाग्रत्स्वभावादथ तत्प्रभावाद्गुप्ताश्रयः सर्वगुणाश्रयोऽत्र ।
 प्रासः समासः सकलोऽनुतापो, द्वीपोऽम्बुराशौ परिमज्जतेव ॥ ६० ॥
 यथा त्रिनेत्रं ननु नालिकेरं, दृष्ट्वापि दिष्ट्वा तनुते जनानाम् ।
 तद्वद्भवाक्षत्रयवान्मुनीनामिहालयः पालयते स्वसद्वत् ॥ ६१ ॥
 पितेव तं रक्षति योऽङ्गमध्ये, प्रासाद उद्यद्गुचिरार्हतोऽस्ति ।
 श्रीविश्वसेनाङ्गमुवा सनायः, पायःप्रेषवाङ्गिमनोविनोदी ॥ ६२ ॥
 यच्चैत्यमासाद्य विशालशृङ्गं, जयत्यदः पत्तनमेव लक्ष्म्या ।
 वस्तूनि नाना प्रतिसार्थमस्मात्, पुरः पुरो दौक्यतेऽस्य भक्त्या ॥ ६३ ॥
 मन्ये चतुर्दिक्षु चतुर्मुखोऽयमुद्भय रक्षाकरवत् पुरस्य ।
 बहर्निशं विभ्रविघातनाय, विभर्ति कुन्तं वरदण्डकं(दं?)भात् ॥ ६४ ॥
 शुषिष्ठिरो मीमरुचिः परेषु, यशोऽर्जुनः श्रीविजयस्य बन्धुः ।
 कुन्तापुराणी सहदेवसेवोऽस्त्यत्रोदयात् सिंह इति क्षितीशः ॥ ६५ ॥
 गभीरीरान्तरजैस्तरङ्गैः, सरस्सजलत्र तटद्वयबन्धून् ।
 तेऽपि स्वशाखापवनैश्च पुष्पैः, सन्तर्पयन्त्येतदतिप्रसज्य ॥ ६६ ॥
 वारानिधिर्मन्यनजातमीतिः, प्रीतिं महारण्यवरेण कृत्वा ।
 सदोपसंघ पुरं च लङ्काशङ्काकृदस्यात् सरसीमिषेण ॥ ६७ ॥
 गवाङ्गणः सर्वदिगङ्गणेषु, प्रातः प्रसारी चरणाय यत्र ।
 मूर्तेव कीर्तिर्नगराधिभर्तुः, क्रीडां चरीकर्तुमिव प्रयाति ॥ ६८ ॥

इतश्च —

श्रीमद्भरुणां करुणाकटाक्षः, पयोदवृन्दं परितस्ततान् ।
 तद्विद्युता मूर्तिमताऽसिनेव, व्याक्षेपि दुर्भिक्षकरालरक्षः ॥ ६९ ॥
 तत्तिर्विलीना तरवोऽपि पीना, मीना जले केलिकलां विचक्रुः ।
 दीना नदीनामपि गन्धवाहाः, वाहा इवोत्साहमशुप्रवाहाः ॥ ७० ॥
 सन्तापिता भूः खलु वल्लभा नः, क्रूरेण श्रेण करप्रयोगैः ।
 इतीव वैराजलदोऽपि धाराकैर्ममर्दाम्बुजिनीमुखाम्बुजम् ॥ ७१ ॥
 अन्तर्दुःखमभःसरसच्छलेन, तटस्थमाद्यन्महिपीगणस्य ।
 भूमागिनी कजल्लेखितं द्राम्, विधाय चक्षुः किमिवैक्षतान्दम् ॥ ७२ ॥
 मत्ता महिष्यो भुवि पीनपुण्यपयोधराः श्यामतयाऽतिरम्याः ।
 दिनाधिनायेऽम्बुधरेण रुद्धे, स्थाने विचेलुर्विमयं सवालाः ॥ ७३ ॥
 विनाम्बरं योगिजने प्रसाद उन्मादसादः खलु विग्रयुक्ते ।
 दुर्भिक्षनाशाद् दसितेव पुष्पैर्जातिः पयोवाहसुहृन्नरतं ॥ ७४ ॥
 एकातपत्रे जलवाहराज्ये, प्रसूतरे स त्वरतिप्रदेऽस्मिन् ।
 उदङ्करामूः समग्रूत् समग्रा वियोगनाशादिव नीलवासाः ॥ ७५ ॥
 यमुर्वलीकेषु वृषन्मिषेण, सतां मनोभिः सह निर्भलानि ।
 सुभिक्षपक्षक्षितिनायदेशप्रवेशजातक्षणगौक्तिकानि ॥ ७६ ॥

॥ इति प्राष्टद्वर्णनाष्टकम् ॥

अथ समाचारः—

वर्षासु हर्षातिशयादिहैवं, प्रगे मया संसदि सञ्जनानाम् ।
 स्थायीयते ह्युत्तरपूर्वेश्चन्द्राध्यायो निकायः प्रथमोदयस्य ॥ ७७ ॥
 श्रीमद्भूरोर्वर्णनयानुक्तं, व्याख्यायते शान्तिविमोक्षरित्रम् ।
 ततो यथाहं मुनिपाठनावाः, क्रियाः क्रियन्ते विविधावधानाः ॥ ७८ ॥
 क्रमेण लब्ध्वाभ्युदयं सुपूर्वं, सांवत्सरं पर्वशतैः परीतम् ।
 श्रीधर्मभूमर्तुवितुपट्टे, भोग्यं सदुचानमतिप्रसन्नम् ॥ ७९ ॥
 जनः समासाद्य जिनाधिराजस्त्रैर्भुमोचाङ्गमलीनमावम् ।
 तद्धर्मकर्मोत्सवदक्षिणः, शरत्प्रसत्त्या जलदस्तयैव ॥ ८० ॥
 गुरुपदेशोदमरैर्नारणां, प्रशान्तिमायात् प्रतिधानलोऽपि ।
 इरन्मदः खेऽपि शशाम नाम, स्थाने मुनेरागमनाच्च किं स्यात् ॥ ८१ ॥
 दीनेषु दानानि वदान्यलोकः, प्रचक्रमे दातुमिहाक्रमेण ।
 तदग्रतो दातुमिवोत्सुकोऽन्दस्तदस्त्रलो स्थापितवान् जलं खम् ॥ ८२ ॥
 न्यवारि भारिः पटहात् पशूनां, जनेन संपूर्य धनैस्तदाशाम् ।
 जलैस्तदाशाः परिपूर्य सर्वा, जगर्जे मेघोऽपि नृमारिवारी ॥ ८३ ॥
 जिनेन्द्रपूजा शुक्लचन्दनासु, श्रद्धालुरापाद बहुवर्णचित्रम् ।
 वैकक्षमेरावतम्बुवाहो, न्यग्भूय पीताग्निमुनिं निनंसुः ॥ ८४ ॥
 क्षेत्रेषु सर्वेष्वपि कस्यशालिः, क्षणैर्यथावापमवाप शोभाम् ।
 आकर्णदेशं शिखयेव पद्मवह्नीय युतः सत्फलसंभवेन ॥ ८५ ॥
 प्रतिप्रदेशं क्रमतः प्रसादं, सर्वा मनोवत्समिषाय नीरम् ।
 निःपङ्कताऽमूढ सुवने द्विधापि, सन्मार्गचारः कमलोदयश्च ॥ ८६ ॥
 निरन्तरयः समवाय एव, पुण्यस्य शस्यो सुसदां स्थलेऽपि ।
 अदीपि दुःपापदशां पिषाय, तच्चैष्टितं श्रीगुरुपर्युपास्तेः ॥ ८७ ॥

अथैवं समाचारसूचनद्वारा सेवाव्यवस्थायने सति क्रमाख्यानं श्रीपरमगुरुस्वर्णन सूचयन् भाग्यवादी आह—

श्रीमद्भूरोर्द्विषल एव शरत्, द्विषल सुपर्णसु सत्ता समस्तम् ।
 यस्य प्रभावात् प्रभुताऽद्भुताऽमृत, तपागणे देवमणेरिवार्या ॥ ८८ ॥
 स्तुतिः श्रीविजयादिदेवसाङ्गाद् गुणानां गणवत्सु स्तुतिः ।
 स्तुतिं विधत्ते तदयं प्रदीपात्, प्रादुष्कृतो दीप इव प्रतीशः ॥ ८९ ॥
 अहो महोर्मिरुतामश्रुचैर्बालं विशालं षड्भाग्यशंसि ।
 प्रत्यक्षमैवेति एव सूरः, सुरांशुप्रेण निबद्धसक्यम् ॥ ९० ॥
 स्वयं वरां श्रीविजयादिदेवैः, सबीकृतो शासनराज्यलक्ष्मीम् ।
 लेभे स्वभाग्यात् प्रभुश्रुताङ्गो, युक्तं यतः श्रीनेतु वीरभोग्या ॥ ९१ ॥
 यद्यिददिष्टैः करवालघाराप्रायैर्विकालः खलु खण्ड्यमानः ।
 नाम्नूत् सुराष्ट्राविषये प्रसारी, ध्यायेत कस्तं न युगप्रधानम् ॥ ९२ ॥
 देवे गुरो सत्यपि धर्मवीरे, याऽऽसीन्मुनीनां शिवपरगम्या ।
 यसाधिपत्येऽमुदितेऽपिभोग्या, साऽमुदतो युक्तमिदं वीरः ॥ ९३ ॥

वराकपाका इव केऽप्यशक्ता, अन्तर्बहिः श्यामलतां भजन्तः ।
नूतं यदाज्ञाविमुखा भवेयुः, पराभवा वा सृष्टप्रवन्धाः ॥ ९४ ॥
पुण्याढ्यभूर्भर्तुरिवेशमाग्यं, कश्चिद्विपश्चिद् यदि वक्ति युक्त्वा ।
तं ब्रूमहेऽशुद्धधियां पुरोगं, क्षोदक्षमो नास्य यतो विमर्शः ॥ ९५ ॥
लन्वप्रशंसो भुवनेऽस्य वंशः, सौन्दर्यमयस्य मनोजवयर्म ।
कलाकलापः सकलातिशायी, धीरेषु रेखा प्रथमा विशेषात् ॥ ९६ ॥
आकस्मिकत्वात् सुकृतोदयस्य, तौल्यं विकल्प्येत विकल्पशिलैः ।
वाच्यस्तदोदाहरणे धुरीणः, सविक्रमो विक्रममूमिभर्ता ॥ ९७ ॥
सौभाग्यकल्पद्रुममखरीयं, डिण्डीरपिण्डीकरणा पयोधेः ।
कृतज्ञतावेणिलताप्रसूनं, गोष्ठीपदं केलिकलन्दिकानाम् ॥ ९८ ॥
श्रीमान् प्रभुर्धार्मिकपुङ्गवानामगण्यपुण्यैर्जनितो विधात्रा ।
वैदुष्यसीमामहसां निधानं, सन्धानमूर्योधचरित्रयोश्च ॥ ९९ ॥
यद्भाग्ययोगेऽस्युदितेऽस्युदीतः, प्रतीतनामा तपगच्छ एषः ।
ज्ञानक्रियाशालिषु निर्विशेषं, सामान्यताध्यक्षतयैव वेद्या ॥ १०० ॥

अत्राहुः—सत्यम्—

किं भाग्यसंवर्णनयाऽनया हि, नयाश्रयात् केवलया बलं स्यात् ।
उपासनाऽप्यस्य गुरोर्गिरिष्ठा, पुण्यस्य देवस्य गुरोः कृतेष्टा ॥ १०१ ॥
आषाढ्यतो ब्रह्मनिषेवणेन, सुरिद्वितीयोऽजनि वज्रसूरेः ।
दूरेः प्रसर्पन् विजितः स्मरस्तत्, स्त्रीभूधनुर्निर्गुणमेव धत्ते ॥ १०२ ॥
दानं प्रकृत्याऽस्य परोपकृत्या, निभाल्य लज्जामलिनोऽवनम्य ।
स्वकण्ठपीठे किमिवाम्बुवाहः, खड्गं तडिद्वण्डमिपादधत्त ॥ १०३ ॥
मन्ये कलेर्भीतिमिव प्रतीतं, धन्यानगरादितपःसमग्रम् ।
गुरौ श्रितं बीजमिवाङ्कुरौघस्तस्मेव शीघ्रं महसां समूहः ॥ १०४ ॥
गाढानुरक्ता दयितेव सुरैर्जने दया चित्तमिव प्रविष्टा ।
तर्त्कि तदीया ननु विस्मरन्ति, भावा विभावालुगताः स्वभावात् ॥ १०५ ॥
अहर्निशं ध्यानविषावधानाद्, भक्तिर्जने शक्तिरिवाङ्गजन्मा ।
स्पष्टैव निष्टङ्गत् एव देवे, गुणा गुणेष्वेव रजन्ति जाल्या ॥ १०६ ॥
अवास्तवैर्द्रव्यबहुस्त्वैः किं, भावस्त्ववस्थार्थसमर्थनं स्यात् ।
तद्भ्यानलेखोऽभिनवेशश्च न्यो, महोदयं प्रापयति प्रसह्य ॥ १०७ ॥
चारित्रलीलालितैर्मुनीन्दुस्तनोति पदकायनिकायरक्षाम् ।
तद्विस्मयान्निश्चलशीर्ष एव, क्षमां निधत्ते कलयैव शेषः ॥ १०८ ॥
उपासना स्वीयगुरोरेन, मुनीन्दुनाऽकारि विकारमुक्ता ।
साक्षी जिनस्तत्र गुह्यससिद्धः, स्वात्मा च देवः सकलस्त्रिलोक्याम् ॥ १०९ ॥

यः स्याद् बहुस्वार्थनिषङ्गतुद्धिः, स चर्मचक्षुर्विषयागुपास्तिम् ।
 करोति तत्त्वे तु निविष्टदृष्टिस्त्रिधापि तत्राम्यधिकं हृदेव ॥ ११० ॥
 अवामनन्ते न मनोऽखिलार्थप्रसाधने ज्ञानधनैर्निर्गीर्णम् ।
 तपःक्रियाबोधनिरोधनावैः, सिद्धं मनः पारदवत् स्वसिद्धौ ॥ १११ ॥

वर्यं तु पश्यामः—

श्रीहन्द्रभूतिः प्रथितोऽस्ति शास्त्रे, श्रीवीरसंसेवनकर्मधीरः ।
 हेतुं पुनः प्राप्य जनप्रबोधादिकं स दूरे विजहार देशे ॥ ११२ ॥
 आदीक्षणाजैनपदान्जसेवी, देवीमिरुद्धीतपशाः सुधर्मा ।
 पश्येयताञ्जुत् स इवैष सूरिगुरोरुपास्तेर्ललितं तदेतत् ॥ ११३ ॥
 तस्मात् कृतं केवलमाग्ययोगव्यावर्णनैर्येन गुरावनेके ।
 कृताश्रयाः सन्ति गुणा यदीहाविधौ विधिर्न प्रमुख्यधीमान् ॥ ११४ ॥
 तदस्तु वस्तु प्रतिपत्तिहेतुः, सेवैव देवैरपि कांक्षणीया ।
 यस्याः स्मृतौ श्रीगुराजमग्रे, अत्यक्षतो लक्ष्यमिवानमामि ॥ ११५ ॥
 एवं विवादे बहुभाम्यलम्बान्, सम्भान् परीक्षारूपे गृह्णाम्यहम् ।
 नमाम्युपाध्यायगणद्विपेन्द्रान्, श्रीमद्विनीताद् विजयामिधानात् ॥ ११६ ॥
 लक्ष्मीसिलक्ष्मीकृतपूर्वैलक्ष्मीः, परः स लक्ष्मीविजयः कविस्तम् ।
 पयोधरस्पर्धनधीररावै, पार्श्वस्थमिवैव बलात्तमामः ॥ ११७ ॥
 प्रभोः पदाम्भोजरसोपलम्भाद्, भृङ्गापितं यैः सुधियां वरेण्यैः ।
 तान् वादसंवाददृशेज्वनम्रानन्वानतः श्रीरविवर्द्धनाख्यान् ॥ ११८ ॥
 लघौ गुरुत्वं च गुरौ लघुत्वं, संस्थापयन्तो भगवन्नियोगात् ।
 शार्ङ्गा पश्यातो विजयाः सदाराधना धनादेर्विजयाः कवीन्द्राः ॥ ११९ ॥
 सतत्त्वतत्त्वामिनिविष्टयोधास्तत्त्वादिसम्यग्बिजया गणीन्द्राः ।
 श्रीहेम-सीभाग्य-जयादयोऽन्ये, गणिप्रधाना गुप्तसन्निधानाः ॥ १२० ॥
 शुक्लोऽत्र हर्षोद्विजयेत् नाम्ना, तथा जयादेर्विजयाभिधेत् ।
 ॥ १२१ ॥
 ॥ १२२ ॥
 पादान्तप्राक्त्वेन लघुर्गुरुः स्याच्छन्दस्तदाविदयते प्रमाणम् ।
 भाष्येऽपि सिद्धं गुणतः प्रसिद्धे, शब्देन जातेर्विषयी विमर्शः ॥ १२३ ॥ इति रहस्यम् ॥
 श्लेषात् कचिलक्षणया कचिद्वा, वैचित्र्यभूत्वत्रयिकद्वयमी ।
 श्रीमत्वमोर्मानसकल्पवृक्षे, विश्राम्यतां रम्यगिरा प्रमोदी ॥ १२४ ॥
 पश्चाद् गुरोर्दृष्टिमुपाग्रवादिराग्राव्यमानं दलमेव देयम् ।
 स्मार्त्यथ कार्येषु जिनार्यतामे(१), भुजिष्यमुख्योऽस्तिवति महत्तमीः ॥ १२५ ॥

तमोगच्छपतिश्रीविजयदेवसूरिं प्रति श्रीविजयसिंहसूरिप्रेषिता

[९] — विज्ञसिका —

[आदौ श्रीमहावीरजिनवरमस्कारः ।]

स्वस्तिश्रीमुद्यदुद्यद्द्युसदधिपनमनौलिमौलिस्वरत्न-प्रोत्सर्पदीप्रदीप्तिप्रकरद्वारमरोन्मद्यमूर्तिः स्वयं यः ।
चित्रं नानाभवाविर्भवमयसलिलोन्मज्जदङ्गिमज्जेभ्यः, प्रसूर्जकृत्तिभाग्यो जगति जिनपतित्सारयेत् स श्रिये स्थात् ॥१॥
स्वस्तिश्रीपृष्ठभासः क्रमणनखसुवः सर्वदिग्भ्रण्डलेषु, प्रांशुप्रत्युग्रचुञ्चजवदिव समाकर्षयन्त्यः स्फुरन्ति ।
सङ्ख्यः किं दत्तुकामाः प्रभवसमरमा अच्छदिग्वैभवस्य, यस्मोर्वैर्वयमावं नयतु स भगवान् माघदन्तर्विपक्षान् ॥२॥

स्वस्त्यस्माभिः समत्वं किमवयवनलैस्तज्जिनेन्दोः पदानां,
लब्धुं शक्नोति साकं स्वदशशतकैरप्यहो ! व्योमरत्नम् ।
यस्मादन्तस्तमोषा वयमिति च हसन्त्युच्छ[ल]द्भिः करैस्तं,
यत्तादोद्यन्नखौघाः स मयि निजदृशो[श] तुष्टिपुष्टि विदध्यात् ॥ ३ ॥

स्वस्तिश्रीसमवापि वीरभगवत्यादहयं स्तान्निजाद्वैतध्यानविधानशुद्धमनसां तच्छ्रेयसे भूयसे ।
नम्राखण्डलमण्डलप्रतिफलनमौलिस्वरत्नमालालीसुमनोव्रजः किमपि तत्तेजोऽभजद् यद्वृणात् ॥ ४ ॥
स्वस्तिश्रीप्रतिवद्धरागरसिका यत्पादकामाङ्कुशाः, प्रोच्चैः स्वीयकरप्रसारकरणैः संसूचयन्तीति किम् ।
अस्मद्वच्चराश्रितौ भगवतो ये रक्तचिताः स्वयं, ते केनोर्ध्वगतिं भजन्ति सततं निदिधृद्य सद्यस्तमः ॥ ५ ॥
स्वस्तिश्रीरिति यस्य शस्यचरणाम्भोजन्मयुग्माश्रितेः, श्रीरेव प्रतिवासरं समभजत् स्वस्तिन् प्रकृष्टान्वयम् ।
मन्ये तच्च विचित्रकृद्भगवतो यद्वक्तियुक्ताङ्गिनः, सद्यः स्वस्तिसमन्विताः प्रतिमवं भूयासुरस्मिन्न के ! ॥ ६ ॥
स्वस्तिश्रीरिव नः समाश्रयकृतेरासाधतां बन्धतां, स्वर्लोकादिजगद्वेषेषु भविनः संवीक्ष्य किं सम्मुखम् ।
जल्पन्तीति करप्रसारकरणाद् यत्पादकामाङ्कुशाः, स श्रेयस्तनुतां सतां स्तुतिभृतां तां तां ततां तां पुनः ॥ ७ ॥
स्वस्तिश्रीर्बहुरूपिणां समभजद् विद्यां यदहिश्रयात्, तद्वक्तिप्रणताङ्गिनोऽनुगमनाद् यस्यानुभावात् स्फुटम् ।
तत्सत्यं यदनेकनम्रप्रविमिस्तत्पादकामाङ्कुशश्रेणीषु प्रतिविम्बितैः प्रतिदिनं कैः कैर्न साऽऽसाधते ॥ ८ ॥
स्वस्तिश्रीपरिमृषिताः प्रतिदिशं यत्सन्नखाभीशवो, दीप्यन्ते किममर्षतस्त्विति सदा रक्तास्तमोर्ध्वसिनः ।
अस्मद्वक्ति[कृ]तां कथं परिमवलेतज्जगज्जन्मिनां, स श्रेयोव्रततीततीनवधनः श्रीवर्धमानः श्रिये ॥ ९ ॥
स्वस्तिश्रीप्रतिपूर्णतां तनुमतां दत्तां स वीरप्रभुर्यसोद्यन्नखराः करैर्दिशि गतैः किं ज्ञापयन्तीत्यहो ! ।
अस्माकं द्युतिनिर्देशेषु विहितैः खानैः शुचीभूय भो !, श्रीमन्तः ! प्रतिपद्यतां नतिभृतेः शस्यात्मतां जन्मिनः ॥१०॥
स्वस्तिश्रीस्मितवारिजन्मवदना वक्षःस्थलस्यायिनी, मुक्ताहारलेख यत्क्रममवस्फूर्जन्नखानां ततिः ।
तस्याः किं स्फुरदोष्ठसंक्रमणतश्चक्षुष्यवालद्युतिर्भाति स्वस्ति तनोतु वः स भगवान् श्रीवैशलेयो जिनः ॥ ११ ॥
स्वस्तिश्रीततिसन्नः परिणमत्स्वभापैः स्वयं मूर्ध्नि यान्, धृत्वाऽऽसादि समस्तशस्तकमला दुष्टाहंसां च क्षयः ।
लिप्सोस्तनुलनां ह्रियोऽपि नहि तेनोकैः पुरस्कृतः, सूर्य यस्य नखाः करैरिव हसन्त्येवं स वः श्रेयसे ॥ १२ ॥
स्वस्तिश्रीजनकोऽस्तु यन्नखततिर्भास्वत्करैः संनमत्, सन्मौलिं परिभूज्य सम्मुखदिवाऽऽलोकेति वक्ति स्फुटम् ।
चेदभ्यन्तरदुस्त्वोद्विग्नपरास्ततः स्वचित्ते स्थितिं, धत्ताऽऽस्थितितः प्रयाति न कुतो यस्मात् तमः सर्वतः ॥१३॥

तस्यास्त्वस्तु जिनेश्वरस्य चरणोद्भूतश्रमभृता-स्फारीमूतनखोत्तरस्य च रवेः साम्यं कुतश्चिद् गुणात् ।
एकं किन्तु समाश्रिता अपि विमामाचयचमोनाशिका, नीचैस्त्वस्माश्रितास्तु नितरामुचैर्गतिं प्राप्नुयुः ॥ १४ ॥
स्वस्तिश्रीगरिभागरिष्टभगवान् ससुण्यपुष्टः प्रभं, शिष्टानां श्रयतां सतां यतिमतां तन्यात् प्रकृष्टं(ष्टां) श्रियम् ।
यस्योद्यन्नखरोच्छलत्करभरः पिण्डीकृतस्त्राक्यते, रागः संस्तुवतां जयादिव पदे लभोऽस्ति रागोऽयथा ॥ १५ ॥

स्वस्तिश्रिया समधिगम्य यतः प्रसारं, मन्दारतो म्रततिवन्मस्तां प्रजग्मुः ।
सच्छायकायुरुचिरः शरणं भवान्तर्ध्रान्ताङ्गिनामिह स मोक्षफलं प्रदत्ताम् ॥ १६ ॥
स्वस्तिश्रीमाञ्जनसुदर्पणमण्डलेषु, यः पश्यति स्ववदनं नतिकृतं प्रभाति ।
श्रीवर्धमान इव कः खलु वर्षमानो, न स्यात् स यन्नयविदुक्तिरनन्यथा स्यात् ॥ १७ ॥
स्वस्तिप्रशस्तपदपद्युनर्मवश्रीसंक्रान्तमद्भुततरशि चिलोकयन्ति ।
पद्मं तडाग इव चयत्रममर्त्यगौर्यंश्चित्रं तदत्र जडतोपचितं न तद् यत् ॥ १८ ॥
स्वस्तिश्रियाऽऽश्रितविशिष्टपदारविन्दहृन्मुखस्य यस्य जिनपस्य समाश्रयेण ।
वामोदलन्धिरभवन् मधुपायितानां, चित्रं समापि मधुपत्वमहो ! नैतैर्यत् ॥ १९ ॥
स्वस्तिश्रियं प्रययतात् प्रथितां स देवो, यस्य प्रभोर्जगति चित्रकर्तं चरित्रम् ।
स्वर्वासिमौलिमणिकान्तिजलाशयेषु, स्वस्नानतोऽतिविमलीकुस्ते स्म तान् यः ॥ २० ॥

स्वस्तिश्रीभिर्भोस्त्वदस्याऽङ्घ्रियुग्मं, यत् सँस्त्रामिः श्रीयते तच्छ्रयेण ।
यद्द वृक्षैः सङ्गतेश्चन्दनस्याऽऽमोदाक्षिर्भूयते नैव कैः कैः ॥ २१ ॥
स्वस्तिश्रीभित्त्पदं शिथ्रिये आ(स्त्रा)म्, मत्वा तत्त्वाश्रित्य वाष्ठां किमाह्वाह् ।
यस्मादस्मिन्नो तदन्या भवान्तर्ध्रान्तिश्रान्तश्रेणिकानां पदासिः ॥ २२ ॥
सत्पादाम्मोजन्मप्रसाहितं यत्, तस्मात् तत् स्यात् तस्मिन्नावलम्बिः ।
सुक्तं यत्सान्वर्यच्छिर्विधातुर्यद्वलोके शीतरविमः सुधांशुः ॥ २३ ॥
मन्ये गत्वा तत्पादाम्मोजपचा, चौर्यं पद्मं तोयदुर्गं प्रविष्टम् ।
पश्चाद्[दा]दचौरवत् तत् तदादि, तस्माच्छ्रेयन्तःपुरःस्थापितां नो ॥ २४ ॥
तत्तन्नापि प्राप तत्तुल्यभावं, किन्तु स्वस्मिन् दूषणं पङ्कजत्वम् ।
सुक्तं यस्माद् यद् यदूर्ध्वं विपद्ये, स्वः सल्लोकसत्तया किं तदन्यत् ॥ २५ ॥
साम्यानासौ स्पथितसामवत् तत्, पद्मं लम्बाऽभाषपानीयदुर्गम् ।
मत्वा तत्सत्पादपद्मः स्वरूपं, मन्ये जज्ञे कोपयोपात् स रक्तः ॥ २६ ॥
पश्चाद्भूत्वा वज्रचक्रादिचक्रं, तत्पादस्वत् स्वीयलक्ष्म्या विगाय ।
अप्युच्चैस्तं जाव्यदुर्गप्रमेदं, सल्लोकानां निर्भिमीते तदादि ॥ २७ ॥
तस्मान्मन्ये तत्पादस्यैव नीत्या, पद्मश्रेणिः कम्पतेऽद्यापि नित्यम् ।
गुणद्वयुरेयिताहृच्छलेन, किं नैजं तं तोयदुर्गं प्रविश्य ॥ २८ ॥
चित्रं चित्रं यस्य सत्पादपद्मो, नीरामोऽपि स्पष्टरागी स्वयं यः ।
भक्त्या नम्रप्राणमाशु दिवाऽपि, तद्वर्ता यत्तद्विषेयज्जनानाम् ॥ २९ ॥
तं लम्बाऽपि प्राणमाजो भजन्ते, तन्नः सिद्धिद्वद्वाचं परम् ।
चित्राचित्रं तत्सतामेति चित्ते, किं वा सन्तोऽचिन्त्यमाहात्म्यमाजः ॥ ३० ॥

किञ्चिन्निजध्यानविधानतो यो, नयँल्लोकीं निजवश्यमावम् ।
 विश्वत्रये यः किल पूज्यतेऽर्हश्चित्रं स लेभे नहि धूर्तमावम् ॥ ३१ ॥
 य उत्तमानामिह मध्यवर्ती, जहाति नो मानसतस्करत्वम् ।
 विचित्रकृत् तस्य चरित्रमेतत्, श्रीवर्धमानस्य विलोकयन्तु ॥ ३२ ॥
 धत्ते स वज्रप्रमुखान् स्वपाणावपि स्फुटं हन्ति विपक्षपक्षान् ।
 निश्छिद्य पापानि तथापि लेभे, सिद्धिं स्वयं तत्खलु चित्रकर्तुं ॥ ३३ ॥
 चोद्यं कथं मुक्तिपदप्रगामी, भवेज्जिनेन्द्रस्त्रिशलाङ्गजन्मा ।
 अद्यापि यावन्महतां मनोभ्यः, स्पष्टं समाप्नोति न यश्च मुक्तिम् ॥ ३४ ॥
 चित्तं सतां वासगृहं विधाय, तत्र स्थितस्तद्विमलीकरोति ।
 यः श्रीजिनाधीश्वरवर्धमानश्चित्रं तथाप्येष ममत्वभृन्नो ॥ ३५ ॥
 यं संस्तुवन्तः पुनरेव निन्दापरायणाः स्त्रोचितामभ्रवन्ति ।
 शुभाशुभं यच्चरणाद् विचित्रं, स रागविद्वेषहरस्तथापि ॥ ३६ ॥
 अगम्यलक्ष्मीरपि योगिनां यो, न दानदाता तदपि क्षमायाम् ।
 तदेकरक्तात्मिजनम्रजस्य, चित्रं तथाप्येष समीहितप्रदः ॥ ३७ ॥
 येभ्यो जिनाधीश्वरयोगभृद्भ्यः, कदापि नो द्रुतरं भवान् यः ।
 तेषां न दत्ते निजगम्यभावं, चित्रं स कार्पण्यधरः कथं नो ॥ ३८ ॥
 जिनाधिपानां कलनीयरूपं, किञ्चिच्चरित्रं भुवने त्वदीयम् ।
 जाग्रन्महिम्नाऽपि निवासगेहं, मनःकृतं यत्परमाणुरूपम् ॥ ३९ ॥
 स्वस्तीन्द्रिा यस्य सदैव सेवां, तदेकलुब्धा सरसां विधत्ते ।
 सच्छङ्ख-पद्मावपि यो भिमर्ति, स्वपाणिपसे स तथापि दुर्गतः ॥ ४० ॥
 भक्तिप्रगल्भाङ्गभृतां मनोन्विमर्ध्य वचोवीचिगणास्तु यन्तः ।
 यथा यथा जगमुरो ! तथा तथा, चित्रं धभूलेजडाशयं तत् ॥ ४१ ॥

[गानाविचित्रालंकारमयानि पद्यानि ।]

जनानां विहितामोदं वन्दे श्रीवीरतीर्थपम् । परमश्रीप्रदं देवं दमकानननीरदम् ॥ ४२ ॥ — सुरालवन्धचित्रम् ।
 जनय श्रीजिनाधीश ! भववारक ! सन्मत ! । तत्त्वज्ञ ! ज्ञत्वतत्सार ! रसांतं तत् तं ततः ॥ ४३ ॥ — त्रिशङ्खम् ।
 जञ्जनीतु ततं सातं तत् स मेऽर्हन् ! सदा भुवि । विशुर्दासजगद्भोक्तः कलोदयिकलायुतः ॥ ४४ ॥ — शङ्खः ।
 जम्भजिद् भक्तिभरमायु यस्य तं संस्तुवे समम् । मतिमन्तमहं मलयमममत्वमतामसम् ॥ ४५ ॥ — चमरम् ।
 जगत्तारकविस्तारि गम्भीरस्ववाक्चयम् । यशोभरलसद्राजजगद्भ्यासततश्रियम् ॥ ४६ ॥ — श्रीकरी । युगमम् ।
 जय त्वं जगदानन्दप्रद ! प्रास्तमहद्भय ! । यन्नसः(?) स्तुतिकृद्भिश्चदैवतो दमयोदरः ॥ ४७ ॥ — हलवन्धः ।
 जन्तुजातजयश्रीस्तु, तन्याद् वः परमं पदम् । दरभूच्छायसद्गततर्णिश्चद्विद्वदयतः ॥ ४८ ॥ — भङ्गः ।
 जगदुद्धृतिमातन्याय्यायवल्लीपयोधरः । रक्षितानेकभूपालो गतिवर्जितसामजः ॥ ४९ ॥ — धनुः ।
 जय श्रीकरपङ्कज ! निजामलकुलध्वज ! । जगदुद्धर वीर ! त्वं प्रमदप्रकरं ददन् ॥ ५० ॥ — द्वाभ्यां खड्गः ।
 जनुर्जराभहाकंससम्भेदसुरपातुज ! । जलोद्यत्सदृशनारावराजहृणभरो जनुः ॥ ५१ ॥ — शक्तिः ।
 जग्निनां भङ्गलघातं जनय श्रीविभो ! ततम् । शमश्रीलठनाहूतसङ्ग ! विश्वविबोधकृत् ! ॥ ५२ ॥ — छत्रं । शुग्मम् ।

जहीदि भगवन् ! नित्यं मदं तनु नुतं दमम् । कुरु भक्तियुतं लोकैर्नगधीर । रवीगण ! ॥ ५३ ॥ -रयः ।
 जगतीगतसत्कीर्तिर्जितनिर्जितदुःस्मरः । रक्ष ततोऽरुमिद्धी(दी?)र, सुमनोमनदत्त स ॥ ५४ ॥ -कलदाः ।
 जप दासे भवोत्सपरदानप्रदः सतः । दादी(दा?)नय । रमादेवौ सेनघनवरप्रभ ! ॥ ५५ ॥ -अर्धभ्रमः । युग्मम् ।
 जज्ञे येन घृता सर्वा सहृद्धिः सिद्धिगामिनी । भजे तं तपद्गुह्यपतपसं सकलं जिनम् ॥ ५६ ॥ -दारः ।
 जग्मुर्यस्माद् विपक्षौषा भजेयं भवमेदकम् । कम्बुकण्ठं कलाकर्म रंकातककर्म तक्रम ॥ ५७ ॥ -मुद्रः ।
 जवात् त्यक्त्वा मदं मय्य ! भज सन्ततमीश्वरम् । रजनीनाथवदनं गत्याऽसममतङ्गजम् ॥ ५८ ॥ -वज्रम् ।
 जडतभेदिपादाम्भोजन्मानं जिनपुङ्गवम् । जनतातारकं वन्दे, जपाप्युपौषपूजितम् ॥ ५९ ॥ -सखिः ।
 जह्वास्तम्भयुगश्रीभिर्जितयुगण्डां(गण्डं) लसत्प्रभम् । भक्तियुग्मं भविसम्प्राप्तमोरविकरं परम् ॥ ६० ॥ -ध्वजद्वयः ।

कल्याणवत्कान्तकरो जनम्रजकष्टातिभिर्गुणायकज्ञे विभावसुः ।

कल्याणवृन्दानि करोतु निर्ग्रेमः, कलायुतः कलङ्करो नमःकरिः ॥ ६१ ॥

जयश्रियं चेद् वरितुं समुत्सुकास्तत् प्रेक्षलेयं भजतां कर्म न तत् ।

शदीयसत्कीर्तिसुपर्वणिष्पन्ना, निर्मोति नित्यं विमलं जगन्नयम् ॥ ६२ ॥ -अष्टारचक्रम् ।

आनन्दनं जनमनस्यनयेन मान-श्रीनन्दनविनयनं विनतिं नयैनम् ।

नूनं जिनं विनयनप्रनरा नरेनं, पीनध्वनद्वचनध्वनस्वनमानतेनम् ॥ ६३ ॥ -२८ दलकमलम् ।

सुरनरभरपरारणं, रदरम्यरमारतारतरवक्त्रम् । सुरवरकारस्करमारहरमरं वरकरं धीरम् ॥ ६४ ॥

स्मरपरवरकरचरणं रतिरकरं दरहरं निरस्तारम् । नरवारपरस्थितरपरमारं मारमारहरम् ॥ ६५ ॥ -यमलम् ।

विनमे नमतं तेन विनतं नयिनन्दनम् । भिन्नं मानवनं ध्यानस्थानं सन्नयनं जन ! ॥ ६६ ॥ -गोमित्रिकात्रयम् ।

मादान्तरायमदनोत्कटदुष्टकुम्भिकुम्भिद्विपन् प्रवरभागतभीतिनीतिः ।

नीतिप्रयुक्तनतसङ्गतपाददामादा मानवान् प्रति कुरुव जितेन्द्र सन्याम् ॥ ६७ ॥ -दर्पणः ।

संसारपासारप्रथलसमहाकष्टक(कृ)वकवासः[ ], संयुक्ताम्भोचिसाधिमुडदसमनृणां पातृपाञ्च्रीविलासः ।

सत्त्वान् पायादादत्त मय सङ्कुशलस्वारहारप्रकाशः, सर्वज्ञः भलसतः प्रणतसततसत्सिद्धिसिद्धिप्रदः सः ॥ ६८ ॥ श्रीशक्तः ।

श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः, श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः ।

श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः, श्रीवर्धमानभगवानसमानमानः ॥ ६९ ॥

हरयं वर्णनपद्धतिं प्रणयतां नानाविधालङ्कृतिश्रेणीभूषितनैकवृत्तनिवहैरानन्दनं सर्वतः ।

नत्वा तत्त्वविदां महोनिषिमिगं सेद्धार्थीथैद्वरं, ह्रीं-श्री-शुद्धिनिवासमन्दिरमहो ! सस्कृतीर्कितिश्रियम् ॥ ७० ॥

श्रीमहावीरजिनप्रणामकरणपद्धतिः ।

[अथ यम शब्दाधिपतेर्वर्णिकासः, तन्मगरीवर्णनम् ।]

अथ सा नगरी नरामरासुरसङ्घस्यकारिणी परा । पयिकैः प्रथमं निजगतेरतिथित्वं समनायि चक्षुषोः ॥ ७१ ॥

परिरीय तदेकमन्दिरं, नवनव्यं प्रथमानयुत्सवम् । अपि तैर्जनितं विचित्रितैरिव जीवद्भिदो ! सविस्मयैः ॥ ७२ ॥

वारवर्त्मविवातनस्ततो, विषयीभूतविनोदिवस्तुनः । विशदस्पदमेतत् तां पुरं, परमानन्दपदं विजङ्घिरे ॥ ७३ ॥

तदवैक्षणतः स्वचक्षुषोः, किल निर्माय सुपारणां ततः । पुरि तत्र विमेनिरे निर्जं, स्थितिमाधाय कृतार्थमागमम् ॥ ७४ ॥

स्फटिकाद्रिसमस्फुटस्फुरत्स्फुटिकागारकाकरैरिव । दधती परिहासिकां तु या, प्रथितायास्तत एव किं दिवः ॥ ७५ ॥

किल तत्र समस्तवस्तु यत्, सकलं तन्नगरे सदूषणम् । सकलद्वतया त्वनीद्वयं, नगरेऽवास्ति तदद्भुतत्वभृत् ॥ ७६ ॥

-अर्पितः कुलकम् ।

तथा हि—

धनदः पुरितत्र योऽस्त्यहो !, स पुनः किं पुरुषेश्वरः स्मृतः । इह ते प्रतिसौधमद्भुता, विजयन्ते नवनव्यभोगिनः ॥ ७७ ॥
 किल तत्र य ईश उच्यते, स च षण्डः ससुतोऽस्थिमालिकः । इह ते शतशो विरेजिरे, सुपुत्रोऽनर्घविभूषणं महत् ॥ ७८ ॥
 न च तत्र तपोगुणाश्रिता, सुमनःपङ्क्तिरहोऽवतिष्ठते । इह सा च तदादिसद्गुणानलिकैलप्रवरास्पदं मुदा ॥ ७९ ॥
 अपि तत्र महत्सहो ! वने, किल पञ्चैव चकाशिरे द्रुमाः । कुसुमैः सुरमीकृतान्तरे, विभिनेऽस्यामपसंख्यपादपाः ॥ ८० ॥
 विदुषाधिप एककः पुनः, स तु गोपाधिपया प्रसिद्धिमाक् । इह वासकृतः परःश्रुता, विजयन्ते त उदोत्तरश्रियः ॥ ८१ ॥
 न गरीयनगरीयसो गुणानिति तस्या अमरावती पुरी । अनुगच्छति किं यदत्र चै, स्फुरति श्रीमहिमा प्रभोमहान् ॥ ८२ ॥
 विविधामरलज्जालयोत्थितमल्लान्दहतस्ववेयतः । प्रणमत्करसङ्घतः पुनर्दिवि वैचित्र्यमधाद् यतस्त्रियम् ॥ ८३ ॥
 धुविमानविमानताकृतोऽतिविशिष्टस्वगिरिष्ठचर्मिणाम् । स्फटिकोपलकल्पितालयाः, किमु तद्दानजकीर्तयो बभूवुः ॥ ८४ ॥
 विधुभिर्बभिलस्त्रमौ ... बहुरूपालिकनेत्रतामृतः । स्फटिकाग्रिमविग्रहा गृहाः, किमु नाऽऽपुर्णजगं गणेशताम् ॥ ८५ ॥
 रविकान्तमयालयाभया, कृतमार्तण्डभिया यया रयात् । वदनं सदनं कुतीर्थिनामदधत् प्रापितमीतिदुस्तमः ॥ ८६ ॥
 प्रस्तायतया पताकयाऽऽवृणते चञ्चलया यदालयाः । निजकाञ्चनकुम्भसन्निभं, समवेक्ष्य धुमणिं स्म लज्जया ॥ ८७ ॥
 विमलाङ्गभृतां शिरःसु नः, सकलङ्काः स्थितवान् कथं भवान् । इति यन्त्रिलयाः पताकया, ददते चन्द्रमसोऽजिताडनाम् ॥ ८८ ॥
 परमार्थभृतोऽमलारमनः, सकलङ्का विकलङ्किनः पुनः । निगदन्त इदं यदालयाः, शशिलक्ष्माऽऽवृणते ध्वजोच्छ्रयैः ॥ ८९ ॥
 सततं पुरतश्च प्रुष्टतः, प्रसरञ्जलमणीगृहस्तिपा । परिचुम्बितदृष्टभूतलास्तृणबुद्ध्या पशवोऽभवन् नताः ॥ ९० ॥
 यदगारशिरःस्थैरिर्कोद् घटितस्पर्धघटोपलब्धितः । अभवद् धुमणिग्रमाञ्जिज्ञि धुनदीपप्रगणो विकाशमाक् ॥ ९१ ॥
 सुदतीवदानुविम्बतो, यदगरे विधुविम्बशङ्कया । कृतपञ्जरसंस्थितिर्दिवा, विकटं कूजति चक्रमण्डली ॥ ९२ ॥
 निशि तारकविम्बितेक्षणच्छशिकान्तालयमितिभूमिपु । कजबुद्धिभृतो न तत्तलजुर्मधुप्रास्तान् धृतवार्मधुग्रमाः ॥ ९३ ॥
 विपदायतवर्त्मगाहनादिव किं खिद्यति शीतदीपितिः । गलदच्छसुधाभिषादिति, व्यजनन् वीक्ष्य यदालयव्यजः ॥ ९४ ॥
 शशिकान्तजयद्वहावली, विगलद्धारिश्चरा धर्मौ निशि । स्वभया विजयादिवाभवत्, श्रमस्त्रिधा धुविमानसन्तते ॥ ९५ ॥
 अत एव किमत्र मीयते, युसदैश्वर्यभृता कृता इव । प्रतिविम्बिततारकोत्करच्छलतः सत्कुसुमौघवृष्टयः ॥ ९६ ॥—युगम् ।
 परिकीर्णमणीन् यदापणखल इङ्गालविद्या व्यलोक्य तान् । अग्रहणोचितविक्रमोऽभवन्नगरे यत्र चकोरपक्षिणः ॥ ९७ ॥
 गुरुपादविलोकनेच्छया, दिव एव, धुपुरी तपस्विनी । अभवत् परिखाभिषादसौ, सन्निमित्तो हि विधिविधेयजः ॥ ९८ ॥

क्रमतस्तपसोपलभ्य सा, स्वमभीष्टं पदसेवनादि यत् ।

चलवीचिजलानुविम्बितच्छलतो नृत्यति किं प्रमोदते ॥ ९९ ॥—युगम् ।

न चमत्कृदिदं क्षणेऽगुणं, प्रथमे द्रव्यमतर्कितार्किकैः । प्रथमानगुणा....., सह यद्यत्र जनुर्जनेर्दुः ॥ १०० ॥
 गुणिनां गणनातिगा गुणाः, पुरि यत्र प्रसरन्ति सर्वतः । इव तद्भव एव कीर्तयः, परिपूर्णन्दुविभा इवामलाः ॥ १०१ ॥
 अपि यत्र च सङ्घ ईप्सितैः, किल वर्षलखिले महीतले । अभवत् समशस्त्रस्तुनः, परिलुब्धिसुखिनस्ततोऽर्धिनः ॥ १०२ ॥
 अपि राजसमं विरेजिरे, कृतिनो यत्र विशिष्टदीपयः । अतिनिर्मलतामिताः पुरीललनाहारसमानसम्पदः ॥ १०३ ॥
 जिनशासनमग्र्यभूषणं, शुशुभे यत्र दण्डं जनव्रजः । नगरी पुनरेव तं ततो, वसुधायमण्डलेव तां पुरीम् ॥ १०४ ॥
 अधिगम्य कलाः सदीप्तिता, किल जगुर्गदनेकनागरान् । कमलासुतमित्रमुन्नता, इव सर्वाः क्षितिस्त्वरम्पराः ॥ १०५ ॥
 अपि यत्र निवासिनः धुनः, सदृशोपममुदन्वतः कुतः । अपि दिक्षु विदिक्षु विद्युतं, गुणरत्नैरितरस्य यत्तयः ॥ १०६ ॥
 नयशाश्वमनन्यथापदं, जनतोदाहरणान्नयत्तदः । तपनीयमिव सशुद्धितां, कपपापाणपरीक्षणीक्षणात् ॥ १०७ ॥
 इति रम्यगुणालिम्बिता, नगरी नागरनगरीभृता । जयति प्रथिता विवित्रकृतं, स्वमया भूतलवर्तितेतसाम् ॥ १०८ ॥

अपि च यस्याम् -

वराकाराः स्मराधारा राजन्ते मृगलोचनाः । कलाकलापराजिन्यो न्यस्तकण्ठैकभूषणाः ॥ १०९ ॥

सारागारावलीचारुचषाध्वस्ततमोभराः । गुणप्रणयिसद्मरञ्जितामरमण्डलाः ॥ ११० ॥

रुचिरानेकसदस्सुविस्मितानन्तमानसाः । लुलन्मुग्धकनीवक्त्रकान्तिस्मितलसदिशाः ॥ १११ ॥

गुणवत्यः स्फुरद्भारा रुचिरद्युतिभासुराः । नानाविहितशृङ्गारा सज्जतीनपयोधराः ॥ ११२ ॥

जयन्ति समलङ्कारास्तेजस्विन्यः कलस्वराः । पुरीगौर्यो मनःसारा लीलया रतिजित्वराः* ॥ ११३ ॥

— चम्पकमण्डितसिंहासनवन्धः ।

माराग्र्यशस्त्रस्फुटदीप्तिराजीराजीवनेत्रातिगुणामिरामाः ।

रामाङ्गनाशीलगुणाः सुरामा रामालिवत्प्रभृदस्त्यनामा ॥ ११४ ॥ — दर्पणवन्धः ।

॥ यत्राऽऽमाप्रभमन्दिराणि च मही या संशयाऽनेकशो, उशोकं श्रीदल्लदृशा वितनुते श्रीभाजनं भासिनी ।

तत्त्वातत्त्वविचारसारचतुराली सत्सलीलं सदा, दासश्रीतत्तत्तद्वृत्तमहादानं मुदा तत्त्वभृत् ॥ ११५ ॥ — मत्स्यगुणम् ।

रत्नत्कासारसारं जलभरनिभृतं कोककोट्याब्जनीरं, लम्पानन्तल्य शस्यशिविरममलं सारसानन्दधारम् ।

रत्नौषधमद्भुद्भ्रमसुमरविमलाशोभिसोपानमालं, लघोधृद्धङ्गव(१)लाद्वज्रजलततीराजि राजत्यजसम् ॥ ११६ ॥

— श्रीवत्सः ।

॥ यस्यां पुर्यां सदाऽऽरामे नन्दनप्रतिभोषणे । उत्फुल्लकुसुमश्रेणीविकाञ्चितदिगन्तरे ॥ ११७ ॥

सदालवालं किल रत्नविभूतं, हन्ति प्रसारि स्फुटदुस्त्रमस्तमम् ।

विभ्राजि सत्काननमद्भुतं तरोः, सानन्दलोकाश्रितमुन्महःश्रि ॥ ११८ ॥ — युग्मम् । सारावत्समुदचित्रम् ।

यस्मिन् महाहारिगुणो नरोपो, ललकलोद्ययत नः स सम्पत् ।

चम्बचरित्रः सुसुमालिततत् कृताततश्रीपरमेष्ठिपूजः ॥ ११९ ॥

॥ यस्यां सदा दानरुचिभिदाख्या, ससंमदा सत्समरूपपट्टी ।

वरं रामा ललना हि नानाशृङ्गारम्याऽपगताभिमाना ॥ १२० ॥

यत्राऽङ्गनानामसमो महस्वी, गाङ्गाम्बुदीप्रभम् एव वर्यः ।

गुणो नरात् सन्ततमोददो दोषभेदवत्ताद एव भाति ॥ १२१ ॥

यदिभ्यसत्सदने नगेन्द्रमामलश्रीश्रिततारम्यम् ।

॥ सत्सं त्यजद् ध्वान्तभरं सुशंतं, रराज जम्भारिविमानतुल्यम् ॥ १२२ ॥ — चतुर्भिर्द्वैतैर्नन्दावर्तवन्धः ।

सद्वासोपप्रवित्राजमाना, नानागुणौषा प्रति सन्निवाधम् ।

सद्वासना सल्ललाऽस्ति यत्र, त्रपालरुचयशशां निवासम् ॥ १२३ ॥ — भद्रासनवन्धः ।

दैवतेन्दुमुखी जिष्णु रामासङ्गः स्फुरद्भवाः । राजते स्वर्णराजिध्रीयश्रासंल्यकलावली ॥ १२४ ॥ — नागपाशाः ।

इत्यादिचित्रकलितं यत्नगरं लेख इव विभातितराम् । विविधालङ्कारगुदं विबुधवज्रवर्णनीयगुणम् ॥ १२५ ॥

॥ तत्र श्रीमति नगरे अचरद्भवाऽदसंज्ञके नगरे । विविधविलासद्विषये तातपन्द्यासपूततरे ॥ १२६ ॥

[यस्मिन् स्थाने विहसिलेखकमूरिणा वर्णयितः कृता, तत्स्थानस्य वर्णनम् ।]

अम्रंलहानि सुधया धवलीकृतानि, देवाधिदेवमवनानि सतोरणानि ।

नानाविधानि पुरि यत्र विमान्ति सम्भग्, द्वारप्रियं किल द्यन्ति पुरेन्द्रिरामाः ॥ १२७ ॥

श्रीवर्धमानजिनराजगृहं विभाति, यस्मिंश्च देवकुलिकाश्रितमद्भुतश्रि ।
किं नीतिरीतिविधिभीक्षुतजातकामः, शृङ्गालिमण्डितगिरीशगिरिः समागात् ॥ १२८ ॥
यस्मिंश्च वीरजिनराजगृहे प्रदीपाः, शोभां दधुः पवनप्रेरणघूर्णिताङ्गाः ।
श्रीमज्जिनेन्द्रमभिवन्दितुमिच्छया किं, भास्वानिवेत इह कल्पितमूरिरूपः ॥ १२९ ॥

विपक्षपक्षक्षयकार्यदक्षो, विराजते यत्र महीमहेन्द्रः ।
विशेषतो न्यायविधेर्विधाता, स्वीयप्रजापालनवद्धरागः ॥ १३० ॥
तस्मात् कलाशालिजनालिभास्वच्छ्रियं दधानाद् गुणराजमानात् ।
भूभामिनीसत्तिलकायमानात्, सरोतरातोऽनिशलब्धमानात् ॥ १३१ ॥
संयोजितश्चारुसुभक्तिमात्रा, भावामिधानस्य पितुर्निदेशात् ।
औत्सुक्यभूमीपतिशासनेन, निमग्नितः रुम्भदधीसखेन ॥ १३२ ॥
उल्लासवान् स्नेहभरप्रबुद्धः, प्रमोदसम्पूरितचित्तवृत्तिः ।

उत्कण्ठया कुण्ठकृतप्रमादः, संयोज्य पाणिद्वितायाम्युज्ज्वल ॥ १३३ ॥
विद्वत्सिकां वितनुते सुविधिप्रधानामानन्दतो विजयसिंहसिंहशिशुः प्रवर्द्धम् ।
आवर्तकैस्तरणिमूर्चिमितैर्विधाय, सहन्दनं विनयनप्रशरीरयष्टिः ॥ १३४ ॥

कृतं यथोद्गच्छति तिरमभानौ, जम्भारिदिग्भूधररत्नसानौ । अश्वस्तविस्तारितमःसमूहे, सचक्रवाकीमुदमादधाने ॥ १३५ ॥
पयोजिनीखण्डितनायकानां, हिमांशुसम्भारजकृत्यकृत्यैः । प्रसारितस्मेरतदीयवक्त्रप्रलम्बनैजप्रयितांशुपाणौ ॥ १३६ ॥
माङ्गल्यगीतध्वनिपूरितोद्यद्दिग्मण्डले कूजति पत्रिपङ्क्तौ । चालार्कैरक्तद्युतिकुङ्कुमौषविलिखधात्रीललनानाञ्जे ॥ १३७ ॥
स्मेरीमवत्सङ्गजुषुङ्गनर्भप्रसुसपदपादपद्मोपधातैः । पतत्प्रभृताद्भुततत्परागसीरभ्यसम्पूरितजीवलोके ॥ १३८ ॥
शुद्धभेरीतततालालीवीणाघवाद्यकणितप्रसारैः । व्यामोहितानेककुविधविधाधरत्रजस्तम्भितसद्भिमाने ॥ १३९ ॥
परद्वसंपट्टनपिष्टसक्तुग्राहुर्भवत्सौरभस्त्रुराज्या । स्वसन्नसंसर्पणपद्मरागशश्वत्समाकर्षितपान्थसार्यैः ॥ १४० ॥
विनिर्मितस्वस्तिकपूरुणायाममाल्यभूषालविराजितायाम् । श्रद्धाभिरामप्रचरार्हताहंतीसम्पूरितायामनिशं समायाम् ॥ १४१ ॥
स्वाध्याये सद्दिधिना श्रीमत्प्रज्ञापना जिनाभिहिता । विविधविचारसालाऽभिवान्यते मोक्षतरुबीजम् ॥ १४२ ॥

व्याख्यानवाचनविधिः प्रथमाङ्गस्तुत्रवृत्तेर्बभूव वरिवर्ति विदां पुरस्तात् ।
अध्यापनं दमिजनेऽध्ययनं स्वयं च, सार्वप्रणीतवरशास्त्रगणस्य शश्वत् ॥ १४३ ॥

योगोपधानवाहनमनिशं तद्योग्यताविशिष्टेषु । सानन्दनन्दिमण्डनपूर्वकमुद्यद् भ्रतोच्चारः ॥ १४४ ॥
इत्यादिधर्मकृत्ये प्रवर्तमाने प्रमोदसन्दोहात् । कृतसङ्केतमिवाऽऽगाद् वार्षिकपवोषि पर्ववरम् ॥ १४५ ॥
तस्मिन् द्वादशदिवसान् यावदमारिप्रवर्तनं प्रकटम् । पष्ठाष्टमादिद्वुस्तपतपसस्तपनं विशेषेण ॥ १४६ ॥
दुष्टकुर्मनिवृत्तिः साधर्मिकोपपन्नं सुसन्तोषम् । श्रीफलपूगफलाद्यैः प्रभावनाविरचनं लोके ॥ १४७ ॥

महोत्सवाद्वैतनवक्षणेषु, सद्विधसम्याख्यसमाजिकायाम् ।
शीर्वाणकारस्करकल्पकल्पस्तुत्रस्य वृत्त्या सह वाचनं च ॥ १४८ ॥

गम्भीरशब्दवधिरिकृतजीवलोके, वादित्रवृन्दविधिवादपूर्वकं च ।
नानाविलासयुवतीजनगीयमाने, श्रीजैनचैत्यपरिपाटिकया प्रवृत्तम् ॥ १४९ ॥

इत्यादिधर्मकृत्यं प्रवर्तितं जायते च (स्म) निर्विघ्नम् ।
श्रीतातनाममन्त्रप्रसादतः श्रेयसा सहितम् ॥ १५० ॥

अपरं—

को दुग्धान्धिवर्मां धमार समरे कीदम्भवेद् भाग्यभा, कः कृष्णाग्रभूः पुनः सुकृतिनः कृत्येषु कां कुर्वते ।
गुण्याद्विप्रप्रतियोधका मयवतः का चन्द्रतुल्यं च किं, प्रद्युम्नरिपुर्जनाः प्रति शिवं गन्तुं वितन्वन्ति काम् ॥

पाश्चात्योऽक्षरसुगममुक्तिर इह स्याद् व्यस्तमानन्दता,

कुर्वे संस्तुतिगोचरं सुविधिना श्रीमदग्राधीश्वरम् ॥ १५१ ॥ — पट्टपदी ।

॥ श्रीमद्विजयदेवसूरिगुरवे नमः ॥

सकलमूलमण्डनमद्भुतं, विजयकारिपदद्वयपङ्कजम् ।

भविककल्पितदानकरं सदा, भवितित्तिप्रकरं कस्याधरम् ॥ १५२ ॥

भविककोकदम्भकमालुभं, जगति विस्तृतवामयशःश्रियम् ।

विमलकोमलकोकनदप्रभक्रमयुगं गजमासुरगामिनम् ॥ १५३ ॥

निजकुलामलपङ्कजकाननासुणसमं समतारससागरम् ।

कर्णकान्तिजितामरमूर्धरं, विजयदेवगुरुं नुतिमानये ॥ १५४ ॥ — परिधिः ।

कमलाकरकर्तारं भूविस्तृतयशोभरम् । लक्ष्मीलीलासु कमलललसत्पाणिपुष्करम् ॥ १५५ ॥

मनोज्ञोयत्कलाधारं तन्वन्तं सूरिं मङ्गलम् । जन्तुसङ्घातकमलकननाम्भोजसोदरम् ॥ १५६ ॥

पमन्यकारिसुकरं द्वयं भाभारमासुरम् । पटिप्रसङ्गणाधारं जनोद्धतिकृतादरम् ॥ १५७ ॥

विशदाचारनिकरं कर्णं प्रभतामरम् । ततकल्कहरं धीरं नरप्रभकृतोत्तरम् ॥ १५८ ॥

रम्यनेकगुणागारं दासीकृतनरामरम् । तिरस्कृतद्वेषिवारं तिष्याद्याराधने परम् ॥ १५९ ॥

कलाभूत्समसंचरकमलं सिद्धिकृत्करम् । नाथं कलाचक्रवातरत्नसन्ततिसागरम् ॥ १६० ॥

विस्तारिज्ञानसम्भारं कोमलक्रमपुष्करम् । कर्पूरभररुक्चौरभन्धुरश्लोकविस्तरम् ॥ १६१ ॥

मासुरानेकचतुरभक्तलोकप्रियङ्करम् । गणनाति[ग]सत्सारं विनतलेकनागरम् ॥ १६२ ॥

तसानन्ततपोवारं भतिमद्भरशुद्धिरम् । संशयालिरसासीरं भवन्नोद्धोषतत्परम् ॥ १६३ ॥

मृदनादिविजेतारं कोपपादपकुञ्जरम् । रत्नप्रितयदातारं कमनीयवचोभरम् ॥ १६४ ॥

दर्शनामोदितापारमव्यमव्यजनोत्करम् । मन्दराचलवद्भीरं गन्धमातृप्रभाकरम् ॥ १६५ ॥

जपश्रीप्रस्तुरहारसुगमाभोगभास्वरम् । गात्रसौरभ्यमन्दारनगप्रतिमताधरम् ॥ १६६ ॥

जगत्सर्वस्तुवेत्तारं लावण्यावलम्बिभन्धुरम् । रत्नाकरसुगम्भीरं कष्टद्विदवानलम् ॥ १६७ ॥

कारुण्यजलनेतारं नारीगीतगुणोत्करम् । नयनानन्दधातारमञ्जतानलपुष्करम् ॥ १६८ ॥

मधुकृत्स्वित्सितारं रत्नयुतिनखोत्करम् । सामरोन्मादभेत्तारं हस्तिसिद्धान्तसागरम् ॥ १६९ ॥

रसहृद्द्वन्द्वमे कीरं काञ्चनयुतिवत्करम् । जिनोक्तानुगगीर्वाणमभीप्सितपदार्थरम् ॥ १७० ॥

भूतप्रेतनिशाचरलम्बधीलभयं करम् । जगज्जनगणाधारं देवदेवीमनोहरम् ॥ १७१ ॥

गुस्तापारङ्गुभारं नुवत श्रीमुनीश्वरम् । मानवाञ्जिजगत्तारं ये समिच्छन्तु महलम् ॥ १७२ ॥

महानन्दपुरीद्वारं जन्तुव्यामोहकृत्स्वरम् । देशनाभिज्ञसंसारं सुरिसन्मौलियोगरम् ॥ १७३ ॥

गुरुं सर्वोपेतिस्तारवेत्तारं हतभीभरम् । [†----- ॥ १७४ ॥]

— कङ्कणकञ्चित्रम् । एकोनविंशतिभिः (त्या?) कुलक्रमः ।

रसेन नन्दनं सारलक्षणं नरकीर्तिरम् । रक्षकं कमलाकारं रत्नद्रुमूषणं स्मर ॥ १७५ ॥

कङ्कणमप्यस्यस्वस्तिक १ चमर २ बीजपूर ३ कमल ४ धनुः ५ स्वपनिका ६ दिचित्रमयस्त्रोकः ॥

कुमत्सुच्छलदर्पकंसप्रणाश !, प्रसृष्टौ मुकुन्द ! प्रवर्हप्रशंस ! ।

ललव्रीतिसद्रीतिकृत्कप्रकीर्त्तौ !, भवन्तं स्फुरद्भानमानौम्यशङ्कम् ॥ १७६ ॥

महानन्तभावारिमालाविशालद्रुमोद्भेदमत्तद्विपेन्द्रैकसारा ।

सदा तावकी नाकिनम्य प्रकुर्यात्, सुमूर्तिः प्रशंसापदं मामगम्यम् ॥ १७७ ॥

चकास्ति प्रभो ! प्रास्तसान्द्रामतन्द्रान्वकारा वचश्चातुरी तेऽतिचन्द्रा ।

नमत्सच्चकोरावलीनां प्रमोदप्रदाने हि नक्तं दिवा सावधाना ॥ १७८ ॥

तितीर्षा यदि स्यादपारं विसारं, प्रसारि प्रतिप्राञ्जसंसारनीरम् ।

कथं तन्न भक्तः प्रभोः प्रत्तसंसारपारस्य कन्त(कं त)क्रयालिप्रकप्रः[म्प्रः] ॥ १७९ ॥

भजेयं भवन्तं भवदम्भनाशं, भदन्ताभयानाभमायेभसिंहम् ।

महायःस्फुरत्तत्त्वसद्भक्तभासं, विसन्तापमानातिसद्येति भीह ! ॥ १८० ॥

—प्रथममध्यमणिहारबन्धः ।

प्रतिष्ठाप्रकृष्टः सुरैर्वन्धपादः, स्फुरत्तीक्ष्णप्रज्ञावताऽगम्यभावः ।

रतीशक्षितिशोभिमानप्रहर्ता, शिवं रातु रम्भासदागीयमानः ॥ १८१ ॥

खरांशुप्रभस्ते प्रभोऽरं प्रतापो, जनान्भोजखण्डप्रमोदैककारः ।

प्रकाशी यतः सर्वदिक्ख्याताकान्तिर्यतोऽनेकप्रद्वेपिघूका असौख्याः ॥ १८२ ॥

तरी कोपमानाऽस्ति ते श्रीसुनीश !, प्रमज्जत्सतः सन्ततं तारणश्रीः ।

प्रभो ! हृत्पयोजे ममैवं विचित्रं, जडत्वं न प्रसृष्टमस्ति त्वयैव ॥ १८३ ॥

द्वतानन्तलोकौघपङ्क्तं मनोजान्वकारापहं संभज ध्वस्तकल्कम् ।

रसायां यतः स्युः स्फुरद्ब्रह्मभाजस्तमोमण्डलं ध्वंसतो नारतीव्रम् ॥ १८४ ॥

जम्भारिमुख्यानतसर्वदेवं, वन्दे सदा प्रास्तकुमानमायम् ।

थमासमश्रीपरिसेवितार्हं, गतामयं श्रीकरमङ्गभाजः ॥ १८५ ॥

नयश्रियं दारितसर्वकोपस्ततस्वर्गीर्वारितपापपङ्क्तः ।

थशोमलः सन्ततवीतशङ्कोऽकोपप्रमुस्तापहरः शिवाय ॥ १८६ ॥

वशाभिगीतोऽवतु सुरिराजो, वन्दारुनृणां शिववर्षकश्रीः ।

विवर्जितावज्ञिनावलीनां, वरेण्यसम्भोषिवचःप्रपञ्चः ॥ १८७ ॥ — पदकरी ।

तितीक्षाक्षमं प्रीतिगीतं मज्जामो, जगत्यां रतिप्रीतिकृचारुगीतम् ।

तिलोत्फुलपुष्पाभरूपस्वनाशासुदीर्घाकृतिन्यकृतोद्यत्प्रदीपम् ॥ १८८ ॥

तिरश्चीनमुखैः प्रकाशं जगाम, प्रतापैकतिग्मद्युतिस्ते सुनीश !

तथा चेन्न तदुस्तमस्तत्कथं भोऽतिनीचैर्गतं दृश्यते तत्त्वतस्तत् ॥ १८९ ॥

तमानम्यतां मुक्तदुर्दम्भमादं, जनौघामितप्रत्तसातप्रमोदम् ।

दरोद्भेदवद्भादरं प्रस्फुरन्न्नीभरं सम्मदं बोधितानेकविप्रम् ॥ १९० ॥

महासरिसंसन्मणे ! दम्भभीते, पदं ते समं सेवते यः समोदम् ।

प्रशस्यश्रियो भूरिसत्तिग्मभानुप्रतापी न प्रष्टा लभेत् कः सुनीतिः ॥ १९१ ॥

नतामानमायानपाठे नमस्या, नरसा(से?)न चन्द्राननश्रीर्नमस्ते ।

असामाहुतायागदाले मयासा, न तसेह मद्राभुजश्रीगमस्ते ॥ १९२ ॥ - द्वितीयमध्यमणिः ।

यशःपूरिताशं तमोनुरपाशं, मजामो जयश्रीपयोजैकमानुम् ।

तवाहिदयं सुरिसत्यवक्त्रप्रभ ! प्रीणितप्रस्फुरत्सर्वम् ॥ १९३ ॥

रमाभारविस्तारसत्सारकारं, स्मिताशं वरस्योक्तसोमैकभासा ।

तपोधुम्रभावं हताकामसार्यं, नमस्यामि तं संहरन्तं विशङ्काम् ॥ १९४ ॥

तनुश्रीप्रभो ! ज्ञानदानं विशालं, मयि प्रततन्वस्वैर्योसमान ! ।

महामोहमतेमनाशप्रकृष्ट !, द्विपारेः समक्रीडितस्वस्तिवास ! ॥ १९५ ॥

कपाटमवधःस्थलं राजमान(नं?), स्फुरत्कीर्तिकर्षं संजन्तं गतारा(र)म् ।

सुलोकावलीं संश्रये रञ्जितोद्यन्तानां वसुस्फारसदीप्तिमारम् ॥ १९६ ॥

कुर्ममत्तद्विपदन्तिशुभहङ्गुलिः, कामितकामकुम्भः ।

रङ्गद्वणोऽमन्दमुदः प्रकुपीत्, तमःप्रहृतोऽमितमोहमेता ॥ १९७ ॥

- मध्यमणिद्वयमण्डितवृत्तत्रयपदकाङ्कीकृतहारवन्धचित्रम् ।

कुशलकमलासम्पक्वचन्द्राननातिलकप्रभ ! । प्रवरनखरप्रख्यातश्रीप्रबर्हैकरयजः ॥ १९८ ॥

यतिततिपतिः सन्तं ततं ददन् प्रमदं प्रति । नयनुतं परं सातं कान्तं नमत्सकलासुर ॥ १९९ ॥

- दक्षककाम्यम् ।

नयेऽहं तच्छ्रीगीतवराजन्तयशोभरम् । रङ्गद्वनाधनारावं तं नुति धीरतानयम् ॥ २०० ॥ - सुशालम् ।

नमस्यं श्रीकरं सत्त्वचित्तेस्तितमरुन्नगम् । गणतातानगन्तारतरां सुममंसुगम् ॥ २०१ ॥ - त्रिशूलं । यमलम् ।

ननममससा पापं सापारथीदमच्छगम् । गच्छमंदस्मसम्मारम्मागर्वदेनेकपम् ॥ २०२ ॥ - शङ्खः ।

नय त्वं तपसा पञ्चप्रमादद्वनोऽज्जपः । परमः सप्तमत्वश्रीश्रीसम्भारं रसज्ज ॥ २०३ ॥ - श्रीकृती ।

नमस्तमस्तमक्षिप्रमेदुतत्वर ! नैकप ! । परपञ्चापरम्परापरास्पद पदापत ॥ २०४ ॥ - चारमः ।

नतमादं महोद्यामापमानारामयाऽस्ति तम् । तत्त्वभूत्वा महदध्यानं भजे महत्सु साहसम् ॥ २०५ ॥ - हलः ।

न मानस्त्रिज्जपाभोदं परमार्थप्रदेनसः । सदा क्षयकरामन्ददमनन्ददयाप्रद ! ॥ २०६ ॥ - भङ्गः ।

नन्दाकंप्रमादक्ष ! स्तुत्येष्टप्रकाप्रद ! । दमिमानन्द ! सत्यादतुष्टिपृष्टी भवजन ! ॥ २०७ ॥ - धनुः ।

नयसद्व(द्ध?)नर्कं दानसदागदविनाशन ! । नमामि त्वां सतां शर्मप्रदं परमस्तत्त्व ! ॥ २०८ ॥ - द्वाभ्यां खड्गः ।

नमन्नरवराधाममतिप्रशमभृन्मन ! । नरानन्द ! जीयास्त्वं यावत्प्रकरानम ॥ २०९ ॥ - शक्तिः ।

न सप्तमदं प्रकामं नवीमि समनिर्भरम् । मम सहैहतापायं महन्मद्रप्रदाभय ! ॥ २१० ॥ - छत्रम् ।

नरौपाभिनतो काम ! यमनाममनामयम् । यस्ततो हर सुतीन्द्र ! दमभारसामद ! ॥ २११ ॥ - त्रयः ।

ननु भाजुसमीज्जानगुणवहुस्तस्य ! । दशौ नन्दरः केजन्तयो जय सच्छमी ॥ २१२ ॥ - कलशः ।

नम नीमं न दामीर्म मनमानन्द ! निर्मयी । मीयामतारयो निन्दा मन्तावन्तरं दनम् ॥ २१३ ॥ - अर्धेज्जमः ।

नतवासवनाह्वन ! नेगेनासमीधरतः । नरधीप्रद सहान ! नदा संगम्पवातन ! ॥ २१४ ॥ - यमलम् ।

नमन्तु वरविद्यादिप्रद कप्रसुलोचनम् । नराध्वजह्वनं तं श्रीविष्टारामतास्रमम् ॥ २१५ ॥ - शरः । - त्रिभिर्विशेषकम् ।

नव्यनिन्दां कजस्त्रासं घन्तं च सकलं तमः । मदमद्यमहामन्ददमपामसमं नम ॥ २१६ ॥ - मुद्राः ।

नक्षत्रदमिनिः कृष्णचक्षुःसर्ववरोक्षमः । मल्लिन्दुरिव निर्मिन्धाडुस्तमस्तमीश ! नः ॥ २१७ ॥ - वज्रम् ।

नन्दि वितनु सद्भ्यानिन् ! नद्धसाशु तमोगणम् । नराणां हर सद्गीतिनयशर्मप्रदः सदा ॥ २१८ ॥ - स्रक्षिकः ।

नदीव सारवाङ्मया तां तेषमला कामदुर्भेदान् । दीनो हन्येव यत्पद्मान् संसारशङ्करस्व ! ॥२१९॥ - पताकाबन्धः ।
तं श्रीमन्तं महस्विप्रवरमभिलुप्तः सर्वदा दत्तसातं, तत्त्वं पञ्चप्रमादक्षम् ! नम नमं नो दिशन्तं नितान्तम् ।
तत्तच्छ्रीदं परायणं । ससमगुणं सप्रसर्वं सुकान्तं, रत्नजम्पलतत्सदननमपदमी ननमन्मं न दारम् ॥ २२० ॥

- परिधिमाव्यम् । एभिश्चित्रैर्विशतिदलकमलबन्धचित्रम् ।

सतां सुव्यक्तोपारिभद्रं भुवि गतालयः । दत्तां निस्तारकृद्भ्यगुणैस्तारतरोक्तः ॥ २२१ ॥
श्रीमन्मुनीन्द्र ! पापानि, छिन्वाद् भुवनमण्डन ! । भक्तिनिर्भरसद्भ्यवन्दितां हिसरोरुहः ॥ २२२ ॥

- नागपाशबन्धः ।

ससम्भदमुदा तारं नूनं मां कुरु रक्षक ! । यशोधःसुनुताधीतिकारः सन्याययादरः ॥ २२३ ॥
यतनाश्रीहंरा नाऽद्याजभोपमदानिह । नयतत्तमहो ! रम्याभापरो निर्दरस्तु वः ॥ २२४ ॥
जगत्तादमने भावं हतप्रयासधीवर ! । प्रत्मानय मन्दारप्रभ ! स्वश्रेयसं ददन् ॥ २२५ ॥
जय सद्गतसन्नानामन्दश्रीद ! महन्मुने ! । रादामानानावधारहरनूत ! जनप्रभो ! ॥ २२६ ॥
मायाचकुसुमं कधी दारवं निर्जरे हकम् । प्रणयन्तं यशोमन्तं धनतत् सुयमं तुमः ॥ २२७ ॥
हन्ता दारपी रम्याऽतिप्रभाकामपरस्वर ! । सत्श्रेणिन्यायदो यः स रयादनु ददन् वरम् ॥ २२८ ॥

- युग्मम् । परिधिः ।

कम्पपादद्वयाम्भोजश्रीकृताम्भोजसज्जयम् । संवरारिसमाभासं सस्फूर्तिश्रीकलाभुतम् ॥ २२९ ॥
तत्त्वाधारं गजेन्द्राभगमनश्रीप्रघातकम् । कष्टाम्भोधिनिमज्जचतुरारैकरीप्रभम् ॥ २३० ॥
नागगुणकलावामं दम्भदावाग्निवारिदम् । श्रीमुनीशं स्फुरज्ज्ञानं दरवारनिवारकम् ॥ २३१ ॥
कलसं भक्तां कामं कामिते कर्ममर्महम् । प्रणमन्मानवानां सुददायकं नायकं सताम् ॥ २३२ ॥
राजमानं तपःश्रीभिर्नेषुपां निहताघकम् । कलपौतप्रभोचत्श्रीमासुरं महिमाकरम् ॥ २३३ ॥
नाराचक्रलतं मानारभेदविहतादरम् । द्यां प्रति प्रगतल्लोकं वर्णितप्रत्यपेटकम् ॥ २३४ ॥
कन्दर्गजैर्द्रवं मोहभिदं कन्दर्पशङ्करम् । तिग्ममानुस्फुरदनूनप्रतापश्रियं सदा ॥ २३५ ॥
जगज्जनगणाधारं तपस्विव्याधिवारकम् । कथितानन्तसन्मार्गं प्रभुतविजयश्रियम् ॥ २३६ ॥
भोजमानतभूषं भाकुञ्जलारामनीरदम् । धनतीर्थकदम्बैक्याग्रासुविधिकारकम् ॥ २३७ ॥
कजश्रेणिसमन्वासे प्रकाशितमहागमम् । लपागणपतिं भीक्षयनिर्भयदायकम् ॥ २३८ ॥
दासीमृतसुरश्रेणिं धीरसङ्घाततायकम् । कदर्थितमहाकोपं वरचन्द्रसमाननम् ॥ २३९ ॥
निरवधतपोभाजं कल्या कल्याश्रितम् । ईसाभगमनश्रीभी रक्षितानेकलोककम् ॥ २४० ॥
करुणाजलधिं विप्रदत्तधर्मं सुमानिनम् । विच्छिन्नप्रचलापायं शोकमधुरवज्रिणम् ॥ २४१ ॥
यशस्विगुणविल्यातं तन्नादिजयकारकम् । कच्छपोन्नतपादान्जमरुणाधरपल्लवम् ॥ २४२ ॥
तत्तत्प्रदत्तसद्भोषं सुन्दराकारमण्डितम् । तयैव कृतसिद्धान्तं नयशास्त्रादिधारकम् ॥ २४३ ॥
क्रमनीयमहान्यायं भवग्रान्तहृतश्रमम् । नखश्रेण्युच्छलद्वातं तारस्वर्णमणीकरम् ॥ २४४ ॥
हरिवर्णयशोभारमष्टदुष्कर्मभेदकम् । कलिकाटेऽपि गरिमदायकं सर्वशङ्करम् ॥ २४५ ॥
रक्षाकरं जनव्याधीतिष्वेसकरणे परम् । याचकावलिसङ्घीतं लक्षणाञ्चितमूर्तिकम् ॥ २४६ ॥
कदनच्छेदकं क्षिप्रं तन्वन्तं दिक्षु सत्यमायम् । संहरन्तं जगच्छङ्खं रत्नधुतिरदप्रभम् ॥ २४७ ॥
परोपकरणे दक्षं मष्टारकविशेषकम् । कल्पितत्वच्छरणानां स्वर्गापवर्गसौख्यदम् ॥ २४८ ॥
लक्ष्म्यालीविशदावासं न्यायसिन्धुनिशाकरम् । निन्दावल्लीकुलाराभं श्रेयस्ततिविधायकम् ॥ २४९ ॥

इत्थं सतां चित्रकैः सुचित्रैः, स्तुवन्ति साध्यासुरमानवौघाः ।
यान् पूज्यपादान् सुरराजपूज्यान्, शिवास्ये वाञ्छितऋद्धिवृद्धौ ॥ २७६ ॥

गतप्रमादैरपि सत्प्रमादैर्वक्त्राञ्जसन्तर्जितशीतपादैः ।
तैस्तातपादैरवधारणीयोपवैषवं मक्तिभूतो नतिर्मे ॥ २७७ ॥

प्रमोदपात्री पृथुहर्षदात्री, सम्यग्विधात्री हितहेतुमात्री ।
कल्याणकर्त्री निखिलातिहर्त्री, कृपैकपुत्री गुणपङ्क्तिधर्त्री ॥ २७८ ॥

इत्यादिगुणविशिष्टा सौवाङ्गारोग्यकथनचास्तरा । पूज्यैः प्रसादनीया त्वरितं प्रतिपत्रिसितपत्री ॥ २७९ ॥

किञ्च ममानुप्रणतिः प्रसादनीया प्रसादमासाध । श्रीतातचरणपङ्कजसेवनधन्यात्मनां शमिनाम् ॥ २८० ॥

तत्रत्यानां वाचककुलकोटिकिरीटरत्नतुल्यानाम् । निरवद्यद्वयविद्याविशारदानां विमलधाम्नाम् ॥ २८१ ॥

वैयाकरणसुताकिंकसैद्धान्तिकपङ्क्तिबन्धशोभानाम् । परमोपकृतिरतानां विद्याधनदानधनदानाम् ॥ २८२ ॥

श्रीतातपादपादान्मुजसौरभलीनचित्तवृत्तीनाम् । श्रीकुशलसागराणां सद्दर्शविधानकुशलानाम् ॥ २८३ ॥

लाभाणन्दबुधानां प्रशस्तसत्कर्तर्कनिपुणानाम् । श्रीपूज्यपादसेवाविधानसंलब्धश्लोकानाम् ॥ २८४ ॥

मानादिमविजयानां मुनिजनशिक्षाक्षणैकदक्षणायां । मुनिचन्द्रविजयनाम्नां विद्युदाससमानगमनानाम् ॥ २८५ ॥

पे(क्षे)मयुतविजयनाम्नां सुलेखलिखनादिकृत्यदक्षणायां । सदुदयविजयगणीनां काव्यरसास्वादविदुराणाम् ॥ २८६ ॥

अभिरामरामनामकविजयगणीनामनिबन्धवृत्तीनाम् । सुमतिमतिविजयनाम्नामनेकमुनिकोटिशस्यानाम् ॥ २८७ ॥

चारित्रसागराणां दर्शनचारित्रसद्गुणधराणाम् । कल्याणसागराणां कल्याणसमानकान्तिभूताम् ॥ २८८ ॥

नयसुतनयविजयानां प्रभुपादाम्भोजभजनचित्तानाम् । कर्पूरपूरचञ्चलयशस्विकर्पूरविजयानाम् ॥ २८९ ॥

गणिहीरसागराणां हीरोष्ठलहारि[सु]विशदरदानाम् । सुदयाधपदाम्भ्यर्थितसागरपदनामधेयानाम् ॥ २९० ॥

सुविनीतविजयनाम्नां सुविनेयविनेयपङ्क्तिप्रतिष्ठानाम् । कृष्णपदयुक्तविजयाद्धानानां तातकृत्यविदाम् ॥ २९१ ॥

कमलाणन्दगणीनां कोमलकमलाभवदनकमलानाम् । विजयाणन्दमुनीनां पठनोद्योगप्रधानानाम् ॥ २९२ ॥

मुनिविजयसागराणां सारस्वतपाठपठनचञ्चूनाम् । सुविशालसागराणां मुनिविस्मयकारिवचनानाम् ॥ २९३ ॥

शान्तेर्विजयमुनीनां धीवरकोशरक्षणपराणाम् । लालादिमविजयानां सुसुसुसन्तोषणपराणाम् ॥ २९४ ॥

सुप्रीतप्रीतिसागरनामकदमिनां गणित्ययुक्तानाम् । बौक्षकउत्तमसागरनाम्नामाह्लादितान्यधियाम् ॥ २९५ ॥

पष्ठाष्टमादितपसो विधायकानां सुपार्श्वविजयानाम् । गणिवरमतिविजयानां गोचरविधिसावधानानाम् ॥ २९६ ॥

मुनिगजसागरनाम्नां जयादिविजयाभिधानसाधूनाम् । रत्नत्रयसत्यापनकुशलानां रत्नकुशलानाम् ॥ २९७ ॥

चाम्पश्री-प्रेमश्री-सहजश्रीप्रभृतिसाधुसाध्वीनाम् । नल्यनुनती प्रसाधे अत्रत्यानां मुनिजनानाम् ॥ २९८ ॥

प्रीतेर्विमलबुधानां रोहामिधमभवेदभासकृताम् ।

लालकुशलाख्यविदुषां शिष्याध्यापनप्रवीणानाम् ॥ २९९ ॥

गणिहस्तिविजयनाम्नां ऋद्धिसोमाभिधानशमिनां च ।

सत्यादिमविजयानां सिद्धेर्विजयाभिधानानाम् ॥ ३०० ॥

दीपाद्विजयमुनीनां गणिदर्शनविजयसंज्ञकयतीनाम् ।

उदयविजयाभिधानां सुसुक्तिपदयुक्तविजयानाम् ॥ ३०१ ॥

दर्शनविजयगणीनां हर्षादिमविजयसंज्ञकगणीनाम् ।

गणिवीरकुशलनाम्नां जीताद्विजयामिधानाम् ॥ ३०२ ॥

वीरादिमविजयानां शिवपदसंयोजनामविजयानाम् ।

लक्ष्मीविजयगणीनां रविविजयानां गणिलक्ष्णाम् ॥ ३०३ ॥

कुशलादिमविजयानां लब्ध्यादिमकुशलसंज्ञकगणीनाम् ।

ऋषिलाङ्किकाख्यदमिनां देवर्ष्यमिधानघातनाम् ॥ ३०४ ॥

मुनिविजयसोमनाम्नां चाम्पयैर्गृहीतविजयदमिनां च ।

घृहीतविमलाख्यदमिनां विद्याविमलामिधानस्य ॥ ३०५ ॥

इत्यादयः सप्तहस्तैः प्रणमन्ति प्रभोः क्रमान् । †..... ॥ ३०६ ॥

विद्वेषिभार्जोरभयप्रणाशी, प्रेक्षावतां रक्षतु मानसानि ।

नवाङ्गपदैरवबन्धुः १६९९वर्षे, दीपालिकापर्वणि लेख एषः ॥ ३०७ ॥

॥ इति श्रेयः ॥

[१०] — विज्ञसिः । —

स्वस्तिश्रीः क्रमपङ्कजं कतुमुजां राजीभिरम्यचितं, मय्यानामपुनर्मवप्रतिशुवस्तस्य प्रदिश्यात् सदा ।
यन्मूर्धानमलञ्चकार चिकुरश्रेणीमियेपोत्वण-व्यालः किं वदनेन्दुमण्डलवचःस्वच्छाश्रुतेच्छादधिः ॥ १ ॥
आधात्याधिगमाद् वयं प्रणयतो मूर्धानमारोपिताः, सौभाग्यैकमुनो यमूम भगवान् कस्मादकस्मादय ।
अस्मान्नाशयतीत्यसातवशतः श्यामानवेक्ष्येव तान्, केसान् मूर्धनि किं दधौ व्रतविधौ कारुण्यपुण्योदधिः ॥ २ ॥
खाहाभुङ्क्षभृतिं चतुर्विधगतिं त्यक्त्वा प्रतादानतो, मूलदुद्वनितावशेषविषमोदेषादिदोषाङ्कुरः ।
वर्तिष्ये सततोच्चपद्ममगतावेवं किमावेदयन्, स्पष्टं मुष्टिचतुष्टयेन कृतवान् लोचं कचानामसौ ॥ ३ ॥
समस्तसुरसुन्दरीदलितनेत्रनीलच्छटा-कटाक्षलहरीजलक्षपितपादपीठसालम् ।
तमासमुकुटं जटानिशितसङ्गखण्डीकृत-अचण्डमदनद्विपं मनसि कृत्य नियोदयम् ॥ ४ ॥
— श्रीक्रममजटामुकुटवर्णनम् ॥

यथाऽग्रलिङ्गशम्भुपुङ्गवशृङ्गप्रोक्तुङ्गशृङ्गप्रभा, शुभ्रादग्रविभूतिविभ्रमवती बेलत्पताका धमौ ।
पूर्णस्वर्णघटो यदीयनिकटे प्रष्टप्रतिष्ठां दद्यापम्भःकुम्भ इषाऽप्रवर्त्मसरितो मुक्तः प्रतीत्यले ॥ ५ ॥
यथाऽग्रहृषपौरुषोत्तमपृष्ठे गौरीगुरुसर्पके, शृङ्गारोपितरौप्यकुम्भविलसत्केतुप्रभृतप्रभौ ।
जानीमः समवेक्ष्य दक्षतनयाधीशान्तरिक्षापगे, ह्रीति प्राविशतां महानटजटाज्यटवीकोटरम् ॥ ६ ॥
अस्ति स्वस्तिमती मदीयतनया पञ्चालया सम्प्रति, क्रीडन्ती प्रतिराजपत्कजरजःपुञ्जेन पुण्यीकृते ।
ह्रीमेऽस्मिन्निति मूलतः कलयितुं वार्तामुदन्वानिव, प्रैपीत् खोत्कलिकां कलङ्कविकलां यच्चैलकेतुञ्छलात् ॥ ७ ॥
किं निर्लज्जतया विपर्ययरतिं निर्मापयन्ती जगत्, प्रत्यक्षं समवेक्ष्य नीरनिधिना सार्धं नमोनिम्नगात्र ।
ह्रीता कीर्तिकनी मुनीशितुरसौ चिक्षेप गोलुं तयोरुर्ध्वं प्रावरणं यदासशरणे विस्तीर्णकेतुञ्छलात् ॥ ८ ॥

धृष्टऽतिधौतकलधौतविनिर्मितो यत्प्रासादसंस्थितघटः प्रकटप्रतिष्ठाया ।
किं व्योमवर्त्मगमनश्रमस्त्रिभ्रमास्वदक्षाननान्निपतितोज्ज्वलफेनपिण्डः ॥ ९ ॥
यस्मिन् विहारहरिणाङ्गविमासिकुम्भ-दम्भेन यन्निहितकेतमकोमलाङ्गी ।
प्रासूत नूतनमिवाण्डमखण्डमेतत्, श्रीसूरिमासुरयशस्वरूपप्रसङ्गात् ॥ १० ॥
यस्मिन् विहारशिखरस्थितशातकुम्भ-कुम्भं निभात्य तद्वणीस्तनकुम्भयुग्मम् ।
व्रीडानिपीडितमशुक्रमुखं विधाय, वङ्गा प्रविष्टमिव कञ्चुलिकान्तराले ॥ ११ ॥
यत्रोच्चकाञ्चनशिलोच्चयदर्शनीय-प्रासादशृङ्गनिशिताग्रशताङ्गमङ्गात् ।
मध्यन्दिने दिनकरस्वरया प्रयाति, भीतो न विष्णुपदमध्यसुवं गतः किम् ॥ १२ ॥

अग्रलिङ्गहृद्दहतुङ्गशृङ्ग-संयुक्तमुक्ताफलपङ्क्तिरामात् ।
यदङ्गनावकत्रविधेर्दिदृक्षा-व्यग्रा ग्राहणामिव मालिकेयम् ॥ १३ ॥
यस्यां पुरि स्मेरमुखीमुखाब्ज-राजीसमुज्ज्वलितकान्तिनिर्जितः ।
तेने तपःश्वेतघटञ्छलादिव, च्छायाभृदहर्हस्तदने तदास्ये ॥ १४ ॥

यदङ्गनामङ्गलकेलिगीतनिर्द्वादृष्टाऽर्चयति स्म तासां । सारङ्गराजी निजद्वक्सरोजश्रियं किमु प्रत्युपकारदेतवे ॥ १५ ॥

भवेदभीषां दिविषहुमाणां, चैतन्यमन्यच्च मरुन्मणीनाम् ।

तदाऽऽयुतां कथमप्यम् यत्, श्रद्धावतां दानसमानभावम् ॥ १६ ॥

यत्सर्वतप्रतिमवप्रशिरसमाने,

ब्रह्माङ्गजागमननिग्नगयोर्विघ्ने

॥ १७ ॥

गौरीव सेवितमद्वाप्रतिसजिधाना, सुखामिकामजननी विजयासमाना ।

वामभुवोऽं भ्रमति पङ्क्तिरितस्ततो यत्, पौरी परं स्फुरति चित्रमिदं न चण्डी ॥ १८ ॥

यस्या गुरुः स्तनभरो विमवोऽपि भास्वांस्ताराकलापि विपुला जघनस्थली च ।

छायाभृदङ्गलतिका स्मितलोचनेयं, यस्मिन् व्यधापि विधिना दिविपन्मयीव ॥ १९ ॥

गोत्रान्तकर्ता दिवि देवभर्ता, न यत्र कुत्रापि कदाचिदासीत् ।

लङ्कानगर्यागमवसिवास्तः, कीनाचाराशेर्न तु यत्पुरान्तः ॥ २० ॥

सत्सन्निधानोपवने विद्योगो, न गीयते भोगिजनेषु यस्मिन् ।

चिरं सरोगा विहगा यदीया, न केऽपि लोकाः कचिदप्यभूवन् ॥ २१ ॥

यङ्किः सपञ्चाकृतिरंहिपाणावाराभभूमावभवन्न यस्मिन् ।

सदैव देवायतने विधादी, वमशानवेश्मेव परं न पौरः ॥ २२ ॥

तत्र बुधमधुपुष्पिततत्रभवचरणकजरजःप्ले । श्रीद्वीपचन्द्रमहासरोवरे घनरसाकुलिते ॥ २३ ॥

जपति नगरीनारी विश्वेशितुर्विशिखामुखा, विविधविपिनोद्यानश्रेणिप्रवेणिविरजिता ।

सुकृतनिरतस्त्रान्तश्रद्धावदार्पणिलोचन-द्वितयसुपमा चक्षुष्या या निनालपनासिका ॥ २४ ॥

सद्दानमानमहनीयगुणाभिराम-श्रीधामधार्मिकविभूषितमव्यभागात् ।

धम्मदकर्मविभर्दमधर्मरदिभ-श्रीवीतरागसुगुरुस्मरणैकरागात् ॥ २५ ॥

सौभाग्यभाग्यपरभागपरागाराजी-राजीवमानवनिवासविभासमानात् ।

तद्-देवपत्तनपुरादसुरारिनारी-समस्तचारिरमणीरमणीयगानात् ॥ २६ ॥

सञ्जीतिरीतिविनयाचनतोत्तमाङ्ग-विन्यस्तहस्तपरिदर्शितभक्तिभावः ।

धायलकोलुलकिताङ्गलताविभागः, प्रह्लादमेदुरमना विनयस्वभावः ॥ २७ ॥

निर्मापितप्रहृष्टप्रमितप्रणामः, विद्वत्सिकापुटकिरीत्यय्येकचिरः ।

भवत्पावत्रारयति वर्णविशिष्यमाणां, शिष्याणुमेरुविजयः सनयस्तथा हि ॥ २८ ॥

यस्मिन्नाशु यिशप्रसूतविकसल्लोकादिवाऽऽकर्षति, स्फूर्जचिर्यदमद्भृङ्गमणीश्रेणीमिषेणारुणः ।

निश्चिंशं स्वकैस्समोरिनिकराग्निमन्तुमप्युद्यतस्तेजस्वी द्विपतां श्रियं न सहते स्वस्याऽऽधिपत्ये सति ॥ २९ ॥

धारुदे सरसीरुहां परिवृढे प्राचीनपृथ्वीधर-प्रत्ये श्रीभुवनप्रबोधनविधिप्रारम्भकुम्भे शुभे ।

प्रातस्तन जरङ्गापासुमनसां राशिप्रकाशे दिशां, सर्वासां विहसन्मुषेण्णतुदिनं कृत्यं यथाऽस्मिन् पुनः ॥ ३० ॥

पर्यधमर्षमुपि हर्षमुपि प्रसिद्ध-श्रद्धावदित्यजनराजिविरजितायाम् ।

श्रीपञ्चमाङ्गवरसुवपविश्रुतेर्व्याख्याकृतिः सुकृतिनिर्मितहृत्प्रसवेः ॥ ३१ ॥

सन्देहबुन्दनकर्तनककैशास्त्र-शास्त्रानुयोगमवनं मुनिमण्डलीनाम् ।

हृद्योपधानवहनं सद्गुपासकानामङ्गीकृतप्रहृष्टपुष्पप्रमितव्रतानाम् ॥ ३२ ॥

चातुर्धर्तुर्नियमोच्चरणप्रवीण-सानन्दनन्दिभवनं भवनं स्मायाः ।

इत्यादिधर्मजननिर्मितधर्मकर्म, सजायते स्म दिवसं प्रति जायते च ॥ ३३ ॥

किञ्च श्रमोदपदवीपथिकीकृताङ्गिमात्रे निवारितपरस्परवैरभावे ।
पर्यायतो विदितपर्युपणामिधानपर्वण्यखर्ववरपर्वसुपर्वशेले ॥ ३४ ॥
आसीन्नवक्षणनवक्षणकल्पकल्पश्रीकल्पसूत्रपरिवाचनमादरेण ।
नानातपस्तपनमप्रतिमप्रभावपूगप्रदानमसमानजिनार्चना च ॥ ३५ ॥
चैत्ये जिनाधिपतिसप्तदशप्रकारपूजाविधानविमलीकृतवोधिवृद्धिः ।
श्रीजैनशासनमुणग्रहणप्रवीणनिःशेषमार्गगणद्रविणप्रदानम् ॥ ३६ ॥
साधर्मिकैः सुमनसा विहितान्यतुच्छ-चात्सल्यकानि कलिक्रमलनाशकानि ।
इत्यादिपर्वसुकृतानि कृतान्यविघ्नं, श्रीपूज्यपादचरणस्मरणप्रसादात् ॥ ३७ ॥

[अथ श्रीपूज्यवर्णना -]

अखण्डगुणमण्डलीकलितकीर्तिसीमन्तिनी-वशीकृतजगज्जयीमनुजपूज्यपादाम्बुजः ।
जयत्समभूधरस्थिरतरप्रतिज्ञाधरः, स्मरस्मयशिवाधरः प्रवसाद्युष्ट्रश्रवाः ॥ ३८ ॥
किमिव देव ! तव प्रमुखं मुखं, समवलोक्य विधुर्विधुरोऽभवत् ।
भ्रमति भीतवदेप तिरोभवन्नभसि दुर्दिनमध्यगतो यतः ॥ ३९ ॥
असमसौम्यगुणेन भवन्मुख-प्रतिमतामुपगच्छतु चन्द्रमाः ।
क्षिपति किं नु स बाह्यगतं तमस्तनुमतां मनसि स्थितमप्यसौ ॥ ४० ॥
ननु निपीय तवाऽऽस्यवचःसुधां, विधुसुधां विदधुर्विदुधा सुधा ।
समभवन्निव शैवलवल्लरी, तदुपरि स्फुरदङ्गमिपेण तत् ॥ ४१ ॥
किमिदमद्भुतसम्पदहं न वा, समवलोक्य मुखं भगवंस्तव ।
इति परीक्षितुमङ्गमिपात् करे, हिमकरो मुकुरे किमचीकरत् ॥ ४२ ॥
यतिपते ! त्वदतुच्छमुखच्छर्वि, किमु निशम्य हिमद्युतिरद्भुताम् ।
मलिनतां वहति स्म तमामसौ, वपुषि लक्ष्ममिपादमुखोदयात् ॥ ४३ ॥
सुविधिना विधिना विधुमध्यगां, किमु सुधां परिगृह्य विनिर्ममे ।
तव मुखं प्रमुखं कथमन्यथा, भवति चिह्नमिदं तुहिनद्युतेः ॥ ४४ ॥
शुवि भवद्भदनेन समं हिम-च्छविमवेक्ष्य गतं प्रतिपक्षताम् ।
सूदवलितकरः स्थविरः क्रुधा, प्रहरति स्म किमङ्गमिपादिमम् ॥ ४५ ॥
यदि सितद्युतिमण्डलमन्वहं, वहति निर्मलमुत्पलयामलम् ।
विकचलोचनयुग्मभवन्मुखोपमितिमति तदा कथमप्यदः ॥ ४६ ॥
सदृशतां भवदास्यशशाङ्कयोर्हृदि विचार्य विरञ्चिरचीकरत् ।
किमुपलक्षितुमैन्दवमण्डलेऽचलकलङ्कमिपादुपलक्षणम् ॥ ४७ ॥
शशभूतं कृतवानिव तावकाननविनिर्मितये प्रतियातनाम् ।
शतघृतिः समतामवगाहते, कथमिदं भृशमस्य न चेदिति ॥ ४८ ॥
यदानेन्दोः स्फुरदंशुजालविलासदासीकृतदर्पणस्य ।
सहस्रचक्षुः किममूदभूतपूर्वं हरिर्द्रष्टुममीष्टरूपम् ॥ ४९ ॥
यस्याऽऽस्यमासीन्ननु पुष्पदन्तयोर्दयोस्तुलाभाकलयद्गुणालिभिः ।
उन्मीलितानल्पकलामृणालिनि, विद्वच्चकोरस्यहृणीयमूर्तिमत् ॥ ५० ॥

शङ्के युगाद्भोऽप्यवलोक्य यन्मुख-श्रियं विशिष्टमटति स्म विस्मितः ।

इतीक्षितुं वस्तु किमस्ति वा न यत्, समानतामर्हति यन्महीतले ॥ ५१ ॥ - मुखवर्णनम् ।

सम्पूर्णपार्वणनिशामणिवर्णनीय-ज्योतिष्मदधदिशि यस्य यशोऽभिगीतम् ।

जानोमहे भनुजसखनलोचनाभिः, श्रोतुं प्रजापतिरभूदयमष्टकर्णः ॥ ५२ ॥

५१ विमलीकुलो वसुन्धरा, प्रसरन् यस्य यशोमहोदधिः । इह यन्न सुधांशुमण्डलं, शुशुभे पाण्डुरपुण्डरीकवत् ॥ ५३ ॥

सुरनिकरकराग्रयथचामीकराद्रि-भुमितजलधिर्मध्यस्पर्धिवर्धिष्णुरोविः ।

गगनतलकुचेलेऽनर्गतं खेलति स्म, प्रतिदिनमिह यस्य शोकलीलामरातः ॥ ५४ ॥

तैः सुप्रपञ्चितचरित्रगुणप्रवाणैरस्तोकशोकविषयव्यवसायरीणैः ।

तातैः प्रसादितनिजाङ्गपरिच्छदाङ्गवर्त[तां] प्रवृत्तिकलितं प्रतिपन्नमीहे ॥ ५५ ॥

५२ तातेन तेन मुनिमानवसेवितेन, सुखे शिशोः शशभूतेव कुमुदनस्य ।

सद्यः प्रसद्य निरवयहदा प्रसाद्या, पथी प्रसत्तिकलिता वरचन्द्रिकेव ॥ ५६ ॥

श्रीतातपादैः प्रगतप्रसादैर्महाप्रसादैर्मुनितिग्मपादैः । त्रिसायमंशुप्रमिता नतिर्मेऽवधारणीया गणियुङ्गवैश्व ॥ ५७ ॥

ब्रह्माण्डमण्डलसरःसरस्पर्शरिन्दुकीर्तिकुमुदवनाः । श्रीकनकविजयवाचकसरोजिनीजीविताधीशः ॥ ५८ ॥

विहितगुणमणिपरीक्षणविचक्षणभरणसत्त्वसौभाग्याः । धवगतधर्माधर्मस्वरूपकविधर्मचन्द्राश्च ॥ ५९ ॥

५३ श्रीदेवविजयकवयः श्रीमत्पूज्यकामाञ्जविशदवयाः । सन्मूर्तिकीर्तिविजया विशारदद्विजपतिप्रतिमाः ॥ ६० ॥

वरसुमतिसुमतिकुशलाः कुशलाः पाखण्डखण्डने मुशलाः ।

कुञ्जरविजया गणयः प्रवीणजननलिनदिनमणयः ॥ ६१ ॥

निर्मितवैपावृत्त्या गणयः श्रीस्त्रीमविजयनामानः । सद्बुद्धिस्तद्विजयामिधानगणितोहिणीरमणाः ॥ ६२ ॥

लावण्यपुण्यवसतिश्रीमल्लाघण्यविजयनामानः । श्रीसोम्यसोमवदना गणयः श्रीसोमविमलाश्च ॥ ६३ ॥

५४ निरमर्षचतुरहर्षप्रकर्षगणिहर्षविजयनामानः । सन्मानदानगानप्रधानमुनिमानचन्द्राह्वः ॥ ६४ ॥

नीलोत्पलदलदर्शनगणिदर्शनविजयनामधेयाश्च । सद्भावभाषविजया मुनयः प्रतिपन्नवरविनयाः ॥ ६५ ॥

सद्धर्मधर्मविजयामिधानमुनयः प्रधानगुणनिधयः । विलसद्गुणमणिरौहणधरणीधरसाधुगुणविजयाः ॥ ६६ ॥

तेजसितैजविजया मुनयोऽपि च मेघविमलनामानः । सिद्धिबिमलामिधानाः कल्याणप्रवरसौभाग्याः ॥ ६७ ॥

साध्वीश्रीरूपाई-सुनयश्रीलालबाइसाध्यश्च । राजश्री-सहजश्री-चाम्पासाध्यश्च वरसाध्यः ॥ ६८ ॥

५५ इत्यादितातपादप्रसादनारसिकसाधुसाध्वीनाम् । प्रणमत्यनुनती मे, शिशोः प्रसाद्या कृपावन्निः ॥ ६९ ॥

इहत्याः किञ्च कवयः श्रीलब्धविजयामिधाः । शान्तिविजयनामानश्चारिन्नविजयामिधाः ॥ ७० ॥

सूरविजयनामानः सत्यादिविजयास्तथा । सुनीन्द्रविजयाहाता वेलाकूलसिता अपि ॥ ७१ ॥

श्रीमत्पण्डितलावण्यविजयाः प्रातसलयाः । चन्द्र-चीरादिविजयौ रविविजयनामकाः ॥ ७२ ॥

इत्यादिकाः प्रशमिनः सकलश्च सद्बुद्धिः, श्रीपूज्यपादगुणगानविधानदक्षाः ।

कुर्वन्ति तातचरणाम्बुरुहप्रणामं, सर्वसद्दानिदितमस्तकपुण्डरीकाः ॥ ७३ ॥

निद्वन्मनोयुवविनोदपदप्रचारा, श्रेयप्रगल्भरससारस्वचःप्रपन्ना ।

चेतश्चमत्कृतिकरी हरिणेषुण्येव, पथी मुनीश्वरकरग्रहणं करोतु ॥ ७४ ॥

['अस्य लेखस्याऽऽवन्तकाव्यद्वयं गतं ज्ञायत इति ज्ञेयं ज्ञानविद्धिः ।' - इति आदर्शे टिप्पणिः ।]

॥ सं० १७४१ वर्षे श्रीमुजनगरे त्रेयः सर्वसदस्य ॥

[११] — विज्ञप्तिपत्रिका —

स्वस्ति श्रीभजते भवार्णवभयं हर्तुं क्षमाधीश्वरम्, श्रीपार्श्वं प्रवरप्रियङ्गुसदृशं ज्योतिःप्रकर्षं मुदा ।
आवाल्याजिनेपेन येन कृपया निष्काश्य सत्स्वेच्छया, भोगीन्द्रं ज्वलनात् शटेशकमठे दरीकृतेऽज्ञानवान् ॥१॥
स्वस्ति श्रीसहितं फणीन्द्रमहितं पद्मावतीसेवितम्, निःशेषाङ्गिजनेप्सितार्थकरणे चिन्तामणीसन्निभम् ।
पार्श्वं पार्श्वपतिं प्रणौमि परमप्रीत्या पदं सम्पदाम्, किं कल्याणमयं स्वकीयचक्षिक्षेत्रप्रभापेशलम् ॥ २ ॥
स्वस्ति श्रीः सुरराजराजिरचितार्चासञ्चयं सञ्च्रियम्, मृदीनायकमश्वसेनतनयं सुश्रेयसे शिश्रिये ।
स्वीयं प्राणपतिं जनार्दनमिति ज्ञात्वा च हित्वा द्रुतम्, संसाराश्रितजन्तुजातकरुणाप्रारब्धचित्तोदयम् ॥ ३ ॥
स्वस्ति श्रीनिकरं समस्तभविकश्रेयस्करं सत्करम्, लावण्यैकसरोवरं भजत मो ! पार्श्वं जिनाधीश्वरम् ।
आधिन्याधिहरं हिरण्यसदृशक्षेत्रप्रभामास्वरम्, भास्वत्कान्तिमरं मनोज्ञपयसा सन्तर्जितो मे स्वरम् ॥ ४ ॥
स्वस्ति श्रीवेरवारिवाहतनुभाप्राग्भारसंशोभितम्, सेवासक्तमनाः सना श्रयति यं श्रीपार्श्वपार्श्वेश्वरम् ।
मत्वालीयपतिं जडाश्रयमिति त्यक्त्वा च शर्मच्छया, सर्वोत्कृष्टगुणाश्रयं शिवबधूकण्डैकहारोपमम् ॥ ५ ॥

सल्लोचनद्वयपराजिततारपत्रं, श्रीमारुदेवमनिशं भज गूरि भूयै ॥ ६ ॥
 स्वस्तिश्रियाश्रतपनाज्ञपदारविन्द, सोवर्णपत्रपरश्रानिलोत्पलतटैः ।

सेवे सदा सकलवाञ्छितशर्ममसम्पादनकसुरभूषणसहस्रम् ॥ ७ ॥
 स्वस्तिश्रीसहितस्य यस्य वृषभश्विहृच्छलात् सेवते, विज्ञप्तिं कर्णाय पत्तकजमिति काश्यप्यपुण्याशुधे ! ।
 तिर्यक्त्वं मम दुःस्थितस्य सहसा दूरीकुरु त्वं प्रभो !, विभे विभञ्जनवज्रेऽस्मितमहानन्दौघसम्पादकः ॥ ८ ॥
 तिर्यक्त्वं मम दुःस्थितस्य सहसा दूरीकुरु त्वं प्रभो !, विभे विभञ्जनवज्रेऽस्मितमहानन्दौघसम्पादकः ॥ ८ ॥
 तिर्यक्त्वं मम दुःस्थितस्य सहसा दूरीकुरु त्वं प्रभो !, विभे विभञ्जनवज्रेऽस्मितमहानन्दौघसम्पादकः ॥ ८ ॥

स्वस्ति श्रीवृषभादितीर्थपगण संशोभमानप्रभम्, श्रौमन्त प्राणपत्य भास्वताः स्यात्पुन ह्योद्वन् ।
निःशेषातिशयाभिरामतटिनीप्राणाधिराजेश्वर, प्राज्याल्हादविवर्धनैकजनीप्राणप्रियं नायकम् ॥ ९ ॥
निःशेषातिशयाभिरामतटिनीप्राणाधिराजेश्वर, प्राज्याल्हादविवर्धनैकजनीप्राणप्रियं नायकम् ॥ ९ ॥

श्रीगौड-चौडादिकदेशमुख्यम्, समस्तलक्ष्माल्लनान्वशः ।
ने निवेशः श्रीगर्जरो भाति वरप्रदेशः ॥ १०

तिरस्कृतानेकपुरादिदेशः, श्रीगूर्जरो भाति वरप्रदेशः ॥ १० ॥

तिरस्कृतानेकसुरादिदेशः, श्रृंगजरी भात वरप्रदेशः ॥ १० ॥
 तत्रैकदेशे वररायदेशः, सद्धर्मक्षैककृतप्रवेशः । निराकृतानेकनिशाचरोशः, सन्यायक्षीकृतसर्वेशः ॥ ११ ॥
 विराजते यत्र पुं प्रधानमिलामिधानं कमलानिधानम् । विशालवापीवनवप्रविप्रविहारविद्वज्जनशोभमानम् ॥ १२ ॥^{२३}
 विराजते यत्र पुं प्रधानमिलामिधानं कमलानिधानम् । विशालवापीवनवप्रविप्रविहारविद्वज्जनशोभमानम् ॥ १२ ॥^{२३}
 विराजते यत्र पुं प्रधानमिलामिधानं कमलानिधानम् । विशालवापीवनवप्रविप्रविहारविद्वज्जनशोभमानम् ॥ १२ ॥^{२३}

यस्मिन् पुरे राजति काननाली, कासोत्थनाप्रसुद्वस्तना ।
 शीतलाम्बाली-प्रियङ्गुपुत्रागलताकराली ॥ १३ ॥

राजादनश्रीफलचास्ताली-प्रियङ्गुपुत्रांगिताफराली ॥ १२ ॥
 निम्नान्तलीलायाः । कदम्बकैश्चम्पकपुष्पजाति-सत्केतकीमालतिकाभिरामैः ॥ १४ ॥

सन्नागवलीततमंडपाब्धा, रम्भातिरम्भालवलीलतायाः । कंदर्बकक्ष्मिकपुष्पात् सक्तयानां ललाटे गतः ॥ १५ ॥
 विराजते यत्र चित्रपद्मपद्माकरः कोमलपुस्तितान्तः । सहस्रपतेः शतपत्रपूरैः, सदष्टपत्रैश्च विराजमानः ॥ १६ ॥
 यथा सरो मानसनामधेयं, सद्राजहूतैः प्रविशामानम् । अनेककवालिचातकेभ्यः, पारापतैः खञ्जनयामलैश्च ॥ १७ ॥
 विराजते यत्र पुरे जिनानां, प्रासादपङ्क्तिः प्रवरप्रणामिभिः । प्रोत्तुङ्गदण्डाग्रशिखरेऽदेः श्वजप्रभापूरितदेहदेशाः ॥ १८ ॥

श्रीमज्जिनानां प्रतिमा विभान्ति, आसादमध्ये वरकान्तिकान्ताः ।

अनेकदेवेन्द्रसुरेन्द्रचन्द्रासुरेन्द्रनागेन्द्रकृतैकसेवाः ॥ १८ ॥

आसादपक्षौ विराज कुम्भः, सुवर्णवर्णप्रभयाभिरामः ।

भय्याङ्गिनां कामितभूषणाय, क्षोणीतले कामघटेव नित्यम् ॥ १९ ॥

५ यस्मिन् पुरे राजति राजलोके, सदैव दूरीकृतसर्वशोकः । सम्मानसंशोभितसाधुलोके, दाक्षिण्यचातुर्यगुणोपेतः ॥ २० ॥

पण्याङ्गनापात्रपरंपराभिर्विराजते वर्णपुरं पुराग्रम् । अष्टादशश्रेष्ठसर्ववर्णवर्ण, महीधरश्रेणिविराजमानम् ॥ २१ ॥

सुआविका यत्र पुरप्रधाने, द्विवेकचातुर्यगुणैकराजी ।

सिद्धान्तशास्त्रार्थविचारदक्षा, साक्षात् सदा भाति सरस्वतीव ॥ २२ ॥

यस्मिन् पुरे खञ्जनमञ्जुलाक्षि-लक्ष्मीव साक्षाल्ललना विभाति ।

सुवर्णसुक्ताफलभूषणौघ-विभूषितक्षेत्रमनोज्ञयष्टिः ॥ २३ ॥

यस्मिन् पुरे भाति सदा सदाभा रामा रमेव प्रतिवासरं हि ।

श्रुर्कुर्वती स्वीयपतेश्च सेवां, स्वकीयनाथातुगतैकचित्ता ॥ २४ ॥

यस्यां नगर्यां रमणीयरामा, विभाति नित्यं सुगुणैकधामा । सद्धर्ममार्गं कृतगीतगाना, सुराङ्गनागानसमानगाना ॥ २५ ॥

यस्यां नगर्यां प्रमदा समोदा, हर्षप्रकर्षेण ददाति दानम् । वाचंयमानां वरसंयमानां, महोदयानन्दसुखप्रदानम् ॥ २६ ॥

यस्मिन् पुरे भाति सदा सतीव, सीमंतिनीश्रेणिरतीव नित्यम् ।

पतिप्रतादिप्रगुणाभिरामा, सद्धर्ममर्मैकसुसावधाना ॥ २७ ॥

विभ्राजते यत्र पुरे सुगाक्षी स्वकीयगत्या जितराजहंसी । मनोज्ञमाधुर्यवचःप्रपञ्चसन्तर्जितानेकपिक्वैकगाना ॥ २८ ॥

उपाश्रये यत्र विभाति रामा, श्रीमद्भूरुपां पुरतः सकामा ।

सुक्ताफलस्वस्तिकस्तम्भ-सम्पादनैः शोभितंदेहदेशा ॥ २९ ॥

२० सुआविका भान्ति पुरप्रधाने, यत्रापणश्रेणिविराजमाने । समस्तलक्ष्मीधनदोषमाना, सद्धर्मकार्येषु सुसावधाना ॥ ३० ॥

उपासका यत्र पुरे जयन्तु, चातुर्यवैर्यादिगुणाभिरामाः । निःशेषशास्त्रार्थविचारसार्थविज्ञातजीवादिकतत्त्वतत्त्वाः ॥ ३१ ॥

जयन्तु यस्मिन्नगरे समस्त-श्राद्धाः सुधाकल्पवचःप्रपञ्चाः ।

सन्ध्यायमार्गाजितहाटकौघाः, संवर्धितानेकपवित्रपुण्याः ॥ ३२ ॥

यस्मिन्निलादुर्गवरे जयन्तु, सुआवकाः पुष्कलि-शङ्खतुल्याः ।

सद्धर्ममार्गप्रवरप्रतिज्ञा, देवासुरश्रेण्यहतप्रभावाः ॥ ३३ ॥

स्वदारसन्तुष्टिभृतः सुशीलाः, सुवर्धनश्रेष्ठिसमप्रतिज्ञाः ।

श्रद्धालवः श्राद्धगुणप्रकृष्टा, जयन्तु यस्मिन्नगरे गुणज्ञाः ॥ ३४ ॥

श्रीतातपादाम्बुजरेणुपुञ्ज-पवित्रिते श्रीमति तत्र दुर्गे । हलाभिधाने नगरप्रधाने, निःशेषलक्ष्मीललनानिधाने ॥ ३५ ॥

श्रद्धापरश्राद्धसहस्रयुक्तात्, मनोज्ञहर्म्यावल्लिभमानात् ।

विय्यापुराद् वर्णवशासमृद्धात्, प्रज्ञातसिद्धान्तरहस्यपीरत् ॥ ३६ ॥

क्षोणीतले न्यस्तनिजोचमाङ्गः, संयोजितात्मीयकराम्बुजन्मा ।

सत्कीर्तिर्ध्रुव विजयाभिधानः, शिशुः प्रकृष्टाणुनिमः सहेलम् ॥ ३७ ॥

हर्षप्रकर्षैकमनोज्ञचित्तं, सोत्साहसंयुक्तमतीव भवत्या । स्लोकण्डसद्भातसमन्वितं च, सद्भादशावर्तकचन्दनेन ॥ ३८ ॥

विज्ञप्तिकां संतसुतेऽभिवन्द्य, यथा प्रयुक्तं हि यथावकृत्यम् । श्रौढप्रभाते कमलाकरेषु, प्रबोधितानेकपयोजरशौ ॥ ३९ ॥

॥ समस्तचक्रावलिचक्रयाकीप्रमोदसन्दोहविधानदक्षे । भग्नौ अभाषिञ्जरितास्य लोके, समुत्थिते कुङ्कुमरक्तभानी ॥ ४० ॥

महेभ्यसभ्यावलशोभितायां, समग्रदेवेन्द्रसो(शो)भानिभायाम् ।

अनेकचातुर्यगुणप्रकर्ष-सुश्राविकाश्रावकशोभितायाम् ॥ ४१ ॥

प्रज्ञप्तिसूत्राङ्ग-सुराजप्रश्री-ससूत्रवृत्तेर्विधिवत् सुवाचनम् ।

सदर्थसंदर्भनयान्वितायाः, सदर्थतः शम्भुसमुद्रवायाः ॥ ४२ ॥

समस्तवाच्यमशास्त्रपाठनं, सदैव योगोद्बहनं च वाहनम् । तुर्यत्रतोच्चारणपूर्वकं च, श्रद्धापरश्राद्धपरंपराणाम् ॥ ४३ ॥

सदोपधानादिक्रियाकलाप-सुवाहनं मोक्षसुखामिलापिणाम् ।

सुश्राविकाश्रावकसञ्चयानां, सानन्दनन्द्युत्सवपूर्वकं च ॥ ४४ ॥

निःशेषधर्मादिककृत्यजातं, संजायते जातमघोत्सवेन । क्रमागते वार्षिकनामपर्वणि, प्रमोदितानेकनृसत्सुपर्वणि ॥ ४५ ॥

समस्तपर्वप्रकारप्रगर्व-प्रहारिणि प्रोद्धतशर्मणीह । निरन्तरं सदशशक्रार-जिनार्चनं श्रीजिनमन्दिरेषु ॥ ४६ ॥

पूरीफलश्रीफललङ्कादिभिः, प्रभावनापूर्वकमद्भुतं च ।

सार्धमिकाणां शुक्रभक्षिकादिभिः, सुभक्तिपूर्वं प्रतिपक्षिकादिषु ॥ ४७ ॥

सद्रव्यसङ्घातसुदानपूर-प्रमोदितानेकवनीपकौचम् । समस्तसत्त्वाभयदानकानां, प्रघोषणं प्रोद्धतशब्दकौचैः ॥ ४८ ॥

यथाक्रमं चाक्रिकतैलिकादि-कुक्रमेममोलिनिवर्तनं च । अनेकवादित्रसमस्तसङ्घ-पुरस्सरं श्रीजिनराजवन्दनम् ॥ ४९ ॥

दृष्टाष्टकर्मवलिकाष्ठपुञ्ज-प्रञ्चालनं प्राग्र्यधनं जयाभम् । अनेकपक्षक्षपणाष्टमादि-सुदुस्तपं श्रेणिविधानपूर्वकम् ॥ ५० ॥

इत्यादिपर्ववलिपुण्यकृत्यं, विघ्नाद्यभावेन सुखेन जातम् । श्रीतातपादप्रवराम्भुजन्म-श्रीद्वप्रभावादपरं सुदृष्टम् ॥ ५१ ॥

प्रभो ! त्वदीयं वदनं निरीक्ष्य, समस्तलक्ष्म्याः सदनं सदोदयम् ।

तमस्तिनीप्राणपतिर्जगाम, स(श)न्यालये सर्वकलोञ्जितः सन् ॥ ५२ ॥

वाच्यमाधीश्वर ! तावकीनं, वृत्ताननं वीक्ष्य कलाभिरामम् ।

दोपाकरोऽहं निजकीयचित्ते, ज्ञातव्यमात् स(श)न्यपदे सलज्जः ॥ ५३ ॥

प्रभो ! त्वदीयाननकौमुदीशः, चक्रास्ति विश्वत्रितये मुनीश !

प्रोक्षासयन् पावनपुण्यमार्गः, चकोरसङ्घातमतीव प्रीत्या ॥ ५४ ॥

विभ्राजते त्वन्मुखशर्वरीशः, क्षोणीतेले प्रोन्नतसन्नरेशः । प्रकर्षयन् पण्डितमानवौघ-श्रोतस्तिनीप्राणपतिं सहेलम् ॥ ५५ ॥

समस्तसूरीशमनोज्ञवक्त्र-सुधाकरः कान्तिमुधाप्रयुक्तः ।

विबोधयन् मानवकैरवौषं, संकोचयन् दुर्मदवादिवारिजान् ॥ ५६ ॥

श्रीमत्थिरानन्दन ! तावकीनं, समीक्ष्य वक्त्रं विबुधा वदन्ति ।

किं कौमुदीशः कलकान्तिमत्वात्, किं दर्पणः पेशलकान्तिमत्वात् ॥ ५७ ॥

विभ्राजते त्वन्मुखपूर्णमेन्दुर्विस्ते(श्वे) यथा मङ्गलरक्तकन्दुः ।

मनोज्ञलावण्यसुचन्द्रिकौषं, विराजमानः थिरराजपुत्र ! ॥ ५८ ॥

श्रीमद्रणाधीश्वर ! तावकीनमुखौषधीप्राणपतिर्विभाति । हर्षप्रकर्षं जनयन् नितान्तं, समस्तमव्यग्रजकैरवाणाम् ॥ ५९ ॥

त्वदीयवक्त्रप्रभया जितः सन्, पद्माकरः पद्मसरोवरेषु । पद्मप्रकर्षेषु गृहं चकार, से(शे)वालसंयुक्तशरीरयष्टिः ॥ ६० ॥

दृष्ट्वा त्वदीयाननकान्तकान्तिं, पाथोऽहं पद्मसरोवरेषु ।

सी(शी)तादि दुःखं सहते सदैव, प्राप्तुं प्रभो ! त्वन्मुखकान्तिसाम्यम् ॥ ६१ ॥

महीतले त्वद्ददनारविन्दं, विराजते सुरशिरोवतंसम् । अनेकमव्यग्रजराजहंसैः, संसेव्यमानं कमलानिधानम् ॥ ६२ ॥

इत्यादिकसङ्गणसो(शो)मितायां, समस्तसूरीशगिरेमणीनाम् ।

अथैव मां मोदकरा भविष्यति, प्रसादपनी करुणापराणाम् ॥ ६३ ॥

श्रीतातपादैर्विगतप्रमादैः, सदैव शिष्योपरि सुप्रसादैः । प्रसादपत्री प्रवरा प्रहेया, गन्मानसानन्दकृतंति शीघ्रम् ॥६४॥
श्रीतातैरवधार्यां त्रिसन्ध्यमपि मन्त्रतिर्विशेषेण । नत्वनुनती प्रसाद्ये, कृतस्थितीनां निजोपात्ते ॥ ६५ ॥

अथ सर्वेषां नत्यनुनती—

- पद्मत्रिशत्पुण्यसहितश्रीमत्श्रीविजयसिंहसूरीणाम् । शीलादिप्रतयुगमणिरौहणगिरिसंनिमानां च ॥ ६६ ॥
जैनप्रमाण-शैवप्रमाण-सिद्धान्तविदिततत्त्वानाम् । वाचकशिरोमणीनां, वाचकचारित्र्यविजयानाम् ॥ ६७ ॥
साहित्यतर्कशास्त्र-च्छन्दप्रमुखैकनिपुणबुद्धीनाम् । कान्त्या जितमदनानां, वाचकलावण्यविजयानाम् ॥ ६८ ॥
श्रीशुद्धयकार्यप्रविधानप्रवर्णचितवृत्तीनाम् । सौजन्यगुणगरिष्ठश्रीपण्डितदेवविजयानाम् ॥ ६९ ॥
सुरगुरुसमबुद्धीनां लिखीकृतनेकलेखपत्राणाम् । सकलप्रधानगुरुश्रीपण्डितकुशलविजयानाम् ॥ ७० ॥
मूतनजिनवरसुवनान्निराहृतविम्व्यमुदितचिन्तानाम् । श्रीगुरुस्वारसिकश्रीपण्डितकुमरविजयानाम् ॥ ७१ ॥
" स्वाध्यायविनयकारकगणिवरगणिपद्मविजयसंज्ञानाम् ।
गणिपीमविजयनाम्नां समस्तमुनिमक्तिचिन्तानाम् ॥ ७२ ॥
गणिहंसविजयनाम्नां, स्वकीयचातुर्यविजितहंसानाम् । गणिहर्षविजयनाम्नां, गुरुस्वारसिकचिन्तानाम् ॥ ७३ ॥
गणिस्रोमविमलनाम्नां, सुवर्णसंयुक्तस्रोमवदनानाम् । गणिधृष्टिद्विजयनाम्नां, विधाविनयैकचिन्तानाम् ॥ ७४ ॥
गणिप्रेमविजयनाम्नां, चन्द्राननचन्द्रविजयसंज्ञानाम् । गणिभावविजयनाम्नां, कुशाग्रसमशेषुपीनां च ॥ ७५ ॥
" गणिसाधुविजयनाम्नामधीतगाथाशतप्रविदितानाम् ।
मुनिमेघविजयनाम्नां पिमाविजय-किरणविजयानाम् ॥ ७६ ॥
सद्ययादिविजयनाम्नां, रक्षितदशनालिरङ्गविजयानाम् । श्रीगुरुस्वारसिकभ्रूलकमुनिहस्तिविजयानाम् ॥ ७७ ॥
गणिसत्यविजयनाम्नां, सत्यादिकगुणगणामिरामानाम् । गणिमानविजयनाम्नां, दुष्करतपकारकाणां च ॥ ७८ ॥
गणिलामविजयनाम्नां, श्रीगुरुचरणारविन्दमधुपानाम् ।
" गणिलक्ष्मिजयनाम्नां, क्षुल्लकमुनिलक्ष्मिजयानाम् ॥ ७९ ॥
गणिहेमविजयनाम्नां वाचकचरणारविन्दमधुपानाम् । मुनिहेमविजयनाम्नां, रविजयानां मुनिवराणाम् ॥ ८० ॥
इत्यादिसकलमुनिवरपुरन्दराणां च साधुसाध्वीनाम् । अत्रत्ययतिजनानां गणिवरगणिमानविजयानाम् ॥ ८१ ॥
गणिदेवविजयनाम्नां मुनिवरमुनिधर्मविजयसंज्ञानाम् । लक्ष्मीविजयमुनीनां कृपाकृपाविजयसंज्ञानाम् ॥ ८२ ॥
धिरविजयप्रमुखानामित्यादिकसकलमुनिवराणां च । श्रीतातैर्गैतपापैर्नतिरवधार्यां त्रिसन्ध्यमपि ॥ ८३ ॥
" अत्रत्यसकलसङ्घः क्षितितलविन्यस्तमस्तको नित्यम् । प्रणमतितरां सुमकल्या गुह्यार्जं शुरुगणगरिष्ठम् ॥ ८४ ॥
श्रीतातैर्जिनभमनावसरे च स्मृतिपर्यं सदा कार्यः । शिष्याणुकः स्वकीयः सुन्दरजिनभवननिकोपु ॥ ८५ ॥
यत् क्षुण्णं लेखान्तर्मात्राक्षरविन्दुकार्थयतिशिश्रुः । तत्सर्वं सन्तप्यं श्रीगुरुजैः क्षमावयैः ॥ ८६ ॥
मार्गशीर्षसिते पक्षे, पञ्चम्यां च तिथौ शुद्धा । लिखीकृतो मया लेखो, भूरि भवत्येति मङ्गलम् ॥ ८७ ॥

*

[पत्रशृङ्गे-‘उपाध्यायश्रीकीर्तिविजय’ इति शिरोलेखः ।]

* *

तपोगणप्रतिश्रीविजयासिंहसूरि प्रति पं० अमरचन्द्रप्रेषिता

[१२] — विज्ञसिका —

स्वस्तिश्रीपतेश्वरध्वजधूर्यस्य क्रमाम्मोरुहं, भेजे चञ्चलतामपास्य विलसत्कैवल्यकान्ताग्रहम् ।
 सर्वापीव तरङ्गपाणिक्मलेनालङ्घ्य पायोनिधिं, स श्रीनाभिनरेन्द्रवंशगगनप्रद्योतनद्योमणिः ॥ १ ॥
 स्वस्तिश्रीशिवसुन्दरीस्तनतटासक्तोऽपि संकीर्त्यते, यो विश्वत्रितयेषु निर्जितजराभीरुर्विपश्चिन्नैः ।
 श्रीनाभेयरविर्दिनस्तु दुरितध्वान्तं वचोभातुभिर्मक्तिप्रहृततनुस्पृशं विजगतीध्वेयाभिधानो ह्यसौ ॥ २ ॥
 स्वस्तिश्रीभ्रमरीव पादकमलं भेजे युगादिप्रभोः, कल्याणद्रुमसिञ्चनेषु जलदं श्रेयःश्रियामाश्रयम् ।
 संसाराम्बुपतत्समस्तमनुजान् संरक्षणे तीर्थपो, जीयान्नाभिवसुन्दरापतिसुतः पोतायमानः प्रभुः ॥ ३ ॥
 स्वस्ति क्षीरतरङ्गमालिदुहिता सिन्दूरपूरायते, सीमन्ते भवभूस्तेषु विलसज्ज्वालाकलापानलः ।
 नम्रस्वर्गिनरेन्द्रमौलिसुकुटे शोणत्वमुत्पादयन्, श्रीमन्नाभिनरेशवालनखरो माञ्जिष्ठशोभां दधन् ॥ ४ ॥

अजितं जितकर्मवैरिणं, विकचाम्भोजपलाशलोचनम् ।

विजयातनुजोऽपि योऽभवद्, विजयाकामुक एव केवलम् ॥ ५ ॥

अजितं जितशशुवाहिनीपतिनेमीललनाधवाङ्गजम् । विजयातनुजोऽपि कीर्त्यते, विजयोत्पादक एव यो युधैः ॥ ६ ॥

चन्द्रप्रभं चन्द्रभरीचिज्योत्स्ना-विडम्बि वक्त्रं पदलक्ष्मदम्भात् ।

दोषाकरत्वं मयि जातमीश ! कुतः प्रभो ! प्रष्टुमिवागतोऽयम् ॥ ७ ॥

चन्द्रप्रभं भव्यकुमुद्वतीषु चन्द्रप्रभं तीर्थपतिं भजध्वम् । चन्द्रानना यद्वदनं विलोक्य, पलाशपत्रप्रतिमं वदन्ति ॥ ८ ॥

भजत शीतलतीर्थपतिं जना भवति मुक्तिवधूकरपीडने । अधरयन्निव चन्दनविभ्रुषो मधुरया सुगिरा यदि वाञ्छना ॥ ९ ॥

प्रणतदेवनरोगनायक-प्रवरमौलिमणीकपतेजितम् । क्रमणपङ्कजयामलमर्हतो, नमत शीतलतीर्थपतेरिदम् ॥ १० ॥

.....यसद्विमललोचनशोभास्पृधकं किमु मृगं रूपयेव । विश्वसेनतनयः कृतवान् यो, चन्दनं निजपदाङ्गमिषेण ॥ ११ ॥

वृक्षजा मृगपतेरिति वामदेवसन्निधिमत्सुविलोक्य । लञ्छनञ्छलतयैव कुरङ्गाश्चातिपादयामलं भजन्ति स्म ॥ १२ ॥

समुद्रमृपालकुलाब्धिचन्द्रनेत्रेः क्रमाम्भोजयुगं चकास्ति । यत्सर्पुषास्त्या भुवनत्रयेषु, विरेखतां तत्समवाप कम्बुः ॥ १३ ॥

त्रिविक्रमत्वं च चलप्रियत्वं, जातं कुतो यस्य हरिः स जीयात् ।

विज्ञसिकामः किमु पाञ्चजन्यमप्रेपि नेत्रेः पदलक्ष्मदम्भात् ॥ १४ ॥

निरीक्ष्य पार्श्वो भवपातकेन, वचोगुणैः खिन्नजनानुरुद्धत् ।

ससेषु सप्ताहिकणस्य दंभात्, सप्तागैला यो नरकेषु चक्रे ॥ १५ ॥

सप्तस्कटालङ्घूतनागराजमघत किं सप्तसुखः पतित्वम् ।

आसाद्य वामेयजिनः स जीयात्, मौलौ कृतान्यातपवारणानि ॥ १६ ॥

निःकामविश्वत्रितयस्य वन्द्योः, पादाम्बुजं वीरजिनेश्वरस्य ।

आसाद्य मुक्तिं किमु लक्ष्मदम्भात्, देहीति वक्तुं हरिरागतोऽयम् ॥ १७ ॥

सिद्धार्थधात्रीपतिराजवंशनमोऽङ्गनाहर्मणिरपि वीरः । पतित्वपितृत्वसमानधर्ममारोप्य यं या भजति स्म चित्रम् ॥ १८ ॥

॥ इति श्रीजिनवर्णनम् ॥

अथ नगरवर्णनम्—

वसुविहारा वसुधाविशालसीमंतिनीभालललामतुल्याः । जगत्पतीनां सुरमपतीनां, पदप्रदा धर्मनेन्द्रगेहाः ॥ १९ ॥
वसुविहारा धरणीतलेषु विमानराजी किमु नाकिमूपेतः । विलोक्य मृषीठसमागतेषु जगद्भिन्नाभिति तर्प्यते सुषैः ॥ २० ॥

यत्रार्हतां वैश्वगिरिस्तु बद्धा बभुर्नवीना विलसत्पताकाः ।

जित्वा दिवं श्रीमजयत्वसूचाकराणि चिह्नान्यनिशं दधौ किम् ॥ २१ ॥

यस्यां वलक्षा वरवैजयन्त्यो, विमान्ति हर्म्येषु जिनेश्वराणाम् ।

विज्ञातुकामः विदशापगौषः, पुरस्समृद्धिं समियाय मेने ॥ २२ ॥

क्षीणाष्टकर्माश्रयशीर्षभागे, वसुः पताकाः परितो लुलन्त्यः ।

किमाह्वयन्ति प्रणतिप्रवीणान्, जनान् कणतुर्किंकिणिकारवेण ॥ २३ ॥

॥ यत्रार्हतां सन्ननि वैजयन्त्यो, विरेजिरे वायुवशाहुलन्त्यः । निवातयन्तीव तमःप्रवेशं पुरिप्रदेशे परितो विचिन्ताः ॥ २४ ॥

जिनेन्द्रहर्म्यध्वजतुङ्गदण्डाः, स्फुरन्मणीभिः खचिता विरेजुः ।

विरंचिनोर्ध्वं धरणार्थमुच्चैः धृता मरुन्मन्दिरवीविधानाम् ॥ २५ ॥

यस्यां पुरि श्रीजिनमन्दिरेषु, सोपानपङ्क्तिः परितश्चकास्ति ।

सिद्धप्रभागाश्रयणाय मेने, निःश्रेणिका किं विधिना कृतैर्यम् ॥ २६ ॥

॥ सदा ये प्रभुं भावशुद्ध्या भजन्ते, विकारं नरास्ते ब्रजन्त्यध्वमेव ।

जिनेन्द्रगृहोत्तुङ्गगृहे सुवर्णाः, सुवन्तो यथाऽस्माकमेवेति कुम्भाः ॥ २७ ॥

यस्यां गृहस्य प्रमदाजनानां, चन्द्राश्मरत्नप्रविनिर्मितायाम् ।

प्रणालिकार्या स्वपानानि ग्रीष्मे, भवन्ति नरीरेण विनापि षाढम् ॥ २८ ॥

यत्रार्हतसुस्रवतां गृहाणि, स्फुरन्मणीभिः खचितानि येषु । साराङ्गमेताः प्रमदा विरेज, संक्रान्तदेहाः स्वपतिं भजन्ति ॥ २९ ॥

॥ गृहे गृहे यत्र विमान्ति नार्यो, विनिद्रपायोजसुपत्रनेत्राः ।

समभ्यसन्तीव सुवस्समागता, निमेषविद्यां किमु नाकिपत्न्यः ॥ ३० ॥

अलक्ष्यलक्ष्मीश्वरमन्दिरेषु, पयोनिषेर्देहमवां कुशीलम् ।

विलोक्य विज्ञाय विमर्षभावात्, कृष्णोऽपि कृष्णत्वमवाप देहे ॥ ३१ ॥

भाम्यते विशदपौषधशाठा, धर्मदन्तिपतिखेलनशाला । चित्रविचिधितरपित्रविशाला, स्वस्तिकादिद्रुतमङ्गलशाला ॥ ३२ ॥

॥ श्रियः पदे श्रीमति गूर्जराहनिवृद्धचराक्षीतिलकायमाने । श्रोतुङ्गवप्रप्रविराजमाने, श्रीपद्मने भवलयप्रसिद्धे ॥ ३३ ॥

श्रीमद्भूतोः पादसुपर्वपादपविन्याससंचारपविश्रिते वरे । सुश्रीमति श्रीमति तत्र भूतलद्रोक्तमे मोदरसातिपूरिते ॥ ३४ ॥

चाख्यानसुधना अपि लोका भरि भूरि जितनागरलोकाः । आर्जवादिमुगुणा गतशोका बुद्धिभिर्विजिताखिललोकाः ॥ ३५ ॥

तीर्थाधीशविहारवार्तिमहापापप्रकर्षाद्याद् वेद्यानिर्जितवासवैर्यहपतित्रातैस्सदा सेवितात् ।

दुर्गस्यैः कपिशीर्षकैर्वक्रैरैल्लोक्यलक्ष्मीं हठादाहातुं रविघोतनात् शुभमयाद् रक्षात् सुरात् पत्तनात् ॥ ३६ ॥

॥ सानन्दमुल्लासितपूर्वकार्यं, स्वभालविन्यस्तकराब्जसुगमम् ।

विराजि रोमाङ्गुरभृद् विधत्ते, विज्ञप्तिकां द्रागु अमरादिचन्द्रः ॥ ३७ ॥

पूर्वाद्रिशैले शिखरातुकारे, चञ्चलमाराविशिशालविम्बे । पयोजवन्धोर्महतां समाजे, हर्षादुपेतं सद्गुणश्रयान्तः ॥ ३८ ॥

अपि च—

श्रीमद्वनिनां पुरतः प्रातः प्रातः सुपर्वसदृशानाम् । वाच्यते कर्णं मुक्तेर्दृष्टिर्वरयोगशास्त्रस्य ॥ ३९ ॥

॥ सुविहितसाधुजनानां पठनं परिपाठनं सदानुमतम् । सब्रन्दिमवनयोगोद्बहनादिसुख्यमतिरम्यम् ॥ ४० ॥

सततभवोल्बणतापापनोदमेधागमे सुकृतिरम्ये । परिपाठ्यां समुपेयुषि पर्वणि सांवत्सराभिषे रम्ये ॥ ४१ ॥
विश्वविश्वजनवाञ्छितवस्तुप्रापणे सुरतरोरतिरम्ये । कल्पसूत्रवसूत्रवाचनं, याचनं सुकृतवार्द्धिसुतायाः ॥ ४२ ॥
श्रीमज्जिनपतिशासनमहोदयोद्दामविजयकृत्परमः । द्वादशदिक्सामारिप्रदानकृत् भवति पटुपटहः ॥ ४३ ॥
नार्द्धिमनिर्णैजकुलालैकैवर्ततक्षकमुखानाम् । यत्र च न भवति कृत्यं द्यूतकृतां तन्तुवायानाम् ॥ ४४ ॥

किं बहुना ?—

इत्याद्यनेकसौकृतकृत्यं निर्विघ्नमहितविध्वंसि । समहामहं वभूव च सदोदयं दलितपापभरम् ॥ ४५ ॥
तत्रानन्दसुखानुबन्धिभगवत्पादारविन्ददयी, ध्यानोद्भूतशुभोदयैः फलवतो जाग्रन्महापुण्यतः ।

जज्ञे यत्परिपूर्तिरुज्ज्वलतरा धर्मस्य धर्मात्मनां, निर्द्यूताखिलकल्मषं कलिकलाप्लोपैकदुष्टात्मनः ॥ ४६ ॥

अथ श्रीतातपादानां वर्णनम्—

त्वत्सूर्यपास्तिः फलदा मुनीश ! विशुद्धभावेन कृता जनैर्यैः । अमर्यभावं समवाप्य सद्योऽपुनर्भवं ते सततं लभन्ते ॥ ४७ ॥
तपोधनद्वन्द्वचरे पतङ्ग !, ये स्तुतवाराधनतो विद्युक्ताः ।

निःश्रेयसं दुर्मतिभिर्दुराप्यं, कार्यं भवेत् कारणतो विना न ॥ ४८ ॥

नैयायिका निर्भयतो वदन्ति, द्रव्ये गुणानां समवेतभावः । चेतश्चमत्कारकृतेन चैतत्, भवद्विगुणानां गमनं ककुप्सु ॥ ४९ ॥
त्वदीयमूर्तिं प्रविलोक्य लोका, अमन्दमानन्दभरेण नित्यम् ।

वितर्कशीलाः किञ्च चन्द्रज्योत्स्नां, भवन्ति किं शान्तरसप्रदेशाः ॥ ५० ॥

त्वदीयरूपं जलशायिकान्तासूतोस्समानं प्रविलोक्य मोदम् । वामभ्रूवो रात्रिदिनं भजन्ते, त्वद्द्वेष्ट्यभावो हि न साधुधर्मः ॥
त्वदीयमूर्तिं कृतकृत्यभावं, निर्माय मेने हि सरोरुहासनः ।

अहं जगन्नोहनकम(१) मन्ये, त्वदाकृतेस्साम्यवियोगमावात् ॥ ५२ ॥

इत्यादिकैः सद्गुणशोभमानैः, भूलासंसत्समवासमानैः । श्रीतातपादैर्विगतापवादैस्सदावधार्यां प्रणतिर्मदीया ॥ ५३ ॥

तत्रत्य—

श्रीमत्तातपदाम्भोजसेवाविधिसमुत्सुकाः । श्रीराजसुन्दराहाना विबुधश्रेणिभूषणम् ॥ ५४ ॥

श्रीहस्तिहस्तिविजया विबुधा बुद्धिशालिनः । श्रीभद्रसोमविबुधा विनयार्द्धिविभूषिताः ॥ ५५ ॥

प्रज्ञावज्ञातधिपणाः कोविदश्रेणिमण्डनम् । उदयान्नविजयाहाना मुक्तितो विजया बुधाः ॥ ५६ ॥

श्रीसत्यविजयविज्ञाः श्रीहर्षविजया बुधाः । शिवाद्विजयगणयो रबितो विजयास्तथा ॥ ५७ ॥

गणिगङ्गदर्शनाख्याः सिद्धितो विजया अपि । विजयात्सोभगणयः सर्वेऽप्यन्येऽपि साधवः ॥ ५८ ॥

इत्यादिसाधुसिंहानां प्रलेकं मुनिपुङ्गवैः । प्रसाधा[द्य]नुनतिर्मे श्रीमत्तातैः क्षमाधरैः ॥ ५९ ॥

तथात्रत्य—

कोविदा लीलचन्द्राहाराचारित्राचन्द्रनामकाः । लावण्यचन्द्रागणयो गुणचन्द्राभिधानकाः ॥ ६० ॥

हेमचन्द्राभिधः साधुजिनचन्द्राभिधो मुनिः । इत्यादियतयस्सर्वे नमन्ति स्म निरन्तरम् ॥ ६१ ॥

आश्विनाभिधमासस्य पक्षे शुक्लरे त्रिथौ । सप्तम्यां लिखितो लेख इति गङ्गलालिका ॥ ६२ ॥

तातपादपदाम्भोजसेवाव्रतमधुव्रतः । प्रणति स्म लीलचन्द्रस्त्रिसायं बहुमक्तियुक् ॥ ६३ ॥

लेख्य० देवकपत्तनात् उ० श्रीअमरचन्द्रगणिः । पूज्याराध्यसकलसकलानूचानशिरःकोटीरहीर-
श्री१९श्रीविजयसिंहद्वारिसिंहानामियं विज्ञप्तिः । श्रीपचननगरं ।

*

तपोगणपतिश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं० उदयविजयप्रेषिता

[१३] — विज्ञसिपत्रिका —

स्वस्तिश्रियः केवलसम्पदश्च, चक्रित्वलक्ष्म्याः सुपमाः प्रभाश्च ।
गिरश्च सर्वोत्तममान्यताश्च, यच्छक्तिनद्यां विकसन्ति पद्माः ॥ १ ॥
श्रीजीरिकापहयमिषा पुराऽऽसीत्, पुरी परीता परमद्विलोकैः ।
समण्डनीभावमियाय सा पूर्वोन्नोन्नधाम्ना स शिवाय पार्श्वः ॥ २ ॥
वामाऽप्यवामाऽजनि यस्य माता, पाता प्रजानां च पिताऽम्बसेनः ।
प्रभावती यस्य च धर्मपत्नी, नाम्नाऽपि सौभाग्यरमाप्रमाऽम्बुः ॥ ३ ॥
वाराणसी येन पवित्रिता भूः, स्वजन्मना भानुमतेव पूर्वा ।
नामोऽपि नामाधिपः राजलक्ष्मीभवापितः सद्गुरुर्गुरुः शिष्यः ॥ ४ ॥
साम्नी यदीयाऽजनि धूपचूला, कृलानुगा वा भववारिरात्रेः ।
गणाधिपा यस्य दशाऽप्यम्बुजन्, नरस्त्रियो यद्वचनेन तीर्णाः ॥ ५ ॥
प्रतिस्वर्लं यस्य विहारमाला अद्यापि यद्वचो भुवने स्फुरन्ति ।
जन्स्य तत्कारयितुं यथासि, मुक्ताकलापा जगतीस्त्रियो वा ॥ ६ ॥
निम्बानि भूयांसि च यस्य लोके, माहात्म्यपीयूषपत्रा इवास्मिन् ।
स्फुरन्ति तत्रापि स कोऽपि जीरापल्लीपतिः शक्तिसुधापयोधिः ॥ ७ ॥
श्रीस्तम्भतीर्थावनिभोगशाली, विश्वार्थसायांतुभवोऽपि रम्यः ।
कामानुरूपोऽधिककामदोऽपि, कामप्रजेता भगवान् प्रकामम् ॥ ८ ॥
वामासतीकुक्षिनीमहापुष्पमणिर्जनाभीष्टविधानदक्षः ।
रविच्छविम्योऽपि हि यस्य बोधच्छविः स लोके च चक्रास्त्रलोके ॥ ९ ॥
मन्त्रा यदीयाः शतशः सुराणामधिष्ठिताः कामितपूर्वाश्च ।
वंशाम्बुजे यश्च निजेऽस्ति हंसः, श्रीढापरः केवललक्ष्मिहंसा ॥ १० ॥
दिव्योपभोगः स च दिव्यदानी, गतान्तरायोऽप्यजराभरश्च ।
निलो विशुः शाश्वतसम्पदाढ्यो, जयत्यनन्तो जगदेकवीरः ॥ ११ ॥
किं घुर्मर्षीनामिव यो महिम्नामाधारभूतः परमोपकारी ।
तं पार्श्वनायं सुपमासनायं, भक्त्या नमस्कृत्यपदेऽगिषिष्य ॥ १२ ॥
पुराभिषं बन्दिनमन्दिरायाः, पदं मुदामेकखनीयं भाति ।
धर्माधिकामत्रयकुत्रिकाट्टप्रायं प्रियं विश्वजनावलीनाम् ॥ १३ ॥
जानीमहे नो जलधिप्रसङ्गाद्, रत्नाकरस्तन्नगरं गरीयः ।
द्रक्ष्यस्य सङ्गाद् यदि वा पयोधी, रत्नाकरस्तन्नगरं गरीयः ॥ १४ ॥

साक्षादतिक्रामति सिन्धुसङ्गात्, सीमानमेतत्पुररत्नभूर्न ।
यद्वा पुरस्यास्य सदा प्रसङ्गात्, सीमानतिक्रामक एष सिन्धुः ॥ १५ ॥
श्रीणामजस्रं प्रभवः पयोधर्मन्ये पुरस्यास्य समीपवृत्तेः ।
समीपवृत्तेर्यदि वा पयोधेः, पुरं पुरं वा श्रिय एकभूमिः ॥ १६ ॥
अस्माकमत्यच्छतराशयानां, सन्तापको मित्रतयापि पापः ।
सुधावलेपा इति यत्र गेहाः, सुरं ध्वजाग्रैः परिताडयन्ति ॥ १७ ॥
खरस्वरूपोऽपि हि मित्रनामा, व्यतीतवस्त्रीमवदन्दवृन्दः ।
शुद्धाशया यत्र सुधावलिप्ता, गृहा ध्वजैस्तं परिधापयन्ति ॥ १८ ॥
राजाऽपि रात्रौ परितः प्रचारं, करोपि(ति) तद्गृहमनर्ह एव ।
प्रच्छादयन्तीति यदीयगेहाः, सुधाकरं नक्तमिह ध्वजाग्रैः ॥ १९ ॥
वस्तूनि सर्वाण्यपि यत्र काममगण्यतामाञ्जि भवन्ति नित्यम् ।
सद्रोहणाद्राविव रत्नमाला, तारावली वा गगने प्रदीप्रा ॥ २० ॥
सौगन्धिकाष्टेषु समाततास्ते, कस्तूरिका वा हिमवालुका वा ।
तददृष्टम्याः किल नित्यतायै, निशादिने साधु नियन्त्रिते ते ॥ २१ ॥
यदुच्चगेहावलिरार्हती गीरिवानिशं निर्मलतां विमर्ति ।
वाणीं पिकानां शितिपाक्षिकाणां, कुहूमयं तेन वृथा करोति ॥ २२ ॥
यस्मात् सुधाभिः सित्तिमानमेते, गेहा दधाना निजदीप्तिर्दयैः ।
निधीन् समग्रानपि पूर्णिमायाः, श्रियं प्रदीपामपि लम्बयन्ति ॥ २३ ॥ — एतच्छम् ।
क्रयाणकानां निकरः पयोधिमारगेण यत्रैति पुनः प्रयाति ।
मीनादिराशाविव पद्मपाणिमुख्यग्रहाणां गगनाध्वनौघः ॥ २४ ॥
उग्राम्भ्र भोगाश्च सुनागराश्च, स्फुरन्ति यस्यां शतशोऽपि लोकः ।
भोगार्णसां वासकृते धुनघां, मीनाकरा वा मकराकरा वा ॥ २५ ॥
त्रिमिक्षिधा यत्र भृशं विभक्ता, पुरस्य सर्वाऽपि हि राजधानी ।
अर्थेन कामेन वृषेण चेति, सम्यग् मिलित्वा विगलद्बिरोधे ॥ २६ ॥
श्रीपूज्यविष्णुप्रतिषद्भासे, भोगाम्भुघौ द्रुममणीयमाने ।
इत्यादिवृत्तैस्त्वपवर्णमाने, पुरामिधे तत्र पुरप्रधाने ॥ २७ ॥ — इति नगरसोभा ।

*

यत्पूज्यपादैः प्रथमं व्यलोकितं, स्वमक्तिसंयुक्तजनोपसेव्यम् ।
जीराडलीपार्श्वजिनेन्द्रचैत्यादिभिः सनाथीकृतमध्यभागम् ॥ २८ ॥
मुनिद्विपोऽस्यां कडुकाः पुराऽपि, चैत्यद्विपो लुम्पकपञ्चदशः ।
द्वयीद्विपः साम्प्रतमत्र केचिद्, विशेष एष प्रथमव नव्यः ॥ २९ ॥
सुश्रावकास्तेन च येऽत्र जैनचैत्यादिपूजाविधिसावधानाः ।
तन्मानिनः स्नानपि पूर्वजान् ये, व्यामूढरूपानिव मानयन्ति ॥ ३० ॥
श्रीपूज्यविष्णुप्रतिषद्भासे, भोगाम्भुघौ द्रुममणीयमाने ।
कामाश्रयः सूर्यपुरं त्रयीमुत्कयीमयं वैतदिदं न विदः ॥ ३१ ॥

इत्यादिवृत्तरूपवर्णरूपपदकल्प्यरूपोज्ञपीरितार्थम् ।
 श्रीस्तम्भमतीर्यादतिदम्भलोकान्ध्रीपूज्यतत्वीकरणप्रवीणात् ॥ ३२ ॥
 भक्तीरितः प्रीतिपवित्रितात्माऽऽल्लारामटीनैकमना मनाग्नः ।
 ज्ञत्योदयादिविजयः स्थिरश्रीः, प्रमोदसिन्धुः कृतवन्दनादिः ॥ ३३ ॥
 विनीतभावस्तरणिप्रमाणावर्तान् विनिर्माय नतिं नितन्वन् ।
 विज्ञप्तिमाविष्कुरुते यथाऽयं, कृत्यं प्रगतेऽरुणपतलोके ॥ ३४ ॥
 स्वाध्याय आचाङ्गमुखाममानां, व्याख्यानमात्रद्वयकवृद्धवृत्तेः ।
 तदुत्तरं पर्व समभ्युपेतं, श्रीवार्षिकं नाम सुधर्मसिन्धुम् ॥ ३५ ॥
 जिनालये सप्तदशप्रकारा, पूजा चतुःपारणकादि सर्वम् ।
 पर्वोचितं कल्पमुवाचनादि, तत्रापि जज्ञेऽस्ति च जायमानम् ॥ ३६ ॥
 श्रीपार्श्वनाथस्य पदप्रसादः, श्रीपूज्यरागेण स सद्गतिर्यः ।
 निषन्धनीभावमियाय तत्रापुनाऽप्यसावेव तदीयहेतुः ॥ ३७ ॥

अपरम्—

मातुं न शक्नोति गुणान् यदीयान्, ज्ञेयाऽपि भानाविगताप्रपन्नान् ।
 तत्संख्ययैते गगने विकीर्णास्तारागणास्तेन परिस्फुरन्ति ॥ ३८ ॥
 यद्गच्छन्त्ये बहवोऽपि मूढा, अपि स्फुरद्भक्तमहामहिम्ना ।
 क्षणेन पाण्डित्यमभजन्ते, न हीरसूयादिषु तत्पसिद्धम् ॥ ३९ ॥
 विद्याऽपि येषां स्वत एव सिद्धा, रूपं च वाणी च विशालरूपा ।
 एकैकभावस्य कथाप्रबन्धे, पायोऽजन्माऽप्यसमर्थ एव ॥ ४० ॥
 सीमातिगानां गुणमण्डलानां, शुक्ताफलानां प्रविधातुकामः ।
 मालां विधिः पारमनाभुवंस्ता, विमुक्तवांस्ता विपतीह ताराः ॥ ४१ ॥
 सम्भूषणा सम्प्रति सा सुराष्ट्रावनी कनी हेममणीखनीव ।
 पद्म्यासमुच्चैः सुविहारलक्ष्म्या, श्रीपूज्यतो या पुरवद् विभर्ति ॥ ४२ ॥
 यदीयमन्त्रे कवयोऽप्यनेके, क्रियापरास्त्वाकिंकपुङ्गवाश्च ।
 व्यापारिणां वा जगतीपतीनां, कोशेषु भाणिक्यपरम्परेव ॥ ४३ ॥
 भाणी यदीया जननी प्रतीता, शिवाङ्गणारूपोऽपि च यस्तिताऽऽसीत् ।
 क्रियापरो यस्य च शिष्यवर्गः, स्वर्गद्वया यस्य यशः समानम् ॥ ४४ ॥
 अहो महज्ज्ञानमहो क्रियेयमहो तपः कोपजयोऽप्यहो सः ।
 विशिष्य कः ख्यातुमर्तं गुणांस्तान्, यदेहोपटीमणिरत्नराशीन् ॥ ४५ ॥
 गुणैरनैकैरिति वर्णनीयैर्मम प्रणामो मनसाऽवधार्यः ।
 अनुप्रणामः प्रभुसेवकानां, प्रसादनीयः प्रततव्रतानाम् ॥ ४६ ॥
 तथा हि—लक्ष्मीविजयाख्यविज्ञा, यशःपदाद्या विजयाः समन्नाः ।
 घनादयो वा विजयास्तयाऽन्ये, विज्ञाश्च हेमाद्विजयादयोऽपि ॥ ४७ ॥
 इत्यादिकानां पुनरार्थिकाणां, मानेन्द्रिराणामपरापराणाम् ।
 नामोऽनुनामश्च विषादनीयः, प्रायः स्मृतैर्गोचरतां गणेन्द्रैः ॥ ४८ ॥

मदीयसम्पर्किसुनिव्रजस्य, श्रीपूज्यमक्तिप्रवणावयस्य ।
 तथा हि - वीराद्विजयाः प्रबुद्धा, रवेः पदाद्या विजयाश्च विज्ञाः ॥ ४९ ॥
 दीपादयो वा विजया गणेशाः, शिवादिमाः सद्विजयाः सधर्माः ।
 ततः परं सत्कृशालप्रधाना, गणेशवर्या विजयाग्रशब्दाः ॥ ५० ॥
 देवादिमाः सद्विजया जिनाद्या, लाघादयोऽन्ये स्थिरवासभाजः ।
 गणिः कृपाघो विजयश्च हेमादिमः पुनः सद्विजयो गणीष्टः ॥ ५१ ॥
 झञ्झाभिधानश्च मुनिः सुवृद्धसत्यादयोऽत्रत्यजनाः प्रतीताः ।
 अत्रत्यसद्गोऽनघभक्तिशाली, सर्वेऽपि चैते प्रणमन्ति पूज्यान् ॥ ५२ ॥
 श्रीपूज्यनाम्नाऽत्र जिनाधिनायाः, ग्रीत्या नमस्याविपयीक्रियन्ते ।
 प्रणामवेलामधिगम्य तेषामहं स्वचित्तेऽपि विधेय जायैः ॥ ५३ ॥
 सद्यस्कपद्यैर्लिखितेन शीघ्रं, वैयग्र्ययोगाच्च मनोऽप्रसत्तेः ।
 यथातथागुम्फितमेतदास्ते, द्रव्यं न वैदुष्यपयोधिभिस्तत् ॥ ५४ ॥
 श्रीगूर्जरक्षमावलयेऽत्र वर्षे, पादोऽवधार्योऽथ विपर्ययो वा ।
 इत्यादि विस्तारवदेव सर्वं, प्रसादनीयं कृतनिर्णयं यत् ॥ ५५ ॥
 सत्कालगुणे मासि बलक्षपक्षे, यौगप्रमेयप्रमकर्मवाट्याम् ।
 कनीव पत्री प्रगुणीकृतेयं, पाणौ गृहीता प्रतनोतु मद्रम् ॥ ५६ ॥
 ॥ पूज्याराध्यसकलभट्टारकदेवभट्टारकश्री१९श्रीविजयप्रभसूरीश्वर-
 चरणसरोजानां श्रीपुरयन्दिरे । सं० १७१८ वर्षे ॥

तपोगणपतिश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं० लामविजयप्रेषितो

[१४] — विज्ञसिलेखः । —

॥ श्रीमद्दामाजविजया जयति जयति ॥ वाग्देव्यै नमः । शीतदुर्ये नमः ॥

स्वस्तिश्रीवनिताकट्याक्षलहरीसञ्चारिसच्छङ्खपुनारीकण्ठविहारिहारिविलसद्धारोपमानः प्रभुः ।

श्रीमत्पार्श्वजिनो वषस्ति सकले विश्वत्रये भास्करो, मय्याम्भोजविभासने शिवकरः श्रीआश्वसेनिर्जिनः ॥ १ ॥

स्वस्तीन्द्रालिङ्गितपाशदेहः, समस्तगोपालकुलावतंसः ।

वशीकृतो येन महोरगेनः, श्रीपार्श्वराट् वः स जिनः श्रियेऽस्तु ॥ २ ॥

वाग्देवतायां जनको जनानां, सुखंकरः सुष्टिकरः स्वयंभूः ।

श्रीपार्श्वराट् शंखपुराधिराजो, ददातु सौख्यान्यखिलानि वो नः ॥ ३ ॥

शंसुः शिवेशः फणिसवितोऽसौ, गणाधिनायामिनतांदिपक्षः ।

कन्दर्पदर्शीपद्मको ददातु, वो नः श्रियं शङ्खपुरेणपार्श्वः ॥ ४ ॥

शङ्खदिपुर्णायकपार्श्वदेवो, देवास्तपुर्यां कृतसन्निवासः ।

पत्नीकृतं येन जगत्त्रयं स रातु श्रियं सर्वगुणामिरामः ॥ ५ ॥

ह्रीं ॥ स्वस्ति रमां स जिनो मम दयाद्, यत्पदकोकनदं समुपास्ते ।

अद्भुतया हरिणोऽम्भककान्त्या, निर्जित एष ततो जिनशान्तेः ॥ ६ ॥

लोचनकान्तितयापि भृगाक्ष्यो, मां जिनराज ! जयन्ति नितान्तरम् ।

यत्तुमितीव मृगः पदसेवामातनुते किल किं मृगकेतोः ॥ ७ ॥

जिनवेश ! कुरङ्ग इति प्रभो मदभिधानमिदं प्रवदन्ति यत् ।

अपनय त्वमितीव वदत्यप, हरिणको हि यदीयपदभ्युजे ॥ ८ ॥

यदा जितः स्त्रीनयनैः शृङ्गिण्यां, गत्वा खमिन्दुं किल सञ्चितोऽहम् ।

तदा प्रभुत्वेव वदन्ति लोका, मदीयसङ्गात् सकलहमेतम् ॥ ९ ॥

अतः परं नाय ! भ्रजामि कुत्र, दीनो वराको बहुलजितम् ।

इतीव विज्ञसिमसौ तनोति, मृगो यदीयांहिकजद्वयजम् ॥ १० ॥

ह्रीं ॥ स्वस्तीन्द्रा सुन्दरमन्दिरं सन्दरेन्द्रदेवेन्द्रनतक्रमाब्जः ।

धत्तुर्मुखः सौख्यकरः स देवो, ददातु सौख्यं मुनिमुक्तात्म्यः ॥ ११ ॥

सकलसेवकलोकसमीहितफलसमर्पणनाकितरूपमम् । यदभलाहिकजद्वयमुत्तम जयति कूर्मवराज्वितमन्वहम् ॥ १२ ॥

चरणद्वितयं किल यस्य विरोर्मुक्कनयसिद्धिरतिप्रवराम् ।

प्रददाति यदेतदिदं न किमु नितरामपि चित्रकरं सुधियाम् ॥ १३ ॥

नर्वासतो मामपि तातयस्व ॥ १४ ॥

कुर्वते मुनिजनद्विजराजाः ॥ १५ ॥

स्वस्तिश्रियं यच्छतु वामवामासुतुर्गनूर्नुयुतिवासमानः । सुधासरो यद्रकरः स पार्श्व उच्छेद्यापादे कृतसन्निवासः ॥ १६ ॥

यस्मिन् पुरे कान्तनिकेतनानि, सत्केतुभिर्मानि भृशं नितान्तम् ।

जित्वा श्रिया स्वर्गपुरी किमेतैर्मौलौ ध्रियन्ते खलु निर्जयाङ्काः ॥ ३६ ॥

यस्मिन् पुरे रात्रिवरं श्वात्पशुभ्यन्ति सर्वा ध्वजजिह्वा वै ।

तसा रवेरातपतोऽहि निलं, सुषांशुविम्बं समवाणरम्यम् ॥ ३७ ॥

यस्मिन् पुरे सद्गलभीषताकामिषाद् विजाने सुरनद्य एताः ।

स्नानेन देवाः परिपीडयन्ति, गताः श्रण्यं नगरस्य तस्मात् ॥ ३८ ॥

यस्मिन् पुरे साधुसुधाविलिप्तैः, सौषर्षैरामण्डलमायमासे ।

निष्काश्य दुष्टां विधुवैरिणीं तिथिं, सितेव रम्या खलु पूर्णिमा तिथिः ॥ ३९ ॥

यस्मिन् पुरे बालशृगाम्बकानां, स्नानेन ज्ञाताऽतिकपायिताशया ।

नासीत् प्रसन्नाऽखिलया निशापि, बापीवराङ्का ग्रहिलेव भामिनी ॥ ४० ॥

यस्मिन् पुरे दृष्टपथे परद्वजैः शब्दैर्यसत्सक्तुकैर्विवादम् ।

धनेन सार्धं क्रियते हि यस्मात्, तस्मात् स जातो धनपथैरस्त्रः ॥ ४१ ॥

क्रीणन्ति पथेन मदेन साकं, सुखन्तमप्येवमलं मलीमसम् ।

तद्ग्रन्थलुप्यं वणिजश्चतुःपथे, जना रविः (वैः) पूरितकर्णदेशाः ॥ ४२ ॥

यस्मिन् बक्षसीरजपुञ्जराजयः, प्रदोषकाले किल संप्रसारिताः ।

रेजुर्वरा अस्त्रमितस्र भासत इव प्रभारक्ततरा निरन्तरम् ॥ ४३ ॥

यस्मिन् पुरे चारुचतुःपथानि, विमानि वेदाहिकुलैर्मितानि ।

तद्दर्शनं कर्तुमहं क्षमो नो, स्वल्पैर्दिनैरेकरसञ्चको वै ॥ ४४ ॥

यस्मिन् पुरे चारुणि राजमाने, जिनालयानां छलतः किमेते ।

अनल्पकैलासदरीभृतोऽभवन्, सुधान्विताः शम्भुनिवासयोग्याः ॥ ४५ ॥

यस्मिन् पुरे तोरणधोरणीभिर्विराजितं वेदम मुनीश्वराणां ।

भातीव पुष्पोलशृगाम्बकाया ललाटचित्रं बहुचित्रशालि ॥ ४६ ॥

यत्पत्तनं भाति पयोषिपुत्रीमालिङ्गितं सर्वगुणामिरामम् ।

सत्ताद्वयकेतोर्हृदयाम्बुजन्मस्यलं कलहेन विनिर्गतं वै ॥ ४७ ॥

श्रीमत्तत्पदपदार्थभावनीमृतमृतले । श्रीमति पत्तने तत्र यथास्थाने गुणान्विते ॥ ४८ ॥

॥ इति गुरुचरणनीलजपरपरागपुञ्जपवित्रीश्रुतपुत्रवर्णनं समाप्तिं पक्वाण ॥

अथ नगरवर्णनम् —

हौं ॥ लङ्का शङ्खावती येन, यदाशौ व्यासा कृता तथा । कम्पमाना कृता चम्पोज्जयिनी जितकान्तिका ॥ ४९ ॥

श्रीडाशैलः सोऽस्ति यस्तोषकण्ठे, चारुत्वं यस्मावलोकायन्विमये ।

मैनावकाया लङ्घिताः सन्निपेतुरन्ये ये मर्षां स्थिता निक्षपास्ते ॥ ५० ॥

गलम्भराणोनिवहच्छलेन कोशुराजेव वसास्ति शैलः ।

शावत्वमस्याखिलसत्तुमन्तो मैनाकमुस्या दधति प्रकामम् ॥ ५१ ॥

श्रीदार्थमस्मिन्नचले नितान्तं, प्रजन्ति लीलाकलितापलनाम् ।

धवस कण्ठार्पितदोर्लतानां, यथान्ययुगमार्गणपीडितानाम् ॥ ५२ ॥

चण्डी प्रचण्डद्युतिभासमाना, चतुर्भुजा राजति यत्र शैले ।
चक्रविशालाङ्कुशशस्त्रवृन्दं, कृत्वाऽधनाशाय करे स्थितेव ॥ ५३ ॥
चण्डीसमीपे विमलाम्बुकुण्डं, दरी च तिष्ठत्यथ संवसन्ति ।
तपस्विनः सञ्चितवह्निकाष्ठभात्रोपजीव्या अचले च तस्याम् ॥ ५४ ॥
द्वितीयपार्श्वे बहुराजसेव्या देवी भवानी भवदुःखहर्त्री ।
कल्याणकर्त्री बहुधूपधूमस्यामीकृताङ्गा जननिर्विभाति ॥ ५५ ॥
आदित्यवह्नैः प्रमितानि नीरकुण्डानि चण्डीनिकटे विमान्ति ।
वराणि कान्ताकुचचन्दनानां, प्रक्षालनात् संकलपीकृतानि ॥ ५६ ॥
पयोभरैः पूर्णपयोधराश्च, श्यामाः स्वनन्त्यो नगमेखलायाम् ।
चरन्ति गावो गगनाङ्गणे च, पयोदमाला जनसौख्यकाराः ॥ ५७ ॥
एकत्र गोपीकलगीतशब्दैरूर्ध्वीकृतश्रोत्रशृङ्गा रमन्ति ।
एकत्र मेघध्वनिसक्तकर्णां, नृत्यन्ति यस्मिन्नचले मयूराः ॥ ५८ ॥
परिमधुवतीजनसंकुलं मधुकैरैः परिराजितभूरुहम् । विपिनमत्र विभाति दरीभृति जनमनोघनतस्करमद्भुतम् ॥ ५९ ॥
कल्याणदासभक्तेन योगमार्गानुगामिना । कृतौकं भाति शैलस्य मेखलाया मनोरमम् ॥ ६० ॥
प(ख)जूरनारद्वलवह्णं सङ्गमपकश्रेणि च चारुभूतम् ।
सङ्गन्दनं नन्दनकाननाभं वनं बुधैः प्रतिमध्यभागम् ॥ ६१ ॥ — (युग्मम्)
छटोच्छलद्वारिलसत्तटाको, बभस्ति रम्यो निकटे वनस्य ।
सत्केकिकोकद्विजचक्रवाकविलासिनारीजनसेव्यदेशः ॥ ६२ ॥
यस्मिन् पुरे वप्रवरश्चकास्ति, सन्मृन्मयश्छप्परराजिताङ्गः ।
विराजितो गोपुरराजिभिश्च, भटैः सशस्त्रैर्वहुसेवनीयः ॥ ६३ ॥
परावलालोकनके गताक्षाः, परापवादे गतजिह्वाश्च ।
परस्वग्राहे गतदोर्लताश्च, यस्मिन् पुरे श्राद्धवरा वसन्ति ॥ ६४ ॥
नयशोभाजनाः श्राद्धाः सन्ति यस्मिन् पुरे कुजाः । अपूर्वदानिनो धर्मानुरक्ता गुरुसेवकाः ॥ ६५ ॥
मत्तमातङ्गगामिन्यो दोषाकरसुखास्तथा । सन्ति यस्मिन् पुरे श्राद्धाः, कौलेयक्यो दयापराः ॥ ६६ ॥
अर्हद्वैश्वमयं यत्र भाति यत्रानुविम्बिताः । तारकाः कुर्वन्ते भ्रान्तिमुस्तानामन्वहं नृणाम् ॥ ६७ ॥
मुनीनां निलयं यत्र दूरीकृततमोरम् । धर्मकार्याणि यत्रैव चलन्ति हि निरन्तरम् ॥ ६८ ॥
पुरात् तस्मात् विनेयाणुर्लभ्यादिविजयो मुदा । विज्ञप्तिपत्रिकां भक्ष्या, श्रीगुरावुपहोक्ते ॥ ६९ ॥
कृत्यं यथा प्रभाते प्रजायते सम्यग्शोभितसभायाम् । व्याख्याने पट्टाङ्गं स्वाध्याये पञ्चमाङ्गं च ॥ ७० ॥
प्रभातेऽत्र यतिः कथितैर्पथं पठति द्रवम् । नाट्यग्रन्थान् यतिः कथित् कथित् सिद्धान्तकौमुदीम् ॥ ७१ ॥
चम्पूकथां यतिः कथित् कथिल्लिङ्गानुशासनम् । कथित् विचारशास्त्राणि कथित् सारस्वतं तथा ॥ ७२ ॥
वृत्तरत्नाकरं कथित् वागभटालङ्कृतं तथा । कथित् कुमारकाव्यं च कथित् सिद्धान्तचन्द्रिकायाम् ॥ ७३ ॥
योगं श्रीपञ्चमाङ्गस्य, वहन्ति मुनयो मुदा । श्रावका धर्मवृद्धा च, द्वादशव्रतपौषधान् ॥ ७४ ॥
- इत्यादिसुकृतकृत्यैः प्रवर्तमाने क्रमात् प्राप्तम् । पर्युषणापर्वं सदर्भदं चोषिदं श्रेष्ठम् ॥ ७५ ॥
जिनमुवनमूरिपूजननर्तनगानं च दानमानादि । कल्पदिस्त्रयवाचनमभवच्छ्रीमद्गुरोर्ध्यानात् ॥ ७६ ॥
साधर्मिकवात्सल्यैरष्टमपष्टैश्चयोदशैर्दशभिः । एतैः सह संजातं सर्वं श्रीमद्गुरोः स्मरणम् ॥ ७७ ॥

अथ श्रीमत्परमगुरुवर्णनम् -

भवापगानायसमासपारं, श्रीमिहिनारीकुचहारिहारम् । विवेकदृष्ट्या जितदेवमारं, जगज्जनानन्दकरं विदारम् ॥७८॥
 यशोलतामण्डपमेघनीरं, प्रतापबद्धो प्रवरं समीरम् । भव्याग्रपृथ्वीखट्वन्दकीरं, सूक्तादिशास्त्रान्धिपरासतीरम् ॥७९॥
 सीलादिकाव्याङ्गविचारपू-शोभायमानं बुधपद्मसूरम् । जगद्धिहारीकृतकीर्तिपूरं, घभीश्वरं धर्मवने मयूरम् ॥८०॥
 तावद्भजेहं वरसूरिवीरं, दयाकरं दुःखदायिनीरम् । चरप्रभं संयमिमौलिहीरं, न्यायादिविद्यानिपुणं गमीरम् ॥८१॥
 पञ्चतुष्टयस्य कमलन्धचित्रम् । तत्परिधौ श्रीगुरोरेभिधानम् ।

महन्मुनिभिः प्रणतांहिषद्यमहं भजे मल्लयशःसुधाम ।

मदीयनेत्रामलपद्मयुग्म महःपतिं सन्महसं सुधाम ॥ ८२ ॥ - खड्गबन्धचित्रम् ।

प्रवृद्धशीलाङ्गरयाधिरूढस्तपःकृपाणः क्षमणः स्फुरोद्यः । धनुर्धरः शीलतनुजवाही विशिष्टशक्तिः सष्टपस्कचक्रः ॥ ८३ ॥
 श्रीसूरिराजः प्रजपान रागद्वेषौ महीमण्डलवज्रपाणी । अतः पताकाद्वितयं जपस्य ध्रुवगमनासामिपतश्चकास्ति ॥ ८४ ॥

कर्तुं स्वयंभूर्गुप्ताजवाणीमिन्दोः सकाशादमृतं लुण्ठ ।

तदुःखभाक् सन् कृशतामुपैति, यिमतिं कार्ण्यं हृदये च कोपात् ॥ ८५ ॥

कर्तुं मनोभूयैस्त्वाचमिन्दुं, निपीड्य यत्र कुहुनामि दुष्टे ।

सुधां जग्राह प्रवरो ततोऽमृद्, विधुः कलङ्कच्छलतः सरन्ध्रः ॥ ८६ ॥

पद्मासनः श्रीगुरुनायवाणी, विधातुमिन्दोःमृतं जग्राह ।

तदुःखभाक् सन् जलधौ ममज्ज, नो चेत् कथं प्रादुरभूत्ततोऽयम् ॥ ८७ ॥

वराणि वाक्यानि गुरोर्निपीय, जने नृणां नाकिमणेन साम्यम् ।

पीयूषपसादधिकं नरोणां, सुधाः सुधां साधुतमां पिबन्ति ॥ ८८ ॥

तव गिरं गुरुराज । विधिर्व्यवाहृतमण्डलतः प्रविलुब्ध तत् ।

पतित एष ततो रससीकरः, समभवद् रजनीरमणः खलु ॥ ८९ ॥

तृप्तिः परा स्वादमृताशनानां, पीयूषपानेन यथा विशेषात् ।

तथा त्वदीयानन्दसक्तिसारपानाद् भवेद् भूरितरा नराणाम् ॥ ९० ॥

वेधा विधातुं गुरुराजवाचं, सर्वा सुधां वै जगतो जग्राह ।

देवो घृष्टाङ्गस्तदनासिभाक् सन्, मुक्ते विपं साधु सुधाशनोऽपि ॥ ९१ ॥

गिरं विधातुं हि विधिर्जग्राह सुधामशेषाममृतस्य कुण्डात् । अनन्तनाभस्तदनासिदुःखान्ममज्जमल्लामपि मूर्च्छयित्वा ॥ ९२ ॥
 पीयूषपानं सुखदं तथापि दृष्ट्वैव मबेतसि याति यस्मात् । पीयूषपानादधिकानि कर्णे श्रुतानि वाक्यानि गुरोर्मयास्म ॥ ९३ ॥

गुरोर्गिरस्ता जगतीतलेऽलं, जयन्ति यासां विमलैर्विलासैः ।

बोधिर्जनेऽरं भवतीव मुक्ताशुक्लौ पयोविन्दुभिरानिलैः (१) ॥ ९४ ॥

गिरं गुरोर्वर्णयितुं क्षमो नो, सहस्रजिह्वोऽपि सहस्रवर्षः ।

स्वल्पैर्दिनैरेकरसज्जकोऽहं, शक्नोमि तां वर्णयितुं कथं वै ॥ ९५ ॥

रुचविणिज्जय [मय]णो मण्डरदेहो पसत्यगुणिलज्जो । सिरिर्विजयप्पहसूरी जयउ महीमण्डले सयले ॥ ९६ ॥

स्नातस्याप्रमितस्य मेरुशिखरे शय्या विभोः शैशवे, यस्यासां धवलीकृतं नयनयोः कान्त्योलसदीर्घयोः ।

श्रीमन्मूर्ध्निशालाङ्गजस्य गणपतस्यैव पठोद्वुः, सूरिश्रीविजयप्रभो विजयताद विश्वम्भरामण्डले ॥ ९७ ॥

भव्यानां चित्तपायस्तनयवनगणे सखरद् भृङ्गराजः,

विध्वंसन् दुष्टकर्मद्वमविपिनगणे भवहस्तीयमीन्द्रः,

पुण्यायुधस्य विजये विषयाम्बकाभं, कल्पान्तकालपवनं खलु मोहदीपि ।

संसारसागरनिमज्जदशोपजन्तुसेतूपमं सकलसुरिवरं प्रणौमि ॥ ९९ ॥

श्रीसूरिराजसदृशं समवाप्य नाथमन्यं गुरुं क इह मूर्खजनो भजेत ।

त्यक्त्वा शिशुं शुभमणिं प्रविहाय काचमन्यः क इच्छति जनः सहसा ग्रीहीतुम् ॥ १०० ॥

निविडमई सुहकरणो दुहहरणो सयलपावविसहरणो । आर्णदिसयलजणो जयउ वरो सयलमुणिणाहो ॥ १०१ ॥

इत्याद्यनेकगुणमणिधरणे सद्रोदणाचलामैश्व । अवधार्या प्रणतिर्मे सशिशववधार्य हितपूरम् ॥ १०२ ॥

निःशेषशास्त्रजलधेर्गतपारकाणां, स्वस्याद्भुन्दरतया जितहृच्छयानाम् ।

श्रीमद्विनीतविजयाभिधवाचकानां, वाच्या तथा गुरुवरैः प्रणतिर्मदीयाः ॥ १०३ ॥

तथा—कवयो नयधौरेया नयादिविजयाह्वयाः । रच्यादिवर्धनास्तेऽपचातिनः कृतिसत्तमाः ॥ १०४ ॥

यशोविजयिनः प्राज्ञा यशोविजयसंज्ञिकाः । रामाद्विजया धीमन्तः श्रीमन्तः स्फुटकीर्तयः ॥ १०५ ॥

धन्यादिविजयाः प्राज्ञाः सदाचारविशारदाः । तत्त्वज्ञानविदस्तत्त्वविजया गणयो वराः ॥ १०६ ॥

सिन्धादिविजयाः सन्तश्चतुराश्चतुराह्वयाः । केसराद्विजयाः सेरकेसरच्छविसाधवः ॥ १०७ ॥

इत्यादियतयो ज्ञाता, अन्येऽपि च भवन्ति ये । नतिश्चातुनतिस्रेषां विज्ञाप्या गुरुभिः सदा ॥ १०८ ॥

तथा—अत्रत्या गणयः सन्तः, शुभादिविजयाह्वयाः । विनेया विनयाह्वाश्च, विनयान्वितचेतसः ॥ १०९ ॥

वृद्ध्यादिविजयाः शास्त्राध्ययनान्यासकारिणः । भीमादिविजयाः सन्तो योगमार्गातुगामिनः ॥ ११० ॥

साध्यादिविजयाः शैक्षाः साधुमार्गे रताः सदा । शङ्कराः सर्वलोकाणां शैक्षाश्च शङ्करपर्ययः ॥ १११ ॥

इत्याद्या यतयस्सर्वे विनयानम्रमस्तकाः । संयोजितकराम्भोजा नति कुर्वन्ति सद्वरौ ॥ ११२ ॥

तथाऽत्रत्या वरा साध्वी गुणलक्ष्म्याह्वया सदा । कर्मश्रीश्च तथा साध्वी तनोति प्रणतिं गुरौ ॥ ११३ ॥

तथा गम्भीरचन्द्राख्यः श्राद्धः सहपतिर्वरः । पुञ्जराजस्तथा देश-मण्डलपतिः पुनः ॥ ११४ ॥

छीतराख्यस्तथा पौरजनानामीशिता वरः । श्रावको राजचन्द्राख्यो जीवराजामिधः पुनः ॥ ११५ ॥

श्राद्धः सहस्रमल्लाख्यो चत्सराजामिधो धनी । तारणाहासकः श्राद्धः संधमुख्यो महद्वनी ॥ ११६ ॥

स्तवनकथनदक्षः श्रावको मोहनाख्यो, जिनपतिततिपञ्जाकोविदः केसवाहः ।

निकटनिलयकक्षः श्रावको वर्धमानो, मुनिजनवरदाने दत्तसम्पादरोऽसौ ॥ ११७ ॥

नारायणामिधः श्राद्धः, प्रेमराजो बुधप्रियः । प्राग्वाटाः श्रावका एते, नमन्ति श्रीगुरुं मुदा ॥ ११८ ॥

मोहनश्चतुरश्राद्धः कर्मचन्द्रो दयाघनः । अमरसीमुखो बुद्धोत्केशशक्तिन इत्यकाः ॥ ११९ ॥

प्रधानो देवचन्द्राख्यो, जिनदासो महामतिः । मनजीप्रभृतिश्राद्धा, नमन्त्युत्केशमण्डनाः ॥ १२० ॥

मुख्या श्राद्धीवरा चारानाप्ती धर्मातुगामिनी । हर्षानाप्ती तथा श्राद्धी नमति श्रीगुरोः पदम् ॥ १२१ ॥

इत्याद्यत्रत्यसहो यो वन्दते तस्य वन्दना । अवधार्या विशेषेण, गुरुभिर्गणनयकैः ॥ १२२ ॥

संपुटीकृतहस्तान्जबृद्ध्यादिविजयस्य च । अनधार्या नतिनिर्लेखं, विशेषाद् गुरुनायकैः ॥ १२३ ॥

मदई चापि कार्यं वै, विस्तार्य मयि सेवकं । तथा कृपाप्रतानिन्यां, मान्यं जीमूतवत् सदा ॥ १२४ ॥

वलमाना हिताशीश्च, प्रसाद्या गुरुपुङ्गवैः । अर्हदर्शनावसरे, स्मारणीयः शिशुस्तथा ॥ १२५ ॥

सालङ्कारा सदाकारा, सुमगा सुमनःप्रिया । वर्णनीया सकर्णानां, पत्रिका पुत्रिका मम ॥ १२६ ॥

कुर्यात् सूरिवरसेधं, पाणिप्रदणमादरात् । जाता मादत्रयोदयां, शुक्लायामिति मङ्गलम् ॥ १२७ ॥

॥ इति विज्ञप्तिलेखः ॥

तपोगच्छीयभट्टारकश्रीविजयदेवसूरिं प्रति उपाध्यायश्रीघनविजयगणिप्रेषिता

[१५] — विज्ञसिका —

स्वस्तिश्रीसुकली स्वयंवरवरा चभक्तकलानालिनी, तीर्थेयं श्रयति स्म यं सुरसरित् शम्भुं मुकुन्दं रमा ।
श्रीमदाश्रयं यथा जनकजा सर्वाचलं भेनिका, शीतांशुं किल रोहिणीव विलसत् पृथ्वीव पृथ्वीपतिम् ॥ १ ॥
स्वस्तिश्रीः श्रयति स्म यं जिनपतिं निश्चेपशोभाभरं, वैकुण्ठं प्रसभं पुराणपुरुषं गोपाङ्गनासङ्गिनम् ।
दासाहं स्वपतिं जनार्दननरं श्रोत्वज्य कृष्णद्युतिं, ज्ञात्वा पारिधिशायिनं च सहसा दामोदरं केशवम् ॥ २ ॥
स्वस्तिश्रीः कलहंसिकेव भजते यस्येशितुर्नित्यशः, पादाम्भोजयुगं स्वभावसुभगं संसारनीरातिगम् ।
सलक्ष्म्येकसुकेसरं गतमलं दुःकण्टकैर्वर्जितं, वन्द्यं विश्वनरामराधिपतिमिविघ्नौघनिर्नाशकम् ॥ ३ ॥
स्वस्तिश्रीः कमलामिराममनघं यत्पादपद्माकर्, शिश्रायामयदं सदा मुनिजनेः संस्तूयमानं स्तवैः ।
ज्ञात्वेति स्वकजं सकण्टकमहाभृङ्गारवैर्भाषणं, सीतल्लेशपदं जहैः परिचितं दुष्टैर्कोटिहृतम् ॥ ४ ॥

स्वस्तिश्रियः सर्वत एव सर्वां जिनोत्तमं प्राणपतिं प्रपन्नाः ।

यं प्राक्तदोषं जितरोषघ्नं, विभाव्य चित्ते परयाऽतिभक्त्या ॥ ५ ॥

यस्याष्टकर्मक्षपणोद्यतस, नताङ्घ्रिचन्द्रारकपादपस ।

कथा स्यताऽपीह विपत्त्यभीष्टं, सतां नृणां कामगवीव वन्द्या ॥ ६ ॥

यो मूर्तिमान् जहमकल्पवृक्षाः, समप्रदः सर्वजनैरिहोच्यते ।

समञ्जसं तत्र विधासते यत्, भयप्रदो नैव जनेषु कर्हिचित् ॥ ७ ॥

यस्य क्रमाभ्योदहि लम्बनस्थं, तुरङ्गमावीक्ष्य दधामि तर्कम् ।

तिर्य्यक्त्वमास्फोटयितुं स्वर्कं किं, सेवां तनोत्येष जिनाधिपस्य ॥ ८ ॥

तापाकुले तापनमण्डलेऽहं, रपस्य भारोद्बहेऽप्यशक्तः ।

ततः क्व यामोति विचार्य लक्ष्म्यच्छलादयो यत्पदमाश्रयत् किम् ॥ ९ ॥

संसारनीराकरतत्त्वयोद्धृताः, स्वामिन्नरौघा भवतोऽहिलीनाः ।

कृपां विधायोद्धर मामितीव, शङ्के हयः शंसति लम्बनस्थः ॥ १० ॥

यस्याहृतः स्वभगणाचितस, मुक्तिं प्रति प्रस्थितिमा दधातुम् ।

संप्रेषितः किं विधिनाऽतिभक्त्या, हयः पदस्याङ्गमिषेण मन्ये ॥ ११ ॥

जातिस्तिरश्चामहमष्टमङ्गलः, स्वमेऽपि नादर्शि कथं जनन्या ।

इतीव विज्ञसिद्धते यदहिलक्ष्मच्छलाद यत्पदमाश्रयत् किम् ॥ १२ ॥

येनाहृता स्वर्णरुचा स्वकान्त्या, सौर्याच किं निर्जित एव मेरुः ।

तत्साम्यमाहं व्यजने तपोऽर्थं, जगाम यद् दग्धविषयोऽधुना न ॥ १३ ॥

यत्पृष्टिग्रामण्डलकैतवात् किं, निषेवतेऽहर्पतिरेव मन्ये ।

स्वरांशुताम्रज जनेऽतिनिन्वां, निषेधनार्थं सुमनाः स्वकीयाम् ॥ १४ ॥

गर्भे समागत्य जिनेन येन निर्घाटिता दोषततिर्जनानाम् ।
 सा तं समासादितमेव यत्तत्, तथ्याऽभवत् शुम्भव इत्यमिल्या ॥ १५ ॥
 यदिष्टदानाम्बुदवर्षणेन, नृणां परिस्रावितदौःस्थ्यवृक्षाः ।
 न ते प्ररोहन्ति पुनर्यथा सरित्प्रेरेण सम्प्लावितपार्श्ववृक्षाः ॥ १६ ॥
 संवेदि कालत्रयमेव तत्त्वत्रयं च विश्वत्रयमित्यवैभि ।
 प्रज्ञापनार्थं शिरसि स्वकीये छत्रत्रयं योज्यं जिनो वमार ॥ १७ ॥
 सद्गर्ण.....वा निरासीद्, यस्तीर्थराडिल्यवधार्य येह ।
 यत्पार्श्वतो भक्तिभूतां न चैवं, ज्ञानादिरत्नस्य कुतोऽन्यथाऽऽप्तिः ॥ १८ ॥
 सेनासतीकुक्षिसरोमरालं, जितारिसर्वावनिनायसनुम् ।
 तं तीर्थनेतारमनन्तसारं, प्रेम्णा प्रणम्यामलशम्भवाख्यम् ॥ १९ ॥

॥ इति श्रीदेववर्णनम् ॥

पुरं स्फुरत् सूर्यपुराभिधानं, मनुष्यरत्नप्रवरं निधानम् ।
 कस्यास्ति नाह्लादकृते सुतेजश्चक्षुःपयस्यं हि यथा सुवर्णम् ॥ २० ॥
 वैदूर्यसुक्ताफलशङ्खशुक्तिप्रबालमुख्यैर्विविधैः पदार्थैः ।
 भृशं भूतायाः पुरतो हि यस्या, जलावशेषत्वमवाप वार्द्धिः ॥ २१ ॥
 श्रीमद्भूरुणं चरणारविन्दरजोम्भसा क्षालितभूतलायाः ।
 धनेकसत्सुष्यजनाश्रिताया, यस्याः पुरस्तादलकाऽलकाभा ॥ २२ ॥
 जाने द्योर्हार्दिकरत्नानां, पुरं सुधाकुण्डमवेत्य यत् किम् ।
 तद्रक्षणार्थं स्वयमेव मूर्तैः, शेषोऽत्र वप्रच्छलतोऽभ्युपेतः ॥ २३ ॥
 पुराद् यतः श्रीनिलयादलक्ष्मीप्रवेशलेशप्रतिषेधनार्थम् ।
 मन्येऽहमेवं विहिता विधात्रा, किं खातिका वारिभूता समन्तात् ॥ २४ ॥
 यस्मिन् पुरासन्नवने निकामं, पिकाङ्गनानां मिततस्समेताः ।
 किं नाकनार्यः सुरलोकतो द्राक्, सङ्कीर्तयन्त्यः सुगुरोर्यशोऽत्र ॥ २५ ॥
 भगण्यपुण्यप्रभवस्य लक्ष्मी, निरीक्ष्य यस्यामरपत्तनं किम् ।
 स्वर्गे निवासं व्यरचत् वितर्के, विपस्सचित्तं(?) धनलज्जयैव ॥ २६ ॥
 चन्द्रानना वारिजपत्रनेत्रा, यत्राहना वीक्ष्य गवाक्षसंस्थाः ।
 ऊहं दधूर्जा इति पूर्णिमायासुदेति किं चन्द्रशतं रजन्याम् ॥ २७ ॥
 तेषुः सकर्णोः प्रविलोक्य तर्कं, यस्योपकण्ठे तपनात्मजां नदीम् ।
 समागताऽस्तीति विलोकितुं किं, पितुः स्वकीयस्य पुरं प्रवर्हम् ॥ २८ ॥
 सुश्रावकान् यत्र निरीक्ष्य मन्ये, जीवादिसत्त्वविचारदक्षान् ।
 स्वात्मानमाधाय सहस्रधा किं, समागतः स्वर्गिगुरुरीयान् ॥ २९ ॥
 सप्रेक्ष्य नारीर्ददतीः सुदानं, मर्घ्यदिने यत्र गता मुनीशः ।
 कलौ युगे सन्ति न कल्पवृक्षश्चकुर्विचारं तदलीकमेव ॥ ३० ॥
 सुरालयात् स्वायतिसाधनाय, सुराङ्गना एव समागताः किम् ।
 श्राद्धाङ्गनानां मिततोऽत्र मन्ये, दानं ददन्त्यो व्रतिनां हि यत्र ॥ ३१ ॥

यवान्ब्रह्म रत्ननिधयश्चितौ, सङ्क्रान्तमालोक्य निजं स्वरूपम् ।
निहन्ति पादेन रुपा सपत्नीबुद्धेति मन्ये दिवसावसाने ॥ ३२ ॥

यत्रागताः पान्यजना विशेषं, विन्दन्ति नो घसनिशीयिनीनाम् ।

रत्नप्रदीपैश्च एहे प्रदीपैर्वियत्प्रदीपैर्दलितान्धकारे ॥ ३३ ॥

यत्रार्हतैस्त्यगिरःप्रदेशे, श्रोतस्मिन् दण्डमवेक्ष्य मन्ये ।

श्रीतीर्थनाथद्विपतां निहन्तुं, किं वेषसोज्झित एष दण्डः ॥ ३४ ॥

यस्मिन् नराणां च जिनेश्वराणां, नरेश्वराणां वरमन्दिराणि ।

स्वतोऽधिकान्येव विलोक्य जगुर्मन्ये सुरैकांसि विमानतां किम् ॥ ३५ ॥

सद्वर्णवर्ण्यं वरञ्चन्दसुक्तं, विभक्तिमन्मुखजनैरगम्यम् ।

घट्ठसुखक्षणवच्च यत्पुरं, विशारदैः संश्रितमेव भाति ॥ ३६ ॥

प्रदेपो यत्र पापे इषदि कठिनात् निर्दयत्वं कृपाणे, रुद्रत्वं व्योमकेशे दिनकरकिरणे तापकर्तृत्वमस्ति ।

जाड्यं न्यक्षे च वृक्षे कचक्वनिचये चन्धनं वर्णिनीनां, दुष्टाचीणं विपादो बहुलमलिनता कज्जले नैव लोके ॥ ३७ ॥

श्रीमत्तपागच्छगुरोः पदान्जन्यासेन संपातितमृपदेशे ।

निरन्तरं साधुजनप्रवेशे, श्रियान्विते श्रीमति तत्र देशे ॥ ३८ ॥

॥ इति श्रीनगरवर्णनम् ॥

श्रीतातापादां हि पयोजसेवास्पृहालवः आद्गणाः सुमक्ताः ।

वसन्ति यस्मिन् नगरे प्रकृष्टे, पुरात् ततो राजपुराभिधानात् ॥ ३९ ॥

संयोजितकरद्वन्द्वपद्मपञ्चलकुञ्जलः । विनयनतसर्वाङ्गो धनादिविजयः शिशुः ॥ ४० ॥

सानन्दं सप्रमोदं च बहुमानपुरस्सरम् । सौख्यं सार्द्रं जाग्रदभक्तिसम्भारपूर्वकम् ॥ ४१ ॥

विनयनयाधितचेता हर्षात्सर्वमानभक्तिरसः । सातिशयं सौवासयन्तिवेदनाय प्रकटवचसा ॥ ४२ ॥

योगाभिमतपदार्थैर्गणितावचैः सदा समभिवन्द्य । ग्रणयति विज्ञप्तिमिमां विधिबद्धं रोमाञ्चकश्रुतितः ॥ ४३ ॥

कार्यं यथा चात्र सहस्ररम्यौ समागते पूर्वगिरिन्द्रशृङ्गे ।

सदिन्यसन्धेः परिपूरितायामानन्दतः संसदि सङ्गततायाम् ॥ ४४ ॥

श्रूयमाणं सुधायानमिव श्रोतृमुख्यावहम् । श्रीमतः पञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं दुरितावहम् ॥ ४५ ॥

सिद्धान्तन्यायशास्त्रादेः पाठनं पठनं मुदा । योगोपधानयोर्मित्यमुद्राहेनवननकथा ॥ ४६ ॥

भविनां नन्दिकृच्छ्रान्दिमवर्णं विधिसंयुतम् । द्वादशनततुर्योदिप्रतस्योच्चारणं शुभम् ॥ ४७ ॥

इत्यादिदिनकृत्यानि निर्विघ्नानि समाधितः । सिद्धिं प्राप्नोति सर्वाणि सञ्जायते स्म चाधुना ॥ ४८ ॥

क्रमागते श्रीमति सर्वपर्वगर्वान्धकारा(?) दिवसेश्वराभे ।

श्रीक...पर्वणि सर्वदेवैः, कृतोत्सवे धर्ममराभिरागे ॥ ४९ ॥

स्त्रात्रं श्रीजिनसदने पूजा जिनपस्य सप्तदशभेदैः । गीतनृत्यादि(?) सुक्ता पुस्तकपूजाऽङ्गपूजा च ॥ ५० ॥

श्रोतृजनसेवकल्पितकल्पद्रुमकल्पकल्पसुखस्य । सक्षयनवक्षणेति व्याख्याऽपि लिख्यसाधारस्य ॥ ५१ ॥

पद्याष्टमवराष्टापक्षक्षपणमुत्थाकः(?) । तपोविधिरष्टकर्मक्षपणप्रवर्णो..... ॥ ५२ ॥

साधर्मिकजनपोषणमपसन्नतिशोषणं सुकृतकरणम् । बहुजिनसुख्युत्पादयनमनुजानां द्रविणदानं च ॥ ५३ ॥

द्वादशदिनान्याव.....भयदानपोषणपटुपट्टः । चैत्यपरिपाटिकायाः करणं सद्गार्धनं चैव ॥ ५४ ॥

इत्यादिपर्वकर्माणि सख्यौल्यानि निरन्तरम् । निरुपायतया सम्यक् श्रावर्चन्तं महोदयम् ॥ ५५ ॥

श्रीतातनाममन्त्रस्मरणासाधारणैककारणतः । यद्वद्दिनकरकिरणैस्सहस्रपत्राणि विकसन्ति ॥ ५६ ॥

अपरं च—

यन्नाममन्त्रस्मरणं सुधातोऽधिकं परिप्रत्यवधारयामि । आद्यं चिदानन्दकरं जनानां पीता सती तुष्टिकरा यतः सा ॥ ५७ ॥

येनात्मरूपेण तृणीकृतः प्राक्, श्रीनन्दनः साधुजनोपगर्हः ।

भवाम्बकोद्भूतहिरण्यरेतसा, नो चेत् कथं दह्यत एव शीघ्रम् ॥ ५८ ॥

यद्वक्तुं राकाशशिना समत्वं, सम्बिभ्रता चन्द्रमसा यदासम् ।

दुश्चिह्नमद्यापि घनाश्रयस्थस्त्वदर्शयत् पङ्कमिपात् किमिन्दुः ॥ ५९ ॥

कैलासशैलोदरगौरकान्तियशो यदीयं नितरां भ्रमत् किम् ।

कृत्वा त्रिलोकीं धवलामवैमि मरुत्पथे, क्रीडति चन्द्रदम्भात् ॥ ६० ॥

धर्मोपदेशावसरे यदीयमुखेन्दुसंसृतवचःसुधा यत् ।

निपीय केचित् सुमनःस्वभावं, केचित् घञ्जन्यक्षरतां च धन्याः ॥ ६१ ॥

दृष्टेऽप्यनिष्टेषु च यस्य साम्यं, संवीक्ष्य दोषाः कृतरोपपोषाः ।

कुशिक्षशो(शै?)क्षा इव ते खदोषमज्ञायमाना हि परं प्रपन्नाः ॥ ६२ ॥

यस्योत्कटं ध्यानबलं विचार्य, दूरं गताः सप्त दरा भियेव ।

तेऽप्राप्यमाणा वसतिं जनेऽस्मिन्, यद्वैरिणां वासगृहं प्रविष्टाः ॥ ६३ ॥

येन खगला जिनराजहंसो, विलज्जितोऽगाद् वरमानसे किम् ।

यद्वक्त्रमित्रं कमलं निरीक्ष्य, वैरं स्मरन् चक्षुपुटेन हन्ति ॥ ६४ ॥

निपेवतेऽयं जलविस्समेत्य, पदोर्ध्वरेखान्छलतः किमेपः ।

विज्ञप्तिकां कर्तुमितीक्ष्ण ! जह्यान्ने क्षारदोषं जगतामनिष्टम् ॥ ६५ ॥

योऽगाधसंसारपयोधिमप्ये, पतजनानां करुणास्पदानाम् ।

स्ववाक्तरण्यामधिरोप्य पारं, नयत्यजलं वरनाविको यथा ॥ ६६ ॥

कर्पूरपूरोपमया यदीयकीर्त्या त्रिविधं भृतमेवमन्ये ।

बैजैवमेवा जगति प्रपूर्णे, कुतोऽन्यथा प्राज्ञजनैः प्रगीयते ॥ ६७ ॥

सद्विधया वज्रमुनीश्वरस्य, लब्धेन्द्रभूतेस्तपसोद्वलेन ।

श्रीमज्जगच्चन्द्रगुनीश्रितुः सद्ग्यानेन च श्रीमुनिसुन्दरस्य ॥ ६८ ॥

श्रीसिद्धसेनस्य कवित्वशक्त्या, साम्येन च श्रीगुरुहरीरसूरेः ।

पटुत्रिशदाचार्यगुणैरिष्टो, यः साम्यमाविप्रति सूरिराजाम् ॥ ६९ ॥

गुणैकसद्गुणसुरोहणानां, गाम्भीर्यतो धीकृतसागराणाम् ॥ ७० ॥

स्वस्यैवतस्तर्जितमन्दारणां, गाम्भीर्यतो धीकृतसागराणाम् ॥ ७० ॥

श्रेयोवतां भाग्यवतां तपस्विनां, महात्मनां पुण्यवतां यशस्विनाम् ।

भक्त्योल्लसद्वासववन्दितानां, तेषां गुरुणां नयनन्दितानाम् ॥ ७१ ॥

खहस्तलिखितस्याशुलेखसागतिगुप्तमाम् । समीहते शिशुर्नित्यं मनःसन्तुष्टिपुष्टये ॥ ७२ ॥

तेन श्रीमद्भूमिगुणगुरुभिः प्रबलुद्धिजितगुरुभिः । छन्दोऽलङ्कृतितर्कागमशास्त्रे निहितनिजमतिभिः ॥ ७३ ॥

सौवश्रीसारवपुःपरिकरनैरुज्यसूचनाचतुराः । लेखाः प्रसादनीयाः प्रसद्य सद्यः स्वकीयशिशौ ॥ ७४ ॥

प्रणतिरवधारणीयौषवैणवं शैशवी विशेषेण । श्रीतातैरभ्यान्तैरिष्णातैर्विषयवित्यातैः ॥ ७५ ॥

तत्रापि विगततन्द्राः श्रीमत्श्रीवाचका अमरचन्द्राः । श्रीतातचरणवारिजसेवारसरसिकमधुपेन्द्राः ॥ ७६ ॥

विबुधाः क्षिमादिविजया विबुधवरा रामविजयगणयश्च ।

प्राज्ञा विनीतविजया धृतहृदयाः परमगुरुस्त्रये ॥ ७७ ॥

सद्धिद्या नयविजया विबुधा विबुधाश्च वीरविजयाहाः ।

मतिमन्तो मतिविजया विबुधवराः परमगुरुक्ताः ॥ ७८ ॥

कृष्णविजयविबुधा अपि षण्डितमुख्याश्च शान्तिविजयाहाः ।

अमरविजयवरविबुधा [विबुध]वरा लीलचन्द्राश्च ॥ ७९ ॥

गणयोऽपि गङ्गाविजया जसविजयगणिवराश्च गणयोऽपि ।

रामविजयनामानो गणयोऽपि च लालविजयाख्याः ॥ ८० ॥

जयविजयाभिधगणयो गणिनी चम्पा तथा सती प्रेमा ।

शीलवती च जयश्री-[सु?]मतिश्रीः सत्यशीलपरा ॥ ८१ ॥

इत्यादिसाधुसाध्वीवर्गणां तातचरणभक्तानाम् । अनुनतिरपि प्रसाधा सद्योबन्धैस्त्रिदशततिभिः ॥ ८२ ॥

अत्रत्या धीमन्तः प्रेमविजय-कुंजरविजयगणयश्च ।

सौभाग्य-सिद्धविजयाः, तेजविजयगणिवरा अपि च ॥ ८३ ॥

सहजश्री-जयतश्रीप्रमुखाः प्रणमन्ति तातगुणरक्ताः ।

सहस्रकलोऽत्रत्यो विशेषतो भक्तितो नमति ॥ ८४ ॥

न्यक्षं विज्ञप्त्यनौचित्यं क्षन्तव्यं क्षन्तुमर्हतिः । हिताशियः प्रसाधाश्च विशेषोदन्तगर्भिताः ॥ ८५ ॥

नमतितरां वरभक्त्या विशेषतः सिद्धविजयप्रियशुभकः । बाहुल्यहुले पक्षे पश्य्यां सशिवमिति मद्रश्च ॥ ८६ ॥

॥ श्रीरस्तु ॥

॥ श्रीसूरतमन्दिरे । पूज्याराध्यसकलभट्टारकचृन्दचृन्दारकभट्टारकश्रीविजयदेवसूरीश्वर-
चरणेन्दीवराणां विज्ञप्तिरियम् । राजपुरात् ७० श्रीघनविजयगणिलेखः ॥ सम्बत् १७०४ ॥

तपागच्छपतिभट्टारकश्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं० श्रीउदयविजयगणिप्रेषिता

[१६] — विज्ञसिका —

स्वस्तिश्रीपार्श्वनाथस्य पादपद्मनाथशवः । विस्तारयन्ति तरणेः प्रकाशमिव मानवः ॥ १ ॥
 त्रयी धर्मार्थकामानां यदुपास्ति लतासुमयम् । तत्फलं पुनराख्यातं केवल्याद्याः त्रियोऽखिलाः ॥ २ ॥
 श्रद्धामात्रमपि प्रोच्यैत्र्य सौख्यनियन्धनम् । तदुत्ताया उपास्तेस्तु फलं केन प्रमीयते ॥ ३ ॥
 ज्ञानदर्शनचारित्र्यत्रयी यस्मिन्ननावृता । इन्दौ द्योतित्वसौम्यत्वाद्वादकत्वत्रयी यथा ॥ ४ ॥
 यस्मादाविरभूत् पापोपशमकगुणोऽद्भुतः । वार्दलानावृतस्यांशोरिव पङ्कशोषिता ॥ ५ ॥
 अनावरणरूपाय तस्मै भगवतेऽहंते । श्रीमते पार्श्वनाथाय नमः शाश्वतसम्पदे ॥ ६ ॥
 एतमेतस्तमःस्तोमनिराकरणमास्करम् । सर्वातिशयसम्पन्नं प्रणम्य परमाश्रयम् ॥ ७ ॥
 धनं धान्यं हिरण्यं च मणिमणिपयजातयः । पयांसीव पयोराशौ यत्रासंख्याः पदे पदे ॥ ८ ॥
 गृहे गृहे विराजन्ते यत्र रामा रमा इव । ईहमाना ययामीष्टं पुरुषोत्तममुत्सुकाः ॥ ९ ॥
 परिभूता अपि पौरुषाः स्वरूपकारिणः । ध्वजाहतोऽपि यच्चैलात् कुन्त्यामापूरकौशमान् ॥ १० ॥
 चन्द्रकान्तगणाब्धन्द्रशालायां यत्र मण्डिताः । भृशं स्निग्धा इवाऽऽभान्ति राज्ञासिक्तयः (?) किलाभूतैः ॥ ११ ॥
 गणे च पुरे चापि तारकैर्मणिमिर्भूते । सौम्यो नीत्या च कौमुद्या राजा चित्तद्योः त्रियः ॥ १२ ॥
 यत्र कर्षकस्त्वर्ध्वगिता अपि भोगिभिः । कुर्वते भृशमामोदं महतां रीतिरीदृशी ॥ १३ ॥
 दङ्गच्छिन्नं कपारुढं तापितं च पुनः पुनः । यत्र स्वर्णं महामूल्यं सेयं सुजातरूपता ॥ १४ ॥
 निशायामपि रत्नानि सुप्रकाशानि यद्गृहे । व्यालप्यन्ते न तमसा नूनं सेयममूल्यता ॥ १५ ॥
 आवाक-आविका यत्र धर्मकर्मणि कर्मठाः । चकोरा वा चकोर्यो वा श्रीपूज्यशशिदर्शने ॥ १६ ॥
 भूतैरवतप्रापयन्त्यक्षेत्राणि मन्मथे । श्रीपूज्यपावितं क्षेत्रं महाविदेहभूरिव ॥ १७ ॥
 नित्यं धर्मार्थकामाढ्ये श्रीपूज्यपदपाविते । तस्मिन् श्रीजीर्णदुर्गालये व्यावर्ष्ये पण्डितैरिति ॥ १८ ॥

अथ श्रीसिद्धपुरतः पुरतः सुखपूरकात् । अपूर्वचातुरीयुक्तश्राद्धलोकसमन्वितात् ॥ १९ ॥
 अग्रमेयगुणापूर्णादसङ्ख्येयविधिश्रितात् । बृह... पूज्ययुगलीपवित्रीकृतभूतलात् ॥ २० ॥
 श्रीपूज्यानामिदानीं च दर्शनोत्सुकमानवात् । आवाक-आविकादत्तयथासमयसौख्यतः ॥ २१ ॥
 प्रीतचेता विनीतात्मा श्रीपूज्यगुणरागवान् । प्रेमपायोधिस्तेल औत्सुक्यतस्वारिदः ॥ २२ ॥
 द्वादशावर्त्तविधिनाऽभिवन्द्य प्रणयाश्रितः । ग्रीला उदयविजयो विनीतात्मा तनोत्यमूर् ॥ २३ ॥
 विज्ञप्तिं ज्ञप्तिघर्त्तव्यां (?) सुदक्षजनकामिताम् । विनयादिगुणश्रेणीमणीमञ्जुपिकामिव ॥ २४ ॥

यथावत् कृत्यं चात्र—
 च्यतिक्रान्ते निशाध्वान्ते घातिकर्मणि दूरतः । केवले प्रकटीभूते सूर्यालोके जगन्मुनेः ॥ २५ ॥
 चनादनान्तरं यान्तः पक्षिणश्चिदंश इव । सूर्याशुकेवलोलसिं ख्यापयन्तीव सोपमाः ॥ २६ ॥
 प्रातस्तैर्नूतनोद्गोपैर्धर्मकोलाहलोपमैः । अद्भुतैर्युगपानां तु वीणादीनामिवावैः ॥ २७ ॥ —सुगम् ।
 इति ध्यावर्णनौचित्यमादधाने समन्ततः । प्रत्यूपसमये जाते दिक्न्यानवयौवने ॥ २८ ॥

सप्रभायां समायां श्रीभगवत्पद्मवाचनम् । व्याख्याने श्रोतुपुरतः स्वाध्याये साम्प्रतं पुनः ॥ २९ ॥
 ज्ञाताधर्मकथाङ्गस्य वाचनं पाठनं पुनः । पाठाहर्णां तथा योगोपधानोद्वाहनादिकम् ॥ ३० ॥
 धर्मकृत्यमभूत् सर्वं पर्वं पश्युषणाऽपि च । क्रमायता सती पर्वोचितसर्वोत्सवोदधिः ॥ ३१ ॥
 साङ्गम्यं संकुशलं साधुसन्मानिताधिकम् । श्रीपूज्यचरणोपास्त्रिस्त्राजनि निबन्धनम् ॥ ३२ ॥

अपरम्—

येषामशेषवैदुष्यभूषणीभृतधीमताम् । गुणाः केनापि नो मेया ज्ञानिनाऽपि महात्मना ॥ ३३ ॥
 एकतो यदि पश्यन्ति क्वयो यान् स्फुरत्तमान् । जल्पेनैकेन नो तर्हि वर्णनां कर्तुमीशते ॥ ३४ ॥
 अहो ! रूपमहो तेजः । काऽप्यहो दक्षताऽद्भुता ! । अहो औदार्यं-चातुर्यं-धैर्यं-गाम्भीर्यं-वर्षताः ॥ ३५ ॥
 नम्यता येषु लोकानां सुदृशां येषु गेयता । ध्येयता येषु घोरानां वर्ण्यता येषु धीमताम् ॥ ३६ ॥
 भक्तिपीयूषधारानिर्वर्षणं कर्तुमिष्यते । पुष्करवर्त्तपाशोद रूपेण मयकाऽनिशम् ॥ ३७ ॥
 धर्मक्षेत्रेषु येनैवं शस्यसंपत्तिहेतवे । अतिस्निग्धेन सुग्धेन रासैस्तेस्त्रैः प्रसृत्तैः ॥ ३८ ॥ —सुग्धम् ।
 अस्मादशाश्वकोराया येषु चन्द्रेष्विवाधिकम् । दधन्ते परमानन्दमेकपाक्षिकरागिणः ॥ ३९ ॥
 एकपक्षोऽपि रागोऽयं क्रमशः सर्वैर्बद्धते । अन्तरा यदि नैव स्युः परैर्वादलवृन्दवत् ॥ ४० ॥
 भक्तिरागो घनो येषु समुलसति मादृशम् । पैगुन्यकारिणो वाता यदि न स्युस्तदन्तरा ॥ ४१ ॥
 यद्वा वाता अपि प्रोक्ष्यैर्मेलकाः सज्जना इव । औदीच्या केऽपि सुवने वर्पतेऽग्रा यदीरिताः ॥ ४२ ॥ —सुग्धम् ।
 इत्यनेकगुणश्रेणीजन्यो रागो दिवानिशम् । राजते मादृशा येषु चकाराणं भास्कोष्विव ॥ ४३ ॥
 तैः श्रीपूज्यैर्जगत्पूज्यैर्वन्दना मामकी भृशम् । धर्तव्या मानसेऽन्येषामपि सा स्मृतिगोचरे ॥ ४४ ॥
 दौकलीया तथा श्रीमत्पूज्यपरकजसेविनाम् । अनुनामश्च नामश्च प्रसाद्योऽन प्रतस्मृशम् ॥ ४५ ॥

तथा हि—

विनीतविजयाद्धानाः श्रीवाचकपुरन्धराः । रविचर्द्धनविद्वांसो यद्गोविजयपण्डिताः ॥ ४६ ॥
 गणयस्तत्त्वविजया अन्येऽप्यज्ञातसेवकाः । ये केऽपि तेषां व्रतिनां सर्वेषां पूज्यसेविनाम् ॥ ४७ ॥

अत्र च—

पण्डिता धीरविजया धीरादिविजया बुधाः । पण्डिता रविविजयाः शिवादिविजयास्तथा ॥ ४८ ॥
 जीतादिविजया देवविजया मुनयः पुनः । जिनादिविजया लालपुरे च गणपिपुङ्गवाः ॥ ४९ ॥
 कमलाद्विजयाद्धानाः सधर्मविजयामिधाः । एतेषां मुनिरूपाणां नतिधार्म्या महत्तमैः ॥ ५० ॥
 अत्रोचितं प्रसाधं च कुलं कृत्यविदुतैः । श्रीमतोऽनघसदृसावधार्या वन्दना पुनः ॥ ५१ ॥
 कार्तिकस्य सिते पक्षे सप्तम्यां सोमवासरे । प्रेम्णा विज्ञप्तिलेखोऽयं लिखितो रात्रि मङ्गलम् ॥ ५२ ॥

॥ इति शुभम् ॥

पूज्याराध्यभट्टारकसभासरोजराजीराजीविनीजीवितेश्वरभट्टारकश्री १००८ श्रीविजय-

प्रभसूरीश्वरचरणसरोरुहाणामियं विज्ञप्तिः । श्रीजीर्णदुर्गमहानगरे ॥

तपागच्छाधीशश्रीविजयसिंहसूरि प्रति उपाध्यायश्रीकमलविजयगणिप्रेषिता

[१७] — विज्ञसिका —

॥ ऐं नमः ॥

स्वस्तिश्रीणां निधिरनवधिस्थामधामाधिरामः, श्रीमान् पार्श्वः प्रथयतु सतां सन्ततीर्मङ्गलानाम् ।
यन्मूर्द्धस्या फणमणिघृणिश्रेणिस्फुटयत्यन्ती, शैवं सद्यः प्रसरति तिरश्च (श्चि) त्रमेतत् प्रतीमः ॥ १ ॥
कामं कामप्रमथनकलाकौशलं व्यम्बकस्य, श्रीपार्श्वस्य स्फुरति शिरसि स्फायमाना फणाली ।
अह्वायाहोविलयनिलया दूरतो वीक्षिताऽपि, स्वाहासुग्मिः समभिलषिता या नवा जाह्नवीव ॥ २ ॥
भर्तुर्मौलौ विलसतितरां मलिकामोदरम्या, स्फराकाशरा रसिकहृदयाह्लादकर्त्री फणाली ।
यथाश्रान्तं भुवनजनतानेत्रपुष्प्यन्धयौधश्चित्र चित्रार्पित इव चिरं सुस्मिरात्माऽधितस्यौ ॥ ३ ॥
जाने स्थाने त्रिभुवनगुरोर्मूर्ध्नि दृष्ट्वा फणालीम्, हर्षोत्कर्षं खलु सुमनसः प्रापुरुर्हृदन्तः ।
स्वस्तीनीष्टाधिगतमजनि प्रेम्पिताथोपलब्धैः, के वा न स्युर्गुदितमनसः सुप्रियायुग्रहेण ॥ ४ ॥
सानौ सानोरमरनगरीवासिनां भासमानाश्च, फुलाटोपस्फुटफलवतीं किन्तु मन्दारमाला ।
एके जानन्यभिमतफलश्रेणिसम्पूरणाभिस्तामत्युक्तास्तदनु सुलभस्तेष्टलाभा जहर्षुः ॥ ५ ॥
अन्ये जन्येतरभवभयावारपारप्रसारं, मञ्जन्तस्तां सुकृतसरसाः संविदां चकुरन्तः ।
षाढं गाढप्रथितनिविडापातपोतायमानम्, यत्तद्व्यानाधिगमसमयप्राप्तससारपाराः ॥ ६ ॥
केल्याणानां प्रकटयति या कोटिमालोककानामन्तर्भूमिं घहिरपि तिरः प्राज्यसाम्राज्यलक्ष्मीः ।
उच्चैर्वात्सोप्यतिपरिचितं वैजयन्तावतस्य, क्षेत्रं सिद्धेरपि भगवतो दीपमाला फणाली ॥ ७ ॥
यत्रो.....दलयति तमो जीवलोकव्यवस्थाम्, नालभूषण प्रथमरमहः कौमुदीकान्तधिगम्यम् ।
ध्वस्त्रं दूरात् प्रवितमभितस्तत्प्रसर्पत् फणाली, रत्नावल्याः किरणततिभिः कोऽप्यहोऽर्ह्यभावः ॥ ८ ॥

॥ इति फणाल्यष्टकं प्रथमम् ॥

स्वस्तिरतापरिशीलनकोमलमञ्जुलमलयसमीरम् । प्रथमपरिमलमिलदलिपटलद्युतिङ्मनस्तिशरीरम् ॥ १ ॥
प्रणमत पार्श्वजिनेन्द्रमुदारं, निर्लोठिकमठाह्लादं, प्रभावतीमतीरम् ॥ ध्रुवपदम् ॥
सहृदयहृदयमहीरुदकीरं मन्दरगिरिवरधीरम् । कलिमलपटलदवानलनीरं सागरवरगम्भीरम् ॥ २ ॥ प्रणमत० ॥
शुनिजनमानसमानसहस्रं भुवनत्रितयवतंसम् । सन्ततदुरिततमोभरहं संप्रद्योतितनिजवंशम् ॥ ३ ॥ प्रणमत० ॥
अमलकमलदलमञ्जुललोचनदुगलविराजितवदनम् । वन्धुरमधुरसुधामधुरापरविट्टममणीयितरदनम् ॥ ४ ॥ प्रणमत० ॥
अवहेलितहुङ्कृतिसुखमदन निर्मितदुर्भूतिकदन्तम् । सज्जनजनकामितसम्प्रादनमद्भुतगुणगणसदनम् ॥ ५ ॥ प्रणमत० ॥
वासववारवधूजनगीत वरपरभागपरीतम् । निर्जरसुरपुष्पविट्टलोचनदशशतसन्ततीरम् ॥ ६ ॥ प्रणमत० ॥
रजतकनकमणिमयसुरनिर्मितसमवसरणकृतवासम् । वीतरागमपि विदितविलासं केवलकमलावासम् ॥ ७ ॥ प्रणमत० ॥
धरणराज-देवीपद्मावलिधवासितपदपार्श्वम् । अनुगतशासनसुरवरपार्श्वं स्मरत जना जिनपार्श्वम् ॥ ८ ॥ प्रणमत० ॥

॥ इति गूर्जरीरागेण एकतालेन वसन्तरागेण धा गीयते ॥

॥ इत्यष्टकं द्वितीयम् ॥

श्रियसुखपदामिलापिणीमपियम्य प्रियमेलकः प्रभुः । इह तामभियोज्य जिष्णुना प्रणतेन स्वयमास कामदः ॥ १ ॥
 कलिकालकरालकज्जैर्विदधुर्न नयनाब्जनं जनाः । खलु भावदृशां निमीलनं, सभवापुस्तत एव तेजसा ॥ २ ॥
 तदमुष्य विशिष्य मेपजं प्रणतिः श्रीप्रमुपादपन्नयोः । अलमस्त्युपचारकर्मणेश्चामुनापि च निलसर्मणे ॥ ३ ॥ — सुमम् ।
 कमनीयतया कनीयसीमपि चतुः प्रभुपर्युपासनम् । प्रभवेद् भविनां भवे भवे यदमीषां शिवसम्पदे हि सा ॥ ४ ॥
 न रविर्न शशी न मङ्गलो न शुभो नापि शुक्लं चोचनाः । न शनिर्न तमः परामर्षं कुस्ते यस्य सखोरगम्बजः ॥ ५ ॥
 बहुधा विविधावलेपनैः किमु धावन्ति मुधा सुधाशयाः । विबुधा अबुधा अपीक्ष्यते यदिदं निर्भस्नेत्रयोः प्रभोः ॥ ६ ॥
 कुशली किल सैष लम्पतेऽतः प्रणयात् परिरम्यते मृशम् । वपुषा वचसा च चेतसा पदपद्मस्तव चिन्तनं प्रभोः ॥ ७ ॥
 सुररत्नपटादयो घटामुपदीकृत इतः परां परे । अपरीकृतदेवपादपा विजयन्ते पदरेणवः प्रभोः ॥ ८ ॥

॥ इत्यष्टकम् ॥

॥ एवं जीरापल्लीपार्श्वजिनं वृजिनकन्दकुलपार्श्वम् । श्रितधरणाधिपपार्श्वं प्रणयनरात्(१) प्रणिपनीपस्य ॥ २५ ॥

अथ नगरवर्णनम् —

यत्राग्रलिहिरत्नसौधशिखरे नक्षत्रतारोत्तरः, खिन्नः खिन्न इव प्रजन् प्रविरलीभूतः स्वतः संस्थितः ।
 अत्रे दम्भमण्डलमव्यपगमं निर्मातुकान्तिप्रियः, [सत्यं] सप्तदवीमवाप्य सुखितो देदीप्यते वा न कः ॥ २६ ॥
 यत्रोर्ध्वं मणिकुट्टिमे सुगच्छः कीडन्ति हर्म्यं मिथो, मुग्धाः स्वप्रतिबिम्बतोऽपरिधिषा दृढन्ति मुग्धन्त्यपि ।
 जानन्त्यो विनिवारयन्ति चतुराः सत्यः समेत हि ता, अन्योऽन्यार्पितहस्ततालमितैर्हसन्त उल्लेखकैः ॥ २७ ॥
 कापि प्रोषितभर्तृका चटुलदृक् सं रूपमालोकयत्पादशायितरलमिचितिवलये प्राप्ता मणीमन्दिरम् ।
 किं रूपं किमु यौवनं विरमणं ध्यायन्त्यगान्मूर्च्छनां, हा हा हे ! ति वचो मिलत्सखिजनैकमुज्य सम्भाष्यते ॥ २८ ॥
 यत्र स्वर्गगिर्गङ्गहृन्मणिमया वासाश्रयातुप्रहा, वाणिज्यान्धिपथप्रवासजनितायासं विनापीश्वराः ।
 अन्येषां कृतविस्मयाः समभवन्निःसङ्गदलक्ष्मीश्रुपः, सानन्दा अपरेन्दिरार्जनकृते मन्दादा नगराः ॥ २९ ॥
 यत्र स्फाटिकरत्नकोटिघटितप्रासाददम्मादगाभाके शङ्करसङ्गरोसरशिराः(१) कैलाशशैलेः किमु ।
 ईशानं परमेश्वर शिवमिह श्रीकण्ठमुत्कण्ठया, विज्ञप्त्योपगतं महाव्रतपतिं श्रीवामदेवं गुरुम् ॥ ३० ॥
 यत्रोत्तमदेन्द्रनीलमवनश्रेणीवलम्बां सितः, फुल्लत्फुल्लदलवलीकवलनाचन्द्राङ्गशायी मृगः ।
 प्रासस्तुन्दिलतां ततः स्वगयति कापि क्षणे कौमुदीकान्तं तेन धितेतारः किमभवत् पक्षो बलक्षोऽपरः ? ॥ ३१ ॥
 कुत्राप्युदलचन्द्रकान्तरचितप्रासादपङ्केः क्षरत्-भीषूपप्रसरत्प्रवाहनिवहे खानं वितेलुर्जताः ।
 आयासेन विनापि बत्वरपथे नैदापदाधिता, नक्तं पूर्णकुमुदतीवरयितुः स्फीतोदये कौतुकात् ॥ ३२ ॥ — सुमम् ।
 यत्रार्कोपकोटिकुट्टिनिलयव्यूहः सहस्रद्युती, मध्याह्ने परितः स्फुरत्यग्निमयः पास्काति यद्युदधनः ।
 हाताजिह्वजटालपिण्ड इव तद् दृष्ट्वेति भर्तुर्भुवो, मूर्तः किं प्रचलः प्रतापनिबहः सम्भाव्यतेऽस्मागतैः ॥ ३३ ॥

॥ इति नगरवर्णने सौधाष्टकम् ॥

जिनमवनवितानोत्तुङ्गशृङ्गावच्छा, कनकमणिमयोयत्किङ्किणीकाणरम्या ।

॥ श्रियमिव दशदिग्भ्यस्तुर्णमाकारयन्ती, नवनवपवमानप्रेरिता वैजयन्ती ॥ ३४ ॥

त्वमसि परितैकश्रीदमसि प्रभूतोपचितधनदशुक्तं चैकसदेवराजम् ।

अहमिह वहलेन्द्रं चैकनैरावताढ्यं, बहुभिरिमवरेन्द्रैर्मसिमानं तथाहम् ॥ ३५ ॥

त्वमसि मम पुरः किं लेखकोलेख्यहर्षं, सुपुरमिति तर्जनेव यत् सन्ततव्यं ।

जिननिलयसमीपेरेणेतस्ततः सत्, प्रसरणगुणवत्तद्देजयन्त्या मिषेण ॥ ३६ ॥ — सुमम् ।

गुरुपदपरिचर्याकारिणां कीर्तिकन्या, विपति विचरयिष्यत्याशशङ्कस्य विन्मम् ।
 जिनभवनपताका प्रेरिता वातपरैस्तत इयमिदमीयं मार्गमादौ प्रमाष्टि ॥ ३७ ॥
 त्रिभुवनगुरुसद्गुणस्फायमानोत्तमाङ्गे, किल धवलदुकूलझायती वैजयन्ती ।
 त्रिदिवसरदिवाभान्मूर्ध्निमर्तुर्भवान्याः, किरणनिकरनीरस्फाररङ्गसरङ्गा ॥ ३८ ॥
 परमियमसुमन्तं दूरतः प्रेक्षिताऽपि, प्रसभदुरितहर्त्री द्राक् पवित्रीकरोति ।
 सलिलसघनकर्तुः सा तु बाह्याङ्गभवाशुचितनुमलकेशकीर्णमध्या पुनाति ॥ ३९ ॥
 तरुणजिनविहारोत्तंसपौलोत्तमस्य, प्रवतरतरवाङ्गस्येव चूलापताका ।
 ललितमरकतोषैर्मंचकीभूतवर्णा, विनतविवृतमध्यप्रान्तमूला प्रलम्बा ॥ ४० ॥
 जिनपतिग्रहशीर्षस्थानसौवर्णकुम्भाऽऽकृतिरिह किमु पूषा तिष्ठति स्मोपरोधात् ।
 रवरयहयराज्या वैजयन्त्या लता या, निभृतमसितुलिण्या निम्बालया अनन्ते ॥ ४१ ॥

॥ इति नगरवर्णने जिनसम्पद्गङ्गसङ्गिपताकावर्णनाष्टकम् ॥ २ ॥

सृष्टयन्ति न के न केलये प्रवरं तत्पुर्मीप्सितासये । विपणौ यत यत्र लभ्यते पतिता भौतिकरत्नसन्ततिः ॥ ४२ ॥

कथमिति चेदुच्यते—

कचिदिम्यङ्कुमारिकाजिनो मणिमुक्ताफलभूषणोद्वलः । रमते प्रतिचत्वरं मियो हृद्दहृदीसकपालकेलिभिः ॥ ४३ ॥
 रमसात् बुद्धिता पतेदपि श्रयवन्धा मणिमौक्तिकावलिः । निपुणा अपि नो गवेषयन्त्यपरास्ताः प्रयुष्ट... पूरिताः ॥ ४४ ॥
 समये समवाप्यते न कैः पथि गच्छद्विरयापणान्तरा । किरणैस्तस्मिन्सा स सा द्युतिदीप्ता प्रकटीकृताऽभितः ॥ ४५ ॥
 रमणापतनं पितुर्गृहात् कृतभूषा कचिदिम्यवहम् । विपणेः पथि तामपातयत् किल यान्ती सहसा सरातुरा ॥ ४६ ॥
 अथवा कुतुकावलोकने रसिका काऽपि पणाङ्गना । कचिद् बहुमण्डनमण्डिता स्थिता विपणेर्वैर्मनि लोकसङ्कले ॥ ४७ ॥
 हृदयं हृदयेन दत्यते बहुसम्मर्दवशाच्चतुःपथे ।
 मणिमौक्तिककञ्चुकाभ्युतां तामन्तःक्षिति साऽभ्यपातयत् ॥ ४८ ॥ — यमलम् ।

यदि वा व्यवहारिणां कराद् व्यवसाये मणिमौक्तिकार्पणे । मनसोऽनुपयोगतश्च्युता पतिता सा सहसा निशामुखे ॥ ४९ ॥

॥ इति नगरवर्णने विपणिपथवर्णनाष्टकम् ॥ ३ ॥

पुरे यत्र चित्रापणश्रेणिशोभां निभात्याध्वगा दूरदेशादुपेताः ।
 विकल्पैर्नरत्नैः प्रजल्पन्ति कल्पा मियोऽन्योऽन्यहस्तापितोत्तालतालम् ॥ ५० ॥
 कचिद्यत्र कर्णरूपोपरिष्ठाद् द्विकोत्करोऽङ्गारमयं विभर्ति ।
 निलीनं स्फुरत्तोरमास्वादलुब्धो ब्रमन् रौति नामेति कर्तुं धृयैव ॥ ५१ ॥
 कचिद् कृष्णकस्तूरिकाराशिसंस्थं, निलीनं न जानन्ति कालालिचक्रम् ।
 अपि ग्राहका दायकास्तुल्यमूल्यं, तदप्यश्रुते किं नवा साधुसद्भात् ॥ ५२ ॥
 कचिद् कान्तकाशीरजप्राज्यपुच्छं, तिलोक्यान लोकाः प्रवत्यन्त्यसीपायम् ।
 अजय्य हि कादमीरदेशापिपेन, प्रमत्तं दरीदृश्यते नागतायाम् ॥ ५३ ॥
 कचिज्जात्यसचन्दनैः पूर्वमाणापणश्रेणिमालोक्य मन्दादराः स्तुः ।
 नरा नन्दने चन्दनद्वौ तदद्वौ यतो निष्ठितायां भवन्ति स ते तैः ॥ ५४ ॥
 कचिचारहायोत्करो भौक्तिकानां, त्रयं यामुकैः प्रेक्षकाणां प्रदत्ते ।
 समेतस भोगायतीगर्वसर्वकथं यत्पुनं निश्चिनुं स्वीयष्टया ॥ ५५ ॥

कुलाद्री वित्तीय धर्माधारमन्थौ शयने हय जातु निश्चिन्तचेताः ।

अथात्रैव तन्नागरीनेत्रलीलाकटाक्षैर्धुवं यधितामेव तस्यौ ॥ ५६ ॥ - यमलम् ।

कचिन्नीनपीनांशुकैर्होदशः स्फुरद्गमहेष्माम्भैः खर्णशैलः ।

विशुद्धौपधीभिः समाकष्टमिष्टः सपादोत्तरो लक्ष्मनामा गिरिः किम् ॥ ५७ ॥

॥ इति नगरवर्णने हृद्यस्तुविशेषवर्णनाष्टकम् ॥ ४ ॥

एवं सर्वाङ्गीणप्रथमपरभागपूर्तिं तन । श्रीमति पत्तननगरे गुप्तदकमलस्फुरत्कमले ॥ ५८ ॥

साम्प्रतसमयसमुत्थितनैसर्गिकयोगिसुक्तमृगागात् । श्रीस्तम्भतीर्थनगरोत्तरवन्दितो गुणाश्रयतः ॥ ५९ ॥

स्निग्धानन्दसुधाम्मोधिसवनसावनीभवन् । ओत्सुक्पदिव्यवासोभिः संवीतस्फीतसञ्चरः ॥ ६० ॥

गुरुमक्तिरसस्फारवारहारिविराजितः । श्रीमद्गुणग्रामपुष्पद्रामसमन्वितः ॥ ६१ ॥

हृल्लेखधुणोलेत्यविशेषकविशेषितः । अप्रमेयप्रमेयोक्तिरसताम्रलपेशलः ॥ ६२ ॥

पाणिसंयोजनास्वर्गसुद्रामण्डनमण्डितः । व्यवहारसदाचारव्यवहारीभवनमनः ॥ ६३ ॥

विनेयोज्ञेयविज्ञेयविनयश्रीफलेद्रलः । गुर्धर्चिःप्रमितावर्तवन्दनाहोत्तरीयकः ॥ ६४ ॥

संश्रयस्मयसंस्कारपरीहारकृतादरः । यौगामिश्रेतजीमूतप्रसूनैकगुणाश्रयः ॥ ६५ ॥

महीतलमिलनमौलिर्ललाटपटिताञ्जलिः । अपञ्चयति विज्ञप्तिं कमलाद्रिजयाह्वयः ॥ ६६ ॥

यथानिमित्ताधीनारमलाभमन्युदगते रवौ । पठत्सु वेदगर्भेषु वेदोद्गारमहर्षिषु ॥ ६७ ॥

उत्तालोत्कलिकाकोलाहलं कुर्वन्सु सर्वतः । कचिन्तुलायकूलैर्मयः प्रचलन्सु शकुन्तिषु ॥ ६८ ॥

विकस्त्रैर्मयः कोशैर्मयः सरस्सु सरसीरुहाय । मधुव्रतेषु निर्यत्सु शङ्कारमुत्तरोत्सुखम् ॥ ६९ ॥

अन्योऽन्याजल्याक.....पानीयाहारिकास्वपि । पेयपानीयमानेतेषु प्रयान्तीषु सरः प्रति ॥ ७० ॥

कचित्सुरतसम्भर्तुस्तुक्ताहारपरिभ्युताः । सुक्ताफलानां सारिकाः शयनीयनिकेतने ॥ ७१ ॥

वार्दं गवेषयन्तीषु कान्तासु निमृतेक्ष्णम् । तदासीष्टु अमन्तीषु वीक्षितुं ता इतस्ततः ॥ ७२ ॥ - यमलम् ।

कचिन् मङ्गलतुर्येषु नन्दत्सु रुपमन्दिरे । शङ्करीस्फारसात्कारे प्रसर्पति श्वेऽर्हताम् ॥ ७३ ॥

एव नवनवानेकप्रातस्त्यार्हप्रयोजने । सञ्जायमाने पार्ष्णहृदायां प्रौढपर्वदि ॥ ७४ ॥

वाचन पञ्चमाङ्गसाचारराष्ट्रस्याप्यनुक्रमात् । अघ्यापन सुसुख्णामियत्येवार्हकर्मणि ॥ ७५ ॥

वर्तमाने क्रमापातं पर्व पर्युपणाभिषम् । सर्वपक्षाखर्बगर्बसर्वकर्मलिष्टृतम् ॥ ७६ ॥

क्रियदिनोदितामारीपटहस्फुटपोषणैः । क्रियत् कुर्मव्यापारनिवर्तननिवर्तनैः ॥ ७७ ॥

पष्ठाष्टमादिदुस्तप्यतपोव्रतैरनावृत्तैः । साधर्मिकजनश्रेणितोपणैः पुण्यपोषणैः ॥ ७८ ॥

अर्द्धहुवनभूषिष्ठस्तनपूजाप्रवर्तनैः । मार्गिताधिकदानेन मार्गणश्रेणितोपणैः ॥ ७९ ॥

कल्पद्रुकापश्रीकल्पस्तुवनव्यनवक्षणेः । प्रयावनाभिः श्रीखण्डापुरीश्रीफलनाणकैः ॥ ८० ॥

इत्यादिपर्वप्रायोगयकृतैः सञ्चितविक्रमम् । महामहसहायेन निर्व्यूढं निरपायतः ॥ ८१ ॥

प्रमापणपयारुढप्रत्यह्व्यूहसम्भवात् । श्रीमत्पुण्यपदामोक्षप्रभावोदयतोऽपरम् ॥ ८२ ॥

अथ गुरुवर्णनम् -

सहृदयाः सदयं हृदयं विदुः सुविहितेन्द्रतपागणधारिणम् । अवितथं कथमित्यवसीयते यदुदादयत्वमितीक्ष्यते ८३

असममोहमिन्द्रमहाबलेन्द्रतपामिममन्मथपार्थिवम् । प्रमथनाथ इव ज्वलितः कुषा यदुदमृजयनातियतिनां नयन् ॥ ८४ ॥

सुरपतेरपि सत्त्वमपातयन्नपतेरपि शानमखण्डयन् । जिनपतेरपि हन्त कियदिनीयमिमयः प्रथिताक्षतविक्रमः ॥ ८५ ॥

तमजितौजसमाः विश्रुतावधेः प्रसममचक्रिन् इव द्रुमम् । समुद्रमूलयदात्मबलेन यो रतिपतिं सदयत्वमदः कथम् ॥ ८६ ॥

अथयथात्मकमाजननावधेर्जनितदार्ढ्यमरङ्गममङ्गुरम् । प्रणयमेकहृदां सुहृदां मिथः प्रलयमेकलयं नयति स्म यः ॥८७॥
नरकनिम्नगतेः प्रतिभूरभूद वहुतरासुमतां सुमतान्तिकः । तमपि कोपमलोपममारयद्रयत एव कथं सदयः सकः ॥८८॥

अहह ! बाहुबलिर्बहलीपतिर्भरतंभूमिपतिं भरतेश्वरम् ।
युधि विजित्य वभूव जितेन्द्रियस्तमपि यः स्म विडम्बयति स्वतः ॥ ८९ ॥
तमपि मानमानभुजौजसा हृतमगालयदम्भ इवोल्बणम् ।
लवणखण्डमखण्डमहाबलः प्रशुरसौ सदयः सदयः कथम् ॥ ९० ॥

वितनुते सहनं वशवर्तिनं विदलयत्यपि दुर्जयविद्विषम् । किमपि धूर्तजनं जनयत्यसौ स्वरसिकं समकं प्रियवादिनम् ॥९१॥
पतिगता वनितात्मकमेकका प्रकुरुते कुरुतेरवाचिका । प्रवरपौखवतंसमसंशयं बलवतीव विधेरतिशायिनी ॥ ९२ ॥

अविरमां परमां चिरमाश्रिको निकृतिमन्तयति स्म कृतान्तवत् ।
न गणिता शुणवत्यवलेत्यपि स्वयमयं कथमास दयाशयः ॥ ९३ ॥

यदुदयेन जना वधयन्धनाद्यभिभवेन भवेऽत्र कर्दशनम् । बहुविधं विबुधा अपि लेभिरे स्वजनसजनवैरनिबन्धनम् ॥९४॥
सकलद्रूपमूलनिकेतनं निजवशीकृतविश्वसचेतनम् । चहुधवभ्रमणाय पुरातन ननु निमित्तमनन्तमभेयसाम् ॥ ९५ ॥
धनवरद्व इव प्रगुणीभवन् कणगणं क्षणतस्तु पिपेय यः । तमपि लोभमदम्भमनःप्रशुः कथमयो हृदये सदयोद्बलः ॥९६॥
सकलकर्मकुटुम्भकनायकं कुसुमसायकपावकभातुकम् । तमपि मोहमहाबलमादरादलयितुं यतमानमनारतम् ॥९७॥
सुविहिताग्रिमसूरिशिरोमणिं नयनयोः पदवीमदवीयसीम् । समवतार्य विचारविदः कथं सदयता दयिता दयितं विदुः ९८ ॥

॥ इति निन्दास्तुत्या हृदयनिर्दयत्वप्रकाशकं षोडशकम् ॥ १ ॥

हृदयं सदयं सुनीशितुः समयज्ञैर्यदभाषि नान्यथा । हृदयालुदयालुलक्षणं स्फुटमेवात्मनि लक्ष्यते हि तत् ॥९९॥
अपराधपतापिता स्थिता समयज्ञैर्विबुधैर्दयाक्षया । इयमङ्गवती विजुम्भते गणभूचेतसि वै निसर्गात्मनि ॥ १०० ॥
यत आर्हतसम्पत्तागमे किल जीवा द्विविधाः प्ररूपिताः । अपराध चरा अनेकधाऽप्युभये बादर-बादरेतराः ॥१०१॥
इह बादरता ह्येपेक्षया प्रथिता नन्वपुत्रभावमेदवत् । ध्रुवमेषु असुक्ष्मतावधेयेतनाधिक्यमये यतीशितुः ॥ १०२ ॥
श्रियवीजलवह्निमास्तास्तरवोऽमी स्थिरजीवराशयः । विकलाः सकलास्त्रसाः पुनः पद सङ्ख्या इति जन्तवः समे ॥१०३॥
परमेषु पुरेऽपि साधवः प्रयतन्ते प्रतिपालनादिषु । यदनुग्रहतो विशेषतः कथमेते प्रमवादयोः ताः ॥ १०४ ॥
अपराधपि कृपाश्रुता प्रभोः खलु तां पश्यत पश्यतेति भोः । अपकारिषु योपकारिता न हि सा स्याद हृदये दयां विना १०५
परमागमतत्त्वचिन्तनप्रभवध्यानबलेन दुर्जयम् । अपि मोहमयं वशंवदं प्रविधाय प्रथमानविक्रमः ॥ १०६ ॥
परमागमतत्त्वचिन्तनप्रभवध्यानबलेन दुर्जयम् । सतमारणमित्युपेक्षणं कृतवान् यो भगवान्निकृन्तने ॥ १०७ ॥
अपराधविरोधकृत्यलं कुपि मागे निकृतौ परिगृहे । सतमारणमित्युपेक्षणं कृतवान् यो भगवान्निकृन्तने ॥१०८॥
ल्ययोगरसातुयोगतः स्वयमेव प्रलयं ययुश्च ते । क गतेति विमोदयालुता तत एतान् न कदापि निम्नतः ॥१०९॥
परमाणमन्तरा कुतो भणिता निर्गुणता विचक्षणैः । समशान्तरसासूतः झुतः स कथं नाम विनिर्दयः प्रभुः ॥११०॥
अनले स्वबलं महौजसो न च कुयुः कचनेति नीतिवत् । समशान्तरसासूतः झुतः स कथं नाम विनिर्दयः प्रभुः ॥१११॥
यदयं पुनरेकमन्तकं विजगद्भो कविडम्भकस्मरम् । अपि मोहरीपोरनीकिनीमटकोटिषटमानडम्बरम् ॥११२॥
अधिगल्य निहृत्य कृत्यविच्छुभे शान्तमनाविलः । नयवज्जिवाजलक्षणं क्षणमेकं फलवचकार तत् ॥११२॥
अशठप्रतिपालनं शठाग्रिमदमनं श्रितपूर्वोपणम् । इति राजकचिद्री(ह?) माचरन् सुनिराजः सुतारं कृपापरः ॥११३॥

प्रभवो हि भवन्ति भीमतानिभृताः कियन्कान्ततावृताः ।
अयमप्यधिभूतस्तपस्विनां न तथा किन्तु तपागणाधिपः ॥.११४ ॥

॥ इति श्रीगुरुवर्णने हृदयसदयत्ववर्णने षोडशकं द्वितीयम् ॥ २ ॥ इत्याद्यां सयोगे निर्दयत्व-सदयत्वदात्रिशिका ॥

इत्यनेकप्रकारैस्तैः तैर्यावर्णितैर्विधैः । अभङ्गभाग्यसौभाग्यवैराग्यगुणगुम्फितैः ॥ ११५ ॥
 औदार्यधैर्यागम्यीशैर्यस्यैर्याजोर्जितैः । तैः श्रीसत्सवैः सौववपुःपाठवसूचकः ॥ ११६ ॥
 लेखोल्लेख इवोल्लेखहल्लेखः सुखपोषकः । प्रेम्णः प्रेम्णान्वे पूर्णहृदयानन्दसम्पदे ॥ ११७ ॥
 यया प्रयाविशेयाय समनायतदागमः । भवेदभिपये नारिवर्गेभ्यस्त्यज्यते जनः ॥ ११८ ॥
 सौख्यं सौहित्यमहाय हृदयास्थानिकामलम् । अलङ्करोति तल्लेखलेखागमनतः खलु ॥ ११९ ॥
 भवधारां हृदाधार्यैः श्रीआचार्यैर्नतिर्मम । निसायं गवि कार्या च कृपाभृतभृता सुदृक् ॥ १२० ॥
 तथा तत्रत्यसत्याहराजस्तुन्दरधीमताम् । येषां श्रीगुस्तेवायां साम्प्रतं निर्भूतं मनः ॥ १२१ ॥
 श्रीगुरुक्रमसेवायां रेवायामिव हस्तिनाम् । श्रीहस्तिविजयाख्यानां सत्सौख्यानां मनीषिणाम् ॥ १२२ ॥
 विदुषां ऋद्धिसोभानां परकार्यविधायिनाम् । श्रीमद्गुरुपदाम्भोजप्रमरायितचेतसाम् ॥ १२३ ॥
 ऋक्षस्वभावसत्पुत्रां सत्याद्विजयधीमताम् । दर्शनाद्विजयाह्वानां सुधियां सञ्चचेतसाम् ॥ १२४ ॥
 न्यायन्याय्यकविव्यक्तशक्तिसंस्तुतविदाम् । उदयाद्विजयामित्यसद्भावयद्वा(?)तवज्जिणाम् ॥ १२५ ॥
 श्रीमुक्तिविजयव्यक्तवत्तत्त्वज्ञानां यशस्विनाम् । हर्षाद्विजयसंज्ञानां पण्डितानां सुमेधसाम् ॥ १२६ ॥
 रवेर्विजयसंज्ञानां प्राज्ञानां धीनमेधसाम् । सिद्ध्यादिविजयाख्यानां गणीनां गुणशालिनाम् ॥ १२७ ॥
 सद्गङ्गागङ्गाविजयमुनीनामपिकौजसाम् । वीराद्विजयनाम्नां च धाम्नां सद्गुणसम्पदाम् ॥ १२८ ॥
 कुशालाद्विजयाह्वानां प्रह्वानां गुस्तेवने । कमलाद्विजयानां च देवाद्विजयसंज्ञिनाम् ॥ १२९ ॥
 विजयात्सोभनाम्नां च प्रतभानां महात्मनाम् । कर्पूरविजय-प्रेमविजयाख्यवतस्तृशाम् ॥ १३० ॥
 साधोर्विजयसाधूनां पुण्याद्विजयसंज्ञिनाम् । देवादिविजयानां च मतेर्विजयसंज्ञिनाम् ॥ १३१ ॥
 इत्यादिसर्वसाधूनां साध्वीनां च यथारुमम् । प्रसाद्याऽनुनतिस्तत्र भवद्विर्नतवत्सलैः ॥ १३२ ॥
 तथा चात्र स्थिता विद्वद्ध्यन्यादिविजयाह्वयाः । गणयो हर्षविजयाः कर्णाद्विजयनामकाः ॥ १३३ ॥
 भोजादिविजयाह्वाना दद्यादिविजयामिषाः । गणयश्च तथा देवात् जयाद्विजयसंज्ञकाः ॥ १३४ ॥
 जिनात्सत्यान्मतेर्नाम्नां विजयाद्या मुमुक्षवः । तथा वीरर्षि-डाहर्षि-साध्वीप्रभृतयोऽपि च ॥ १३५ ॥
 पण्डितशूनादिविजयाः तच्छिष्याश्चन्द्रविजयगणयोऽत्र । वार्दक्यवयोऽनुप्रतपश्चरणगुणसल्लपः ॥ १३६ ॥
 नमन्ति नित्यं मूलप्रभाळा वाल इव ध्रुवम् । श्रीमद्युपपदाम्भोजमभोजमिव पट्टदाः ॥ १३७ ॥
 अत्रत्योऽपि पवित्रात्मा सहोऽप्यनघभक्तिः । नैनमीति प्रमोः पादपद्ममन्वहमादरात् ॥ १३८ ॥
 यथा कोक इवालोकं भावनीयं समीहते । तथा प्रभुमुखाभ्योऽदृशेन दूरगोऽप्यहम् ॥ १३९ ॥
 कुर्वे गुरुगुणोदोषमन्तःसमभदम्भद्वत् । मोदन्ते स्म तदा सम्याख्यदत्तां वाक्पतिः प्रभुः ॥ १४० ॥
 तथा तथा प्रयाकर्तुर्गुणोत्कर्षं प्रवर्दते । प्रासादकारकस्येवोन्नतकार्यविधायिनः ॥ १४१ ॥
 वलमानं कृपापत्रं प्रसाद्यं हितवत्सलैः । अर्हद्वन्दनवेलायां स्मारणीयोऽहमन्वहम् ॥ १४२ ॥
 क्रियानुदन्तः प्रज्ञानां विज्ञेयः पत्रवाचनात् । अम्बयुक्पूर्णपूर्णायां पूर्णा पवीति मङ्गलम् ॥ १४३ ॥

॥ इति मद्रम् । शुभं भवतु ॥

॥ स्तम्भस्तीर्थात् ७० श्रीकमलविजयग० पं० रविजयलिखितम् ॥

॥ ब्रह्माण्डाखण्डमण्डलशक्तिसम्पुटस्फुटविमलमुक्ताफलायमानआचार्यवर्य-

विजयसिंहसरिपदपङ्कजानां विज्ञप्तिछेदः ॥

तपागच्छाधीशश्रीविजयसिंहसूरिं प्रति पं० लावण्यविजयगणिप्रेषिता

[१८] — विज्ञसिका —

॥ ऐं नमः ॥

स्वस्तिश्रीः श्रयणीयमंहिकमलं श्रान्तेव यस्याश्रयात्, त्रैलोक्ये किमितस्त्वतो भ्रमणतो जह्वालितं विप्रती ।
चाञ्चल्यं परिचीयमानमनिशं सन्त्यज्य सुखैर्यतः, स श्रीपार्श्वजिनस्त्रनोतु सुतरां श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ १ ॥

स्वस्तीन्द्रिा संश्रयति स्म यस्य प्रभोः पदद्वन्द्वममर्त्यपूज्यम् ।

त्यक्त्वा नितान्तं मधुपैः प्रकृत्वा मलीमसैश्चुम्बितमम्बुजम् ॥ २ ॥

स्वस्तिश्रियो यत्पदपुण्डरीकं भेरुर्यया सिन्धुपतिं श्रवन्त्यः ।

स स्तादभीष्टाय विशिष्टमूर्त्तिर्भूयिष्ठकीर्तिः परमेष्ठिनाथः ॥ ३ ॥

स्वस्तिश्रिया संश्रितपादपद्मः पद्मां स पार्श्वः सततं वितरीर्यत् ।

राजेव यो राजति नव्यभयचकोरचक्रप्रमदप्रदाता ॥ ४ ॥

स्वस्तिश्रियाश्रितपदाम्बुरुहं यदीय नेदीयसीं शिवरमां समुपासितं सत् ।

विश्वप्रभो तनुभृतां वितनोति सद्यः, सोऽस्तु श्रिये जिनपतिस्त्रिजगत्प्रतीक्ष्यः ॥ ५ ॥

सन्नसङ्कन्दनकोटिकोटीकिरीटसंढिभिर्प्रभाभिः । मितदुभय (?) लहरीभिरव, लेभे यद्विद्वयमद्वितीयम् ॥ ६ ॥

यद्गुणैः पूर्णघने विनीले, हरेर्पुनर्भूयमियति भूयः । किमीरित नैकविषेन्द्रयौलिभिर्प्रभाभिः पदपद्मयुग्मम् ॥ ७ ॥

यद्विपद्भित्तय चकास्ति, प्रवालयालारूढपाटलत्रि । नमस्तुपूर्वाधिपसुन्दरीणां, किं सङ्कमात् कुङ्कुमरागकान्तेः ॥ ८ ॥

यस्य प्रभोः पादतलप्रभायाः, सिन्दूरपूरुषुतिपाटलायाः । व्याजाद् ध्रुवं सदृशं, प्रवालवल्लीव तटान्तलमा ॥ ९ ॥

स्वकीयगत्या विजितैः प्रसङ्ग, सत्येभैर्दौकनिकी कृतेव ।

सिन्दूरलक्ष्मीः किमु सन्धिहेतोर्विभ्राजते शोणरुचिर्यदहोः ॥ १० ॥

सुव्यक्तभक्तिप्रणमत्समग्र-सुपूर्व-सौवर्णकिरीटकोयै ।

माणिक्यलीलां विभरां यभुजनेखा यदङ्गयोः स्फुटरागयुक्ताः ॥ ११ ॥

नमोमणिर्यस्य विभोः सपर्या, चरीकरीति प्रमुदा नितान्तम् ।

विश्रुत्य शङ्के दशमूर्तिमावं, नखच्छलेन प्रकटप्रभावम् ॥ १२ ॥

तं श्रीमन्तमनन्तसद्गुणमणिप्रागारत्नाकरम्, दृष्यदर्पकमुरिदर्पदमनप्रोन्मत्तगङ्गाधरम् ।

कल्याणद्रुमसिञ्चने जलधरं कारुण्यपुण्याकरम्, श्रीमत्पार्श्वजिनं प्रणामपदवीमानीय विश्वेश्वरम् ॥ १३ ॥

॥ इति श्रीदेववर्णनं सम्पूर्णम् ॥

भूमामिनीकण्ठते वितेने, स्वयम्भुवा गूर्जरतारहारः । तनेदमलद्भुतनायकस्य, विभर्ति तौल्यं नगरं गरीयः ॥ १४ ॥

स्वर्लोक-मूलोकगतानि नूनं, भवन्तु भूयांसि पुरोत्तमानि ।

शब्द यदसोपमिति विभर्ति, श्रुतं न तत् कापि निरीक्षितं च ॥ १५ ॥

विश्वम्भराप्रौढवधूविशालगालसखीशायिललामनुत्पम् । निजोपविश्राद्भुतकद्धिरम्यं, विराजते यन्नगरं नितान्तम् ॥ १६ ॥

चाकस्मिकं विस्मयगादधानां, श्रियं संयुद्धीक्ष्य पुरस्य यसे ।
 मन्ये समुत्पन्नमनःप्रभूतातद्वा पयोधौ निशति स्म लङ्का ॥ १७ ॥
 दिने दिने यत् सुपमां समीक्षितुं, व्याजं विधृत्यास्यसारथेधिरम् ।
 पुरी होरविस्मयदर्शनोत्सुका, विमर्चि किं दर्पणमद्भुतद्युतिम् ॥ १८ ॥

भोगावतीशुवनमृपणमद्भुतश्रि, विप्रत् पुन्दरपुरीरुचिरोपमत्वम् ।
 संवीक्ष्य राजनगरं परमर्दिपूर्णं, तूर्णं पलाय्य बलिसन्न विवेश मन्ये ॥ १९ ॥

यस्मिन् विभाति त्रिजगत्त्रयूणां, प्रासादपङ्क्तिर्विमला विशाला ।

भास्वत्सुधादीप्तिमराभिरामा, जगज्जनानन्दविचित्रचिरा ॥ २० ॥

चतुष्पथे यत्र विचित्रचित्रैः, किमीरिता राजति दृष्टपङ्क्तिः ।

अगण्यपण्यैः परिपूर्णमध्या, गवाक्षलक्षैः किल वीक्षणिया ॥ २१ ॥

सम्यक्स्वमूलार्कमितप्रतानि, सम्यग् दधानाः श्रुतसावधानाः ।

जीवादितलैकविचारदक्षाः, सुश्रावका यत्र वसन्त्यनेके ॥ २२ ॥

श्राद्धी ततः कल्पलतेव यत्र, भाति प्रसर्पच्छुभशीलमूला ।

दानोल्लसत्स्फारफलाभियुक्ता, सौभाग्यसद्भासनवासिताहा ॥ २३ ॥

विमानमभ्युन्नतमभ्युपेतमुपाश्रयस्य व्यपदेशतः किम् । श्रीमद्गुरुं वन्दितुमीप्सितार्थसार्थप्रदानप्रवणमभ्युपायम् ॥ २४ ॥

उपाश्रये यत्र विभाति शश्वद् वितानमाला वरवर्णवर्ण्या ।

छिद्रैर्विमुक्ता चतुरन्तयुक्ता, काव्यावली किं कविनिर्विन्दता ॥ २५ ॥

जलार्थभायातनितमिनीनामुन्निद्रवन्नाभ्युज्जमाने ।

झूलझपास्वच्छजले यथेच्छं, यस्योपकण्ठे करिणां शतानि ॥ २६ ॥

कुर्वन्ति केलिं कलशैर्वृतानि, समुन्नताम्भोधरसन्निमानि ।

उडैस्तराणीव समागतानि, किमलनादिः शिखराणि साक्षात् ॥ २७ ॥

श्रीमज्जनविहारहारिवसुधाऽऽदर्ये निवेशे श्रियां, श्रीमत्तातपदारविन्दरजसा पावित्र्यमाविप्रति ।

नम्रानेकविवेकिलोकविहितश्रीजैनधर्मोत्सवे, विख्याते भुवि तत्र राजनगरे राजन्वति श्रीमति ॥ २८ ॥

॥ इति श्रीनगरवर्णनम् ॥

त्रैलोक्यलक्ष्मीललासनिवासमृताद् धनधान्यपूर्णम् ।

प्रभावकश्रावकराजमानात्, पुरोत्तमाद् योग्यपुराभिधानात् ॥ २९ ॥

सानन्दं सोलासं सोत्कण्ठमकुण्ठभक्तिसंयुक्तम् । सप्रणयं रणरणकप्रपूर्णसुषुप्तिसुख्युक्तम् ॥ ३० ॥

हर्षोत्कर्षविशेषो ..... । चिनयावनतशिरस्कं प्रभोदेन्दुरितचेतस्कम् ॥ ३१ ॥

भालस्थलसंस्थापितयोजितकरकमलयमलकुण्डलकः । श्रीतातपादचरणाम्भोरुहमधुपायितस्नान्तः ॥ ३२ ॥

पङ्कजपाणिप्रमितावचैरभिवन्ध निविधवादरतः । विज्ञप्तिप्रमुषदीकुप्ते लावण्यविजयशिशुः ॥ ३३ ॥

यथाकृत्यमिह प्राचीपुरभीतिलकायिते । मास्करे तत्करोत्सुलकमले कमलाकरे ॥ ३४ ॥

प्रध्वंसप्रतियोगित्वं प्राप्तेऽप्येतमोमरे । परस्वहरणादिभ्यो विनिवृत्तेनिशाचरे ॥ ३५ ॥

बालाक्रीतपकले यच्छयासिक्तचराचरे । वियोगविगमालयन्ततुष्टे द्रुन्दचरे चरे ॥ ३६ ॥

मागधोदीतमाङ्गल्यगीतनिर्गन्नागरे । प्रभातावसरे श्रीभक्तसम्भोगितसंसदि ॥ ३७ ॥

श्रीश्चाचक्रप्रतिक्रान्तिसूत्रसङ्घट्टिवाचनम् । प्रश्रुताध्यापनं योगोपधानादिकवाहनम् ॥ ३८ ॥
 नन्दिमण्डनमानन्दिपाक्षिकापारणानि च । इत्यादि सौकृतं कृत्यं निष्पत्यहं प्रवर्त्तते ॥ ३९ ॥
 तथा क्रमागते सर्वपर्वगर्वापहारिणि । श्रीमत्पुरुषणापर्वण्यतुच्छोत्सवहारिणि ॥ ४० ॥
 श्रीमदर्हतसप्तदशभेदपूजाप्रवर्तनम् । सङ्क्षेपैः क्षणनवकैः कल्पसूत्रानुवाचनम् ॥ ४१ ॥
 साधर्मिकजनार्क[ट]शेषणं पुण्यजोषणम् । सूरिविचित्रदानेनानेकयाचकतोषणम् ॥ ४२ ॥
 इत्यादिधर्मकर्माणि सप्तार्माणि महामहः । निरपायमजायन्त सञ्जायन्तेऽनुपाणि च ॥ ४३ ॥
 सर्वार्थसाधनव्यग्रमाग्यातिशयशालिनाम् । श्रीमतां तातपादानां प्रसादोदयतोऽपरम् ॥ ४४ ॥

अथ श्रीगुरुराजवर्णनम् —

श्रीवर्द्धमानेशपदप्रतिष्ठः, सदैर्यैगाम्भीर्यगुणैर्गौरिष्ठः । जीवाखिरं देवकृतांहिसेवः, सूरिश्वरः श्रीविजय्यादिदेवः ॥ ४५ ॥

क्षरत्सुधादीषितिजिष्णुसङ्घजिष्णुसुतिर्विष्णुपदीमिवेण ।
 क्षीराब्धिबीचीचयचाक्षरोचिः, कीर्त्तिक्षिलोक्षयां स्फुरति त्वदीया ॥ ४६ ॥
 दिशो दशाधि प्रसरद्यशोभिः, श्रीमद्भूरङ्गां विशदीप्रकुर्वन् ।
 श्यामत्व-शुभ्रत्वमयं जनानां, विभेद मेदस्वितरां विरोधम् ॥ ४७ ॥

भवद्यशःकल्पमहीरुहस्य, प्रशस्यमूलं भुजगाधिराजः ।
 स्कन्धश्च गौरीगुल्फे शैलः, शाखाः समप्राः खलु दिग्गजेन्द्राः ॥ ४८ ॥

तेषां च दन्तावलयः प्रशाखाः, सुगन्धिफुल्लकुसुमानुडूनि ।
 फलं विधोर्मण्डलमद्भुतश्रि, स्वचेतसीति प्रकट प्रतीयः ॥ ४९ ॥ — युग्मम् ।

क्षीराब्धिरङ्गतरलातितुङ्गतर्ङ्गमालाविलसद्बुल्ल । सम्पूर्णशीतधुतिसप्तसीमाजिष्णुताडङ्गयुगं वहन्ती ॥ ५० ॥

विशुद्धकैलासतुपारशैलप्रोत्तुङ्गपीनस्तनरम्यरोचिः ।
 कीर्त्तिर्नरीनर्त्तिं गुरो ! त्वदीया, सन्नर्तकीचाम्बरमण्डपेऽस्मिन् ॥ ५१ ॥ — युग्मम् ।

जगत्प्रयीं मन्तुमनास्त्वदीयकीर्त्तिंक्षिपा मूर्चिरभूत् किमेया । सुधाश्रनानेकपशैवशैलशेषोरमेन्द्रच्छलतो मुनीश ! ॥ ५२ ॥

त्वत्कीर्त्तिकान्ता किल भूरि वृद्धादराऽपि वृद्धा भुवनप्रसिद्धा ।
 विशिष्य सयान् विषयान्नितान्तं, सम्प्लोभुजीति स्फुटमद्भुतं तत् ॥ ५३ ॥

ऐरावतः स्प्रष्टुमनर्ह एव, मातङ्गभावं न जहाति जातु ।
 दुग्धोदधेः सन्निधिरिव नार्हः, कुसङ्गरङ्गं स विमर्त्ति यस्मात् ॥ ५४ ॥

न तुष्टिपुष्टिं शशभृद् विपत्ते, कुरङ्गसङ्घः किल येन दग्धे ।
 इत्यादयो दोषविशेषभाजः, कथं लभेयुस्तव कीर्त्तिसाम्यम् ॥ ५५ ॥ — युग्मम् ।

स नैव पीयूषमयुतविन्धे, न कुन्दवृन्देऽपि न पुण्डरीके ।
 कर्पूरपेऽपि च नैव नैव, स्निग्धेषु दुग्धेषु न दुग्धमिन्धौ ॥ ५६ ॥

पद्मेशयस्याधि न पात्रजन्ये, नोचै श्रवःश्वेतगजेश्वरेषु । हिमाद्रिकन्याहरशैलहंसे, डिण्डीरपिण्डे धुनदीपु नैन ॥ ५७ ॥

श्रीसङ्घसङ्घे न च चाक्षुरे, मन्दारतारास्त्रपि जातु नैव ।
 अदम्यश्रेष्ठेऽपि न शादग्धे, या शुप्रिमा त्ववशसः समुद्दे ॥ ५८ ॥ — त्रिभिर्विशेषम् ।

यत्कीर्त्तिः शशिमौलिमौक्तिविगलदग्धातङ्गोच्चल-प्रालेयाचलकन्यकोल्हवतटीसण्टद्विहाफृतिः ।
 प्रोयत्सार्धणशारदेन्दुविशदा विश्वत्रयं व्यानये, शेषादिस्फुटिकाचलाग्रमुपनिव्याजेन जानीमेह ॥ ५९ ॥

भीतः शीतरुचिविवेश सहसा छायाच्छेत्तात् पार्षणः, पाशोदुर्गमिवेक्ष्य दुर्ग्रहतरं येस स्वजैत्रं यशः ।

प्रालेयाचलनिर्गतसुरसरित्कोलमालाहृत-धीडद्राजमरालमूर्त्तिरुचिरच्छायातिरस्कारकृत् ॥ ६० ॥

भूयस्कारकतारहारविकसनन्दारजिष्णुयुता, स्पर्द्धिपुस्तव सूरिसिंह ! यशसा वर्द्धिष्णुशोभागता ।

मन्ये कैरविणीप्रियः समजनि प्रोद्धतदाधज्वरः, स्वच्छायाव्यपदेशतोऽम्भसि कथं तेनान्यथा स्वीयते ॥ ६१ ॥

— इति यशःशोभावधम् ।

यस्मान्न्योपमेयं स्फुटमहिमचयं विश्वाभास्त्रभावं, सदैवं वीक्ष्य लज्जामरनिचितमनाः स्वर्गिशैलः प्रकामम् ।

चैतन्याभावमेव स्वरितमुपगतश्चेतसीति व्यतिक्रिं, स श्रीमान् सुरराजः प्रभवतु भविनामीप्सितार्थकसिद्धौ ॥ ६२ ॥

आस्त्राद्याभिनवं वचोऽधृतरसं भापुयैर्वयं सुदा, विश्वे विश्वजना वभूवुरमृते त्यक्तादराः सन्ततम् ।

ज्ञात्वेतीव नवस्वकीयमनसा पीयूषकुण्डानि किं, जग्मुर्दानवमन्दिरं प्रतिदिनं सोऽस्तु श्रिये श्रीगुरुः ॥ ६३ ॥

विश्वशेषसमीहितार्थकरणप्रवृत्तमीक्ष्येय किं, यसौदार्यमनन्यतुल्यमसकृत्सञ्जातमृत्त्रिपाः ।

जगुः स्वर्गिमहीरहा अपि समे स्थानं दशोऽजोचरं, स श्रीसूरिबिरोमणिर्विजयताद् विश्वनयनीत्सलः ॥ ६४ ॥

निरीक्षितेऽस्मिन् गणनातिरेकप्रोद्धतसद्गतगुणाम्बुराशौ ।

सदोदयान् दृष्टिपथं प्रपन्नान्, मन्यामहे सम्प्रति पूर्वसूरीन् ॥ ६५ ॥

यस्य प्रभोः फणिपतिः शरदिन्दुधाम, विभ्राजितं गुणगणं गणनातिरेकम् ।

जिह्वासहस्रमपि पिभ्रदमृन्न शक्ते, वक्तुं द्विजिह्व इति विश्वलिमाप तस्मात् ॥ ६६ ॥

इदमनेकसकर्थैः संवर्णितवर्णवर्णवादानाम् । ऊकेदाचंशवारिष्वृद्धिविधौ शीतपादानाम् ॥ ६७ ॥

सच्चक्रचक्रचेतःप्रह्लादननवसहस्रपादानाम् । निरुपममुद्विनिर्जितदुर्द्धतरवादिवादानाम् ॥ ६८ ॥

गतसकलविपादानां स्वसेवकप्रत्तसुप्रसादानाम् । सजलाम्बुदनादानां श्रीमत्शीततपादानाम् ॥ ६९ ॥

कोऽपि प्रसादवरलेखनवाम्बुदोऽथ, सम्प्रीणयिष्यति मदीयमनोमयूरम् ।

तेनाथ स स्वकशरीरपरिच्छेद्यशरीरोगतादिसदुदन्तजलमिरामः ॥ ७० ॥

सद्यः प्रसद्य निजशिष्यमनोमयूरमौढप्रमोदविधये सतते प्रसायः ।

किञ्चोपवैणवमय प्रणतिर्मदीया, श्रीयुक्तातचरणैरुपधारणीया ॥ ७१ ॥

रामस्मर्यौदार्यैर्ययनघरणसणीरोहणक्षमायेन्द्रान्, श्रेष्ठस्वीय्ययसात्कृत्तन्निपुणप्रौढजारीविलासान् ।

प्रादुर्भूतप्रभूतप्रवरतरपद्मोलसद्वि.....सुकला, वन्दे विश्वप्रतीक्ष्यान् सुवनजनहितान् श्रीमदाचार्यसिंहान् ॥ ७२ ॥

निश्चोपवाश्चर्यायवपारङ्गमिनः प्रशस्तमतिविमवाः । श्रीमद्वन[दि]विजया वाचककुलमौलिसन्मनयः ॥ ७३ ॥

जैनप्रमाणसयुक्तितर्जितानेकवादिनः । श्रीनन्दविजयाह्वानाः प्राज्ञाः सद्बुद्धिः ॥ ७४ ॥

उदयश्रीपरिरम्भनिपुणाः श्रीउदयविजयवरविज्ञाः । शमरसमावितचिन्ता विलुधाः श्रीशान्तिविजयाश्च ॥ ७५ ॥

कर्पूरविजयविलुधाः सुयशःकर्पूरवासितदियन्ताः । वैराग्यरक्षितान्तःकरणा रामादिविजयलुधाः ॥ ७६ ॥

वाचसतिसममतयो मत्यादिमविजयनामवरविलुधाः । जयविजयनामधेया विपश्चितः परमनयनिपुणाः ॥ ७७ ॥

यतिजनपोषणदक्षाः कृष्णाद्विजयाभिषानवरविज्ञाः । सुविनीतशिरोमणयो विनीतविजयाश्च विद्वांसः ॥ ७८ ॥

श्रीपूज्यचरणसेवारिकाः जमरादिविजयवरसुधियः । यतिजनशिक्षादक्षा विचक्षणाय चरविजयाश्च ॥ ७९ ॥

इत्यादिसाधुसाध्वीप्रमुखाणां तातचरणमस्तानाम् । नत्यनुन्ती प्रसाधे श्रीमत्ततेः प्रसादपरैः ॥ ८० ॥

किञ्चानत्या अपि च प्राज्ञाः कनकादिविजयनामातः । गणयथ ऋद्धिविजया गणयो मेधादिविजयाश्च ॥ ८१ ॥

लब्धिविजयाश्चगणयो देयादिविजयश्च मुक्तिविजयगणिः ।
भक्तिविजयगणिनामा नयादिविजय-हर्षविजयगणी ॥ ८२ ॥
गुणयश्च धीरविजया गुणी तथा सत्यविजय-सुखविजयौ ।
क्षेमविजयमुनिनामा तेजविजयोदयविजयमुनी ॥ ८३ ॥
सौभाग्यश्रीः साध्वी, साध्वीवृद्धा तथा च राजश्रीः ।
सुमतिश्रीरिति साध्वी, कनकश्रीनाम साध्वी च ॥ ८४ ॥

इत्येव यति-यतिनीसमुदायोऽत्रत्यसकलसद्वत् । श्रीतातचरणचरणाम्बुजरुहयुगं ननमीति मुदा ॥ ८५ ॥
किञ्च शिशूचितकृत्यं प्रसादनीय प्रसादमाधाय । पार्वणशशधरसुन्दरवदनैः श्रीतातचरणवरैः ॥ ८६ ॥
श्रीतातचरणनाम्नाऽत्रत्याः श्रीजिनवरा प्रणम्यन्ते । तन्नतिसमये तातैः शिशुलेख्येतसि विधेयः ॥ ८७ ॥
लेख लिखता मयका यदि क्षुण्ण लिपीकृत भवति । तत् सर्वं क्षन्तव्य श्रीमन्तातैः प्रसादपरैः ॥ ८८ ॥
कोशीकृतकरकमलो भूमितलन्यस्तमस्तकः सत्ततम् । शिष्याणुमेरुविजयो विशेषतो नमति सद्भक्त्या ॥ ८९ ॥

विज्ञप्तिपत्री विलसत्कनीय श्रीतातपाणिग्रहणामिलापा ।

विशुद्धवर्णादियुताऽस्ति तस्मात् फलान्विता स्याच्च तथाऽवधार्यम् ॥ ९० ॥

मार्गशीर्षसिते पक्षे पूर्णिमायां लसत्तिथौ । मया सद्भक्तियुक्तेन लेखोऽलेखीति गङ्गलम् ॥ ९१ ॥

॥ योधपुरनगरात् पं० लावण्यविजयगणिप्रेषितो विज्ञप्तिलेखः ॥

तपागच्छाधिनायकभट्टारकं श्रीविजयप्रभसूरिं प्रति पं० श्रीआगमसुन्दरगणिलिखिता

[१९] — विज्ञसिका —

स्वस्तिश्रीपदपङ्कजामलसुगं भेजे यदीयं मुदा, प्रोज्य स्वं भवतं कृकण्टकयुतं तन्मज्जिमानं दधत् ।
शश्वत्सेरतमश्रिया भवति भृकृत्यात्तमामन्वहं, विप्राणां भवतां लतां स तमसां स्फाति स्फुरन्मूर्तिमः ॥ १ ॥

चन्द्रो यदंद्दियुगलं समुपैति किं स्म, विज्ञीप्सयेति जगदीशितरं कदम्भात् ।
मधुपर्णं व्यपनय स्वजगत्प्रसिद्धं, जेहीयतां स भवतां रजसां वितानम् ॥ २ ॥
के स्युर्न यत्कमप्योजपरिष्ठितोऽत्र, विधे कलङ्ककलुषाधिकलङ्ककायाः ।
लक्ष्मच्छलात् किमु विधुर्वरिवस्तीति, यत्पादद्वन्द्वमनिशं स शिवाय वोऽस्तु ॥ ३ ॥

केनां न युग्ममभवत् क्रमयोर्यदीयं, तत्पक्षताशरणमत्र कलङ्कजातम् ।
भल्लेत्सदो विधुरश्रियिदद्वन्द्वमाद्, म्यात्तमां स भवतां विमुतादिमलै ॥ ४ ॥

व्यालग्नं यत्कमयुगं तपनोऽवतसे, लक्ष्मोपधेर्मनसि कृत्य कृतीति मन्ये ।
लभिः कुतोऽस्य पुनरश्रजोभिरुचैर्मद्राय भेऽपि विकलङ्कयतः स वः स्नात् ॥ ५ ॥

लोके विभूय सकलङ्क इति द्विजेशोऽवज्ञातिमेव किमु लम्बनदम्मतोऽत्र ।
यत्पादपद्मनिशं परिधामजीति, श्रेयस्वति स भवतामवतन्तनीतु ॥ ६ ॥

पादद्वये विकचवारिजमज्जिमानं, मोमपतीद कलहंसितमिन्दुतोचैः ।
यत्पाददम्मत उदित्वरकान्तिकान्ते, संजहीतु भवतां वृजिनानि सोऽर्हन् ॥ ७ ॥

यत्पादचारुनखकान्तरुचेह चन्द्रो, निर्माति भक्तिमनिशं व्ययमृपितश्रीः ।
तल्लिप्सयेव वरालम्बनदम्मतोऽयं, मालां स वो महयतान्महसां महस्वी ॥ ८ ॥

विप्राणमैहिकसुखाहतिवित्तां तां, स्वर्द्वं विहाय भजतो भविकान् यदंद्दयोः ।
वीक्ष्य द्वयं तदुभयप्रदमाछिपद् गलौर्लक्ष्मोपधेः किमु स वः सुपर्मां वित्तीर्यात् ॥ ९ ॥

लक्ष्मच्छलाद् विधुरवाप्य न किं यदङ्गयोः, स्पर्शं युगल्य भपतित्वमदादधीन ।
विधेऽत्र मुचितलसत्तममूर्त्तिकान्तिः, संशोशुषीतु भवतां स रुपद्वपङ्कम् ॥ १० ॥

॥ ११ ॥

यत्पादपद्ममयप्रदमेव चन्द्रो, भीतोऽङ्कदम्मत इतः शरणीचकार ।
स्वर्मांशुतो विघृणकांलकालकायात्, किं नो ददातु विमयः स मनीषितं वः ॥ १२ ॥

आक्षिप्यदेव विधुराद्रपिपाद् यदंद्दियुगलं सदा स्मितसरोमवकान्तकान्तिम् ।
दृष्ट्वां दिदृक्षुरिव जालनवेक्षितां तां, नीयत्तमां स भवतां क्षयतामङ्ग्यम् ॥ १३ ॥

लक्ष्मच्छलाद् विधुरदीघरदेव किं नो, यत्पादयुगोपरि सुधुनकलापकान्तिम् ।
परयत्तमाम्भकमुदं सततं नयन्तीमर्हन् स लम्भयतु तानवमेन उघम् ॥ १४ ॥

लक्ष्मोपधेयदतिसुन्दरपादसङ्गं, लब्ध्वाऽपि वीक्ष्य भुवनत्रयकुक्षिगानाम् ।

पुञ्जैर्दशां कुमुदितं विधुमाशु पश्यैः, सौभाग्यमाग्यचणमीहितदः स वः स्तात् ॥ १५ ॥

दम्भं विधाय न विधुः किमु लान्छनस्य, सेवां व्यधत्त भुवि जेतुमनाः स्वशत्रुम् ।

यत्पादपङ्कजयुगस्य विधुंतुदन्तं, हन्यात्तमां स तमसां वितमावितानम् ॥ १६ ॥

संसारजीवननिधौ वरपोतदंहियुग्मं विधाय किमु लान्छनदम्भमिन्दुः ।

भेजे यदीयमिह तत्परारलिप्सुः, श्रेयांसि वः प्रदिशतात् स सदा जिनेन्द्रः ॥ १७ ॥

सा सौम्यता न किमधारितमां यदङ्गसङ्गेन्दुना समजनान्धकमोदिनीयम् ।

पादावुपास्य जगतीह सदङ्गदम्भाच्चामीततात् स भवतां भविकव्रतत्याम् ॥ १८ ॥

लक्ष्मच्छलादियदयोगिबधूविधातसञ्ज्ञातपातकमरैर्मलिनप्रतीकः ।

नो तजिह्वासुरिह किं यदगांहियुग्ममङ्गीकरोति शयितोऽस्तु स वोऽथ हन्ता ॥ १९ ॥

भक्त्या नमविदशदैत्यनराधिपानां, यौलौ यदंहिजलजन्मरजःकणौघः ।

रम्ये परागतितमां तदुपास्तिमाप्य, लक्ष्मच्छलात् प्रतिदिनैककलाविवृद्धेः ॥ २० ॥

किं नाधरद्विजपतिः स्वविमानमुच्चैः, प्रोल्लासद्गुचिरकान्तिकलापलीढः ।

श्रेयोऽनुषो रुचिमुपस्तपनस्य धन्यं-मन्योऽस्तु वो जिनपतिः सततं शिवाय ॥ २१ ॥

यत्पादपङ्कजयुगस्य सुसङ्गमाप्य, नाभूदुद्भ्रमसुखसंहतिभिः सदा किम् ।

सेव्योऽङ्गदम्भत इहेन्दुरत्च्छकान्तिर्नेनेतु केतुवितर्ति क्षयर्ति स वोऽहं नृ ॥ २२ ॥

सुस्मेरनीरजननाङ्गगतत्रिरेखाशोभां विधुर्जरिहरीति यदंहियुग्मे ।

लिं लक्ष्मगः स्म नमदिन्द्रकमौलिखुम्भी, हीरांशुलीढ इह वोऽसुखहानये स्तात् ॥ २३ ॥

यत्पादसङ्गममवाप्य किमङ्गदम्भान्नो धीयते स्म विधुनाऽपि सुधाकरत्वम् ।

अन्यानवाप्यममलं सुजगत्प्रतीतं, कन्दर्पदर्यभिदयं भवतात् स वोऽहं नृ ॥ २४ ॥

जगैर्दि लान्छनमिपाद् विधुरंहियुग्मं, यत्सेत्यवेत्य जगतीत उदारमन्यत् ।

श्रेयःपदं स्म न मनोरमभाः स नार्थ, नाथः स वः सकलमाधिमपाक्रियात्तम् ॥ २५ ॥

कृतं ब्रह्मभूपालपुत्रं पवित्रं, प्रणं नेमिनाथं सनाथं प्रमाभिः ।

सदा तं यदंहिद्वयं देवदेवो, मुदा वामजस्युलसन्मानसाब्जः ॥ २६ ॥

यत्पादपाथोजरजःकणान्मुदा, मूर्ध्नि स्वक्षीये कृतिनः कृतादराः ।

शेषामिवेन्द्राः सुरदैत्यभूस्पृशां, स श्रेयसे वो मुनिसुव्रतो जिनः ॥ २७ ॥

एतान् जिनान् प्रणतिमञ्जुलपङ्कजाङ्गे, राजत्तमोऽद्वलसितच्छदकान्तकान्तिम् ।

संविप्रतो लसदनन्तमुदा विधाय, नग्रीमवज्जनमनीपितदानदक्षान् ॥ २८ ॥

अथ नगरवर्णनम्—

श्रीमति श्रीमते ब्राजते घोरणी, तव सावौकसां जीर्णदुर्गं भूशम् ।

गुण्यती मञ्जुलव्योमयानश्रियं, व्योमसुम्ब्युच्चचूलाश्रिया शालिनी ॥ २९ ॥

श्रीजीर्णदुर्गमगरं नकरं पुरोगं, देदीप्यते भूशमनेकधनीश्वराव्यम् ।

श्रीपुण्यपुण्यचरणमलसद्विकाशि, पाथोजरेणुसुरमीकृतभूमिभागम् ॥ ३० ॥

श्रीमतीर्थकृतां सुखोत्तरकृतां भास्वचरामाभृतां, यन् श्रीमति भास्वति प्रियसुधाभेतीकृते विधुते ।

भासादद्वयमञ्जुलोचशिखरे शशजगच्छेखरे, राजद्वैकलाशायते दिनपतिर्दोषप्रतापोद्यतः ॥ ३१ ॥

अद्याहुषः श्राद्धगणा विमान्ति, यत्रोच्चकैर्मासुरेदेहभासः ।

ऋक्ष्णा सत्या तं धनं तृणार्धं, ज्ञानन्त आनन्दमयैकचित्ताः ॥ ३२ ॥

यदङ्गनारूपमवेक्ष्य कामं, त्रपाहुषोऽगुस्तिदशाङ्गनायाः ।

भूरे दिवन्ता अधुनाऽपि भूमिस्पर्शं न पश्यं दधतीत शोभाः ॥ ३३ ॥

श्रीमन्मालपुरद्रङ्गाच्छिष्यमुज्ज्वितां दधत् । आगमसुन्दरः पञ्चप्रतीकालिङ्गितोर्वरः ॥ ३४ ॥

विजृप्तिं प्रणमत्युच्चैः पुरतः प्रध्वमानसः । भाटस्थलविशालान्भकोश्चतुमशयद्वयः ॥ ३५ ॥

प्रातरत्र महेभ्यानां सभ्यानां संसदि ध्रुवम् । स्थानाद्द्वस्तृषृत्योस्तत्सातत्स्वाध्यायादिमे क्षणे ॥ ३६ ॥

जायमाने क्रमोपेतं महामहविराजितम् । सर्वपर्वशिरोरत्नं पर्व पर्वपुष्पाभिधम् ॥ ३७ ॥

कल्पद्रुकल्प-श्रीकल्पपस्तृत्र-वृत्तिनवक्षणम् । चासुश्रीफलपूर्यादि-भूतभूमिभावनम् ॥ ३८ ॥

सप्तदशमिदासर्वसपर्याङ्गम्भान्वितम् । निश्चेष्टपारणाभोज्यमञ्जुलामोदमोदकम् ॥ ३९ ॥

पक्षधूपणपष्ठादि-तपोलीननरभ्रजम् । मनीषितातिरिक्ताधिप्रमोदितवनीपकम् ॥ ४० ॥

प्रत्युद्ध्युद्ग्राहितं सातसन्ततिसञ्चितम् । श्रीपूज्यवंशसद्गुत्तगानैकज्ञानमानवम् ॥ ४१ ॥

जज्ञनीति स्म जज्ञन्ति धर्मकृत्यं च साम्प्रतम् । श्रीमत्तत्रमवज्ञानमभ्यप्यानानुभावतः ॥ ४२ ॥

अथ गुरुवर्णनम् -

नम्राखण्डलमण्डलीमुक्तटीकोटीरकोटिस्फुरत्, नानारत्नमनोरमांशुलहरीप्रक्षालितद्विद्वयम् ।

चन्द्राङ्गाभयदं मुदा नतिपथं नीत्वा सनाथं श्रिया, स्त्रोष्ये श्रीविजयप्रभञ्जं गणधरं नाथं तपश्शालिनाम् ॥ ४३ ॥

नीलोत्पलीयन्ति दृशो न लोकं, लोकं भृशं ते मुखचारुचन्द्रम् ।

केपां गुरो ! तं तमसां कलापं, प्रोज्झासयन्तं स्फुरदंशुजालैः ॥ ४४ ॥

श्रीमद्गुरो ! विकचवक्रसरोभवे ते, भृङ्गन्ति लेचनयुगानि सदेह येपाम् ।

सम्भोभुवलयमलमञ्जुलसम्पदां ते, धामोष्ठसत्तमविषां सुनिषेर्द्धतायाम् ॥ ४५ ॥

श्रीलालसीति वदनं तव लम्भयित्वा, मार्गं दशोरवनिनायकमण्डली द्राक् ।

विम्बं चकोरपटलीवसुधागमस्तेः, प्रोदित्वरोज्ज्वलविशालविभासनायम् ॥ ४६ ॥

नीत्वा श्लोत्सवमासमसीशुभ्रं, निष्ठाङ्गमनु तत्तत्तं पद्मैर्निर्दिष्टम् ।

प्रातर्भवत्यसुमतां निकराः खरांशोविम्बं यथा तव मुनीश ! महोभिरिदम् ॥ ४७ ॥

मन्येऽहं किं विश्वविषयजनतानन्दप्रणेतुस्तव, शशदीप्तताननभ्रियतरपुष्पा जितः श्रीगुरो ! ।

लज्जावान्न कलङ्कतां किमु गतश्रीको हिमांशुः सदा, मालिन्यं दधते जगजनपते ! सास्त्वतापाकर ! ॥ ४८ ॥

विमलविकसत्सत्पाथोमृदलायतलोचन, भविकमतुज्जाह्लादप्रातप्रणेतुमुखश्रिया ।

तव मुनिर्नते ! मन्येऽप्यापि प्रैर्जित एव खे, तुद्दिनकिरणो न स्वेभानं कदापि रुजत्ययम् ॥ ४९ ॥

बहमवैभि तव व्रतिनां प्रभो !, मधुरदीप्ततराननशोभया ।

कुमुदयान्धव एव तिरस्कृतः, परिकृष्यत्वमियतिं तयाऽनिशम् ॥ ५० ॥

मुनिगणेन्द्र ! गजेन्द्रसदृग्गते !, तव विकाशियुखस्य सदोदितेः ।

उपमतामगियातुमवैम्यदं, सुनरासुनिनसुनन्दिनः ॥ ५१ ॥

परमयोगनिनीनहदीश्वर !, रुचिरशीर्षसुपर्वसत्तिष्ठे ।

स्थित इति प्रकरोति तपः स्वयं, कृशतनुस्तुदिनांशुर्द्विर्नशम् ॥ ५२ ॥ - युग्मम् ।

सकललोकमनोहरणीयत ! मदनमानविमर्दनशङ्कर ! । तव मुनीश ! तपस्तपनोज्ज्वलत्रियमहामहसो रुचिरयुते ॥ ५३ ॥
वदनपूर्णनिशाकरशोभया, विजितमम्बुरुहं विविधं तपः । सममिस्रल सजत्यद एव हि, ससुरसंसरसंसरसंसरः ॥ ५४ ॥

साधुसाधुजनतागणनाथ !, वीक्ष्य वीक्ष्य भवतो भवतोऽलम् ।

कान्तकान्तिसदनं वदनं सद्भव्यमव्ययरणस्य शरण्यम् ॥ ५५ ॥

श्रीतिपुञ्जमनिशं जनवीराः, प्राप्नुवन्ति धृतधर्मसुभाराः । गण्डलं वरनमश्चमसस्य, सबकोरनिकरा इव वीक्ष्य ॥ ५६ ॥

दर्श-दर्शं तावकीनं तदासं, चेतांस्युच्चैरुत्सन्ति दधन्ते ।

विस्तेरत्वं मव्यजन्तुन्नजानां, मार्शा नाथं पङ्कजानीव नूनम् ॥ ५७ ॥

श्रावं-श्रावं कीर्त्तिमुच्चैर्मुनीनां, पत्युर्द्रुः के गुदं नो गरिष्ठा ।

किं सृपन्तीं विभ्रमं क्षीरनीरपारावारोलोलकलोलभासात् ॥ ५८ ॥

कीर्त्तेः सुयोगं समवाप्य विष्टे, गङ्गाऽपि चङ्गीभवदङ्गका जनान् ।

नाधृतयत् सा भुवनत्रयोदरं, किं व्यासवत्यास्त्रव चन्द्रविद्विषः ॥ ५९ ॥

मीमांसते तर्कपणैर्मुहुर्यतः, कार्यं निदानानुगुणं तथेति तत् ।

मल्लोकभाषत्समभात्मसम्भवा, कीर्त्तिस्तवेन्दुहिजराजसोदरा ॥ ६० ॥

केपां न विश्वोदरवर्त्तिनामलमर्चकीरान्मानसपद्ममञ्जसा ।

कीर्त्तिस्तव श्रीव महो ! हरिप्रिया मदाभ्यारज्योतिरधीश्वरस्वसा ॥ ६१ ॥

कीर्त्तिस्तवाधिप ! समाधिजुषां न केपां, पैजृपजाहशुभमूषणभावमायात् ।

लो...जगत्सु सुरमन्दरमध्यमानक्षीरोदसिन्धुभवदुच्चतरङ्गभासात् ॥ ६२ ॥

सर्वत्र कीर्त्तिरगमत् किमु कान्तकान्तं, न खैरिणीव समवाप्य निरगला सा ।

त्वां क्षान्तिमन्तममला विकलोद्यतेन्दुं, चन्द्रातपस्य सततं द्विपती मुनीन्दो ! ॥ ६३ ॥

सङ्कपासुषीन्द्र ! तव कीर्त्तिपयःसमूहे, विश्वोदरं यमभृतां कमलावलीनाम् ।

लक्ष्मीं दधुः किमु न तारकराजयोऽम्, शश्वत्सुखसुखमाधिकपीथितीनाम् ॥ ६४ ॥

अलद्भुतं मुनिपते ! तव कीर्त्तिकान्ता, विश्वत्रये निखिलसङ्गमवत्यपीयम् ।

ख्यातिं सतीति दधते स्म तथातिरम्या, चेतो जगद्दिपुलतल्पजुषां हरन्ती ॥ ६५ ॥

द्वे योगिनामधिपते ! सदञ्जी यमश्री-कीर्त्ती भवान् युगपदेव सुरुपकन्ये ।

ज्येष्ठे न विश्वसुदृशां किमिहोदवाक्षीत्, तत्रादिषा प्रियतरेति जगत्प्रतीता ॥ ६६ ॥

तल्लीनचित्तमवगल्य भवन्तमेषा, नो बम्भभीति नितरागितरा त्रिलोक्याम् ।

ईर्ष्याकुला सहजचञ्चलदृक् प्रकृत्या, सर्वोच्चला निसुगुदं सततं नयन्ती ॥ ६७ ॥

गिरो रसं ते व्रतिनामधीश्वर ! विकस्वरीभूयमभूयतोच्चकैः ।

निपीय नो कैः सुमनोज्ञैरिव, नवाम्बुदस्येह कदम्बमुख्याम् ॥ ६८ ॥

निपीय नार्णी भवतो महीयसी, न के सुधां नो गणयन्ति तां भृशम् ।

सदैहिकासुम्भिकशर्मदानतः, श्रियं खकपूलहरेर्वियुष्मतीय ॥ ६९ ॥

इत्थं श्रीविजयप्रभो गणधरो नीतः स्तुतेयोज्यनं, राजद्राजविरोकभासुरयशाः सौभाग्यमायैकम् ।

सृज्यान्मे सततं मनोरयलतां स्फातिं दधानां पराश्र, नम्राशेषसुरासुरेन्द्रकलसन्माल्यतमांहिद्वयः ॥ ७० ॥

तत्र श्रिया सकलपाठकाजमानाः, श्रीमद्विनीतविजयाः सुपयोवितानाः ।

श्रीमद्गुरोः प्रतिभया समतां दधानाः, पादाब्जरेणुमिरितां सकलां युनानाः ॥ ७१ ॥

त्रैलोक्यव्याप्तसंलोकः श्रीजिसर्विजयाह्वयाः । श्रीमत्तत्रभवत्चारुसिद्धिप्रवर्तनोच्चला ॥ ७२ ॥
 मास्वत्तमप्रतिभाभाः श्रीरविबर्द्धनाह्वयाः । श्रीपूज्यपादपाशोजसेवादेवाकमानसाः ॥ ७३ ॥
 तत्त्वातत्त्वविमर्शज्ञाः श्रीतत्त्वविजयामिथाः । श्रीतत्तात्पादपादान्जमकरन्दसितच्छदाः ॥ ७४ ॥
 अन्ये येऽज्ञातनामानः श्रीपूज्यचरणान्तिके । ननमि चार्जुननमि यथायथं विपश्चितः ॥ ७५ ॥

सौवाङ्मयर्हातिनिरामयत्वतत्काम्यप्रमेयाम्बुधरैः सुभांसलम् ।

देखाम्बुद मच्छयशैलशेखरं, सगुणयन्त तमवेक्ष्य सादरम् ॥ ७६ ॥

मत्स्नान्तमक्षिप्रमयूर एषः, बहिष्ठभागोदभर प्रदध्यात् ।

तं त यथा श्रीवरपूज्यपादैः, सद्यः प्रसथाशु तथा प्रणयेयम् ॥ ७७ ॥

अनस्याः साधवः सर्वे पुण्यसुन्दरसङ्गताः । ज्ञानसुन्दरनामानो महिमासुन्दरामिथाः ॥ ७८ ॥

जपसुन्दरनामानस्तिलकसुन्दराह्वयाः । गङ्गसुन्दरनामानः सौभाग्यसुन्दराह्वयाः ॥ ७९ ॥

श्रीमत्तत्रभवत्पादपायोजयामल सदा ।

त्रिसाय ननमत्युच्चैः प्रोक्तसन्मानसाम्बुजाः ॥ ८० ॥

श्रीमत्कौमुदभासस्य लेखोज्ञेखितमां मया ।

वलक्षेतरससम्यामिति स्नानक्षुभङ्गलम् ॥ ८१ ॥

*

॥ पूज्याराध्यधेयतमसकलसफलभट्टारकमौलिपेशलशतदलमालयतमक्रम-
 कमलयमलभट्टारकश्रीश्री १०५ श्रीविजयप्रभसूरीश्वरचरणसरसि-
 जानामयं विज्ञप्तिलेखः । श्रीमज्जीणदुर्गे ॥

तपागच्छपतिभट्टारकश्रीविजयग्रमसूरिं प्रति पं० लार्चण्यविजयगणिप्रेषिता

[२०] — विज्ञसिका । —

स्वस्तिश्रीः कमनीयमंहिकमल कल्याणकारस्करोक्तन्दोत्कन्दलनैकनव्यदकमुकृष्यप्रभावाङ्कितम् ।
 देवेन्द्रा दिचिपद्गणैः परिवृताः सर्वेऽपि सेवां व्यधुर्यस्य श्रीविजयग्रमोऽस्य दिशतात् श्रेयो युगादीश्वरः ॥ १ ॥
 स्वस्तिश्रीः प्रथमप्रभोः पदपयोजनमद्वयीमद्वया, ... समचलस्रमावतुल संत्यज्य सुखैर्यतः ।
 भव्याम्भोजवनप्रबोधतरणेः श्रीनाभिपृथ्वीपतिप्रोदामान्वयवाहिनीपतिपयःपूरत्रियामापतेः ॥ २ ॥
 स्वस्तिश्रीर्धृततीव्र पादपदं गौरीव भूतेश्वरं, दाशार्हं कमलेव सत्कुलवधूः स्वप्राणनाथं यथा ।
 नीतिन्यायधुरंधरं वसुमतीनाथं यथा संश्रयेत्, भर्तुर्यस्य पदाम्भुजं श्रितवती हर्षप्रकर्षात् तथा ॥ ३ ॥
 स्वस्ति क्षीरनिधेः सुतां तनुमतां स श्रीयुगादीश्वरः, कल्याणद्वभवारिदो वितनुतां विश्वत्रयीवत्सलः ।
 यस्य प्रौढपदाम्भुजमयुगलं त्रैलोक्यलक्ष्मीगृहं, सेवन्ते स्वकल्पपक्षयकृते सन्तः समग्रा अपि ॥ ४ ॥
 स्वस्तिश्रीः सकलत्रिलोकतिलकं श्रीनाभिभूषणोद्भवं, भव्यालीपरिचिन्तिते हितविधौ सत्कामकुम्भप्रभम् ।
 संसारार्णवभीरूपूरुनिपतजन्तुप्रजोत्तारकं, सद्योगीन्द्रमनःसरोजविलसदभृङ्गं सदैवभजत् ॥ ५ ॥

स्वस्तिश्रियं कलयतात् कलितो गुणौघैः, श्रीनाभिमुपतिभवो भवभीतिहर्ता ।

सद्भावनाकमलिनीविपिनावबोधोद्गच्छत्सहस्रकिरणः प्रथमप्रभुर्वः ॥ ६ ॥

स्वस्तिश्रियामद्भुतवासगेहं, संतससुखसर्ववर्णदेहम् । श्रीमद्गुरीणध्वजतीर्थनाथं, ध्यायामि सन्नम्रसुराधिनाथम् ॥ ७ ॥
 स्वस्तीन्द्रिरा यत्पदपुण्डरीकं, भजे मुदैवास्युदयैकगेहम् । मन्ये किमु स्त्रीयपतिं पुराणमन्वसूचि जगदर्चनीयम् (?) ॥ ८ ॥
 स्वस्तिश्रियामाश्रयमंहिसुग्मं, यस्य प्रभोर्लक्षमिपान्महोक्षः । संसेवयामास पशुस्वभावप्रस्फोटनायेव किमु प्रकामम् ॥ ९ ॥
 स्वस्तीन्द्रिरामन्दिरमहिषं, संकल्पकल्पद्वभमाश्रयामः । आनम्रवास्तोष्यतिमौलिरत्नब्राह्मत्यभाक्षीरभराभिधौतम् ॥ १० ॥
 स्वस्तिश्रियामावसथं यदीयक्रमाञ्जयङ्गच्छलतो महोक्षः । किमु प्रधानत्वमवासुकामः समाश्रयामास पशुमजेषु ॥ ११ ॥
 यदास्यसंपूर्णसुधामयूखं निरन्तरं द्योतकरं निरीक्ष्य । स्वतोऽधिकं क्षुण्ण इव स्वचित्ते निशापतिव्यामपयं जगाम ॥ १२ ॥
 यदीयवक्त्राग्निवेन्दुनेव परामिभूतः सततोदयेन । विमावरीशः सततं कलङ्की किमष्टमृतैः शरणं चकार ॥ १३ ॥
 इक्ष्वाकुवंशमकराकरपूर्णचन्द्रो दद्यादनल्पकमलाम्रसुभो जिनो वः ।

पथेशयक्रमकुशेशयसुग्मनिर्गद्गङ्गाभ्युपानितसुपुर्णसर्ववर्णः ॥ १४ ॥

यप्रभालोक्य 'पयोविपुनीपुत्रः पवित्रं निजगजकृष्टम् । भव्यावलीनेत्रसुधाक्षनागममूर्तिमत्त्वं किमवाप नूनम् ॥ १५ ॥
 प्रथमतीर्थकरः करुणाकरः कलयतात् कमलाममलाम्रम् । मदनवारण-वारण-केसरी सकलकल्पितकल्पतरुमयम् ॥ १६ ॥
 श्रीमन्तमेनं सकलश्रियाढ्यं नामेयतीर्थेश्वरसप्तसप्तित् । निर्माय निर्मायप्रणामोदयत्कुत्मात् (?) च्छिखराधिरुहम् ॥ १७ ॥

.. इति देववर्णनम् ॥

सर्वाङ्गलक्ष्मीललनाविलासं स्थानं जगन्नेत्रसुधासमानम् । मनोरमं पञ्चननामधेयं विप्राजते सर्वपुरप्रधानम् ॥ १८ ॥

यस्मिन् विभाति निजगजप्रभां प्रासादपङ्क्तिर्विमला विशाला ।

माखल्युपादीप्तिभराभिरागा लोकाभ्यकानन्दिविचित्रचिन्ता ॥ १९ ॥

‘‘प्रासादराजी विरराज ज्योतिर्मरैः.....विश्वविश्वे ।
 यस्मिन् पुरे तीर्थकृतां नितान्तसन्तसचामीकरचारुकुम्भा ॥ २० ॥
 यद्रष्टुकामः किमयं हिमाचलः प्रासादमालाच्छलतः समागतः ।
 निर्माय रूपं बहुषाऽऽत्मनीनं सम्भावयामीति हृदि स्फुरीये ॥ २१ ॥
 सदैवयन्त्यो जिनसन्नसंस्थाः कम्पायमानाः किमतीव यत्र ।
 वदन्ति लोकानवधूय यूयं भ्रमादमेनं जिनपं भजध्वम् ॥ २२ ॥
 यच्चैत्यसंस्थातपनीयकुम्भश्रेणिं विलोक्येति वितर्कयन्ति ।
 लोकाः स्वरूपं विविधं विद्याय सेवार्थमागात् किमयं सुमेरुः ? ॥ २३ ॥

उवैस्त्रो राजति यस्य वप्रः कैलाशशैलश्रियमादधानः । क्षीराम्बुविक्षीरतुषारोचिर्हिण्डीरपिण्डैकसवर्णवर्णः ॥ २४ ॥
 ॥ कूलह्वा यत्तगरोपकण्ठे नित्यावहा निर्मलनीरपरा । सन्धेरमसोममनोज्ञलीला विभ्राजमाना बहते निकामम् ॥ २५ ॥
 संसारनरेश्वरमग्नजन्तुश्रेणीसमुद्गारकृतिप्रवीणः । उपाश्रयः योत इव प्रकाशं चकास्ति यस्मिन्नगरे विशालः ॥ २६ ॥
 धनीश्वरा यत्र वसन्ति श्राद्धाः पुनर्दश्रीशृङ्गोपमानाः । रूपश्रिया न्यत्कृतमाररूपाः सर्वाङ्गसङ्गणभूषिताङ्गाः ॥ २७ ॥
 औदार्य-संतर्जितं देववृक्षाः सुश्रावकौषा विलसन्ति यत्र । जीवादिसत्त्वविदः समग्रा लक्ष्मीभृता देवगुरुमक्ताः ॥ २८ ॥
 भगानि यत्र प्रशयन्ति विश्ववयीमनसोपमन्यतुल्यम् । सच्चम्पकशोकसारसालाघनेकसङ्घसमुद्योभितानि ॥ २९ ॥
 ॥ अत्यच्छसन्नौरभैः प्रपूर्णा यस्मिन् पुरे भान्ति सुषुप्करिण्यः । सद्रजनीलोत्पलपुण्डरीकसंपूरिताः सर्वजनप्रियाश्च ॥ ३० ॥

यत्पूःसमीपस्थितवाहिनीतटे, नानाविधा वन्युविलासलीलाः ।
 कुर्वन्त्यनेका अपि सत्पुत्र-यः, संपूर्णगीयुपमयूखवन्धराः ॥ ३१ ॥
 यत्र क्षियः सन्ति सुराहनावत्, प्रोद्युङ्गपीनस्तनशस्तविग्रहाः ।
 माधुर्यसौन्दर्यसुसुलक्ष्मीलावण्यसत्त्वादिगुणामिरमाः ॥ ३२ ॥
 श्राद्धीततिः कल्पलेख यत्रामाति प्रसर्पच्छुभशीलमूलाः ।
 दानोद्धसत्स्फारकलाभिमुक्ता, सौभाग्यसद्भासनवासिताङ्गाः ॥ ३३ ॥
 श्रीयुक्तातचरणक्रमपङ्कजन्मयुगन्यासरेणुघनसारसराभिरामे ।
 श्रीपद्मनाभिमधुरे प्रथिते दृशिव्यां, सर्वाङ्गसुन्दरते सकलातिम्ये ॥ ३४ ॥

श्रीमत्तातपदन्यासरजःकर्षूपाविते । श्रीपद्मनाभिमधुरे तत्र श्रीमति सुन्दरे ॥ ३५ ॥

॥ इति नगरचर्चनम् ॥

श्रीमत्तातपदाम्भोजसकतश्रावकजोभितात् । श्रीमद्दर्शनपदीनामपुरात् कृषिषु सादरात् ॥ ३६ ॥
 भ्रमन्दाभन्दसन्दोद्देष्टुदरीकृतमानसः । प्रभूतप्रणयप्रादुर्भावसत्पुलकाङ्कितः ॥ ३७ ॥
 सुव्यक्तमकिंसंयुक्तः सोहासहृदयाम्बुजः । सण्द्रणकोऽकुण्डोत्कण्ठोद्रेकसमाकुलः ॥ ३८ ॥
 विनयावनमत्काययष्टिर्नृपस्तमस्तकः । भालसालसंयोजितकसुग्मकुशेशः ॥ ३९ ॥
 प्रमेयप्रमितावर्त्तपदनेनामिवन्ध च । लावण्यविजयः सिष्यो विज्ञप्तिं तनुतेतमाम् ॥ ४० ॥
 यथाप्रयोजनं चान प्रोत्तुहोदयममृतः । शिरःकोटीरतिप्रोषलसिनीप्राणवहने ॥ ४१ ॥
 प्वस्तान्धतमसन्ध्वे निस्तुतातपकुङ्कुमे । कोक्षपनेकजीवाणां हर्षोत्कर्षप्रदायके ॥ ४२ ॥
 प्रवृत्तगीतगानादिमहास्त्रत्यध्वनिसुन्दरे । पायोऽरुध्वनयातविषोषनकरे मेरे ॥ ४३ ॥
 मातःकाले च संजाते प्रभाश्रुतिममृतले । गदित्यसम्पदसन्दोहजोभितायां सुपर्वदि ॥ ४४ ॥
 श्रीआयकप्रतिभ्रान्तिस्तूत्रवृत्तेः प्रवाचनम् । प्रस्तुतशास्त्राध्ययनाभ्यासने च विशेषतः ॥ ४५ ॥

उपधानवाहनादि श्रीयोगोद्वाहनादि च । सानन्दनन्दिमानन्दि पाक्षिकापारणानि च ॥ ४६ ॥
 इत्यादिसौकृतकृत्यं निष्प्रत्यूहं प्रवर्तते । तथा परंपरायाते सर्वपर्वस्रोमणौ ॥ ४७ ॥
 श्रीमत्पर्युषणापर्वण्यतुच्छोत्सवहारिणि । सप्तदशमेदपूजास्त्रात्रादीनां प्रवर्तनम् ॥ ४८ ॥
 सक्षणैः क्षणनवकैः कल्पस्तूत्रानुवाचनम् । पूजाप्रभावनापूर्वदुष्टदुष्कृतयाचनम् ॥ ४९ ॥
 साधर्मिकजनाकण्ठोपेण पुण्यजोषणम् । मूर्तिवित्तप्रदानेनानेकयाचकतोषणम् ॥ ५० ॥
 पक्षक्षपणकानेकदुस्तपस्तपसां पुनः । तपनं श्रीजिनगृहोत्सवखेलकनर्तनम् ॥ ५१ ॥
 हस्त्यश्वमनुजयानाद्याऽऽभ्युदयपुरस्सरम् । अनेकातोषनिर्घोषैश्चैत्ययात्राविषाणनम् ॥ ५२ ॥
 इत्येवं धर्मकर्माणि सशर्माणि महामहः । निरन्तरमजायन्त संजायन्तेऽधुनापि च ॥ ५३ ॥
 नमस्तेकमहीपालान्यर्चितांहिरोस्तेरुहाम् । श्रीमतां तातपादानां प्रसादोदयतोऽपरम् ॥ ५४ ॥

यस्योत्सवमालविशालपट्टं, सदृष्टमीकैरवबन्धुरेपः ।

मन्येऽभजद् विष्णुपदं किमीक्ष्य, श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५५ ॥
 यदीयनेत्रोपमतामवाप्तुं नीलोत्पलानीव किमाचरन्ति । तपांसि गत्वा सरसीवरेषु श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५६ ॥

यदीयवक्त्राभिनवेन्दुमिन्दुः, स्वतोऽधिकज्योतिरितीव चित्ते ।

विचिन्त्य किं क्षीणतनुर्वसू, श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५७ ॥

यदीयवक्त्राभ्युज्ज्वलमभ्युज्जाली निरन्तरस्मेरमिवावधार्य । प्रपामरात् किं विजने जगाम श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५८ ॥

यस्याधरस्यर्द्धनयेव नूनं नवप्रवालं किमचेतनत्वम् । वभाज विश्वाद्भुतकूचरित्रः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ५९ ॥

संपूर्णशीतांशुकलाकलापविराजमानानपि मौक्तिकवज्रात् ।

यद्वन्तपक्किर्नितरां जिगाय श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६० ॥

आहार्यमाधुर्यभरातिहृद्यं वचोभूतं यस्य निपीय भग्न्याः । सौहित्यमापुर्वचनतिरेकं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६१ ॥

पीत्वा कणेहृत्य यदीयवाणीसुधारसं कर्णपुटैः सकर्णाः । सुधा मुपैवेति वितर्कयन्ति श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६२ ॥

सितोपला काचवटी निवेशमिषादिवातङ्गभराजनाश । यदीयवाणीमधुरत्वतर्जिता श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६३ ॥

यदीयकण्ठेन जितः किमेषो नष्ट्रिव शङ्खं शरणं चकार । करारविन्दं मधुसूदनस्य श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६४ ॥

यन्नासिका दीपशिखोपमाना शस्ता तिरस्कारमकारि नूतम् ।

अपि स्फुरच्चक्षुषटं सुकीरं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६५ ॥

समप्रसत्त्वानुनयावबोधपरागपूर्णं हृदयारविन्दम् । विराजते यस्य वरेण्यवर्णं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६६ ॥

अनन्यसामान्यबलं च यस्योदण्डं भुजादण्डमिवावलोक्य ।

अहीशरोऽघस्तलमाविवेश श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६७ ॥

यस्याद्भुतश्रीकमवेक्ष्य देहं गमेह किं कृत्यमितीव भवत् । स्वर्णं पथात् ज्वलदग्निकुण्डे श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६८ ॥

नितान्तमासेचनकं निरीक्ष्य यद्दर्शनं नेत्रततिर्जगानाम् ।

विभर्ति विश्वे कमपि प्रभोदं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ६९ ॥

सन्नम्रभृशकशतोत्तमान्नकोटीररक्षुतिनीरघौतम् । यत्पादपद्मं प्रयति स्म लक्ष्मीः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७० ॥

विधाय रूपनितयं यदीया वज्राम कीर्तिः सुरसिन्धुदम्भात् ।

मन्ये किमन्वेष्टुमिव-निविशं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७१ ॥

यद्वैर्यगाम्भीर्यगुणेन तर्जितो रत्नाकरोऽप्यभ्युनिषी रसातलम् ।

जगाम किं भीतिमरादिवायं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७२ ॥

- यद्विद्यैतन्नस्व इव स्वचित्ते रत्नाचलेः किं विजहार दूरम् ।
 स्थानं सुगुप्तं मनुजैरद्वयं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७३ ॥
 उदारतां यस्य निरीक्ष्य वीक्ष्यापन्ना इवानन्दिनिमात्रमन्याम् ।
 यदुद्वेष्टापि त्रिदिवं सुरद्वयाः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७४ ॥
 यद्वद्विस्मयमाप्ताभिमतः पलायितः सर्वसुपर्वचरिः । शून्येऽन्तरिक्षे भ्रमतीव बाधं श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७५ ॥
 निर्घातकैलाशसर्वमघामा प्रकाशते यस्य यशःशशङ्कः ।
 विश्वेऽत्र विश्वस्तमोवितानः श्रीमत्तपागच्छपतिः स जीयात् ॥ ७६ ॥
 एवमनेकविवेकिमिरित्यं संस्तुयमानपादानाम् । सुवननित्यप्रसन्ननिर्मलतरवर्णपादानाम् ॥ ७७ ॥
 सज्जलाम्बुदनादानां विनिर्जितानेकधादिवादानाम् । निरतिचारचरित्राचरणध्वस्तप्रमादनाम् ॥ ७८ ॥
 गतसकलविपादानां सर्वत्र प्राप्तविजयपादानाम् । जितमारोन्मादानां श्रीमत्श्रीतातपादानाम् ॥ ७९ ॥
 कोऽपि प्रसादलेशः सौववयुः पाटवादिवाचालः । आनन्दपिप्यति शिशुः स्वान्तमघो भानुरिव कमलम् ॥ ८० ॥
 तेन प्रसन्न सद्यः प्रसादनीयः प्रसन्नवदनैः सः । प्रतिसार्य शिशुमानप्रमोदसंपत्तयेऽप्यधिकम् ॥ ८१ ॥
 किंच शिशोरुपचैणवमवधार्या वन्दना जगद्भूयैः । श्रीमद्दीरजिनेश्वरपट्टोदयमूषादिलैः ॥ ८२ ॥
 स्वप्रतिमासन्तजितविषयाः श्रीलालकुशालगणिविषयाः । श्रीतातचरणसेवारसिकाः श्रीहस्तिविजयाख्याः ॥ ८३ ॥
 अनुपममुद्दिनिधाना गणयः श्रीश्रद्धासोमनामानः । गजविजयामिषगणयो गणयः पुनरुदयविजयाश्च ॥ ८४ ॥
 मुक्तिविजयगणयो गणिगुणविजयश्चापि जीतविजयगणयः ।
 सिद्धिविजयगणिनामा सत्यविजयनामगणयश्च ॥ ८५ ॥
 इत्यादिसाधुसार्धप्रमुखानां तातचरणमक्तानाम् । नलनुनती प्रसाधे श्रीमत्तातैः प्रसादपरैः ॥ ८६ ॥
 किंचात्रत्या अपि च गणयः कनकादिविजयनामानः ।
 कमलादिविजयगणयो जयविजयः ॥ ८७ ॥
 भाविगणिर्जसविजयो मुनी तथाणंदविजय-गुणविजयौ ।
 ज्ञानविजयगणिनामा लक्ष्मीविजयस्तथा च मुनिः ॥ ८८ ॥
 श्रीविजय धीरविजयौ मुनी तथा श्रद्धाविजय-मेरुविजयौ च ।
 मानविजय-भक्तिविजयौ रविजय-व्याविजयगणी ॥ ८९ ॥
 लब्धिविजयगणिनामा सुवृद्धि-नय-मुक्ति-भक्तिविजयाश्च ।
 रत्नविजय नेमिविजयाऽऽणन्दविजय-कुशालविजयाद्याः ॥ ९० ॥
 महिमाश्रीवरगणिनी सौभाग्यश्रीस्तथा च वरसाध्वी ।
 राजश्रीलमिषाणां भूमतिश्रीनां साध्वी च ॥ ९१ ॥
 इत्येवं यति-यतिनीसमुदायोऽन्यसकलसंपन्नः । श्रीतातचरणचरणाम्बुरुद्रशुभं नमनीतितामाम् ॥ ९२ ॥
 श्रीतातपादानाम् श्रीजिनपतयः सदा प्रणम्यन्ते । शिशुरपि तत्रतिसमये श्रीतातैश्चेतसि विधेयः ॥ ९३ ॥
 जङ्गलपारसकोरीः श्रीतातैः सर्वदा गतविषादैः । हितशिक्षणादि सर्वं कृत्यभरं च प्रसाद्यं मे ॥ ९४ ॥
 यत्किंचिदिह क्षुणं लिखितं रमसेन भवति तत्सर्वम् । क्षन्तव्यं श्रीयुक्तातपदैः शररसाम्बुविभिः ॥ ९५ ॥
 कोशीकृतकरकमलो भूमितल्लयस्तमस्तकः सततम् । शिष्याणुरनकविजयो विशेषतो नमति सद्भक्त्या ॥ ९६ ॥
 आश्विनस्य सिते पक्षे पूर्णिमास्यां लसन्ति यौ । गया सद्भक्तचित्तेन लेखोऽलेखीति महलम् ॥ ९७ ॥

तपागच्छीयाचार्यश्रीविजयदेवसूरिं प्रति पं० रविवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२१] — विज्ञसिका —

॥ श्रीशंखेश्वरपादपरनेश्वराय नमः । ऐं नमः ॥

स्वस्तिश्रियामभयदं समुपास्महे तमेकाश्रयं जिनपतिर्जनपूजनीयः ।

आनन्दयत्यमृतसूरिव यः शिवस्यो दोषाकरः कुचल्यं सकलं नितान्तम् ॥ १ ॥

स्वस्तिश्रियः समभजन्त जिनेशितारं, रत्नाकरं जलधिगा इव यं प्रमोदात् ॥ १ ॥

भूयिष्ठकाष्ठदमुनो वरवारिवाहः, सोऽस्तु श्रिये त्रिजगतीपुत्रपतीक्ष्यः ॥ २ ॥

स्वस्तिश्रीर्मलिनैर्धृङ्गैस्त्यक्त्वा चुम्बितमभ्युजम् । यदहिमसमाजन्तमहन्तं प्रत्यहं स्तुमः ॥ ३ ॥

इत्थं जिनापीश्वरपदानाम्, प्रणामगोवर्द्धनशैलशृङ्गम् । आरोप्य नम्रेन्द्रकिरीटकोटीमणिप्रभाजीवनचौतपादम् ॥ ४ ॥

श्रीगुरुो निखिलदेशशिरःकिरीटो, देशोऽद्वितीयमतुलं किल तत्र रत्नम् ।

नाम्नेति राजनगरं नगरं गरीयस्तद्वाम अष्टादपुरं परमं यदस्ति ॥ १-॥

अहम्मदावादावरोप्यहारं न्यधत् धाता क्षितिभीरुकण्ठे । नानापुरीशुक्तिजयेतदस्मिन् धत्ते पुरं नायकरत्नसाम्यम् ॥ २ ॥

मयन्तु भूयांसि निवेशनानि मदीतलस्योपरि संस्थितानि । समानतां यत्पुरमस्य धत्ते श्रुते न कुत्रापि निरीक्षितं तत् ॥ ३ ॥

पाराकाराभराजो(यो)पाविशालमालमण्डनम् । विशेषकं विशेषेण भासते किल यत्पुरम् ॥ ४ ॥

गर्जदगुरुर्देवेशराजनगरोत्सङ्गेऽस्ति दीप्तिं दधद्, यः श्रीमद्भूषादपञ्चविमलीमृतान्तरालः पुरः ।

जाने राजशृङ्गस्य पाटकवरो नालन्द इत्याख्यया, शोभी धीरजिनेन राष्ट्रमगधालङ्कारभूतस्य किम् ॥ ५ ॥

इत्यस्मात्सार्वाङ्गीर्णं भूषणमदृषणम् । यत्पुरं वीक्ष्य दृष्ट्वा न्नौ शेषपोषाद् विवेका किम् ॥ ६ ॥

पुरी वरीयसी वीक्ष्य यां जनैरिति तर्क्यते । श्रीगुरुं नन्तुमायाता संक्रान्तेवासमवती ॥ ७ ॥

यस्याः पुरः पुरः सर्वा नगर्यास्तुल्यसंपदः । यतोऽलीकाऽल्लका जाता ओगावती तु भोगिनी ॥ ८ ॥

यत्रार्हतामालयचक्रवालो नेत्रप्रमोदप्रददो जनानाम् । विराजते शुद्धसुधाभिरामः शशीव भूदेवपतिप्रतीक्ष्यः ॥ ९ ॥

विचित्रचित्राणि जिनेश्वराणां गृहाणि नानोपलनिर्मितानि ।

विमान्ति यत्रोत्तराणि पुण्या लसद् ध्वजानीव विमानकानि ॥ १० ॥

यत्र श्रीजिनराजस्य प्रासादो राजतेतराम् । वैजयन्ताश्रयं सुष्पन्नप्रह्वमहाध्वजः ॥ ११ ॥

यत्राद्भुतो माति विद्यारहसो मुक्ताश्रितः सद्गुणराजमानः । अस्युग्रतेजो बहुमक्तिमप्यसत्तायको दर्शनदर्शनीयः ॥ १२ ॥

संदिद्यते यत्र मुमुक्षुर्गोहं संसेव्यमानं सुमनःसमूहैः । विचित्रितं चित्रविचित्रचित्रैर्यथा विमानं विहितप्रमोदम् ॥ १३ ॥

यस्मिन् पुरे मुक्तिपुरी प्रतीष्टं चकास्ति साध्यालययानपात्रम् ।

भव्याङ्गिसायात्रिकसुप्तमर्षिनियामकं सद्गतिकर्णधारम् ॥ १४ ॥

यत्रोत्तमा राजति धर्मशाला श्रीसूरितत्सेवकसद्व्युक्ताः । विचित्ररत्नैर्घटिता सुधर्माशमेव सत्तत्रयुतेन्द्रदीपा ॥ १५ ॥

श्रद्धान्विता धर्मपरा वसन्ति दिवोऽवतीर्णा इव कामरूपाः ॥ १६ ॥

चित्तोदारा इवानेके अहमाऽस्त्रमपादयाः ॥ १७ ॥

अद्भुतलो यस्य गुणानुरक्ता जीवादितत्त्वैकविचारदृष्टाः ।

श्रीपञ्चमाङ्गे पुरि तुङ्गिकायाः आद्या इव प्रोक्तगुणा विगन्ति ॥ १८ ॥

सुश्रविका यत्र पवित्रपात्रे दानं ददत्यः शिवसौख्यदातृ । लता इवास्त्रप्रतोर्दधत्यः सुशीलमामान्ति वरं पुरन्ध्र्यः ॥ १९ ॥

यत्रोन्नतानीश्वरमन्दिराणि राजन्ति नानामणिनिर्मितानि ।

दिव्यानि वातायनमण्डलानि कामं गृहाणीव सुधाशनानाम् ॥ २० ॥

यत्र गेहा एकमुमा द्विमुमाः सप्तभूमिकाः । भासन्ते व्यापता वृत्ताश्चतुरस्ताः सहस्रशः ॥ २१ ॥

चतुष्पथं यत्र विचित्रदृष्टेर्षीभिरानन्दितसार्थवाहम् । विनायककायकवस्तुबुद्धं चकास्ति साक्षादिव कामकुम्भः ॥ २२ ॥

सौवर्णो यत्र वज्रोऽस्तीन्द्रनीलकण्ठिर्गर्भकः । सत्तातिकः क्षितिद्वीपां मन्ये किं कर्णकुण्डलः ॥ २३ ॥

यत्र श्लोका महाश्लोका मानवा मानवाग्रमाः । नागरा नागराः सन्ति प्रमदाः प्रमदान्विताः ॥ २४ ॥

॥ उद्यानं वर्तते यत्र नानावृक्षसमन्वितम् । सर्वर्तुफलसूतानि ददत् किं नन्दनं वनम् ॥ २५ ॥

श्रवन्ताः करयो दानवारि गर्जन्त उन्नताः । श्रुतशो यत्र भासन्ते कृष्णा जलवरा इव ॥ २६ ॥

कीनाद्या राक्षसद्वीपे सरोमास्तु विहङ्गमाः । केयाः सधन्वना दण्डसहिताश्चैत्यपङ्क्तयः ॥ २७ ॥

सन्धिद्वारा धनिनां सुक्ता नारायणा जनार्दनाः । कूटयुक्तास्त्रानभेदा यत्र श्लोका न केचन ॥ २८ ॥

मूका यत्रान्यदोषोक्तौ परस्त्रीवीक्षणेऽन्धकाः । पङ्क्तवोऽन्यधनचौर्ये निर्दयाः पापमर्दने ॥ २९ ॥

॥ स्वर्लोपेता धर्मकुले दाने व्यसन्ति नो जनाः । शुणैकभाजनं भान्ति जैनधर्मपरायणाः ॥ ३० ॥

श्रीपूज्यपादराजीवरजःपुष्पविधिते । तत्र श्रीमति विष्यति अङ्गममदपुरे वरे ॥ ३१ ॥

निनालयद्वयं भाति सुन्दराकृति यत्र किम् । मन्ये मुक्तिपुरीक्षायै भविनां नेत्रयामलम् ॥ ३२ ॥

वसन्ति यत्र धर्मिषा शुक्रमक्ता नद्वेषराः । विषुधा बहवो श्लोका देवलोक्तसुरोपमाः ॥ ३३ ॥

वाग्मिबिप्रशशापावीधिवर्णविभूषितात् । धीणोजस्यानतस्तस्मान्निहि(ही)र्षीतिलकोपमात् ॥ ३४ ॥

॥ सविनयं सहस्रिणं सायहस्रं समक्तिकम् । सोल्लासं प्रेमसंयुक्तं ससन्तोषं ससंस्पृष्टि ॥ ३५ ॥

हर्षोत्कर्षोल्लासप्रोभाश्चित्स्थीयशरीरकम् । मोदमेदुमितस्त्रान्तं विनयानतमस्तकम् ॥ ३६ ॥

भालसलतलन्यस्तकसंपुटकुन्दाः । पञ्चाङ्गसृष्टभूभागखातपादरजस्कणः ॥ ३७ ॥

देवलोक्तमितावर्तवन्दनैरभिवन्द्य सत् । भालको वरविभ्रष्टं तनुते रविवर्द्धनः ॥ ३८ ॥

यथाऽत्रादुर्निहं कृत्यमुदिते भास्करे सति । पद्मकाननसंपुष्टे तमोमेरे क्षपहते ॥ ३९ ॥

॥ प्रभातसमये पारिषथाल्लुतपर्वदि । नन्दिखाध्यायकरणं नेमिचित्रवाचनम् ॥ ४० ॥

शास्त्रार्था सादरं साधोः पाठनं पठनं स्वयम् । इत्यादिपर्वकृत्यानि प्रवर्तन्ते सप्तमदम् ॥ ४१ ॥

आनुपूर्व्या समापाते श्रीमद्धार्यिकपर्वणि । सर्वपर्वशिरोरते विविधोत्सवहारिणि ॥ ४२ ॥

जितेन्द्रभवने सप्तदशप्रभेदपूजया । अर्हतां पूजनं स्नात्रविधानं समहोत्सवम् ॥ ४३ ॥

व्याख्यानैर्नैवमिः कल्पस्तुत्र-तद्भूतिवाचनम् । नवप्रभावनायुक्तैर्विचं दानार्थितोपपन्नम् ॥ ४४ ॥

॥ सार्धार्थिकवास्तव्यकरणं पुष्पकारणम् । इत्यादिपर्वसम्बन्धिष्वर्चकम्योपन्येकशः ॥ ४५ ॥

निर्विषं समजायन्त महायहः पुरस्सरम् । श्रीतातपादसत्तामपद्मप्रभावतः ॥ ४६ ॥

अपरं श्रीपरमशुरूणां वर्णनम्—

श्रीचन्द्रगच्छशतपत्रविश्रिजिजीशोक्तुल्लङ्घनवासरमणिप्रकाशम् ।

सोप्ये मुदा विजयदेवशुर्षं त्रिलोकीविस्तारिनिर्मलतपोमहसा प्रकाशम् ॥ १ ॥

सर्वेचोऽमृतसं सरसं निपीय विश्वे समस्तमनुजा अभवजितान्तम् ।
त्यक्तादराः सदृष्टे मनसेति मत्वा कुण्डानि तस्य नव किं बलिवेश्म जग्मुः ॥ १ ॥

माधुर्यताजितसितां सितकान्तिशुभ्रां सुरे ! गिरं तव सुतृप्तिभृतो निपीय ।
मेधाविनः श्रुतिपुष्टैर्गणयन्ति नित्यं पेयूपमात्मनि निजे तृणतुल्यमेव ॥ २ ॥

सुरीश ! भूरिभवसञ्चितपापपूरदुर्मेधसंतमसराशिविनाशकर्त्री ।
संसारिसत्त्वहृदयाम्बुजबोधदात्री भानुप्रभेव भवदीयसरस्वतीयम् ॥ ३ ॥

निश्शेषभयजनगूढपथस्थितोद्यदज्ञानदुष्टगरलं सहसाऽपहर्तुम् ।

वाणीमिषेण विधिना निहिता सुधेयं सुरीशितर्वदनचन्द्रमसि त्वदीये ॥ ४ ॥

नानारसस्कारपयःप्रपूर्णा संसेविता कोविदराजहंसैः । मलापहर्त्री जनचित्तपद्माश्रयेव गङ्गा जयताद् गुरोर्मां ॥ ५ ॥

वाण्याऽभिभूता भवदीययेयं लज्जामरात् सारसुधा सुसाधोः ।

प्रभो ! सुभादीधितिसाधुविम्बमशिश्रियद् व्योम्नि विशुद्धमासा ॥ ६ ॥

सुरे ! गिरां स्वादुतयाभिभूता स्फुटं ह्रिया तेऽद्भुतया प्रणश्य ।

आदाय धंसस्य मुखे शलाकां सितोपला काचघटीं विवेश ॥ ७ ॥

वाणीविलासांस्तव देशनायां गुरोः समाकर्ण्य समस्तभव्याः ।

यन्ति प्रमोदानिव नीलकण्ठा वसुन्धरायां धनगर्जिताश्च ॥ ८ ॥ — गिरामष्टकम् ।

सद्भस्तिमल्लोड्बलचन्द्रशङ्खक्षीराब्धिनागाधिपतिच्छलेन । लोकत्रये श्रीगुस्त्राजकीर्तिः प्रोज्ज्मते श्वेतसचिस्त्वदीया ॥ १ ॥
जगन्नयं निर्मलकान्ति सुरे ! यशस्त्वदीय विदपद्मलक्षम् । चित्रं जनानामसितादिवर्णभेदं भिनत्ति स्म वरिष्ठशक्ति ॥ २ ॥

स्कन्धो भवानीगुस्त्रह्निनाम शेषः शिखा दिक्करिणः प्रशास्त्राः ।

तदन्तपङ्क्तिः कुसुमानि भानि सस्यं विधोर्मण्डलमात्मचित्ते ।

इति प्रतीमः प्रकटं प्रसारिभवधशःकल्पतरोर्मुनीश ! ॥ ३ ॥

क्षीरार्णवोल्लोलसङ्कुला सुपुष्पदन्तोभयताडपत्रम् ।

स्पष्टं बहन्ती रजतोदगद्विखनद्वयी पुष्करमण्डपेऽस्मिन् ।

सुरे ! त्वदीया नरनिर्जितं कीर्तिसन्नर्तकी सुन्दररूपसम्पत् ॥ ४ ॥

कीर्तिस्त्रिमूर्तिर्भवतां तिलोकीं गन्तुं गरिष्ठा युगपद् बभूव । सुरे ! किमेषा भुजगाधिराजकैलाशशैलेन्द्रगजच्छलेन ॥ ५ ॥
भातङ्गमुख्यो यत इन्द्रहस्ती क्षीरोदधिश्चारुसङ्गरङ्गः । कुरङ्गसङ्गः शशभृलमेत कथं गुरो ! त्वद्वरकीर्तिसाम्यम् ॥ ६ ॥

दुर्वर्णके नैव न चन्द्रविग्ये दुग्धे न हारे न सरिदरायाम् ।

नो कुन्दपुष्पे न स सुरसिंह ! त्वत्कीर्तिकान्तौ किल शुभ्रिमा यः ॥ ७ ॥

सुरे ! त्वदीयं सुयशः स्रजैरमालोक्य दुर्जयतरं ह्यकस्मात् ।

भीतो विवेशोदकदुर्गमघ्यं छायाच्छलात् पार्षण इन्दुरोपः ॥ ८ ॥ — यशोऽष्टकम् ।

॥ श्रीपूज्यलेखे १०० जातमस्ति ॥

तपागच्छाधिपतिश्रीविजयदेवसूरिं प्रति पं० विनयवर्द्धनगणिप्रेषिता

[२२] — विज्ञसिका —

स्वस्तिधियो यान्ति सदाऽतिपुष्टिं यदीयविश्वाद्भुतनामजापात् ।

जीमूतपार्श्वे चलिमाला सोऽस्तु धियो श्रीजिनशान्तिनाथः ॥ १ ॥

स्वस्तिधियो यं जिनसार्वभौममशिश्रियन् विश्वविभूतिगेहम् ।

शान्ताशिवः सज्जनशान्तये स्तात् स शान्तिकर्त्ता जिनशान्तिनाथः ॥ २ ॥

अजिच्छुश्रोमाभरभासमानं मोहान्धकारोल्करमानुकल्पम् ।

पादाम्बुजं यस्य विराजतेऽलं श्रीशान्तिनाथः शिवशर्मणे सः ॥ ३ ॥

पार्श्वः पार्श्वमहापार्श्वो विश्वविश्वेश्वरो जिनः । कर्मवह्नीछिदा पार्श्वः पायात् संसारतो जनान् ॥ ४ ॥

शीर्षे सप्त स्कटा यस्य छत्राणि भान्ति सप्त किम् । श्रेयसे मृत्युसे भूयात् सप्तमयजयाजिनः ॥ ५ ॥

यामेयकेवलादर्शसंक्रान्तविष्टप ! प्रभो ! । अमेयगुणरत्नानां रत्नाकर ! चिरं जय ॥ ६ ॥

शीर्षसर्पमणिज्योतिर्नीलरत्नसमप्रभः । विद्युद्विद्युत्सपानीयपाराधर इवोन्नतः ॥ ७ ॥ — युग्मम् ।

स्वस्तिश्रीवर्द्धमानोऽस्तु वर्द्धमानो जिनेश्वरः । यशोवृद्धौ वर्द्धमानो न वर्द्धमानराजितः ॥ ८ ॥

स्वस्तिश्रीसंश्रितो देयात् सौख्यसौभाग्यसंपदम् । महावीरो महावीरो दुष्टदोर्मोग्यपर्वते ॥ ९ ॥

महावीरजिनाधीशो महावीरपरश्रमः । कुलाम्बरमहावीरो महावीरवरस्तरः ॥ १० ॥

ज्ञातनन्दन ! सर्वत्रप्रज्ञातनन्दनधिरम् । विज्ञातनन्दनायेन मुञ्जातनन्दनः प्रभो ! ॥ ११ ॥ — युग्मम् ।

नैशलेयो जिनेो जीयाद्धनल्पकल्पितार्थदः । बाल्येऽप्यकम्पयन्मेरं लीलयो यो बलान्वितः ॥ १२ ॥

तान् प्रणम्य जिनाधीशान् सुरासुरनन्दनान् । चन्द्रोज्ज्वलयशोभाताम् सर्वसंपत्तिकारकान् ॥ १३ ॥

अथ पुरवर्णनम् —

विराजो यत्र जिगम्रष्वाली संसारसिन्धुविषं पोतपङ्क्तिः ।

निर्धौगसौधाश्रयणाथ जाने मोक्षुद्गनिःश्रेणिरकारि भव्यैः ॥ १४ ॥

प्रासादा जिनराजस्य पोतन्ते यत्र मूलं । दातारः कल्पितार्थस्य भन्दारा इव वन्दने ॥ १५ ॥

जिनालयाः स्फाटिकसाम्भवदा मृगण्डले यत्र विभान्ति रम्याः ।

राजस्थिताः सज्जनवर्णनीयाः सुवृत्तताशालिन उच्चतुङ्गाः ॥ १६ ॥

सप्तानि श्रीजिनेशस्य विमानानीव नाकिनाम् । प्राञ्जन्ते यत्र वादित्रनिर्घोषैः कलितान्यलम् ॥ १७ ॥

श्रीमज्जिनवरेन्द्रस्य प्रासादाः सादभेदिनः । यशःस्तम्भा इवामान्ति कारकाणां महानृणाम् ॥ १८ ॥

विराजते या नगरी विशाला विचित्रवर्णा लसदर्थयुक्ता । निषेविता साधुजनैः प्रकाशं विशुद्धसिद्धान्तप्रदावली ॥ १९ ॥

यशोन्नता साधुसमा विभाति द्रव्यव्ययेनास्तिकनिर्मिता हि । पापछमागमशब्ददर्श्यां सद्वाञ्छनीय सुधर्मराज्ञः ॥ २० ॥

यत्रार्हतास्तत्त्वविदो वदान्या उदारचिन्ता निवसन्ति सन्तः ।

सम्भा महेश्या बहुदक्षविन्ताः किमूज्जता जडमकल्पशृङ्गाः ॥ २१ ॥

स्पृष्टा जनानां तु मियोऽस्ति यत्र शक्तोऽहमिद्युन्नतधर्मकृते ।

भूषिष्ठसद्गुणभूषितानां लक्ष्मीश्रितानां पुण्योत्तमानाम् ॥ २२ ॥

यकास्ति यत्राद्भुतयौवनेन तद् यौवेन विश्वमनोहरं यत् । समीक्ष्य देवप्रमदा मदेन त्वद्यापि नायाति मनुष्यलोके ॥ २३ ॥
प्रत्यर्थिपृथ्वीदयितान्धकारसंघातविष्वंसनचित्रमानुः । प्रीणाति यस्यां वसुधाधिनाथः प्रजां स्वकीयात्मजवञ्जितारिः ॥ २४ ॥
यत्र चौर्थेदिनिर्मुक्ते लेललोचनविग्रमैः । मनांसि केवलं यूनां हरन्ति हरिणीदृशः ॥ २५ ॥
लक्ष्मीवन्तो निरता भग्यादायां गभीरतायुक्ताः । शुद्धहृदयाः सुवृत्ता नदीशिवन्नागरा यत्र ॥ २६ ॥
मन्दा अकार्यकरणे परस्त्रीदर्शनेऽन्वकाः । मूकाश्च परदेपोक्तावसन्तुष्टा गुणग्रहे ॥ २७ ॥
पापेभ्यो भीरुका यत्र लोका लुब्धा यशोऽर्जने । निःशुकाः पङ्कसंहारे दानव्यसनिनस्तथा ॥ २८ ॥
मुक्ताफलेषु हि च्छिद्रं वीवाहे करपीडनम् । मारिः शारिषु न(नो) लोके कुसुमेषु च वन्धनम् ॥ २९ ॥
दण्डपछने तथा चैत्ये खड्गे निक्षिप्यता यता । मुरुजेषु चपेटादि जडत्वं यत्र पुष्करे ॥ ३० ॥
कैरवानन्ददायी कः का प्रिया स्मरमूपतेः । का पुरी पावनीमृता श्रीगुस्थादपङ्कजैः ॥ ३१ ॥

‘सूरतिः’—व्यस्तसमस्तजातिः ।

महेभ्यसम्प्रदविषादिपूर्णे विराजमाने नृपसौख्यचून्दैः । शीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमति तत्र वष्ये ॥ ३२ ॥
उल्लसन्ति सदा यत्र प्रासादाः श्रीजिनेशितुः । शोभमानसदाकारा नानाचित्रविराजिताः ॥ ३३ ॥
यत्र सिन्धालयश्रेणिनिश्रेणिः सिद्धिसघनः । भाति सिद्धिरिवानन्ददायिनी भव्यदेहिनाम् ॥ ३४ ॥
यस्मिन् पुरे भाति विहारपङ्क्तिर्व्योमान्तसंलग्नदण्डशृङ्गा । किं दर्शयन् दण्डमिपाज्जनानां गीर्वाणगेहं करशास्त्रेव ॥ ३५ ॥
श्रीसङ्को राजते यत्र लसद्गुणमणीखनिः । जिनेन्द्रार्चाप्रतिकान्तिगुरुमक्तिरतः सदा ॥ ३६ ॥
यत्र सर्वोऽपि वास्तव्यलोकः परमधार्मिकः । दृढप्रतिज्ञो निपुणो मद्रकप्रकृतिस्त्रया ॥ ३७ ॥
श्रीवीतरागस्मरणप्रवीणसद्गार्मिकस्तोमविमृषिताङ्गात् ।
भूमामिनीभालविचित्रभूतात्तस्मान्मुदा विन्धिपुराद् विशिष्टात् ॥ ३८ ॥
सोत्कण्ठितान्तःकरणाभिरामः सञ्जीतिरीत्यावनतोत्तमाङ्गः ।
संयोजिताञ्चत्करकुड्मलो हि भूरेणुसञ्चितमालपट्टः ॥ ३९ ॥
भक्तिव्यक्त्या कृतोत्साहः शिष्यो चिन्मयचर्द्धनः । पतङ्गप्रभितावर्षवन्दनेनाभिवन्द्य च ॥ ४० ॥
विज्ञासिकां वितनुते कामदां कामधेनुवत् । यथा सुकृतसत्कृत्यमिहापि प्रतिवासरम् ॥ ४१ ॥
प्राचीनाचलचूलायामागच्छत्यंशुमालिनि । मण्डितायां महासन्धैर्महेभ्यैः प्रौढपर्वदि ॥ ४२ ॥
श्रीमद्भगवत्तीस्रश्चदेशना क्लेशनाशिनी । पठनं पाठनं साधोरासोक्तियोगवाहनम् ॥ ४३ ॥
इत्यादिकं शोभनधर्मकृत्यं जातं मुदा संप्रति जायते च । शीतातपादस्मरणप्रभावप्रोद्भूतगुणोदयतस्तथा च ॥ ४४ ॥
परिपाठ्या समायाते हर्षिताशेषमानवे । सर्वपर्वशिरोज्ञे श्रीमदान्दिकपर्वणि ॥ ४५ ॥
अमारिपट्टहोदधोपः कृपापोषश्च सर्वतः । तोषणं सर्वलोकानां पौषधिकस्य पोषणम् ॥ ४६ ॥
अष्टादिकापक्षचतुर्थेमासाष्टमादिकोत्कृष्टगोविधानम् । सप्ताधिकैः स्नात्रविधेर्विधानं जिनेन्द्रगेहे दक्षभिः प्रकारैः ॥ ४७ ॥
संकल्पितान्तरपङ्क्तिरूपसंपूर्णे कल्पतरूपमस्य । श्रीकल्पसूत्रस्य नवक्षणैः सन्नव्यक्षणेर्वाचनमद्भुतस्य ॥ ४८ ॥
विशेषतः सद्गुरुदेवभक्तिभेवाजितोद्देष्टव्यं प्रसक्तिः । बान्छाधिकं मार्गणमण्डलीनां द्रव्यप्रदानं निजशुद्धभावात् ॥ ४९ ॥
इत्यादिसत्पर्वनिबद्धधर्मकृत्यं समग्रं सप्तमत् सप्तमं । .....संसक्तसद्भ्यान्कृतप्रभावात् ॥ ५० ॥

अथ गुरुवर्णनम्—

श्रीमत्तपागणमहार्णवपूर्णचन्द्रं, सूरिस्वरं विजय० ॥ ५१ ॥ श्रीसरिनायक ! तव प्रतिभोपमानं ॥ ५२ ॥

—यावत्—पद्मा० ॥ ५८ ॥ गच्छेद्यो—यावत् ॥ ६२ ॥

का नान्या नरनायसंसदि भवेत् ? कः प्राणिनां धर्मतः ? किं तिष्ठेत् स्थिरमद्भिनां ? दिवि सदा के सन्ति ? किं गूढरान् ? ॥

यत्रार्हतास्त्वविदो यदान्या उदारचिता निवसन्ति सन्तः ।

सन्ना महेभ्या बहुदत्तविताः किमृजता जहमकल्पवृक्षाः ॥ १८ ॥

यत्रास्तिकानां समवेक्ष्य दानं वृन्दारकानोकहपक्षिरेव । स्वर्गे निवासं किमु तत्र चके यत्रापमानं हि संतां न वासः ॥ १९ ॥

चिराजते या नगरी गरीयसी विशिष्टधर्मिष्ठजनैरलङ्कृता । सुतातपादश्रवणप्रभावतोऽसुखेति दोषादिभयादवीयसी ॥ २० ॥

सर्दा जनानां तु मियोऽस्ति यत्र शक्तोऽहमित्युन्नतधर्मकूले ।

मृषिष्ठसङ्घपण्यपितानां लक्ष्मीश्रितानां पुंसोत्तमानाम् ॥ २१ ॥

चकास्ति यत्राद्भुतयौवनेन तद् यौवने विश्वमनोहरं यत् । समीक्ष्य देवप्रभदा भदेन न्वयापि नायाति मनुष्यलोके ॥ २२ ॥

यद्दर्शयिष्ये प्रतिरूपितामि श्लेषक्षणां वदनोत्पलानि । सौरभ्यलोभाद्बहुचञ्चरीका विलोक्य सपोपरि संप्रमन्ति ॥ २३ ॥

यत्र चौर्यविनिर्मुक्तं लोललोचनविभ्रमैः । मनांसि केवलं यूनां हरन्ति हरिणीदृशः ॥ २४ ॥

लक्ष्मीवन्तो निरता मर्षादापां भमीरतायुक्ताः । छुद्रहृदयाः सुवृत्ता नदीशिवज्ञागरा यत्र ॥ २५ ॥

यत्र प्रजापालनतत्परोऽस्ति क्षितीक्षिता क्षत्रियवंशदीपः । सञ्चाययामार्गागतवित्तकेशो विपक्षमेदी किल रामचन्द्रः ॥ २६ ॥

मन्दा भकार्यकरणे परस्त्रीदर्शनेऽन्धकाः । मुकाभ्य परदोषोक्तावसन्तुष्ट गुणप्रेह ॥ २७ ॥

पापेभ्यो भीरुका यत्र लोका लुब्धा यशोऽर्जने । निःशुकाः पक्षसंहारे दाने व्यसन्नितस्तथा ॥ २८ ॥—पमलम् ।

मुक्ताफलेषु हि चिद्रं वीषादे करपीडनम् । मारिः शारिपु न(नो) ठोके कुसुमेषु च धन्यम् ॥ २९ ॥

दण्डश्रेष्ठे तथा चैते खड्गे निश्चिंशता सृता । मुरुजेषु चपेटादि जहलं यत्र पुष्करे ॥ ३० ॥—पमलम् ।

धनदा धनदा यत्र मानवा मानवा अपि । क्षियोऽपि हि सदा गौर्यः पुरुषाः मुरुसोत्तमाः ॥ ३१ ॥

ईश्वरा ईश्वरा एव शक्तिमन्तो यशोऽर्जने । कवयः कवयः कामं दध्यन्ते यद्वयो नराः ॥ ३२ ॥

सदने सद्ने सन्ति कमलाः कमलास्तथा । विशिष्यते कथं तत्र पुरं स्वर्गिपुरादिह ॥ ३३ ॥

सौवर्णवप्रो रचनावलीढो रत्नावलीनां कविशीर्षयोमी । यत्रास्ति कर्णाभरणं किमेव पृथ्वीवशाया जगदुत्तमायाः ॥ ३४ ॥

मन्ये क्षितिप्रपुत्रावर्तसे कृष्णादिकोहाख्यपुरे प्रतीते । श्रीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमति तत्र वन्ये ॥ ३५ ॥

सत्रद्धश्राद्धसंदोहात् भूरिभूरिविभूषितात् । श्रीशुक्लाममघ्रेण सौल्यसौभाग्यसंयुतात् ॥ ३६ ॥

वापीवप्रविहारादिपदार्थसार्यराजितात् । अपूर्वस्वर्गसाध्यत्वात् तिरचाडापुरात् तत्रः ॥ ३७ ॥

अथ समाचारः—

श्रीगुरुचरणद्वन्द्वण्डरीकजत्कणः । हर्षोत्कर्षभराद् भूरि रोमोद्गमशरीरपाक् ॥ ३८ ॥

संयोजितकरकमलः सूर्यमितावर्तवन्दनेनैवम् । वन्दिता सप्रणयं सोत्कण्ठं सरणरणकं च ॥ ३९ ॥

धार्मीतलमिलन्मौलिर्नताङ्गो भक्तिभासुः । विज्ञप्तिकां वितन्तुते शिष्यो विनयचर्द्धनः ॥ ४० ॥

विरोचने दिग्गमणीयराभाववन्नाययो मण्डयतीव रक्ते । मुदा कौः स्वस्य च कुङ्कुमाभैरारूढपूजाचल्युत्तमाये ॥ ४१ ॥

श्रद्धयमाने रविणा निशयास्त्रमोभरे दीधितिनिर्घनाये । श्यामाधिनाथं हसता वशायाः सङ्कल्लं प्राप्तमिदं त्वयेति ॥ ४२ ॥

यथाऽत्र कुलं प्रतिवासं तु विराजितायां बहुसम्भ्रम्यर्थैः । विधीयते श्रीपरिशिष्टाष्टपर्वमुवाचनं सचहरेः समायाम् ॥ ४३ ॥

सिद्धान्तादिकशास्त्राणां पठनं पाठनं तथा । योगोद्बहनमित्यादि धर्मकर्मं मुदाऽभ्यवत् ॥ ४४ ॥

संप्रति जायते चान्यत् तातपादप्रसादतः । पवापि वार्षिकं सर्वपर्वणोपहारकम् ॥ ४५ ॥

तत्रोपतप्से सर्वत्र पौषधिकस्य पोषणम् । अमारिपट्टहोदघोपपतसन्तापवाराणम् ॥ ४६ ॥

मासाद्भासाक्षणाष्टमोषदशहिकप्रहतगोऽमितसम् । उपासकैः सप्तदशप्रभेदेर्विन्दस्सुखान्नविधेर्विधानम् ॥ ४७ ॥

अर्थिसार्थः कृतार्थत्वमयाप्यार्थिताम्रितः । इभ्येभ्यः आदवर्ग्येभ्यः आदीभ्योऽपि तथा धनम् ॥ ४८ ॥

कस्तितानत्संसंस्तरूपे कल्पशालिनः । वाचना कल्पसूत्रस्य नवक्षणनवक्षणैः ॥ ४९ ॥

नवप्रभावना खण्डपुटप्रीफलादिकैः । साधर्मिकाणां वात्सल्यं पक्वान्विविधैः सह ॥ ५० ॥
इत्यादिसत्यर्वनिचद्धधर्मकृत्यं समग्रं समभूत् सशर्मं । श्रीतातपादांहिसरोजयुग्मसंसक्तसङ्गानकृतिप्रभावात् ॥ ५१ ॥

अथ श्रीविराजमानतपागच्छाधिराजश्रीविजयसिंहसुरीश्वरवर्णनम्—
श्रीविजयदेवसुरिपट्टमोधिनिशाकरम् । श्रीविजयसिंहसुरि स्तविकर्मां करोम्यहम् ॥ ५२ ॥

सदोन्नतिः श्रीतपागच्छपूर्वाचलोच्चूलग्रसहस्रधामा ।

भव्यारविन्दान् कुले स्मितास्यो जीयात् स सुरिर्विजयादिसिंहः ॥ ५३ ॥

पारम्परीणाभ्यगणाधिपानां धर्मोपदेशो दुरितं समग्रम् ।

दीदांसते शोभुशुभो हि येषां जीयात् स सुरिर्विजयादिसिंहः ॥ ५४ ॥

त्वदास्यवाक्सारमुषां निपीय चन्द्राश्रुतं यद्विबुधा मुषाऽधुः ।

तदूर्ध्वचञ्चितिलक्ष्मदम्माच्छेवालवल्ली समभूत् ततः किम् ? ॥ ५५ ॥

तपोरगणेशस्य समीक्ष्य वक्त्रं किं वा न बाहं विमलप्रभावः ।

परीक्षितुं स्पष्टमितीन्द्ररुक्म्याजेन हस्ते मुकुरो(रं) व्यधात् किम् ? ॥ ५६ ॥

वाचंयमाधीश ! तवासमानदेदीप्यमानास्वरुचं निशम्य ।

गात्रे निशायां निशितामुबाह चन्द्रोऽङ्कदम्मादसुखोदयात् किम् ? ॥ ५७ ॥

विनिर्ममे वा विधिना त्वदास्यं सुषां सुषांशोः किमु मध्यगां द्राक् ।

प्रष्टव्यं सम्यक्प्रमन्ययेदं कलङ्करन्ध्रं शशिनः प्रभो ! स्यात् ? ॥ ५८ ॥

त्वद्वक्त्रशोभां समवेक्ष्य राजाऽतिविस्मितः स्मादति किं न वास्ति ।

तद्वत्सु यत्सन्निभतां क्षमायां किमर्हतीतीक्षितुमीश ! शङ्के ॥ ५९ ॥

धाताऽवधार्यासमदीपितीन्द्रुत्त्वद्वक्त्रयोः सन्निभतां स्वचिचे ।

विन्धे किमिन्दोरुपलक्षितुं चेद् वक्त्रेऽङ्कदम्मादुपलक्षणं हि ॥ ६० ॥

यदि प्रभोदेन निशेशविम्बं नालीकयुग्मं वहति प्रसन्नम् । तदैति शिष्टां कथमप्यतुच्छनेग्रद्वयं त्वद्वदनोपभां च ॥ ६१ ॥

प्राप्नोति चन्द्रः सहयोगिभावं तवाननस्य प्रतिमासमिन्नः ।

संपूर्णमूर्तिं विपमैस्तपोभिः कुरुष्वदृश्येन कृशां विषी(षा)य ॥ ६२ ॥

॥ इति सुत्वाष्टकम् ॥

संविस्तरन् यस्य यशोनदीशो भूमण्डलं वा विमलीकरोति ।

मिभ्राजते यत्र हिमांशुविम्बं श्वेतावदातोत्पलवन्नितान्तम् ॥ ६३ ॥

तपागणाधीशयशस्कलापपवित्रतां प्राप्नुमिव प्रचण्डः ।

सुरदिपः श्लाति तवातिकान्तः सदा सिताङ्गोऽपि ललिम्प नद्याम् ॥ ६४ ॥

यद्यशःक्षीरपायोधौ शशाङ्कसुन्दरे । अमराञ्जनसंकाशमाकाशं शैवलायते ॥ ६५ ॥

राजते यद्यशोराशिः] शशाङ्क इव पावनः । ग्रीणयन् लोकसंदोहान् ससुशोतितविष्टपः ॥ ६६ ॥

यत्कीर्तिव्रततेव्योममण्डपे तारकन्ति हि । विस्तृतायाः प्रसूनानि चन्द्रेविम्बायते फलम् ॥ ६७ ॥

यत्कीर्त्या धवलीभूतं विष्टपनितयं यदा । तदादि श्रेयदिग्दन्त्यादयो जाताः सिताः ननु ॥ ६८ ॥

यत्कीर्तिर्वज्रमिस्त्रेन चरन्ती भगनाङ्गणे । वद्भाषिता सितै रवैस्तेषां तारकैर्नमः ॥ ६९ ॥

कुलवधूरिव या परमा सती सकलदक्षजनैरिह मन्यते । पणवधूरिव साऽपि निरुद्धा चरति कीर्तिवधूर्तं यदीयका ॥ ७० ॥

॥ इति यशोऽष्टकम् ॥

चैलेऽर्हतां यत्र पुरोऽलिनीलां नित्यं जना भेषघटां वदन्ति । सश्रद्धाश्चैः कृतकाकतुण्डधूपोत्पधूमैर्मगनाग्रयैस्तु ॥ १९ ॥

श्रीपूज्यपादान् प्रति नन्तुमात्मभवत्याऽऽगतानेकजनावलीदेम् ।

यशार्हुतं साधुगृहं चकास्ति श्रोतं तरीतुं किमदो भवान्मिष ॥ २० ॥

श्रीपूज्यपादाश्रितमार्हतानां मुन्यर्थिनां साधुगृहं समीक्ष्य ।

यत्र प्रसुद्धाः श्रवदन्ति किन्तु सर्वार्थसिद्धास्त्यमिदं विमानम् ॥ २१ ॥

श्रद्धासुजां चेद्भि भवेन्मणीनां चैतन्यमन्यच्च सुसुदमाणाश्च । तदा क्रयातां कथमप्यमृ यत् श्रद्धावतां दानसमानभावे ॥ २२ ॥

यदास्तिकानां समवेक्ष्य दानं सुरार्जनीं देवकरालिकासी ।

चक्रे निवासं दिवि लज्जितेव यत्रापमानं हि सतां न वासः ॥ २३ ॥

यशार्हता धर्मरता विरक्ता द्विसन्ध्यमावश्यककारकाः किम् ।

श्रीपूज्यमाहोक्तसदास्तिकानां समानभावं प्रगता विमान्ति ॥ २४ ॥

यत्रास्तिका देवगुरुप्रणीतधर्मात्तुक्तेभ्यपक्षशुद्धाः । शीलेन सीताऽर्चितदानदात्री पद्मावतारा किमुदारचिता ॥ २५ ॥

विराजते या नगरी विशाला विचित्रवर्णा लसदर्थयुक्ता । निषेविता साधुजनैः प्रकामं विशुद्धसिद्धान्तपदावलीव ॥ २६ ॥

प्रत्यर्थिपृथ्वीदयितान्धकारसंघातविष्वंसनवित्रभानुः ।

प्रीणाति यस्यां वसुधाभिनायः प्रजां स्वकीयामजवज्जितारिः ॥ २७ ॥

विभान्ति यस्यापलसंक्षणागणाः स्वरूपसंतर्जितनिर्जाराङ्गनाः ।

उदारगत्या जितहंसपालिका मुखारविन्दाधरितेन्दुमण्डलाः ॥ २८ ॥

यत्राङ्गनां वीक्ष्य सुराङ्गनाभिः परस्परं मेदकमिच्छतीभिः ।

संपूजितो नाभिच्छः स्वभक्त्या तदा निमेषा विदधे प्रज्जालाः ॥ २९ ॥

कल्याणराजजलशोषशोमिता रोचिष्णुरलैः प्रतिबद्धमृतलाः ।

अञ्जकपा उत्तमशिल्पिनिर्मिताः स्फारस्फुरत्स्वाम्भस्तोपयुक्ताः ॥ ३० ॥

जगप्रयश्रीसुवित्तसंगेहा विभान्ति यस्यां नरवृन्दगेहाः ।

सदा विहायोभ्रमणोरथखेदात् खगा इवैते किमधोऽवतीर्णाः ॥ ३१ ॥ — यमलम् ।

नक्षत्रमालाप्रतिपातना हि निर्माललं मुग्धवधूजनानाम् । विचित्रपुष्पप्रकरस्य बुद्धिं गेहाङ्गणे यत्र सुरलब्धदे ॥ ३२ ॥

यद्धर्म्यकुब्जे प्रतिरूपितानि श्लोक्षणानां वदनेलस्यति । सौरभ्यलोभाद्दुःखचरीका विलोक्य समोपरि संभ्रमन्ति ॥ ३३ ॥

यद्धर्म्यदीप्यन्मणिवद्धचन्द्रशालाप्रदेशे प्रतिचिम्बितं च ।

हारां सहस्रं सहसा क्षिपन्तं लातुं श्रिंश् स्वीयप्रिया जहास ॥ ३४ ॥

विमानि यस्यां कमनीयसालो रत्नोत्कराणां कपिशिर्पयोमी ।

श्रयसजाम्बूनदवद्धमितिः क्षमाङ्गनायाः करभूषणं किम् ॥ ३५ ॥

चकास्ति यस्यां परिष्कावहन्ती विस्तीर्णसाठप्रतिरूपमन्तः । मणिज्वलज्जर्मलनीरपूर्णा किं कङ्कणीमृतसरिद्वेव ॥ ३६ ॥

राजते वाटिका यत्र पुष्पराजिविराजिनी । पौष्पायातयुवश्रेणी यथा नगरनायिका ॥ ३७ ॥

विभासते यत्र वनं कदम्बमालारमाकन्दफलादिराजितम् । अनल्पजीवासमसौख्यकारि सचन्दनं स्वं किमधोऽवतीर्णम् ॥ ३८ ॥

अथ विशेषतः काव्यम्—

छिद्रं तु मुक्ताफलके विवाहे छत्रेषु दण्डः करपीडनं च ।

निशि(स्तु)शताऽसौ चिकुरेषु षण्णो लोकेषु नासीन्मुदितेषु यत्र ॥ ३९ ॥

मन्दा अकार्यकरणे परस्त्रीदर्शनेऽन्धकाः । मूकाश्च परदोषोक्तावसन्तुष्टा गुणग्रहे ॥ ४० ॥
पापेभ्यो मीरुता यत्र लोका लुब्धा यथोऽर्जने । निःशुक्ताः पङ्कसंहारे दाने व्यसनितस्तथा ॥ ४१ ॥
महेभ्यसम्यद्रविणादिपूर्णे विराजमाने नृपसौख्यवृन्दैः । श्रीतातपादोदकजन्मरेणुपुण्यीकृते श्रीमति तत्र वयं ॥ ४२ ॥

अथ विहृदिवर्णनं लिख्यते—

उत्तुङ्गशृङ्गः स्फटिकावमवद्धो जिनालयः प्रौढचलत्पताकः ।

कीर्तैरिव स्तम्भ इहास्ति यत्र, ... किल कारकाणाम् ॥ ४३ ॥

प्रासादा जिनराजस्य द्योतन्ते यत्र सुन्दराः । दातारः कल्पितार्थस्य मन्दारा इव नन्दने ॥ ४४ ॥

धर्मध्यानपरा यत्र शीलभरणभूषिताः । श्रावकाः श्रीगुरोर्यक्ता दीनोद्धरणसादराः ॥ ४५ ॥

राजमानगुणप्राप्ता बहुशस्त्रविचक्षणाः । सद्दानगुणसंयुक्ता धनेन धनदोषमाः ॥ ४६ ॥—यमलम् ।

यत्र सर्वोऽपि वास्तव्यलोकाः परमधार्मिकः । दृढप्रतिज्ञो निपुणो भद्रकप्रकृतिल्लथा ॥ ४७ ॥

वापीवप्रबनोत्कीर्णाद् विप्रचित्तविभूषितात् । अपूर्वस्वर्गसादृश्याद् विहृदिनगरात्ततः ॥ ४८ ॥

सञ्जीतिरिति विनयायनतोत्तमाङ्गविन्यस्तहस्तापरिदर्शितमक्तिभावः ।

आयल्लकोरपुलकिताङ्गलताविभागः प्रह्लादभेदुरमना विनयस्वभावः ॥ ४९ ॥

निर्मापितग्रहपतिप्रमितप्रणामं विज्ञप्तिकापुटकिनीमयमेकचित्तः ।

भक्त्याऽवतारयति वर्णविशिष्यमाणां शिष्याणो को चिनयचर्द्धन आदरेण ॥ ५० ॥

पूर्वाद्रिचूलावलम्बिनि श्रीदिनाधिनाथे किल कुङ्कुमाभैः । काष्ठाभृगाक्षीवदनानि रक्ते शुद्धा कौर्मण्डयति स्वकीयैः ॥ ५१ ॥

शब्दायमाने तस्तुताम्रचूडे जरज्जपापुष्पगणप्रकाशे । कृष्णान्धकारे प्रलयंगतेऽयं यथाऽत्र कृत्यं प्रतिवासरं च ॥ ५२ ॥

पर्वधर्ममुपि हर्षमुपि प्रसिद्धश्रद्धावदिम्यजनराजिविराजितायाम् ।

श्रीपञ्चमाङ्गवरसूत्रपवित्रवृत्तेर्न्यास्याकृतिः सुकृतिनिर्मितहृदयसत्तेः ॥ ५३ ॥

प्रज्ञापनोपाङ्गविशिष्टसूत्रसाध्यायचञ्चत्करणं गुनीनाम् ।

अध्यापनं चाध्ययनं त्रिसायं श्राद्धोपधानोद्बहनं स्वशक्त्या ॥ ५४ ॥

इत्यादिकं शोभनधर्मकार्यं जातं शुद्धा संप्रति जायते च । श्रीतातपादस्मरणप्रभावप्रोद्भूतपुण्योदयतस्तथा च ॥ ५५ ॥

क्रमगतं वार्षिकपर्वणीत्यतिभीत्यभावे समपर्वदीपे । अभूजवीनक्षणकल्पपुस्तत्रसुवाचनं साधुनवक्षणैश्च ॥ ५६ ॥

अष्टादिकापक्षचतुर्थमासाऽष्टमादिकोत्कृष्टतपोविधानम् । सप्ताधिकैः स्वात्रविधेर्विधानं जिनेन्द्रगृहे दशभिः प्रकतैः ॥ ५७ ॥

वाञ्छाधिकं मार्गणमण्डलीनां द्रव्यप्रदानं निजशुद्धभावात् । परस्परतोत्पन्नरुपापहारः प्रभावनोद्भूतविभूतिसारः ॥ ५८ ॥

विशेषतः सद्गुरुदेवभक्तिः समस्तसार्धमिकवत्सलत्वम् । पूर्वार्जितांहोहरणे प्रसक्तिः संसारशूलोद्धरणं जनानाम् ॥ ५९ ॥

इत्यादिसत्त्वर्षनिबद्धधर्मकृत्यं समग्रं समभूत् सशर्म । श्रीतातपादाद्विसरोजयुग्मसंसक्तसद्भानकृतिप्रसादात् ॥ ६० ॥

अथ श्रीगुरुवर्णनम्—

का मान्या नरनाथपदी भवेत् ? कः प्राणिनो धर्मतः ? किं तिष्ठेत् स्थिरमङ्गिनां ? गजघटाविध्वंसने को घली ? *

विन्ध्याद्रिः स्मरति प्रमोदकरणे कः पङ्कजानां स्मृतः ? कुम्भो भङ्गलमातनोति पथिकप्रस्थानके कीदृशः ? ॥ ६१ ॥

प्रश्नायक्षरसंग्रहाद् भवति यो वाच्यमाधीश्वरः, उच्चस्वीयकुलाम्बराम्बरमणिं श्रीगीतमस्यामिनम् ।

लब्ध्या श्रीविजयादिदेवगणमृत्युष्टान्धिरात्रीश्वरं, तं श्रीपूर्वकमादरेण भविनां सौभाग्यदं संस्तुये ॥ ६२ ॥

अथ कमलचन्द्रः—

भविकाभ्युजसारङ्गं कोविदसंहतिचकोरसारङ्गम् । सुकृतसरःसारङ्गं पापप्रवलतरुसारङ्गम् ॥ ६३ ॥

* 'दिवि सदा ॥ सन्ति हि भूधरात् दीर्घान् हन्ति यज्जल ।' इति वा पाठः ।

- .....कुमतरजःसारङ्गं वादिरजगणप्रमथनसारङ्गम् । निश्चलतासारङ्गं मनुजशुभगतिकुशानुसारङ्गम् ॥६४॥ - गीतिः ।
 मधुरस्वरसारङ्गं निरञ्जनगुणजितसारङ्गम् । तनुरूपसुसारङ्गं, समस्तसद्वज्रगुणसारङ्गम् ॥ ६५ ॥ - उपगीतिः ।
 श्वासविजितसारङ्गं शोचनशिशुपालसारङ्गम् । कामक्षयसारङ्गं कुनयमलप्रमथनसारङ्गम् ॥ ६६ ॥ - उपगीतिः ।
 कर्मतशिसूरसारङ्गं करकमलधृतश्ममतासारङ्गम् । निनशासनसारङ्गं नासिकयाञ्चितवरतिलसारङ्गम् ॥६७॥ - गीतिः ।
 श्रूतजितसारङ्गं निर्मलताजितसुगविसारङ्गम् । जन्मनरुजसारङ्गं स्वाज्ञाकारितनगणसुसारङ्गम् ॥ ६८ ॥ - गीतिः ।
 सुन्दरश्रुतसारङ्गं ध्याननरोद्गाहितवरसारङ्गम् । लोभार्जुनसारङ्गं कण्ठचमत्कृतसुसारङ्गम् ॥ ६९ ॥ - आर्या ।
 मुक्तिस्त्रीसारङ्गं दमितकरणचपलसारङ्गम् । दीक्षास्त्रीसारङ्गं संसृतिमृगहननसारङ्गम् ॥ ७० ॥ - उपगीतिः ।
 सकलसुजनसारङ्गं सौवरमादशितनरसारङ्गम् । शशधरसमसारङ्गं विबुधसमाक्षीमुदृष्टिसारङ्गम् ॥ ७१ ॥ - गीतिः ।
 क्रीडाधृतसारङ्गं क्रीडितरोपशितिसारङ्गम् । धाणीगीतलतासारङ्गं पानितनिजवरसारङ्गम् ॥ ७२ ॥ - अर्द्धविपुला ।
 दितमायासारङ्गं स्ववशीकृतसुमतिसारङ्गम् । जह्ममसुरसारङ्गं मृगमदजैत्रवदनान्जसारङ्गम् ॥ ७३ ॥ - उद्गीतिः ।
 मानभुजगसारङ्गं जगज्जनमनःसहकारसारङ्गम् । लोचनजितसारङ्गं निजवशनिर्मितमनःसुसारङ्गम् ॥७४॥ - गीतिः ।
 करेजासारङ्गं शुभदेव्यागुणविजितसारङ्गम् । गदितनियतसारङ्गं वचनजलदलीनपुरुषसारङ्गम् ॥ ७५ ॥ - गीतिः ।
 प्रतिमृगमदसारङ्गं लुब्धितनिरुपमश्रितिसारङ्गम् । भवजलनिधिसारङ्गं धर्मकवाटापितसुसारङ्गम् ॥ ७६ ॥ - आर्या ।
 सुकृतिसलिलसारङ्गं स्वरमाधुर्यमथितवरसारङ्गम् । मजत गुहं सारङ्गं मोहरजनिषेधनगुरुसारङ्गम् ॥७७॥ - गीतिः ।

॥

एवं कमलबन्धः ।

- सूर्य १ चंद्र २ राजहंस ३ हस्ती ४ वासु ५ सिंह ६ गिरि ७ मेघ ८ घोंगा ९ शङ्ख १० कन्दर्प ११ श्रुत्वी
 १२ कर्पूर १३ वृष्ण १४ महादेव १५ जल १६ कुठार १७ स्रज १८ पीपक १९ कुसुम २० कार्तिक २१ नदी
 २२ मृग २३ निर्ग्रन्थ २४ कमल २५ अगुरु २६ अग्नि २७ पिक २८ स्वर्ण २९ अश्व ३० रमण ३१ चितारा
 ३२ लोचन ३३ चित्र ३४ मुख ३५ कज्जल ३६ सारिका ३७ सर्प ३८ चन्दन ३९ कुल ४० रात्रि ४१ लक्ष्मी
 ४२ रत्न ४३ सुवास ४४ गरुड ४५ कीर ४६ खजन ४७ छत्रा ४८ चक्र ४९ श्वेतार्ण ५० सकलवाणी ५१
 चातक ५२ मृग ५३ वेणी ५४ बाहन ५५ राग ५६ भेक ५७ वासली ५८ सहर्ष ५९ कुर्कुट ६० एवमनुक्रमतः ।
 वक्षो धत्ते स्तनं कः ? शुभतरनियते किंवदामवर्णं हि ? प्राग्वर्गसाधवर्णो भवति विदुषः किं कामसंशोधनं तु ? ।
 का संजुहिः प्रभूणां ? किमिह सहचरीसप्तमीरूपमैक्यं, मातुः किं नाम गच्छापितिविजयसिंहस्फुरत्स्विराजः ॥७८॥
 - नायकदे । दिव्यस्वस्मस्तज्जातिः ।

॥

कृष्णप्रिया काञ्चति ? किमप्ययं तु खेदे ? स्तनं को हि विमर्ति बधः ? ।

धातोः दितः प्रलय एति कस्तु ? स्तोनाहंतो गच्छतेः पिता कः ? ॥ ७९ ॥

- साहनायुः । न्यस्तस्मस्तज्जातिः ।

गच्छाभिनायो वदतां जनानां, सौल्यानि चित्ताधितदानदक्षः ।

कल्याणकारी करुणाजलार्द्रः, साक्षादसौ सुन्दरनाकिशास्त्री ॥ ८० ॥ - निरोष्ठनाय्यः ।

॥

नानाव्यन्तरनागनिर्जरविशां विधाधरस्वामिनां, सर्वेषां हृदयस्थलेषु रमते संचारीणी स्नेह्या ।

येषां कीर्तिबंधूः सतीति विरुद्धं संधारयन्ती जने, यत्क्रोशोपनतेस्तदत्र महतां गम्भीरता काज्यहो ! ॥ ८१ ॥

स्वकीर्तिभासो विमला यतीश ! चन्द्रन्ति कुन्दन्ति हिमाचलन्ति ।

हारन्ति हीरन्ति हलद्युपन्ति हसन्ति दीप्यद्रजताचलन्ति ॥ ८२ ॥

निभासते यस्य यशोविसारिकर्णपूरो दिजराजशुभ्रः । भरुपयाद्धारलवधिराय प्रब्राह्मणमाण्डोरसंपुटेऽस्मिन् ॥ ८३ ॥

समन्ततो विष्टपण्डपोपरि विभ्राजते यद्गुणबल्यस्तताः ।

फलन्ति नानाफलसंचयैस्तु ताः सिक्ताः श्रंशसासलिलैः सुषोज्ज्वलैः ॥ ८४ ॥

सूरीशितस्त्वद्गुणराशिभारैर्महद्विराजन्तसमस्तगात्रः । भोगीशितात्मीयतनूमनिद्रो यथेप्सितं चालयितुं किमेपः ॥ ८५ ॥

श्रीपूज्यपादैर्विगतप्रमादैः सभासमक्षं जितवादिवादैः । भय्यारविन्दोत्कर्तृतीव्रपादैः स्वकीयशिष्योपरि सुप्रसादैः ॥ ८६ ॥

श्रीतातपादैरपि तैः स्वकीयशुभः परीवारशरीरवार्त्ताम् । निर्विघ्नजातामलसर्वपर्वस्मयापहृद्वापिकर्पवार्त्ता ॥ ८७ ॥

शिक्षाप्रसादश्च शुभप्रवृत्तिनेकधर्मोन्नतिकार्यसिद्धिः । इत्याशुदन्तान् प्रवरान् समस्तान् प्रसादपत्री परिसूचयन्ती ॥ ८८ ॥

प्रसादनीया बहुमाननीया मनःप्रमोदाय शिष्योः प्रसद्य ।

कुसुद्वनस्याद्भुतकौमुदीव सुमेघमालेव शिखण्डिनो हि ॥ ८९ ॥ — विशेषणम् ।

अथावधार्या प्रणतिस्त्रिसायं कृताञ्जलेर्म नतमस्तकस्य । श्रीतातपादैः समये स्वशिष्यः द्रुस्थितोऽप्येव सुचिन्तनीयः ॥ ९० ॥

परमगुरुविनयकरणे तत्परचित्ताः कविविनयविजयाहाः । विषुषवरलालकुशलाः कुशला बहुशालतत्त्वविदः ॥ ९१ ॥

सकलगुणकृत्यनिरता गणयो वरहृस्तिविजयनामानः । सद्बुद्धिस्तद्धिः सोमा गणयो गुणरत्नरोहणमहीधराः ॥ ९२ ॥

सद्भाग्योदयविजया भाग्योदयलब्धकविविजयाः । मुक्तिपुरसार्ववाहा गणयो वरमुक्तिविजयाहाः ॥ ९३ ॥

सत्यवचनसन्तुष्टा गुणपुष्टाः सत्यविजयगणयो हि । सिद्धशिलास्त्रच्छहदो गणयो वरसिद्धिः विजयाख्याः ॥ ९४ ॥

दर्शननिश्चितकमला गणिदर्शनविजयनामानः । गणयो रविविजयाख्याः सजनमनप्रभारविकिरणाः ॥ ९५ ॥

हर्षितवदना बहुयतिभक्तिकरा गणिमुहर्षविजयाहाः । सौम्यगुणसोमवदना जयवन्तो विजयसोमाख्याः ॥ ९६ ॥

इत्यादिमुनिवराणां श्रीगुरुचरणाब्जयुग्मभृद्भाणाम् । प्रणतिश्चातुप्रणतिः श्रीतातैर्निजशिष्योः प्रसाद्या हि ॥ ९७ ॥

किं चेहत्या गणयो रविचर्द्धननामधारिणः सततम् । मुनिश्रद्धिचर्द्धनाख्यो रूपादिमचर्द्धन-धनचर्द्धनकौ ॥ ९८ ॥

इत्यादिकाः प्रशमिनः सकलः संपन्न तातपादाब्जम् । प्रणमन्ति परमभक्त्या कृताञ्जलयोऽवनिनिहितशिरोब्जाः ॥ ९९ ॥

श्रीतातपादनाम्ना नम्यन्ते प्रतिदिनं जिनाः शिशुना । शिष्यस्तत्रतिसमये श्रीतातैश्चेतसि विषेयः ॥ १०० ॥

चातकवज्रलवाहं विपसूचकवन्निशाधिनार्यं च । द्वन्द्वचरवदादित्यं श्रीतातं स्मरति बालोऽयम् ॥ १०१ ॥

गजवद्विन्ध्याद्विवनं कलकण्ठ इव सहकारमादरतः । तरुसशिरिव वसन्तं श्रीतातं स्मरति बालोऽयम् ॥ १०२ ॥

विन्द्वर्धवर्णमात्रादीर्घह्रस्वविपरीतसंयुक्तम् । गौर्यादुक्तं शिशुना श्रीतातैस्तु सहनीयम् ॥ १०३ ॥

श्रीगुरुवरविज्ञप्तिः क्षीरकण्ठलिनीकृता । विजयदशमीपक्षे कुरुतामिति महलम् ॥ १०४ ॥

॥ संवत् १७०४ वर्षे ॥ श्रीः ॥

खरतरगच्छीयाचार्यश्रीजिनसुखसूरिं प्रति पं० दयासिंहप्रेषिता

[२५] — विज्ञसिका ।—

स्वस्तिश्रियामाश्रयमीशमाश्रयन् सुविश्रुतं जेसलमेरपत्तनम् ।

नयतः सतां सृष्टिम् ॥ १ ॥

त्रिजदर्शनश्रिया ।

गुणप्रधानाख्यपदप्रदीपकौस्त्रीमज्जिनायान् सुखसूरिगच्छान् ॥ २ ॥

रूपावसे मासचतुष्टयसिखिर्दयादिर्सिंहो यतिराक्षमकिमाक् ।

त्रिधा त्रिसन्ध्यं शुभभूत्वताविधिं प्रमाणयन् प्रीणयति प्रणामतः ॥ ३ ॥ — त्रिभिर्विशेषकम् ।

त्वत्कृपासदनुभावभाविनं वार्तमत्र भवति प्रतीक्षितः । तच्छिवस्त्व गणो यशोगुणैरेषतामिति सदा मदाश्रियः ॥ ४ ॥

॥ श्रेयमानुनयनोरदसवः सान्द्रमाद्रयति सम्मनस्तरून् । तान् सकृत्समयसेचनादपि स्फातिरास जनुसथशस्त्री ॥ ५ ॥

जानुदधजलजातसूतयः शालयः किल कलामका इव ।

प्रार्थयन्ति शुनिनाथजालसार्धं मुहुर्मम मनोमनोरथाः ॥ ६ ॥ — शुभम् ।

तद्रतोपचितिरप्युदीक्ष्यते येषु निक्षिपसि सद्दशं गुणे ।

स्नानमाश्रयसि नाम यत्स्वयं तस्मिन्नेत कथमद्भुतं यतः ॥ ७ ॥ — ज्योतिषिकाभिगम्यं स्वर्गपथम् ।

॥ देवतापचितिरौचित्यमती चेतसा सुरुचिना विरच्यताम् । कुर्वन्ती शुक्रतिनां शिरस्पदं त्वत्प्रसत्तिमयं सृज्यता सता ॥ ८ ॥

राजसे यद् ऋषिराजराजिषु श्रयमाण इति राणिणं गणम् । मामिकाः सकलकृतवद्भोवर्णनास्तदुपकर्णय प्रभो ! ॥ ९ ॥

या जैनप्रभ-रूपचन्द्रविदुषोः सामूहिकैः साधुभिः, स्कन्धे पूर्यताम्साध्यमुविषेधैरेपधीरश्रियोः ।

यन्मासान् गणनायसहस्रभूतामादाय सहायकं, नीत्वा तामुपदौकितं हि भवते सोमंशुशुभं यशः ॥ १० ॥

गच्छे कुहुरत्तुच्छपुच्छकुटिले भावादिहृषीयके, माहात्म्यं दधताऽपि तेन बहुधा दुर्मेधसा धीप्सता ।

॥ ग्राहिताऽयं यथामतिशुक्लं कृत्वा व्यग्रहोमहि, श्रावत्येन तथा हि लेखितुमर्हं वृत्तं विनो ! नोत्सहे ॥ ११ ॥

पापेनापि ततोऽन्वतसरल तेन प्रतापानलज्वालाभिर्ज्वलयत्यहो त्वयि विभो प्रत्यसि सार्थान्भूषम् ।

उद्यच्छन्ति मनस्विनो हि समये यस्यैव हेतोस्तदा तेषामेक्ष्यत सिद्धमेव सकलं सार्धं विशुद्धालम्भिः ॥ १२ ॥

अपरं च — ग्रामे काष्ठमयूरनामनि तवोद्बोद्धं समाश्रयसनास्तिष्ठासाऽजनि मे विशिष्टनवतां ग्राम्यैर्गुणैर्हति ।

श्रुत्वा तं त्रिकिरन्तमेव विवृतप्रापेशयोर्विग्रहादिष्टिः सायं गमापि नाय ! शिथिलीभूय प्रयाता शमम् ॥ १३ ॥

॥ तथा च — व्यापादमासत्रिपरीणि वलक्षपक्षे, चत्वार्यहानि पुरि पृष्ठं च धीनुपित्वा ।

सिद्धसृष्टोऽयं विरहस्य च योषदुर्गा, स्वामिंश्चतुर्दिनमलं स्थितिमानिहासम् ॥ १४ ॥

विशेषः — श्रौतैः समं दधदपि अविचारवृत्तीर्थाये निदर्ये गुणसुप्रवने न्यपीदत् ।

नीतो विनीतमजीवसुखोऽपि दैन्यं भूत्वा निदेशकूपैर्निपुणैर्भवति ॥ १५ ॥

आगृह्यते हि यतिनायक ! सुमदीयान्, यद्वासितुं स्ववसतो वणिजोऽन्यदीयाः ।

तयापि वः शुभदगीक्षणमेव हेतुः, किं वापि वैभवकृपाविभवैरसाध्यम् ॥ १६ ॥

लोलीभवन्ति कति नो बहुलं ललन्त्या, त्वां लोलयेशमनुकूलयितुं कलाज्ञाः ।
लोके तथापि हृदये हृदयालवोऽस्मिन्, स्वस्वामिधर्मममलं विरला वहन्ति ॥ १७ ॥
ये निर्गुणा विगणयेयुरगण्यभूतेर्लब्धापि ते गणविभोर्गणशः प्रसादान् ।
धिक् तानधन्यमनुजान् भुवि गारभूतस्तेषामजीवनिरिहैव तु बोधवीतु ॥ १८ ॥
कार्ये महीयसि महीशमते नियुक्ता, यद्याभुमस्तव मुखादपि साधुवादम् ।
लक्ष्मसादमुपलभ्य तदेव देव !, प्रीणीमहे प्रणयमद्भुतं वहन्तः ॥ १९ ॥
यः पौरुषं परुषवागपि पौरुषेये, धत्ते भवद्गणविपक्षवितक्षणाय ।
तस्मै नमोऽस्तु परमस्तुतिरेव तस्य, सं रक्षितुं भवति कोऽभिमतं न दक्षः ? ॥ २० ॥

अपरं च — यं भावहर्षगणनायसतीर्व्यसत्यादाराः क्षयं व्यतनुतात्मवसुव्ययेन ।

स्वश्राविकालयरिपुः पुरि मेडितायां याथार्थ्यमुञ्चतु कथं द्रुतमायेती सः ? ॥ २१ ॥

स्वामिन्निठीव(?) नृपतेः सचिवं सहायीकृत्य न्यपात्यत तद्व्यशसा तदोक्तः । -

श्रीलाभचर्द्धननुपैरविगल्य सद्भाद् विज्ञप्तिमासविजयैर्भवतः प्रतापात् ॥ २२ ॥ — युग्मम् ।

स्त्रीये स्त्रीये निवेशे सुमरूज्जनपदे पूज्यराजो निदेशादायन्तायातवर्णीयितिनिकटफलाः साधवस्तोऽधिवासम् ।
अस्मिन्नुत्सर्गरेये विलसति च विधौ योऽपवादस्वरूपः, प्रस्तावाचं विशेषं बहुलमपि दले लेखनार्हं लिखामि ॥ २३ ॥
हृदे हृदे वराकप्रतिभ इति पुरेऽभिक्षमाणो वराटानास्माकोपाश्रयस्य श्रुतमनधिगतोऽपत्रपाहेतुरेयः ।
श्राद्धैः पंचपापनाशो महदपवसयाचालयां चैव चक्रे, कुप्यद्विस्ते सकोपः सकलविदुचित्तादन्यदेस्त्रीयसाधुः ॥ २४ ॥
शिष्यो वैद्याविलासेरपवसयमिदं रूपमेत्योत्तमाख्यरत्नेकोऽनैकैर्विवेकैर्व्यतनुत वसतिं तत्र च प्रावृषेयाम् ।
शिष्योऽयो धीरचन्द्रः सरलतरमतिः श्रीदयासागराणां, पारीयासंनिवेशे शिवकशिपुकृतेऽनद चतुर्मासवासम् २५
कालाज्जनाभिधानं वरमपि गुणयः क्षेत्रमध्यासति के, निर्देशं ते समग्रश्रुतपठनतया व्यग्रशुद्धेरलब्धा ।
कस्मै कार्याय कस्य प्रभवति भवतो नाथ ! पश्चाद्निदेशो, ग्राम्यन्ति कापि शून्या वत बहुपुत्रवो दसवः कापि शून्याः ॥ २६ ॥
तथा च — मुक्त्वा सैन्धवमारोहमटन्तो भूमिमण्डले । स्थितिं खेजडलाक्षेत्रेऽवरंश्चारित्र्यवर्द्धनाः ॥ २७ ॥

अह पाइयकडाई, जीहाललियत्तणेण भणियडाई —

अन्ने वि समायारा, जइ सोचा लोगओ लिहिजंति । तउ वुड्ढइ तह लेहो, जह पढिआ आउला होंति ॥ २८ ॥
पुखो सुलेहणिजं, किं पि लिहण्णे तहावि संखितं । बोछंती तुह पुरओ, कहं पि जीहा न थिण्णै ॥ २९ ॥
सिरिजीअसंघरणा, पेणुविआ जा हि अप्पणो धूआ । सायंभरीपुरीओ, परओ सा णिग्गया सुणिआ ॥ ३० ॥
साहिस्स माउलो वि अ, वेहि सहस्सेहिं अस्ससाईहिं । जं दरिअ रायपुत्ती, तं संसुहमागओ झत्ति ॥ ३१ ॥
पेत्तुं सेत्तपढाओ, पचालेउं पेरान भूमीओ । अलिअही लाहउरं, स्रो दिछ्छीसरो साही ॥ ३२ ॥
अवरं — सुहहउरंमि बहुओ, णिआ धाईवई विराईओ । इण्हि पुण संपत्तो, सिम्पपयाणेहिं जालउरं ॥ ३३ ॥
गुज्जरकउहाहिमुहं तुवरिहिइ तयो वि उन्मओ राया । वेमयिअ तेणवग्गमदम्भदडाई विविहिइ ॥ ३४ ॥
इगमासं जाव पड्ड पुड्डमं मेहेहिं पंकिआ पुडवी । गयणे उण उड्डंडा उल्लिआ बोलणा वाया ॥ ३५ ॥
पच्छा वगारिछेली सोहिल्लवलाहयाणं मालहिं । मयमत्ते मदवये मासे वासा समाडत्ता ॥ ३६ ॥
नवसाससोहिरेहिं सवउ संवेलिएहिं खितेहिं । सुरणपरिं वि निडंवाइ अहुणा गामलिआ भूमी ॥ ३७ ॥
जं दप्पुल्लो लोओ पुज्जो दिवहा वि जेण रमणिआ । सवत्थ तेण होही महिया पत्तूणछणस्स ॥ ३८ ॥

अह सूरसेणीभासाए गाहा —

पञ्चतमदो भयवं ! मणस्सिआ घणपउट्टपट्टणेहिं । सो दक्खो होदि कयं कपेदि जो अहल-कज्राई ॥ ३९ ॥